Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
Град Панчево

Председник Скупштине Града Панчева: _____
Тигран Киш, дипл.правник

Број:
Дана:

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ПАНЧЕВА

05 - 7685/04 - (890)

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ
ДИРЕКЦИЈА
ЗА ИЗГРАДЊУ И УРЕЂЕЊЕ ПАНЧЕВА
ПАНЧЕВО

ЈП "ДИРЕКЦИЈА ЗА ИЗГРАДЊУ И УРЕЂЕЊЕ ПАНЧЕВА" ПАНЧЕВО
сектор за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање

ОДГОВОРНИ ПЛАНЕР
_____
Ђурица Доловачки, дипл.прост.пл. дипл.инж.грађ.

ДИРЕКТОР
_____
Гордана Денчић-Кушљић,

Панчево, април 2012. године

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ
ДИРЕКЦИЈА
ЗА ИЗГРАДЊУ И УРЕЂЕЊЕ ПАНЧЕВА
ПАНЧЕВО

Предмет	***Просторни план града Панчева***
Број предмета	*05-7685/04-(890)*
Наручилац	*Град Панчево*
Обрађивач	***ЈП "ДИРЕКЦИЈА ЗА ИЗГРАДЊУ И УРЕЂЕЊЕ ПАНЧЕВА" ПАНЧЕВО*** ***Сектор за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање***
Одговорни планер	***Ђурица ДОЛОВАЧКИ***, дипл.просторни планер број лиценце: 100 0055 03 *(одг. планер)*
Стручни тим	
Архитектура *(Урбани и рурални аспект)*	***Наташа Митрески***, дипл.инж.арх. број лиценце: 200 0809 05 *(одг. урбаниста)*
геодезија и земљиште	***Гордана Цветић***, дипл.инж.геод. број лиценце: 203 0512 03 *(одг. урбаниста)*
Становање	***Освит Петков***, дипл.инж.арх. број лиценце: 100 0024 03
саобраћај	***Татјана Вуксан***, дипл.инж.саоб. број лиценце: 202 1233 10 *(одг. урбаниста)* ***Јован Станковић***, дипл.инж.саоб. број лиценце: 202 0711 04 *(одг. урбаниста)*
водовод и канализација	***Петар Петровић***, дипл.инж.грађ. број лиценце: 203 0351 03 *(одг. урбаниста)*

електроенергетика	***Оливера Радуловић***, дипл.инж.ел. број лиценце: 203 1251 10 *(одг. урбаниста)*
термоенергетика	***Бела Каић***, дипл.инж.маш број лиценце: 203 0353 03 *(одг. урбаниста)* ***Бранка Марић***, дипл.инж.маш. број лиценце: 203 0360 03 *(одг. урбаниста)*
зеленило	***Весна Суботић***, дипл.инж.пејс.арх. број лиценце: 201 0332 03 *(одг. урбаниста)*
јавне службе и културна баштина	***Тамара Тасић***, дипл.инж.арх. број лиценце: 200 21242 10 *(одг. урбаниста)*
Намена простора и мрежа насеља	***Душица Черницин***, дипл.инж.арх. број лиценце: 200 1009 07 *(одг. урбаниста)*
Концепција просторног развоја и привреда	***Оливера Драгаш,*** дипл.инж.арх. број лиценце: 200 0884 06 *(одг. Урбаниста)*

Стручни сарадници

геодезија и земљиште	***Петар Јованов***, дипл.инж.геод.
Природни услови	***Вера Марковић, дипл.пр.планер***
социологија, демографија историја и статистика	***Владимир Вукајловић,*** дипл.социолог
животна средина	***Иван Зафировић,*** дипл.социолог
Изводи из планова вишег реда Ребубличка агенција за просторно планирање	***Тамаш Иван,*** ***дипл.просторни планер*** ***Плавец Огњен,*** ***дипл.просторни планер*** ***Весна Поповић, дипл.инж.арх***

Техничка подршка	
водећи техничар	***Гордана Коцић***, техн.арх
тим	***Гордана Пешић***, техн.геод.. ***Радојка Котлаја***, техн.арх. ***Лепосава Ракита***, техн.арх. ***Весна Ромчев***, техн.арх. ***Јелица Бојаџиевска,*** техн.арх. ***Јасмина Петковић,*** ел.арх.
Руководилац Службе за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање	***Ђурица ДОЛОВАЧКИ,*** дипломирани просторни планер
Руководилац Службе за планирање инфраструктуре	***Бранка МАРИЋ,*** дипл.инж.маш.
Саветник за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање	***Бела КАИЋ***, дипл.инж.маш.
Руководилац Сектора за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање	***Петар ПЕТРОВИЋ***, дипл.инж.грађ.
Директор	***Гордана ДЕНЧИЋ-КУШЉИЋ***, дипл.инж.грађ.

С А Д Р Ж А Ј

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД
9

I. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

1. ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
13
2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА
14
2.1. Просторни план Републике Србије (у даљем тексту: ППРС)
14
2.2. Регионални Просторни план АП Војводина
23
2.3. Регионални Просторни План административног подручја града Београда
34
2.4. Просторни План подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара
38
2.5. Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад – Панчево – Београд – Смедерево – Јагодина – Ниш
41
2.6. Просторни план подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400kV ТС "Панчево2"-граница Румуније
45
3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА (ПОТЕНЦИЈАЛИ, ОГРАНИЧЕЊА, SWOT АНАЛИЗА)
48
3.1. Скраћени приказ постојећег стања
48
3.1.1. Величина и положај града
48
3.1.2. Природни услови и ресурси
49
3.1.3. Природне вредности подручја
50
3.1.3.1. Пољопривредно земљиште
51
3.1.3.2. Шуме и шумско земљиште и ловна подручја
52
3.1.3.3. Водно земљиште
53
3.1.3.4. Минералне сировине.
55

3.1.3.5. Лов и ловна подручја.....55
3.1.4. Становништво 56
3.1.5. Мрежа и функција насеља 60
3.1.6. Јавне службе 61
3.1.7. Привреда 63
3.1.8. Инфраструктура 66
3.1.8.1. Саобраћај 66
3.1.8.2. Водопривреда 67
3.1.8.3. Електроенергетика. 69
3.1.8.4. Гасоводна и нафтоводна инфраструктура. 69
3.1.8.5. Термоенергетика. 70
3.1.8.6 Телекомуникације.. 71
3.1.9. Заштита животне средине 72
3.1.10.Природна добра 77
3.1.11. Културна добра 77
3.2. SWOT АНАЛИЗА 79

II. ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ГРАДА ПАНЧЕВА

1. ВИЗИЈА И ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА 87
2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ 87
3. ЦИЉЕВИ И ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПО ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА 88
3.1. Становништво 88
3.2. Мрежа и функција насеља насеља 88
3.3. Јавне службе 89
3.4. Привреда 89
3.5. Саобраћај 92
3.6. Водопривредна инфраструктура 92

3.7. Електроенергетска инфраструктура 93
3.8. Телекомуникациона инфраструктура 93
3.9. Термоенергетска инфраструктура 94
3.10. Животна средина 95
3.11. Природна добра 96
3.12. Културна добра 96
4. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА 96

III. КОНЦЕПЦИЈА, ПРОПОЗИЦИЈЕ И ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПО ОБЛАСТИМА

1. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ 100
1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ 100
1.2. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ, ЛОВ 101
1.2.1. Шуме и шумско земљиште
1.2.3. Лов 101
1.3. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ВОДА 102
1.4. МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ 102
2. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА, НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ 106
2.1. СТАНОВНИШТВО 106
2.2. ОДНОС ГРАДСКИХ И РУРАЛНИХ НАСЕЉА И ФУНКЦИОНАЛНО ПОВЕЗИВАЊЕНАСЕЉА И ЦЕНТАРА.....109
2.3. ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ.....112
3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ 114
ПОЉОПРИВРЕДА 114
3.2. ШУМАРСТВО, ЛОВ И ЛОВНА ПОДРУЧЈА 114
3.3. ИНДУСТРИЈА,МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА 117
4. РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈЕ И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА 120
5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА,

ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНИМ ИНФРАСТРУКТУРНИМ МРЕЖАМА 123
5.1. САОБРАЋАЈ И САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА 123
5.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА 130
5.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА 137
5.3.1. Термоенергетска инфраструктура 137
5.3.2. Електроенергетска инфраструктура 145
5.3.3. Коришћење обновљивих извора енергије 148
5.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА 149
5.5. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА 151
6. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА 152
6.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА 152
6.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА 153
6.3. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА 154
6.4. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА 155
7. РЕГИОНАЛНА И ПРЕКОГРАНИЧНА САРАДЊА И ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ 156
8. НАМЕНА ПРОСТОРА СА БИЛАНСОМ ПОВРШИНА 160

IV ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

1. ЦЕЛИНЕ И ЗОНЕ ОДРЕЂЕНЕ ПЛАНСКИМ ДОКУМЕНТОМ 169
1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ 169
1.2. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ 172
1.3.ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ 174
1.4.ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ 175
1.4.1. Грађевинско подручје насеља 175
1.4.2. Примена урбанистичких планова за насеља донетих пре овог плана 177

1.4.3. Грађевинско земљиште изван границе грађевинског подручја насеља 178
2. ГРАНИЦА ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА ИЗВАН ГРАНИЦЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА 178
2.1. Опис границе грађевинског подручја зоне кућа за одмор и рекреацију 178
2.2. Опис границе грађевинског подручја радне зоне 184
2.3.. Опис граница зоне археолошког парка 185
2.4. Опис границе грађевинског подручја зоне спомен обележја 185
2.6. Опис граница зоне за рибњак 186
3. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКАТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ 186
4. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ПРОПИСАНЕ СТРАТЕШКОМ ПРОЦЕНОМ УТИЦАЈА ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ 188
5.ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ, ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА И РАТНИХ ДЕЈСТАВА 197
5.1. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ 197
5.2. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА 197
5.3. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД РАТНИХ ДЕЈСТАВА 201
5.4. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ ИЗГРАДЊЕ 202
6. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА 203
7. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА 212
8. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЕКОЛОШКИХ КОРИДОРА 218
9. УСЛОВИ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСТУПАЧНОСТИ ПОВРШИНА И ОБЈЕКАТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ ЛИЦИМА СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА У ПРОСТОРУ 222

V ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

1. ОПШТА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА 223
2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ 223
2.1. ОБЈЕКТИ ЗА ПОТРЕБЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОМАЋИНСТВА, САЛАШИ 224
2.2. ВОЋАРСКО-ВИНОГРАДАРСКЕ КУЋИЦЕ 226
2.3. ОБЈЕКТИ ЗА ПОТРЕБЕ ПРИМАРНЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ 227
2.4. ИФРАСТРУКТУРНИ ОБЈЕКТИ 231
2.5. ПОВРШИНЕ ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈУ МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА 231
3. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ШУМСКОМ ЗЕМЉИШТУ 233
4. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ВОДНОМ ЗЕМЉИШТУ 234
5. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНОВА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕЗА НАСЕЉА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПАНЧЕВА 235
6. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ГРАЂЕВИНСКОМ ЗЕМЉИШТУ ИЗВАН ГРАЂЕВИНСКОГ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА 240
6.1. РАДНЕ ЗОНЕ 240
6.2. ЗОНА КУЋА ЗА ОДМОР 242
6.3. ЗОНА СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА 242
6.4. ЗОНА АРХЕОЛОШКОГ ПАРКА 243
7. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ 243
7.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА 243
7.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА 247
7.3. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА 249
7.4.ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА 251
7.5.ТЕРМОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА 253
8. КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА НА ОДРЕЂЕНОМ ПРОСТОРУ ИЛИ ЗА ОДРЕЂЕНЕ ОБЈЕКТЕ 262

VI . ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА ПАНЧЕВА ДО 2020. ГОДИНЕ

1. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈЕ СА СУСЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ 265
2. ОПШТЕ МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА 266
***3.* СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА И ДРУГЕ РАЗВОЈНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА 267**
4. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ 271
5. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА 280
6. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА 280

А) ГРАФИЧКИ ДЕО

Ред.број	Назив референтне карте	Размера
1.	Референтна карта бр. 1. ″Намена простора″	1:50 000
2.	Референтна карта бр. 2. ″Мрежа насеља и инфраструктурни системи″	1:50 000
3.	Референтна карта бр. 3. ″Туризам и заштита простора″	1:50 000
4.	Референтна карта бр. 4. ″Карта спровођења″	1:50 000
Ред.број	**Назив графичког прилога**	
5.	Тематска карта бр. 5. ″Саобраћај″	1:50 000
6.	Тематска карта бр. 6. ″Вода и канализација са основном каналском мрежом″	1:50 000
7.	Тематска карта бр. 7. ″Електроенергетика и телекомуникације″	1:50 000
8.	Тематска карта бр. 8. ″Термоенергетика″	1:50 000

На основу члана 35. став 7. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ број 72/09 и 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11), чланова 39. став 1. тачка 5. и 99. став 1. Статута града Панчева („Службени лист града Панчева“ број 8/08 , 4/09 и 5/12) и Одлуке о усклађивању Просторног плана општине - града Панчева ("Службени лист града Панчева", број 25/2009), Скупштина града Панчева је на седници одржаној 04. априла,2012. године донела

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ПАНЧЕВА

Уводна напомена

Важећи Просторни план општине-града Панчева донет је на седници Скупштине града Панчева, одржаној 20. фебруара 2009. године, ("Службени лист

града Панчева", број 25/2009). На основу овог плана, утврђена је обавеза израде Планова генералне регулације за сва насеља града Панчева. До сада је донет План генералне регулације насељеног места Старчево ("Службени лист града Панчева", број 10/2011), План генералне регулације насељеног места Јабука ("Службени лист града Панчева", број 11/2011) и План генералне регулације насељеног места Качарево ("Службени лист града Панчева", број 09/2011). За остала насеља донета је Одлука о изради Плана Генералне регулације и то:

- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Долово ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Омољица ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Банатско Ново Село ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Банатски Брестовац ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Глогоњ ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Иваново ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).

Генерални план Панчева донет је на седници Скупштине града Панчева, одржаној 19. марта 2008. године, ("Службени лист града Панчева", број 14/2008 и 16/08). Усклађивању Генералног плана Панчева са законом приступило се на основу Одлуку о усклађивању Генералног плана Панчева ("Службени лист града Панчева", број 25/2009),

Чланом 216, став 2. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 79/09 и 81/09-исправка) прописано је да се просторни план општине који је донет до дана ступања на снагу овог закона усклади са одредбама овог закона у року од 18 месеци.

Усклађивању Просторног плана града Панчева са законом приступило се на основу Одлуку о усклађивању Просторног плана општине - града Панчева ("Службени лист града Панчева", број 25/2009),

Послови усклађивања Просторног плана града Панчева са Законом о планирању и изградњи поверени су ЈП "Дирекција за изградњу и уређење Панчева" Панчево.

Усклађивање Просторног плана града Панчева врши се у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 79/09 и 81/09 - исправка,64/2010 - Одлука Уставног Суда и 24/2011),Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС", бр. 31/10 и 69/10,16/11) и Законом о просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године ("Сл. гласник РС", број 88/10).

Приликом израде Нацрта плана, поред усклађивања са законским терминима, дефинисана су грађевинска подручја изван насељених места намењена радним зонама, зонама кућа за одмор и другим садржајима и дата су правила уређења и грађења за делове територије за које није предвиђена израда урбанистичког плана.

Просторно планска решења усклађена су са прописима, који посредно или непосредно регулишу ову област, као и са смерницама и стратешким опредељењима из докумената Владе Републике Србије.

• **Закон о планирању и изградњи РС",** ("Сл. гласник РС", број 72/09, 81/09 - исправка 64/10 – УС, 24/2011).
• **Правилник о садржини, начину и поступку израде планских докумената** ("Службени гласник РС", бр. 31/10, 69/10 и 16/11)
• **Правилник о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу** ("Службени гласник РС", бр. 50/2011)

• **Закон о просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године** ("Сл. гласник РС", број 88/10)
• **Закон о регионалном развоју** ("Службени гласник РС", бр. 51/09 и 30/10)
• **Закон о локалној самоуправи** ("Службени гласник РС", бр. 129/07)
• **Закон о пољопривредном земљишту** ("Службени гласник РС", бр.62/06, 65/08, 41/09)
• **Закон о пољопривреди и руралном развоју** ("Службени гласник РС", бр. 41/09)
• **Закон о сточарству** ("Службени гласник РС", бр. 41/09)
• **Закон о водама** ("Службени гласник РС", бр. 30/10)
• **Закон о водама** ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 53/93,54/96 и 67/93, 48/94, 101/05-др. закон) одредаба чл. 81. до 96;
• **Закон о јавним путевима** ("Службени гласник РС", бр. 101/05 и 123/07,101/11)
• **Закон о железници** ("Службени гласник РС", бр. 18/05)
• **Закон о заштити животне средине** ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон,43/11-УС);
• **Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину** ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10)
• **Закон о процени утицаја на животну средину** ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09)
• **Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине** ("Службени гласник РС", бр. 135/04)
• **Закон о заштити ваздуха** ("Службени гласник РС", број 36/09)
• **Закон о заштити од буке у животној средини** ("Службени гласник РС", бр.36/09 и 88/10)
• **Закон о управљању отпадом** ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10)
• **Закон о експропријацији** ("Службени гласник РС", бр. 53/95, 23/01-УС,"Службени лист СРЈ" број 16/01-УС, "Службени гласник РС", бр. 20/09)
• **Законом о заштити државне границе** ("Службени гласник РС", бр. 97/08)
• **Закон о рударству и геолошким истраживањима** "Службени гласник РС", бр. 88/11)
• **Закон о електронским комуникацијама** ("Службени гласник РС",бр.44/10)
• **Закон о туризму** ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10,99/11-др.закон);
• **Закон о енергетици** ("Службени гласник РС", бр. 57/2011,80/11-исправка);
• **Закон о културним добрима** ("Службени гласник РС", бр.71/94) 101/05-др. закон)
• **Закон о шумама** ("Службени гласник РС" бр. 30/10)
• **Закон о шумама** ("Службени гласник РС" бр. 46/91, 83/92, 54/93, 60/93, 54/96 и 53/93, 67/93, 48/94, 101/05-др.закон) (престао да важи осим одредаба чл.9. до 20.)
• **Закон о заштити природе** ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10-исправка)
Закон о националним парковима-"Службени гласник РС", бр. 39/93, 44/93, 53/93, 67/93, 48/94- престао да важи осим одредаба чл. 6. и 7. и описа подручја националних паркова)
• **Закон о дивљачи и ловству** ("Службени гласник РС", бр. 18/10)
• **Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда ("Службени гласник РС", бр. 36/09)**
• **Закон о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС ", бр. 111/09,91/11)**
• **Закон о одбрани ("Службени гласник РС", бр. 116/07, 88/09 и 104/09-др.закон)**
• **Закон о одбрани ("Службени лист СРЈ", бр.43/94, 44/99, 3/02 и 28/96-др.закон) престао да важи осим одредаба чл. 26 до 30., члан 39, чл. 49. до 66.)**
• **Закон о одбрани ("Службени гласник РС", бр. 45/91, 58/91-исправка и 67/93, 48/94, 116/07, 11/09-др.закон) (престао да важи осим одредаба чл. 73. до 86.)**
• **Закон о заштити од пожара ("Службени гласник СРС", бр. 37/88 и "Службени гласник РС", број 53/93, 67/93, 67/93, 48/94, 101/05-111/09-др.закон); престаје да важи 07.10.2010.г. осим одредаба од чл. 74. до 79. које престају да важе**

06.07.2010.г.
• Закон о заштити од пожара ("Службени гласник РС", бр. 111/09)
• Закон о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС", бр. 3/09) почиње да се примењује од 06.07.2010.г.
• Уредба о утврђивању водопривредне основе Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 11/02)
• као и други законски и подзаконски акти који на директан или индиректан начин регулишу ову област

У овај План уграђене су смернице и стратешка опредељења из следећих документата Владе Републике Србије:

• Национална стратегија одрживог развоја ("Службени гласник РС", бр. 57/08);
• Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 21/07);
• Стратегија развоја поштанских услуга у Србији ("Службени гласник РС", бр. 23/08 и 21/10);
• Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године ("Службени гласник РС", бр. 4/08);
• Стратегија развоја туризма Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 91/06)
• Стратегија развоја туризма Војводине-маркетинг стратегија туризма Војводине ("Службени лист АПВ", бр. 6/10);
• Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године ("Службени гласник РС", бр. 99/06 и 4/09);
• Национални програм заштите животне средине ("Службени гласник РС", бр. 12/10);
• Стратегија развоја шумарства Републике Србије ("Службени гласник РС", бр.59/06);
• Стратегија развоја пољопривреде Србије ("Службени гласник РС", бр. 78/05);
• Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. Године за период од 2007. До 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 17/07, 73/07, 99/09 и 27/10);
• Програм оставаривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 17/07, 73/07,99/09,27/10);
• Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019 ("Службени гласник РС", бр.29/10);
• Национална стратегија за младе ("Службени гласник РС", бр. 55/08);
• Стратегија развоја социјалне заштите ("Службени гласник РС", бр. 108/05);
• Стратегија развоја образовања одраслих у Републици Србији ("Службени гласник РС", бр. 1/07);
• Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији ("Службени гласник РС", бр. 1/07);
• Стратегија развоја здравља младих у Републици Србији ("Службени гласник РС", бр.104/06);
• Стратегија развоја заштите менталног здравља ("Службени гласник РС", бр. 8/07);

• Стратегија развоја конкуретних и иновативних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године ("Службени гласник РС", бр. 103/08).

За изналажење оптималних планских решења коришћена је релевантна информациона, студијска и техничка документација, актуелна планска, урбанистичка и друга документација која се односи на подручје обухвата Плана. Овај План је стратешки плански документ, основ за просторно уређење територије града Панчево, из ког ће проистећи конкретни развојни пројекти усаглашени са европским нормативима и стандардима, којим ће се конкурисати на покрајинском, републичком, државном и европском нивоу ради обезбеђења финансијске подршке.
У складу са Одлуком о изради Плана и Законом о планирању и изградњи израђена је и Стратешка процена утицаја Просторног плана града Панчева на животну средину.

I. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ГРАДА ПАНЧЕВА

1. ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторним планом града Панчева обухваћен је целокупан простор града у границама утврђеним Законом о територијалној организацији Републике Србије ("Службени гласник РС", бр.129/07).

Граница Просторног Плана одређена је границама катастарских општина насеља на њиховој територији, а обухват подручја приказан је и на графичком прилогу број 1 на подлози размере 1:50.000.

Град Панчево захвата низијско подручје јужног обода Панонског басена.Тероторија града припада и Подунављу. У хидрографском погледу припада сливу Дунава, односно сливу Црног мора. Територија града има облик "грозда", а почетну тачку на североистоку, чини тромеђа између општина Палилула, Панчево и Опово и налази се на реци Тамиш. Граница се повија правцем североисток до канала, потом се ломи и продужава правцем североисток и иде атарским путем, пратећи Глогоњске ливаде до тригонометра број 79. Граница се повија и скреће на југоисток, пратећи потезе "Глогоњске ливаде, "Угар" и "Ливаде" до "Водица" (црквица). Граница се ломи ка североистоку и прати атарски пут између потеза "Црепајски виногради", "Илијевића салаш", затим опет ломи ка северозападу атарским путем, пратећи потез "Пустара", поново се ломи ка североистоку пратећи атарски пут потеза "Пустара" све до железничке пруге Вршац-Ковин. Граница се ломи ка југу пратећи атарски пут потеза "Ново земљиште", "Лепшине баште" и "Велике њиве". Затим се граница ломи и скреће ка југозападу, пратећи Делиблатски пут, сече пут Панчево-Баваниште и иде до тригонометра број 79, поново ломи и скреће ка југоистоку до тригонометра број 80 и иде атарским путем. Граница се пружа према југу, пратећи атарски пут, а затим ток канала Мали Веровац, даље наставља атарским путем ка југу, до реке Пољавица и прати ток канала Бегеј, а затим до тригонометра број 70. Граница иде ка југозападу до ушћа Мецедовог канала у Бегеј, а затим управно на Дунав. Ова тачка на Дунаву представља најужнију тачку града Панчево. Од ове тачке граница, иде узводно половином Дунава до ада Чакљанац, Штефанац и Форконтумац, (аде територијално и административно припадају граду Панчеву). Граница се ломи ка северозападу пратећи ток реке Сибнице и пут Панчево-Београд. Граница се ломи, скреће ка североистоку и иде границом дунавског насипа до фабрике воде, где се опет ломи, скреће ка северу пратећи насип, сече железничку пругу Београд-Панчево, а затим иде узводно реком Тамиш све то тромеђе општина Палилула-Панчево-Опово.

Укупна површина града Панчева износи 757,65 km². Најнижа тачка у граду је ушће Тамиша у Дунав око 71 м.н.в. – зависно од висине водостоја, док је највиша тачка у источном делу града у к.о. Долово у потезу "Ливадице" и износи 155 м.н.в. Висинска разлика између највише и најниже тачке износи 84 m, на хоризонталном растојању од скоро 20,6 km.

Територија града је најшира правцем запад-исток од тромеђе града Палилула -Панчево - Опово на Тамишу до најисточније тачке потеза "Ливаде" у К.О. Долово и износи 32 km , а најужа правцем запад-исток од потеза "Велика Кутина у К.О.Омољица до ушћа Великог канала у Бегеј у К.О. Банатски Брестовац и износи 8.9 km. Максимална дужина града (правцем север - југ) је између најсеверније тачке потеза "Пустара" у К.О. Качарево и најужније тачке на Дунаву у К.О. Омољица и износи 43,4 km.

Граница атара

На територији града Панчева која је предмет овог плана налази се 10 насељених места и то сеоска насеља: Глогоњ, Јабука, Качарево, Банатско Ново Село, Долово, Старчево, Омољица, Банатски Брестовац, Иваново и град Панчево. Град има 11 катастарских општина.

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА

Израда Просторног плана Града Панчево заснована је, у складу са Законом, ка поштовању одредби просторних планова вишег реда - Просторни план Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 88/10), Регионални просторни план АП Војводине („Службени лист АПВ“ бр.22/11),Регионални Просторни План административног подручја града Београда (Сл.лист града Београда, бр. 10/04) Просторни План подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара ("Сл.лист Аутономне Покрајине Војводине" број 8/2006),Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Србију ("Службени гласник РС", бр. 19/2011) Просторни План подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за DV 2x400 Kv TS „Панчево 2“-граница Румуније, донет на Седници Скупштини Аутономне Покрајине Војводине, одржане дана 27.фебруара 2012.

2.1. Извод из Просторног плана Републике Србије од 2010. до 2020. године ("Сл. гласник РС", бр. 88/10)

Концепција просторног развоја Републике Србије

Трансдржавна кооперација Републике Србије односно њених региона и области ће да се оствари око великих трансдржавних система међу којима су најзначајнији Коридор X, Коридор VII (Подунавље), Подриње, Посавина и Карпати, у складу са потписаним конвенцијама о сарадњи Републике Србије са земљама дуж тих система. Овим Република Србија треба да потврди и унапреди свој геостратешки положај у европском окружењу. Програм УН за насеља (UN Habitat) за подршку локалном развоју - је активан у седам градова / општина међу којима је и Панчево.

Економско-регионална интерактивност

Аутономна покрајина Војводина, са значајним хуманим, културним и економским капиталом, специфичном традицијом у производњи, и са квалитетним потенцијалима за развој интензивне, модерне пољопривреде, виноградарства, прерађивачке индустрије експортно оријентисане, саобраћајне привреде, туризма и развијеног сектора услуга. Неравномерност степена развијености појединих делова овог региона ће се решавати применом принципа децентрализације и полицентризма где ће већи градови као што је Панчево, имати улогу „мотора развоја” односно фокусних тачака око којих ће се груписати мање општине формирајући развојне регионе на читавој територији покрајине.

Град Београд, најснажније административно и функционално подручје Републике Србије, са интелектуалним, научним и стручним капацитетима највишег ранга у Републици Србији, са релативно развијеном инфраструктуром и привредним потенцијалима посебно у сектору информационих технологија, комуникација и високоакумулативних индустрија, саобраћајне привреде и туризма, и нарочито значајном геостратешком позицијом на Дунаву и Сави. У ширем регионалном смислу, повезујући се функционално са суседним општинама, међу којима и са градом Панчевом и формирањем метрополитенске осовине са градом Новим Садом.

Дунавски појас, односно шири простор функционално упућен или повезан на реку Дунав, укључујући и појас дуж реке Саве. Привреда, саобраћај, туризам, културна сарадња и други облици повезивања становништва дуж ове развојне осовине, подржаваће планови и пројекти везани за Коридор VII, односно заједничка

стратегија развоја заснована на међудржавној сарадњи дунавских држава и региона. Кључне тачке на овом развојном правцу ће бити дунавске капије, односно градови Нови Сад, Београд, Панчево и Смедерево са својим лучким потенцијалним и другим системима ослоњеним на реку Дунав. Посебну улогу у том систему треба да има и Лука Београд као логистички центар за организацију и дистрибуцију интегралног транспорта, функционално повезана са лукама у Новом Саду, Панчеву и Смедереву.

Пољопривредно земљиште

Концепција коришћења и заштите пољопривредног земљишта заснивана интегралном управљању природним ресурсима, на начин којим се обезбеђује опште побољшање стања животне средине, рехабилитација тла, воде, ваздуха и природних предела и очување флоре и фауне и њихових станишта на подручјима интензивне ратарске и повртарске производње.

Приоритет има предузимање мера за спречавање еколошких и здравствених ризика везаних за интензивну, монокултурну и високо механизовану производњу, уз истовремено унапређивање система за наводњавање и одводњавање, развијање биолошких система производње, рециклирање инпута, редуковање потрошње минералних ђубрива и пестицида, подизање просечних приноса, спречавање ацидификације земљишта, рационално коришћење енергије и развијање обновљивих енергетских извора.

Шуме и шумско земљиште

Основни циљ управљања шумама у шумским подручјима Републике Србије је одрживо (трајно) газдовање шумама, што подразумева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да се доведу на ниво којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе и данашње и будућих генерација, како на локалном, тако и на националном нивоу, водећи рачуна да се при том не угрозе и оштете неки други екосистеми.

План оптималне шумовитости и пошумљавања до 2014. године

Подручје Регион/Област	Укупна површина области (ha)	Површина шума (ha)	Шумовитост (%)	Оптимална Шумовитост (%)	Површина шума 2014. године (ha)
Јужно-банатска	424.800	32.800	7,7	17,9	36.800

Одрживо ловно газдовање је газдовање ресурсима популација дивљачи на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популације дивљачи, производна способност станишта и биолошка разноврсност, чиме се постиже испуњавање еколошких, економских и социјалних функција ловства одржавајући њихов потенцијал ради задовољења потреба и тежњи садашњих и будућих генерација.

Воде и водно земљиште

Основни циљ у овој области је интегрално уређење, заштита и коришћење вода на подручју Републике Србије, третираног као јединствени водопривредни простор. Атрибут „интегрално” означава реализацију вишенаменских водопривредних система (укључујући и производњу енергије), који су складно уклопљени у окружење и усклађени са свим другим корисницима простора.

Минералне сировине

У погледу генезе и просторног размештаја лежишта минералних сировина на територији Републике Србије, територија града Панчева припада посебној морфоструктурној целини, односно Панонском басену. Основни циљ је строго контролисано, планско, одрживо и економично коришћење минералних сировина и подземних вода, уз адекватне мере заштите, како би се постигла конкурентност на домаћем и светском тржишту.

Подземне воде

Подземне воде као геолошки ресурс специфичне су по својој релативној обновљивости. Основни циљ је планско и одрживо коришћење подземних вода, уз адекватне мере заштите, за водоснабдевање и флаширање, као извора геотермалне енергије и за унапређење бањског туризма.

Обновљиви извори енергије

Значајније повећање обновљивих извора енергије у енергетском билансу, уз поштовање основних принципа одрживог развоја, основни је циљ у овој области.

Елементи животне средине

Међу најзначајније загађиваче ваздуха индустријског порекла спадају: рафинерије нафте у Панчеву и хемијски комбинати у Панчеву. Највећи извори деградације и загађивања земљишта су експлоатација минералних сировина и неконтролисано и неадекватно одлагање индустријског отпада, посебно у околини великих индустријских центара међу којима је и град Панчево. Панчево спада у категорију подручја загађене и деградиране животне средине (локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја, депоније, коридори аутопутева итд.) са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. За ову категорију треба обезбедити таква решења и опредељења којима се спречава даља деградација и умањују ефекти ограничавања развоја. Међународна лука Дунав у Панчеву спада у категорију подручја угрожене животне средине (локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности, речна пристаништа, водотоци III класе итд) са мањим утицајима на човека, живи свет и квалитет живота. За ова подручја треба спречити даљу деградацију и обезбедити побољшање постојећег стања, како би се умањила деградираност животне средине као ограничавајућег фактора развоја. Потребно је одредити најадекватнији начин коришћења природних ресурса и простора са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине. Основни циљ је заштита и унапређење животне средине као основа уравнотеженог развоја, коришћења и уређења простора Републике Србије -заустављање даље деградације, превентивна заштита од свих планираних активности које могу угрозити постојећи квалитет природне и животне средине, уз санацију и ревитализацију угрожених подручја.

Управљање отпадом

Основни циљ је развијање одрживог система управљања отпадом у циљу смањења загађења животне средине и деградације простора. Удруживањем општина успоставиће се систем регионалних центара за управљање отпадом. Потенцијалне оквирне локације регионалних центара за управљање отпадом, критеријуми и смернице за њихову изградњу морају бити планиране просторним планом, док ће се коначне локације одабрати после обављених истражних радова и спровођења поступка процене утицаја на животну средину.

Заштита и одрживо коришћење природног наслеђа

У планском периоду, статус проглашеног заштићеног подручја задржава подручје Делиблатске пешчаре. На основу претходних истраживања и валоризације, биће дефинисани статус, просторни обухват и режими заштите, за подручје

Потамишја. Предлаже се стицање међународног статуса заштите за подручје Делиблатске пешчаре. У циљу јачања прекограничне сарадње Републике Србије у области заштите природе, у планском периоду посебан значај има заштићено подручје Делиблатске пешчаре.

Основни циљ заштите и одрживог коришћења природног наслеђа је: очување и унапређење биолошке разноврсности, вредности геонаслеђа и предела и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације; одрживи развој заштићених подручја и остварење добробити локалних заједница кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора као грађевинске категорије, развој туризма и пољопривреде; повезивање и усклађивање националног са међународним системом заштите природе.

Заштита и одрживо коришћење културног наслеђа

На основу истраживања и валоризације коју је извршио Републички завод за заштиту споменика културе Републике Србије предложена је листа културних подручја, као и листа културних споменика који са непосредном околином чине сагледиве културно пејсажне целине према којој територија града Панчева припада тзв. Банатском подручју. Основни циљ је да се културно наслеђе артикулише као развојни ресурс, заштити, уреди и користи на начин који ће допринети успостављању регионалног и локалног идентитета у складу са европским стандардима заштите

Заштита и уређење предела

Територија града Панчева припада војвођанско - панонско - подунавском макрорегиону, јединственог предеоног обрасца састављеног од великих поља обрадивих површина пресечених рекама и каналима, шумских оаза и линијских шума дуж токова река Дунав и Тамиш, лесних одсека и тераса, пространих пешчара као и насеља војвођанског типа. Овакав предеони образац, захтева очување постојећих шумских оаза између пространих ораница, очување и креирање линијских зелених коридора и еколошких мрежа (живице дуж међа, пошумљавање и озелењавање површина дуж мелиоративних канала и саобраћајница у циљу заштите од еолске ерозије), уређење и заштиту обала у циљу амбијенталног обликовања простора (тзв. „поглед са река”), као и повезивање са постојећим линијским шумама, заштиту постојећих и враћање изгубљених акватичних екосистема и влажних биотопа, избегавање геометријске регулације водотокова, очување постојећих и уређивање нових регионалних и локалних „икона” и репера (салаши, дворци, манастири, прњавори, архитектонско и индустријско наслеђе, предеоно изражена солитерна стабла и архитектонски објекти високих естетских вредности итд), очување специфичних панонских визура. Међу приоритетна подручјима, за која је обавезна израда посебних пилот пројеката „Карактеризације предела”, као основа за заштиту, планирање и управљање њиховим развојем налази се и Делиблатска пешчара.

Одбрана земље и цивилна заштита

Основни циљ усаглашавања просторног развоја са потребама одбране је стварање просторних услова који ће у потпуности одговарати потребама савременог система одбране. Ради сигурног функционисања у условима угрожавања безбедности, обезбеђење просторних услова за несметано функционисање војних комплекса и објеката од посебног значаја за одбрану земље, смањење негативних утицаја војних комплекса на животну средину и простор за посебне намене и стварање услова за цивилну заштиту становништва, материјалних и природних ресурса у случају природних непогода и техничко-технолошких удеса.

Природне непогоде и технолошки удеси

Територија града Панчева спада у у групу подручја са највећим бројем удеса. Основни циљ је интегрално управљање природним непогодама и технолошким

удесима као основа за обезбеђење услова за ефикасан просторни развој, очување људских живота и материјалних добара. У том смислу, неопходно је створити добро организоване и опремљене службе које ће моћи да успешно раде на превенцији од ових катастрофа, као и на одбрани и отклањању последица, уколико се јаве.

Демографски развој

Ублажавање негативних тенденција демографског развоја које би се остварило кроз пораст нивоа плодности и позитиван миграциони биланс и достизање нивоа простог обнављања становништва (стационарне популације) у дужем временском периоду основни је циљ у овој области.

У погледу размештаја становништва, основни циљ је успостављање равномернијег територијалног размештаја становништва и усклађенијих просторно-демографских односа, што подразумева деметрополизацију, програмску планску и другу подршку развоју депопулационих подручја, унапређење односа између града и села и повезивање са руралним окружењем.

Мрежа и функције центара

Панчево је центар националног значаја, под директним утицајем београдског метрополитена, међутим, у њему се осећа и утицај регионалног центра, Новог Сада. С обзиром на сложене просторно функцијске односе и интензивне везе, у будућој просторно - функционалној организацији Републике Србије, простор између града Београда и града Новог Сада је могуће третирати као јединствен функционални регион или као појас најинтензивнијег развоја Републике са биполарним утицајем два центра међународног значаја.

Функционална урбана подручја

Основни циљ је да просторно функционални развој Републике Србије буде заснован на моделу функционално урбаних подручја који ће бити инструменти уравнотеженог или подношљиво неуравнотеженог просторног развоја Републике. Град Панчево спада у групу функционалних урбаних подручја (ФУП) од државног значаја. Према моделу ФУП Републике Србије градском насељу Панчево гравитирају становници са територије града Панчева и из општина Ковин, Ковачица, Опово и Алибунар. Укупан број становника ФУП је 220.316, а број становника у центру ФУП-а је 127.162. Површина ФУП-а Панчева износи 2.525 km². Према моделу ФУП Републике Србије 2020. године не очекују се промене по питању гравитације становништва у односу на модел из 2010. године. Град Панчево има капацитет да прерасте у „чвориште” са значајним утицајем на развој окружења, али је државни/национални интерес да подстакне његов развој у том правцу и биће подржан посебним подстицајним мерама на регионалном нивоу. Град Панчево у АП Војводина има улогу „мотора развоја”.

Треба истаћи да се територија града Панчева, налази у саставу ФУП-а Београд. У наредном периоду се очекује наставак гравитације становништва са територије града Панчева према Београду што је и приказано у табели модела функционално урбаних подручја Републике Србије 2020. године.

Модел функционално урбаних подручја Републике Србије 2020. год

Функционално урбано подручје (центар ФУП-а)	У саставу ФУП-а	Бр.стан. централ. града/ општине	бр.стан. ФУП-а	Значај ФУП*	% ФУП у укупном бр. стан. Републике Србије	ФУП - П (km2)	% ФУП у укупној Р Републике Србије (km2)
Београд	Стара Пазова, Опово, Пећинци, **Панчево,**	1.576.124	2.033.560	МЕГА	27,4	7.292	9,4

	Инђија, Рума, См. Паланка, Уб, Љиг, Аранђеловац						

Локације-градови са потенцијалом за урбану обнову

Према ППРС градско насеље Панчево, представља једну од локација-градова са потенцијалом за урбану обнову Основни циљ је обнова града у працу подизања економског, функционалног и естетског нивоа што резултира креирањем нових радних места и унапређењем животне средине.

Град		Оцена опште атрактивности/потенцијал		Оцена опште атрактивности/потенцијал
Панчево	2	амбијентална целина, индустријски центар, коридор X и VII, у оквиру кластера	А	урбана обнова амбијенталних целина, сингуларне локације, индустријске локације

Одрживи рурални развој

Сеоска насеља на територији града Панчева припадају типу интегрисаних успешних руралних подручја. Ова подручја имају повољније друштвено - економске и просторне показатеље развоја, интегрисанију и развијенију привредну делатност. Основни циљ развоја села и руралних подручја је повећање квалитета живљења у руралним подручјима кроз очување, обнову и одрживи развој њихове економске, социјалне и еколошке виталности, као резултат децентрализације градова и општина.

Просторна организација и дистрибуција јавних служби

У Просторном плану Републике Србије дате су препоруке за организацију јавних служби према хијерархијском нивоу насеља. У овој области неопходно је постизање социјалне једнакости и кохезије у доступности и квалитету услуга од општег интереса и промовисање друштвене солидарности, као и јачање људских ресурса и оспособљавање локалне заједнице за унапређење услуга.

Неформална насеља и бесправна изградња

У наредном периоду неопходно је безусловно заустављање даље бесправне изградње и формирања нових неформалних насеља, односно пажљиво и рационално интегрисање тих насеља у укупну урбану структуру.

Просторна дистрибуција и организација пољопривреде

Остваривање одговарајућег обима и асортимана сигурне понуде квалитетне хране и сировина за развој конкурентне прерађивачке индустрије, у складу са територијално хетерогеним природним и социоекономским погодностима и ограничењима, основни је циљ управљања просторном дистрибуцијом и организацијом пољопривреде.

Просторни развој рударства

У области рударства неопходна је оптимална и рационална производња минералних сировина што подразумева комплексно третирање минералних сировина и њихових лежишта.

Просторна дистрибуција и развој индустрије

Град Панчево спада у индустријске центре средње категорије са 10.000 – 20.000 запослених. Основни циљ развоја индустрије је опоравак, повећање секторске и територијалне конкурентности и запослености обезбеђењем повољних општих, инфраструктурних и просторних услова, као и њена равномернија просторна дистрибуција усклађена са потенцијалом регионалних, урбаних и руралних подручја, захтевима климатских промена и смањења притиска на ресурсе. У наредном периоду на територији града Панчева планиране су индустријске зоне и паркови.

Просторни развој туризма

Основни циљ просторног развоја туризма је просторно-еколошка подршка остваривању концепта одрживог развоја туризма, компромисним интегрисањем принципа и стратешких, планских и програмских докумената развоја туризма, заштите и уређења туристичких простора, уз оптимално задовољавање социјалних, економских, просторно еколошких и културних потреба националног и локалног нивоа, интереса тржишта и услова прекограничне и међународне сарадње. Према ППРС извршено је издвајање примарних туристичких дестинација где се издвајају примарне туристичке дестинације као регионалне целине интегрисане понуде унутар туристичких кластера које се могу поделити по критеријумима учешћа целогодишње туристичке сезоне. Територија града Панчева спада у дестинације са мањим учешћем целогодишње понуде (Доње Подунавље и Делиблатска пешчара).

Према ППРС извршено је издвајање touring туристичких праваца обухвата на:
- путне touring правце - међународни правци у коридорима аутопутева и осталих европских путева (Е70 и др), а национални у коридорима осталих путева првог реда. У оквиру путних коридора и њихове гравитације налазе се путеви / стазе културе, бициклизма и др.
- пловне touring туристичке правце - међународни правци су Дунав и Главни канал ДТД. У функцији наутичког туризма, потребно је изградити веће речне марине на Дунаву. Национални пловни правци су остали пловни канали у Војводини.

Путна мрежа и објекти

Друмски саобраћај

Основни циљ развоја путног саобраћаја и путне инфраструктуре је остваривање и развој саобраћајног система који омогућава одрживу мобилност становништва и пружа подршку убрзаном развоју и јачању конкурентности. У наредном периоду планиране су следеће активности: комплетирање дела обилазнице око Београда (сектори А, Б5, Б6) која је у саставу коридора X, накнадна изградња сектора Ц (Бубањ поток - Болеч - Старчево - Панчево исток - Панчево север) уз претходно усаглашавање динамике изградње пуног аутопутског профила на секторима А и В или започињања активности на сектору Ц, резервисање коридора за северни део аутопутске обилазнице око Београда (веза Е-75 - М-24.1 - М-24 - М-1.9, односно крај сектора Ц, петља Панчево - север), активности на путном правцу државног пута I реда Ђала (веза са Румунијом) - Чока (Р-112) - Кикинда - Зрењанин - Панчево - Ковин (М-24) односно на Банатској магистрали и активности на државном путу I реда (изградња аутопута Е-70) део руте 4 (SEETO) граница са Румунијом - Вршац - Панчево - Београд.

Железнички саобраћај

У наредном периоду планира се: Развој магистралних "Е" пруга - пруга Е 66 Београд - Вршац која повезује Републику Србију са Румунијом и Коридор X са Коридором IV, планира се као двоколосечна и модернизована пруга за брзину од 160 km/h. Ревитализација и модернизација (респективно електрификација) постојеће једноколосечне пруге Панчево - Зрењанин - Кикинда - државна граница, са изградњом капацитета за повезивање значајнијих корисника железничких услуга.

Допуна железничке мреже, а као један од приоритета је наведена пруга Бели Поток - Винча-мост преко Дунава - Панчево. Планирана је изградња другог колосека од Панчевачког моста до Панчева као приоритет до 2014. године. Планира се задржавање коридора свих раније укинутих пруга са циљем обнове уз претходно утврђену оправданост.

Ваздушни транспорт

Планирана мрежа аеродрома је дефинисана по категоријама: међународни (Београд, Ниш и Приштина), војни аеродроми, војно – цивилни, потенцијални регионални аеродроми. У овако дефинисаној мрежи као категорија су дефинисана и летелишта на локацијама где постоје спортски и школски аеродроми, који се могу укључити у мрежу регионалне понуде међу којима спада и Панчево.

Водни саобраћај

Лука у Панчево спада у групу главних међународних лука дуж Дунава. У наредном периоду неопходно је повећање конкурентне способности речног транспорта подизањем нивоа квалитета услуге у лукама. У концепцији развоја речног транспорта посебан значај има развој коридора VII који као стратешки правац треба да постане стециште највећих транспортних токова. Концепција развоја лука базира се на предлогу модела управљања неприватизованим лукама. Према ППРС дефинисани су нивои управљања према којем лука у Панчеву спада у групу јавних лука односно лука од јавног, државног значаја.

Интермодални транспорт и логистички центри

Логистички центри међународног-регионалног карактера предлажу се на простору Београда, Новог Сада и Ниша, чиме би се реализовала логистичка платформа Београда, да се на простору Београд-Панчево-Ковин-Смедерево преко три интермодална терминала и аеродрома „Никола Тесла" повежу Коридоре X и VII и формира регионални лидер Југоисточне Европе. Према Просторном плану Републике Србије, у Панчеву је предложена потенцијална локација интермодалног терминала и логистичког центра.

Електронске комуникације

Основни циљ даљег развоја ове области је изградња и организација савремене електронске комуникационе мреже и доступност универзалног сервиса (који мора да обухвата и универзални широкопојасни сервис) у сваком домаћинству у Републици Србији.

Поштански саобраћај

Концепцију развоја поштанске мреже треба заснивати на стварању стабилне регулативе на тржишту поштанских услуга, пружању универзалне поштанске услуге, развоју тржишта поштанских услуга, развоју и реструктуирању поштанског оператера, развоју поштанске мреже и капацитета, унапређивању квалитета поштанских услуга, стандардизацији адресовања и тарифној политици.

Енергетика

Уз уважавање приоритета дефинисаних у стратешким документима предвиђа се израда документације за нове термоенергетске објекте у Републици Србији предвиђа се израда документације, која ће кроз анализу постојеће електроенергетске ситуације у Републици и региону, постојеће и планиране гасне мреже, расположивих количина гаса, предвиђеног топлотног конзума за грејање града и/или конзума за индустријске потребе, спровести избор снаге постројења и испитати техноекономску оправданост изградње гасних постројења за комбиновану производњу електричне и топлотне енергије. Као потенцијалне локације за

реализацију оваквих пројеката су значајнији градови и индустријски центри у Републици Србији, између осталих и град Панчево.

Енергетска инфраструктура

Концепција просторног развоја у сектору електропреноса мора да прати растуће потребе за електричном енергијом. У ППРС планирани су следећи Стратешки пројекти електропреноса у периоду до 2014. године:

А. Објекти мреже 400 kV

Приоритет	Назив стратешког пројекта	Одговорност за реализацију
I	Реконструкција постројења електрана (ТС Панчево 2) Изградња новог далековода ДВ 2 x 400 kV Панчево - Решица (Румунија)	ЈП „Електромрежа Србије”

Б. Објекти мреже 220 kV

Приоритет	Назив стратешког пројекта	Одговорност за реализацију
I	ДВ Београд 8 - XI XI Панчево, реконструкција на Дунаву	ЈП „Електромрежа Србије”

В.Објекти мреже 110 kV

Приоритет	Назив стратешког пројекта	Одговорност за реализацију
I	ТС 110/35 kV Панчево 1 реконструкција постојеће ТС	ЈП „Електромрежа Србије”

Нафтна привреда

У наредном периоду биће реализован програм реконструкције и модернизације постојећих капацитета и осавремењавање технологије производње нафтних деривата, што ће допринети достизању светских стандарда у овој производној технологији, подизању квалитета горивих производа на нивоу захтева ЕУ, као и побољшању стања животне средине у овом производном сегменту.

Стратешки пројекти нафтне привреде су:

Приоритет	Назив стратешког пројекта	Одговорност за реализацију
1.	Изградња продуктовода Панчево - Смедерево	ЈП „Транснафта”
1.	Изградња продуктовода Панчево - Нови Сад	ЈП „Транснафта”
1.	Изградња продуктовода Панчево - Београд	ЈП „Транснафта”
1.	Изградња складишног простора у Панчеву	ЈП „Транснафта”
1.	Изградња нафтовода у случају реализације изградње објекта за прераду сирове нафте на Дунаву	ЈП „Транснафта”

Гасна привреда

Активно учешће Републике Србије у планирању и изградњи стратешке - регионалне и паневропске енергетске инфраструктуре за транспорт гаса из нових извора снабдевања један је од основних циљева развоја енергетске инфраструктуре. У наредном периоду предвиђена је градња нових гасовода у АП Војводини, а стратешки пројекти гасне привреде 2014. године који се односе и на територију града Панчева су:

Приори-	Назив стратешког пројекта	Одговорност за

тет		реализацију
1.	МГ-01/II Елемир - Панчево - Београд Југ (веза са постојећим магистралним гасоводом МГ 07 Бели Поток - В.Орашје)	ЈП „Србијагас”
1.	Магистрални гасовод „Јужни ток”	Гаспром и ЈП „Србијагас”

Коришћење обновљивих извора енергије

У области обновљивих извора предвиђа се изградња објеката обновљивих извора енергије за дистрибуирану производњу електричне енергије, и то:

- топлане и когенеративна постројења на биомасу, комунални и индустријски отпад,
- ветроелектране - као неопходан предуслов изградње ветроелектрана треба предвидети њихово прикључење на преносну мрежу, одговарајућег капацитета.

Како се по правилу изградња ових објеката и мрежа одвија на територијама локалних самоуправа, за њихову реализацију је потребно да се израде одговарајући урбанистички планови. Техничко - економске анализе и процене еколошке прихватљивости, као и расположиви капацитети преносне и дистрибутивне мреже ће определити приоритете у овој области са отвореним ризицима које имају инвеститори у развоју пројеката.

Водопривреда и водопривредна инфраструктура

Територија града Панчева припада Јужнобанатском регионалном систему за снабдевање водом насеља, који поред локалних изворишта користи и алувион Ковин -Дубовац. Касније се може пребацивати одређена количина воде са десне обале Дунава.

Територија града Панчева припада Банатском речном систему за уређење, коришћење и заштиту вода у оквиру којег су кључни Банатски ХС ДТД, брана на Тиси и регулације. Кључне нове акумулације, објекти и мере у оквиру овог система су повећање проточности, МХЕ уз уставе, регулације и ППОВ.

Основни циљ у области водопривреде и водопривредне инфраструктуре подразумева рационализацију коришћења вода и смањење специфичне потрошње у свим видовима потрошње, заустављање раста штета од поплава, обуздавањем грађења у плавним зонама и заштиту вода на нивоу речних система комбинацијом технолошких, водопривредних и организационо-економских мера.

Грађевинско земљиште

Основни циљ је рационално коришћење грађевинског земљишта и успостављање економски ефикасног и социјално праведног система управљања грађевинским земљиштем.

2.2. Извод из Регионалног просторног плана АП Војводине (“Службени лист АПВ”, број 22/11)

Регионални просторни план Аутономне Покрајине Војводине представља плански документ вишег реда чија се решења на територији града Панчева утврђују у Просторни план града Панчева.

Економска повезаност и интерактивност

Основно стратешко опредељење је да се постигне већи степен укупне функционалне интегрисаности простора АП Војводине у оквиру Републике. Војводине са регионима суседних земаља и осталим Европским земљама. Србије као и да се обезбеде услови за знатно веће саобраћајно и економско повезивање.

Визија просторног развоја АП Војводине је да буде јасно артикулисана као један од региона Републике Србије и у оквиру мреже европских региона, динамичног економског развоја и конкурентна, уређеног и заштићеног природног и културног наслеђа, квалитетније животне средине, истакнутих вредности мултикултурне заједнице и социјално кохерентна.

Приридни системи и ресурси

Пољопривредно земљиште

Концепција коришћења и заштите пољопривредног земљишта заснива се на интегралном управљању природним ресурсима, унапређивање економских и социјалних услова живљења на селу, на подручјима интензивне ратарске и повртарске производње приоритет има предузимање мера за спречавање еколошких и здравствених ризика везаних за интензивну,монокултурну и високо механизовану производњу, уз истовремено унапређивање система за наводњавање и одводњавање; развијање биолошких система производње, рециклирање инпута, редуковање потрошње минералних ђубрива и пестицида;

Шуме и шумско земљиште

План оптималне шумовитости предвиђа повећање шумовитости у АПВ са 7,1 на 14,3% до 2014. године. Концепција просторног развоја шумских подручја обухвата следећа полазишта:утврђивање зона са диференцираним режимима заштите, развој и умрежавање одговарајућих инфраструктурних система и остале инфраструктуре;очување и заштиту шума и шумског земљишта,унапређење управљања развојем, заштитом и уређењем шума у шумским подручјима,примену конвенција, стандарда и норми заштите и развоја шума у шумским подручјима, реформе закона,секторских стратегија, инструмената, мера и политика,усклађивање међусекторске координације и учешће надлежних инстутуција и локалних заједница и др.

Минералне сировине

Смернице развоја:

- стимулисање детаљних геолошких истраживања и отварања малих погона за експлоатацију, пре свега геолошких ресурса, који се употребљавају као грађевински материјали;
- подршка програмима коришћења техногених сировина, као замене природних материјала;
- спречавање непланског коришћења минералних сировина (нпр. песак и шљунак) и подземних вода;
- систематично искоришћавање термалних и минералнихвода, као извора обновљиве енергије и као фактора у развоју бањског туризма;
- интензивирање и окончање основних геолошких и хидрогеолошких истраживања;
- извођење детаљних истраживања у ширим зонама позна.

Водни ресурс

Речну мрежу Војводине чине три велике реке - Дунав, Сава и Тиса, са свим својим притокама и каналима. Све реке се одликују малим падом, спорим и кривудавим током, великом акумулативном моћи и склоношћу ка стварању мртваја и меандера. На територији Војводине сливна подручја формирају Тамиш, Брзава, Моравица, Караш, Нера, Надела, Ројга у Банату.

Најповољније хидрогеолошке и хидродинамичне карактеристике имају алувиони Дунава и Саве у појединим сегментима речног тока. Приобаље Дунава има најбоље филтрационе карактеристике на секторима Бездан-Богојево, Футог-Петроварадин, Ковин-Дубовац и на потезу код Панчева

Становништво, насеља и јавне службе

Демографски развој

Основни циљ**:** стационарно становништво, тј. становништво у коме ће следеће генерације бити исте величине као и постојеће.

Оперативни циљ:
– прилагођавање очекиваним демографским променама.

Мрежа насеља и функционална урбана подручја

Основни циљ: одрживи просторно-функционални развој за снован на моделу функционалних урбаних подручја, која ће бити инструмент уравнотеженијег просторног развоја.

Оперативни циљеви:
– умрежавање функционалних урбаних подручја у циљу
уједначенијег регионалног развоја АП Војводине;

На подручју АП Војводине у 2010. години постоји један део центра у категорији MEGA (Metropolitan Growth Area) – ФУП града Београда, један ФУП међународног значаја – Нови Сад, пет функционално урбаних подручја националног значаја (Панчево, Сомбор, Сремска Митровица, Суботица и Зрењанин) и два функционална урбана подручја регионалног значаја (Кикинда и Вршац).

Простором доминира Нови Сад са својим припадајућим функционалним подручјем. Статус града имају Нови Сад (урбани систем града Новог Сада је у категорији од 200 000 до 500 000 становника), Суботица, Панчево и Зрењанин (у категорији од 100 000 до 200 000 становника), Сомбор, Сремска Митровица (у категорији од 50 000 до 100 000 становника) као и низ других урбаних насеља који имају изузетну важност за развој овог региона, без обзира на њихову величину и категорију**.**

Развој градова и осталих урбаних насеља

Основни циљ**:** Просторно, функционално, економски, социјално и еколошки уравнотежен урбани развој уз развијањетериторијалне повезаности на принципима одрживог развоја, активирање свих капацитета (природних и створених) градова и осталих урбаних насеља, повезивање са окружењем, интензи-вирање урбано-руралне сарадње као и умрежавање и груписањемањих територијалних јединица, трансграничну и интеррегио-налну сарадњу.

Јавне службе

Основни циљ: постизање социјалне једнакости и кохезије у доступности и квалитету услуга и унапређење услуга од општег интереса у подручјима ниске доступности услуга.

Образовање

Прихватајући европска опредељења, Република Србија односно АП Војводина морају у периоду до 2020. године да прихвате и европске циљеве у реализацији политика у области образовања:

- међу петнаестогодишњацима проценат оних који не испуњавају основне стандарде знања у читању и природно-математичким наукама треба да буде мањи од 15%;
- у генерацији од 30-34 године удео оних са високим образовањем треба да буде најмање 40%,
- број оних који напуштају одговарајући ниво образовањапре него што стекну одговарајућу диплому треба да будемањи од 10%;
- најмање 95% деце старије од 4 године пре поласка у основну школу треба да буде обухваћено предшколским образовањем;
- да учење два страна језика од раног детињства треба дабуде важна карактеристика система образовања;
- у просеку 15% одраслог становништва треба да буде укључено у учење током читавог живота;
- мобилност и могућност запошљавања треба да буду важне карактеристике система образовања;
- образовање наставника и едукатора (различитих профила) треба да буде важна карактеристика система образовања;
- повећање просторних стандарда, нарочито основног образовања (могућност рада у једној смени).

Здравствена заштита

– перманентна едукација становништва о здравим стиловима живота;

– мотивисање стручног кадра за рад у мањим и неразвијеним срединама;
– обезбеђење финансијских средстава за подизање нивоа здравствене услуге на локалном нивоу;
– обезбеђење подједнаких услова здравствене заштите за укупно становништво побољшањем услуга у малим срединама, осавремењавањем постојећих објеката или формирањем мобилних екипа;
– побољшање локалне путне мреже, како би се остварила подједнака доступност услугама за све грађане, без обзира на место становања;
– обезбеђење могућности примања здравствених услуга у најближем центру, без обзира на регионалну припадност (пример: Панчево – Београд).

Социјална заштита

– смањење стопе сиромаштва (отварање нових радних места, едукација угрожених категорија становништва....);
– децентрализација услуга и њихово спуштање на локални ниво;
– развој социјалне заштите на локалном нивоу – дефинисање модела интегралне социјалне заштите;
– унапређење социјалне заштите за све категорије корисника, а посебно у неразвијеним општинама;
– обезбеђење финансијских средстава за рад и развој установа социјалне заштите.

Култура

– интензивније укључивање деце и младих, старије популације као и већа партиципација свих маргинализованих друштвених група у активности;
– прилагођавање модалитета организовања и рада служби и услуга културе демографским, социјалним, економским, културним и др. обележјима и потребама локалних заједница;
– јачање компатибилних услуга (јавног саобраћаја, локалне путне мреже и сл.) као услова за повезивање корисника и интензивније коришћење културних садржаја;
– децентрализација ради стварања једнаких услова удоступности за све грађане;
– формирање асоцијација установа културе (јавни сектор, организације цивилног друштва и приватни сектор);
– строга и доследна заштита објеката и садржаја културе од општег интереса;
– развој и неговање мултикултуралности, културног идентитета и територијалне препознатљивости.

Спорт и физичка култура

– интензивније укључивање укупне популације у активности физичке културе;
– децентрализација ради стварања једнаких услова у доступности за све грађане;
– јачање компатибилних услуга (јавног саобраћаја и сл.) и побољшање комуналне опремљености насеља, као услова за интензивније коришћење спортских садржаја.

Грађевинско земљиште

Основни циљ**:** рационално коришћење и успостављање одрживог, економски ефикасног и социјално праведног система управљања грађевинским земљиштем.
Оперативни циљеви:
- радикално успоравање конверзије пољопривредног у грађевинско земљиште;
- ограничавање физичког ширења грађевинских подручја насеља, уз стимулисање урбане обнове, активирање запуштених локалитета (brownfield) и интензивније коришћење већ дефинисаних површина;
- координација и синхронизација - планирања коришћењапростора, управљања грађевинским земљиштем и политике комуналног опремања и уређења насеља. Задатак од посебног значаја је дестимулисање ‘’линеарне’’ из градње дуж важних саобраћајница;
- дефинисање будућих концесионих подручја;
- остваривање планских намена простора ефикаснијомсинхронизацијом свих актера - од планерских до управљачких, као контролом реализације планских решења.

Привредне делатности и туризам

Привреда

Основни циљ**:** јачање позиције и привредне конкурентности АП Војводине на принципима одрживог развоја и веће територијалне кохезије.

-највећи индустријски центри у Србији су: Београд са 117.000 запослених у сектору индустрије и Нови Сад са 35.000. Од 22 индустријска центра Србије средње величине (од 5 до 20.000 запослених) у Војводини се налази 5 центара, док се од 50 малих индустријских центара (од 1.000 до 5.000 запослених) 20 налази у Војводини.

Пољопривреда

Структура коришћења пољопривредног земљишта (РГЗ, 2009. година) показује високи степен усклађености с природним погодностима и ограничењима. Удео пољопривредног земљишта у укупној територији Покрајине износи 82,89% од тога је обрадиво земљиште кога чине њиве, вртови, воћњаци, виногради и ливаде, заступљено са 76,36% а необрадиво, кога чине пашњаци, трстици и мочваре заступљено са 6,52%.

Земљиште под шумама обухвата 6,70% територије АП Војводине и са пољопривредним земљиштем, представља укупно плодно земљиште, које чини 89,58% укупне територије АП Војводине.

Шумарство

Основни проблеми у шумарству су: низак степен шумовитости, неповољна структура састојина по пореклу (тенденција смањења учешћа састојина високог порекла и висок степен учешћа састојина изданачког порекла), недовољно коришћење биоеколошких и производних могућности станишта, мала отвореност шумских комплекса, усклађивање строгих мера заштите шума које су заштићене као природна добра са радовима у шумарству. Посебну тежину имају проблеми везани за природно сушење шума на мањим и већим површинама у контексту глобалних промена и њиховог негативног утицаја, недовољну повезаност шумарства са другим делатностима (пољопривреда, водопривреда и др.) у правцу успостављања јединствених и заједничких критеријума и вредности, ефикасније валоризације производа шумарства и ловства и других шумских производа.

Туризам

Учешће туризма у привреди и запослености АП Војводине је још увек на ниском нивоу, с обзиром на потенцијале који постоје за његов развој.

Највећи туристички промет се остварује у градским центрима - седиштима округа, те се може закључити да туризам Војводине има првенствено карактеристике градског туризма.

Према Стратегији туризма Републике Србије, кључни видови туризма у АП Војводини су: догађаји (манифестације); специјални интереси (бициклизам, јахање, лов, риболов, сплаварење, параглајдинг и др.); наутика; планине и језера и рурални туризам. Поред

За даљи развој туризма на подручју АП Војводине, захваљујући својој досадашњој афирмацији и аутентичности, од посебног значаја су:

-Градови: Нови Сад, Суботица, Сомбор, Вршац, Зрењанин, Сремски Карловци, Сремска Митровица, Кикинда и Панчево;

Туристичке дестинације

Доње Подунавље: СРП Делиблатска пешчара са Лабудовим окном, предео изузетних одлика Вршачке планине, Парк природе Пољавица, Дунав, канал ДТД, Караш, Нера, Белоцркванска језера, Ковачица, манастир Месић, ловишта, риболовни ревири, Јужно-банатски виноградарски подрегион, туристичке манифестације); традиционални центри Вршац и Бела Црква, нови приобални туристички центар и центар у Делиблатској пешчари.

-Секундарни, национални туристички правци су у коридорима магистралних путева на релацијама:

-Београд – Панчево - Вршац – гранични прелаз Ватин (Румунија).

Инфраструктурни системи
Саобраћајна инфраструктура

АП Војводина има изузетно повољан саобраћајни положај, с обзиром да се кроз њену територију простиру мултимодални европски коридори X са основном трасом, као и крак Хб. и коридор VII. Поред тога, кроз територију АП Војводине пролази и неколико међународних путних и железничких праваца. Преко реке Дунав као међународног пловног пута, односно коридора VII, Војводина и Србија имају приступ отвореном мору. Кроз територију Војводине пролази и веома значајни међународни бициклистички путеви Euro Velo 6 и 11.

-активности на планираним путним правцима регионалног значаја:

-Мреж Панчево-Омољица-Ковин;

-Панчево-Долово-Делиблато;

Укупна дужина пруга у АП Војводини износи 1.735,50 km. тога, највећи потенцијал је за градски одмор и пословни туризам. Војводину пресецају три значајне магистралне европске пруге а једна од њих је и и Београд – Панчево-Вршац – Темишвар (Е-66) са везом за железнички правац Е-51 према Букурешту и Одеси

Градови – велика саобраћајна чворишта, са више саобраћајних видова – система у којима је могуће и потребно применити лаке шинске системе и интеграцију саобраћајних видова су: Нови Сад, Суботица, Панчево, Зрењанин, Апатин, Сомбор, Сремска Митровица и Кикинда.

Реконструкција, модернизација, као и перспективна прекатегоризација (локалних у регионалне) следећих пружних праваца:

-Панчево **–** Баваниште;

-Панчево – Старчево – Винча;

у пловних путева у АП Војводини, према режиму пловидбе, чине:

-међународни водни пут, којем припада Дунав, а сагласно одредбама Дунавске комисије важи међународни режим пловидбе, што значи да Дунавом могу пловити бродови свих застава;

на територији АП Војводине предложена је класификација лука на водним путевима:

-Међународне луке, као луке од државног значаја, организационо и оперативно интегрисане са одговарајућим логистичким центрима међународног и међурегионалног нивоа: Нови Сад, Панчево, Апатин, Богојево, Бачка Паланка, Сента, Сремска Митровица;

Стање у водном саобраћају у АП Војводини карактеришу низак степен искоришћености лука и мали промет робе на мрежи унутрашњих водних путева услед застареле речне флоте и недостатка улагања у модернизацију, приватизације лука и бродарских предзећа

У АП Војводини постоје контејнерски терминали у лукама Нови Сад, Панчево и

Контејнерски терминал у луци Панчево је капацитета 50 TEU/h. Саобраћајна инфраструктура терминала омогућава претовар контејнера из пловила, са железничких кола и са друмских возила. Претоварни подсистем обухвата самоходну мосну дизалицу за претовар контејнера носивости 50 t и складишни подсистем површине 21 000 m^2. Постоји и подсистем за техничко одржавање и оправку контејнера, као и простор за паковање (пуњење и пражњење) контејнера.

Планирану мрежу објеката ваздушног саобраћаја употпуњују спортски аеродроми: Зрењанин (Ечка), Кикинда (Дракслеров салаш), Панчево (Утва), Сремска Митровица (Велики Радинци), Бела Црква (Чешко Село), Ковин, Бечеј (Фантаст), Нови Бечеј(Бочар), Рума,

Регионалним просторним планом АПВ су предложени логистички центри са интермодалним терминалима у односу на позицију у саобраћајној мрежи, међународни значај, регионалне центре, погранични појас, субрегионални ниво:

Међународни логистички центри са интермодалним терминалима:Нови Сад;Панчево; Апатин; Суботица;Сремска Митровица; и Богојево.

Водопривреда и водопривредна инфраструктура

Стање у области водоснабдевања у АП Војводини није задовољавајуће. Велики проблем представља лош квалитет захваћене подземне воде чији третман до нивоа прописаног Правилником о хигијенској исправности воде за пиће захтева врло сложене и скупе технологије.

Регионални хидросистем "Банат" - Банат пресецају природни и делимично регулисани водотоци, који дотичу са румунске територије - Златица, Стари Бегеј, канал Бегеј, Тамиш, Брзава, Моравица, Караш и Нера.

Енергетика и енергетска инфраструктура

Конзумно подручје АП Војводине се може посматрати као заокружена целина. Обухвата површину од 21.506 km^2 на којој живи 2.031.992 становника задовољавајући своје потребе за енергијом коришћењем следеће примарне енергије: природног гаса, течних деривата нафте, угљева, огревног дрвета и отпадака из пољопривредне, пре свега ратарске, производње и друге облике обновљивих извора енергије (ветар, сунце и геотермална).

Рафинеријска прерада нафте

Рафинеријска прерада нафте одвија се у рафинерији нафте Панчево (РНП) и рафинерији нафте Нови Сад (РНС). У њима се производе моторна и енергетска горива, путни и индустријски битумен, петрохемијске сировине, специјални бензини, солвенти и други малотонажни производи на бази нафте.Расположиви рафинеријски капацитети у потпуности задовољавају потребе домаћег тржишта и омогућују прераду нафте, односно производњу деривата за друга тржишта. Постојећа производно-технолошка конфигурација рафинерија Нови Сад и Панчево указује на њихову комплементарност и компатибилност,што омогућава да се ове две рафинерије посматрају као јединствена технолошка целина

Планира се улагање у технолошки развој рафинерија РНП и РНС чиме ће се обезбедити:

-испуњење захтева домаћег тржишта и могућност извоза деривата;

-производња бензина, средњих дестилата и дизел горива у складу са европским стандардима;

-боља валоризација сирове нафте производњом белих и црних производа у односу 80:20, уз сопствену потрошњу горива и губитак до укупно 9%;

-мањи трошкови прераде сирове нафте;

-енергетска оптимизација;

-задовољење домаћих и европских прописа из области заштите животне средине;

-максимизирање профита рада рафинерија;

-могућност размене полупроизвода између РНП и РНС;

-могућност реализације заједничких развојних пројеката са ХИП-Петрохемијом.

Гасоводна и нафтоводна инфраструктура

Постојећа магистрална, разводна и дистрибутивна гасоводна мрежа, постојеће подземно складиште гаса у Банатском Двору, објекти за експлоатацију лежишта и производњу нафте и гаса, постојећи Нафтвод ЈА-НА (ДН-1) и мрежа нафтовода са постојећим нафтним рафинеријама и терминалима у Панчеву и Новом Саду и нафтним терминалом у Сомбору, постојећи подуктовод СО2 Суботица-Бечеј (који се тренутно не користи), као и постојеће геотермалне бушотине и лежишта нафте, природног гаса и геотермалних вода представљају велики потенцијал енергетског развоја.

У оквиру програма и пројеката реконструкције постојећих или изградње нових извора са гасним технологијама на основу обављених претходних анализа и размарања о могућности изградње потенцијално нових капацитета и извора за производњу електричне и топлотне енергије на бази савремених гасних технологија, ови потенцијални објекти би били:

-парно–гасни блок ТЕ-ТО Панчево;

Планирани гасоводи високог притиска

Бечеј-Госпођинци	**MG-07/II**
Елемир-Панчево деоница Ковачица-Елемир	MG-01/II

Изградњом транзитног гасовода "Јужни ток" за алтернативно снабдевање руским гасом земаља југоисточне и западне европе, Србија постаје важно чвориште гасног тржишта региона и Европе.
Осим деоница система продуктовода Панчево-Нови Сад и Панчево-Смедерево, у склопу система потребно је и зградити деонице Нови Сад-Сомбор и Панчево-Београд, Смедерево-Јагодина-Ниш, као други приоритет
Планира се наставак активности на реализацији пројекта Система продуктовода кроз Србију и на изградњи Паневропског нафтовода. Урађена је претходна студија оправданости са Генералним пројектом за све деонице продуктовода, урађен је и усвојен Просторни план подручја посебне намене за Систем продуктовода кроз Србију, приведена је крају израда Студије оправданости и Идејног пројекта за деонице система продуктовода Панчево-Нови Сад и Панчево-Смедерево. Деонице планираног система продуктовода на простору Војводине су:
-Панчево – Нови Сад – Изградња деонице продуктовода Панчево-Нови Сад конципира се као једноцевни систем за транспорт моторних горива. Траса продуктовода деонице Панчево-Нови Сад полази од главног терминала Панчево и води се до постојећег нафтног терминала Нови Сад, где је планирана изградња терминала продуктовода. Дужина деонице је сса 91,7km и прати трасу деонице нафтовода Панчево-Нови Сад транспортног система за транспорт сирове нафте;
-Панчево – Смедерево - Изградња деонице продуктовода Панчево - Смедерево конципира се као једноцевни систем за транспорт моторних горива. Траса продуктовода деонице Панчево-Смедерево полази од терминала "Панчево*" и води се до терминала "Смедерево" у дужини од сса 26,9 km и прати највећим делом т*расу постојећег разводног гасовода РГ01-10: деонице Панчево-Смедерево. Одступање у односу на постојећу трасу гасовода је приликом преласка реке Дунав где се продуктовод води подземно испод корита реке и Смедеревске Аде да би најкраћим путем био доведен до терминала "Смедерево";
-Панчево – Београд - Траса продуктовода деонице Панчево - Београд полази од терминала "Панчево" и до сада није дефинисана, разматрају се три варијантна решења.
Електропривреда и електроенергетика
На подручју АП Војводине има 67 постројења 110/x kV, од којихсу 59 у саставу дистрибутивне мреже, а осталих 8 припадају Железници, Електромрежи Србије и директним потрошачима Рудник Ковин, Азотара, Панчево, ЛБФЦ Беочин. У дистрибутивној мрежи на подручју АП Војводине има укупно 14 трансформаторских станица 110/35 kV са 22 трансформатора и 44 трансформаторских станица са 78 трансформатора. Прва трафостаница 110/35kV је изграђена 1955. год. (ТС Нови Сад1), а последња 1974. год.(ТС Бачка Паланка 1). Прва трафостаница 110/20 kV је изграђена
1975. год. (Панчево 3), чиме је и започет прелазак на двостепену трансформацију 110/20 kV уместо тростепене 110/35/10 (20) kV, тј
Обновљиви извори енергије у Војводини су: сунчева (соларна) енергија, енергија ветра, хидропотенцијал текућих и стајаћих вода, потенцијал геотермалних вода или паре и енергија из биомасе (енергија из остатака ратарске и шумске производње, органских отпада).
Део ветроелектрана на подручју Панчева и Ковина (западно од Делиблатске пешчаре, међу којима је и ветроелектрана Чибук) ће се повезати на нова постројења 400 kV која ће се прикључити на постојећи вод 400 kV РП Дрмно - ТС Панчево 2. Електране источно од Делиблатске пешчаре ће бити прикључене на нови интерконективни ДВ 400 kV између Србије и Румуније, што би захтевало сагласност заинтересованих корисника и извесност изградње поменутог ДВ 400 kV.
За коришћење енергије ветра је урађена Студија "Атласа ветрова на територији АП Војводини", а такође су издате и бројне енергетске дозволе за ветроелектране
Електронске комуникације и информациони системи

-у складу са условима надлежног предузећа за електронске комуникације планиране су оптичке везе између комуникационих чворишта**:**
-Панчево-Алибунар-Држ. гран. са Румунијом, Панчево-Вршац, Панчево-Београд, Зрењанин-Ковачица-Смедерево, Ковин-Бела Црква;
-планиране су такође оптичке кабловске везе за даљинско управљање и надзор великих енергетских система за транспорт енергената, продуктоводи, нафтоводи, гасоводи и електроенергетски водови који се могу ставити на располагање на коришћење за остале потребе у служби електронских комуникација (кроз систем продуктовода Панчево-Београд-Смедерево-Јагодина-Ниш, од Панчева до рафинерије на Дунаву и уз Паневропски нафтоводи (ПЕОП);

Планиране релације оптичких каблова

Панчево	**Ковин - Бела Црква**
Панчево	**Омољица-Иваново-Н2(Ритопек)**
Панчево	**Панчево-Б.Ново Село-Дев.Бунар-Б.Карловац-Ватин**
Панчево	**Ковин-Делиблато-Мраморак-Долово-Владимирци**
Панчево	**Панчево-Долово-Делиблато-Шушара-Избиште-Вршац**
Панчево	**Панчево локал**

Снабдевање насеља водом и канализациона инфраструктура

Постројења за припрему воде за пиће ("фабрике воде") на територији Војводине налазе се на изворištима јавног водоснабдевања следећих насеља: Суботица, Сомбор, Сента, Бездан, Апатин, Бачка Паланка, Нови Сад, Панчево, Ковин, Тител, Рума и Сремска Митровица.
У планском периоду очекује се формирање регионалних система
-Јужнобанатски систем поред локалних изворишта користи и алувион Ковин - Дубовац, а снабдева насеља општина Панчево, Ковин, Опово, Ковачица, Алибунар, Вршац, Пландиште и Бела Црква. Касније се може пребацивати одређена количина воде из алувиона са десне обале Дунава.

Управљање отпадом

У Покрајини не постоји ни једна локација за одлагање опасног отпада, као ни трајно складиште опасног отпада.
Стратегијом управљања отпадом за период 2010-2019. године предвиђен је систем од девет регионалних центара управљања отпадом у АП Војводини.

1.	**Панчево**	**Опово**	**138.178**	**54.927**

Заштита и унапређење животне средине

Основни циљ**:** снажна афирмација концепта заштите иунапређења животне средине као основе уравнотеженог развоја, коришћења и уређења АП Војводине.
до 2008. године, мерењем имисије основних загађујућих материја: сумпордиоксида, азотдиоксида, чађи, таложних материја,суспендованих честица и др. вршиле су одговарајуће референтне установе, по налогу локалних самоуправа. С обзиром да резултати мерења нису на јединствен начин интерпретирани и немају могућност упоредног приказа, на основу анализе појединачних мерења, закључује се да су концентрације мерених загађујућих материја највише прелазиле ГВИ у следећим општинама: Панчево (посебно повећане концентрације бензена, озона, чађи, укупне суспендоване честице и ПМ10), Нови Сад, Кикинда, Суботица (таложне материје), Сремска Митровица (чађ), Нови Бечеј (суспендоване честице), Зрењанин.
Квалитет вода у АП Војводини је лош и даље се погоршава. Основни извори загађивања вода у АП Војводини су нетретиране индустријске и комуналне отпадне воде, дренажне воде изпољопривреде, процедне воде из депонија, као и загађења, везана за пловидбу рекама и рад термоелектрана. Највећи градови испуштају непречишћене отпадне воде у реципијенте. Загађење из дифузних извора проузрокује више од 50% укупног загађивања вода.

Квалитет воде и седимента канала је лошији у односу на остале типове испитиваних водотока јер су они у већој мери под директним или индиректним утицајем непречишћених или делимично пречишћених отпадних вода. Висок садржај органских
материја и нутријената је детектован на локацијама које су угрожене испуштањем непречишћених отпадних вода, а то су пре свега водотоци малих капацитета за самопречишћавање (Кудош,Надела, канал Бегеј под утицајем Александровачког канала, ДТД канал Врбас-Бездан у Врбасу, канал Јужне индустријске зоне уПанчеву и др).
Највећи извори деградације и загађивања земљишта су неконтролисано и неадекватно одлагање индустријског отпада, посебно у околини великих индустијских центара (Панчево, Нови Сад,Инђија, Кикинда) и саобраћај односно таложење загађујућих ма-терија из издувних гасова моторних возила дуж саобраћајница,посебно путева I и II реда.
У ППРС је извршена просторна диференцијација животне средине према стандардима и искуствима ЕУ, а узимајући у обзир постојеће стање квалитета животне средине и тренд у наредном периоду.
У наведеном контексту, територија АП Војводине је просторно издиференцирана на следеће категорије:
1. Подручја са локалитетима деградиране животне средине (локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја, подручја отворених копова лигнита, јаловишта, регионалне депоније, термоелектране, коридори аутопутева, водотоци IV ‘’ван класе’’) са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота.
- У овој категорији се налазе: Панчево, Нови Сад, Суботица,Кикинда, коридори аутопута Београд-Нови Сад, Београд-Шид. Највећа емисија гасова SO2, NOx и суспендованих честица је на подручју Јужно-банатског округа. Урбана подручја која спадају у ову категорију су и: Зрењанин, Рума, Сремска Митровица, Врбас, као и садашњи водотоци четврте класе и ‘’ван’’ класе (банатски водотоци,који дотичу из Румуније су прекомерно загађени и претежно имају IV класу бонитета,а најтежа ситуација је на Старом и Пловном Бегеју где је квалитет “ван класе” ; каналска мрежа Хс ДТД је неуједначено оптерећена, а најугроженија деоница је Врбас-Бездан (Велики бачки канал) где се квалитет категорише

Заштита природних добара и биодиверзитета
Основни циљ**:** Заштита и унапређење природних добара и биодиверзитета.
На територији АП Војводине, у планском периоду, статус проглашених заштићених подручја задржавају следећа подручја:
-специјални резервати природе (СРП): Делиблатска пешчара, Горње Подунавље, Обедска бара, Пашњаци велике дропље, Ковиљско-петроварадински рит, Карађорђево, Засавица, Стари Бегеј-Царска бара, Селевењске пустаре, Слано Копово, Лудашко језеро, Краљевац и Багремара;
-споменици природе (СП): "Три стабла белог јасена код Долова",
-EMERALD мрежа је еколошка мрежа подручја од посебне важности за заштиту природе (*Areas of Special Conservation Interest*-ASCI). Мрежа укључује подручја од посебног еколошког значаја за угрожене врсте и типове станишта заштићених на основу Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта ("Службени гласник РС-Међународни уговори", бр. 102/2007 од 7.11.2007. године)-Панчевачке аде.
Делиблатска пешчара је *Међународно значајна биљна подручја (IPA),Одабрана подручја дневних лептира Европе (PBA) и Утврђена еколошки значајна подручја*
Утврђени еколошки коридори од међународног значаја су**: СП "Ивановачка ада",**
Заштита, уређење и унапређење културних добара
Основни циљ**:** Заштита, уређење и коришћење културних добара као развојног ресурса ради истицања регионалног, субрегионалног и локалног идентитета.

Према важећој категоризацији непокретних културних добара на подручју АП Војводине утврђена су 752 непокретна културна добра разврстана према значају на културна добра (329), културна добра од великог значаја (359) и културна добра од изузетног значаја (64). Према својствима непокретна културна добра су разврстана на споменике културе (673), просторне културно-историјске целине (27), знаменита места (17) и археолошка налазишта (35).
На простору АП Војводине могу се груписати следеће културно-пејсажне целине: **историјски град Панчево;**

Заштита од елементарних непогода и технолошких удеса
Основни циљ**:** Минимизација ризика по људско здравље и животе, као и очување природних и створених вредности од елементарних непогода и технолошких удеса.
Министарство животне средине и просторног планирања Републике Србије је идентификовало постројења која подлежу обавезама Севесо II директиве и објавило Прелиминарни списак постројења на територији Републике. На подручју АП Војводине
идентификовано је 34 постројења која се налазе на територијама општина Суботица, Сента, Кикинда, Оџаци, Врбас, Бач, Нови Сад, Жабаљ, Зрењанин, Ковачица, Панчево, Вршац и Шид. Класификовано је 14 постројења нижег реда, а 20 постројења вишег
реда. У општинама Суботица, Нови Сад, Зрењанин и Вршац лоцирана су и постројења вишег и постројења нижег реда.
Прелиминарни списак постојећих постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе, а чије активности могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, садржи 65 постројења:
-девет (9) постројења хемијске индустрије (у општинама: Вршац, Бечеј, Зрењанин, Кикинда, Оџаци, Панчевои Нови Сад);
- једно (1) постројење из области управљања отпадом (у општини Кикинда);
-тридесетпет (35) постројења чије делатности, према Уредби о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола (“Службени гласник РС”, бр.
84/2005), спадају у остале активности (у општинама:Сремска Митровица, Пећинци, Зрењанин, Апатин, Бечеј, Нови Сад, Сомбор, Бачка Топола, Врбас, Суботица,
Бач, Сента, Кула, Ковачица, Жабаљ, Панчево, Алибунар,Бачка Паланка и Нови Кнежевац).
Техничко-технолошки удеси који су се догађали на подручју АП Војводине у највише случајева су се односили на удесе у оквиру индустријских постројења, транспорта опасних материја и удеса различитог карактера насталих људским немаром. Због
близине насеља и присутне опасности од хемијског удеса већих и мањих размера, каратктеристичан пример ризика од удеса је Јужна индустријска зона у Панчеву, у оквиру које су Рафинерија нафте Панчево, ХИП “Азотара” и ХИП “Петрохемија”.

Регионалне неравномерности АП Војводине
Банат
Осим два јака и диверзификована центра индустрије (Зрењанин и Панчево), као и два нешто мања (Кикинда и Вршац), остала привреда Баната одвија се у индустријским зонама у мањим центрима. На подручју Баната уочена је и недовољна искоришћеност
туристичких потенцијала. Такође, степен урбанизације је релативно низак што доприноси да скоро половина становништва нема широк приступ различитим услугама и нивоима животног стандарда.

Интеррегионалне и интрарегионалне функционалне везе и трансгранична сарадња
За АП Војводину је вема важна Дунавска стратегија, јер је то једина макрорегионална стратегија ЕУ која укључује Србију, односно Војводину.

Стратегијом се очекује убрзани привредни развој дунавског Региона и поспешивање равномернијег регионалног развоја у Подунављу.
Могућности сарадње су формулисане кроз четири стуба који подржавају главна питања, која су предложена као индикативни оквир. Акциони план ће се развијати како рад на спровођењу Дунавске стратегије напредује. Основне области деловања су:
(1) Повезивање Дунавског региона
· Унапређивање мобилности и мултимодалности транспорта
(a) Унутрашњим пловним путевима
(b) Друмским, железничким и ваздушним везама
· Подстицање развоја одрживих извора енергије
· Промовисање културе и туризма, контаката међу људима
(2) Заштита животне средине Дунавског региона
· Пречишћавње и одржавање квалитета вода
· Управљање ризицима животне средине
· Заштита биолошких врста, пејзажа и квалитета ваздуха и земљишта
(3) Изградња просперитета у Дунавском региону
· Развој друштва знања кроз научна истраживања, образовање и информационе технологије
· Подршка конкурентности предузећа, укључујући и развој кластера
· Улагање у људе и вештине
(4) Јачање Дунавског региона
· Јачање институционалних капацитета и сарадње
· Заједнички рад на промовисању безбедности и борби против организованог и крупног криминала
Регионална повезивања и сарадња са суседима су претпоставке

Модел функционално урбаних подручја АП Војводина 2020 године

р.б	Функционално урбано подручје (ФУП)	У саставу ФУП-а	Број стан.центра	Број стан.ФУП-а	% у укупном броју стан.АПВ	Значај	% у укупном броју стан. Србије	ФУП површина (у km2)	% у укупној површини Србије
	Панчево	Ковин, Ковачиц Опово, Алибунар	127162	220316	10,8	Национални	2,8	2525	3,3

До 2021. године на простору АП Војводине формираће се следећа функционално урбана подручја:
- један центар у категорији европских МЕГА 3 – град Београд односно општине које административно припадају АП Војводини, а гравитирају граду Београду;
- један центар међународног значаја – град Нови Сад;
- шест центара националног значаја – односно градови Сомбор, Кикинда, Суботица, Панчево, Сремска Митровица и Зрењанин;
- један центар регионалног значаја – Вршац.

Просторни ниво региона АП Војводине

Нови Сад је град међународног значаја (ФУП међународног значаја); у правцу Нови Сад-Београд је већ формиран урбани кластер са урбаним насељима и то: Инђија, Рума, Стара Пазова, Панчево;
градови који имају капацитет да прерасту у „чворишта“моторе развоја са значајним утицајем на развој окружења, или је државни/регионални интерес да подстакне
њихов развој у том правцу: Суботица, Сента, Кикинда,Зрењанин, Вршац, Панчево, Сремска Митровица, Нови Сад, Бачка Паланка, Врбас, Сомбор;

перспективну комплементарност и функционално повезивање имају градови и урбана насеља: Суботица-Сомбор-Апатин; Апатин-Бач-Бачка Паланка-Нови Сад; Оџаци-Кула-Врбас-Србобран-Црвенка; Кањижа-Нови Кнежевац-Сента-Чока-Ада;Шид-Сремска Митровица-Рума-Пећинци; Зрењанин-Панчево-Вршац, и Панчево-Ковин-Бела Црква-Вршац;

градови и урбана насеља на коридору VII- "градовилуке" или градови у непосредној близини, добијају на значају: Апатин-Сомбор, Бачка Паланка, Панчево,Зрењанин, Вршац, Ковин;

Главни елементи просторне организације и структуре индустрије у АП Војводини су:

-Коридори развоја међународног и националног значаја (уз коридоре X и VII)

-Привредни центри (I – IV ранга):

II ранга су - Суботица, Зрењанин, Кикинда, Панчево, Сремска Митовица, Сомбор, Вршац;

Планиране индустријске зоне
и индустријски паркови у АП Војводини

Округ	**Локација ИЗ и ИП у градовима/општинама**
Јужнобанатски	Бела Црква, Вршац, Ковин, Алибунар, Опово, Ковачица, Пландиште, Панчево

Општа концепција просторног развоја АП Војводине

1. Војводина – конкурентна и територијално уравнотеженија

Носиоци просторног, тј. интегрисаног и одрживог економског, социјалног и еколошког развоја биће макрорегионални центар Нови Сад са урбаним центрима: Суботица, Сомбор, Сремска Митровица, Кикинда, Зрењанин, Панчево и Вршац.

2. Војводина - отворена и повезана

Интегрисаност простора АП Војводине у окружење биће опредељена планским претпоставкама и смерницама међу којима су посебно значајне:

-повезивање са међународним окружењем;

-успостављање прекограничне и међурегионалне сарадње и јачање међусобних утицаја интересно повезаних функционалних подручја;

-отварање пројектних линија за које се очекује могућност финансирања из претприступних фондова Европске уније;

-повезивање и умрежавање са градовима и регионима у Републици.

3. Војводина – специфична и јединствена

Зонирање територијалног капитала, односно ресурса и вредности има основу у идеји о јачању регионалног и субрегионалног идентитета. Идентитет треба дефинисати груписањем и укрштањем фактора као што су култура и културно наслеђе, природа и природно наслеђе, економија и привредни бренд.

4. Војводина – одржива и чиста

Максимизирање ендогених територијалних потенцијала, односно активирање територијалног капитала и ресурса на одржив начин, на целој територији Покрајине је један од фактора успешнијег позиционирања АП Војводине у Републици Србији и Европи. Покрајина поседује значајне ресурсе од којих неки нису довољно или адекватно искоришћени, а који могу да представљају предност у развоју (пољопривредно земљиште, нафта и гас, геотермалне воде, мрежа каналске инфраструктуре, токови великих река, и сл.).

5. Војводина – мултикултурална и хумана

Веома сложена етничка слика Војводине има своје културне и просторне аспекте. Војводина је традиционално имиграционо подручје које је током времена добило

обрисе просторног "позиционирања" појединих етничких група, како у градовима, тако и у мањим насељима.

Регионални развој

Регионализација, у смислу децентрализације управљања, односно, као начин административно-политичко-територијалног организовања путем којег се део функција државе преноси на регионални ниво, представља услов без којег се не може очекивати већа територијална кохезија АП Војводине

Законом о утврђивању надлежности АП Војводине (децембар 2009.) на Покрајину су по први пут пренете надлежности из области регионалног развоја. Овим законом је предвиђено да Покрајина, у складу са законом:

уређује развојно планирање у складу са економском политиком и стратегијом развоја Србије;

-прати спровођење програма мера и активности за равномерни регионални развој;

-оснива развојну банку АП Војводине, у складу са законом којим се уређује оснивање, пословање и организација банака;

-развија административне капацитете покрајинске управе и локалне самоуправе са циљем успешног коришћења структурних и кохезионих фондова ЕУ.

2.3. Извод из Регионалног Просторног Плана административног подручја града Београда (Сл. лист града Београда, број 10/04)

Регионални просторни план административног подручја града Београда представља плански документ вишег реда чија се решења на територији града Панчева утврђују у Просторни план града Панчева.

- Велики степен привлачности утицао је да се Просторним планом АП Београда истраже и суседне општине Рума, Пећинци, Стара Пазова, Панчево, Уб, Смедерево и Смедеревска Паланка, за које је доказано да стоје у непосредној, јаче или слабије израженој функционалној корелацији са АП Београдом и чине подручје дефинисано као метрополитен Београда, односно могући Регион Београд, а према решењима Устава Републике Србије, односно одговарајућим републичким законима.

- Магистрални правац Београд - Вршац - Темишвар допуњује значај овог простора који са свим својим активностима, комуникацијама и интересима, представља регионалну целину.

- Умањивање значаја административних граница на Дунаву, посебно границе између Града Београда и АП Војводине ради сарадње са Панчевом и његовим регионом и другим општинама у метрополитенском окружењу, чему ће подршку да пружи: формирање заједничког мултимодалног чвора (Београд - Панчево - Смедерево) и изградња новог моста код Винче за путни и железнички саобраћај; и укључивање у европски пројекат културних стаза у Подунављу ради афирмације богатих трагова великих култура прошлости које данас, најбоље интегришу просторе овог дела Европе.

- Имајући у виду вишестрано изражене интересе за сарадњу, може се закључитити да Град Београд до 2011. године треба да развија везе са општинама у окружењу, јасније профилишући метрополитенски карактер са општином Панчево то се пре свега односи на пољопривреду производњу и снабдевање Града Београда; развој и унапређење саобраћајних веза, аутопутског правца Е-70, путног и железничког саобраћаја мостом у правцу Винче, као и телекомуникација; унапређење и координиран развој јавног градског превоза (железница, аутобус); повезивање у јединствени оперативни систем са Луком "Београд" и Луком "Смедерево" ради формулисања моћног

мултимодалног саобраћајног чвора; унапређење међугранске индустријске везе на релацији Панчево – Београд (петрохемијски комплекс итд.); заштита зоне водоизворишта Панчево на територији Града Београда; заштита, уређење и развој речних острва Штефанац, Чакљанац и Фортконтумац ради рекреативних потреба Панчева и Београда; повезивање туристичко - рекреативне зоне Гроцке и грочанске аде, са зоном поред реке Пољавице у атару Банатског Брестовца; еколошка заштита и координирање програма заштите и мониторинга са Градом Београдом; запошљавање и укупни економски развој стратешки важних индустријских погона у Панчеву уз координацију просторних елемената који је повезују са Београдом; заједничко програмирање стамбене изградње Панчева и Града Београда; координација развоја јавних служби и програма развоја туристичких капацитета Панчева и Београда; и институционално - управно повезивање и планско - статистичка координација на темама од заједничког интереса.

- Легализација великих подручја заштите природе, подразумева издвајање три велика подручја са локалитетима значајним за заштиту природе. Прво које би обухватало подручја Горњег и Доњег Подунавља са ритовима око Панчева и Београда, адама и речним острвима (Велико Ратно острво, бара Штефанац на дунавском острву Чакљанац, Велико блато у Панчевачком риту), и шире гледано, комплекс ритова између Делиблатске пешчаре и ушћа реке Мораве као и саму Делиблатску пешчару.

- Простор АП Београда је подељен на петнаест ловишта од којих су дванаест отворена, а три затворена. Међу отворена ловишта спшада "Панчевачки рит". Наведена функционална подела се задржава и у наредном планском периоду. Основни хидролошки подаци на рекама у зони Београда и у релевантном хидролошком окружењу су: за реку Дунав у водомерној станици Панчево површина слива износи 525 009 km2, а просечан проток 5222,00 m3/c, а за реку Тамиш у водомерној станици Томашевац површина слива износи 9 717 km2, а просечан проток 46,40m3/c.

- Подземне воде представљају драгоцен ресурс, али су врло неравномерно распоређене. Зоне дуж обе обале реке Саве и делом Дунава, представљају драгоцена изворишта подземних вода, чији режим заштите треба појачати, као основно извориште за снабдевање водом Београда у будућности. Терен на левој обали реке Дунав представља алувијалну зараван Дунава и Тамиша са карактеристичном издани која је релативно богата водом. Локације широка бара, Јабучки рит и Пачарез - Бесни Фок треба посебно чувати као потенцијално извориште за банатски део Града.

- Због значаја природно - просторне целине биће заштићени ритови око Панчева и леве обале реке Дунав у општини Палилула, према пропозицијама Рамсарске конвенције.

- Метрополитенско подручје Београда са непосредним окружењем представља, у садашњим оквирима, индустријски најразвијенију зону у земљи. У овој зони лоцирана су три најснажнија комплекса хемијске индустрије (Панчево, Шабац и Барич). Ови комплекси истовремено представљају и еколошки најугроженија подручја. Велика концентрација становништва и индустрије проузроковала је загађивање ваздуха, воде и земљишта, као и друге утицаје на животну средину.

- Списак објеката и постројења одређеног степена хазарда за животну средину: "РАФИНЕРИЈА" - Панчево; "ПЕТРОХЕМИЈА" - Панчево; "АЗОТАРА" – Панчево, сва ова постројења спадају у Д категорију. Категорија Д - фирме које могу имати веома велики утицај на животну средину регионалног нивоа, присутне велике количине опасних и врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса веома велики, ниво буке изнад 70dB. Ове фирме према нивоу еколошког оптерећења морају бити лоциране на великом

одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању не изазива непријатност суседству. У питању су веће индустрије базне хемије, рафинерије нафте и петрохемија, веће индустрије лекова, енергетика, аеродроми и друге.

- Концепција развоја индустрије подручја у непосредној близини Београда треба да буде усмерена ка вишем степену интегрисаности метрополитенског подручја. Најинтензивнија сарадња се остварује са Панчевом, и то преко двосмерних производно-индустријских веза и могућности развоја комплементарних производних програма, диверсификације прерађивачких капацитета у хемијском, металском и прехрамбеном комплексу, специјализације развоја лучко-пристанишних капацитета Београда и Панчева. Битне компонентне међуодноса чине дневне миграције запослених и неопходност заједничког програма заштите и унапређења животне средине.

- Положај на Дунаву омогућава развој слободних зона као најдинамичније форме агломерирања делатности, а тиме се иницира сарадња индустријско-урбаних центара у оквиру којих су формирани лучко-пристанишни капацитети. То се, пре свега, односи на развој комплементарних функција и компатибилних развојних програма у Београду, Панчеву и Смедереву.

- Подручје града Београда у ужем смислу и у наредном периоду ће представљати окосницу просторног развоја индустрије у оквиру АП Београда. Међу најзначајније зоне у којима ће се у наредном периоду обављати индустријска делатност улази Панчевачки рит (Рева) на банатском делу територије АП Београда.

- Привредна зона Панчевачки рит (Рева), са израженом концентрацијом хемијске индустрије, метални комплекс, електроиндустрије и графичку делатност, заузима значајно место у просторној организацији индустрије АП Београда. Поред индустрије, у зони су лоцирани објекти других привредних делатности (грађевинарство, складишта и др.). За сада се приступ зони одвија само друмском саобраћајницом. Могућности просторног ширења зоне су дуж Панчевачког пута и ка железничкој станици Овча, али су условљени решавањем већ сада израженог проблема одвођења отпадних вода и спровођењем мера заштите кроз технолошки иновиране производне програме и подизање санитарно - заштитног појаса.

- Просторна организација развоја туризма ће се вршити преко три развојна правца од којих је један Дунавски правац. Дунавски правац са посебном понудом који повезује Београд узводно са Новим Садом и једним краком преко Бановаца, Старог Сланкамена до Крчедина, а низводно преко Гроцке са Смедеревом и даље у правцу Голупца и Кладова, односно према левој обали преко Панчева, Омољице и Старчева у правцу Ковина и Делиблатске пешчаре. Основни садржаји овог правца који представља део европског коридора VII су везани за културу, наутички и викенд туризам. На десној обали, од европског значаја је повезивање велике културне стазе римског лимеса, у правцу Кладова, комбиноване са великим траговима српске средњевековне културе (смедеревска и голубачка тврђава) и неолита (Винча). Европски пројекат "Паркови културе на Дунаву" је будућа оријентација за ово повезивање.

- У кооперацији са ширим метрополитенским подручјем развијаће се следећи видови туризма: транзитни туризам - повољан географски и саобраћајни положај Београда одредио му је функцију транзита робе и путника у више праваца. Са аспекта туризма најзначајније су друмске саобраћајнице, а знатно мање железничке пруге, пловни путеви реком Савом и Дунавом и ваздушни саобраћај; излетнички туризам - условљен је постојањем пространих и физиономски различитих излетишта у ближој и даљој околини Београда. Северна излетничка зона пружа се ка Панчеву и даље ка Делиблатској пешчари.

- Развој АП Београда у области такмичарског, рекреативног и школског спорта доприноси афирмацији и јачању улоге у мрежи градова подунавских земаља, градова балканског региона и коначно ка подизању нивоа значаја у систему других европских градова.

- Магистрални гасоводни систем Београда је део магистралног гасоводног система Србије притиска до 50 бара и он је формиран везом Батајница - (Панчево — Смедерево — Велика Плана) Младеновац - Батајница. Започиње од гасног разделног чвора у Батајници и иде у два правца. На исток према Панчеву и даље преко Смедерева до Велике Плане.

- Од водова 400кВ потребно је релизовати: 1 вод до ТС "Београд 8" и 1 вод ка ТС "Панчево";

- Панчевачки Рит је најсложенији систем, бруто површине од око 34.000ха. Подељен је на 7 брањених површина, са укупном дужином каналске мреже од око 870км, са густином мреже око 25m/ha. Евакуација сувишних вода се остварује преко 6 црпних станица (ЦС) чији је инсталисан капацитет око 26m3/sec.. Црпне станице (ЦС) не задовољавају критеријуме интензивног одводњавања. Систем захтева реконструкцију: чишћење и комплетирање каналске мреже, уградњу додатних капацитета ЦС за још око 14m3/sec., као и увођење мерно-управљачке опреме за даљинско управљање водним режимима.

- Према прелиминарној процени ризика од хемијског удеса сва идентификована хазардна постројења сврстана су у четири групе ризика. Идентификовано постројење са веома високим ризиком (1), односно високим степеном ризика (2-6) од настанка хемијског удеса је рафинерија нафте "Београд", Панчевачки пут. Становништво је угрожено могућим удесима у великим хемијским комплексима у Панчеву, који због своје близине представљају знатну, још увек неквантификовану, опасност за поједине делове АП Београда. Транспорт опасних материја обавља се друмским, железничким и речним саобраћајем. Главни токови саобраћаја су: у друмском саобраћају, главни токови опасних материја одвијају се коридорима за теретни саобраћај, а делом и кроз саобраћајнице у градском ткиву, и то: Аутопут, затим Новосадски, Зрењанински, Панчевачки, Смедеревски, Авалски, Ибарски, Обреновачки и Кружни пут; главни теретни коридори (улице) кроз градско језгро; у железничком саобраћају, главни токови опасних материја одвијају се између станица: Панчево - Београд Дунав, Београд - Савски мост, Београд - Ресник; Београд / Дунав - Овча; Батајница - Земун - Београд; Београд - "Шећерана"; Батајница - Остружница, Раковица ранжирна - Остружница; и у речном саобраћају главни токови превоза опасних материја обухватају правце Панчево (Рафинерија) - Дунав - Ада Хуја - Ушће - Сава - Југопетрол (Чукарица).

- Концепција развоја Региона Београд била би целовитија уз остваривање јачих веза Београда са Панчевом, због чега стратегија просторног развоја градова Београда и Панчева треба да се гради координирано и синхронизовано. Будућа регионализација Србије требало би да узме у обзир потребу за чвршћим и рационалнијим повезивањем ових градова и да размотри могућност веће интегрисаности града Панчева и Града Београда. То не би требало да доведе до слабљења улоге град Панчева за гравитационо подручје у Јужном Банату, напротив.

- Подручје данашњег АП Београда одговарало би нивоу НУТС 2, уколико новим уставним решењима Републике Србије, Град Београд добије статус региона, док би се унутар њега формирало 7 урбаних округа - дистрикта, интересно груписаних сеоских и мањих градских насеља око 7 центара: Београд, Земун, Обреновац, Лазаревац,

Младеновац, Гроцка и Борча. На основу природних и функционалних критеријума и уз испољен обострани интерес за удруживањем, регион може у перспективи да обухвати и данашње општине градове у окружењу (Панчево, Смедерево, Смедеревска Паланка, Уб, Рума / Пећинци, Стара Пазова) које би такође имале статус урбаног округа са својим урбаним центром.

- У првој фази разрада и планирање уређења простора и насеља ће се вршити на следећи начин: на нивоу укупног простора АП Београда успостављањем трајне сарадње са суседним општинама око тема и проблема од заједничког интереса (Панчево, Смедерево, Смедеревска Паланка, Лајковац, Уб, Пећинци, Рума, Стара Пазова); на нивоу функционалних и природних целина израдом, доношењем и праћењем реализације ППППН на потезу Авала - Космај - Губеревачке шуме, као и ППППН за предеоне целине заштићених водоизворишних површина дуж реке Саве и Дунава; на нивоу субрегионалних целина (НУТС 3) израдом просторног плана општине или више општина у смислу развоја урбаних округа или субрегионалних целина нпр.: а) Обреновац-Уб; б) Барајево-Лазаревац-Лајковац; в) Рипањ-Сопот-Младеновац-Смедеревска Паланка; г) Гроцка-Смедерево; д) Сурчин- Пећинци-Рума; ђ) Панчево-Борча; е) Земун-Стара Пазова, у координацији са Стратегијом просторног развоја Републике Србије, шемама просторног развоја Републике Србије и Региона Београд.

- У планска решења или пропозиције остварива до 2006. године спада: дефинисање еколошких коридора и зона око магистралних објеката инфраструктуре (реке Дунав и Сава, коридор X, Аутопут Београд - Јужни Јадран, М19, Аеродром "Београд", Лука "Београд" и фабрика воде у Макишу; изградња нових система за наводњавање на око 5000ха претечно у оквиру постојећих система за одводњавање, чиме се остварују комплексне хидромелиорације. Најповољније локације: ПК Београд - Панчевачки рит, сремски део метрополитена (посебно у оквиру ХЕ "Галовица"); заустављање деградације и обнова са израдом детаљних програма заштите, ревитализације и уређења просторно културно-историјских целина, како оних проглашених, тако и оних које то нису, а посебно старих градских језгара ("Београд у шанцу", Земун, Обреновац, Гроцка, Панчево) и планираних етно-паркова; почетак реализације културних стаза дуж реке Дунав; уређење и развој пунктова дуж река Дунава и Саве; санација панчевачког моста преко реке Дунав; оснивање удружења робно транспортних центара (Београд, Смедерево, Панчево) и покретање иницијативе за избор у чланство европског удружења; заједничка организација прерасподеле рада између логистичких центара на метрополитенском подручју Београда (Београд, Смедерево, Панчево); на десној обали реке Дунава израда обалоутврде на деоници низводно од Панчевачког моста (1,0км); реконструкција и комплетирање мреже за заштиту од плављења унутрашњим водама у Панчевачком Риту и Макишу.

2.4. Извод из Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчар ("Сл.лист Аутономне Покрајине Војводине" број 8/2006)

Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска Пешчара представља плански документ вишег реда чија се решења на територији града Панчева утврђују у Просторни план града Панчева.

- Подручје Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара обухвата укупну површину од 111 196,43 ha. Један део територије града Панчева, односно КО Долово, се налази у обухвату Плана, укупне површине 11 736,72 ha. Катастарска општина Долово се налази у тзв. утицајном подручју које чини простор између границе обухвата плана и границе Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара. У оквиру КО Долово се налази истоимено насеље Долово. Према

попису становништва из 2002. године на територији КО Долово је живело 6835 становника, односно 58 ст/km².

- Минералне сировине – коришћење минералних сировина мора бити засновано на принципу одрживости, што подразумева изузетно пажљиве и избалансиране активности. Могу се вршити истраживања и експлоатација подземних вода у складу са дугорочном стратегијом и политиком развоја геолошких истраживања на подручју АП Војводине.

- Пољопривредно земљиште – територија КО Долово спада у групу катастарских општина са највећим површинама под ораницама и баштама што пружа значајне предуслове за даље унапређење пољопривредне производње. Пољопривредно земљиште користити тако да се не нарушава стабилност укупног екосистема овог подручја.

- Шуме и шумско земљиште – мере неге и заштите постојећих шума подићи на квалитетнији ниво уз максимално очување постојећег шумског фонда. Нове површине под шумама формирати на шумском земљишту и површинама запуштених пашњака, еродираних и на други начин деградираних површина као и на земљиштима VI, VII и VIII бонитетне класе. Територија општине Панчево спада у групу најветровитијих општине у Војводини те је неопходно формирати пољозаштитне (ветрозаштитне) појасеве.

- Лов и ловна подручја – ловиштима газдовати на основу ловних основа и годишњих планова газдовања, уз стварање бољих услова за развој ловног туризма. У ловиштима предвидети изградњу ловно-техничких објеката од природних материјала, изградњу ловно-производних објеката, вршити ограђивање ловишта ради интензивног гајења и заштите лова дивљачи, вршити подизање ремиза и подизање пролаза за ниску и крупну дивљач у оквиру саобраћајне инфраструктуре.

- Водопривреда – у циљу заштите водних ресурса успоставити зоне и појасеве зоне санитарне заштите у складу са Законом о водама. У области заштите вода од прворазредног је значаја изградња комуналне инфраструктуре и постројења за пречишћавање отпадних вода. Неопходно је стално одржавање система заштите од поплава према садашњем и будућем евентуалном измењеном режиму.

- Мрежа насеља – према диференцијацији насеља у обухвату Плана насеље Долово спада у групу локалних центара односно као насеље највише категорије у регионално територијалној организацији мреже сеоских насеља. Насеље Долово гравитира према функционалном центру Панчеву.

- Просторни развој и уређење руралних подручја – интегрисати села у социјални, привредни и културни развој подручја, повезати села у систем насеља уз боље повезивање са центрима вишег реда и непрестано активирати локалне развојне потенцијале сеоских подручја.

- Просторни развој и размештај привредних делатности – развој пољопривредне производње одвијаће се у смеру преласка конвенционалне пољопривреде на систем биолошког ратарења, очекује се и развој воћарства и виноградарства, повртарске и сточарске производње, подизање рибњака као и неконвенционални видови анималне производње (гајење пужева, узгој нутрија, чинчила итд.). Све активности у шумарству ће се одвијати у складу са

посебним основама газдовања шумама. Развој мале привреде подразумева развој приватног предузетништва и самосталних радњи. Даљи развој трговине и угоститељства усмеравати на улагања у опремање и изградњу савремених трговинских капацитета и угоститељско туристичких објеката.

- Туризам – транзитни туризам је посебно потенциран изградњом међународног ДП I реда Београд-Панчево-Алибунар-Вршац-Румунија за кога се везује већи део транзитно путничко-туристичког промета субрегиона. Сеоски туризам (насеље Долово) ће својом понудом у руралном амбијенту понудити све компаративне предности овог простора (здрава храна, домаћа радиност, стари занати и сл.). За развој туризма треба имати у виду веће центре изван обухвата плана, у непосредној близини, попут града Панчева са већ изграђеним туристичким капацитетима.

- Друмски саобраћај – концепт саобраћајне инфраструктуре успоставља нове саобраћајне капацитете и то ДП I реда Београд-Панчево-Вршац, ван насеља, са елементима који омогућавају перформансе за полуаутопут са денивелисаним укрштањима и петљама. Нови саобраћајни капацитети су и сегмент ДП II реда Р-123 из правца Сечња (пролази кроз КО Долово), око СРП Делиблатска пешчара до Делиблата, Ковина и насеља на Дунаву код Смедерева, као и општински путеви на релацијама Долово-Банатско Ново Село и Долово-Баваниште.

- Железнички саобраћај – железничка пруга Београд-Панчево-Вршац је у путничко-робној експлоатацији, али са експлоатационим карактеристикама далеко од европских стандарда те је неопходна реконструкција пруге и подизање нивоа превозних средстава у складу са европским стандардима.

- Водопривредна инфраструктура – снабдевање водом највишег квалитета остваривање се развојем регионалних система. Територија града Панчева ће вршити водоснабдевање из тзв. Јужнобанатског регионалног система. До изградње регионалног система насеља ће се и даље снабдевати водом из локалних изворишта. У циљу заштите вода у насељима ће се развијати сепарациони канализациони системи, а пре упуштања отпадних вода у реципијент предвиђа се њихов третман у уређајима за пречишћавање отпадних вода.

- Нафтоводна инфраструктура **–** на подручју обухвата плана планира се изградња паневропског нафтовода чија коначна траса није дефинисана јер предстоји израда прединвестиционе студије од границе са Румунијом, преко Србије до Трста. Експлоатација постојећих бушотина (природног гаса, нафте и подземне воде) наставиће се ван граница СРП Делиблатска пешчара.

- Коришћење алтернативних извора енергије – у планском периоду потребно је стимулисати развој и коришћење алтернативних облика енергије (енергија ветра, биомаса, соларна енергија итд.) чиме би се знатно утицало на побољшање животног стандарда и очување животне средине на овом подручју.

- Електроенергетска инфраструктура – на подручју обухвата плана потребно је у потпуности ревитализовати преносну мрежу у циљу квалитетног и сигурног снабдевања потрошача електричном енергијом. Целокупна 10 kV мрежа ће се реконструисати за рад на 20 kV, а средњенапонски 35 kV пређи ће на 20 kV напонски ниво.

- Телекомуникациона инфраструктура – потребе за телефонским прикључцима одређене су према планираном броју домаћинстава у насељима. У складу са тим у насељу Долово планирано је 2800 телефонских прикључака. У свим насељима планирана је по једна поштанска јединица са по једном шалтерском службом.

- Заштита животне средине – у циљу заштите природних ресурса (вода, ваздух и земљиште), предвиђене су одређене мере и активности, чијом реализацијом ће се зауставити њихова даља деградација, а унапредиће се квалитет животне средине овог подручја. Једна од тих активности је и изградња регионалне депоније у Панчеву у складу са Националном стратегијом управљања отпадом.

- Заштита културних добара – услови заштите културног наслеђа односе се на опште одреднице и посебне услове очувања. Општи услови заштите односе се на непокретна културна добра и подразумевају очување постојеће уличне матрице и карактеристика просторне организације и очување евидентираних визура и непокретних културних добара као реперних објеката. Посебни услови заштите одређују елементе очувања, одржавања и коришћења, као и потребне поступке и ограничења, за сваки објекат или локалитет споменичког населеђа. На простору обухвата плана налазе се следећа културна добра:
  Културна добра од великог значаја:
  •Српска православна црква преноса моштију Св. Николе "Мала горња" у Долову,
  •Српска православна црква преноса моштију Св. Николе "Велика Горња" у Долову.
  Културна добра:
  •Родна кућа композитора Аксентија Максимовића у Долову,
  •Зграда основне школе "Аксентије Максимовић" у Долову.

2.5 Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад – Панчево – Београд – Смедерево – Јагодина – Ниш) ("Службени гласник РС", бр. 19/2011)

Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад – Панчево – Београд – Смедерево – Јагодина – Ниш) представља плански документ вишег реда чија се решења на територији града Панчева утврђују у Просторни план града Панчева.

- Планско подручје се простире од северозападног дела Републике Србије, преко Подунавља и Поморавља до централног дела југоисточне Србије. Просторни план обухвата подручје које се налази на деловима територије градова Сомбор, Нови Сад, Зрењанин, Панчево, Београд, Смедерево, Јагодина и Ниш, и општина Кула, Врбас, Тител, Опово, Ковин, Темерин, Смедеревска Паланка, Велика Плана, Лапово, Баточина, Свилајнац, Ћуприја, Параћин, Ћићевац, Ражањ и Алексинац. Укупна површина подручја Просторног плана износи 4.093 km^2.

- На територији града Панчева подручју Просторног плана припадају целе катастарске општине: Глогоњ, Јабука, Панчево, Старчево, Банатски Брестовац, Иваново, Омољица, Војиловица 1 и Војиловица 2 укупне површине 531,46 km^2.

- Продуктовод полази од главног терминала у Панчеву у два основна правца: северни – према Новом Саду и Сомбору, и јужни према Смедереву, Јагодини и Нишу.

- Подручје Просторног плана је претежно пољопривредно подручје у оквиру Великоморавске долине на јужном правцу и Панонске низије у северном правцу. Планира се прелазак преко реке Дунав на 2 места (код Ковина према Смедереву и код Панчева према Београду - Великом селу).

- Систем продуктовода кроз Републику Србију имао би седам терминала од којих је један терминал Панчево. Главни терминал „Панчево" је лоциран у непосредној близини постојеће Рафинерије „Панчево" тј. уз сам комплекс рафинерије (поред своје функције у двосмерном промету моторних горива предвиђен је и за размену рафинеријских полупроизвода).. Потребна површина за изградњу објеката, уређаја и опреме терминала „Панчево" је 12,03 ha. Гравитирајућа подручја терминала Панчево су Средње-банатски округ и Јужно-банатски округ.

- Реализација продуктовода предвиђена је у три фазе: I фаза - деонице Панчево - Нови Сад и Панчево – Смедерево; II фаза - деонице Смедерево - Јагодина и Јагодина – Ниш; III фаза - деонице Нови Сад - Сомбор и Панчево - Београд.

- Главни диспечарски центар је Панчево и он је уједно и главни комуникациони чвор за комплетан продуктовод. На њему је предвиђена главна командна соба са надзором на функционисање целог продуктовода. Све остале тачке на продуктоводу биће идентичне по садржају и приоритету управљања.

- На простору терминала планирају се као обавезни садржаји следећи објекти: резервоари за складиштење моторних горива са танкванама, пумпна станица за продуктоводе, мерна станица за бензине, дизеле и продуктоводе, управна зграда, техничко-сервисни објекат (радионица,ватрогасница и др.), трафостаница, постројење за третман зауљених отпадних вода, чистачко место, филтери, редукциона станица, систем за прикупљање бензинских пара, портирница, интерне саобраћајнице и платои.

- Терминал „Панчево" - КО Панчево - Целе кат.парцеле бр.: 2994; 2993; 2992; 2991; 2990/1; 2990/2; 2989/1; 2989/2; 2988/1; 2988/2; 2987/1; 2987/2; 2986/1; 2986/2; 2985/1; 2985/2; 2984; 2983; 2982; 2981; 2980; 2979; 2978; 2977; 2976; 2975; 2974; 2973; 2972; 2971; 2970; 2969; 2968; 2966; 2965; 2961; 2955; 2954; 2951; 2950; 2949; 2946; 2945; 2944 и 3577.

- У оквиру обухвата Плана детаљне регулације терминала система продуктовода у Панчеву (површине 11,8 ha) обухваћена је функционална микролокација површине од 5,4 ha на парцелама: 2944, 2945, 2946, 2949, 2950, 2951, 2954, 2955, 2961, 2965, 2966, 2968, 2969, 2970, 2971, 2972, 2973, 2974, 2975. Овим планом детаљне регулације обухваћен је приступни пут као и његов прикључак на мрежу регионалних путева укључујући и повезивање са мерном станицом ЈП Транснафта која се налази у непосредној близини. Процењује се да би за планирани терминал ПЕОП-а на истој локацији требало приближно 7ha што са наведеном функционалном микролокацијом апроксимативно износи око 12ha површине земљишта, тако да се може оценити да ова локација задовољава потребе рада и одржавања терминала оба транспортна система.

- Изградња резервоара на терминалу Панчево планира се у току друге фазе изградње система продуктовода кроз Републику Србију.

- I фаза – деонице продуктовода Панчево-Нови Сад и Панчево-Смедерево.

- Изградња деонице продуктовода Панчево – Нови Сад конципира се као двоцевни систем транспорт моторних горива. Траса продуктовода деонице Панчево-Нови Сад полази од главног терминала „Панчево" и води се до терминала „Нови Сад" у дужини од

91,4 km. Иста је пречника обе цеви 10” (DN250 mm) и прати трасу постојећег нафтовода Омишаљ - Панчево (бивши југословенски нафтовод - ЈУНА). Продуктовод се на појединим местима удаљава од постојећег нафтовода због изграђених објеката у заштитној зони нафтовода и поштовања минималног удаљења продуктовода од објеката која износи 30m са обе стране цеви.

- Траса продуктовода се на овој деоници укршта са: водотоцима (Мали Надел, Надел, В.Слатина, река Тамиш, канал Караш, Велики канал Дунав-Тиса-Дунав, река Тиса, Дунавац и др.мањим водотоцима); путевима (државни пут I реда бр.24: деоница Панчево - Ковин, државни пут I реда бр.1.9 : деоница Београд – Вршац (Е-70), државни пут I реда бр.24: деоница Београд - Зрењанин, државни пут II реда бр.124: деоница Чента - Опово, државни пут I реда бр.24.1: деоница Чента - Падинска скела, државни пут II реда бр.122: деоница Шајкаш - Ковиљ и др. општинским путевима); железничким пругама (магистрална једноколосечна електрифицирана пруга Београд Центар - Панчево Варош – Вршац – граница Румуније и једноколосечна електрифицирана пруга Панчево Варош – Панчево Војиловица, једноколосечна неелектрифицирана пруга Панчево Варош – Распутница - Јабука); нафтоводом Нови Сад - Панчево деоница ДН - 2 , с чијим планираном измештеном деоницом ће се продуктовод водити паралелно у планираном енергетском коридору око Новог Сада; гасоводима: разводним гасоводом притиска p=50 бар и пречника ∅323,9 mm, деоница: РГ01-10-Панчево-Смедерево; разводним гасоводом притиска p=50 бар ГРЧ „Панчево” – ГМРС „Плинара”; разводним гасоводом притиска p=50 бар ГРЧ „Панчево” – ГРЧ „ХИП Панчево”; градским гасоводима притиска p=6÷12 бар МРС „Глогоњ” – ГМРС „Флот”, МРС „Јабука” – ГМРС „Флот”; разводним гасоводом притиска p=50 бар и пречника ∅508 mm, деоница: РГ04-07 ГРЧ „Батајница”- Панчево; магистралним гасоводом притиска p=50 бар и пречника ∅762 мм, деоница : МГ04 Госпођинци – Нови Сад – ГРЧ „Батајница”.

- Деоница продуктовода: Панчево - Смедерево - Изградња деонице продуктовода Панчево - Смедерево конципира се као једноцевни систем за транспорт моторних горива. Траса продуктовода деонице Панчево-Смедерево полази од терминала „Панчево” и води се до терминала „Смедерево” у дужини од сса 26,9 km. Иста је пречника 12” (DN350 mm) и прати после изласка са терминала „Панчево” највећим делом трасу постојећег разводног гасовода РГ01-10: деонице Панчево-Смедерево. Одступање у односу на постојећу трасу гасовода је приликом преласка реке Дунав где се продуктовод води подземно испод корита реке и Смедеревске Аде да би најкраћим путем био доведен до терминала „Смедерево”.

- Продуктовод се на појединим местима удаљава од постојећег гасовода због изграђених објеката у заштитној зони гасовода и поштовања минималног удаљења продуктовода од објеката која износи 30m са обе стране цеви. Траса продуктовода се на овој деоници укршта са: водотоцима (Надел, Слатина, Велики канал Ср.Бегеј, река Дунав и др.мањим водотоцима); путевима (општинским путевима: деонице Ковин - Банатски Брестовац и Ковин - Плочица); планираним коридором аутопута Е-70 од Бубањ Потока до Панчева и планираном теретном обилазном пругом Бели Поток – Винча – Панчево (чије су трасе потврђене Генералним пројектом аутопута и теретне обилазне пруге са друмско-железничким мостом на Дунаву код Винче усвојеним на Ревизионој комисији 2007.год.); разводним гасоводом притиска p=50 bar и пречника ∅323,9 mm: деоница РГ01-10 Панчево-Смедерево. Завршетак ове деонице је после преласка реке Дунав на локацији планираног терминала „Смедерево” до комплекса НИС „Југопетрола”.

- Продуктовод се углавном води испод пољопривредног земљишта на прописаном растојању од објеката, водотока, путева, гасовода.

- III фаза – деонице продуктовода је Нови Сад - Сомбор и Панчево – Београд.

- Нови Сад - Панчево деоница ДН - 2, с чијом планираном измештеном деоницом ће се продуктовод водити паралелно у планираном енергетском коридору око Новог Сада; Деоница продуктовода: Панчево – Београд - Траса продуктовода деонице Панчево - Београд полази од терминала „Панчево" и у овом Просторном плану даје се варијантно: прва могућа локација терминала је у Великом Селу. Дужина прве варијанте деонице до терминала „Београд" у Великом селу износи сса 7,8 km; друга могућа локација терминала „Београд" је у јужном делу Београда на потезу будуће београдске обилазнице на деоници Бубањ Поток – Винча у индустријској зони Лештане. Дужина друге могуће деонице до терминала „Београд" у Великом селу износи сса 14,7 km; трећа варијанта која се разматра је локација терминала „Београд" у Горњем Земуну према важећем „ДУП-у комплекса ускладиштења и дистрибутивног система нафтних деривата на подручју Горњег Земуна („Службени лист града Београда", број 20/81). Дужина треће могуће деонице од планиране деонице продуктовода Панчево – Нови Сад до терминала „Београд" у Горњем Земуну износи сса 22,5 km. За све три варијанте потребно је обезбедити прелазак подземно испод корита Дунава. Друга варијанта на обилазници је најповољнија због саобраћајне приступачности и непосредне везе са Коридором X. Коначан избор локације терминала „Београд" и прикључног продуктовода утврдиће се даљом упоредном анализом и у координацији са надлежним органима у Републици Србији и граду Београду. За одабрано решење система продуктовода са терминалом „Београд" које припада територији града Београда урадиће се План детаљне регулације.

- Са аспекта заштите животне средине на планском подручју се издвајају следеће целине: подручја под водним земљиштем (алувијалне равни реке Дунав у подручју Панчева и Ковина).

- Траса будућег продуктовода пресецаће различите природне површинске токове и вештачке дренажне и иригационе канале: 2 прелаза Дунава, 1 прелаз Велике Мораве, 1 прелаз Тамиша, 1 прелаз Тисе и 1 прелаз Канала Дунав – Тиса – Дунав, као и више прелаза преко мањих површинских токова.

- Специфичност израде Просторног плана, огледа се у томе да утицај обухвата Просторног плана ни у једном сегменту не може бити јасно дефинисан, осим оног који омеђује трасу цевовода, а чије су границе одређене границама катастарских општина. Подручје Плана обухвата делове територија 8 градова (Сомбор, Нови Сад, Зрењанин, Панчево, Београд, Смедерево, Јагодина и Ниш) и 16 општина сачињених од 148 катастарских општина.

- За I фазу деонице продуктовода Панчево - Нови Сад и Панчево – Смедерево егзистирају: Просторни план града Новог Сада: Продуктовод пролази кроз пољопривредно земљиште, а Терминал „Нови Сад" са налази у „грађевинском рејону" планираног енергетског коридора; Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Суботица-Београд (Батајница) („Службени гласник РС", бр. 69/03 и 36/10): Траса продуктовода је усаглашена са предметним Планом; Генерални план града Новог Сада до 2021. године („Службени лист града Новог Сада", број 39/06): Продуктовод пролази кроз планирани енергетски коридор, и површине намењене преради отпадних вода и кроз зону инфраструктурног коридора. Терминал „Нови Сад" са налази у „зони секундарне и терцијалне делатности"; Просторни план оштине Тител (у фази усвајања). Продуктовод пролази кроз планирану радну зону „Тител-југ"; Просторни план општине Опово („Службени лист општине Панчево", број 16/86): Продуктовод пролази кроз обрадиво пољопривредно земљиште, пресеца планирани далековод 220 kV и планирани градски гасовод; Прострони план општине - града

Панчева („Службени лист града Панчева”, број 19/09): Продуктовод пресеца планирани коридор продуктовода Панчево – румунска граница. Продуктовод пресеца планирани магистрални гасовод ГРЧ „Панчево” – Енергана „Панчево”, планирани далековод од ТС Панчево 2 400/220 кV – до Дрмно 400 кV, планиране водоводе Јабука – Качарево и Аеродром Панчево – Качарево; Просторни план општине Ковин („Службени лист општине Ковин “ број 2/08): Продуктовод пролази кроз потенцијална подручја ветрогенератора; Просторни план општине Смедерево („Службени лист општине Смедерево”, број 6/05): Терминал „Смедерево” се налази у зони индустрије, а продуктовод пролази кроз зону индустрије и зону лучко - привредног комплекса; План детаљне регулације дела радне зоне „Север IV” у Новом Саду („Службени лист града Новог Сада”, број 25/07): Терминал „Нови Сад” се налази у зони терминал-нафтовод, а продуктовод пролази кроз зону инфраструктурних коридора.

- Такође, према Просторном Плану Републике Србије потврђени су развојни планови ЈП „Железнице Србије” по којима се планира изградња: другог колосека на прузи Београд – Панчево – Вршац – граница Румуније. Траса продуктовода деоница Панчево Нови Сад (I фаза) пресеца постојећи и планирани колосек међународне пруге; двоколосечне пруге Мала Крсна – Смедерево – нови мост на Дунаву – Ковин – Панчево. Траса продуктовода деоница Смедерево – Јагодина (II фаза) пресеца планирану пругу.

- Носилац имплементације овог просторног плана јесте Јавно предузеће за транспорт нафте нафтоводима и транспорт деривата нафте продуктоводима „Транснафта”. Као учесници у имплементацији могу се издвојити надлежни органи АП Војводине у складу са Законом о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени гласник РС”, број 99/09). Посебну улогу ће имати јединице локалне самоуправе са подручја Просторног плана (градови Сомбор, Нови Сад, Зрењанин, Панчево, Београд, Смедерево, Јагодина и Ниш, и општине Кула, Врбас, Тител, Опово, Ковин, Темерин, Смедеревска Паланка, Велика Плана, Лапово, Баточина, Свилајнац, Ћуприја, Параћин, Ћићевац, Ражањ и Алексинац.) за потребе уступања грађевинског земљишта и по потреби спровођења процедуре доношења урбанистичких пројеката; министарство надлежно за послове енергетике, за потребе дефинисања стратешког и динамичког оквира реализације система продуктовода, као и евентуалног учешћа/договора о финансирању; институције које ће учествовати у процедури израде и контроле техничке документације; министарство надлежно за послове планирања и изградње, за потребе спровођења управног поступка и издавања локацијских и грађевинских дозвола; министарство надлежно за послове финансија, за потребе евентуалног спровођења експропријације земљишта; и др.

2.6. Извод из Просторног плана подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400kV ТС "Панчево2"- граница Румуније (План донет на Седници Скупштини АП Војводине,одржане дана 27.02.2012. године)

Планирани инфраструктурни објекат, далековод 2x400kV "ТС Панчево 2"– граница Румуније, као интерконективни прекогранични далековод, је стратешки важан објекат, како за национални и локални ниво, тако и прекогранични регионални ниво. На територији града Панчева подручје Просторног плана захвата, катастарске општине Панчево, Долово, Банатско Ново Село и Старчево укупне површине око 1253,69 ha.

Основна намена простора у обухвату Просторног плана је посебна намена у овиру пољопривредног, шумског, водног и грађевинског земљишта, на коме је предвиђена изградња енергетског објекта од општег интереса, далековод 2x400kV, кога чине стубови далековода и проводници, са заштитним појасом далековода, постојећи комплекс трафостанице 400/220/110kV и зона високонапонских водова.

Остале површине, ван посебне намене у обухвату Просторног плана је пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште.

Посебна намена - У зони посебне намене, на пољопривредном земљишту, планираној за изградњу далековода 2x400kV забрањена је изградња објеката који нису у функцији обављања енергетске делатности, као и извођење других радова испод, изнад или поред енергетског објекта (далековод), супротно закону, као и техничким и другим прописима. **Заштитни појас далековода** дефинисан је границом и обухвата 30m обострано од централне осе далековода, укупно 60m. У заштитном појасу далековода се налази извођачки појас далековода дефинисан границом, 10m обострано од централне осе далековода, укупно 20m. Земљиште у заштитном појасу далековода углавном је пољопривредно и даље ће се као такво користити по изградњи далековода за ратарску производњу. У овој зони је забрањено засађивање дрвећа и другог растиња испод или на непрописној удаљености од енергетског објекта (далековода), а за подизање воћњака и винограда, као и заштитних ограда и мрежа, неходна је сагласност надлежног предузећа ЈП Електромрежа Србије. На пољопривредном земљишту у КО Долово траса планираног далековода прелази преко потенцијалних и планираних зона ветрогенератора, те ће локације ветрогенератора у тим зонама бити условљене положајем стубова далековода, односно условима надлежног предузећа ЈП Електромрежа Србије. **Зона високонапонских водова** је простор непосредно уз комплекс трафостанице 400/220/110kV "Панчево 2" у којем се налазе високонапонски водови. Земљиште у зони високонапонских водова углавном је пољопривредно и даље ће се као такво користити по изградњи далековода за ратарску производњу. У овој зони је забрањено засађивање дрвећа и другог растиња испод или на непрописној удаљености од енергетског објекта (далековода), а за подизање воћњака и винограда неходна је сагласност надлежног предузећа ЈП Електромрежа Србије. У овој зони могу се градити енергетски и други објекти у функцији истих, а такође се може вршити и реконструкција постојећих објеката у складу са плановима развоја енергетског субјекта и техничком документацијом. Прелазак трасе далековода преко **шумског земљишта**, изискује крчење шума у заштитном појасу далековода за несметано функционисање енергетског објекта, које ће се вршити у складу са Законом о енергетици, односно Законом о шумама, којим се крчење шума омогућује у случајевима утврђеним Просторним планом. **Комплекс трафостанице** је постојећи комплекс трафостанице 400/220/110kV "Панчево2" у грађевинском подручју града Панчева, у делу постојеће радне зоне. У комплексу трафостанице могу се градити енергетски и други објекти у функцији истих, а такође се може вршити и реконструкција постојећих објеката у складу са плановима развоја енергетског субјекта и техничком документацијом.

Површине јавне намене предвиђене за изградњу далековода одређене су Просторним планом у оквиру заштитног појаса далековода, зоне високонапонских водова и у оквиру постојећег комплекса трафостанице 400/220/110kV "Панчево2" по катастарским општинама: Панчево, Старчево, Долово и Банатско Ново Село за подручје града Панчева.

Однос према другим техничким системима - У Просторном плану дефинисане су мере и услови за укрштање, паралелно вођење овог инфраструктурног система и његов однос са другим инфраструктурним системима (путног-друмског, железничког, водног саобраћаја, водне инфраструктуре, нафтоводом, трасом гасовода за међународни транспорт јужни ток и електронском инфраструктуром).

Утицај на природу и животну средину и мере заштите - Основни циљ заштите животне средине је смањење вероватноће излагања становништва евентуалним акцидентима и утицаја приликом нормалног функционисања објекта. У близини надземних далековода јављају се електромагнетна поља индустријских фреквенција и по правилу повећава се угроженост електричних и електронских уређаја у околини. На предметном далеководу постоји веома мала вероватноћа за

појаву акцидената. Најтежи акцидент је рушење стуба и кидање ужади под напоном, што може проузроковати клизање земљишта, велико оптерећење ветра, леда и снега и евентуално удар возила или авиона. Због сигурности од акцидената, пројектном документацијом се предвиђају одговарајуће мере заштите.

Заштита и коришћење непокретних културних добара - У обухвату Просторног плана не налази се ни једно категорисано непокретно културно добро. Констатовано је осам локалитета са археолошким садржајем на територији града Панчева. На подручју Просторног плана утврђују се следеће мере заштите непокретних културних добара:

-обавезна археолошка истраживања, пре почетка земљаних радова, а о трошку Инвеститора, потребно је извршити на свим локалитетима обухваћеним досадашњим рекогносцирањима, преко којих прелази далековод;

-обавезан археолошки надзор стручњака Завода за заштиту споменика културе у Панчеву приликом земљаних радова, а о трошку Инвеститора, треба извршити на простору на коме далековод не прелази директно преко локалитета већ се он налази у близини па је надзор неопходан;

-потребно је извршити рекогносцирање, пре почетка било каквих радова на деловима трасе на којима нема података о заштићеним или евидентираним археолошким налазиштима;

-инвеститор је обавезан да пре подношења пријаве о почетку радова код надлежног органа обавести Завод за заштиту споменика културе у Панчеву о почетку земљаних радова, ради регулисања обавеза Инвеститора везаних за послове из тачке 1,2 и 3;

-ако се у току извођења земљаних радова наиђе на археолошка налазишта, или археолошке предмете, Инвеститор је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и о томе обавести Завод за заштиту споменика културе у Панчеву, као и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен.

Имплементација - Носилац имплементације овог Просторног плана је Јавно предузеће Електромрежа Србије. Просторни план ће се спроводити на следећи начин:

- <u>Директним спровођењем</u>:

- за заштитни појас 2x400kV далековода од ТС Панчево 2-граница Румуније, сходно члану 54.-57. Закона о планирању и изградњи издавањем локацијске дозволе, као предуслова за израду техничке документације далековода у целости;
- за комплекс трафостанице 400/220/110 "Панчево 2";
- за зону високонапонских водова у грађевинском подручју града Панчева и на пољопривредном земљишту.

- <u>Просторним планом града Панчева, односно важећим планским документима</u>:

- изван заштитног појаса далековода у делу у коме нису у супротности са овим Просторним планом. Просторни планови јединице локалне самоуправе морају бити усаглашени са планским решењима из овог Просторног плана.

Остале смернице за спровођење Просторног плана према одредбама члана 137. Закона о енергетици:

- енергетски субјект који користи и одржава енергетске објекте (далековод) има право преласка преко непокретности другог власника ради извођења радова на одржавању, контроли исправности објекта, уређаја, постројења или опреме, као и извођења других радова и употребе непокретности на којој се изводе наведени радови само док ти радови трају;

- власник непокретности је дужан да омогући приступ енергетским објектима и да трпи и не омета извршење радова;
- енергетски субјект је дужан да надокнади штету коју нанесе власнику непокретности у току извођења радова, чију висину утврђују споразумно;
- у случају да власник непокретности и енергетски субјект не постигну споразум одлуку о томе доноси надлежни суд;
- надлежни орган може наложити измештање енергетског објекта само у случају изградње објеката саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, објеката за потребе одбране земље, водопривредних објеката и објеката за заштиту од елементарних непогода и других објеката који се у смислу закона о експропријацији сматрају објектима од општег интереса, а који се, због природних или других карактеристика, не могу градити на другој локацији, као и у случају изградње објеката и извођења радова на експлоатацији рудног блага;
- у овом случају трошкове измештања енергетског објекта, подразумевајући и трошкове градње, односно постављања тог енергетског објекта на другој локацији, сноси инвеститор објекта због чије изградње се измешта енергетски објекат;
- забрањена је изградња објеката који нису у функцији обављања енергетске делатности, као и извођење других радова испод, изнад или поред енергетских објеката (далековод), супротно закону, као и техничким и другим прописима;
- забрањено је засађивање дрвећа и другог растиња на земљишту изнад, испод или на непрописној удаљености од енергетског објекта;
- оператор система, односно енергетски субјект надлежан за енергетски објекат, дужан је да о свом трошку редовно уклања дрвеће или гране и друго растиње које угрожава рад енергетског објекта;
- власници и носиоци других права на непокретностима које се налазе испод, изнад или поред енергетског објекта не могу предузимати радове или друге радње којима се онемогућава или угрожава рад енергетског објекта без претходне сагласности енергетског субјекта који је власник, односно корисник енергетског објекта;
- сагласност из претходне тачке издаје енергетски субјект на захтев власника или носиоца других права на непокретностима које се налазе испод, изнад или поред електроенергетског објекта, у року од 15 дана од дана подношења захтева и садржи техничке услове у складу са законом, техничким и другим прописима.

3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА (ПОТЕНЦИЈАЛИ, ОГРАНИЧЕЊА, SWOT АНАЛИЗА)

3.1.Скраћени приказ постојећег стања

3.1.1.Величина и положај града

Укупна површина подручја града Панчева износи 75.628,79 ha или 756,29 km² (просек за АПВ = 479,52 km²) и обухвата 10 насеља са укупно 127.162 становника и

43.403 домаћинстава према подацима савезног завода за статистику, а према попису становништва и станова 2002. године.

Град Панчево налази се у Војводини у Јужном Банату. Град Панчево са северне стране, граничи се са општинама Опово и Ковачица, са североисточне стране општином Алибунар, са источне општином Ковин, са јужне стране општином Смедерево са западне стране општином Гроцка и Палилула.

Географски положај је одређен географским координатама: 44°39' и 45°02' северне географске ширине и 20°32' и 20°55' источне географске дужине. Захваљујући повољнијем географском положају града, Панчево има динамичнији развој од осталих општина ове регије.

Микро положај града Панчева детерминисан је геоморфолошким приликама, саобраћајним карактеристикама Дунава и Тамиша, међусобним односом међународних путева и значајним утицајем Београда.

Природни фактори су били одлучујући у формирању насеља. Само градско насеље Панчево, као и већина других насеља, подигнуто је на ободу лесне терасе и алувијалне равни. Шире посматрајући подручје града Панчева је на граници између планинског и брдовитог предела на југу и равничарског на северу. Територија града Панчева је у јужном делу Панонске низије, где су природни услови врло повољни, а пре свега веома плодно земљиште, те је и данас овај крај веома привлачан за мигранте.

Дунав је од великог значаја за град Панчево, а посебно за Панчево као насеље које је подигнуто недалеко од ушћа Тамиша у Дунав (3 km).

Дунавом су повезане индустријски развијене земље средње Европе са аграрним земљама доњег Подунавља. Својим положајем територије града Панчева користе предност овог природног пута, као што је и залеђе које чини добар део Баната орјентисао на овај пут који даље води према југоистоку Европе. Панонска низија и северна Србија, два природно и привредно различита подручја, одувек су била повезана путем који је водио преко Панчева.

Табела 1. Површине катастарских општина, број насеља и број становника 2002. године на подручју обухваћеном Просторним планом:

	насеља/ катастарске општине	ПОВРШИНА		БРОЈ СТАНОВНИКА	БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА
		АТАР - km²	НАСЕЉЕ- ha		
1.	БАНАТСКИ БРЕСТОВАЦ	61,99	647-32-24	3.517	1.067
Г2.	БАНАТСКО НОВО СЕЛО	99,02	722-64-87	7.345	2.269
3.	ГЛОГОЊ	42,92	227-58-38	3.178	1.003
4.	ДОЛОВО	117,37	710-61-90	6.835	2.119
5.	ИВАНОВО	42,59	159-13-50	1.131	409
6.	ЈАБУКА	52,52	543-91-11	6.312	1.807
7.	КАЧАРЕВО	39,80	536-64-87	7.624	2.411
8.	ОМОЉИЦА	77,40	472-96-69	6.518	1.996
9.	СТАРЧЕВО	75,95	382-32-28	7.615	2.432
10	ВОЈЛОВИЦА и	11,92			
10.	ПАНЧЕВО	134,81	5868-47-92	77.087	27.890
	У К У П Н О	756,29	10271-63-76	127.162	43.403

3.1.2.Природни услови и ресурси

Са аспекта вредновања природних ресурса и вредности, може се оценити да је територија града Панчева изузетно повољно подручје, пре свега због површинских токова Дунава, Тамиша, Надела и Пољавице. Највреднији природни потенцијал представља пољопривредно земљиште одличног квалитета, богатсво подземних вода, богат биљни и животињски свет, повољна клима, добре геоморфолошке, геолошке, педолошке и хидролошке карактеристике.

Геоморфолошке карактеристике

На територији града Панчева јављају се три геоморфолошке целине:

- лесне заравни,
- лесне терасе и
- алувијалне равни.

И заравни, и терасе и равни се пружају у правцу водених токова (Тамиша, Дунава). Лесне терасе су највиши делови терена. Део тамишке лесне заравни простире се у северозападном делу територије града. Атари села Долова и Банатског Новог Села припадају овој геоморфолошкој формацији са приближном површином од 19.100 ha. Граница лесне заравни јасно се истиче од ниже лесне терасе стрмим одсецима висине од 10 m.

Јужнобанатска лесна тераса са просечном надморском висином 73 m благо је нагнута према југоистоку. Обухвата површину од приближно 38.200 ha. Тераса је претежно изграђена од наслаге леса. На конвексним деловима терасе налазе се насеље: Глогоњ, Јабука, Панчево, Старчево, Омољица, Банатски Брестовац.

Геолошке карактеристике

Подручје града Панчева припада панонском басену. Основу чине кристаласти шкриљци (серпентинит) дебљине неколико стотина метара, а сам басен је испуњен седиментним творевинама различите старости.

Педолошке карактеристике

Због израде Просторног плана града веома је важно правилно одредити и сагледати педолошка својства земљишта која су заступљена на територији обухваћеној планом, пре свега због правилно просторног распореда индустрије, пољопривреде и друго.

Подручје града Панчева простире се на преко 75.000 ha, са највећом надморском висином од 111 m (Долово) и најнижом 69 m (Иваново), дакле има углавном равничарски карактер. Извршене педолошке анализе указују на присуство неколико типова земљишта.

Најзаступљенији је чернозем са својим подтиповима (карбонатни чернозем, чернозем са знацима олејавања) који је заступљен са око 70% и налази се на вишим теренима, чији је матични супстрат навејан за време леденог доба.

Климатске каракеристике

Географско-физичко подручје града Панчева налази се у веома повољним климатско-еколошким условима умерено континенталне климе и то тзв. подунавски тип.

Средња годишња температура ваздуха износи 11,3^{0}C, најхладнији је месец јануар са средњом температуром од -1.4^{0}C, годишња амплитуда је 23,5^{0}C, што карактерише термичке услове у домену осећаја угодности, али се ови услови граниче са осећајем влажне хладноће.

Средњи временски период у коме је потребно грејање стамбених и радних просторија износи 183 или 50 % годишње, а траје од 15. октобра до 15. априла.

Учесталост топлих и јако топлих дана, у којима је максимална температура ваздуха најмање 25^{0}C, односно 30^{0}C, износи просечно годишње 10,25 или 36,9 дана, са периодом јављања од марта до новембра, а други од маја до октобра.

Облачност на подручју града износи 52% покривеност неба. Најведрији месец је август, а најоблачнији је децембар. Средња годишња сума износи 2.181,9 часова, што представља 49,65 од укупног годишњег фонда сати.

Најсунчанији месец је јули са просеком 316 часова, најоблачнији је децембар са 63,7 часова. Највише осунчавања прима јужни зид 1.883,1 часова, најмање северни зид 293,7 часова. Источни и западни зид примају 1.082,3 и 1.093,5 часова, североисточни 674,7 часова.

Средња годишња сума падавина износи 616,4 mm, најкишнији је јуни (82,6 mm), а најсувљи месец је октобар (35,6 mm).

Највише падавина има лето 178,7 мм, а најмање јесен 132,2 mm

Висина падавина у вегетационом периоду (април-септембар) износи 337,0 mm, што се може сматрати повољним.

Падавине у облику снега се просечно јављају на подручју града 22,8 дана.

Просечна чистина дана са појавом магле износи на овој територији 25,1 дана, што представља 6,9% од године.

Подручје града Панчева се одликује великом учесталошћу ветрова. Највећу учесталост има југоисточни ветар кошава, који се јавља са учесталошћу 306,0% а затим
саверозападни ветар са 255,0% док најмању учесталост имају североисточни и северни ветар са свега 44,0% и 48,0%.

Хидрографске карактеристике

Површински токови на територији града Панчева су Дунав, Тамиш, Надел и Пољавица. Дунав је од највећег привредног значаја. Ширина Дунава код Панчева, при ниском водостају, износи 470 m, а дубина око 17 m. При средњем и високом водостају дубина се повећава за 2-7m, а ширина и до 50m. Максимални водостај је у мају и априлу, а најнижи у септембру и октобру. Висина воде у Дунаву утиче на ниво подземних вода, које се у алувијалној равни јављају на дубини 3-6 m , а у инундационој равни већ 2-3 m.

Од секундарног значаја за град је река Тамиш. Река је каналисана и изграђен је насип поред Тамиша, ширина корита је 30-35 m, а дубина свега неколико метара. Водостај Тамиша је у зависности од висине воде у Дунаву, те показује максимуме и минимуме водостаја у истим месецима. При високом водостају плави знатан део своје алувијалне равни.

Надел је водоток без правог изворишта, већ сакупља воду са свог сливног подручја од Уздина до ушћа у Дунав. Корито Надела је напуштени прелесни ток Тамиша, ширине до 200 m. Највећа дубина је код Старчева = 2,5 m. При високом водостају плави алувијалну раван, док у сушним годинама количина воде се толико смањи да готово пресуши. Даљи ток му је каналисан и зове се Дунавац.

Пољавица има више особине баре, јер је отицање воде споро. Добија воду подземним путем и изворима који се налазе дуж леве обале.

Сеизмолошке карактеристике

Подручје Града Панчево припада зони са умереним степеном сеизмичности од 6-7^0 MSC.

3.1.3 Природне вредности подручја

Земљиште

По пољопривредним ресурсима, град Панчево спада у богатије градове у Србији, са релативно високим степеном стабилности обрадивих и укупних пољопривредних површина. У саставу 63.057,48 ha пољопривредних површина претежу оранице са 93,72% (59.100,65 ha), потом следе пашњаци са 4,03% (2.381,17 ha), ливаде са 0,90% (536,92 ha),воћњаци са 0,63% (373,13 ha) и виногради са 0,35 % (210,54 ha),

3.1.3.1.Пољопривредно земљиште и начин коришћења

Приказ основних перформанси пољопривреде и развојна опредељења

На простору града Панчева пољопривреда је доминантнија привредна делатност, а рурални простор је највеће друштвено и природно богатство што поткрепљују следећи подаци:

- 83,38 % укупних површина, су пољопр. површине (63.057,48 ha),
- 90,00 % укупног броја насеља су сеоска насеља,
- 39,30 % становништва 2002. године живи у сеоским насељима,
- 30,00 % дохотка Града ствара пољопривреда
- 28,00 % становништва је пољопривредно, док је
- 20,00 % активног пољопривредног становништва у укупном активном
- 39,30 % становништва живи на селу и у великој је зависности од развоја аграра.

Ск .бр. 5 Структура обрадивих површина града Панчева

Табела 2. Структура коришћења земљишта по категоријама у КО

Назив КО	Њива %	Воћњак %	Виноград %	Ливада %	Обрад земљ. %	Пашњак %	Трстик %	Необр. земљ. %	Пољопр. земљ. %	Шумско %	Плодно %	Неплодно %	УКУПНО %
Бан. Брест	5422,00 87,46	104,67 1,69	10,56 0,17	70,16 1,13	5607,39 90,45	59,69 0,96	64,36 1,04	124,05 2,00	5731,44 92,45	80,61 1,30	5812,05 93,75	387,30 6,25	6199 100
Бан.Н. Село	9150,87 92,42	1,62 0,02	32,36 0,33	7,39 0,07	9192,24 92,83	104,57 1,05	1,75 0,02	106,32 1,07	9298,56 93,91	26,25 0,26	9324,81 94,17	576,96 5,83	9901 1
Гложњ	3086,39 71,92	0,65 0,02	14,69 0,34	0,78 0,02	3102,51 72,29	273,73 6,38	56,88 1,32	330,61 7,70	3433,12 79,99	548,54 12,78	3981,66 92,78	310,02 7,22	4291 100
Доловo	10660,62 90,83	3,55 0,03	29,77 0,25	157,17 1,34	10851,11 92,45	198,53 1,71	42,34 0,36	240,87 2,05	11091,98 94,51	22,66 0,19	11114,64 94,70	622,02 5,30	11736 100
Иваново	1864,45 43,78	21,36 0,50	17,04 0,40	28,61 0,67	1931,46 45,35	260,25 6,11	25,46 0,60	285,71 6,71	2217,17 52,06	424,03 9,95	2641,20 62,01	1617,80 37,98	4259 99
Јабука	3594,66 68,44	4,33 0,08	19,73 0,38	3,13 0,06	3621,85 68,96	695,90 13,25	65,11 1,24	761,01 14,49	4382,86 83,45	404,54 7,70	4787,40 91,15	464,61 8,85	5252 100
Качарево	3582,45 90,00	4,92 0,12	0,88 0,02	0,00 0,00	3588,25 90,15	54,66 1,37	0,00 0,00	54,66 1,37	3642,91 91,52	11,86 0,30	3654,77 91,82	325,56 8,18	3980 100
Омољица	6734,21 87,01	7,81 0,10	14,31 0,18	183,67 2,37	6940,00 89,67	123,91 1,60	70,55 0,91	194,46 2,51	7134,46 92,18	15,95 0,21	7150,41 92,39	589,25 7,61	7739 100
Старчево	6644,14 87,48	28,23 0,37	2,69 0,04	57,42 0,76	6732,48 88,65	80,89 1,06	21,24 0,28	102,13 1,34	6834,61 89,99	44,42 0,59	6879,03 90,58	715,74 9,42	7594 100
Војловица	743,68 62,38	47,16 3,96	7,51 0,63	0,00 0,0'0	798,35 66,96	49,09 4,12	5,53 0,46	54,62 4,58	852,97 71,54	0,17 0,01	853,14 71,56	339,10 28,44	1192 100
Панчево	7617,18 56,26	148,83 1,10	61,00 0,45	28,59 0,21	7855,60 58,27	479,95 3,56	101,85 0,76	581,80 4,32	8437,40 62,59	568,88 4,22	9006,28 66,81	4475,03 33,19	13481 100
Укупно	**59100,65 78,15**	**373,13 0,49**	**210,54 0,28**	**536,92 0,71**	**60221,24 79,63**	**2381,17 3,15**	**455,07 0,60**	**2836,24 3,75**	**63057,48 83,38**	**2147,91 2,84**	**65205,39 86,22**	**10423,39 13,78**	**75628 100**

Структура пољопривредних површина по катастарским културама и класама има следеће карактеристике:

- *најквалитетнијих земљишта, 1 и 2 катастарске класе*, има 21.276 ha (што представља 33,11% укупног пољопривредног земљишта). Од тога 19.173 ha (31,93% укупних површина под ораницама) припада ораницама *1 и 2 катастарске класе*
- *земљишта 3 и 4 катастарске класе* заузимају 32.537 ha или 54,20%; те заједно са површинама под 1 и 2 катастарске класе (51710 ha, или 86,14%) представља око 6/7 укупних пољопривредних површина Града, што је солидна основа за развој свих видова пољопривредне производње.
- *земљишта слабијих катрастарских класа (5, 6, 7, 8)* заузимају 8320 ha (12,94%).

Породична пољопривредна газдинства поседују 63,4% укупних пољопривредних површина, а преосталих 36,6% је у осталим облицима својине.

Стање пољопривредног земљишта са аспекта погодности за рационалну производњу изражава се показатељем распарчаности (расцепканости) катастарских парцела и поседа (газдинстава).

Распарчаност (расцепканост) поседа и парцела је синтезни показатељ уситњености (просечне величине парцела и поседа), разбацаности (броја локација или места на којима се налази посед).

На подручју града делује 24.180 домаћинстава (газдинстава) која поседују око 39.471ha земљишта са 109.191 парцела.

3.1.3.2. Шумско земљиште и начин коришћења

Шуме у граду Панчеву заузимају око 2,84% укупне територије, што је знатно мање у односу на републику (30,6%).Просечно учешће овог земљишта у АП Војводини износи 6,5%. Овако низак проценат није у складу са планираним процентом шумовитости од 14,3 (ППР Србије), те се мора планирати повећање површина под шумама.

Постојеће пошумљене површине су у великој мери деградиране и потребне су ургентне мере за њихову ревитализацију. Такође је потребно превођење изданачких шума у виши узгојни облик. Путни појасеви атарских саобраћајница су у великој мери узурпирани, тако да заштитних појасева уз ову врсту саобраћајница готово и да нема.

На територији града Панчева површине под шумама износе 2.147,91 ha и углавном њима газдују Војводинашуме. Од тога је 2.147,91 ha обрасло, док је за пошумљавање предвиђено 877,24 ha. За територију Баната планирано је да се

шумске површине увећају за 40% за период од наредних 10 година, што износи око 1.500 ha. По сазнањима ЈП "ВОЈВОДИНАШУМЕ" Шумско газдинство "Банат" - Панчево, шумска управа Панчево, на територији града Панчева требало би да се годишње пошуми око 8 ha.

На површини обухваћеној овим планом налазе се аде Чакљанац површине 159 ha, Форконтумац 391,7 ha, Штефанац и Доња ада 550,5 ha, Старчевачка ада 85,1 ha. На њима се налазе делом култивисане шумске површине сем природних шума Salictum albae, Salicetum triandre, Fraxino – Quercetum roboris. Штефанац и Чакљанац немају на себи изграђене објекте, за разлику од аде Форконтумац на којој се налази викенд насеље Бела Стена. Баре Пљоштана и Дана су осетљиви екосистеми са богатом заједницом орашка Trapa natans, која је реликтна врста. Ове две баре су значајне за опстанак и других ретких и угрожених врста флоре и фауне. На ади Чакљанац се налази бара Сита чија дубина варира од 2-3,5 m, значајна по заједници Nymphaetum albo-luteatum, чији назив говори да доминирају бели и жути локвањ, односно Nymphaea alba и Nymphaea luteum, такође запштићене Уредбом за природне реткости (Сл. гласник РС бр.50/93). На овој ади се налази и вредна састојина храста лужњака.

3.1.3.3. Водно земљиште и начин коришћења

- **Регулисање Дунава и Тамиша и уређење обала**

На територији града Панчева изграђен је хидросистем Доњи Тамиш чију окосницу чине насипи дуж Тамиша и Дунава, хидро чвор Панчево, и објекти ван територије града Панчево као што су устава Опово, устава Чента, спојни канал Карашац и устава Томашевац. Овај хидросистем је саставни део хидросистема ДТД и њиме се штити плавни део алувијалне равни од великих вода, одржавање повољног водног режима у брањеном подручју, развој система одбране од површинских и подземних вода, као и пловност Тамиша у дужини до 3 km километра од ушћа. Од укупно 82 km лево обалног Дунавског насипа Панчево - Дубовац, 35 km је на територији града Панчево. Коте круне Дунавског насипа у зони града (стационажа 67+189 до 73+082) се крећу од минималне 76,60 до максималне 77,40.

У оквиру уставе "Панчево" изграђена је црпна станица капацитета 15m^3/sec. чији је задатак да после поплава (потапања инундације Тамиша за ниво Дунава преко 73,00) препумпа у краћем временском периоду вишак воде и спусти коту Тамиша на 68,00. У оквиру хидрочвора је изграђена је и бродска преводница која омогућава превођење пловила до 1.000 тона.

Изградњом ових устава омогућено је одржавање нивоа Тамиша на коти 68,00 за све водостаје Дунава ниже од коте 73,00. То практично значи да Тамиш у току највећег дела године или чак и читаве године (што зависи од хидролошких карактеристика године) има константан ниво на жељеној коти и тада црпна станица ради са смањеним капацитетом (5 m^3/sec) ради одржавања биолошког минимума.

Регулисање протока реком Тамиш врши се на основу Правилника о одржавању водног режима на хидросистему "Доњи Тамиш" АД "Хидроинвест ДТД" из Новог Сада.

Према овом Правилнику "нормални периоди у експлоатацији подразумевају да се у периоду од 1. априла до 30. октобра ниво воде у Тамишу на устави "Панчево" одржава на коти 70,00 m/nv, а у периоду од 1. новембра до 31. марта на коти 69,50 m/nv. Овај дириговани режим се одржава осим у случајевима када су узводни дотицаји Тамишем толики да га је немогуће одржавати.

- **Регулисање Наделе**

Централним делом територије Града Панчева простире се природни водоток Надел који представља један од важнијих делова система Дунав-Тиса-Дунав по садашњем значају и реалном потенцијалу. *Правилник о одржавању водног режима на хиросистему "Надела"* дефинише управљање овим системом на целокупној

деоници водотока и свим објектима на њему. Један од главних задатака хидросистема "Надела" је снижавање нивоа великих унутрашњих вода и скраћење њиховог трајања - одводњавањем До сада је изграђена прва фаза хидросистема "Надела" чиме је обезбеђено одводњавање око 100.000 ha пољопривредног и другог земљишта. На овом водотоку су изграђене уставе Ковин, Нарцис, Скробара и Качарево. Поред ових устава изграђена је и ЦС "Иваново" са уставом. Максимални ниво Надела код црпне станице износи 72,50 mnv док је минимални ниво на коти 72,00 mnm. Надела се улива у Дунав на 1137 km.

- **Каналска мрежа**

Насељена места на територији Града Панчева припадају сливним површинама којих на територији града има дванаест и чине их мреже отворених канала, које се уливају у природне водотоке Наделу, Тамиш и Дунав директно или преко црпних станица (ЦС).

Одводни систем црпне станице "Скореновац"

Део поменутог слива који припада граду Панчеву налази се у К.О. Банатски Брестовац (3.360 ha), Иваново (1.137 ha) и Омољица (3.915 ha). Насеља која се налазе у одводном систему су Банатски Брестовац и Иваново. Реципијент за одвођење сувишних вода је река Дунав преко црпних станица "Скореновац" и "Ковин" које припадају Општини Ковин, а чији сливови су међусобно раздвојени. Мелиоративно подручје Ковин - Иваново карактеришу нивои подземних вода дубљи од 1 m укључујући чак и делове између насипа и прве дренажне линије.

Одводни систем црпне станице "Иваново"

Површина овог слива се простире у К.О. Иваново (300 ha) и Старчево (1.210 ha). У овом одводном систему нема насеља. Реципијент је река Дунав преко ЦС "Иваново". Нивои подземних вода су дубљи од 1m укључујући чак и делове између насипа и прве дренажне линије.

Одводни систем црпне станице "Маријино поље"

Површина овог слива се простире у К.О. Војловица "2", Иваново и Старчево. У овом одводном систему насеље је Старчево. Реципијент је река Дунав преко ЦС "Маријино поље". Нивои подземних вода су за 1 m виши од пројектованих што указује на проблеме у функционисању дренажних бунара. За разлику од доводног канала М-1 према ЦС који је измуљен и налази се у солидном стању, канали М-1-1 и М-1-2 су у дну замуљени од обрушеног материјала, а косине су обрасле вегетацијом.

Одводни систем црпне станице "Топола 2"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево "1", Иваново и Старчево. У овом одводном систему су део насеља Војловица и Јужна индустријска зона. Реципијент је река Дунав преко ЦС " Топола 2". Поред дренажних канала овде егзистира и систем дренажних бунара. Нивои подземних вода су дубљи од 4 m. У систему Топола због запуштене каналске мреже, утицај је ограничен на ужу зону око доводног канала. Канали су са зараслим косинама и замуљеним дном изнад пројектоване коте, а неки су услед изградње појединих објеката преграђени. У систему заштите индустријске зоне већи број дренажних бунара већ дужи период није у функцији због колмирања профилтерске зоне бунара.

Одводни систем "Веровац"

Површина овог слива се простире у К.О. Банатски Брестовац, Омољица и Старчево. У овом одводном систему је насеље Омољица. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Доловачки Бегеј"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево 1, Долово и Старчево. У овом одводном систему је насеље Долово. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Наритак"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево 1, Долово и Банатско Ново Село. У овом одводном систему је део насеља Банатско Ново Село. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Панчевачки"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево 1, Панчево "2" и Војловица "1". У овом одводном систему је Панчево и делови насеља Војловица и Старчево. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала и река Тамиш.

Одводни систем "Качаревачки"

Површина овог слива се простире у К.О. Панчево 1, Јабука, Качарево и Банатско Ново Село. У овом одводном систему је Качарево и део насеља Банатско Ново Село. Насеље Скробара такође припада овом одводном систему. Реципијент је природни водоток Надела гравитационим путем, а преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Јабучки"

Површина овог слива се простире у К.О. Јабука. У овом одводном систему је насеље Јабука и Ново насеље у Јабуци. У овом новом насељу каналска мрежа није решена, а велики проблем представљају и депоније на каналској мрежи, како у самом насељу тако и на обали Тамиша. Реципијент је река Тамиш гравитационим путем преко старог Тамишког корита.

Одводни систем "Главни Јабучки"

Површина овог слива се простире у К.О. Јабука и Глогоњ. У овом сливном подручју нема насеља града Панчево. Реципијент је река Тамиш гравитационим путем преко мреже отворених канала.

Одводни систем "Главни Глогоњски"

Површина овог слива се простире у К.О. Глогоњ. У овом сливном подручју је насеље Глогоњ. Реципијент је река Тамиш преко ЦС "Глогоњ".

3.1.3.4. Минералне сировине и хидротермални ресурси

Постоје веће акумулације младих седимената. Од минералних сировина утврђена су налазишта глине, шљунка и песка. У целини посматрано резерве минералних сировина на подручју града Панчева значајне су економски гледано само кад је реч о шљунку и песку.

На основу геотермалних истраживања на подручју града Панчева забележено је присуство геотермалне енергије која је формирана током различитих геолошких раздобља. Истраживања су вршена на локалитету "Бања" надомак насеља Омољица, при чему су констатоване воде повишене температуре класификоване као хомеотерме и хипертерме.

Геотермалне воде би у будућности могле да имају велики значај уколико би се рационално користиле и експлоатисале за лечење.

3.1.3.5. Лов и ловна подручја

Одлуком Извршног већа Скупштине АП Војводине од 17. јуна 1991. године на површини од 5.427,00 ha и установљено је ловиште "Доње Подунавље" које се делимично простире и на делу територије града Панчева, обухватајући шуме, шумска земљишта и део водотока реке Дунав. Ова одлука је потврђена Решењем Министра пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије бр. 324-02-00011/4-94-06 од 11. марта 1994. године ("Сл. гласник РС" бр. 24 од 26. марта 1994. године). Овим ловиштем је прво газдовало ЈП "Србијашуме", да би од 2004. године газдовање препуштено ЈП "Војводинашуме" на период од 10 година (Решењем Покрајинског секретара за пољопривреду, водопривреду и шумарство бр. 104-324-00010/2004-01 "Сл. лист АП Војводине" бр. 20/15). Услови газдовања утврђени су засебним уговором између Покрајинског секретаријата за пољопривреду,

водопривреду и шумарство и ЈП "Војводинашуме". Ово је једино установљено ловиште на територији обухваћеној Просторним планом.

Ловиште "Доње Подунавље" налази се у Јужном Банату, веома је издужено, а простире се од 1.112 km до 1.159 km водотока Дунава тј. у дужини од 47 km. Почиње на самој граници подручја града Панчева - изнад аде Форконтумац и ту има највећу ширину од око 4.000 m (између матице Дунава и аграрног подручја на левој обали). Надморска висина ловишта је од 68,5 до 72,8 m/nv и углавном је на алувијалној равни Дунава и припада низијском шумском типу ловишта са деловима који се карактеришу као пољско ловиште. У пролећном периоду ловиште је једним делом плавно, па је у времену репродукције дивљачи и то ограничавајући фактор.

Биљни покривач је један од најважнијих фактора опстанка дивљачи. Од биљних заједница јављају се: барска и мочварна биљна заједница (Coricetum gracilis, Nosturtium officinalea са свијим субасоцијацијама), заједница беле врбе (Salicetum albae), Заједница беле врбе и тополе (Salici populetum), заједница црне тополе (Populeto nigro) и заједница храста лужњака (Quercetum roboris).

Данас ловиште има површину од 6.033,00 ha од чега је ловна површина 6.033,00,ha а остало су викенд насеља "Миље" и "Бела стена" (укупно 24,00ha).

3.1.4. Становништво

Према најновијем попису становништва одржаном 2002. године, град Панчево бележи пораст у односу на претходни попис из 1991. године и то за 3.782 становника. Подручје града панчева сврстава се у ред једне од најгушће насељених општина Војводине (168 становника по километру квадратном) и у њој живи 127.162 становника (6,25% становништва Војводине), од којих 77.087 живи у граду Панчеву, а остало становништво налази се у насељима: Банатски Брестовац, Банатско Ново Село, Глогоњ, Долово, Иваново, Јабука, Качарево, Омољица и Старчево. Бројно кретање становништва града Панчева у XX веку, као и ланчани индекси, дато је у следећој табели.

Табела 3. Бројно кретање становништва града Панчева у XX веку и ланчани индекси

Извор: Републички завод за статистику, Београд

Година пописа	Укупан број становника	Ланчани индекс
1910.	20.808	-
1948.	30.516	146,66
1961.	46.678	152,96
1971.	61.588	131,94
1981.	71.099	115,44
1991.	72.793	102,38
2002.	77.087	105,90

У последњих једанаест година дошло је до пораста броја становника града Панчева, што је углавном резултат позитивног миграционог салда, а не природног прираштаја. Током читавог последњег, посматраног периода природни прираштај је негативан, што је посебно изражено у протеклих пар година (нпр. 1999. год. је - 232 становника, 2000. год. је -312 становника, 2001. год. је - 257 становника). У исто време у град Панчево дошао је много већи број становника у односу на оне који су напустили ту територију, па је тако миграциони салдо током овог периода имао позитиван тренд кретања (нпр. 2001. год. је 609 становника, а 2002. год. је 1.067 становника).

Карактеристично је да сва насеља, осим Долова и Старчева бележе пад по броју становника 2002. у односу на 1991. годину. Дакле, сеоска насеља и

домаћинства се смањују по популацији, док се град шири, што се детаљно може видети у наредној табели. Проблем благе депопулације сеоских насеља панчевачке града је присутан, али није довео до смањења укупног броја становника града Панчево, јер је број становника у граду у порасту (што је претходно објашњено).

Табела 4. Број становника у пописима 2002. и 1991.

Подручје	Становништво			
	2002.	1991.	апсолутни пораст - пад 1991-2002	индекс 1991=100
Град Панчево	**127.162**	**122.287**	**3.782**	**103,1**
Панчево насеље - град	77.087	71.668	4.442	106,2
Банатски Брестовац	3.507	3.656	-149	95,9
Банатско Ново Село	7.416	7.531	-115	98,5
Глогоњ	3.205	3.277	-72	97,8
Долово	6.819	6.687	132	102,0
Иваново	1.070	1.199	-129	89,2
Јабука	6.259	6.430	-171	97,3
Качарево	7.604	7.841	-237	97,0
Омољица	6.497	6.560	-63	99,0
Старчево	7.582	7.438	144	101,9

Извор: "Попис становништва, домаћинстава и станова 2002. - Први резултати пописа по општинама и насељима Републике Србије" - СЗС - РЗС, Београд, јун 2002, стр.18,19

Иначе, ово подручје је карактеристично по ***миграционим кретањима***, која датирају још из периода 18. и 19. века, а настављена су савременим миграцијама у 20. веку. Миграционе струје 18. и 19. века долазиле су из различитих праваца: са северозапада и севера (Немци, Словаци, Мађари), североистока и истока (Румуни, Бугари) и југа (Срби, Грци, Роми). У периоду колонизације (1945-1948. године) Панчево је примило око 15.000 колониста, а најзначајнију групу досељеника представљали су Македонци. Све то је проузроковало и данас врло шаролику националну структуру становника. Постоји чак 22 националности које живе у овом граду, и то: Срби, Црногорци, Југословени, Албанци, Бошњаци, Бугари, Буњевци, Власи, Горанци, Мађари, Македонци, Муслимани, Немци, Роми, Румуни, Руси, Русини, Словаци, Словенци, Украјинци, Хрвати и Чеси. У оквиру града, у том смислу посебно је карактеристично велико насеље Војловица где живе бројне заједнице три народа: Срба, Словака и Мађара. Посматрајући бројност овако широке ***националне структуре,*** може се констатовати да је највише оних који су се изјаснили као Срби - 79%, затим, значајно је учешће и Мађара - 4,25%, Југословена - 2,36%, Словака - 1,83%, Македонаца - 1,55%, Рома - 1,23% и Црногораца - 1,04%. Учешће осталих је испод 1% од укупног броја.

Верска структура народа који живе у Панчеву је, такође врло различита и заслужује, као и национална, посебну пажњу имајући у виду савремене европске и светске ставове и препоруке везане за мањинске а нарочито маргиналне заједнице[1]. Према овој припадности највише је становника православне вероисповести - 82%, 4,6% се приликом пописа није изјаснило о вероисповести, док је католика 3,9% и протестаната 3,6%. Припадника осталих вероисповести има у мањем броју од претходних (исламисти, јудаисти и др.), али свакако заслужују пажњу у будућим развојним разматрањима.

Резултати последњег пописа становништва из 2002. године указују да у ***старосној структури*** грађана Панчева преовладава *радно способно становништво* старости од 15-65 година (71%), старих преко 65 година је 14%, док је најмлађих у раздобљу од 0-14 година око 15%. Оваква структура прилично оптерећује радни сектор који има обавезу издржавања младих и старих особа (који нису у могућности да себи обезбеде средства за живот). На основу оваквих података

[1] „Хабитат Агенда 2.“; Агенда 21 и др. (видети литературу).

старосне структуре житеља Панчева, овај град можемо сврстати у "транзиционе градове" (користећи "The CDB Database - Urban Indicator for Managing Cities").

Образовна структура становништва заслужује у каснијим истраживањима посебну пажњу. Наиме, забрињавајући је податак да **17,5%** становника града Панчева чине они коју су без школске спреме, као и да у образовној структури града преовладава становништво са завршених 4 или 5 разреда основне школе (око 24 %), док их је око 12% са завршеном вишом или високом школом. Ова анализа је потребна тим пре што Панчевом доминирају нафтна, хемијска и металопрерађивачка (Утва) индустрија и неки врло развијени облици друштвених служби. У граду Београду је нпр. свега 2,8% становника без школске спреме (посматрано становништво старо 15 и више година), а у Зрењанину 3,7%. У ова два града највећи је проценат оних који су завршили средњу школу (Београд - 49,65%, Зрењанин - 48,08%), док их са завршеном вишом и високом школом у Београду има укупно око 20%, а у Зрењанину око 11%.

Табела 5. Индикатори

	Демографска слика	**Садашња вредност**	**Оцена**
1	Прираст становништва: - витална стопа - механички прираштај	3 % негативна позитиван	
2	% становништва у урбаном подручју	72,4%	
3	старосна структура: - Ø старост - мушкарци, жене - удео становништва старог 60 и више година у укуп. броју* - удео радно способног у укупном*	 - 19,51% 66,87%	
	Развој породице		
1	просечна величина домаћинства – град	3	
2	стопа формирања домаћинства (год. стопа бр. домаћинст.)	-	
3	домаћинства која воде жене	-	
4	број породица и становника у "дивљим" насељима	-	
	Етнички састав становништва		
1	број националности у граду учешће: - срби - остале националности	22 79,0 % 21,90 %	
2	Верске заједнице и објекти	Да	
3	Настава, культурна друштва и манифестације	Да	
	Незапосленост и запошљавање		

	Демографска слика	Садашња вредност	Оцена
1.	незапосленост: - укупно (број регистрованих лица половином 2004. год.) - жене	 18.596 57%	
2.	-укупан број лица који је добио запослење половином 2004. год. - жене	2.200 894	

Табела 6. Урбане и демографске карактеристике насеља у општини Панчево
Извор РЗС Београд, Попис 2002. године

	БРОЈ СТАНОВНИКА	ДОМАЋИНСТАВАБРОЈ	ПРОСЕЧНА ВЕЛИЧИНА ДОМАЋИНСТАВА	БРОЈ СТАНОВА	УКУПНА СТАМБЕНА ПОВРШИНА	ПРОСЕЧНА ВЕЛИЧИНА СТАНА м2	ПОВРШИНА НАСЕЉА У ха	ГУСТИНА НАСЕЉЕНОСТИ стан/ха
ГРАД ПАНЧЕВО	**127.162**	**43.403**	**2.9**	**44.952**	**3.043.617**	**67.7**	**9.915.9**	**12.8**
БАНАТСКИ БРЕСТОВАЦ	3.517	1.067	3.3	1.199	88.153	73.5	360	9.8
БАНАТСКО НОВО СЕЛО	7.345	2.269	3.2	2.649	206.925	78.1	657	11.1
ГЛОГОЊ	3.178	1.003	3.2	1.085	87.525	80.7	214	14.8
ДОЛОВО	6.835	2.119	3.2	2.080	161.443	77.6	743	9.2
ИВАНОВО	1.131	409	2.7	545	37.015	67.9	122	9.2
ЈАБУКА	6.312	1.807	3.5	1.914	140.204	73.2	536.4	11.7
КАЧАРЕВО	7.624	2.411	3.1	2.485	181.626	73.0	536	14.2
ОМОЉИЦА	6.518	1.996	3.2	2.188	168.840	77.1	413.5	15.7
ПАНЧЕВО	77.087	27.890	2.7	28.313	1.775.576	62.7	5.605	13.7
СТАРЧЕВО	7.615	2.432	3.1	2.494	196.310	78.7	729	10.4

Рекапитулација основних демографских обележја и последице демографске експанзије

Град Панчево је годинама био под ударом миграторних кретања становништава које се из различитих крајева досељавало и дистрибуирало на ово подручје.

Мотиви за пресељавање били су различити у различитим временским периодима, почев од економских, социјалних па до актуелних политичких.

Разлози за насељавање управо на овом подручју су такође различити: у основи је развијена привредна база и почетак индустријализације, али се не могу занемарити ни остали разлози који подразумевају широку отвореност града, непосредна близина Београда као водећег центра али и условно наставак својеврсног тренда метанастазичких кретања становништва из релативно истих области и у ранијим периодима.

Нагло досељавање становништва из разних и различитих крајева на територију града Панчево које се одвијало у неколико последњих година, није прошло без последица. Са друге стране треба имати у виду и чињеницу, да досељавањем становништво са собом носи своје обичаје и културу, васпитање, традицију, образовање, морал и етику, а процес асимилације становништва у датим просторним, економским и друштвеним оквирима, захтева изузетно дуг временски период.

Са аспекта природног кретања становништва, град Панчево припада типу:

Врло слаба регенерација имиграцијом - природно кретање негативно, пописом утврђено кретање негативно, апсолутна стопа природног кретања нижа од апсолутне стопе пописом утврђеног кретања;

Анализа и табеларни приказ природне и механичке компоненте у кретању становништва града у целини, града и сеоских насеља указује на благи негативан тренд кретања становништва у сеоским насељима. **Апсолутни пораст** становништва бележе насеље Панчево, Долово и Старчево.

Табела 7. Насеља по густинама насељености:

Насеља по густини насељености	
до 100ст/km² -	Иваново, Долово и Банатски Брестовац
100ст/km² - 120 ст/km²	Старчево, Банатско Ново Село и Јабука
120ст/km²- 140 ст/km²	Панчево
140ст/km² - 160 ст/km²	Качарево, Глогоњ и Омољица

Насеље Иваново уопште, а посебно у последњем међупописном периоду, бележи делимичну стагнацију и делимично интезивно исељавање и најбрже опадање броја становништва - депопулацију са којом је смањена и просечна густина насељености.

3.1.5. Мрежа и функција насеља

Мрежа насеља града Панчева представља сложен, динамичан, хијерархичан и кохерентан скуп елементарних јединица - насеља. Одликују је велика сличност у погледу генезе, величине, морфологије и функција насеља. Има особине субсистема, формираног у делу велике београдске агломерације, односно субметрополитанске регије београдског метрополитена. Градски центар –насеље-град Панчево има вишеструку улогу :

- Чворишта високог степена централитета у коме се спајају дунавско и панонско (равничарски) развојни појас. Најзначајнији је комплемент Београду у укључивању у развојне процесе и токове европских мултимодалних коридора 4, 7 и непосредно коридора 10;
- Центра функционалног подручја који умрежава и насеља општина Опово, Ковачица, Алибунар и Ковин.
- Центра урбане агломерације, односно 5/8 концентрације становништва и 90% економских активности у општини, под чијим се директним и индиректним утицајима врши демографски, функционални, социоекономски и физиономски преображај околних насеља.

Панчево је урбани центар државног значаја и представља тачку укрштања интерактивних веза.Својим положајем Панчево користи предност овог природног пута, као што се и залеђе које чини добар део Баната оријентисао на овај пут који даље води према југоистоку Европе. Панонска низија и северна Србија, два природно и привредно различита подручја, одувек су била повезана путем који је водио преко Панчева. Поред регионалне компоненте, Панчево има прворазредни значај у просторно функционалној организацији насеља своје града.

Просторно функционална организација насеља

На простору града Панчева као јединствене заједнице насеља, формирана је заједница насеља везана за град Панчево. Као градски центар Панчево се у просторно -функционалној организацији, третира као тростепени центар, јер је осим градског центра за свих 9 насеља, уједно и функционално урбано подручје државног значај и истовремено центар националног значаја. Размештај и положај насеља је правилан и дисперзан, условљен углавном природним условима тако да се на алувијалној равни и на тераси Дунава и Тамиша налази насеље Панчево. На алувијалној равни и на тераси Тамиша налазе насеља Глогоњ и Јабука Сва остала насеља се налазе у залеђу. Генерално, специфичан је однос положаја насеља према главним саобраћајним коридорима као везом са ширим окружењем, тако да се највећи број насеља налази и сконцентрисан је уз главне саобраћајнице и директно

им гравитира. Насеља су велика, развијена, добро комунално опремљена и припадају панонском типу насеља са правилном, ортогоналном мрежом улица

Функционалне одреднице мреже насеља

Групу битних чинилаца мреже насеља града чине функционалне детерминанте. Као у највећем делу Србије и ту је у периоду интензивне урбанизације дошло до концентрације становништва и функција у градском центру, под чијим је утицајем касније отпочела функционална трансформација осталих насеља. Панчево је полифункционални центар (производне, резиденцијалне, административне, управне, културне, образовне, здравствене функције) уз изражену функционалну усмереност одређену развијеношћу секундарних делатности, превасходно индустрије и грађевинарства. Сеоска насеља била су углавном монофункционална. Запажена је и блага, још недовољна, диверсификација функција села манифестована смањењем учешћа активног становништва у аграрним делатностима и повећањем броја запослених у секундарним и терцијарним.

3.1.6. Мрежа јавних служби

На простору града Панчева постојећа просторна дистрибуција установа јавних служби је разнолика и зависи од величине насеља, броја становника одређеног подручја и удаљености насеља од града Панчева. Град Панчево је по свему градски и центар националног значаја, са задовољавајућом концентрацијом свих типова основних и стандардних јавних служби и појединим облицима елитних јавних служби. У оквиру града изражена је просторна централизација заступљених јавних служби у зону, на релативно малом простору централног градског језгра, где је груписан највећи број централних делатности.

Генерално стање јавних служби на територији сеоских насеља Града Панчева је прилично задовољавајуће. Већа села, са значајнијим бројем становника и веће економске моћи су по питању делатности које чине јавне службе, боље опремљена са квалитетнијом просторном дистрибуцијом истих. Поједина села, иако административно нису центри заједнице насеља, својом опремљеношћу обезбеђују висок ниво свих услуга, а самим тим основних и врло ретко стандарних јавних служби.

У најмањем насељу Иваново јавне делатности су нешто слабије развијене. Углавном су присутне основне јавне службе, али су оне слабо опремљене.

Социјална заштита

Социјална заштита на простору града Панчева је веома развијена и одвија се кроз активности бројних институција: а) Центар за социјални рад “Солидарност”, б) Геронтолошки центар, ц) Дом за слепа лица “Збрињавање”, д) Дом за одрасла ментално ретардирана лица “Срце” у Јабуци, е) Дом за децу без родитељстког старања “Споменак”, ф) клубови за пензионере – дневни боравак и служба помоћи у кући, г) дневни боравак за децу са сметњама у развоју, х) Програм народне кухиња, и) социјално хуманитарне организације. Ове установе имају ширу надлежност за више општина округа.

Васпитање и образовање

Предшколско образовање и збрињавање деце

Према Одлуци о плану мрежа предшколских установа у граду Панчево, делатност у овом домену обавља се у Предшколској установи “Дечија радост” и девет основних школа у сеоским насељима. Организује се кроз рад васпитних група

деце које се разликују с обзиром на трајање – целодневни или полудневни боравак, односно с обзиром на узраст – јасле, обданишта и забавишта.

Основно и средње образовање

На простору града Панчева, основним образовање се бави деветнаест редовних основних школа, две основне уметничке школе и једна специјална (за децу са сметњама у развоју). Од укупног броја, тринаест је у самом граду и девет у селима. Укупан број ученика је безмало 12.000 (11.853), од чега је преко 6/10 у граду, а нешто преко 37% у селима града Панчева. Како је у питању град у којој живи неколико народа, то се у три основне школе настава одвија на језицима националних мањина – румунском, мађарском и словачком.

У основним школама града Панчева запослено је 1.075 наставника.

У процесу средњег образовања града Панчева учествује девет средњих школа, плус једна уметничка и једна специјална (за децу са сметњама у развоју) Све средње школе лоциране су у Панчеву и у њима се настава одвија на српском језику, тј. нема средње школе на језицима националних мањина. Укупно је уписано нешто преко 5.600 ученика, а у њима је ангажовано 535 наставника. Према томе, у просеку је око 10 ученика упосано по једном наставнику свих средњих школа у граду Панчеву.

Више и високо образовање

На простору града постоје више школа као истурена одељења. За сада је у граду лоциран приватни Стоматолошки факултет, који ради у згради Основне школе "Борисав Браца - Петров", Панчево, Филолошки факултет - истурено оделење Новопозарског факултета, Менаџмент (ове наводе треба условно прихватати јер представљају променљиву категорију и подаци се мењају из године у годину).

Образовање одраслих

У процесу образовања учествује Отворени универзитет "Марко Кулић".

Здравство

Општа болница у Панчеву је установа ширег, окружног значаја, те као таква покрива територију 5 општина. Основни јој је задатак пружање услуга поликлиничке и стационарне здравствене заштите са капацитетом 740 постеља. Организована је у 16 одељења, уз које постоје и: служба патологије, пријемна служба и диспанзер за кожно-венеричне болести.

Дом здравља Панчево покрива 9 насељених места и сам град Панчево са 16 здравствених станица. Сем тога, као посебне службе у његовом саставу су:
Служба хитне медицинске помоћи, Стоматолошка служба, Дечији диспанзер, школски диспанзер, Диспанзер за жене, Диспанзер за плућне болести и туберкулозу, Поливалентни диспанзер "Др Живојин Берат", Диспанзер за ментално здравље, Лабораторија и Рентген кабинет.

Медицина рада као установа примарне здравствене заштите обједињује рад 5 диспанзера, 2 станице и 3 амбјуланте у кругу фабрика.

Апотекарска установа Панчево покрива 9 насељених места са 5 апотека и 4 апотекарске станице и сам град Панчево са осам апотека.

Завод за јавно здравље Панчево је установа ширег значаја која својом делатношћу покрива Јужно банатски округ, тј. 8 општина – Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковачица, Ковин, Опово, Панчево и Пландиште, чије је укупно становништво бројало 2002. године 313.937 становника, односно простирао се на површини од 4.245 km^2

Здравствени центар "Јужни Банат", Панчево обједињује рад следећих здравствених институција: Дом здравља Панчево, Општа болница и Медицина рада.

Култура

Ову област чине следећих 15 институција: Културни центар Панчево, Градска библиотека Панчево, Народни музеј Панчево, Историјски архив у Панчеву, Завод за заштиту споменика културе у Панчеву, Дом омладине Панчево, Дом културе "29. новембар", Старчево, Дом културе "Вук Караџић", Омољица, Дом културе "Жарко Зрењанин", Иваново, Дом културе "4. октобар", Банатски Брестовац, Дом културе "Кочо Рацин", Јабука, Дом културе "Младост", Глогоњ, Дом културе "Братство–Јединство", Качарево, Дом културе "3. октобар", Банатско Ново Село, те Дом културе "25. мај", Долово.

У овој области ангажовано је укупно 167 запослених. Од тог броја је готово четири петине (78%) запошљавају институције лоциране у самом Панчеву, а остатак је у девет сеоских домова културе.

Рекреативне и спортске активности

У достављеном прегледу наведен је распоред објеката и установа физичке културе по територији града. Међу њима, Град је оснивач ЈКП “Младост” које располаже са два спортско-рекреативна центра: “Младост”, и “Стрелиште.” “Градски стадион” у Панчеву је највећи спортски објекат у граду. Поред тога, као спортска удружења регистровани су: Стрељачка дружина “Панчево 1813.”, Бокс клуб “Динамо”, Кајак клуб “Иван Милутиновић”, Веслачки клуб “Тамиш”, Шах клуб “Иво Курјачки”, ДТВ “Партизан”, Хиподром.

Од осталих објеката физичке културе који су у државној својини, најбројнији су кошаркашки терени, њих 28 (од чега је 18 у школама, а 10 у месним заједницама), следе сале – 25 (23+2), затим рукометни терени – 18 (13+5), главни фудбалски терени – 15 (0+15), терени за мали фудбал – 9 (6+3), одбојкашки терени – 8 (6+2), вишенаменске површине у 7 школа, 4 тениска терена у МЗ “Центар” и 2 терена за одбојку на песку (1+1).

Верски објекти

На територији града Панчева лоциране су следеће цркве: Успења св. Богородице, Евангеличка, Евангеличка у Војловици, Капела св. Ђорђа, Манастир Војловица, Реформаторска, Римокатоличка Св. Карла Боромејског, са фрањевачким самостаном, Преображенска (горњоградска), Свете Ане, те Синагога (која је порушена након Другог светског рата); што сведочи о напред изнетом разноликом верском и етничком саставу становништва. У Долову се налазе 2 српске православне и 1 румунска православна црква. У Омољици и 1 српска и 1 румунска православна црква. У Глогоњу католичка и румунска православна црква. У Старчеву и Јабуци 1 српска православна и 1 католичка црква. Б. Брестовцу и Качареву по једна српска православна црква. У Иванову се налази католичка црква. На територији насеља Банатско Ново Село налазе се две православне цркве, српска и румунска.

Институти

У области истраживачког рада и примене истраживања постоје две друштвене организације: Институт за проучавање лековитог биља “Јосиф Панчић” и Институт “Тамиш” које се баве пословима развоја из домена ботанике и дендрологије и од ширег су друштвеног значаја.

3.1.7. Привреда

У оквиру јужнобанатског округа Панчево се издваја по показатељима привредне развијености и активности. Са учешћем од близу 40% од укупног националног дохотка округа, Панчево предњачи испред Вршца (29%) и осталих општина округа које су са знатно мањим учешћем.

Годишњи просек запослених у 2005. години износио је 37.773 лица - 28.456 запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама и - 9.317 приватних предузетника, лица која самостално обављају делатност и лица запослена код њих. Учешће жена у укупној запослености износи 43,3%.

Највећи број је запослен у прерађивачкој индустрији 39,68% затим у трговини око 10% за разлику од сектора вађења руда и камена, хотели и ресторани који запошљавају незнатан број радника 0,03% и 1,00%, респективно.

Табела 8. Структура запослених по секторима делатности

Структура запослених по секторима делатности	
Делатност	**Број запослених**
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	2.285
Рибарство	0
Вађење руда и камена	9
Прерађивачка индустрија	11.291
Произв. и снабдев.ел.енергијом, гасом и водом	666
Грађевинарство	1.541
Трговина на велико и мало	2.787
Хотели и ресторани	286
Саобраћај, складиштење и везе	2.021
Финансијско посредовање	631
Послови са некретнинама	522
Државна управа и социјално осигурање	994
Образовање	1.777
Здравствани и социјални рад	2.967
Др.комуналне, друштвене и личне услуге	678
УКУПНО	28.456

Извор: Привредна Комора Панчева

Највеће учешће у структури народног дохотка града Панчева (2005. год) бележи прерађивачка индустрија 37,87%, затим пољопривреда, лов, шумарство и водопривреда 17,35%, трговина на велико и мало 14,18%, производња и снабдевање ел.енергијом, гасом и водом 11,43%, док је учешће осталих сектора заједно 19,17%. Приватна својина има доминантну улогу у стварању народног дохотка – 49,52%, следи државна својина 36,48% док је учешће осталих облика својине знатно мање.

Табела 9. Структура Народног дохотка према облику својине

Структура Народног дохотка према облику својине	
Из приватне својине	49,52%
Из државне својине	36,48%
Из осталих облика својине	14,00%

Извор: Привредна Комора Панчева

Табела 10. Структура НД по делатностима – 2005.год.

Структура НД по делатностима – 2005.год.	
Делатност	**Народни доходак**
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	3.264.987
Рибарство	0
Вађење руда и камена	8.182
Прерађивачка индустрија	7.126.239
Произв. и снабдев.ел.енергијом, гасом и водом	2.151.074
Грађевинарство	1.104.332
Трговина на велико и мало	2.667.438
Хотели и ресторани	244.781
Саобраћај, складиштење и везе	1.917.228
Активност у вези са некретнинама	216.476
Здравствани и социјални рад	115.279
Остале комуналне, друштвене и личне услуге	179
УКУПНО	18.816.195
НД по становнику	148.491

Извор: Привредна Комора Панчева

Према истом извору – сектор туризам, 2005. забележио је следеће резултате:

- 8.920 туриста (6.318 – домаћи, 2.602 – страни)
- 19.759 ноћења (14.149 – домаћи, 5.610 – страни)

У оперативној верзији "Стратегије развоја града Панчево", 2007-2025, дате су очекиване вредности основних економских, финансијских демографских показатеља за општину и Панчево, садржане у следећој табели:

Табела 11. Очекиване вредности основних економских, финансијских, демографских показатеља за град

Реализација и пројекције	Реализовано	Пројекција	
	2003.	2012.	2024.
Национални доходак по становнику, у дин.	240.051	371.020	704.650
Национални доходак по становнику[2] у	3.637	4.365	8.290
Број запослених	32.390	37.000	52.700
Стопа раста националног доходка		7%	5%
Стопа раста индустријске производње		7,5 %	6 %
Стопа раста пољопривредне производње		5,5 %	4 %
Стопа раста саобраћаја		6 %	5 %
Стопа раста услуга (без саобраћаја)		3 %	5 %
Стопа раста буџета		9%	6 %
Кретање становништва			
▪ општина	127.162	129.336	120.388
▪ град	77.087	78.405	72.980
▪ остала насеља	50.075	50.931	47.408

Извор података: Регионална привредна комора Панчево

Ова пројекција се заснива на погодностима очекиваног привредног, инвестиционо -транзиционог и монетарног амбијента у земљи, пошто се настави процес придруживања Европској унији. У целини узев, оне погодују укупном развоју панчевачке привреде (нафтне, металне и прехрамбене индустрије, малих и средњих предузећа, пољопривреде и трговине, речног саобраћаја и туризма), њеном буџетском потенцијалу и запослености. Ова се очекивања заснивају на:
- изнадпросечној доходовности нафтног комплекса,
- недовољно искоришћеним потенцијалима металопрерађивачке индустрије (Утва), веома повољним условима за развој малих и средњих предузећа (простор, мали трошкови изградње објеката, квалификована радна снага разних профила) и
- великим (и успешним) пољопривредним предузећима.

Водоснабдевање

За коришћење воде у индустрији не постоје тачни параметри о њеној потрошњи. Индустрија у самом Панчеву користи воду из градског водовода како за санитарне потребе тако и за процесне, расхладне и противпожарне потребе. Само се у јужној индустријској зони која је лоцирана на Дунаву врши захватање речне воде за процесне, расхладне и противпожарне потребе, док се за санитарне користи вода из градског водовода.
У насељима су водоводи недовољног капацитета за снабдевање локалних индустријских потрошача. У свим насељима града Панчево индустрија користи воду из сопствених извора и то највећим делом из бунара и мањим делом из каналске мреже.

Третман отпадних вода

Индустрија у самом Панчеву испушта отпадне воде директно у градску фекалну канализацију без озбиљнијег третмана. У оквиру јужне индустријске зоне озбиљно пречишћавање отпадних вода врше искључиво петрохемија на сопственом постројењу и Рафинерија нафте Панчево преко АПИ сепаратора и Петрохемијског постројења. Азотара испушта отпадне воде директно у дунавски канал отпадних вода без икаквог пречишћавања.

[2] При обрачуну коришћен је курс Народне банке Србије за 2003. годину средњи курс евра (1 € = 66,0 дин.), а за пројектоване године средњи курс евра на дан 27.10.2005. године (1 € = 85,483 дин.)

У насељима града Панчева у већини случајева нема озбиљнијег третмана отпадних вода. Понегде се врши биолошко пречишћавање путем биодискова. Отпадне воде се упуштају директно у каналску мрежу или отворене речне токове.

3.1.8. Инфраструктура

3.1.8.2. Саобраћај

Повољан геостратешки положај града у саобраћајном смислу, европски коридори VII и IV и близина коридора X, државни путеви I и II реда од значаја за Србију, заступљеност свих видова саобраћаја основни су потенцијали за развој саобраћајне привреде тако и осталих привредних грана које су зависне од саобраћаја.

Постојећа изграђеност и стање државних и локалних путева представља значајан услов за ефикасно и квалитетно одвијање саобраћаја у екстерном (транзит) и локалном смислу.

Планирани путни правци: обилазница око Панчева (преко Дунава код Винче), "Банатска магистрала" (Зрењанин - Панчево - Смедерево) и др. представљају значајну развојну шансу града и региона. Железнички чвор Панчево у склопу Београдског железничког чвора је значајних развојних могућности и представља важан железники чвор у систему железнице Србије. У развојним плановима железнице Србије, планираном изградњом моста код Винче и Смедерева стварају се услови за велике развојне могућности овог чвора.

Посебну развојну шансу за свеукупан развој града и региона има "Лука Дунав" која треба да прерасте у међународну луку. Проширење капацитета луке и изградња РТЦ-а са високим степеном мултимодалности свих видова саобраћајних система имаће значајну улогу и у међународном саобраћају.

Основна ограничења у развоју саобраћаја односе се по правилу на неповољан положај насеља у односу на путне правце и неконтролисана изградња дуж свих улазно - излазних путних праваца насеља и града Панчева као и непосредност (непоштовање) принципа код реконструкције државних путева I и II реда (изградња обилазнице око насеља).

Изразито је мала и недовољно изграђена мрежа локалних путева између насеља у граду.

Саобраћајну одрживост града града Панчева умањује непостојање обилазнице (велико је учешће транзитног саобраћаја на саобраћајницама), квалитетнија веза са Београдом (недовољан је постојећи мост на Дунаву код Крњаче), положај аутобуске станице, железничка пруга у односу на град, недовољан број места за стационарни саобраћај возила, недовољно развијен и афирмисан јавни превоз, недостатак бициклистичких стаза, запуштеност уличних профила посебно у рубним зонама града и сл.

Копнени део транспортног подсистема посматраног подручја чине делови друмског и железничког система земље:

- у друмском саобраћају, путни правац међународног значаја Е70 према Румунији и домаћи правци према Ковину, Орловату, Зрењанину и Београду;
- у железничком саобраћају, пруга међународног значаја према Румунији, те пруге према Зрењанину и Београду, и локална деоница Панчево-центар (Аеродром) -Војловица - Лука - Индустријска зона.

Најзначајнији инфраструктурни блок копненог саобраћаја у граду Панчево је **железнички чвор Панчево**. Саобраћајни подсистем Панчева је у директној вези са транспортним системом града Београда. Једина физичка веза ова два подсистема остварује се преко друмско-железничког моста на Дунаву, тако да се сви токови железнице из правца Румуније и Баната према југу сажимају и једноколосечном пругом укључују у београдски железнички чвор недовршене и некомплетне инфраструктуре. То је и *највећа генерална слабост овог дела система.* “Беовоз” је

већ десет година основни превозни подсистем за превоз путника на релацији Панчево – Београд. Достигнути ниво развоја и ефекти који се на овом шинском систему остварују упућују на закључак да овај систем треба даље развијати и као подсистему који је хијерархиски најкрућа карика прилагођавати развој других подсистема за превоз путника. Отварање нових линија, израда редова вожње, тарифни систем, систем наплате превоза итд. треба да буду функционално потпуно обједињени и организовани кроз јединствен систем управљања тако да за кориснике представљају хомоген систем превоза путника.

Такође, слично је стање и у **друмском саобраћају** са изузетком могућности повезивања подручја са делом коридора X преко друмског моста на Дунаву код Ковина. Токови друмског саобраћаја који транзитирају оба подручја (и панчевачко и београдско) добрим делом улазе у градска ткива, што узрокује низ негативних последица. Дакле, постојећи проблеми су заједнички, не могу се решавати изоловано и, што је врло значајно, превазилазе оквире градско-општинских надлежности и морају се добрим делом решавати на стратешком нивоу земље.

У **водном транспорту**, носилац свих активности је Лука Дунав – Међународна лука. Лука има све локацијске предности са аспекта водног саобраћаја, јер се налази на европском пловном путу већег заначаја (коридор VII), на осовини Ротердам - Црно море. Поред примарних задатака претовара, у Луци су заступљени и елементи мултифункционалности у погледу пружања услуга. Лука располаже комплетном механизацијом, објектима и потребном инфраструктуром за обављање претоварних, складишних и свих других пратећих операција и лучких функција. Инсталисани капацитети луке на укупној дужини оперативне обале од 760 метара обезбеђују промет за више од два милиона тона терета генералних, расутих (житарице, грађевински материјал), дрва, контејнера у варијанти директног и индиректног претовара.

3.1.8.3. Водопривредна инфраструктура

<u>Водовод Панчево</u>

Извориште

Град Панчево се снабдева сировом водом из бушених бунара са две локације. Старо извориште код Сибнице и ново извориште "Градска Шума". Прелиминарна испитивања указују, а и процене стручњака су да на локацији Старо извориште код Сибнице постоје знатне резерве сирове воде и то у правцу залеђа према прузи Панчево - Београд.

На локацији "Градске Шуме" која је у фази формирања, изграђено је тридесетак бунара и ово извориште као најмлађе, пружа могућност снабдевања града довољно квалитетном сировом водом у дужем периоду. Тренутно ово извориште постиже капацитет од 250 l/sec и тренутно се оно шири јер је у погледу санитарне заштите најзаштићеније. Нажалост ова локација је просторно ограничена за дугорочнији развој. Водоносна издан је формирана на дубини од 25 до 45 m.

Фабрика воде

Постројење за прераду сирове воде је лоцирано на територији града Палилула одмах уз Тамишки насип у брањеном подручју. У оквиру комплекса постројења постоје две фабрике воде. То је стари филтер (капацитета 300 l/sec и нови филтер (капацитета 400л/сек). У оквиру фабрике воде су изграђени и компензациони резервоари капацитета 12000 m^3 али то није довољно да се изравна дневна потрошња тренутно прикључених потрошача. Тренутно је у припреми изградња резервоара од 5000 m^3.

Мрежа

Црпна станица у оквиру Панчевачке фабрике воде директно потискује прерађену воду у градску мрежу. Од фабрике воде до градске мреже вода се

потискује кроз два цевовода. Један је пречника 500 mm и улази у град преко старог друмског моста на Тамишу док је други 800 mm и улази у град код Црвеног Магацина. Овим је обезбеђена поузданост напајања градске мреже као и релативно добра уједначеност притисака у мрежи. Водоводна мрежа је у највећем делу града изграђена (95%).

Што се тиче потрошње технолошке воде покушава се са максималним растерећењем градског водовода јер су угрожени постојећи капацитети, а за њихово проширење су потребна велика средства која би знатно подигла цену воде. Само се у јужној индустријској зони која је лоцирана на Дунаву врши захватање речне воде за процесне, расхладне и противпожарне потребе, док се за санитарне користи вода из градског водовода.

Насељена места на подручју града Панчева

Од насељених места у граду Панчево на панчевачки градски водовод су тренутно прикључена насеља јужно од града, а то су Старчево, Омољица, Банатски Брестовац и Иваново. Изграђен је цевовод пречника 400 mm до 200 mm који у комбинацији са једном међустаницом (бустер) за подизање притиска, остварује довољне количине и притиске.

Остала насеља града Панчева која ће бити прикључна на градски водоводни систем Панчева преко магистралних водовода и пумпних (бустер) станица са резервоарима чисте воде. Такође ће бити у обавези да фазно реконструишу дистрибутивну мрежу у оквиру насеља на потребне минималне пречнике и савремене цевне материјале и арматуре уз санацију кућних прикључака где су процентуално највећи губици воде. Планом су обухваћени магистрални водоводи: Панчево-Јабука-Глогоњ, Панчево-Качарево, Панчево - Банатско Ново Село и Панчево - Долово. Сви набројани магистрални водоводи ће бити трасирани у оквиру путног појаса државних путева првог реда и градиће се према правилима грађења датим у овом Просторном плану.

- **Фекална канализација**

Панчево

Панчево је насеље-град са близу 100.000 становника и са недовољно развијеном канализационом мрежом фекалних и атмосферских вода. Канализациони систем се развијао као сепарациони. Од 1961. године када је почела градња фекалне канализације па до данас, изграђено је укупно око 90 km уличне канализације и шест црпних станица. Градско постројење за пречишћавање отпадних вода још увек није изграђено. Око 4 милиона m^3 употребљених вода се у току године излива путем септичких јама и директних излива у подземље или у Мали рит. Око 6 милиона кубних m^3 употребљених вода града које се прихватају канализационим системом, упуштају се без претходног пречишћавања у реку Дунав.

Већи део индустрије није прикључен на градски систем канализације, већ се отпадне воде директно изливају у Мали рит и реку Надел без икаквог предтретмана. Мањи део је прикључен на градску канализацију али такође без икаквог предтретмана. Једино Петрохемија има изграђено постројење за третман отпадних вода на коме се пречишћавају и отпадне воде из Рафинерије и тако обрађене испуштају у Дунав.

Насељена места

Сва сеоска насеља у граду Панчеву за сада немају изграђене локалне системе фекалне канализације. Домаћинства користе класичне септичке јаме или напуштене бунаре, а локална индустрија поред тога користи још и каналску мрежу (која није димензионисана да прихвати и ову количину вода), као и реке Тамиш и Надел за испуштање непречишћених отпадних вода.

Атмосферска канализација

Панчево

За већи део територије града није до сада решено питање одвођења атмосферских вода. Само 40% градских улица има атмосферску канализацију. Од постојеће мреже атмосферске канализације један део је старији од 70 година (стари зидани колектори у центру и приобаљу).
Атмосферска канализација се развијала као и фекална релативно споро али су за разлику од фекалне, реализовани главни (дубоки) колектори и пратеће црпне станице на Тамишу. Изградњом главних колектора и пратећих црпних станица на Тамишу и у Тополи стекли су се услови за изградњу нове и ширење постојеће секундарне мреже.

Насељена места

Сва сеоска насеља у граду Панчеву за сада немају изграђене локалне системе атмосферске канализације већ само отворене канале дуж уличних саобраћајница. Системи за одводњавање сувишних вода са пољопривредних површина су пројектовани тако да каналска мрежа која допире до насељених места, може да прихвати и њихове атмосферске воде.

3.1.8.4. **Електроенергетика**

Насеља на територији града Панчева снабдевају се електричном енергијом из постојећих ТС „Панчево 3 110/20/10 kV“, „Панчево 4 110/20/35 kV“, “ Пристаниште 35/10 kV/kV“, „Качарево 110/20 10 kV/kV“, „Старчево 35/10 kV/kV“, и „Ковин 110/20/35 kV“(са територије града Ковина). Према концепцији дугорочног развоја средњенапонске мреже на територији коју покрива Електровојводина доо НОВИ САД - „Електродистрибуција Панчево“ Панчево до 2020. године се предвиђа укидање 35 kV и 10 kV напонског нивоа и прелазак на 20 kV напонски ниво.
На подручју Делиблатске пешчаре изграђен је 400 kV далековод 453 Панчево - ТЕ Дрмно, као и 110 kV далеководи 151/2 Панчево -Алибунар, 151/3 kV Алибунар - Вршац , 1156 Вршац 2 - Вршац 1, 1002 Вршац - Бела Црква. Ови далеководи чине и део основне преносне електроенергетске мреже за територију АП Војводине.
Изграђен је далековод 220 kV за Зрењанин, као и далековод за Вршац , Ковин и Дебељачу.
Главна чворна тачка електроенергетског система града Панчева је ТС "Панчево-2" 400/220/110 kV, из које се напајају трафо станице преносног односа 110/20 kV и то: ТС "Панчево -3" и ТС "Панчево-4", ТС"Дебељача" и ТС "Качарево" а из ових се напајају дистрибутивне трафо станице 20/0,4 kV. Обзиром на планове "Електровојводине" о промени напонског нивоа са 110/35/10/0,4 kV на 110/20/0,4 kV, сада још увек на територији града Панчева егзистирају и дистрибутивне трафо станице 10/0,4 kV, поред дистрибутивних трафо станица 20/0,4 kV. Трафо станице преносног односа 35/10 kV које још егзистирају је ТС "Пристаниште" , ТС "Старчево" ,из којих се напајају трафо станице 10/0,4 kV. Овим трафо станицама је у Панчеву углавном покривена радна зона "Лука Дунав - Мали Рит" и јужна насеља, Старчево , Омољица, Банатски Брестовац, и Иваново.

Насеља Банатско Ново Село, Јабука, Глогоњ и Качарево, напају се сада из ТС "Качарево" 110/20 kV а делом и из ТС "Дебељача" 110/20/0,4 kV. Потрошачи електричне енергије, као што су ХИП Петрохемија имају своје сопствене трафо станице и директно се снабдевају од ЕПС-а електричном енергијом. Рафинерија Нафте Панчево, има сопствену Електрану - Топлану од 12 MW. Насеље "Скробара" напаја се ваздушним далеководом 20 kV из правца Качарева, а насеље "Стари Тамиш" се напаја далеководом 20 kV из ТС "Панчево 3" 110/20 kV.

Средњонапонска мрежа 20 kV у насељу Панчева, је углавном каблирана, док је један мањи део, рађен као ваздушна на бетонским стубовима, на којим је

постављена и НН мрежа 0,4 kV. У осталим насељима града Панчево 20 kV мрежа је урађена , као ваздушна на бетонским стубовима - као мешовити вод, а мањи део као кабловски вод. Нисконапонска мрежа у насељима урађена је углавном као ваздушна мрежа на бетонским или дрвеним стубовима, док је каблирана у центрима насеља и у свим новим стамбеним насељима и радним зонама.

3.1.8.5. Гасовод и нафтовод (Цевни транспортни системи енергената и продуката)

Углавном, у ван грађевинском подручју насељених места, егзистирају или се планирају изградити значајни цевни транспотни системи – нафтоводи, продуктоводи и гасоводи за унутрашње или међународне транспорте сирове нафте, нафтних деривата и гаса. Од постојећих су најзначајнији

- Јадрански нафтовод (ЈАНАФ) Омиш - Сисак - Нови Сад - Панчево;
- магистрални продуктовод Панчево - Румунија;
- разводни гасовод Батајница - Панчево (РГ 04-07)
- разводни гасовод Панчево - Смедерево (РГ 01-10),
- магистрални гасовод Панчево - Елемир - Кикинда (МГ-01),
- доводни гасовод Тилва - Панчево (ДГ-01-03)

У Банатском Новом Селу се налази бушотина са прикључним бушотинским гасоводом на који је преко МРС „Б.Н.Село“ везана гасна дистрибутивна мрежа насеља.

У непосредној близини НИС РНП Панчево налази се комплекс ЈП ТРАНСНАФТА који је мерно место за нафтовод који улази у РНП.

На месту преласка гасовода разводног Батајница – Панчево преко државног пута I реда бр.24 налази се пумпа којом се моторна возила снабдевају земним гасом.

3.1.8.6. Термоенергетика

На грађевинском подручју насељених места које обухвата Просторни план Града Панчева, потрошачи се снабдевају топлотном енергијом посредно или непосредно из два централизована система: топлификационог и гасификационог, стим што је топлификација заступљена у деловима самог града Панчева.

У обухвату плана егзистирају две основне групације потрошача топлотне енергије и енергената и то:

- потрошња топлотне енергије и енергената за потребе грејања стамбених простора и простора намењеног пратећим функцијама становања, искључиво у зимском периоду (део ових потрошача у летњем периоду користи санитарну топлу воду)
- потрошња топлотне енергије и енргената за потребе индустрије и пољопривреде (грејање и технологија), потрошња читаве године

Решење грејања стамбеног простора и простора пратећих функција становања у Панчеву је врло шаролико.

У индивидуалном становању у граду око 1.100 домаћинства користи гас из дистрибутивног гасоводног система, што у односу на укупан број индивидуалних домаћинстава у граду износи непуних 4%. Сва остала индивидуална домаћинства (приближно 15.000 домаћинстава) и домаћинства у колективном становању (приближно 2.900 домаћинстава која нису покривена централним грејањем) користе индивидуална ложишта са ложењем различитог горива (претежно угља) или користе електричну енергију.

Табела 1.Покривеност домаћинстава различитим начинима грејања на подручју града Панчево

ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ	Број домаћинстава br. дом.		Број домаћинстава која су ТОПЛИФИЦИРАНА br. дом.		Број домаћинстава која су ГАСИФИЦИРАНА br. дом.		Број домаћинстава која користе ОСТАЛА ГОРИВА br. дом.	
Град Панчево	**27890**	**100%**	**11500**	**41%**	**1100**	**4%**	**15290**	**55%**
Насељена места	**17400**	**100%**			**4950**	**28%**	**12450**	**72%**
Територија града	**45290**	**100%**	**11500**	**25%**	**6050**	**13%**	**27740**	**61%**

У укупном енергетском билансу насеља Панчева, индустрија је далеко највећи потрошач топлотне енергије у односу на остале поторошаче. Индустрија на територији насеља Панчево претежно је лоцирана у тзв. „Јужној индустријској зони“ Панчева и своје потребе за топлотном енергијом подмирују из већ изграђених топлотних извора и технолошких постројења, коришћењем сировог бензина, мазута, течног рафинираног гаса (из сопствене производње) као и природног гаса из магистралног гасоводног система преко Гасни разделни чвор (ГРЧ). Гас се из ГРЧ-а гасоводом МГ-01 транспортује до ХИП Азотаре, а гасоводом ДГ 03-03 до ХИП Петрохемија. Од укупно инсталисаних котловских капацитета на територији града Панчева, 2/3 се налази у погонима јужне индустријске зоне, а смештени су у четири велика топлотна извора.

У насељу Скробара (МЗ „Горњи град“) изграђена је главна мерно регулациона станица (ГМРС) „Флот“ али гас користи само индустрија лоцирана на том потезу, док становници немају могућност њеног коришћења, а са ове ГМРС снабдевају се и „северна“ насеља на територији града Панчева.

Панчево и околна насељена места снабдевају се природним-земним гасом, као основним енергентом са постојећих гасовода (магистрални, раводни, доводни, градски и дистрибутивни гасоводи).Насеља која су лоцирана северно и источно од Панчева и гравитирају магистралним гасоводима у протеклом периоду су водила већу активност око гасификације својих насеља.

Насељено место Долово снабдева се са доводног гасовода Тилва – Панчево. Банатско Ново Село гасом се снабдева са магистралног гасовода Панчево – Елемир – Кикинда (МГ-01). Качарево, Јабука, Глогоњ и Црепаја (није на територији града Панчева) се снабдевају са разводног гасовода Батајница - Панчево (РГ 04-07) преко ГМРС „Флот“. Из ГМРС „Флот“ изведени су прикључни гасоводи и дистрибутивне гасне мреже насеља са припадајућим гасним станицама (МРС). У непосредној близини Панчева налази се Гасни разделни чвор - ГРЧ. Из ГРЧ-а, преко гасовода Панчево - Смедерево (РГ 01-10), се снабдева Банатски Брестовац који је делимично гасификован и насеље Стари Тамиш који је потпуно гасификовано.

У току је гасификација такозваних „Јужних насеља“ (Старчево, Омољица и Иваново). Пољопривредни комбинат (Стакленици) је уступио количине гаса за делимичну гасификацију Банатског Брестовца, са мерно регулационом станицом (МРС), која је прикључним гасоводом високог притиска везана за разводни гасовод Панчево-Смедерево (РГ 01-10).

Ван границе грађевинског подручја насељених места града Панчево, лоцирани су углавном капацитети пољопривредних газдинстава: сушаре, фарме ... који за потребе производње - технологије и грејања, троше : мазут, угаљ, лож уље, гас као и биомасу.

3.1.8.7. Телекомуникације

Фиксна телекомуникација

Телекомуникациона мрежа града Панчева састоји се из телефонских централа смештених у зградама поште. Везе између Главне централе у Панчеву и насеља су углавном преко оптичких каблова:

- У Омољици, Старчеву, Иванову, и Банатском Брестовцу су изграђене ТТ мреже које ће задовољити капацитетом дужи временски период. Ова насеља су повезана магистралним спојним оптичким каблом Панчево-Ковин, са Главном централом Панчево;
- Банатско Ново Село је насеље у коме треба урадити ТТ мрежу која ће задовољити капацитетом дужи временски период. Ово насеље је повезано магистралним спојним оптичким каблом Панчево-Вршац са Главном централом Панчево;
- Качарево је насеље у коме је урађена нова ТТ мрежа која ће капацитетом задовољити у дужем временском периоду. Ово насеље је повезано оптичким каблом са Главном централом Панчево;
- Долово је насеље у коме тек треба урадити мрежу подземног карактера, адаптирати постојећи простор за МСАН централу и изградити спојни оптички кабл Панчево-Долово;
- Стари Тамиш има урађену нову ТТ мрежу и повезана је оптичким каблом са Главном централом Панчево;
- Јабука и Глогоњ су насеља која се налазе на постојећем спојном оптичком путу Панчево-Опово. У Јабуци је урађена нова ТТ мрежа, а у Глогоњу је делимично реконструисана постојећа ваздушна мрежа;

За сва насеља и за делове града Панчева у којима нису изграђене ТТ мреже ,или је стара, неквалитетна и није у складу са распоредом домаћинстава, друштвених и приватних субјеката, са малим резервама, и са великим бројем двојничких прикључака, створена је потреба за разграничењем постојећих каблова и раздвајање двојничких прикључака.

Мобилна телекомуникација

У подручју мобилне телекомуникације најзначајније су GSM, мреже мобилне телефоније, јер њихове услуге користи највећи број корисника. Тренутно на територији Града Панчева постоји више базних станица који су власништво Telenor-а, "МТС - Телеком Србија" и VIP-мрежа.

Радио ТВ мреже

Систем у наредном периоду очекује изузетно динамичан развој који ће пратити економски развој насеља и нарасле потребе корисника.

У области јавне и комерцијалне радио и телевизиске мреже постоји једна локална радио телевизија и виши приватних. Постоји и могућност преноса програма других радио телевизиских станица који нису на територији овог плана.

Кабловски дистрибутивни систем (КДС)

На територији града Панчева, урађен је кабловски дистрибутивни систем у насељу "Содара", " Котеж- 1" , "Котеж-2" и у ужем центру града.

Према савременим техничким стандардима, КДС је вишенаменски широкопојасни телекомуникациони систем намењен како дистрибуцији РА, ТВ сигнала, тако и широкопојасни двосмерних сервиса корисницима.

3.1.9. Заштита животне средине

Град Панчево спада, према Просторном плану Србије, у најугроженија подручја (hot spots) у Републици. Концепција заштите и унапређења животне средине у овим подручјима почива на одговарајућим активностима у вези са ангажованим пројектима који ће санирати последице њиховог рада и унапредити технологију до нивоа да се минимизира негативни утицај на животну средину (примена BAT - најбољих доступних техника).

Мада су еколошки проблеми у Панчеву уочени још почетком седамдесетих година, а циљеви и програм мера заштите животне средине предложени у неколико наврата током 70-их, 80-их, 90-их, 2000-их, још увек је недовољно учињено на

унапређењу животне средине града. Пошто Панчево располаже огромним гео-стратешким, природним, културним, људским и инфраструктурним могућностима за даљи развој индустрије, саобраћаја и пољопривреде, постоји оправдана опасност да се и убудуће развоју приступа једнострано, уско економистички, а заштити животне средине формално. А већ давно је констатовано да је садашње стање алармантно, те почиње да представља кочницу даљег развоја, тј. ограничавајући фактор развоја Панчева. Због тога, еколошка политика и унапређење животне средине треба у наредном периоду да добију примарни значај чиме би се створили услови за постепени прелазак на концепт одрживог развоја као алтернативу. То је развој који задовољава потребе садашњих нараштаја, без умањења могућности будућих поколења да такође задовоље своје потребе.

Индустријски капацитети града Панчева су смештени у седам мешовитих радних зона и на неколико појединачних локалитета. Пошто индустрија доминира у овим зонама оне се условно могу назвати индустријским: Лука Дунав, Мали Рит, Стаклара - Утва, јужна индустријска зона, Тесла - Трудбеник, Кудељарски насип, Нова Утва. Појединачни индустријски објекти се налазе разасути по граду и у насељима Штиркара, Качарево, Банатско Ново Село. Према Просторном плану Републике Србије Панчево је у групи подручја загађене и деградиране животне средине.[1] У граду постоји развијен систем праћења квалитета животне средине, док на ширем подручју града Панчева нема готово никаквог мониторинг система, што отежава стварање целовите слике о стању животне средине Панчева.

Према досадашњој документацији, резултатима научних истраживања и непосредним увидом на терену као најугроженији простори Панчева се могу сматрати: јужна индустријска зона са насељима Војловица и Топола, градско сметлиште у Горњем граду на коме се врши депоновање комуналног отпада, река Тамиш која је у панчевачком делу претворена у колектор индустријских и комуналних отпадних вода, река Надела у којој се депонују отпадне воде више индустријских предузећа и сточних фарми, појас дуж магистралних и регионалних путева оптерећен буком и аерозагађеношћу, централне градске улице угрожене загађивањем ваздуха и буком од саобраћаја и из котларница и ложишта, подручје око пруге која пролази кроз град (такође загађено буком).

Посматрајући шире окружење, потенцијални негативни утицаји на животну средину Панчева могу долазити од београдске агломерације, првенствено од нуклеарног постројења у Винчи и разнородних погона на Панчевачком путу.

Општи узроци еколошке кризе у граду Панчеву

Узроци различитих облика испољавања еколошке кризе у граду Панчеву потичу од једностраног, економистички (профитно) усмереног схватања друштвеног развоја, занемаривања значаја заштите животне средине и непрестаног пребацивања еколошке одговорности у будућност (вишедеценијско одлагање суочавања са еколошким проблемима и њиховог решавања), повременог непоштовања законске регулативе, недовољних улагања у унапређење производних процеса, застареле технике и технологије и организације управљања (менаџмент), велике концентрације базне хемијске индустрије и др.

Квалитет ваздуха

[1] „Подручја загађене и деградиране животне средине (локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја, подручја отворених копова лигнита, јаловишта, депоније, термоелектране, коридори аутопутева, водотоци IV „ван класе") са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. За ову категорију треба обезбедити таква решења и опредељења којима се спречава даља деградација и умањују ефекти ограничавања развоја. Потребно је санирати и ревитализовати деградиране и угрожене екосистеме и санирати последице загађења, у циљу стварања квалитетније животне средине." Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020, Службени гласник РС, бр. 88/2010, Београд.

Систем праћења квалитета ваздуха је базиран на Програму контроле квалитета ваздуха владе Републике Србије. Иако је предвиђено мерење имисије основних и специфичних загађујућих материја на три мерна места оно се у организацији Завода за заштиту здравља обавља само на два. С друге стране, Град Панчево је успоставио систем аутоматског континуалног мониторинга, којим врши мерења концентрација основних и специфичних загађујућих материја на четири мерна места. Када је реч о селима и насељима, само се у Старчеву обавља мониторинг ваздуха.

Редовно праћење квалитета ваздуха 2008. године, на два мерна места у граду (у оквиру материја чије се концентрације прате: основне (чађ, азотдиоксид (NO_2), сумпордиоксид (SO_2), укупне таложне материје, суспендоване честице (TSP)) и неке специфичне загађујуће материје (амонијак (NH_3), бензен, толуен, ксилен), показују прекорачења ГВИ (граничне вредности имисије) за следеће полутанте: чађ, 179 вредности (12,3%) изнад ГВИ; амонијак, 1 вредност (0,3%); суспендоване честице, 26 вредности (21,5%) преко ГВИ, (средња годишња концентрација суспендованих честица износила је 99 μg/m^3, што је готово 30% изнад норматива (70 μg/m^3). Иако се праћење концентрације суспендованих честице не може оценити репрезентативним (тек сваког трећег дана), узрок прекорачења треба тражити у привредним активностима, пре свега, у индустрији и саобраћају. Прекорачења ГВИ за чађ била су искључиво у зимском периоду што указује да је основни узрок оваквог загађења велики број индивидуалних ложишта и неповољна структура коришћеног горива (углавном чврста горива). Измерене концентрације осталих наведених материја у ваздуху нису прелазиле прописане вредности. Програмом је такође обухваћено праћење утицаја загађеног ваздуха на здравље грађана. Посебна мерења у организацији градске управе Панчево (на четири мерна места: Цара Душана, Ватрогасни дом, Војловица, Старчево) се аутоматски прате следеће основне и специфичне загађујуће материје: (сумпордиоксид (SO_2), азотдиоксид (NO_2), суспендоване честице (TSP), угљенмоноксид (CO), приземни озон (O_3), амонијак (NH_3), бензен, толуен, укупни угљоводоници неметанског типа (TNMHC) и водониксулфид (H_2S)) су, такође, регистровала значајно присуство укупних суспендованих честица, односно ПМ10 честица у ваздуху, али и више прекорачења ГВИ за угљенмоноксид у улици Цара Душана и једно „пробијање“ ГВИ за амонијак у Старчеву. Нарочиту забринутост треба да изазове чињеница да је 2008. било 3 пута више прекорачења ГВИ (50 μg/m^3) за укупне суспендоване честице (104 у Војловици и 117 у Старчеву) од дозвољеног (35 током године), односно да су измерене средње годишње концентрација суспендованих честица на оба места (Војловица 45,4 μg/m^3 и Старчево 49,5 μg/m^3) биле изнад годишње ГВ ЕУ (40 μg/m^3). То значи да је загађеност ваздуха овим полутантом била готово свакодневна, а имајући у виду и резултате из претходног периода, вишегодишња. Ваља подсетити да се у свету суспендоване честице сматрају најопаснијим по људско здравље. Највећи извори загађивања ваздуха у Панчеву су ХИП Азотара, ХИП Петрохемија, НИС Рафинерија нафте Панчево и саобраћај, који нарочито угрожавају насеља Војловицу, Тополу, Содару, Стрелиште и Старчево. Један део загађења ваздуха прашином, потиче од еолске ерозије.

Ниво буке

Мерења комуналне буке, обављена у току 2009. године у 8 акустичких зона, показују да на многим местима у Панчеву бука прелази законом допуштене границе. Анализирањем просечних нивоа буке у отвореном простору за дан (65 dB(A)) и ноћ (56 - 59 dB(A)) Завод поново закључује да Панчево по критеријумима ОЕЦД-а (55 - 65 дБА) спада у градове у сивој акустичној зони, где се могу очекивати учестале субјективне сметње грађана и ометање спавања. Иако су просечни нивои буке и за дан и за ноћ, 2009. године нижи од оних у последње три године, они су још увек знатно виши од просечних меродавних нивоа с почетка деценије (2000. и 2001. година). Као главни извори загађења (буке) се јављају

саобраћај и индустрија. Већу буку изазивају старија моторна возила, бицикли са мотором и мотоцикли. Проценат прекорачења ДНБ при праћењу дневних нивоа буке у 2009. години био је 100, тј. током свих дневних мерења (укупно 288) регистровано је прекорачење норматива. За време ноћних мерења прекорачење ДНБ је било 94,8%, што значи да само у 10 од 192 мерења није утврђено недозвољено загађење буком. Просечне вредности прекорачења ДНБ за дан су, као и у 2008. години, износила од 10 до 11 dB(A), а за ноћ од 10 до 14 dB(A), што је 2 до 3 dB(A) мање него у 2008. До сада, на жалост, нису рађена организована мерења комуналне буке у селима и насељима града Панчева.

Квалитет земљишта

За подручје града постоје само резултати спорадичних истраживања различитих домаћих и иностраних организација које су биле ангажоване на испитивању загађености тла, углавном на подручју Јужне индустријске зоне, током и након НАТО бомбардовања. Констатоване су високе концентрације неких полутаната на појединим локалитетима: укупних угљоводоника, живе, пиралена, диоксина, фурана, етилендихлорида и арсена. Изван Јужне зоне нема значајније загађености тешким металима, изузев једне локације, 2,5 km удаљене, где је утврђена врло висока и токсична концентрација олова. Подаци из 2003. године добијени на основу ограниченог истраживања београдског Пољопривредног факултета и Института Тамиш из Панчева наводе на закључак да је квалитет тла на територији општине генерално задовољавајући и да су загађена земљишта локалног карактера, лоцирана у нафтно-хемијском комплексу.

Према Просторном плану Србије на подручју Панчева је регистрован повећан салинитет и алкалинизација земљишта због претеране употребе хемијских средстава. Због смањења хумуса у земљи и слабе употребе органских ђубрива погоршан је агрегатни састав тла, повећана је његова збијеност, смањена порозност и погоршан ваздушни режим. Примећен је већи садржај укупног азота, карбоната, гвожђа и, нарочито, мангана, а недовољне количине калцијума и цинка. Општи је закључак да постоје знаци деградације свих типова земљишта, али још увек у оквирима допуштеног. Ниска радиоактивност вештачког ђубрива које се користи у пољопривреди не одражава се на (повећану) радиоактивност земљишта.

Значајан проблем по земљиште представљају неусловна, градско и сеоска сметлишта и дивља сметлишта, као и привремено и неадекватно одложен опасан отпад из многобројних индустријских постројења.

Посебан вид угрожавања, чак девастације тла представља губитак корисних површина који у Србији износи 40% сваких десет година. То је типични еколошки проблем ове земље коме се поклања недовољна пажња, а који је у нас изазван ерозијом и претераним захватањем земљишта, између осталог, кроз неадекватну и бесправну градњу. Еолска ерозија има највећи утицај на тло у граду Панчево. Њен интензитет је од 1,4 до 2 t/h, што према скали угрожености спада у 3. категорију - узнемирена земљишта[2]. То је више од просечног годишњег губитка пољопривредног земљишта у Војводини који износи преко 0,9 t/h[3]. Подручје града није угрожено водном ерозијом и у том погледу сврстава се у 5. категорију - врло слаба ерозија. Само поједини делови града, у околини села Банатско Ново Село и Качарево, према јачини водноерозионих процеса припадају 4. категорији - слаба ерозија.

Квалитет површинских вода

Вода Дунава је у близини Панчева, у периоду јун - септембар 2008. године, била изван II класе бонитета која се може сматрати безбедном за купање и рекреацију. Најчешће су вредности следећих параметара премашивале максимално допуштене концентрације (МДК): суспендоване материје, приметна боја и гвожђе, а

[2] Општи план одбране од поплавних унутрашњих вода за територију општине Панчево, Службени лист општине Панчево бр. 3/2006.
[3] Нацрт Националног програма заштите животне средине Републике Србије, Београд, 2005.

на другом мерном месту још и проценат засићења кисеоником. У погледу микробиолошких особина, вода Дунава, такође, није испуњавала критеријуме II класе, због повећаног присуства колиформних бактерија (изнад МДК). Река Тамиш на подручју Панчева, на сва три купалишта, у Глогоњу, Јабуци и у самом граду, има лошији квалитет воде од Уредбом захтеваног (II класа). То је закључено на основу измерених вредности неких параметара које нису биле у оквирима дозвољених (МДК) на сва три места: кисеоник одмах, засићење кисеоником, суспендоване материје, приметна боја и садржај гвожђа. У Глогоњу, на купалишту, су и вредности нитрита премашивале норматив. Нешто је био бољи квалитет воде Тамиша према микробиолошким критеријумима јер су у само два узорка вредности параметара у Глогоњу и Панчеву, и у једном узорку у Јабуци, биле изнад МДК. Узрок погоршања квалитета воде Тамиша код Панчева лежи у директном упуштању отпадних вода кроз кишну канализацију у водоток. Проблем загађености Тамиша на нашем профилу додатно компликује успор Дунава изазван изградњом ђердапске бране и акумулације. Због тога Тамиш од Ботоша до ушћа у Дунав није у свом природном току, што уз недовољне мере управљања водним режимом води постепеном забаривању Тамиша. Слично је стање и у реци Пољавица: ни на једном купалишту (у Омољици, Банатском Брестовцу и Иванову) квалитет воде, према физичко-хемијским особинама, не задовољава критеријуме II класе површинских вода. И овде су, на сва три места, резултати физичко-хемијских анализа били незадовољавајући (преко МДК) у погледу истоветних параметара: хемијска потрошња кисеоника (ХПК), суспендоване материје, pH, приметна боја, приметан мирис и гвожђе. С друге стране, у микробилошком погледу, три узорка на купалиштима Омољице и Брестовца нису испуњавала норматив за II класу бонитета, и само један узорак у Иванову. Истраживање концентрације тешких метала (цинка, кадмијума, олова и никла) у свим узорцима речних вода није открило да су оне изнад МДК за I и II класу водотока. Реку Надел у дужини од 30 km угрожава велики број загађивача који испуштају своје отпадне воде без претходне обраде или без одговарајућег третмана. Због тога је не само нарушен квалитет воде него и контаминиран седимент на дну реке.

Сем НИС РНП и ХИП Петрохемија, ниједно предузеће, нити град Панчево, немају организовану прераду употребљених вода, што значи да се већи део ових вода директно упушта у реке и канале. Иако постоји сепарациони систем одвођења вода, често се, због неразвијености канализационе мреже, атмосферска канализација користи за одвођење фекалних и индустријских отпадних вода, што додатно угрожава водотоке.

Квалитет подземних вода

У јужном делу града налази се више батерија пиезометара за праћење квалитета подземних вода (локације ПА-1, ПА-2, SDC-5, SDC-6, сви близу Рафинерије, ПА-3, ПА-4 у близини Петрохемије и П-738, П-739, ЛП-720, ЛП-721 и П-III-3, све према селу Старчево). Испитивањима у склопу организованог мониторинга је 2008. године утврђена повишена концентрација (изнад МДК вредности прописаних Правилником о опасним материјама у водама за II класу вода) амонијум јона на свим местима осим на SDC-5, ПА-4, П-738 и ЛП-721. На локацијама ПА-1, ПА-3 и ПА-4 је забележено и повремено присуство тешких метала (цинка, хрома и никла (ПА-1), односно олова, арсена, кадмијума, хрома и никла (ПА-3) и арсена (ПА-4)). На локацији П-III-3 откривена је повећана концентрација циинка. Узорци са свих локација, изузев са ПА-1, ПА-4, П-738, П-739, ЛП-720 и ЛП-721 су у првој кампањи показивали повећану електричну проводљивост која упућује на присуство јонских врста.

Комунални и опасни отпад

У граду Панчево се комунални отпад одлаже на неусловна градско и осам сеоских сметлишта. Ова сметлишта имају различиту површину (од нпр. 1 ha у

Долову, преко градског величине 12 ha до качаревачког сметлишта које има чак 17 ha) и не задовољавају минималне санитарне и еколошке услове, због чега представљају сталну претњу по животну средину: ваздух, земљиште, површинске и подземне воде, али и околна домаћинства. Градско сметлиште се, наиме, налази у самом граду, на обали реке Тамиш, 2 km од центра града, док су сеоска сметлишта обично на рубу насеља.

Дневно се у граду прикупи и депонује око 130 m^3 - 140 m^3 комуналног отпада пореклом из домаћинстава, установа и предузећа комерцијалног и некомерцијалног карактера. Претпоставка је да овај отпад садржи, као и отпад у сличним градовима ове категорије и величине: хартију, пластику, гуму, метал, текстил, органски отпад, грађевински отпад и отпад са јавних површина. Из панчевачких медицинских установа се у просеку дневно сакупи и одложи око 15 m^3 неопасног отпада. С друге стране, сеоска сметлишта месечно прихвате од 15 m^3 до чак 1.000 m^3 комуналног отпада чији састав варира од села до села.

На градском, сеоским сметлиштима и, на жалост, "дивљим" сметлиштима депонује се свакодневно непозната количина опасног комуналног отпада (сијалице и флуо цеви, боје и лакови, неискоришћени пестициди и њихова амбалажа, престарели лекови, моторна уља и мазива, пнеуматици, акумулатори, батерије, електронски апарати и сл). Очигледно је да локална самоуправа и постојеће градско јавно комунално предузеће и сеоска ЈКП, проблему комуналног отпада приступају на конвенционалан начин који се своди на прикупљање, транспорт и депоновање комуналног отпада. Још увек не постоји усвојен локални или регионални план управљања комуналним отпадом.

Проблем одлагања опасног отпада у Панчеву није решен, као што он није решен ни на нивоу државе. Ова врста отпада се и даље привремено депонује у импровизованим складиштима у појединачним производним комплексима. Не постоје потпуни подаци о количинама и врстама опасног отпада индустријског порекла. Само три фабрике Јужне индустријске зоне (ХИП Азотара, ХИП Петрохемија, НИС Рафинерија нафте Панчево) редовно воде евиденцију о опасном отпаду. Идентификовано је и евидентирано седам различитих врста отпада који настане током године или је већ депонован:

-стара пираленска уља (ХИП Азотара) 1,97 t ускладиштено;
-минерална уља (ХИП Азотара) 4650 t произведено на годишњем нивоу;
-отпадна лужина (НИС РНП) 1.500 t;
-муљ од чишћења АПИ сепаратора и резервоара (НИС РНП) 1700 t ускладиштено;
-отпадни хромни катализатор (ХИП Петрохемија) 9,5 t на годишњем нивоу;
-коришћено уље (ХИП Петрохемија) 4,7 t ускладиштено;
-муљ са примесама живе (ХИП Петрохемија) 26,3 t на годишњем нивоу.

Према подацима Завода за јавно здравље Панчево у Општој болници годишње настаје 174 t медицинског отпада.

Нема поузданих података о количини произведеног биохазардног отпада, иако је град релативно развијен пољопривредни крај са 4 сточне и 14 живинарских фарми.

Хазардна индустријска и друга постројења

Према подацима преднацрта Плана за заштиту од хемијског удеса на подручју Панчева има 41 хазардно постројења, при чему су три највећа од њих (НИС РНП, ХИП Азотара, ХИП Петрохемија) смештена у само градско ткиво, односно, наслањају се на најближе село Старчево. Смањење броја постројења (ратним разарањем 1999. године) је тек незнатно умањило ризик од хемијских удеса. Недовољно је истражен и идентификован утицај малих предузећа са хемијским и другим сличним постројењима на подручју Панчева.

Зелене површине

Ниво озелењености Панчева (19,6%) је знатно мањи од препоручених вредности озелењености за градове Србије (30%)[4]. Врло је низак и ниво пошумљености града Панчево који износи свега 5,8%. Ова оцена се може извести на основу односа стварног (6,3%) и оптималног нивоа пошумљености (17,9%) Јужног Баната.

3.1.10. Заштита природних добара

На подручју града Панчева се налазе четири заштићена природна добра: *Парк природе Пољавица* између Банатског Брестовца и Омољице (површине 60,83 ha, стављен под заштиту 1995), *Споменик природе Три стабла белог јасена* код Долова (под заштитом од 1999), *Споменик природе Кестен Ђурчина* у Панчеву (заштићен од 2007. године) и *Строги природни резерват "Омољичка ада"* (важеће Решење број 01-537/1 од 23. 9. 1961). О првом добру званично се стара ДВП Тамиш Дунав Панчево, о другом ЈКП Долово из Долова а о трећем ЈКП Зеленило Панчево. У поступку стављања под заштиту су стабло црвенолисне букве и два стабла храста у Омољици. Поред тога, велику природну вредност у погледу очуваности екосистема и биодиверзитета представљају делови Потамишја (нпр. остаци Јабучког и Глогоњског рита), Подунавља, дунавске аде: Штефанац, Чакљанац, Форконтумац, Ивановачка и Брестовачка ада и аутохтоне шуме. Ова природна добра, укључујући и она заштићена, су угрожена неконтролисаном урбанизацијом, индустријализацијом, локалним туристичким и рекреативним активностима, повећањем пољопривредних површина и подизањем пољопривредних и шумских засада у монокултури на рачун аутохтоних врста и шума.

3.1.11. Културна добра

На територији града Панчева налазе се бројна непокретна културна добра, и то: споменици културе, просторно културно-историјске целине, археолошка налазишта и знаменита места од којих су неки категорисани и као изузетан или велики значај, док известан број припада евидентираним добрима и добрима која уживају претходну заштиту. NOVOG15

Списак непокретних културних добара на територији града Панчева:

Панчево:

- Манастир Војловица 1952. године проглашен за културно добро, а 1990. године за културно добро од изузетног значаја.
- Црква Светог Преображења (друга половина 19. века), 1948. године проглашена за културно добро, а 1990. године за културно добро од изузетног значаја.
- Зграда Магистрата, 1948. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.
- Зграда Народне пиваре, 1948. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.
- Светионици на ушћу Тамиша у Дунав,1972. године проглашени за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.
- Зграда у улици Н. Тесле 3. позната под називом "Михаљевићева кућа", "Кућа са сунчаним сатом", "Бригадиров стан" и "Ђурчинова кућа",1970. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.
- Зграда у улици ЈНА 2, позната под називом "Граничарска кућа" 1973. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

[4] ЛЕАП Панчево (Локални еколошки акциони план), Панчево, 2004.

- Зграда у улици Д. Туцовића 2, зграда СПЦ општине, 1970. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.
- Зграда на Тргу Краља Петра I број 8-10, позната под називом "Штапска зграда",1973. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.
- Зграда на Тргу Краља Петра I број 11, позната под називом "Графова кућа",1973. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.
- Успенска црква - 1948. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.
- Надгробни споменик Томи Сандуловићу налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.
- Надгробни споменик Игљату Барајевцу налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.
- Надгробни споменик народног хероја Стевице Јовановића налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.
- Споменик стрељаним родољубима из Борче у I светском рату налази се на Тргу мученика, у близини железничке станице, за културно добро проглашен 1972. године.
- Надгробни споменик народног хероја Марка Кулића налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.
- Надгробни споменик композитора Мите Топаловића налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.
- Надгробни споменик песника Васе Живковића налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.
- Надгробни споменик бораца у Првом светском рату и жртвама фашистичког терора у другом светском рату, налази се на Православном гробљу, за културно добро проглашен 1972. године.
- Споменик оснивачима панчевачке гимназије, налази се у порти Успенске цркве, за културно добро проглашен 1972. године.
- Хотел Војводина, за културно добро проглашен 1997. године.
- Црвени магацин, за културно добро проглашен 1997. године.
- Гимназија "Урош Предић" за културно добро проглашена 1997. године.
- Зграда у улици Браће Јовановића 13, на катастарској парцели број 3985 КО Панчево, за културно добро проглашена 1997. године.
- Кућа Танацковића у Косовској улици број 1, за културно добро проглашена 1997. године
- Зграда железничке станице, за културно добро проглашена 1997. г.
- Кућа у улици Петра Драпшина број 8, за културно добро проглашена 1997. год.
- Кућа Дуде Бошковића, налази се у улици Браће Јовановић број 17, за културно добро проглашена 1997. године.
- Провијант магацин се налази у улици Мученичка бб, за културно добро проглашен 1997. године.
- Кућа у улици Иве Лоле Рибара број 4, за културно добро проглашена 1998. године.
- Црква Св. Ане - Вајфертова капела, налази се у улици Ослобођења број 72, за културно добро проглашена 2000. године

Старчево:

- Археолошко налазиште "Град", проглашено за културно добро 1957. године, а 1990. године за културно добро од изузетног значаја.

Долово:

- Српска православна црква Преноса Моштију Св. Николе, "Мала Горња", 1950. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.

- Српска православна црква Преноса Моштију Св. Николе, "Велика Доња", 1950. године проглашена за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја.
- Зграда Основне школе "Аксентије Максимовић", за културно добро проглашена 1973. године.
- Родна кућа композитора Аксентија Максимовића, за културно добро проглашена 1973. године.

Банатско Ново Село:

- Старо језгро Банатског Новог Села, 1973. године проглашено за културно добро, а 1991. године за културно добро од великог значаја

Јабука:

- Камени крст, за културно добро проглашен1972. године.

Омољица:

- Војнограничарска зграда, за културно добро проглашена 1973. године

- Описи непокретних културних добара, као и евидентираних и добара која уживају претходну заштиту, у свом интегралном облику и у оквиру програма надлежног Завода за заштиту споменика културе, дати су у Документацији овог Плана.

3.2 Swot анализа

(Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats - снаге, слабости, прилике, претње)

SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализом идентификоване су све релевантне карактеристике општине, изведене на основу детаљне анализе појединих области.

ФАКТОРИ	СНАГА ПОТЕНЦИЈАЛ ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ ОГРАНИЧЕЊА НЕДОСТАЦИ
ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	- плодне лесне заравни - плодне лесне терасе - плодне алувијалне равни. - плодно пољопривредно земљиште - одговарајуће поднебље за производњу широког спектра ратарских култура - природни водотоци и генерално гледано обиље доступне воде - добра педолошка својства земљишта - природне вредности - минералне сировине - шуме (природни услови за узгој шума и фрагменти аутохтоних шума значајни са аспекта заштитно-регулационе функције - вишефункционално коришћење постојећих шумских површина. - Ловиште "Доње Подунавље заступљено са врстама високе и ниске дивљачи.	- неравномерна количина падавина - неповољан распоред шума за укупно подручје општине - мала шумовитост - неразвијена категорија ваншумског зеленила. - загађеност животне средине, на неким локацијама
	ШАНСЕ	**ОПАСНОСТИ**

	- коришћење алтернативних извора енергије (ветар, биомаса, биогас, геотермална енергија, хидроенергетски потенцијал) - коришћење минералних сировина - могућност наводњавања - могућности измене сетвене структуре у циљу повећања удела високоакумулативних култура - повећање шумовитости кроз пошумљавање непошумљеног шумског земљишта - побољшање микроклиматских услова кроз подизање ваншумског зеленила (ветрозаштитног и пољозаштитног) уз канале и путеве, као и пошумљавање пољопривредног земљишта.	- елементарне непогоде (суша, поплава,град) - коришћење хемијских средстава у пољопривреди у заштићеним зонама - изражена еолска ерозија - незаштићеност водних ресурса од загађења, како постојећих тако и планираних - велика заступљеност пољопривредног земљишта бољег бонитета представља ограничење за подизање нових шумских површина. - ограничења у подизању ваншумског зеленила су: обавеза заштите насипа и канала, обавеза остварења безбедности саобраћаја, посебно на јавним путевима, велика финансијска улагања у процесу експропијације земљишта и исплативости подизања ових појасева на пољопривредном земљишту.

	СНАГА ПОТЕНЦИЈАЛ ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ ОГРАНИЧЕЊА НЕДОСТАЦИ
ДЕМОГРАФИЈА	- јефтина радна снага - млади образовани кадрови међу незапосленима - добра квалификациона структура кадрова - релативно лака приступачност дневних миграната радног становништва из околних насеља	- неповољна старосна структура становништва - незапосленост - одлив квалификованих кадрова
	ШАНСЕ	**ОПАСНОСТИ**
	-утврдити локалне мере популационе политике - образовање кадрова	- пад наталитета - миграциони процеси - пораст незапослености - немогућност задржавања школованих младих кадрова

ФАКТОРИ	СНАГА ПОТЕНЦИЈАЛ ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ ОГРАНИЧЕЊА НЕДОСТАЦИ
ПРИВРЕДА	- богато сировинско залеђе - основ за производњу здраве хране - близина великог тржишта града Београда - постојећи капацитети за прераду пољопривредних производа - привредни ефекти лова и ловног туризма. - изграђени лучки капацитети - развијена прерађивачка индустрија	- слаба привредна активност - недовољан степен инвестиционе активности - низак степен предузетничке иницијативе - неискоришћеност постојећих капацитета - недовољна повезаност образовних институција и тржишта рада - уситњеност земљишних поседа - лоша старосна структура пољопривредних произвођача - израубованост машинског парка - мала улагања у лов и ловни туризам.
	ШАНСЕ	**ОПАСНОСТИ**

	- стварање стимулативног пословног окружења - подршка приватној иницијативи - динамичнији развој малих и средњих предузећа - развој прехрамбених капацитета - унапређење стања шума - унапређење услова станишта за развој дивљачи и ловни туризам	- недовољна стимулација за развој предузетништва - могућност уласка прљаве индустрије - недовољне стране инвестиције за активирање гринфилд зона -недовољне стране инвестиције за активирање постојећих радних зона

ФАКТОРИ	СНАГА ПОТЕНЦИЈАЛ ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ ОГРАНИЧЕЊА НЕДОСТАЦИ
ПОЉОПРИВРЕДА	земљишни фонд - пољопривредне површине чине 83,38 % укупних површина Града (63057,48ха), - хомогена агро-еколошка област, са местимично издиференцираном структуром коришћења пољопривредног земљишта - пољопривредно земљиште повољно уз мере унапређења, - природне погодности за производњу за све врсте ратарске производње, воћарства - присутност дуге традиције у производњи одређених пољопривредно-прехрамбених производа - постојећи фонд земљишта омогућава прехрамбену сигурност становништва посебне природне вредности -земљишта 1 до 4 катастарске класе заузимају око ¾ укупних пољопривредних површина -изузетни природни услови за развој ратарства, воћарства, и повртарства -Подунавље, -пејсажне вредности с демографског аспекта, -спремност и традиција код становника да се баве пољопривредом - значајно учешће мешовитих домаћинстава која, су , по правилу, спремнија за иновације у пољопривреди и другим делатностима -близина Београда и других великих потрошачких центара -концентрација приватног капитала у појединим делатностима са тенденцијом проширења привредне активности -повољан положај на Коридору 7 и 4	-недовољна искоришћеност потенцијала -лоше организованост пољопривредне производње због: -уситњености поседа, неуређене комасација, застареле механизација -еолска ерозија -недостатка знања и непостојања саветодавне службе -неусклађености са савременим тенденцијама и потребама интензивне пољ. производње -високог степена зависности пољопривредне производње од екоуслова у вегетационом периоду (нефункционисање локалних система за наводњавање, не примењивања мера неге) -лоше интегрисаности пољоопривредника са фирмама из области снабдевања, прераде и промета -ограничено недостатком радне снаге -непланског претварања пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе с демографског аспекта -у целини посматрано, све старија популација *неповољна образовна структура пољопривредних становника -ограничене могућности запошљавања у непољопривредним делатностима -недостатак радне снаге у пољопривредним радним шпицевима -низак степен ифраструктурне опремљености -нерешено питање одвођења отпадних вода, евакуације чврстих отпадака -низак степен развијености пољопривредне инфраструкуре -одсуство наводњавања и одводњавања -недостатак финансијских средстава за значајнија инвестициона улагања -не постоји самоорганизовање пољопривредних произвођача у задруге и/или професионалне асоцијације

ФАКТОРИ	ШАНСЕ	ОПАСНОСТИ
ПОЉОПРИВРЕДА	- активније укључење у интеграционе токове - услови за еко-еко развој - интензивније везе између делатности пољопривреда-туризам, пољопривреда-индустрија, пољопривреда- занатско-услужне активности... - развој сеоског, етно, еко и агро-туризма, - развој савремене пољопривредне производње , (за снабдевање становништва, туристичко-угоститељских објеката у оквирима града и дуж Коридора 7 и 4 и близина коридора 10. за пласман ван подручја), здраве хране, мини фарми специфичних производа (пужева, кунића и зечева), подизање нових плантажа воћа, пластеника и стакленика (за рано поврће и цвеће) - за добијање ознаке дефинисаног географског порекла, екопрефикса код пољопривредних производа - развој малих производних капацитета који су усклађени са захтевима тржишта и еколошким карактеристикама средине - развој компаративних делатности и функција одговарајућег нивоа производње и услуга: објекти јавних служби (пошта, банка, откупна станица), савремених модалитета домаће радиности и занатских услуга ширење предузетништва у свим сферама друштвено-економског живота, од примарне пољопривредне производње и агробизниса, производних услуга и занатства, па све до отварања приватних ветеринарских станица, информатичких сервиса и слично	- нарушавање квалитета животне средине због: - повећања концентрације становништва и активности - промене односа коришћења пољопривредног земљишта и других корисника земљишта - небалансиране валоризације ресурса и осталих елемената пољопривреде - неконтролисана употреба хемијских средстава у пољопривредној производњи и тиме загађивања подземних вода - непоштовање неопходних мера заштите околног простора током производног процеса - заузимања квалитетног пољопривредног земљишта од стране других корисника - незаштићеност земљишта од еолске ерозије (недостатак ветрозаштитних појасева) - могућег конфликти интереса између појединих делатности на релацији пољопривреда – туризам - индустрија -раслојавања пољопривредних газдинстава од оних слабијих према веома јаким пољопривредним породичним газдинствима -интензивирање депопулације и емиграције становништва

ФАКТОРИ	СНАГА ПОТЕНЦИЈАЛ ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ ОГРАНИЧЕЊА НЕДОСТАЦИ
ИНФРАСТРУКТУРА	- европски коридори: 7 и 4 као и близина коридора 10 - путни коридори државног пута I реда број 1.9 (Е-70 Београд - Панчево - Вршац - Румунија -државни пут I реда Кикинда - Зрењанин - Панчево - Ковин – Смедерево -државни пут II реда број 124 Опово - Глогоњ - Јабука – Панчево -магистралне пруге Београд - Панчево – Вршац (веза са коридором IV) и Кикинда - Зрењанин - Панчево. - коридор пловног пута реке Дунав иТамиш - мрежа општинских путева - лука јавног-државног значаја - постојећи војни аеродром за активирање цивилног регионалног значаја - постоји значајна покривеност корисника са услугом организованогводоснабдевања - снабдевање водом јужних насеља из градског система - добра изграђеност насеља канализационом мрежом - добра покривеност простора електроенергетском инфраструктуром - добра покривеност простора телекомуникационом инфраструктуром - изградња паневропског нафтовода -изградња продуктовода - области обновљивих извора предвиђа се изградња објеката обновљивих извора	- слабо одржавање и неодговарајућа опремљеност путне и водне мреже - недостатак квалитетних и разноврсних смештајних капацитета - недовољно истраживање енергетских потенцијала и експлоатације минералних сировина - недовољнља изграђеност канализација отпад.вода - недовољан капацитет електроенергетских објеката - недовољан степен дигитализације - низак ниво развоја информационих система и њихова примена - неизграђени гасоводи средњег притиска - насељена места нису сва гасификована - У области обновљивих извора још увек не постоје изграђени објекати обновљивих извора
	ШАНСЕ	**ОПАСНОСТИ**
	- могућност коришћења нових енергетских потенцијала (геотермална енергија, биомаса, соларна енергија, енергија ветра) - максимално искоришћавање постојећег гео-саобраћајног положаја за развој путног-друмског и водног саобраћаја (више као туристичко рекреативног потенцијала) - едукација становништва и подизање свести код потрошача воде - реализација програма двонаменског коришћења канала за одводњавање у сврху наводњавања - ревитализација и реконструкција објеката ХС - развој наутичког туризма - повећање степена сигурности и ефикасности електроенергетске инфраструктуре - обезбеђење довољно капацитета електроенергетких и телекомуникационих	- непримењивање информационих технологија у свим сферама - не обезбеђивање производње енергије из обновљивих извора - утицај коридора на околину: бука, аерозагађење и др. - ЕУ стандарди и неодржавање саобраћајне инфраструктуре

	објеката	
ФАКТОРИ	**СНАГА ПОТЕНЦИЈАЛ ПРЕДНОСТИ**	**СЛАБОСТИ ОГРАНИЧЕЊА НЕДОСТАЦИ**
ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ	- близина државног центра-Београда -добра изграђеност мреже установа за социјалну и здравствену заштиту - добра изграђеност мреже установа за едукацију становништва (предшколско и основно образовање) -добра изграђеност мреже установа за образовање становништва (средње школе и факултети - мрежа установа из области культуре,информисања и спортских делатности	- неусклађеност образовног система са новим захтевима привреде - недостатак маркетинга и промоције града - недостатак изложбених простора - недостатак спортских објеката (отворени и затворени олимпијски базени, спортска сала са већим капацитетима - лоше стање објеката културе у насељеним местима
	ШАНСЕ	**ОПАСНОСТИ**
	- могућност развоја еколошког туризма (у насељима) уз Дунав иТамиш - унапређење услова рада социјалне и здравствене превентиве - већа сарадња привредних и непривредних организација са институцијама за образовање ради школовања кадрова потребних профила (едукације омладине и радника) - едукације становништва о значају заштите животне средине, културних и природних добара - развој информационе делатности (презентација привредних, природних, културних добара и активности) - отвореност локалне самоуправе за нове изазове	- већа финансијска улагања за потребе заштите и комуналне опремљености - одлив високообразованих кадрова - повећање сиромаштва - недостатак кадрова за информатику - успоравање реформи

ФАКТОРИ	**СНАГА ПОТЕНЦИЈАЛ ПРЕДНОСТИ**	**СЛАБОСТИ ОГРАНИЧЕЊА НЕДОСТАЦИ**
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	- природне карактеристике подручја - плодно земљиште - лежишта минералних сировина	- загађеност животне средине, на неким локацијама - гасификација насеља није потпуна, - лош квалитет воде за пиће у већини насеља - мали проценат шумовитости - још увек неизграђена регионална депонија, -неуређена одлагалишта отпада и сточних гробаља у насељима

ФАКТОРИ	ШАНСЕ	ОПАСНОСТИ
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	- креативно управљање природним и стеченим ресурсима - одрживо коришћење природних ресурса -Довршетак пројеката санације последица НАТО бомбардовања у јужној индустријској зони. Санација главних извора загађивања у Панчеву као основа за одрживи развој локалне заједнице. -Ревизија постојећег катастра загађивача ваздуха и довршетак катастра за ваздух (катастар имисија и деловања). Израда интегралног катастра за животну средину - за све делове животне средине (катастар емисија, катастар имисија и катастар деловања) и катастра непријатних мириса. -Оптимизација система континуалног аутоматског мониторинга Града Панчева и конституисање система биомониторинга. -Доградња еколошког информационог система Града Панчева и његово повезивање са информационим системом заштите животне средине Републике Србије. - Наставак започетог процеса стварања Локалне Агенде 21 као трајне обавезе развијања заједнице на одрживи начин. -Наставак спровођења пројекта, процеса, Панчево здрав град, са тенденцијом проширења на читав град, према методологији Светске здравствене организације. -Израда Плана управљања комуналним отпадом у граду Панчево, односно у региону. -Отварање градске/регионалне санитарне депоније са пратећим садржајима. -Оснивање депоније инертног отпада и погона за третман дела биохазардног тј. анималног отпада. -Оснивање градског информационог система - катастра опасног и биохазардног отпада. -Завршетак израде градског плана заштите од удеса, као саставног дела плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. -Увођење еко менаџмент система према ISO стандардима серије 14 000 или EMAC 2 у сва панчевачка предузећа која својим радом утичу на животну средину, а нарочито у предузећа јужне индустријске зоне и у јавно-комунална предузећа града Панчева. -Озелењавање насеља, градског насеља и села града Панчева и пошумљавање подручја Панчева ради достизања препорученог, оптималног нивоа озелењености и пошумљености.	- конфликт између коришћења енергетских ресурса, експлоатације минералних сировина, развоја термоенергетске инфраструктуре и заштите животне средине - загађивање отпадом, индустријским отпадом, утицај саобраћајних коридора на околину: бука, аерозагађење и др. - коришћење хемијских средстава у пољопривреди

	ШАНСЕ Наставак (2)	ОПАСНОСТИ
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	Подизање санитарно заштитних зелених појасева око појединих индустријских зона, пре свега јужне зоне, и ветрозаштитних појасева око села и дуж регионалних и магистралних путева. -Повећање броја заштићених природних добара на простору града Панчева, односно апсолутно и релативно повећање површина под заштитом. -Ревитализација угрожених природних система и потенцијала на територији града. -Решење неадекватног коришћења приобаља Дунава и Тамиша (успостављање рекреативне зоне дуж Дунава и Тамиша, једна од мера – изградња бициклистичке стазе у склопу европских зелених стаза – European green ways). -Сагледавање и позиционирање луке Панчево у односу на луке Београд и Смедерево. -Унапређење постојеће индустријске зоне уз Дунав у квалитетан индустријски парк. -Реконструкција и изградња путне железничке мреже. -Ревитализација страог градског језгра. -Изградња, доградња и завршетак гасификације, превасходно на подручјима која су најугроженија загађеним ваздухом у граду (изградња гасоводног полупрстена за јужна насеља, наставак гасовода од Рафинерије до Старчева, Омољице, Иванова Банатског Брестовца и повезивање са гасоводом за Смедерево). -Преоријентисање топлотних извора (котларница) које користе „прљава“ горива на „чисто“, гасовито гориво, уз укрупњавање капацитета постојећих и гашење мањих, дотрајалих и нерентабилних котларница. -Изградња гасовода од ГРЧ-а до Енергане Рафинерије нафте Панчево. -Санација свих сметлишта комуналног отпада која се налазе у насељима на територији града Панчево.	

II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПРОСТОРА ГРАДА ПАНЧЕВА

1. ВИЗИЈА И ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Визија и принципи просторног развоја проистичу из визија и принципа просторног развоја Републике (ППРС), просторних планова вишег реда: Регионални просторни план АП Војводине, (РПП административног подручја града Београда, ППППН специјалног резервата природе Делибатска пешчара и ППППН система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад – Панчево – Београд – Смедерево – Јагодина – Ниш) ППППН за инфраструктурни коридор за DV 2x400 Kv TS „Панчево 2“-граница Румуније, и специфичности овог подручја у просторно - функционалном смислу:

- постизање рационалне организације и уређења простора усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима и са потребама дугорочног социјалног и економског развоја;
- обезбеђење просторних услова за реализацију концепта трајно одрживог развоја нарочито у области сфере животне средине, економске и друштвене сфере;
- успостављање функционалних прекограничних веза у сферама заједничких интереса;
- подстицање јачања свести код грађана, инвеститора и администрације о значају заштите јавног добра, уређењу територије и одрживом просторном развоју;
- обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика загађивања;
- дефинисање просторних услова развоја подручја, као дела интегралног управљања у оквиру целокупног система заштите животне средине.

2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

Просторни план града је важан дугорочни стратегијски документ у коме су дате будуће смернице економске политике и организације друштвеног и привредног система, програми крупне инфраструктуре, заштите и коришћења животне средине, привредних и створених ресурса и споменика културе.

Главни разлог за израду и доношење просторног плана града је стварање услова за реализацију интереса у области рационалног и наменског коришћења простора..

Потребно је дефинисати функције различитог нивоа значаја (локални, регионални, републички, међународни) и њихов развој ускладити са режимима заштите, унапређења, уређења и коришћења простора. Имајући у виду основни циљ израде плана, потребно је утврдити хијерархију циљева и интереса, те на основу тога хијерархију функција и активности.

Општи циљеви израде просторног плана су да:

- Понуди концепцију дугорочног просторног развоја подручја града;
- Дефинише појасеве и правце просторног развоја;
- Пропише правила просторног развоја и грађења;
- На идејном нивоу резервише коридоре за инфраструктурне правце, саобраћајнице, комуналну инфраструктуру;

- Унапреди видове регионалне сарадње на очувању животне средине и поправљању њеног постојећег квалитета;
- Предложи правила за просторни развој и размештај привредних делатности, услужних делатности и јавних служби;
- Рационално коришћење и заштита простора;
- Унапређење уређења насеља и комуналне инфраструктуре;
- очување, унапређење и заштита природе, посебних природних вредности и непокретних културних добара;
- унапређење стања шума, коришћење шума у складу са одрживим развојем и еколошким принципима и повећање површина под шумама;
- туристичка валоризација природних и антропогених вредности на посматраном простору, и обезбеђивање услова за развој различитих облика туризма;
- заштита посебно вредних, угрожених и деградираних подручја;
- интеграција заштите животне средине у све појединачне, секторске политике и стратегије развоја;
- планирање и одрживо коришћење природних ресурса, добара и енергије,
- увођење енергетски ефикаснијих технологија и постепени прелазак на максимално могуће коришћење обновљивих природних ресурса;
- подстицање производње и примене технологија које смањују загађивање животне средине и производњу отпада;
- маскимално могуће смањење, у складу са достигнутим степеном друштвено - економског развоја, свих активности које имају негативне ефекте на природу.

3. ЦИЉЕВИ И ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПО ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА

3.1. Становништво

Основни циљ развоја становништва града је спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације путем комбинованих мера демографске политике и политике регионалног развоја.

У просторном погледу, ради успостављања равномерне дистрибуције становништва града, утврђују се следећи циљеви:

- задржавање становништва у постојећим насељима (селима), пре свега обезбеђењем просторних услова за отварање нових радних места у њима, или у радијусу погодном за дневне миграције,
- одржавање позитивног демографског биланса града стварањем услова за живот и рад у здравом амбијенту, који ће уз коришћење повољности близине Панчева Београду, обезбедити висок ниво атрактивности овог подручја и његову привлачност за живот,
- активан однос у процесу запошљавања, посебно младих и жена, и у домену едукације одраслих и вођење социјалне политике у складу са европским принципима (заштита сиромашних, положај жена, брига о деци и остарелим лицима),
- обезбеђење просторних услова за развој секундарних и терцијарних делатности које у првом реду треба да прихвате очекивани трансфер становништва из пољопривреде,
- обезбеђење адекватних просторних услова за школовање, здравствене услуге, социјалну заштиту деце и одраслих и реализацију културних потреба становништва,

- подизање нивоа комуналног и укупног друштвеног стандарда у сеоским насељима чиме би се овом становништву компензирале предности живљења у граду.

3.2. Мрежа и функција насеља

Комплексним мерама друштвено - економског развоја утицати на формирање такве мреже насеља на подручју града, у којој ће се насеља функционално диференцирати према појединачним просторним и другим локационим погодностима за одређене активности, тако што ће се:

- тежити ка равномернијем размештају центара услуга, њиховој даљој децентрализацији и приближавању корисницима, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења;
- подстицати стварања заједнице насеља различитих величина и садржаја заједничких интереса;
- развој центара заједница усмеравати тако да они буду носиоци развоја у организацији мреже насеља, пружању услуга за задовољавање разноврсних потреба становништва, али и основни покретачи трансформације мреже околних насеља.

Такође, потребно је рационалније користити насељску територију, нарочито у оним насељима где су просечне густине насељености веома ниске и побољшати комуналну опремљеност насеља.

3.3. Јавне службе

Стварање повољних услова за живот и рад људи, задовољавање њихових основних потреба и подизање животног стандарда уопште, условљени су материјалним могућностима друштва, односно његовим привредним развојем. Међутим, овај однос није једностран, јер и развој јавних служби повратно утиче на економски развој. Образовање, наука и култура, здравствени стандард и социјална заштита, као и обезбеђење основне егзистенције равномерном снабдевеношћу становништва, су значајни фактори економског развоја. Ове две компоненете укупног развоја утичу једна на другу и подстичу међусобни развој. Зато је потребно:

- остварити потпуну заступљеност основних јединица јавних служби, које подмирују свакодневне и основне потребе у насељу, односно месној заједници,
- изградња концепта локалне заједнице на принципима Олбуршке повеље за вођење послова развоја локалне самоуправе (оспособљавање органа и тела локалне самоуправе, укључивање менаџмента предузећа и предузетника и других носиоца интереса, стварање демократских организацоиних облика учешћа грађана, сеоских заједница и етничких група у припрему и доношење развојних програма и планова),
- обезбедити концентрацију јединица вишег ступња са већим утицајним подручјем,
- обезбедити доступност јединицама највишег ступња регионалног, односно макрорегионалног нивоа, за подмирење специфичних потреба и услуга високог квалитета.

Постављени циљеви подразумевају развијену мрежу објеката јавних служби, као и разуђеност јединица мреже хијерархијски распоређених у простору, доступних под сличним условима свом становништву (нарочито у погледу задовољавања свакодневних основних потреба). Подмиривање повремених и специфичних потреба треба да буде решено на регионалном нивоу што подразумева и планско усмеравање урбанизације, као и стварање економских предуслова за урбанистичко уређење села, а пре свега одговарајућу саобраћајну повезаност.

3.4. Привреда

У области привреде потребно је:

- развојну политику Града дефинисати у складу са принципима рационалног коришћења и заштите природних ресурса, уз обезбеђење услова за одрживи развој подручја,
- измена укупне привредне структуре у корист малих и средњих предузећа производног карактера са еколошки прихватљивим технологијама, јачањем и осмишљавањем трговине и туристичких делатности ослоњених на туристичку и културну понуду Београда и подунавске регије,
- обезбедити услове за равномернији развој града путем квалитативних промена у сеоским подручјима (бржи економски и социјални развој села, интегрисани развој и уређење села и атара, побољшање комуникације са центрима вишег реда, подизање комуналног и социјалног стандарда, стимулисање и активирање развојних потенцијала сеоских домаћинстава),
- производња прехрамбених производа на бази локалних пољопривредних сировина,
- у области шумарства обезбедити услове за комплексно коришћење шума и мере за повећање површина под шумама,
- развој трговине базирати на формирању мреже и објеката и стварању понуде која ће, поред задовољења потреба становништва у насељима, омогућити и снабдевање посетилаца (туриста) на овом подручју,
- у области туризма обезбедити услове за комплексну валоризацију туристичких потенцијала града (природних и створених), а у првом реду дневну, викенд и празничну рекреацију градског и локалног становништва,
- главни задаци на развоју привреде односе на измени привредне структуре и технолошком осавремењавању постојећих великих индустријских капацитета, посебно хемијског комплекса из јужне зоне из еколошких али и економских разлога,
- задаци у овом домену садржани су у стварању услова (локацијских, трошковних и административних) за масовније и брже формирање малих и средњих производних и услужних фирми које изразито недостају панчевачкој привреди.

Циљеви у рационализацији потрошње воде

Рационализацијом потрошње воде у индустрији би се:

- смањила захватања воде и њихов предтретман,
- смањила оптерећења на градски и насељске водоводне системе,
- смањила количина отпадних процесних и расхладних вода.

Основне мере којима би се директно утицало на смањење и рационализацију потрошње воде:

- Увођење нових технологија,
- Формирање затворених (рециркулационих) расхладних система,
- Прелазак на сопствене изворе процесне, расхладне и противпожарне воде (речни токови, бунари и каналска мрежа),
- Санација постојеће мреже у циљу смањења губитака (процуривања),

Пољопривреда

У области пољопривреде потребно је:

- чувати површине и плодност пољопривредног земљишта упоредо са предузимањем целовитих и ефикасних мера очувања других природних ресурса за потребе дугорочног развоја,
- активно учешће у трансформацији пољопривреде града на основама Стратегије развоја пољопривреде Републике нарочито у институционалној сфери (власничка

и задружна трансформација, едукација пољопривредника и пружање стручне помоћи, сређивању власничких односа и др), у домену бриге о старачким домаћинствима и стварању услова за руралне стандарде живота на селу (уређење газдинстава, комунално опремање, друштвене службе и сл),

- побољшавати бонитетне структуре обрадивих површина строгом и делотворном заштитом најплоднијих земљишта од преузимања у непољопривредне сврхе, уз истовремено враћање деградираног земљишта природној намени и предузимање одговарајућих мелиоративних захвата,
- створити услове за економски рационалну производњу здравствено безбедне хране, како за домаће тржиште, тако и за извоз,
- смањивањити разлику у интензитету пољопривредне производње, између појединих подручја/типова газдинстава, ради усклађенијег развоја пољопривреде, као и њихове многостране улоге у коришћењу природних ресурса,
- повећати површине под воћњацима и виноградима и обнављати нископродуктивне, старе и проређене засаде,
- доградити или изградити нове капацитете за примарну прераду производа из пољопривреде.

Индустрија и грађевинарство

У области индустрије и грађевинарства потребно је:

- обезбедити просторне услове за формирање радних зона са производно-складишно-претоварним функцијама,
- изградњу нових капацитета и пресељавање постојећих усмеравати у већ формиране индустријске зоне,
- повећати учешће грађевинске оперативе у укупном обиму грађевинских радова на територији града и извршити синхронизацију и докомплетирање са грађевинским занатством.

Туризам

Циљеви организације, уређења и опремања простора у функцији развоја туризма, су:

- опремање, уређење и коришћење простора ускладити са принципима одрживог развоја који подразумевају задовољење потреба заштите, очувања и унапређење простора, али и обезбеђење услова да боравак у тој средини побољша квалитет живљења посетилаца,
- определити се за оне облике туризма, односно такав туристички производ који је конкуретан на туристичком тржишту - било као специфичан (ослоњен на примарне атрактивности простора), или који је дефицитаран на туристичком тржишту,
- валоризовати природне и антропогене вредности подручја уз поштовање капацитета простора и утврдити конкретне правце развоја оних облика туризма који су у складу са условима заштите природе,
- валоризовати туристичке манифестације.

Шумарство

Општи циљеви газдовања шумама утврђени су Законом о шумама Републике Србије, који изричито захтева да се шуме морају одржавати, обнављати и користити тако да се очува и повећа њихова вредност и општекорисне функције, обезбеди трајност, заштита и стално повећање прираста и приноса.

Посебни циљеви газдовања шумама су:

- У свим насељима града формирати што више зелених површина у функцији санитарне заштите, декорације и рекреације.

- На територији града формирати ванградско зеленило - нове шуме, ветрозаштитне и пољозаштитне појасеве.
- Око водотока и водених површина (Надел, Тамиш, Дунав) обновити деградирано зеленило и омогућити формирање рекреативно-туристичких локација.

Лов и ловишта

Посебни циљеви газдовања ловиштима су:

- заштита дивљачи, а нарочито њених ретких и проређених врста,
- побољшање природних услова станишта у ловишту, а нарочито за гајене врсте дивљачи,
- гајење главних врста дивљачи одређених за текуће раздобље ради постизања економског капацитета ловишта, полне и старосне структуре, квалитета трофеја и др,
- гајење, заштита и коришћење дивљачи у ограђеним деловима ловишта, организовано коришћење дивљачи и њених делова,
- заштита засада, усева и друге имовине у ловишту и његовој непосредној околини,
- евидентирање свих промена и збивања у ловишту,
- стварање услова у ловиштима који ће моћи да задовоље захтеве ловства и ловног туризма.

Трговина, угоститељство, занатство и мала привреда

- мрежу малопродајних капацитета трговине треба ускладити са просторном дистрибуцијом становника,
- повећавати површине трговина до нивоа од 0,5 m^2 по становнику,
- у структури трговинских капацитета повећати учешће капацитета са савременим формама услуживања (самоуслуге, мини робне куће, специјализоване продавнице),
- угоститељске капацитете лоцирати у зонама највеће концентрације становништва и посетилаца,
- капацитете мале привреде, који се по броју запослених и вредности основних средстава могу сврстати у прерађивачку индустрију, усмеравати у сеоска насеља града,
- развој занатства и промене у његовој структури остваривати у складу са темпом урбанизације, порастом стандарда и потреба потрошача (становништва и привреде),
- обезбедити просторне услове за развој занатства у складу са потребама потрошача и специфичним захтевима сваке врсте заната.

3.5. Саобраћај

Као посебни циљеви наводе се:

- редефинисање и позиционирање развојне позиције Панчева у односу на непосредно окружење Београда као метрополитенског подручја, модалитета и облика учешћа Панчева у том концепту;
- активан однос у конципирању и изградњи саобраћајне и енергетске инфраструктуре од ширег и непосредног значаја за Панчево, ради активног укључивања у мрежу европских коридора и обезбеђења одрживог развоја локалних потреба у том домену;
- дефинисање јединственог интермодалног концепта развоја транспортног система на простору Панчево-Београд-Смедерево и развој *«кластеринга»* у транспортно-логистичкој делатности подручја;

- дефинисање главних инфраструктурних модула чијом се (симултаном) изградњом повећава повезаност и функционалност саобраћаја посматраног подручја и шире (нпр. формирање Банатске магистрале на правцу север - југ);
- дефинисање и спровођење мера саобраћајне политике на нивоу града са циљем усмеравања саобраћајних процеса -у оквиру постојеће инфраструктуре - ка еколошки прихватљивијим облицима у духу прокламованих принципа;
- стимулисање развоја и употребе јавног и "меког" транспорта;
- наставити политику спровођења мера за растерећење централног градског подручја од транзитног саобраћаја **обилазница за везу новог моста из правца Винче која ће обићи градско подручје ван територије ГУП-а**;
- наставити политику изградње паркинг - гаража на ободуценталног подручја града, али једновремено спроводити мере наплате паркирања и различита ограничења за дестимулацију уласка индивидуалних возила у најужи центар;
- наставити политику стварања повољних услова за масовније коришћење бицикала на територији града у различите сврхе и што дужи период године;
- увести у саобраћај на одређеним линијама ЈГС-а аутобусе малог капацитета ради повећања фреквенције и, самим тим, квалитета саобраћајне услуге;
- формирања Банатске магистрале на правцу север - југ имаће повољан одраз на подручје Панчева пре свега формирањем транзитног тока (Моравска долина - средња Европа) **источно од града и ван подручја ГУП-а**;
- изградња луке у Ковину и реконструкција аеродрома у Ковину за цивилни и робни саобраћај, велики значај имају и за град Панчево;

3.6. Водопривредна инфраструктура

Основни циљ дугорочног развоја водопривредне инфраструктуре на овом подручју је заштита подземних и површинских вода (квантитативних и квалитативних одлика вода).

Квантитативне одлике штитиће се рационалним захватањем свих вода у сливу (каптаже извора, разни типови бунара, или друге техничке грађевине) у складу са законском регулативом.
Рационално захватање подземних и површинских вода у сливу подразумева експлоатацију само динамичких резерви воде, односно експлоатацију обновљивих количина воде. Дефицит водног ресурса надокнађује се инфилтрацијом падавина подземним и површинским дотицајем.

Квалитативне одлике водних ресурса у сливу штитиће се у складу са законском регулативом којом су, или ће бити, дефинисане вредности концентрације елемената физичко-хемијског састава воде као прехрамбеног, туристичког или привредног ресурса.
Заштита подземних вода од антропогених утицаја подразумева низ мера и активности којима би се пратила и оцењивала изложеност деградацији система површинских и подземних вода по сливовима, и то организованим и сталним праћењем појава и активности (мониторинг).
Поред активности сталног праћења потребно је предузимати и превентивне мере које подразумевају формирање специфичних организација управљања водним ресурсима по сливовима, поштовање законске регулативе из области истраживања и експлоатације минералних сировина, заштита средине, стандарда квалитета испуштених отпадних вода у водотокове, стандарда при планирању и изградњи водозахвата, као и стандарда при изградњи депонија, и др.
Остали циљеви из области водопривреде су:

- сви потрошачи равноправно учествују у расподели воде без обзира на локацију,

- рационално коришћење вода, а нарочито воде за пиће,
- приоритет у коришћењу вода има планска рационализација потрошње и вишекратно коришћење вода у технолошким процесима,
- боља истраженост и коришћење термоминералних вода,
- побољшање снабдевања водом свих корисника,
- пречишћавање отпадних вода,
- санација активних бујичних токова и подручја захваћених ерозијом,
- усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама,
- заштита квалитета подземних и површинских вода,
- заштита насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода.

3.7. Електроенергетска инфраструктура

- унапређење квалитета живљења и задовољавање потреба становника, имајући у виду принципе енергетске ефикасности,
- пажњу посветити развоју и могућностима примене алтернативних извора енергије примерених подручју: геотермална енергија, енергија ветра и сунца, биомаса, биогас и мале хидроелектране на водотоцима и каналима, *постижући енергетску ефикасност, с обзиром на енергетску зависност региона*,
- обезбедити квалитетну и сигурну испоруку потребних количина електичне енергије, у складу са планираном потрошњом у наредном периоду за све потрошаче на подручју,
- у потпуности ревитализовати преносну мрежу,
- обезбедити коридоре за нову преносну мрежу,
- обезбедити довољно капацитета,
- реконструисати постојећу 10 kV мрежу и изградити нову 20 kV у складу са променом трансформације електричне енергије, тако да сва насеља, привредни капацитети у атару и остали локалитети (туристичко-рекреативне намене и др) буду повезани мрежом од 20 kV. Нисконапонска дистрибутивна мрежа, преко које се директно снабдевају сви потрошачи на овом подручју, треба да се усклади са овим променама,
- изградити нове и реконструисати постојеће трафостанице на 20/0,4 kV, у складу са захтевима реконструисане дистрибутивне мреже,
- у насељима и на другим локалитетима у атару изградити квалитетну спољну расвету по захтевима ЈКО,
- изградња електроенергетске мреже у подручјима са утврђеним режимима заштите, мора бити прилагођена условима заштите.

3.8. Телекомуникациона инфраструктура

- обезбедити потребан број телефонских прикључака за све кориснике, домаћинства у насељима и привредне субјекте,
- обезбедити мрежу високог квалитета, поузданости и расположивости изградњом јединствене транспортне мреже,
- изградити међумесни телекомуникациони систем ТТ, за осигурање квалитета како међумесних веза довољног капацитета, тако и међународних,
- положити оптичке каблове и омогућити савремен систем преноса,
- заменити дотрајалу опрему и модернизовати мрежу, да би се обезбедило поузданије и квалитетније функционисање телекомуникационог система ТТ и услова за увођење савремених услуга,
- увести нове телекомуникационе услуге увођењем оптичких каблова у месне мреже,

- увести мобилне услуге засноване на радио преносу,
- изградити модерне приступне кабловске мреже за обезбеђење широкопојасних сервиса,
- развој јавних, комерцијалних и локалних радио и ТВ програма, уз константно праћење и укључивање нових технологија у складу са светским трендовима,
- осигурање коридора за телекомуникационе каблове дуж свих нових и постојећих путева, а посебно дуж магистралне мреже,
- осигурање коридора за РР везе,
- изградња микроталасних система за дистрибуцију радио и телевизијских програма у сеоским и мањим градским срединама, изолованим острвима КДС.

3.9. Термоенергетска инфраструктура

Гасоводна, нафтоводна инфраструкура и алтернативни облици енергије

Полазећи од реалних потреба које проистичу из постојећег стања, концепцију просторног развоја термоенергетике треба базирати на чињеници да је окружење у коме живе и раде људи града Панчева, мање више деградирано, великим загађењем ваздуха из термоенергетских и технолошких постројења постојеће индустрије Панчева као неконтролисаног сагоревања "прљавих" горива у великом броју индивидуалних ложишта у зимском периоду.

Настојећи да се бар делимично ублажи ова загађеност ваздуха, неопходно је:

- хитно интензивирати изградњу, доградњу и завршетак гасификације, уз обезбеђивање популарне-стимулативне цене како гаса тако и поступка увођења гаса, превасходно на подручјима која су загађењем најугроженија у граду Панчеву,
- интензивирати доградњу и проширење примарне и секундарне гасне мреже Панчева, како би се омогућило масовно коришћење гаса и у индивидуалним и у већим ложиштима,
- наставити организовано преоријентисање топлотних извора (котларница) које користе "прљава" горива на "чисто", гасовито гориво, уз укрупњавање капацитета постојећих и гашењем мањих дотрајалих и нерентабилних котларница,
- предвидети евентуално прикључење на енергане ЈИЗ,
- довођење гаса, изградња гасовода од ГРЧ-а до Енергане Рафинерије, како би се и у овим значајним ложиштима користило "чисто", гасовито гориво, као основно гориво,
- изградња гасоводног полупрстена за јужна насеља и „green field“ зоне, наставак гасовода од Рафинерије за Старчево, Омољицу-Иваново, Банатски Брестовац и повезивање са гасоводом за Смедерево,
- интензивирати гасификацију широке потрошње у граду Панчеву, а нарочито у насељу Панчево и јужним насељеним местима (Старчева, Омољице и Иванова), изградњом и развијањем дистрибутивне гасне мреже,
- да се редефинишу заштитни појасеви на подручјима или да се измести термоенергетска инфраструктуре (гасовода, нафтовода и продуктовода) где је нелегалном изградњом извршено узурпирање заштитног појаса те инфраструктуре,
- планиране термоенергетске инфраструктурне објекте повезати коридорима са суседним подручјима у циљу повећања цевоводног транспорта и смањења загађења које је узроковано превозом цистернама (технички гасови, нафта и њени деривати),
- строго спроводити топлотну заштиту објеката у смислу законских норми,
- тежити на увођењу мерача потрошње топлотне енергије и енергената, користити најсавременије регулационе и контролне уређаја и инструменте, а све у циљу

штедње и рационалне потрошње енергије и континуалне контроле испуста штетних, загађујућих материја из ложишта термоенергетских постројења.

Општи циљ је утврђивање програма и смерница развоја теренергетске, гасоводне, нафтоводне и остале инфраструктуре (продуктоводи, технички гасови...), синхронизовање њеног развоја са свим активностима на овом подручју чиме ће се обезбеди најповољнији услови за заштиту животне средине, очување природних вредности, живот и рад људи на овом подручју и њен даљи развој.

Посебни циљеви су:
• гасификација насељених места која до сада нису гасификована, на бази усклађених концепција гасификације (задовољење потреба крајњих корисника у широкој потрошњи);
• развој и коришћење алтернативних облика енергије,
• одрживи развој енергетске инфраструктуре и заштите животне средине,
• функционално коришћење и штедња необновљивих ресурса

3.10. Животна средина

Основни циљеви заштите животне средине су:
- рационално коришћење природних ресурса, посебно необновљивих и делимично обновљивих,
- планско и програмирано елиминасање штетних утицаја на околину индустрије Панчева а нарочито хемијског индрустријска комплекса јужне зоне на ниво који ће бити дефинисан домаћим и европским стандардима о заштити животне средине, ургентним мерама надзора, модернизацијом технологије и просторним ограничењима њеног лоцирања у постојеће оквире,
- предузимање превентивних мера у циљу заштите потенцијално угрожених простора,
- заустављање даље деградације воде, ваздуха и земљишта у насељима и на изграђеним локалитетима ван насеља. То подразумева:
- гасификацију насеља и топлификацију централних и стамбених зона са већим густинама насељености,
- водоснабдевање свих насеља, привредних и осталих изграђених комплекса у атару, уз планску рационализацију потрошње воде, посебно воде за пиће,
- изградњу колектора за регионално прикупљање воде из насеља и станица за пречишћавање, тамо где технолошки и економски услови то дозвољавају,
- усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама корисника,
- стварање услова за повољан режим коришћења и заштиту подземних вода,
- заштиту насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода,
- савремено управљање комуналним и индустријским отпадом,
- изградњу планираних обилазница тј. измештање транзитног саобраћаја из насеља,
- у насељима са индустријским капацитетима успостављање савременог система праћења и управљања животном средином,
- решавање проблема појаве поплава и штета у насељима и на комуникационим објектима,
- обезбеђење заштите термоминералних вода и стварање услова за њихово коришћење у туристичке и здравствене сврхе,

- заштиту и унапређење шума у складу са правцем развоја изворних природних карактеристика, аутохтоне флоре и фауне и аутентичног пејзажа,
- очување и унапређење шума и природних вредности заустављањем процеса деградације, као последице антропогеног и зоогеног утицаја,
- заштиту ваздуха од загађивања на целом простору града утврђивањем режима кретања саобраћаја,
- заштиту земљишта од ерозије и деградације адекватним одвођењем отпадних вода и савременим начином елиминације комуналног отпада из свих насеља и објеката изграђених у атарима,
- заштиту земљишта од загађења путем селективне и контролисане примене хемијских средстава заштите и минералних ђубрива,
- озелењавање дуж путева, железничких пруга и слободних површина унутар КО, а за ове намене користити земљишта одговарајуће бонитетне класе.

3.11. Природна добра

Основни циљеви заштите природних добара су:

- заштита простора (станишта)
  - а) посебних природних вредности од значаја за научне, културно-образовне, рекреативне и друге сврхе,
  - б) карактеристичних представника појединих екосистема и изразитих биогеографских подручја,
  - в) природних предела, амбијената и пејзажа око културно-историјских споменика,
  - г) заштитних зона (зона утицаја) око заштићених природних добара.
- заштита биодиверзитета, односно очување генетског, специјског и екосистемског биодиверзитета,
- коришћење природних ресурса не сме бити на штету очувања природних вредности и мора бити на принципу одрживости,
- израда програма управљања природним ресурсима, који треба да уваже интересе заштите природе, локалне заједнице и привредних активности, пре свега шумарства и пољоприведе,
- коришћење природних ресурса мора бити засновано на принципу одрживости (дрво, трска, барски тресет, лековито биље и споредни шумски производи, здрава храна итд.).

3.12. Културна добра

Непокретна културна добра треба штитити интегрално са простором у коме се налазе и третирати их као развојни потенцијал подручја града и шире.
Културно наслеђе треба максимално штитити од свих облика неконтролисане урбанизације и изградње, затим од реконструкција које су непримерене постојећој насељској структури, од изградње индустријских погона и великих инфраструктурних система, објеката посебне намене и других објеката, који могу трајно да деградирају не само њихово окружење, већ и да им угрозе идентитет.
Основне активности везане за заштиту и коришћење споменика културе треба да се одвијају у правцу:

1. заштите, неговања и презентације познатих споменика, и
2. истраживања, откривања и проучавања нових, уз поштовање следећих основних циљева:
   - очување темеља националне културе, као и култура које су постојале пре појаве националних култура, или су се паралелно развијале,

- организовано развијање свести о значају културног наслеђа за живот и рад, као битног предуслова за очување националног идентитета,
- реинтеграција непокретних културних добара у савремени животни амбијент,
- развијање службе заштите културних добара како би добила улогу активног учесника у стварању и обликовању простора,
- заштита културног наслеђа мора бити стална, свеобухватна и ефикасна.

4. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈ

Полазећи од оствареног развоја, стања и уочених проблема, као и потребу да се оствари амбијент који ће омогућити да се створи здрава, разноврснија и конкурентна привреда града , може се за основни стратешки циљ дефинисати привредни развој.

Да би се подигао ниво економске развијености неопходно је да се у граду настави процес преструктурирања на:

- међугранском нивоу - у правцу даљег јачања услужног сектора, али и реструктурирањем индустрије, грађевинарства и пољопривреде. У сфери услужног сектора акценат је на развоју не само прометног већ и других услужних делатности, као што су транспортне, производно-занатске угоститељско-туристичке, а посебно финансијских, банкарских, информатичких, интелектуалних и других, без којих нема амбијента за модерно пословање;
- гранском нивоу - у правцу модернизације, рационализације и интензификације производње. Производна структура треба да се трансформише у правцу пропулзивних и профитабилних програма, али и еколошко прихватљивих и препознатљивих, што упућује да се кроз развој малих и средњих предузећа овај концепт може најбоље реализовати;
- нивоу предузећа - кроз финансијско (финансијском консолидацијом - решавање питања покривања губитака, наплате потраживања и подмирења дуговања потражиоцима, улагањима), организационо (постављање нове организације послова, издвајања делова који могу самостално да функционишу) и производно (увођење нових програма тржишно оријентисаних, стицање "бренда" тј. марке производа и сл) реструктурирање. Приватизација је један од кључних метода оздрављења, а који поред финансијских и социјалних елемената треба да садржи и аспект заштите животне средине, који у савременом пословању постаје све важнији елемент вредности акционарског капитала. Без приватизације нема промене привредне структуре, а без промене привредне структуре нема нових радних места.

Поред тога, неопходно је у циљу успостављања економије земљишта да се у граду Панчеву:

- успоставе институције тј. пре свега механизми који би омогућили да се средства уложена у земљиште (опремање) поврате у реалном економском износу, како би се омогућила одговарајућа понуда локација и простора (кроз развој новог земљишта, урбану обнову, реструктурирања постојећих простора, и сл.),
- успоставе инструменти који би обезбедили кохерентност економске, фискалне, посебно пореске и кредитне политике. Уређење и обезбеђење функционалног развоја како урбаног подручја тако и руралних насеља ће захтевати велика финансијска средства, а самим тим и унапређење досадашње пореске политике како би се захватио приход од земљишта и промета непокретности, где се, такође, одвија један вид сиве економије, као и тражење додатних извора прихода, укључујући и приватна средства и

- омогући газдовање локалне заједнице својим непокретностима, што је значајан предуслов да се исте капитализују и на тај начин побољшају локалне финансије.

Пољопривреда и развој села

Пољопривреда града Панчева је неодвојива од сеоског простора, његових културних вредности и знања, као важних развојних потенцијала, те се може поставити следећи циљ њеног просторног развоја:

Ефикаснија и капитално успешнија пољопривреда бољим и организованијим коришћењем ресурса, на начелима одрживог развоја и одговарајућим повезивањем и пласманом на широј регионалној основи.

Стратешки циљеви и смернице планске разраде

Основни стратешки циљ развоја пољопривреде је стварање услова за прилагођавање пољопривреде Панчева и пољопривредних произвођача условима могућег чланства Републике Србије у WTO, CEFTA, односно у Европској унији. Да би се овај дугорочни циљ остварио неопходна је заштита и унапређење пољопривреде и села на простору општине, што се може постићи поштовањем следећих смерница:

1. Чувањем површина и плодности пољопривредног земљишта поштујући основна начела одрживог развоја, уређења и управљања над пољопривредним земљиштем (пољоривредно земљиште од 1 до 4 катастарске класе може се само у изузетним случајевима предвидети за друге намене, док маргиналне оранице под 7 и 8 катастарском класом пренаменити у шумско земљиште), повећање величине пољопривредних газдинстава и унапређење тржишта земљишта.
2. Одрживим коришћењем природних ресурса (воде, земљишта, ваздуха...) створити одрживе и еколошки прихватљиве производе и услове производње хране у сврху очувања и заштите природне средине.
3. Повећањем способности пољопривредног земљишта за производњу високо вредне, здравствено безбедне хране и других пољопривредних производа за домаће и друга тржишта.
4. Побољшањем старосне и образовне структуре пољопривредника.
5. Развојем конкурентне пољопривредно-прерађивачке делатности.
6. Повећањем дохотка пољопривредних произвођача.
7. Осигурањем примерених животних услова у руралном подручју, побољшањем животних, радних и производних услова на селу, што се успешно постиже спровођењем стратегије интегралног развоја руралних простора.
8. Стварањем препознатљиве робне марке и вредних производа дефинисаног географског порекла, са тржишном предношћу.
9. Уравнотежењем регионалног развоја, подстицањем, стварањем и развојем одрживих, тржишно усмерених и привредно оправданих породичних пољопривредних газдинстава.

Стратешка опредељења

Пред градом су нужне су значајне промене које ће се истовремено одвијати у два правца:

а) повећање производње и квалитета, и

б) снижавање трошкова производње, а све у настојању неугрожавања, заштите и очувања животне средине и руралних система.

У остварењу постављених циљева треба настојати на укрупњавању поседа пољопривредног домаћинстава, на његовом повезивању/удруживању у прихватљиве облике задруга, повећању нивоа образованости и стручности носиоца газдинства,

доступности свих служби за помоћ пољопривредницима на стварању препознатљивих локалних производа и њиховом организованом наступу и промоцији на другим тржиштима.

У процесу планирања намене земљишта стратешки треба тежити ка одрживости природних и створених ресурса, пре свега, водећи рачуна о основним карактеристикама терена, односима власништва, створених и потенцијалних структура и начина коришћења земљишта.

Ради реализације постављених циљева, задатака и планске концепције развоја пољопривреде, следећи плански задаци су посебно значајни:

- Формирање система заштите, коришћења и унапређења функције пољопривредног земљишта (еколошке, природне, културне и привредне) на нивоу града Панчева.
- Успостављање организационих, техничко-технолошких, еколошких и економских услова за трајни интегрални рурални развој.
- Развој система еко-еко пољопривреде.
- Побољшање асортимана пољопривредних производа прилагођавањем производње, по количини, квалитету и конкурентности, захтевима европског тржишта.
- Опремање простора за третман анималног отпада и депоније комуналног отпада (да би се исте дислоцирале из града).

Развој и обнова села

Полазне основе стратешког управљања пројектованог развоја пољопривреде спадају у домен пореске политике, цена, субвенција, подстицаја и, пре свега, свеукупног развоја руралних простора. Међу најактуелније, свакако, спадају:

- развој малих и средњих предузећа која се структурно и производно далеко брже прилагођавају специфичним захтевима корисника и тржишта на коридору.
- развој сеоског туризма и домаће радиности прилагођених условима транзитног туризма. У том смислу села ближа коридору треба да прилагоде своју понуду једнодневном туристи, док села удаљенија од коридора треба да маркетиншки и асортиманом привуку пролазнике да скрену са главног пута и евентулано се дуже задрже.
- организација задругарства у функцији развоја производње и продаје за профил
  познатог (врло пробирљивог) али и пролазног купца.

У граду Панчеву треба створити услове који подстичу стварање интензивне и стабиле пољопривредне производње и успоставити интегрални рурални развој, који захтева стварање општих предуслова

- трансформацију ситног индивидуалног газдинства у модерно фармерско газдинство европског типа;
- активирање локалних развојних потенцијала руралног подручја заснованих на пољопривредном газдинству као основној производној и социо-културној ћелији на селу;
- интензификацију производње породичних пољопривредних газдинстава, производњом којом би се усагласили привредни субјекти, прехрамбена индустрија и пољопривредне задруге и предузећа;
- реформу пољопривредних предузећа уз очекивану експанзију малих и средњих предузећа по основу својинске трансформације, транзиције и реструктуирања пољопривреде;
- економско управљање и едукацију пољопривредника како да развију производ у складу са захтевима заједничког тржишта ЕУ;

- управљање земљиштем, укрупњавање пољопривредних површина, започињање спровођења комасације;
- развој производње основних ратарских производа (семенски и за потрошњу) али и као сировине за даљу финализацију;
- развијање сточарства: говедарства, овчарства и козарства ради производње млека и меса, променом расног састава крава, оваца и коза, те побољшањем њихове исхране и услова смештаја, градњом сточарских фарми, повезивањем привредних субјеката пољопривреде и породичних газдинстава.

Развојна концепција треба да буде праћена инстуционалним прилагођавањима која одговарају амбијенту тржишне привреде, како би се створили солидни и промишљени предуслови, у оквирима аграрне политике (повећање продуктивности пољопривредне производње, стандарда пољопривредне заједнице, стабилизација тржишта и др) и примене међународних стандарда, за приступање Европској унији и архитектури заједничке европске аграрне политике. Прихватање европских стандарда и прилагођавање прописа (у области хармонизације националног законодавства, стандардизације, акредитације, сертификације, усаглашености и др) онима који су важећи у аграру ЕУ незаобилазан су начин укључивања у европске токове.

III. КОНЦЕПЦИЈА, ПРОПОЗИЦИЈЕ И ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПО ОБЛАСТИМА

1. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Пољопривредно земљиште заузима око 83,38 % укупних површина града (63.057,48 ha),

Пољопривредно земљиште које се на територији града Панчева углавном користи за ратарску производњу, потребно је штитити мерама и активностима којима се трајно обезбеђују природне функције земљишта. У том смислу забраном коришћења пољопривредног земљишта у друге сврхе, осим у случајевима утврђеним законом и овим Планом, забраном испуштања и одлагања отпадних и штетних материја, контролисаном применом минералних ђубрива и препарата за заштиту, избором адекватних технологија у обради земљишта и противерозионих мера, сачуваће се квалитет земљишта тј. његова физичка, хемијска и биолошка својства.

Пољопривредном земљишту које је коришћено за експлоатацију минералних сировина пројектима рекултивацује дати намену блиску пређашњем стању.

Пољопривредно земљиште треба заштитити пољозаштитним појасевима од штетног дејства еолске ерозије којом се односе и земљиште и усеви у фази семена, што за последицу има смањење приноса.

Ваншумско зеленило уз путеве и канале је, такође, у функции заштите пољопривредног земљишта, с обзиром на то да утиче на унапређивање микроклиматских услова окружења.

- смањиће се површине под ливадама и пашњацима за 605,77 ha – највећим делом у корист повећања површина под заштитним зеленилом, ремизама и радним зонама,
- смањиће се обрадиве површине за 3832,47 ha, ради подизања заштитног зеленила, изградње планиране инфраструктуре и реализације и изградње на планираном грађевинском земљишту у атарима,
- повећаће се површине под воћњацима и виноградима за 272,03 ha, са 623,17 ha на око 895,2 ha (интензивни засади на мањим површинама),
- смањиће се укупно необрадиво пољопривредно земљиште за око 780,46 ha.

Да би предложене промене могле да се реализују потребно је приступити изради основа заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта за територију града, у складу са Законом о пољопривредном земљишту и смерницама које су дате ПП Републике Србије.

Основама за територију града ближе ће се уредити:

- намена коришћења пољопривредних површина на бази природних и других услова (рејонизација); утврдити површине за производњу здравствено безбедне хране, површине које треба уредити ради рационалније пољопривредне производње (мелиорације, комасације и сл.); утврдити степен ерозије пољопривредног земљишта, одредити површине које се наводњавају или се могу наводњавати, утврдити површине којима се штите станишта дивљих биљних и животињских врста и којима се не може променити намена ради очувања природне равнотеже.

Пољопривредне основе остварују се годишњим програмима заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта.
Програмом се утврђује врста и обим радова које треба извршити у периоду за који се програм доноси, као и динамика извођења радова и улагања у средстава.
Такође годишњи програм садржи и податке о укупној површини државног земљишта (у граду и по катастарским општинама), корисницима тог земљишта, податке о закупу, као и о стању заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини.
Основе за територију града доноси Скупштина града уз претходно прибављену сагласност министарстава надлежних за послове пољопривреде и заштите животне средине.
Такође, веома је битно нагласити (обавеза из Закона о пољопривредном земљишту) да основе, просторни, урбанистички и други планови морају бити међусобно усаглашени.

1.2. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ, ЛОВ

1.2.1. Шуме и шумско земљиште

Концепција развоја шума и шумског земљишта у оквиру обухвата Плана подразумева повећање површина под шумама, унапређење постојећих шума, њихово коришћење у складу са еколошким принципима уз остваривање заштитних, културно-социјалних и производних функција. Потребно је унапредити стање шума на простору обухвата Плана и формирати заштитно зеленило, посебно заштитне појасеве који ће међусобно повезати веће шумске комплексе.
Потребно је:
- извршити бонитирање простора ради разграничења земљишта на пољопривредно и шумско,
- утврдити површине за пошумљавање и деградиране површине пренаменити у шумско земљиште,
- обезбедити трајност, систематичност и интегралност у газдовању шумама и шумским подручјима,
- формирање нових шумских површина на необраслом шумском земљишту и површинама запуштених пашњака, необрађених и деградираних површина, као и на земљиштима непогодним за пољопривредну производњу (VI, VII, VIII бонитетна класа)
- формирање ваншумског зеленила у оквиру пољопривредног земљишта ради повећања приноса у пољопривреди, формирање заштитног зеленила у оквиру линије експропријације уз путеве ради заштите од ветра, наноса снега, поправљања микроклиматских услова и стварања вегетацијских коридора. Заштитно зеленило формирати у виду група аутохтоних лишћара и шибља на међусобном растојању које зависи од ранга саобраћајнице, односно брзине одвијања саобраћаја;
- формирање мањих површина под заштитним зеленилом око депонија комуналног отпада, радних комплекса у атару насеља и подизање ремиза ради пружања заштите дивљачи;
- формирање зелених површина свих категорија у грађевинским рејонима насеља која су у обухвату Просторног плана, посебно зелених површина јавног коришћења и заштитног зеленила.

Нове површине под шумама ће се формирати у складу са важећом законском регулативом из области шумарства, водопривреде, пољопривреде и саобраћаја.
За формирање ветрозаштитних и пољозаштитних појасева, у оквиру саобраћајне инфраструктуре и пољопривредног земљишта, обавезна је израда пројектне документације којом ће се одредити типови појасева, њихова ширина, међусобна растојања и конкретан избор врста у складу са условима станишта. Препоручују се

ажурни појасеви, максималне ширине до 10 m на угроженим локалитетима. Одговарајућом студијом би се оценила оправданост подизања ових појасева, који би били ван коридора путног појаса и заузимали пољопривредно земљиште.

Заштита шума од **биљних болести и штеточина** врши се у складу са законским прописима, годишњим планом рада и дугорочним програмом (сарадња са Институтом за низијско шумарство и животну средину у Новом Саду).

1.2.2. Лов

Ловишта у границама подручја обухваћеног Планом имају добре услове за развој и гајење дивљачи. У наредном периоду се не очекује установљење нових ловишта, већ само обнављање решења о давању ловишта на газдовање.

Ловишта ће, у складу са Законом о ловству, газдовати својим ловиштем на основу важећих ловних основа и годишњих планова газдовања, којима ће се прописати конкретне планске мере које ће имати за циљ заштиту, исхрану и коришћење дивљачи.

Пун економски капацитет ловишта ће се постизати добром прогнозом диманике развоја популације дивљачи, односно пројекцијом оптималног матичног фонда за сваку ловну годину уз уважавање реалног прираста, губитака и одстрела дивљачи.

У ловиштима ће бити дозвољен улов дивљачи у складу са годишњим плановима газдовања. Ловишта ће бити опремана ловно-техничким објектима, узгајалиштима дивљачи и ловачким домовима у складу са планираним развојем ловног туризма.
Ловиште "Доње Подунавље" има добре услове за развој и гајење дивљачи. Од мера за гајење дивљачи потребно је:

- одржавање и унапређење животне средине и стварање повољних еколошких услова за дивљач,
- просторни и сезонски распоред дивљачи,
- просторни распоред извора хране по количини и квалитету за поједине врсте дивљачи,
- распоред дивљачи и хране у време елементарних непогода,
- усаглашавање полне и старосне структуре популације дивљачи,
- обезбеђивање мира у ловишту,
- обезбеђивање додатних количина хране за дивљач,
- начин лова дивљачи, предузимање правних мера и др.

Лов ће се обављати по правилима науке и струке, а у складу са законским прописима. Организација лова, одстрел, трофеје, месо од дивљачи и услуге ловци ће плаћати по ценовнику ЈП "Војводинашуме". Лов хватањем дивљачи обављаће се у условима угрожености дивљачи. Посматрање и изучавање дивљачи у слободној природи биће један од прихода и начина коришћења дивљачи. Месо дивљачи ће се продавати заинтересованим угоститељским установама и појединцима према важећем ценовнику.

1.3. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ВОДА

Вода и водотоци, као добра од општег интереса, за задовољење општих и појединачних интереса под посебном су заштитом и користе се под условима и на начин који је утврђен Законом о водама.
Важан задатак за све чиниоце у локалној самоуправи је поштовање прописа у области заштите природних ресурса и животне средине, препорука из

Водопривредне основе Србије и Европске директиве о водама, у погледу прописивања обавезе увођења савремене опреме и технологије са сертификатима који гарантују прописани степен загађења ефлуената, очување и побољшање квалитета воде у природним токовима.
Према планираном тренду уређења заштите вода, дефинисан је квалитет у токовима на подручју града који одговара II класи са садржајем загађења, израженог кроз БПК5, у оквирима од 4-6 mg/l.
Код изворишта чије су воде намењене водоснабдевању становништва, морају се предузети све потребне мере развоја и превентивне заштите изворишта од случајног или намерног загађивања. Ово се пре свега односи на потребу увођења зона и појасева санитарне заштите и опште санитарно уређење изворишта у складу са Законом о водама и Правилником о начину одређивања и одржавања санитарне заштите изворишта за водоснабдевање ("Службени гласник РС", број 92/08). За изворište "Батровци" зоне санитарне заштите су одређене решењем Министарства здравља из 2008. године (на основу урађеног елабората) и приказане на Референтној карти бр. 2.

Град Панчево се снабдева сировом водом из бушених бунара са две локације. Старо изворište код Сибнице и ново изворište "Градска Шума". Старо изворište се већ дужи низ година није озбиљније проширивало, већ се избуши по неки нови бунар и у већини случајева врши се регенерација постојећих када им капацитет падне испод 5л/сек и постану нерентабилни. Капацитет изворишта пада годишње за 20-30%. Прелиминарна испитивања указују, а и процене стручњака су да на овој локацији постоје знатне резерве сирове воде и то у правцу залеђа према прузи Панчево - Београд.

На локацији "Градске Шуме" која је у фази формирања, изграђено је тридесетак бунара и ово изворište као најмлађе, пружа могућност снабдевања града довољно квалитетном сировом водом у дужем периоду. Тренутно ово изворište постиже капацитет од 250л/сек и тренутно се оно шири јер је у погледу санитарне заштите најзаштићеније. Нажалост ова локација је физички ограничена за дугорочнији развој јер је опасана насипима према Дунаву и Тамишу, као и насипом старог пута Панчево - Београд. Самим тим лимитиран је укупан могући број бунара на овом изворишту. Сваке године се избуши по неколико нових бунара са капацитетом од 15-20 l/sec. Век трајања бунара је негде око 7 година. Укупно на обе локације се тренутно у раду одржава 75 до 85 бунара. Водоносна издан је формирана на дубини од 25-45m.

Фабрика воде

Постројење за прераду сирове воде је лоцирано на територији општине Палилула одмах уз Тамишки насип у брањеном подручју. У оквиру комплекса постројења постоје две фабрике воде. То је стари филтер (капацитета 300 l/sec) и нови филтер (капацитета 400 l/sec). Већом производњом на овом постројењу би се угрозио квалитет прерађене воде. У оквиру фабрике воде су изграђени и компензациони резервоари капацитета 12.000 m^3 али то није довољно да се изравна дневна потрошња тренутно прикључених потрошача. Тренутно је у припреми изградња резервоара од 5.000 m^3.

Мрежа

Црпна станица у оквиру Панчевачке фабрике воде директно потискује прерађену воду у градску мрежу. Од фабрике воде до градске мреже вода се потискује кроз два цевовода. Један је пречника 500 mm и улази у град преко старог друмског моста на Тамишу док је други 800 mm и улази у град код Црвеног Магацина, чиме је на неки начин формиран примарни прстен. Овим је обезбеђена поузданост напајања градске мреже као и релативно добра уједначеност притисака у мрежи. Водоводна мрежа је у највећем делу града изграђена (90%). Дотрајалост цевног материјала проузрокује проблем губитака у мрежи и на прикључцима (који су

највећим делом челично поцинковани) који је растао из године у годину и сада је прешао 20% што представља границу толеранције.

Што се тиче потрошње технолошке воде покушава се са максималним растерећењем градског водовода јер су угрожени постојећи капацитети, а за њихово проширење су потребна велика средства која би знатно подигла цену воде. Јужна зона (Петрохемија, Азотара и Рафинерија) као највећи потрошач технолошке воде је прикључена на магистрални вод 500 mm, са кога вуче скоро искључиво санитарну воду док се технолошком водом снабдева из Дунава преко водозахвата лоцираног на Азотарином каналу. Остале Панчевачке фабрике су већином прикључене на градски водовод и делимично на сопствене бунаре.

Насељена места

Од насељених места у граду Панчево на панчевачки градски водовод су тренутно прикључена насеља јужно од града, а то су Старчево, Омољица, Банатски Брестовац и Иваново. Изграђен је цевовод пречника 400 mm до 200 mm који у комбинацији са једном међустаницом (бустер) за подизање притиска, остварује довољне количине и притиске.

Остала насеља територије града Панчева снабдевају се водом из сопствених локалних водовода који се састоје од бушених бунара, хидрофорских постројења са хлоринаторима и дистрибутивне мреже. Сва ова насеља имају генерално два проблема. Први и основни проблем је низак квалитет воде то јест степен прераде сирове воде, а други је сам капацитет изворишта и хидрофорских постројења која у летњим месецима не могу да обезбеде довољне количине санитарне воде.

- **Регулисање Тамиша и уређење обала**

Река Тамиш као највећа банатска река има велики значај за град Панчево и у том смислу се константно предузимају мере на регулацији овог водотока и на уређењу њених обала.

У грађевинском подручју насеља Панчево планом је предвиђен продужетак изградње кеја са шеталиштем у циљу регулисања Тамиша и уређења његове леве обала у зони горњег града, то јест од друмског до железничког моста на Тамишу. Ово подразумева санацију постојећег насипа и изградњу нових деоница на локацијама за које се утврди да су критичне за одбрану од великих вода.

На овом потезу је планирано и исправљање велике кривине (меандра) у Горњем граду прокопавањем новог корита чиме би се скратио ток Тамиша за око 900 m, повећале брзине тока воде и ослободило око 20 ha сада готово неискоришћене градске површине за развој осталих градских структура (становање).

Такође се планира уређење леве обале Тамиша на потезу од хидрочвора до ушћа у Дунав заједно са делом леве обале Дунава у циљу формирања, то јест комплетирања радно-пословне зоне "Лука Дунав-Мали Рит".

На преосталом делу тока кроз град Панчево, а то су КО Јабука и Глогоњ, се планира такође регулисање Тамиша у смислу санације постојећег насипа и изградње нових деоница на локацијама за које се утврди да су критичне за одбрану од великих вода, како самих насеља, тако и плодних обрадивих пољопривредних површина.

- **Регулисање Наделе**

Река Надел као главни реципијент највећег дела каналске мреже града Панчева такође изискује комплетну регулацију у смислу њеног повећања протока на минимум 5 m^3/sek преко уставе "Ботош" и ЦС "Томашевац", с тим да се дода повећање из Тамиша на стационажи km 10 + 100 преко будуће ЦС "Јабука" капацитета 1,6 m^3 и спојног канала 5 + 400 који се улива у Наделу на km 31+000, као и снабдевање Наделе водом преко реверзибилне ЦС "Иваново" капацитета 8 m^3. Поред овога неопходна је заштита и уређења обала, као и заштита квалитета воде, што би се постигло ригорозним санкционисањем постојећих загађивача.

- **Пољавица**

Водоток Пољавица настао сплетом канала. Проглашен је за заштићени резерват природе. Овим је првенствено заустављена даља неконтролисана дивља градња у непосредној зони водотока и његово интензивно замуљивање и загађење. У наредном периоду се планирају активности на подизању квалитета овог водотока и његовог непосредног окружења, као парка природе (измуљивање, порибљавање и уређење обала: еко-плаже, шеталишта и други примерени садржаји).

- **Каналска мрежа**

Системом канала унутар брањеног подручја контролише се ниво подземних вода пребацивањем сувишних вода у Дунав и Тамиш путем црпних станица Глогоњ, Топола 2, Маријино поље и хидро чвора "Иваново". Као мелиоративни систем каналска мрежа поред одводњавања има и функцију наводњавања. Систем канала такође прихвата атмосферске воде из насеља града Панчева и чини основу одбране од поплава унутрашњих вода на територији града.

У овако формираном систему отворене каналске мреже у граду Панчеву неопходно је поред њеног редовног одржавања у функционалном стању, извршити одређене реконструкције старијих канала у смислу повећања њихове пропусне моћи са усклађивањем капацитета пратећих објеката (црпних станица, мостова и пропуста). Такође је потребно изградити нове канале и спојити одређене сливове преко нових устава и црпних станица.

У циљу одбране од поплава неопходно је изградити отворену каналску мрежу и за сва насеља града Панчева чиме би се омогућило брзо и ефикасно одвођење вода ка ободним каналима и другим реципијентима, Ово подразумева ревитализацију постојеће мреже, рушење нефункционалних и нестручно изграђених канала, устава и пропуста и изградњу нових.

Водно земљиште представља корито и обале водотока, језера и акумулација. Водно земљиште се може користити без водопривредне сагласности, као пашњак, ливада.

Обала је појас земљишта који се протеже непосредно уз корито за велику воду водотока или језера, односно акумулације, а обала у подручју заштићеном од поплава је појас земљишта ширине 50 m, рачунајући од унутрашње ножице насипа према брањеном подручју.

Законом о водама дефинисано је инундационо подручје као појас земљишта између корита за малу воду и спољне ножице насипа, тј. појас земљишта између корита за малу воду и поплавне линије на подручју на којем нису изграђени објекти за заштиту од штетног дејства вода, а у сврху техничког одржавања водотока и других вода, спровођења обране од поплава и других облика заштите од штетног деловања вода.

Разликују се уређени и неуређени инундацијски појас с обзиром на постојање регулационих и заштитних водних грађевина. Утврђивањем неуређеног инундационог појаса, резервише се простор за грађење регулационих и заштитних водних грађевина, те ограничава простор природних и вештачких ретензија.

Према одредбама Закона о водама, по круни, у косинама и у ножици није дозвољена изградња било каквих објеката који предвиђају укопавање у тело насипа, тј. нису дозвољени никакви грађевински радови који задиру у геометрију насипа чиме би се довела у питање стабилност и функционалност као одбрамбеног објекта који штити град Панчево од штетног дејства високих вода Тамиша. У брањеној зони насипа, 100 m према брањеном подручју, као и у зони од 60 m од краја небрањене косине (небрањене ножице) насипа према реци није допуштена изградња било каквих објеката, укопавање цеви, засецање постојећег покровног слоја и слично, сем према датим условима (насипање терена и сл). Предвиђени објекти у наведеној зони морају бити такви да се за време њихове изградње и каснијег функционисања не наносе оштећења на водопривредним заштитним објектима. Такође према Закону о водама није дозвољена садња било каквог зеленила у овој зони (осим шумско заштитног појаса) пошто би то могло да угрози функционалност одбрамбене линије. У

небрањеном појасу, тј. у подручју између минор корита реке Тамиш и насипа прве одбрамбене линије није дозвољена изградња стамбених објеката.

У складу са Законом о водама, воде се могу користити на начин којим се не угрожавају природна својства воде, не доводи у опасност живот и здравље људи, не угрожава биљни и животињски свет, природне вредности и непокретна културна добра. Водећи рачуна о основним принципима заштите вода, на водном земљишту се могу градити:

• објекати у функцији водопривреде, одржавања и реконструкција водотока,
• објекти инфраструктуре (саобраћајни, енергетски),
• објекти туризма и рекреације (привезиште, туристичко пристаниште, плажа и сл), на основу одговарајућег урбанистичког плана, а у складу са: условима заштите животне средине, заштите станишта природних вредности, заштите културног добра и првенствено у складу са условима надлежног водопривредног предузећа.

У инундацији реке, од ножице насипа према реци у појасу ширине 10 m не могу се градити никакви објекти, а даље према реци, само изузетно, могу се лоцирати објекти постављени на стубове са котом пода изнад 1% велике воде реке. Ови објекти у кориту реке могу имати само привремени карактер, до момента техничких и других разлога за њихово уклањање, без права на надокнаду штета инвеститору. Нове објекте у инундацији лоцирати тако да заштитна шума испред насипа остане у функцији, односно да се не сече.

1.4. МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ

Са аспекта експлоатације минералних сировина, на предметном простору је могуће вршити истраживање, експлоатацију и коришћење подземних вода (укључујући и термалне и термоминералне воде) на основу сагласности надлежног органа.

Од минералних сировина утврђена су налазишта глине, шљунка и песка. У целини посматрано резерве минералних сировина на подручју општине Панчево значајне су економски само кад је реч о шљунку и песку.

На основу геотермалних истраживања на подручју општине Панчево забележено је присуство геотермалне енергије која је формирана током различитих геолошких раздобља. Истраживања су вршена на локалитету "Бања" надомак насеља Омољица, при чему су констатоване воде повишене температуре класификоване као хомеотерме и хипертерме.

Геотермалне воде би у будућности могле да имају велики значај уколико би се рационално користиле и експлоатисале за лечење.

2. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА, НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

2.1. СТАНОВНИШТВО

Последња деценија представља изузетно сложен период у демографском развоју Панчева и сеоских насеља. Становништво је углавном стагнирало и није се обнављало природним путем.

Иако је незахвално у овом моменту прогнозирати будуће кретање становништва, од пресудног значаја су дугорочне тенденције фертилитета, морталитета и миграторних кретања. Што се тиче природног прираштаја очекује се негативна тенденција из претходног периода, али и модификација старосне структуре становништва, односно повећање просечне старости становништва и

повећање удела старог становништва у укупном, базирано на претпоставци да ће се дужина очекиваног трајања живота повећати.

Под претпоставком нормализовања миграторних кретања условљених пре свега актуелном политичком ситуацијом, ревитализацијом привредних активности, побољшањем економске ситуације и повећањем свеукупног стандарда, активнијом и хуманијом социјалном политиком, и на основу анализе свих тренутно доступних природних и механичких компоненти у последњем међупописном периоду као најмеродавнијем за наредни плански период до 2011. године, у истом треба очекивати стагнацију становништва.

Табела: 12

Процена раста бројности становника града Панчева 2005-2020. год.

Извор: Републички завод за статистику Београд

Град Панчево 2002-2020.

2005	Укупно	М	Ж
0-4	6203	3133	3071
5-9	6068	3154	2914
10-14	7015	3649	3366
15-19	8218	4178	4041
20-24	9431	4789	4641
25-29	9556	4794	4762
30-34	8755	4364	4390
35-39	8312	4131	4181
40-44	8868	4323	4545
45-49	10348	5103	5245
50-54	11116	5490	5626
55-59	8608	4155	4453
60-64	6283	2936	3346
65-69	6664	3042	3622
70-74	5632	2395	3236
75-79	3718	1391	2327
80+	3509	1324	2185
Тотал	**128305**	**62352**	**65953**

Панчево насеље (7МЗ) 2002-2020.

2005	Укупно	М	Ж
0-4	3809	1913	1896
5-9	3577	1871	1706
10-14	4113	2148	1965
15-19	4872	2448	2424
20-24	5715	2859	2856
25-29	5920	2921	2999
30-34	5358	2607	2750
35-39	4975	2412	2563
40-44	5406	2568	2838
45-49	6384	3048	3336
50-54	6951	3314	3637
55-59	5432	2560	2872
60-64	3870	1765	2105
65-69	4094	1855	2239
70-74	3408	1463	1944
75-79	2105	771	1334
80+	1957	717	1240
Тотал	**77947**	**37242**	**40705**

Панчево, сеоски део (9МЗ) 2002-2020.

2005	Укупно	М	Ж
0-4	2394	1220	117
5-9	2491	1283	120
10-14	2902	1501	140
15-19	3346	1730	161
20-24	3716	1930	178
25-29	3636	1873	176
30-34	3397	1757	164
35-39	3337	1719	161
40-44	3462	1755	170
45-49	3964	2055	190
50-54	4165	2176	198
55-59	3176	1595	158
60-64	2413	1171	124
65-69	2570	1187	138
70-74	2224	932	129
75-79	1613	620	993
80+	1552	607	945
Тотал	**50358**	**25110**	**252**

Град Панчево 2002-2020.

2010	Укупно	М	Ж
0-4	6219	3161	3058
5-9	6196	3121	3076
10-14	6101	3164	2936
15-19	7026	3659	3367
20-24	8219	4166	4052
25-29	9456	4800	4656
30-34	9582	4789	4792
35-39	8737	4344	4393
40-44	8288	4096	4192
45-49	8746	4239	4506
50-54	10085	4933	5151
55-59	10639	5184	5454
60-64	8022	3797	4226
65-69	5564	2525	3039
70-74	5491	2421	3070
75-79	4165	1700	2463
80+	4142	1495	2647
Тотал	**126677**	**61597**	**65080**

Панчево насеље (7МЗ) 2002-2020.

2010	Укупно	М	Ж
0-4	3836	1950	1886
5-9	3805	1906	1899
10-14	3597	1877	1720
15-19	4120	2154	1966
20-24	4873	2442	2431
25-29	5731	2866	2865
30-34	5936	2918	3017
35-39	5347	2595	2752
40-44	4962	2392	2570
45-49	5332	2518	2813
50-54	6223	2947	3276
55-59	6655	3129	3525
60-64	5064	2339	2725
65-69	3430	1518	1912
70-74	3373	1475	1898
75-79	2522	1040	1481
80+	2331	820	1511
Тотал	**77136**	**36888**	**40248**

Панчево, сеоски део (9МЗ) 2002-2020.

2010	Укупно	М	Ж
0-4	2383	1211	117
5-9	2391	1215	117
10-14	2504	1287	121
15-19	2906	1505	140
20-24	3346	1724	162
25-29	3725	1934	179
30-34	3646	1871	177
35-39	3390	1749	164
40-44	3326	1704	162
45-49	3414	1721	169
50-54	3862	1986	187
55-59	3984	2055	192
60-64	2958	1458	150
65-69	2134	1007	112
70-74	2118	946	117
75-79	1643	660	982
80+	1811	675	113
Тотал	**49541**	**24709**	**248**

Град Панчево 2002-2020.

2015	Укупно	М	Ж
0-4	5204	2655	2549
5-9	6050	3072	2979
10-14	5981	2996	2985
15-19	5863	3028	2835
20-24	6729	3503	3226
25-29	7889	4000	3889
30-34	9163	4665	4498
35-39	9308	4662	4646
40-44	8453	4207	4246
45-49	7998	3935	4063
50-54	8388	4029	4359
55-59	9574	4621	4953
60-64	9877	4719	5159
65-69	7141	3286	3854
70-74	4579	1997	2582
75-79	4084	1720	2365
80+	4783	1769	3014
Тотал	**121066**	**58864**	**62202**

Панчево насеље (7МЗ) 2002-2020.

2015	Укупно	М	Ж
0-4	3152	1609	1543
5-9	3733	1896	1837
10-14	3674	1831	1843
15-19	3453	1795	1657
20-24	3940	2061	1879
25-29	4673	2342	2330
30-34	5552	2785	2767
35-39	5768	2841	2927
40-44	5174	2513	2661
45-49	4787	2297	2490
50-54	5115	2393	2722
55-59	5911	2760	3150
60-64	6183	2848	3335
65-69	4511	2025	2486
70-74	2826	1201	1625
75-79	2509	1047	1462
80+	2806	1036	1770
Тотал	**73766**	**35281**	**38485**

Панчево, сеоски део (9МЗ) 2002-2020.

2015	Укупно	М	Ж
0-4	2052	1046	100
5-9	2317	1176	114
10-14	2307	1165	114
15-19	2410	1233	117
20-24	2789	1442	134
25-29	3216	1658	155
30-34	3611	1880	173
35-39	3540	1821	171
40-44	3279	1694	158
45-49	3211	1638	157
50-54	3273	1636	163
55-59	3663	1861	180
60-64	3694	1871	182
65-69	2630	1261	136
70-74	1753	796	957
75-79	1575	673	903
80+	1977	733	124
Тотал	**47300**	**23583**	**237**

Град Панчево 2002-2020.

2020	Укупно	М	Ж
0-4	4811	2446	2365
5-9	5370	2742	2628
10-14	6235	3183	3051
15-19	6206	3111	3095
20-24	6158	3179	2979
25-29	7012	3625	3387
30-34	8093	4082	4011
35-39	9337	4725	4611
40-44	9400	4691	4710
45-49	8487	4211	4276
50-54	7938	3879	4059
55-59	8153	3867	4286
60-64	9020	4265	4755
65-69	8930	4153	4777
70-74	6044	2690	3354
75-79	3467	1446	2021
80+	5152	1956	3196
Тотал	**119813**	**58254**	**61559**

Панчево насеље (7МЗ) 2002-2020.

2020	Укупно	М	Ж
0-4	2871	1459	1412
5-9	3253	1661	1592
10-14	3845	1963	1882
15-19	3811	1900	1911
20-24	3633	1886	1747
25-29	4113	2134	1979
30-34	4798	2392	2406
35-39	5659	2821	2837
40-44	5824	2858	2966
45-49	5195	2516	2679
50-54	4753	2265	2488
55-59	4973	2297	2676
60-64	5572	2548	3024
65-69	5594	2506	3088
70-74	3821	1657	2163
75-79	2142	870	1272
80+	3094	1169	1925
Тотал	**72949**	**34903**	**38047**

Панчево, сеоски део (9МЗ) 2002-2020.

2020	Укупно	М	Ж
0-4	1940	987	953
5-9	2117	1081	103
10-14	2390	1220	116
15-19	2395	1211	118
20-24	2525	1293	123
25-29	2899	1491	140
30-34	3295	1690	160
35-39	3678	1904	177
40-44	3576	1833	174
45-49	3292	1695	159
50-54	3185	1614	157
55-59	3180	1570	161
60-64	3448	1717	173
65-69	3336	1647	168
70-74	2223	1033	119
75-79	1325	576	749
80+	2058	787	127
Тотал	**46864**	**23351**	**235**

Процена раста бројности становника
Град Панчево 2005-2020. год.
(прегледна табела за град и насељена места појединачно)

Табела: 13. Процена раста бројности становника
Град Панчево 2005-2020. год.

ПРОЦЕНА		2005		2010		2015		2020
БАНАТСКИ БРЕСТОВАЦ		3537		3479		3322		3291
БАНАТСКО НОВО СЕЛО		7387		7267		6938		6874
ГЛОГОЊ		3196		3144		3002		2974
ДОЛОВО		6874		6762		6456		6397
ИВАНОВО		1137		1119		1068		1058
ЈАБУКА		6348		6245		5962		5907
КАЧАРЕВО		7667		7543		7202		7135
ОМОЉИЦА		6555		6448		6157		6100
ПАНЧЕВО, град		77947		77136		73766		72949
СТАРЧЕВО		7658		7534		7193		7127
Сеоски део збирно		50358		49541		47300		46864
Град Панчево, збир		128305		126677		121066		119813

Према проценама Републичког завода за статистику Београд

У периоду 1948 - 2002. година укупан број становника расте по просечној годишњој стопи од 1,1 %, при чему је најдинамичнији развој остварен у насељу Панчево 2,6, а у анализираном периоду насеља Иваново (-1,3), Банатски Брестовац (-0,3) и Глогоњ (-0,3) остварују негативне стопе раста укупног броја становника. Негативне тенденције у кретању укупног броја становника постају израженије у периоду 1981-2002. година када је чак у 6 насеља града (Иваново, Банатски Брестовац, Глогоњ, Банатско Ново Село, Јабука и Качарево) дошло до опадања укупног броја становника, у два насеља Омољица и Долово није дошло до промене (0), у два насеља Панчево (0,4) и Старчево (0,2) је забележен незнатни раст укупног броја становника.

Природно кретање становништва града има изражене негативне карактеристике што се огледа у високом морталитету, ниском наталитету и негативном природном прираштају.

Механичка компонента значајно је утицала на кретање укупног броја становника, нарочито у периодима 1948 - 1961. и 1991 - 2002. године у којима је механички прилив био најинтензивнији.

Упоређивање тренда природног и механичког кретања становништва упућује на закључак да је доминантни утицај на кретање укупног броја становника у анализираном периоду имала механичка компонента.

Анализа старосне структуре становништва указује на тенденцију израженог старења популације, што ће се у будућности негативно одразити на природно обнављање становништва и на смањење категорије радно способног становништва.

Категорију пољопривредног становништва, која има значајно учешће у укупном броју становника, карактеришу лоша старосна и образовна структура.

Наведене карактеристике популације града указују на потребу предузимања одговарајућих мера из области демографске, економске и социјалне политике како би се у будућности обезбедило побољшање карактеристика становништва као непосредног развојног фактора.

2.2. ОДНОС ГРАДСКИХ И СЕОСКИХ НАСЕЉА И ФУНКЦИОНАЛНО ПОВЕЗИВАЊЕ НАСЕЉА И ЦЕНТАРА

Ради бољег функционалног повезивања насеља, као и њиховог даљег развоја и уређења у наредном планском периоду предвиђено је:

- подстицање урбанизације насеља и њихово повезивање на принципима одрживог развоја, уз максимално очување и заштиту животне средине;
- равномернији размештај центара услуга, њихова даља децентрализација и приближавање корисницима, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења;
- развој центра заједнице насеља тако да он буде носилац развоја у заједници насеља, центар пружања услуга за задовољавање разноврсних потреба становништва, као и основни покретач трансформације мреже околних насеља.

У граду Панчевуункционалног повезивања и међусобне организације, предвиђено је четири типа насеља:

1 Градски центар Панчево је центар националног значаја - функционално урбано подручје - поред унутрашњих има развијене и спољне функције према сеоским насељима, својим већ достигнутим привредним и популационим потенциалом, тако да *ће* се веза са осталим насељима у граду одвијати преко привредних, административних, здравствених, културно-просветних и других функција.

2 Већи локални центар – насеље Старчево и Качарево због брзог развоја објеката друштвеног стандарда и интезивног развоја одговарајуће инфраструктурне мреже и објеката можемо третирати као суградске центре.

3 Локални центар Долово, Јабука, Омољица и Банатско Ново Село - насеља више категорије у регионално-територијалној организацији мреже сеоских насеља града Панчево. Насеља ове категорије имају највиши степен опремљености од свих сеоских насеља и представљају центар за суседна насеља (Глогоњ Иваново, Банатски Брестовац), али села ове функционалне категорије имаће и самосталан карактер.

4 Примарно сеоско насеље Глогоњ, Иваново и Банатски Брестовац - пољопривредна насеља, са минималном опремљеношћу јавним услугама и службама, без икаквих спољних функција према суседним селима – Глогоњ.

III-2.2. Мрежа и функција насеља

У мрежи насеља град Панчево је Просторним планом Републике утврђен као центар националног значаја и функциоонално урбано подручје (ФУП) државног значаја. Функционално урбано подручје Панчева обухвата територије града Панчева и општина Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово, са приближно 225.000 становника. Просторно-функционална организација на нивоу ФУП Панчева би требало да обезбеди: рационализацију управљања и ефикасније обављање послова из домена свакодневних потреба грађана, организацију јавних служби усклађену са потребама, могућностима и интересима локалних заједница и ефикасније координирање активности и програма локалних заједница, чији ће значај расти са повећањем децентрализације управљања у Србији.

Сва насеља града (према ППР Србије) припадају примарним сеоским насељима, што указује на успорени процес како функционалне диференцијације, тако и процес успостављања хијерархијског система насеља у простору града.

Мрежу насеља града карактерише:

- оптималан број насеља (10) у односу на просечну вредност за град у АП Војводини (10,3),
- већа густина насеља – 7,56/100 km^2 (АПВ - 2,22/100 km^2),
- знатно већа величина просечног насеља – 12716 становника (АПВ - 4351), као и већа просечна величина сеоског насеља (5564 - 2104),
- знатно већа густина насељености која износи 168 ст/km^2 (за АПВ - 93,82 ст/km^2), што све заједно указује на врло рационалну мрежу насеља у граду.

Такође је за подручје града карактеристично да има изражену концентрацију становника у градски центар.

Основни задаци будућег развоја и просторно-функционалне организације мреже насеља града Панчева су:

- **Јачање улоге и значаја Панчева у мрежи градских насеља Србије** (за то постоје бројне просторне и функцијске предиспозиције као што су прворазредни географски положај – чвор на месту укрштања европских мултимодалних коридора VII и IV и близина коридора X, Београдског метрополитена).
- Развој рационалне мреже субцентара у оквиру градске територије како би се обезбедило **а**) уравнотеженост размештаја становништва са размештајем производње, потрошње и услуга; **б)** рационално управљање и ефикасније обављање свакодневних потреба грађана; **в)** ефикаснија и усклађенија организација јавних служби са потребама и интересима локалних заједница.
- Подстицање валоризације и рационалног коришћења локалних ресурса**,** посебно у руралним срединама и подручјима (природно-еколошких, демографских, техничких, економских, социјалних, културних...).
- Израда регулационих планова за сеоска насеља или њихове делове, у циљу рационалног коришћења простора, заштите културно-историјских језгара села, појединих амбијенталних или предеоних целина и слично.

Посебни задаци и смернице кјои ће допринети реализацији наведених циљева су:

1. Градске субцентре треба **развијати по концепту микроразвојних нуклеуса који је компатибилан са концептом "основних потреба"** развијеном и примењиваном у земљама Европске Уније.
2. **Интензивирати функционалну трансформацију сеоских насеља преко система градских субцентара** у којима ће бити лоцирани индустрија и делатности терцијарног сектора (који неће имати искључиво циљ пружања услуга локалном становништву, већ га и запошљавати – развијати централне функције), и тиме им дати улогу микроразвојних центара. Микроразвојни нуклеуси у принципу треба да буду у насељима у којима ће бити лоцирани нови
   индустријски погони прилагођени савременим технологијама и еколошким стандардима, и, по могућству, аутохтоним сировинама. Комплементарно индустрији у њима треба развијати трговинске, занатске, угоститељске, туристичке и културно-образовне делатности и социјалну инфраструктуру.
3. Градски субцентри – микроразвојни нуклеуси су **потенцијална места инвестиција повратника** са рада у иностранству.
4. **Микроразвојне центре међусобно повезати квалитетном мрежом саобраћајница** и интензивирати јавни саобраћај, развијати дневну миграцију радне снаге и успорити исељавање радноспособног становништва у градски центар или центре ближег и даљег регионалног окружења.

У погледу будућег развоја мреже насеља стратегија развоја подразумева:

- Подстицање урбанизације насеља и њихово повезивање на принципима одрживог развоја уз максимално очување и заштиту животне средине,
- Подстицање даљег развоја центара развоја, уз усмеравање промена у структури делатности центра, са циљем да се остваре што повољнији односи између производних и непроизводних делатности,
- Настојање ка формирању равномерније размештене мреже насеља, која ће омогућити ширење и интензивнији процес урбанизације, као и

смањење разлика у нивоима социо-економске развијености и насељености појединих делова подручја,

- Настојање ка равномернијем размештају центара услуга, њиховој даљој децентрализации и приближавању корисницима, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења,
- Подстицање стварања заједнице насеља различитих величина и садржаја заједничких интереса,
- Развој центра заједница треба усмерити тако да он буде носилац развоја и организације мреже насеља, пружања услуга за задовољавање разноврсних потреба становништва, али и основни покретач трансформације мреже околних насеља

Табела 14: Промена величинских категорија насеља 2002-2021.

Величинска категорија	Број насеља 2002.	Број становника 2002.	Просечна величина насеља 2002.	Број насеља 2021.	Број становника 2021.	Просечна величина насеља 2021.	Индекс пораста 2021/02
	1	2	3	4	5	6(5/4)	7(6/3)
до 1000	0						
1000-3000	1	1131	1131	1	1058	1058	0,93
3000-5000	2	6695	3348	2	6265	3133	0,93
5000 -10 000	6	42.249	7042	6	39.540	6590	0,93
10 000-30 000	0						
Преко 30.000	1	77.087	77.087	1	72.949	72.949	0,95
Укупно	**10**	**127.162**	**12.717**	**10**	**119.812**	**11.981**	**094**

Из тих разлога, функционална диференцијација мреже насеља заснована је на постојећој категоризацији у граду Панчеву, тако да ће у погледу функционалне организације постојати четири типа насеља:

1 Градски центар Панчево је центар националног значаја-функционално урбано подручје- поред унутрашњих има развијене и спољне функције према сеоским насељима, својим већ достигнутим привредним и популационим потенциалом, тако да *ће* се веза са осталим насељима у граду одвијати преко привредних, административних, здравствених, културно-просветних и других функција.

2 Већи локални центар – насеље Старчево и Качарево због брзог развоја објеката друштвеног стандарда и интезивног развоја одговарајуће инфраструктурне мреже и објеката можемо третирати као суградске центре.

3 Локални центар Долово, Јабука, Омољица и Б. Н. Село - насеља више категорије у регионално-територијалној организацији мреже сеоских насеља града Панчево. Насеља ове категорије имају највиши степен опремљености од свих сеоских насеља и представљају центар за суседна насеља (Глогоњ Иваново, Б. Брестовац), али села ове функционалне категорије имаће и самосталан карактер.

4 Примарно сеоско насеље Глогоњ, Иваново и Б. Брестовац - пољопривредна насеља, са минималном опремљеношћу јавним услугама и службама, без икаквих спољних функција према суседним селима – Глогоњ.

2.3. ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Будући развој, просторни размештај и организација јавних служби на подручју овог Плана, дефинисани су у складу са одредбама Просторног плана РС, циљевима развоја мреже насеља и посебним особеностима овог подручја.

Планирана мрежа јавних служби (реферална карта бр.2) обезбеђује задовољење основних насељских потреба и потреба ширих просторних целина, у складу са планираним нивоом насеља, односно његовим функционалним значајем у мрежи насеља овог подручја.

Табела: 15. Мрежа јавних служби према хијерархијском нивоу насеља

Организација јавних служби			**Примарно сеоско насеље IV Ниво**	**Локални центар III Ниво**	**Већи локални центар II Ниво**	**Центар националног значаја Функционално урбано подручје I ниво**
			Глогоњ Иваново Банатски Брестовац	**Долово Омољица Јабука Б.Н.Село**	**Старчево Качарево**	**Панчево**
I Социјална заштита и предшколско васпитање						
А.	Социјална заштита					
	1.	Домови за смештај деце без родитељског старања			o	●
	2.	Центри (комплекси) за старе			o	●
	3.	Дечије установе	o	●	●	●
Б.	Предшколско васпитање и образовање		●	●	●	●
II Образовање						
	1.	Основне школе-подручне	●			
	2.	Основне школе-потпуне	o	●	●	●
	3.	Средње школе		o	●	●
	4.	Више школе и факултети			o	O
	5.	Ученички и студентски домови			o	O
III Здравствена заштита						
	1.	Амбуланта, здравствена станица, мобилна здравствена служба	●	●	●	●
	2.	Дом здравља		o	o	●
	3.	Општа болница				O
	4.	Социјалне (специјализоване) болнице, заводи и институције		o		O
	5.	Апотеке	o	●	●	●
	6.	Ветеринарске станице	o	●	●	●
IV Култура						
	1.	Библиотеке	●	●	●	●
	2.	Домови културе	●	●	●	●
	3.	Народни универзитети		o	o	●

Организација јавних служби			Примарно сеоско насеље IV Ниво	Локални центар III Ниво	Већи локални центар II Ниво	Центар националног значаја Функционално урбано подручје I ниво
			Глогоњ Иваново Банатски Брестовац	Долово Омољица Јабука Б.Н.Село	Старчево Качарево	Панчево
	4.	Музеји	o	•	•	•
	5.	Архиви		o	o	•
	6.	Галерије и изложбени простори	o	•	•	•
	7.	Сценско-музичке делатности		o	o	•
	8.	Заводи за заштиту споменика				O
V Информатичке делатности и комуникације				o	o	•
VI Физичка култура						
	1.	Отворени-уређени простори	•	•	•	•
	2.	Отворени-уређени и опремљени простори	o	•	•	•
	3.	Покривени објекти физичке културе		o	•	•
	4.	Мањи спортско-рекреативни центри		o	o	O

- • обавезни садржаји;
- ○ могући садржаји ако постоји интерес и економска основа за организовање садржаја или код насеља са специфичним функцијама.

Опремљена предложеним садржајима и организована тако да обављају предвиђене функције, насеља ће (сврстана у предложене нивое) представљати рационалнији систем него што је то данас

3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

3.1. ПОЉОПРИВРЕДА

Ако се има у виду геостратешки положај Панчево, као једног од центара националног значаја, а посебно за регионално окружење, развој веза са суседним регионима (трансграничних и трансрегионалних) је условљен убрзањем транзиционих процеса. Развој овог процеса у великој мери зависи од нормативних и других активности које су у надлежности државе. Надлежни органи Панчева треба са своје стране да предузму све мере које могу да убрзају процес транзиције, а пре свега у домену афирмације и промоције простора за привлачење капитала (на пример, обезбеђењем простора/локација, изградњом инфраструктуре, очувањем животне средине, повољном пореском политиком, подстицањем партнерства јавног и приватног сектора и сл). У тој функцији је и Просторни план града Панчева, који у фази имплементације мора својим активностима да прати локална самоуправа (формирањем институција, доношењем одређених прописа, стандарда и норматива, развојем партнерства јавног и приватног сектора, као и укључивањем банкарског сектора у овај вид сарадње на конкретним програмима).

Стратегија развоја

Полазећи од оствареног развоја, стања и уочених проблема, као и потребу да се оствари амбијент који ће омогућити да се створи здрава, разноврснија и конкурентна привреда града , може се за основни стратешки циљ дефинисати привредни развој.

Да би се подигао ниво економске развијености неопходно је да се у граду **настави процес преструктурирања** на:

- **међугранском нивоу** - у правцу даљег јачања услужног сектора, али и реструктурирањем индустрије, грађевинарства и пољопривреде. У сфери услужног сектора акценат је на развоју не само прометног већ и других услужних делатности, као што су транспортне, производно-занатске угоститељско-туристичке, а посебно финансијских, банкарских, информатичких, интелектуалних и других, без којих нема амбијента за модерно пословање;
- **гранском нивоу -** у правцу модернизације, рационализације и интензификације производње. Производна структура треба да се трансформише у правцу пропулзивних и профитабилних програма, али и еколошко прихватљивих и препознатљивих, што упућује да се кроз развој малих и средњих предузећа овај концепт може најбоље реализовати;
- **нивоу предузећа** - кроз финансијско (финансијском консолидацијом - решавање питања покривања губитака, наплате потраживања и подмирења дуговања потражиоцима, улагањима), организационо (постављање нове организације послова, издвајања делова који могу самостално да функционишу) и производно (увођење нових програма тржишно оријентисаних, стицање "бренда" тј. марке производа и сл) реструктурирање. Приватизација је један од кључних метода оздрављења, а који поред финансијских и социјалних елемената треба да садржи и аспект заштите животне средине, који у савременом пословању постаје све важнији елемент вредности акционарског капитала. Без приватизације нема промене привредне структуре, а без промене привредне структуре нема нових радних места.

Поред тога, неопходно је у циљу успостављања економије земљишта да се у граду Панчеву:

- **успоставе институције** тј. пре свега механизми који би омогућили да се средства уложена у земљиште (опремање) поврате у реалном економском износу, како би се омогућила одговарајућа понуда локација и простора (кроз развој новог земљишта, урбану обнову, реструктурирања постојећих простора, и сл.),
- **успоставе инструменти** који би обезбедили кохерентност економске, фискалне, посебно пореске и кредитне политике. Уређење и обезбеђење функционалног развоја како урбаног подручја тако и руралних насеља ће захтевати велика финансијска средства, а самим тим и унапређење досадашње пореске политике како би се захватио приход од земљишта и промета непокретности, где се, такође, одвија један вид сиве економије, као и тражење додатних извора прихода, укључујући и приватна средства и
- **омогући газдовање локалне заједнице својим непокретностима**, што је значајан предуслов да се исте капитализују и на тај начин побољшају локалне финансије.

Пољоприведа и развој села

Пољопривреда града Панчева је неодвојива од сеоског простора, његових културних вредности и знања, као важних развојних потенцијала, те се може поставити следећи циљ њеног просторног развоја:

Ефикаснија и капитално успешнија пољопривреда бољим и организованијим коришћењем ресурса, на начелима одрживог развоја и одговарајућим повезивањем и пласманом на широј регионалној основи.

Стратешки циљеви и смернице планске разраде

Основни стратешки циљ развоја пољопривреде је **стварање услова за прилагођавање пољопривреде Панчева и пољопривредних произвођача условима могућег чланства Републике Србије у WTO, CEFTA, односно у Европској унији**. Да би се овај дугорочни циљ остварио неопходна је заштита и унапређење пољопривреде и села на простору општине, што се може постићи поштовањем следећих смерница:

10. **Чувањем површина и плодности пољопривредног земљишта** поштујући основна начела одрживог развоја, уређења и управљања над пољопривредним земљиштем (пољоривредно земљиште од 1 до 4 катастарске класе може се само у изузетним случајевима предвидети за друге намене, док маргиналне оранице под 7 и 8 катастарском класом пренаменити у шумско земљиште), повећање величине пољопривредних газдинстава и унапређење тржишта земљишта.
11. **Одрживим коришћењем природних ресурса** (воде, земљишта, ваздуха...) створити одрживе и еколошки прихватљиве производе и услове производње хране у сврху очувања и заштите природне средине.
12. **Повећањем способности пољопривредног земљишта** за производњу високо вредне, здравствено безбедне хране и других пољопривредних производа за домаће и друга тржишта.
13. **Побољшањем старосне и образовне структуре** пољопривредника.
14. **Развојем конкурентне пољопривредно-прерађивачке делатности**.
15. **Повећањем дохотка** пољопривредних произвођача.
16. **Осигурањем примерених животних услова** у руралном подручју, побољшањем животних, радних и производних услова на селу, што се успешно постиже спровођењем стратегије интегралног развоја руралних простора.
17. **Стварањем препознатљиве робне марке** и вредних производа дефинисаног географског порекла, са тржишном предношћу.
18. **Уравнотежењем регионалног развоја**, подстицањем, стварањем и развојем одрживих, тржишно усмерених и привредно оправданих породичних пољопривредних газдинстава.

Стратешка опредељења

Пред градом су нужне су значајне промене које ће се истовремено одвијати у два правца:

а) повећање производње и квалитета, и

б) снижавање трошкова производње, а све у настојању неугрожавања, заштите и очувања животне средине и руралних система.

У остварењу постављених циљева треба настојати на укрупњавању поседа пољопривредног домаћинстава, на његовом повезивању/удруживању у прихватљиве облике задруга, повећању нивоа образованости и стручности носиоца газдинства, доступности свих служби за помоћ пољопривредницима на стварању препознатљивих локалних производа и њиховом организованом наступу и промоцији на другим тржиштима.

У процесу планирања намене земљишта стратешки треба тежити ка одрживости природних и створених ресурса, пре свега, водећи рачуна о основним карактеристикама терена, односима власништва, створених и потенцијалних структура и начина коришћења земљишта.

Ради реализације постављених циљева, задатака и планске концепције развоја пољопривреде, следећи плански задаци су посебно значајни:

- Формирање система заштите, коришћења и унапређења функције пољопривредног земљишта (еколошке, природне, културне и привредне) на нивоу града Панчева.
- Успостављање организационих, техничко-технолошких, еколошких и економских услова за трајни интегрални рурални развој.
- Развој система еко-еко пољопривреде.
- Побољшање асортимана пољопривредних производа прилагођавањем производње, по количини, квалитету и конкурентности, захтевима европског тржишта.
- Опремање простора за третман анималног отпада и депоније комуналног отпада (да би се исте дислоцирале из града).

Развој и обнова села

Полазне основе стратешког управљања пројектованог развоја пољопривреде спадају у домен пореске политике, цена, субвенција, подстицаја и, пре свега, свеукупног развоја руралних простора. Међу најактуелније, свакако, спадају:

- **развој малих и средњих предузећа** која се структурно и производно далеко брже прилагођавају специфичним захтевима корисника и тржишта на коридору.
- **развој сеоског туризма и домаће радиности** прилагођених условима транзитног туризма. У том смислу села ближа коридору треба да прилагоде своју понуду једнодневном туристи, док села удаљенија од коридора треба да маркетиншки и асортиманом привуку пролазнике да скрену са главног пута и евентулано се дуже задрже.
- **организација задругарства** у функцији развоја производње и продаје за профил
  познатог (врло пробирљивог) али и пролазног купца.

У граду Панчево треба створити услове који подстичу стварање интензивне и стабиле пољопривредне производње и успоставити интегрални рурални развој, који захтева стварање општих предуслова

- **трансформацију ситног индивидуалног газдинства** у модерно фармерско газдинство европског типа;
- **активирање локалних развојних потенцијала** руралног подручја заснованих на пољопривредном газдинству као основној производној и социо-културној ћелији на селу;
- **интензификацију производње породичних пољопривредних газдинстава**, производњом којом би се усагласили привредни субјекти, прехрамбена индустрија и пољопривредне задруге и предузећа;
- **реформу пољопривредних предузећа** уз очекивану експанзију малих и средњих предузећа по основу својинске трансформације, транзиције и реструктуирања пољопривреде;
- **економско управљање и едукацију** пољопривредника како да развију производ у складу са захтевима заједничког тржишта ЕУ;
- **управљање земљиштем, укрупњавање пољопривредних површина**, започињање спровођења комасације;
- **развој производње основних ратарских производа** (семенски и за потрошњу) али и као сировине за даљу финализацију;
- **развијање сточарства: говедарства, овчарства и козарства** ради производње **млека и меса**, променом расног састава крава, оваца и коза, те побољшањем њихове исхране и услова смештаја, градњом сточарских

фарми, повезивањем привредних субјеката пољопривреде и породичних газдинстава.

Развојна концепција треба да буде праћена инстуционалним прилагођавањима која одговарају амбијенту тржишне привреде, како би се створили солидни и промишљени предуслови, у оквирима аграрне политике (повећање продуктивности пољопривредне производње, стандарда пољопривредне заједнице, стабилизација тржишта и др) и примене међународних стандарда, за приступање Европској унији и архитектури заједничке европске аграрне политике. Прихватање европских стандарда и прилагођавање прописа (у области хармонизације националног законодавства, стандардизације, акредитације, сертификације, усаглашености и др) онима који су важећи у аграру ЕУ незаобилазан су начин укључивања у европске токове.

3.2. ШУМАРСТВО, ЛОВ И ЛОВНА ПОДРУЧЈА

Једна од кључних улога насељског, ваннасељског и заштитног зеленила, као и шумских површина, испољава се у стварању повољних хигијенско-здравствених услова, побољшању топлотног режима, пречишћавању ваздуха, повећању релативне влажности као и у укупном побољшању микроклиматских услова. Ако се овоме дода и естетска вредност коришћеног садног материјала, као и позитиван ефекат на људску психу, јасно је зашто зеленило мора да има значајно место у планским документима.

Основни кораци морају бити у смеру смањивања деградираности постојећих површина спровођењем биолошко-мелиоративних мера, пошумљавања слободних површина на којима није организована производња и површина које се не могу привести пољопривредној производњи. Пошумљавање треба вршити и на површинама које треба мелиорисати уз помоћ ове вегетације.

Посебну пажњу треба обратити на све видове заштитног зеленила у насељима, око индустријских зона, дуж магистралних саобраћајница, дуж водотокова, дуж атарских путева и сл.

У оквиру насеља требало би оплеменити и ревитализовати постојеће површине под разним видовима зеленила и подизати нове, а све у циљу санитарно-хигијенске заштите, естетске и рекреативне функције. Формирањем заштитноих зелених појасева око насеља одвојиће се урбана средина од других намена, а уједно је то заштита пољопривредног земљишта од даље изградње и омогућавање даљег развоја пољопривреде. За подизање нових засада треба искористити некадашње пашњаке који су били при некадашњим пољопривредним добрима. Они су делимично приведени пољопривредној производњи, али има делова који се могу користити за пошумљавање. Ово не треба дефинитивно зацртати јер се морају пратити тенденције у сточарству и поштовати потребе у овом виду пољопривредне производње.

Садржај и нормативне величине зеленила варирају у зависности од дела насеља у којем се налазе предметне зелене површине. За сва насеља збир свих зелених површина треба да износи мин. 45 m^2/становнику. Укупне површине зеленила (насељског и ваннасељског) не смеју бити мање од 200 m^2 по становнику.

Лов и ловишта

Пун економски капацитет постићи ће се реалним прогнозама динамике развоја популације дивљачи, активностима у правцу постизања тог циља (оптимални матични фонд за сваку сезону, уважавање реалног прираста, губитака и контролисаног одстрела...), добрим управљањем прихода и расхода.

3.3. ИНДУСТРИЈА, МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА

Град Панчево треба да тежи да се развија у правцу заокружавања привредне структуре активирањем и искоришћавањем свих ресурса. Поред преструктурирања постојећих капацитета, град Панчево треба да искористи оне своје просторне потенцијале где може да оствари конкурентске и интегративне предности.

Концепт **индустријског развоја** града Панчева заснива се на даљем развоју већ заступљених индустријских грана, без обзира што неки капацитети данас не раде или пак раде знатно умањеним капацитетима. У основи оваквог концепта су изграђени капацитети, сировинска основа, традиција, радна снага, тржиште и инфраструктура. Истовремено постојеће гране карактерише пропулзивност, у смислу могућности диверзификације (вертикалне и хоризонталне) производње и запошљавања, сталног ширења тражње за производима, што је битно са становишта веће упослености радне снаге. Зато је неопходно да се створе услови да постојећа предузећа прођу кроз процес реструктурирања, да се подстакне развој малих и средњих предузећа и на руралном простору, да се освоје више фазе прераде пољопривредних производа, као и да се у свом пословању придржавају високих стандарда (посебно важно за пољопривреду и прехрамбену индустрију). Важно је да већ данас постоје одређене иницијативе за развој производње и прерађивачке капацитете у појединим сеоским насељима

Поред претходног, реално је претпоставити да сваки развој прате и нове технологије и иновације, па треба рачунати да ће се и на овом подручју појавити гране и нови програми који данас нису заступљени. С тим пре што је ово подручје под утицајем два значајна трансевропска коридора (водног и друмског), који ће иницирати нове потребе а самим тим и нове могућности за развој.

У концепцији дугорочног развоја и размештаја привредних делатности и привредних зона, постављени су следећи циљеви:

- Ревитализација и модернизација постојећих и изградња нових производних капацитета;
- Раст учешћа индустрије у Друштвеном производу Панчева (у односу на привреду);
- Прилагођавање величине и структуре индустрије стварним потребама тржишта;
- Обезбедити понуду локација различитих величина, ради рационалног коришћења земљишта и прилагођавања потребама потенцијалних инвеститора;
- Простори за привредне активности планирани су према процењеним потребама уз додатни услов да се обезбеди разноврсна понуда локација на различитим развојним правцима и повећа конкурентност и привлачност Панчева у односу на велике градове у окружењу.

Што се тиче просторног аспекта, односно просторног размештаја привредних функција планира се задржавање постојећих индустријских комплекса као и планирање нових у оквиру грађевинских реона како Града Панчева тако и насељених места.

У оквиру грађевинског реона Града Панчева планира се задржавање постојеће „јужне“ индустријске зоне коју чине комплекси Петрохемије, Рафинерије и Азотаре чије ће будуће функционисање бити условљено производњом која неће имати негативне ефекте на непосредну и ширу животну средину.

У северном делу града планира се задржавање и даљи развој постојећег металског комплекса фабрике авиона „Утва“.

У источном делу града планира се задржавање и даљи развој постојећих мањих индустријских комплекса металске и прехрамбене индустрије (Минел, Млекара, ..).

Од постојећих индустријских капацитета у оквиру грађевинског реона Панчева који више нису у функцији планирају се простори за изградњу „Braun field“ индустрије.

У ову групу спадају следеће фабрике: „Утва Камиони“, „Индустрија стакла Панчево“, Фабрика сијалица „Тесла“, „Бетоњерка“, Пивара, Фабрика обуће, итд.)

У Панчеву се у оквиру „јужне индустријске зоне“ планирају и три комплекса за развој „Green field“ индустрије.

У плановима генералне регулације који предстоје да се израде за насељена места, привредне зоне планирају се у оквиру грађевинских реона ових насеља.

Грађевинарство Панчева, такође, мора проћи процес преструктурирања, како би се прилагодило новим захтевима који ће се временом формирати, а значиће потребу за пружањем специфичних услуга јер ће уместо масовне изградње све актуелнији бити урбана обнова, реконструкција, модернизација и послови одржавања, и сл. У том смислу ће се све више испољавати потреба за специјализацијом грађевинских предузећа.

Саобраћајни положај града Панчева треба искористити да се ојача **саобраћајна привреда**, посебно развојем и ширењем саобраћајних, дистрибутивних и прометних функција, али и различитих сервисних услуга, што истовремено значи развојне могућности за поједина ванградска насеља.

Услужни сектор, да би постао носећи треба, не само да прати потребе привреде и становништва, већ да се јавља као битан фактор формирања привлачног пословног окружења, посебно када су у питању финансијске, информатичке, банкарске, различите интелектуалне и сличне услуге. Истовремено сектор услуга може битно да утиче на побољшање услова живота становништва руралног подручја. За бржи развој услужног сектора основна претпоставка је виши ниво развијености, виша платежна способност и куповна моћ.

Занатске услуге свој интерес за развој треба да налазе у ширењу нових технологија, које су неминовост будућег развоја, али и у подмирењу различитих потреба становништва и привреде. Неопходно је подстицати привредну кооперацију и формирање малих, флексибилних производних капацитета који ће моћи опслужити веће капацитете и на тај начин заменити увоз и запослити данас недовољно упослен или незапослен радни потенцијал. Овај сектор може у изградњи коридора 10 наћи значајан подстицај за развој, који би значио и могућност за нека, локацијски погодна, насеља да се у том смислу определе.

- **Јавни интерес** и начин његове заштите. Јавни интерес налаже контролу развоја приватног сектора (кроз урбанистичко планирање, заштиту животне средине, режим грађења, јавном контролом коришћења земљишта и сл). Такође, правна и социјална сигурност увек представљају део јавног интереса, па сходно томе је **потребно примењивати и одговарајуће мере када се планским или другим акцијама угрози приватни интерес**;
- **Институције и механизми,** како би се омогућила одговарајућа понуда локација и простора (кроз реструктурирање постојећих простора, развој новог опремљеног земљишта, урбану обнову, комунално опремање и сл). С тим у вези, **пожељно је формирање и посебних институција** (агенција), на бази сарадње јавног и приватног, али банкарског сектора, који би пратио реализацију конкретних програма.
- **Инструменти** који би обезбедили кохерентност економске, фискалне, посебно пореске и кредитне политике. **Неопходно је унапређење досадашње пореске политике како би се захватио приход од земљишта и других непокретности**, где се, такође, одвија један вид сиве економије. Истовремено, пореска политика може бити и подстицајна, када се привлаче нови инвеститори или пак када се део средстава улаже за унапређење животне средине (нови зелени простори, *изградња паркинга,* увођење нових технологија и сл). Димензионисање накнада за коришћење и накнада за уређење земљишта треба да су засноване на економским принципима, који би омогућили да се средства уложена у земљиште (опремање) поврате у реалном економском износу.

Обликовање нове привредне, а пре свега индустријске, структуре према савременим тенденцијама развоја одвија се кроз различите аспекте преструктурирања:

- са аспекта развоја индустрије као привредне делатности (1) кроз међугранско преструктурирање чија је основна одредница јачање услужног сектора, (2) на гранском нивоу – кроз модернизацију производње, научно-технолошко иновирање и развој пропулзивних индустријских грана и (3) на нивоу предузећа кроз финансијско, организационо, производно и кадровско преструктурирање,
- са аспекта промене власничке структуре, кроз убрзање процеса приватизације,
- са аспекта прилагођења тржишним условима привређивања и јачања конкурентних способности индустрије као основног регулатора економских односа.

Поред приватизације, битан сегмент трансформације индустријске структуре односи се на развој малих и средњих предузећа као важног елемента у разградњи постојеће неефикасне индустријске структуре. Њихова супериорност се испољава у економском и производном погледу кроз позитиван утицај на ефикасност, запошљавање радника и афирмацију предузетништва са обележјима децентрализованог развоја и јачања локалне самоуправе.

Стратешки задаци просторне организације индустрије у граду Панчеву су:

- **формирање савремене индустријске структуре** (тржишност, конкурентност производа, високо учешће знања, савремена технологија, квалитет менаџмент) и нових просторних форми функционисања индустрије (индустријски парк, слободна зоне..),
- **поштовање принципа одрживог развоја кроз економски оправдану производњу** која ствара прилике за будуће генерације, побољшава запосленост уважавањем свих социјалних аспеката, смањује еколошки притисак на окружење и рационално користи ресурсе и др,
- **повратак на ниво развијености крајем осамдесетих година** у првој, и убрзани развој у другој половини планског периода.

Трговина, угоститељство, занатство

Трговинско-прометни сектор, данас највиталнији, ће се временом диференцирати, подмирујући потребе становништва и привреде, али и са све израженијом улогом "интегративног фактора" Панчева са ужим и ширим окружењем

Развој **угоститељско-туристичког сектора** треба посебно подстицати, како би се створила понуда (смештајна и друга), која ће одговарати концепту будућег развоја панчевачког подручја и Панчева као модерног пословног и административног центра и центра националног значаја. Истовремено, село и пољопривреда могу бити мотиви за развој сеоског туризма, али и транзитног у подручјима саобраћајних коридора.

Реализација овог економског концепта делом има своје упориште у већ обезбеђеним просторима за привредни развој (привредно-индустријске зоне, зоне за развој мале привреде) и резервисањем новог простора кроз овај плански документ (туристичке зоне, екопољопривредне зоне, зоне за пружање саобраћајно-прометних али и услуга за различите кориснике саобраћаја).

Да би простор био у функцији процеса формирања здраве, конкурентне привреде и могућности да се задовољи нова тражња за простором, али и обезбеди функционални развој како урбаног подручја Панчева тако и нових центара развоја неопходно је јасно дефинисати.

4. РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА

Сагласно расположивим природним и другим ресурсима, у њиховим оквирима треба тражити место и позиционирати туристичку делатност у граду Панчеву којој у досадашњим развојним концептима није давана одговарајућа улога, насупрот њеној евидентној утемељености на различитим и атрактивним природним и антропогеним вредностима. Ради тога може да се дефинише циљ развоја ове примарне гране: **Развој туризма Града на нивоу привредне гране конкурентне и компатибилне осталим пропулзивним привредним гранама на овом простору.**

Остали задаци развоја туризма би били:

- **формирање интегралних амбијенталних целина** које се заснивају на заједничким туристичким садржајима,
- **јачање аутентичности и компаративних предности** унапређивањем квалитета природних потенцијала (шуме, реке, културно-историјски садржаји и др) за различите видове туристичких и рекреативних активности: посете, излете, лов, риболов, образовни туризам),
- **активирање привредно-туристичких веза** Панчева са градовима и општинама у окружењу (Београд, Алибунар, Ковачица, Опово, Ковин, Вршац, Бела Црква и др), као и на ширем, националном и европском нивоу ради дефинисања заједничке туристичке понуде, акција и планова,
- **уклањање свих препрека развоју туризма** заснованих на немару, лошој организацији или недостатку договора (дивље депоније, бесправни објекти који угрожавају функцију и естетику простора, застарели индустријски објекти и сл),
- **систематизовање културних, спортских и рекреативних потреба** ради дефинисања заједничких зона активности,
- **одређивање локација** за смештајне капацитете туриста (хотели, мотели и сл),
- **формирање мреже угоститељских објеката** као и њихова класификација по квалитету, садржају, капацитету и др,
- **квалитетна презентација изузетно значајних објеката** како културно-историјских, тако и природних вредности и одговарајућих програма,
- **дефинисање локација за информативне пунктове** нарочито на путним правцима,
- **уређење обала река и језера** са свим пратећим садржајима,
- **одржавање, адаптација и изградња** туристичких и спортских објеката,
- **завршетак започете изградње** спортских објеката.

Туристичке зоне и локалитети

На територији града Панчева детерминишу се три туристичке зоне и то зона северно од насеља Панчева са селима Глогоњ, Банатско Ново село, Качарево, Јабука и Долово, друга зона самог насеља Панчева са Војловицом и трећа са насељеним местима Старчево, Омољица, Банатски Брестовац и Иваново. Туристичка организација Панчева (у даљем тексту ТОП) је у својим плановима зацртала да се у оквиру свих зона формира пешачко-бициклистичка стаза која би повезивала насељена места, салаше у атарима и атрактивне садржаје са туристичког и рекреационог становишта. Такође су им планови повезивање ових стаза са "EURO Velo 6". Све активности ТОП биће усклађене са Стратегијом туристичког развоја Србије (који је урађен) и Стратегијама туристичког развоја Војводине и Јужног Баната (које су у изради). Све активности ће се заснивати на културном, индустријском наслеђу и манифестацијама које се одржавају на територији града Панчева (у поглављу 3.5.4.). За смештј посетилаца потребна је изградња хотелских смештаја, кампова и активирање домаћинстава у насељеним местима за развој сеоског туризма.

У зони северно од Панчева локалитет Глогоњ - Јабука: на локалитету уз водоток Тамиша планиран је камп за потребе ловног и риболовног туризма, као и за потребе Буба феста када се активирају и капацитети у оквиру индивидуалних стамбених објеката у насељеном месту. Насељено место Качарево има, већ традиционалну и познату манифестацију и ван граница Србије, Сланинијаду када се осећају потребе за већим смештајним капацитетима у сеоским домаћинствима, с обзиром на то да се манифестација одржава четири дана. Банатско Ново Село има највећи људски потенцијал за ове врсте активности. Етно фестивал је основ за разноврсну културну размену са суседном Румунијом. Банатско Ново Село и Долово тангирају Делиблатску пешчару и та чињеница је основ за планове ТОП за употпуњавање манифестација у Долову (штрудлијада, винаријада, ивањско цвеће и дани откоса) са обиласком и сафаријима по пешчари. Већ сад се јављају појединачне иницијативе и формирана је етно кућа. У најави су и активности на уређењу забареног језера у насељеном месту Долово са уређењем простора за камп. У овој зони се планира и активирање крака старе пруге Ковачица- Мраморак-Алибунар и део до Банатског Новог Села.

Средишња зона Панчева и Војловице већ сада у понуди има двочасовни обилазак града са обиласком историјских знаменитости, нарочито за школске екскурзије. Овде је потребно значајно улагање у ревитализацију Надела за потребе рекреације становника.

У оквиру треће зоне, а у насељеном месту Старчево, потребно је уређење простора код археолошког налазишта „Град". У Омољици је локалитет цркве из XII века (кат. Парц. 734/6 и 4735/1 КО Омољица) на којој нису завршена истраживања. У овом насељу се одржава традиционална културна манифестација „Жисел“ са великим бројем посетилаца. На потесу између Омољице и Банатског Брестовца је заштићено природно добро „Пољавица" и овде се налази камп „Јабуков цвет", а постоји потреба за још једним. На крају, насеље Иваново има ресурсе за развој ловног и риболовног туризма. У трећој зони највеће људске ресурсе има Омољица и намеће се као насеље које преузима централну улогу у њој.

Видови туризма са капацитетима

На територији града Панчева постоје могућности за развој сеоског, наутичког и рекреативног туризма и фотосафарија.

Сеоски туризам има основ у разноврсним манифестацијама по свим насељима а капацитети ће зависити од величина, како манифестација, тако и самих насеља. ТОП за сада нема дефинисане потребе за објектима у оквиру домаћинстава за бројем објеката и лежајева у њима.

Наутички туризам ће се заснивати на марини на ушћу Тамиша у Дунав и камповима уз обале истих. Досадашња искуства показују да је оптимална величина кампова за 20 *(двадесет)* камп-приколица. Локације кампова су у насељима Иваново, Долово и Б. Брестовац. У функцији је само ауто камп караванинг клуб „Јабуков цвет" у Банатском Брестовцу са преко 5 ha површине и 300 плацева са пратећом инфраструктуром (вода, струја, санитарни чвор).

Рекреативни туризам, намењен активној рекреацији, је лоциран крај водотокова Дунав, Тамиш, Надел и Пољавица, као и у насељима Долово и Банатко Ново Село која су на ободу Делиблатске пешчаре. Хиподром у Панчеву је објекат који пружа могућности за рекреацију љубитеља коњичког спорта. Смештај ових корисника би требало да буде у хотелским објектима у Панчеву.

За сада постоји *хотел „Тамиш“ у Панчеву са 180 лежајева и* мотел MISS са 35 лежајева, што не задовољава ни садашње потребе. Близина Београда као и развијена индустрија у општини Панчево, велики број манифестација на територији града за последицу имају посете великог броја пословних људи из читаве Европе, *а хотелски смештај хотела „Тамиш“ не задовољава стандарде европског*

хотелијерства. Стратегијама туристичког развоја Војводине и Јужног Бната ће се дефинисати број хотелских објеката, њихови капацитети и опремљеност.

Туристичке манифестације у граду Панчеву

- Панчево: „Карневал“, „Жетелачки дани“, „Дани Прота Васе“, „Светосавски дани духовне музике“, „Етноглас“, џез фестивал и скуп бајкера „Coyote“;
- Качарево: „Сланинијада“,
- Долово: „Штрудлијада“, „Винаријада“, „Ивањско цвеће“, „Дани откоса“;
- Старчево: „Тамбурице“;
- Омољица: „Жисел“,
- Банатски Брестовац: „Паприкијада“,
- Јабука: „Скуп олдтајмера“(„Бубафест“).

5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА, ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНИМ ИНФРАСТРУКТУРНИМ МРЕЖАМА

5.1. САОБРАЋАЈ И САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Друмски саобраћај

Општине у јужном Банату заједно са градом Панчево карактеристичне су по малој густини путне мреже од 0.176 km/km² до 0.257 km/km², што је испод просечне густине за подручје покрајине од 0.358 km/km².

Развој мреже друмских саобраћајница на територији града Панчева имао је идентичне карактеристике са развојем путне мреже у осталим подручјима покрајине и Републике Србије.

У периоду до 1999. године на територији града Панчева углавном је вршена реконструкција путева по постојећим трасама. Реконструкција путне мреже вршена је без значајнијих интервенција, углавном се вршило осавремењавање коловозних застора па су техничко-експлоатационе и безбедносне карактеристике мреже углавном неповољне. Трасе најважнијих путних праваца у општини и даље пролазе кроз централна подручја насељених места, укрштања са железничким пругама су углавном у нивоу, остао је релативно велики број оштрих и небезбедних хоризонталних кривина, а ширине коловоза су недовољне и сл.

Територија града Панчева располаже мрежом јавних - категорисаних путева укупне дужине од 149.5 km.

Од укупне мреже друмских саобраћајница на територији града Панчева, 75.3 km или 51% су државни путеви I и II реда. 59.5 km су државни путеви I а 15.80 km државни путеви II реда, док 74.20 km или 49% су општински-локални путеви.

Државни пут I реда број 1.9 (Е-70): Београд - Панчево - Вршац - Румунија кроз територију града Панчева пролази у дужини од 28 km и представља најважнији путни тј. саобраћајни правац.

Државни пут I реда Кикинда - Зрењанин - Панчево - Ковин - Смедерево кроз територијуграда пролази у дужини од 31.5 km и спаја јужни део Србије и Поморавља

са јужним и северним Банатом. Овај путни правац у последњих 20 година поприма све већи значај у саобраћају града и шире.

Деоница државног пута II реда број 124 Опово - Глогоњ - Јабука - Панчево кроз територију града пролази у дужини 15.8 km и у односу на наведене државне путеве I реда има знатно мањи значај и улогу у саобраћају града.

Локални путеви на територији града Панчева су: Панчево - Старчево - Омољица - Банатски Брестовац - Ковин, Банатски Брестовац - река Дунав, Омољица - Иваново, Долово - Жел. стан. Долово (Делиблатска пешчара), Надел - Долово - Мраморак, Скробара - Качарево и деоница старог пута за Београд (Е-70) (Мали рај - Водна заједница). Укупна дужина локалних путева на територији града износи 74.20 km.

Мрежа ових путева омогућава везу поменутих насеља са Панчевом градским центром, суседним општинама и шире.

Табела: 16. Локални путеви на територији града Панчева

Број пута	ПУТ	Дужина (km)	Врста коловоза			
			Асфалт	коцка	бетон	Земља
Л-1	Панчево-Б.Брестовац-Ковин	23.45	23.45			
Л-2	Б.Брестовац-река Дунав	8.95	7.00		1.95	
Л-3	Омољица-Иваново	9.10	9.10			
Л-4	Долово-ж.ст.Долово	9.10	8.70			0.40
Л-5	Надел-Долово-Мраморак	18.60	18.60			
Л-6	Скробара-Качарево	3.85	3.85			
Л-7	Стара траса пута Е-70	1.15	1.15			
укупно		**74.20**	**64.70**	**3.45**	**1.95**	**4.10**

На територији града Панчева велики значај и улогу имају некатегорисани путеви - улице у насељеним местима са укупном дужином од 333.34 km. Од укупне дужине ових саобраћајница само 52% или 173.43 km су са савременим коловозним засторима.

Табела: 17. Категорисани путеви на територији града Панчева

Насеље	Дужина коловоза					Површина коловоза (m²)				
	асфалт	коцка	т.калд.	необр	укупно	Ас фалт	Коцка	калд.	необр	Укупно
Панчево	88.451	110	0.267	19.164	107.992	502.122	1.063	50.260	141.130	714.575
Старчево	9.870	670	2.250	14.260	27.050	51.350	2.680	13.750	42.780	110.560
Омољица	6.810	3.440	4.110	15.540	29.900	35.050	13.760	17.440	46.620	159.490
Иваново	2.161	1.804	182	5.721	9.868	10.805	6.552	728	16.293	34.078
Банатски Брестовац	5.700	2.040	1.220	8.496	17.456	27.910	9.900	5.880	26.808	70.498
Долово	4.900	0	15.150	14.120	34.170	22.300	0	59.830	42.360	124.490
Банатско. Ново Село	14.544	0	1.300	30.550	46.394	77.970	0	5.200	91.650	174.820
Качарево	16.000	1.250	0	900	18.150	75.230	6.250	0	2.700	84.180
Јабука	8.520	2.170	1.030	5.970	17.690	42.600	8.680	4.120	17.940	73.440
Глогоњ	700	1.300	10.230	4.440	16.670	3.500	9.100	51.150	13.320	77.070
УКУПНО:	**157.656**	**15.784**	**45.739**	**119.161**	**333.34**	**848.837**	**77.985**	**208.358**	**441.601**	**1623.201**

Од наведених саобраћајница највећи значај и улогу има деоница саобраћајнице Државног пута I реда број 1.9 (Е-70) која има просечно саобраћајно

оптерећење од 15 до 18000 возила/дан на деоници Панчево - Београд или око 45-50%, а на деоници Панчево - Вршац око 6.000 возила/дан или око 15-20%.

Развој обима саобраћаја на територији града Панчева има тенденцију сталног пораста. Поред повећаног обима саобраћаја уочава се стагнација обима саобраћаја на деоници Панчево – Вршац, док се на деоници Панчево-Ковин уочава значајно повећање обима саобраћаја, као и благо повећање обима на осталим путним правцима.

Превазилажење нагомиланих саобраћајних проблема као последице проласка транзитног саобраћаја (теретних возила, превоз опасних, експлозивних и запаљивих материја и сл), због неизграђености адекватне путне мреже на територији града Панчево, решиће се изградњом обилазних и повезних праваца који ће по ободу тангирати насељена места града.

Од приоритетног и виталног значаја за град Панчево са периодом реализације до 2015. године је комплетирање дела обилазнице око Београда (сектори А, Б5, Б6) која је у саставу коридора Х, накнадна изградња сектора Ц (Бубањ Поток - Болеч - Старчево -Панчево исток - Панчево север) уз претходно усаглашавање динамике пуног аутопутског профила на секторима А и Б или започињања активности на сектору Ц, резервисање коридора за северни део аутопутске обилазнице око Београда (веза „Е-75 – М-24.1 – М-24 – М 1.9“ тј. државних путева I реда број Е-75, број 24.1, број 24 и број 1.9 , односно код сектора Ц, петља Панчево север). Такође су као приоритет планиране активности на путном правцу државног пута I реда Ђала (веза са Румунијом) – Чока („Р-112“ тј. државног пута II реда broj 112) – Кикинда – Зрењанин – Панчево - Ковин („М-24“ тј. државног пута I реда број 24) односно на Банатској магистрали.

Трасе планираних саобраћајница приказане су на графичком прилогу, а решење истих је преузето из Генералног пројекта који је за потребе Републике Србије, ЈП „Путеви Србије“ израдио Институт за путеве, АД Београд, Завод за пројектовање путева „Траса“ и Саобраћајни институт „ЦИП„ Београд.

Поред наведених саобраћајница на територији града Панчева, развијаће се и градиће се мрежа локалних и других путева, као и изградња и реконструкција насељских и градских саобраћајница са пратећим садржајима саобраћаја.

И поред повољних услова, природних карактеристика терена, традиције и других повољности, бициклистички саобраћај није довољно заступљен на територији града Панчево. Последњих 10 -12 година у Панчеву, при реконструкцији и изградњи примарних градских саобраћајница, граде се и бициклистичке стазе.

У наредном планском периоду за насељена места града Панчева предвиђена је изградња бициклистичких стаза на мрежи примарних насељских-градских саобраћајница.

Осим насељских бициклистичких стаза, планиране су и друге бициклистичке стазе у граду Панчеву, а најбитније су: међународна бициклистичка стаза „Euro Velo 6“ – „Дунавска бициклистичка рута“ и мрежа локалних-градских стаза које повезују насељена места на територији града, као и насељена места суседних градова-општина.

Најважнији потенцијал града у гео-саобраћајном погледу представљају важни саобраћајни правци међународног и националног значаја који пролазе подручјем града, или га тангирају, као и саобраћајни капацитети у окружењу:

- близина коридора Х и пругом међународног значаја - магистралне пруге Београд Панчево - Вршац (веза са коридором IV), магистрална пруга Кикинда - Зрењанин – Панчево, као и државни пут I реда број 24,

- река Дунав која је међународни пловни пут,
- коридор VII,
- близина међународниог терминала аеродром "Никола Тесла" у Београду.

Путна мрежа на територији града има задовољавајућу разуђеност и покривеност подручја што омогућава не само транзитирање кроз подручје већ и добру повезаност са осталом путном мрежом која емитује и прихвата локалне путничке и робне токове.

Висока комуникацијска вредност подручја Града и коегзистенција различитих видова саобраћаја у њој представљају изузетно важан развојни потенцијал чија адекватна валоризација треба да представља једну од основа будућег развоја града.

Активирање овог потенцијала захтева у првом реду радове на побољшању квалитета и опремљености постојећих саобраћајних капацитета, с обзиром да садашње стање не обезбеђује услове за њихово коришћење у пуном капацитету.

Положај на Дунаву, који пружа подручју града Панчева многоструке могућности за развој привреде и интеграцију са окружењем (трансрегионалну и трансграничну). Ту се, пре свега, мисли на:

- луку Панчево и укључивање у лучки систем Београд-Смедерево-Ковин. Регионалним просторним планом Административног подручја Београда предложено је формирање овог система у мултимодални чвор, што би свакако допринело рационалнијем коришћењу овог ресурса и приближавању Београду, као највећем тржишту у земљи;
- позиционирање водног коридора 7, једног од 10 европских коридора, који отвара бројне шансе не само саобраћајно интегрисање овог подручја већ и привредно (индустријски парк, туризам, сервиси и сл.), на принципима одрживог развоја;
- могућности туристичке валоризације овог потенцијала. Дунав као највећи водоток и туристичку вредност многих земаља Европе, треба и у делу наше земље туристички рехабиловати и искористити.

Близина положаја коридора X такође пружа граду Панчеву шансе за активирање привредног развоја. Посебну развојну могућност стиче:

- транспортна привреда,
- мала и средња производна предузећа (и у центрима која леже на овом коридору),
- услужни тј. сервисни сектор (такође, и у специјализованим зонама дуж овог коридора),
- туристичко-угоститељска делатност (нови туристички мотиви могу бити сеоски тј. еко-туризам и транзитни туризам, али и
- пољопривреда, са "наменском" производњом за кориснике аутопута, као и
- све оне делатности које треба да подигну пословни амбијент не само Панчева већ и руралних центара (финансијске, банкарске, информатичке, пакерске, прометне, сервисне и др.).

Планирана саобраћајна инфраструктура последично утиче на формирање нових потреба и подиже локациону вредност простора, што упућује на пажљиву али и благовремену заштиту просторних ресурса и њихово економско активирање изградњом одговарајућих садржаја. Наиме, понуда нових простора и локација треба да усмери и да подстакне економски развој, али само уколико се строго поштују еколошки стандарди.

Некатегорисани и остали путеви

Остали (некатегорисани) путеви разматраће се у планским документима нижег реда и њихова основна функција ће бити везана за развој пољопривреде и шумарства.

Некатегорисани путеви као најнижи облици повезивања урбаних простора са садржајем у окружењу на простору града Панчева ће се јавити са три основне појавне категорије и то: атарски путеви, приступни путеви и шумски путеви.

Природна категоризација некатегорисаних путева је настала на бази ресурса који се међусобно повезују.

Атарски путеви чине скуп некатегорисаних путева који углавном служе за остваривање веза између зона рада (атара) и утврђених простора насеља, односно комплекса радних организација којима је пољопривреда основна делатност. Постоје различите категорије атарских путева (главни атарски пут, сабирни атарски пут и приступни атарски пут) и они су углавном предмет засебних истраживања при нижим облицима урбанистичког планирања.

Приступни путеви су једна од категорија некатегорисаних путева која се јавља на овом простору и они углавном чине путеве који обезбеђују приступ до објеката и садржаја у атару (пумпне станице, водозахват, ђубришта, таложна поља и сл.). На овом простору се јавља и категорија приступни пут за викенд зону. Ова врста некатегорисаних путева биће грађена у зависности од евидентираних потреба и могућности.

Шумски путеви спадају у групу некатегорисаних путева, иако они представљају интерне противпожарне саобраћајнице кроз просторне комплексе који припадају шумском газдинству.

Ниво изграђености, ширина коридора као и систем шумских путева на овом простору биће у функцији важности пожарног пута, као и од планова засађивања и сече шума.

Целокупни систем некатегорисаних путева на простору града Панчева треба тако формирати да буду подсистеми категорисаних путева тј. да се надовезују на исте уз минималну трајекторију и да омогућују извршавање транспорта за који се установљују.

Железнички саобраћај

Кроз територију града Панчева пролазе основни правци железничког саобраћаја а то су магистралне пруге Београд - Панчево – Вршац (веза са коридором IV и Кикинда - Зрењанин - Панчево. Наведене магистралне пруге су једноколосечне и нису електрифициране, осим деонице Београд - Панчево Главна - Панчево Варош до Панчево Војловица.

На територији града поред Панчева железничком пругом повезана су и насељена места Банатско Ново Село и Качарево.

Укупна дужина мреже железничких пруга - саобраћајница на територији града износи 37 km што представља 2% од укупне дужине пруга на територији Војводине.

Наведене магистралне пруге имају највеће допуштено осовинско оптерећење 22.5 t / по осовини, а највећа дозвољена брзина је 100 km/h, осим кроз градску територију где је ограничење 50 km/h.

Индустријским колосецима у Панчеву углавном су повезани сви битнији индустријски комплекси који имају сопствене ранжирне станице као што су: РНП, ХИП - Петрохемија, Лука Дунав, Индустрија стакла Панчево и др.

У железничком чвору Панчево у експлоатацији су станице "Панчево - Главна" и "Панчево - Варош" са стајалиштима "Војловица" и "Јабука" (Скробара) на које је повезана мрежа индустријских колосека и станица.

Постојећи капацитети и положај железничких постројења у чвору Панчево не задовољавају потребе ни града ни железнице. Нагли пораст и развој градских функција и просторно ширење града оставили су железничка постројења у зони ширег градског центра. У исто време, обим транспортног рада у железничком чвору Панчево имао је тенденцију сталног пораста.

У протеклом периоду промет роба железничког чвора Панчево бележи тенденцију пораста и увећао се око 2 пута у односу на 1980. годину.

Из Железничког чвора Панчево остварује се отпрема робе која је за око 2 до 3 пута већа у односу на укупну количину допремљене робе.

Улога железничког саобраћаја у превозу путника на територији града била је занемарујућа и имала тенденцију опадања. Увођењем "Беовоза" на релацији

Београд - Панчево пораст броја путника је знатно повећан, док је на осталим линијама и даље у стагнацији тј. опадању.

У наредном планском периоду планирано је диференцирање токова железничког саобраћаја на подручју града Панчева. Из правца Београда путнички железнички саобраћај одвијаће се преко станица Панчево Главна, Панчево Варош и надаље према Зрењанину, Вршцу и Ковину.

Теретни саобраћај одвијаће се теретном обилазном пругом из правца Винче (преко новог моста на Дунаву) и надаље у правцу североистока-севера према Вршцу. Трасе планираних-нових железничких пруга преузете су из Генералног пројекта теретне обилазне пруге Бели Поток – Винча – Панчево са друмско-железничким мостом преко Дунава код Винче, који је израдио саобраћајни институт ЦИП – Београд.

Поред диференцирања токова железничког саобраћаја на подручју града Панчева планирано је и следеће:

- пруга Е 66 Београд - Вршац која повезује Републику Србију и Румунију као и Коридор X са Коридором IV, планира се као двоколосечна, електрифицирана и модернизована пруга за брзину од 160 km/h.
- ревитализација и модернизација (респективно електрификација) постојеће једноколосечне пруге Панчево – Зрењанин – Кикинда - државна граница, са изградњом капацитета за повезивање значајнијих корисника железничких услуга.
- допуна железничке мреже, а као један од приоритета је пруга Бели Поток – Винча - мост преко Дунава – Панчево, као теретна обилазна пруга и нови коридор пруге број 46 (измештање постојеће) ка Качареву и даље према Зрењанину
- планирана изградња другог колосека од Панчевачког моста до Панчева као приоритет до 2015. године.

Речни саобраћај

Подручје града Панчева излази на деоницу међународног пловног пута Дунав, на којој постоје услови коришћења речно - морских бродова, носивости 5.500 t.

Други мање значајан пловни пут на подручју града је део реке Тамиш у дужини од око 2 km.

Развој веома јаке индустрије у Панчеву као и повољан положај у односу на пловне путеве, произвео је потребу за развојем одговарајућих пристанишних капацитета.

Поред интерних пристаништа Рафинерије нафте и ХИП-а Панчево, на ушћу Тамиша у Дунав развија се јака пристанишна зона "Лука Дунав" Панчево.

По обиму промета у оквиру мреже пристаништа у покрајини "Лука Дунав" Панчево, заједно са пристаништима у Новом Саду, Зрењанину, Сремској Митровици и Сомбору чини групу примарних пристаништа.

Лука је базенског типа са изграђеном акваторијом пристаништа, површине 21 ha. На територији луке изграђено је 32.000 m² затворених и око 30.000 m² отвореног складишног простора и 760 m вертикалног кеја. Изграђени комплекс луке опремљен је друмским и железничким саобраћајницама, као и осталом потребном инфраструктуром.

На мрежу друмских саобраћајница прикључује се деоницом улице Доситеја Обрадовића директно на међународни пут Е-70, а на мрежу железничких саобраћајница преко своје ранжирне станице на железнички чвор Панчево.

Лука располаже претоварном механизацијом за унутрашњи транспорт, порталне дизалице, механизацијом за расуте терете као и осталим средствима и возилима за манипулисање теретом.

Превоз путника у речном саобраћају није заступљен на територији града Панчево.

На територији луке лоциране су и остале службе, неопходне за несметано одвијање транспорта, претовара и царињења робе, чиме се трајање ових процеса знатно скраћује, а трошкови смањују.

Промет робе у "Луци Дунав" је у сталном порасту. У периоду од 1990. до 2000. године повећао се око 2 пута.
(у t/год.)

Година	Истовар	Утовар	Укупно
1990.	350.000	105.000	455.000
2000.	750.000	1,350.000	2,100.000

За развој речног саобраћаја на територији града Панчева постоје повољни природни услови. На деоници међународног пловног пута Дунава од пристаништа "Лука Дунав" Панчево постоје природни услови за коришћење речно - морских бродова до 5.000 BRT носивости. Постојећи капацитети и опремљеност луке пружају могућност за већи обим рада (и преко 2,000.000 t /год).

Према подацима Просторног плана РС („Сл.гласник РС“ бр. 13/96) „Лука Дунав“ у Панчеву спада у четири главне луке у Србији и спада у прву фазу приоритета изградње и довршетка дистрибутивних центара, система интегралног транспорта и терминала. Тренутно, „Лука Дунав“ је у фази припрема за увођење транспортног „Hucke-Pack“ и „Ro-Ro“ система.

На основу Просторног плана РС, Стратегије развоја туризма Републике Србије и др. докумената, урађена је ситуација мреже марина на Дунаву у АП Војводини.

Марина у Панчеву рангирана је у другу категорију и лоцирана је на ушћу реке Тамиша у Дунав, узводно са леве стране обале Дунава.

Капацитет марине је 150 везова за мање пловне објекте. У склопу планираног комплекса марине резервисана су посебна места за веће пловне објекте, као и одговарајући пратећи садржаји.

Ваздушни саобраћај

Задовољење потреба у ваздушном саобраћају одређено је на новој локацији фабрике авиона "Утва" на Јабучком путу у оквиру комплекса фабрике где постоји изграђена аеродромска писта. Положај локације омогућује коришћење овог аеродрома у привредне, спортске и друге сврхе..

Основни саобраћајни правци града Панчева

МЕРЕ СПРЕЧАВАЊА МЕЂУСОБНОГ НЕГАТИВНОГ УТИЦАЈА ПРОСТОРА И САОБРАЋАЈА

Саобраћајни системи поред своје изразите развојне функције у простору изазивају и бројне конфликте и ограничења која се морају пре свега инструментима планирања компензовати, ублажавати или спречавати. Посебно негативни ефекте путеви имају на заузимање квалитетног пољопривредног земљишта, угрожавања површинских и поземних вода, изазивање евидентног конфликта са функцијом рада и становања и др. Нешто мање негативне ефекте на природне и вештачке системе у простору имају коридори железничких пруга.

Кад је путни и железнички саобраћај у питању онда у циљу заштите и уређења простора треба уважити следећа правила:

- Нове и реконстрисане трасе путева водити по могућности већ постојећим некатегорисаним путевима или по мање плодном пољопривредном земљишту, ван заштитних појасева река и заштитних појасева водних ресурса.
- Постојеће јавне путне правцу у слободном профилу приоритетно одржавати по питању одводње површинских вода и осигурања пуног коловозног профила без ударних рупа и оштећења хабајућег слоја, како би се осигурала законска брзина и потребна безбедност у саобраћају.
- Сва укрштања јавних путева међусобно осигурати раскрсницама са прописаном прегледношћу и осталим мерама безбедности.
- Укрштања државног пута I реда и државног пута II реда предвидети петљом, док остала са раскрсницама у нивоу.
- општинске - локалне путеве пројектовати по устаљеним трасама - атарским путевима са минимизацијом новог заузимања пољопривредног земљишта али са обезбеђењем потребних елемената за безбедна кретања.

Укрштања пруге и путева осигурати следећим стандардом:

- укрштање државног пута I реда и осталих јавних путева и железничке пруге предвидети у денивелацији, са обезбеђењем задовољавајућих елемената активне и пасивне безбедности саобраћаја,
- укрштање државног пута II реда и осталих јавних путева предвидети у нивоу – површинским раскрсницама са одговарајућом прегледношћу и осталим безбедносним мерама;
- број укрштања пруге и општинских (локалних) путева минимизирати и осигурати са путним прелазима (са браницима или полубраницима) и одговарајућом сигнализацијом;

- Профил државних путева I и II реда у насељеним местима треба да има елементе градског уличног профила са потребном саобраћајном сигнализацијом, са денивелисаним коловозом у односу на обавезну пешачку обострану стазу, са канализационим системом површинске одводње, зеленим појасом и по могућношћу са бициклистичком стазом. У профилу пута ширем од 20 m обавезно изградити и сервисне путеве и на повољним местима у ритму од мин. 200 m прикључивати их на јавни пут. У центрима насеља по потреби предвидети семафоре, и друга решења у циљу заштите основних функција центра села.
- Релевантним законским документом и акцијом на градском нивоу у будућности спречити даље ширење насеља уз путеве, а евентуалну изградњу уз коридор пута усмеравати управно на трасу пута.
- По правилу бензинске станице на отвореним деоницама пута градити на раздаљини од 20 до 25 km, у насељеним местима на почетку и крају грађевинског земљишта, у граду избегавати локације на главним градским

саобраћајницама, а настојати да свако насеље у граду има једну бензинску станицу.

- У циљу заштите путних и других саобраћајних коридора потребно је осигурати инструменте за доследније спровођење законске регулативе која дефинише услове коришћења заштитних појасева.
- Осигурати планским мерама брже кретање градским саобраћаницама, безбедније кретање пешака и бициклиста, смањити кретање аутомобилима у корист јавног превоза, изместити сва транзитна кретања на локацију северозападно од града, постићи већи степен модалности аутобуске и железничке станице.

Ширине појасева саобраћајних коридора:

За друмски саобраћај

Заштитни појас, са сваке стране јавног пута има следеће ширине:

- За државни пут I реда - аутопут – по 40 m (са обе стране) од земљишног појаса,
- За остале државне путеве I реда – по 20 m од земљишног појаса,
- За државне путеве II реда – по 10 m од земљишног појаса,
- За локалне путеве – по 5 m од земљишног појаса.

За железнички саобраћај ширине су следеће:

- Пружни појас је најмање по 8 m од крајњих оса колосека, изузетно по 6м ако пруга пролази кроз насељено место;
- Заштитни пружни појас је по 200 m од осе крајњих колосека.

За заштитни појас уз државне путеве I и II реда и локалне путеве примењују се одредбе Закона о јавним путевима.

Повољан геостратешки положај у саобраћајном смислу, европски коридори, регионални правци на нивоу Србије, заступљеност свих видова саобраћаја изнад просека у Републици, нарочито путног, железничког и пловног основни су потенцијали за развој како саме саобраћајне привреде тако и осталих грана привреде у којима саобраћај представља значајан удео.

Стопроцентна асфалтираност државних и локалних путева представља значајан услов за безбедно и брзо кретање простором у екстерном и локалном смислу.

Изразито мали број локалних путева онемогућава квалитетно кретање и везе међу насељима.

Такође недостају могућности локалног кретања исток - запад у континуитету, те треба успоставити најмање два полупрстена.

5.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Основне смернице за развој водопривредне инфраструктуре за коришћење, заштиту вода и заштиту од штетног дејства вода, дефинисане су стратешким документима у области водопривреде: у Водопривредној основи Републике Србије и Европској директиви о водама.

Заштита од великих вода *река* Дунав, Тамиша и притока

Постојећи заштитни системи на водотоцима и уређеним притокама, на подручју насеља Панчево и града Панчева, конципирани су као линијски системи насипа за пасивну заштиту од поплава, комбиновани са системима ретензија у градској зони, чиме се у потпуности уклапају у генералне смернице развоја у овој области водопривреде.

Да би се обезбедила стабилност, поузданост и функционалност постојећих система за заштиту од поплава, планирани су одговарајући радови и мере у циљу формирања целовитих заштитних система – повезаних објеката којим се штити територијална целина – касета.

Приоритет првог ранга у наредном периоду је **доградња и финализација заштитне касете** којој припада Горњи град Панчева.

Евидентне су могућности реализације објеката и уређених површина у зони постојећих и заштитних система, у функцији приближавања насеља обали реке Дунав и Тамиш. Површине водног земљишта у небрањеном делу представљају значајан комплекс за реализацију атрактивних садржаја - туристичко рекреативних.

Заштита од штетног утицаја високих подземних вода у приобаљу река Дунав, Тамиш и притока

Постојећи степен заштите се може унапредити, сагласно садашњем и планираном начину коришћења угрожених површина. То се односи на нове и планиране садржаје у индустријској зони на површинама које се тренутно бране од ове врсте утицаја, са степеном заштите - максимално дозвољеном нивоу подземних вода.

Са хидротехничког аспекта неизучена је зона плављења високих подземних вода за више водостаје од меродавних.

У том смислу, посебно је важна планска мера у наредном периоду- **идентификација потенцијално угрожених локалитета у залеђу од високих подземних вода**, са циљем подизања критеријума заштите (снижењем нивоа подземних вода за екстремне услове), односно подизање степена заштите вреднијих садржаја (локални дренажни системи заштите).
Изузетно, за одређене локалитете у градском насељу Панчево или другим значајнијим деловима подручја града, потребно је прописивати обавезу локалне заштите од високих подземних вода.

Заштита од штетног утицаја високих подземних вода на угроженим површинама насељених места Банатско Ново Село, Јабука, Глогоњ, Омољица и Старчево

Режим подземних вода директно зависи од морфолошких, геолошких и хидрогеолошких карактеристика земљишта посматраног подручја, климатских услова, близине река и степена утицаја људског фактора кроз изграђеност хидротехничких објеката. Праћење режима подземних вода на територији града Панчево врши се од 1951. године, осматрањем нивоа копаних бунара распоређеним по читавој територији града, а од 1961. године ова мерења се употпуњавају осматрањем у 25 пијезометара постављених у 6 профила управних на токове река Тамиш и Дунав.

Ови пијезометри су постављени због израде студије режима подземних вода приобалног подручја, која је имала за циљ изналажење најповољнијег решења заштите приобаља од утицаја успора Дунава изградњом ХЕ "Ђердап".

Анализом ових података дошло се до следећих генералних закључака који се могу сматрати заједничким за читаву територију града:

- Ниво подземне воде достиже свој годишњи максимум у току пролећа и лета, а у периоду јесен-зима је најнижи;
- Анализом вишегодишњег осматрања запазило се периодично повишење и снижавање нивоа подземне воде. Циклус промена је 5 - 8 година;
- На подручјима поред река (2 - 3 km од обале) ниво подземне воде је у директној вези са нивоом воде у реци и прати његове осцилације;

- На подручјима даље од река ниво подземних вода је уједначенији са променама у зависности од карактеристика хидролошке године, годишњег доба и фазе у вишегодишњем циклусу режима подземних вода.

Режим подземних вода зависи и од природних елемената (карактеристика) подручја. Због тога, ради ближег оцењивања хидролошких карактеристика (режим подземних вода) територију града Панчева ћемо поделити на 3 подручја.

У висинском погледу на овом подручју разликујемо две основне области- јужни нисколежећи терени који су нижи од великих вода Дунава и лесни платои, чије су коте надморске висисне више од највишег нивоа Дунава. Ниска алувијална раван се брани насипом од великих вода Дунава.

Карактеристике режима подземних вода овог подручја су следеће:

- максимални ниво се поклапа са максималним нивоом воде у Дунаву.
- у време високих вода Дунава подземне воде у приобалном подручју су ниже од нивоа воде у Дунаву и налазе са, због немогућности подземног утицаја, под успором (притиском). Градијенти притиска су усмерени од Дунава према унутрашњости територије. Овакав утицај Дунава у време великих вода осећа се на 2 до 3 km од обале. Даље према лесној тераси подземне воде су такође под притиском, само што су сада градијенти притиска усмерени навише.

На лесној тераси ниво подземне воде је стално виши од нивоа воде у Дунаву, осцилације су мање (1-2 m) а ток је стално усмерен према ниском приобалном подручју (Дунаву).

У висинском погледу територија града Панчева се карактерише апсолутним котама од 74,00 до 77,00 изузев јужног дела који се штити насипом од поплавних вода Дунава и Тамиша и десне обале Тамиша од пута Београд - Панчево, која сада представља у ствари, инундацију Дунава и Тамиша. Режим ових ниских подручја је у директној вези са нивоом воде у рекама.

За режим подземних вода самог градског подручја може се рећи да је стабилан. Нивои се крећу од коте 7,00 до 74,00 а токови су усмерени према Дунаву, Тамишу и водотоку Надела.

И ова подручја карактеришу висинске области – ниски приобални део, који је у ствари инундација Тамиша и виша лесна тераса.

У време високих водостаја Тамиша ниски део је поплављен, а у периоду малих вода ниво подземних вода је висок и има општи пад ка реци.

Лесна тераса се карактерише стабилнијим режимом подземних вода са мањим осцилацијама и правом кретања ка реци Тамиш и водотока Надела.

Према изложеним карактеристикама режим подземних вода, јасно је да је приобално ниско подручје најугроженије.

Терени најближе реци су и најугроженији процедним и провирним водама, а подручје на прелазу из ниже у вишу терасу је изложено дејству сталних високих вода. Да би се ово подручје оспособило за интезивну пољопривредну производњу спроведене су мелиорационе мере одвођења. Систем за одводњавање се састоји од мреже дренажних сабирних канала са црпним станицама.

У садашњем, природном режиму за време малих вода Дунав и Тамиш имају улогу дренаже. Ток подземних вода је усмерен ка рекама и долази до дренирања и одвођења вишка воде из приобалног терена. Изградњом ХЕ „Ђердап“ ствара се стални успор Дунава и Тамиша који ће се осећати највише за време малих и средњих вода, па је тако могућност дренирања воде из приобалног терена искључена. Терен уз реку би био стално забарен и потопљен. Због немогућности дренирања минерализованих вода које притичу са виших тераса дошло би до брзог заслањивања терена на прелазу из више у нижу терасу.

Да би се ове последице, катастрофалне по пољопривредну производњу на око 30.000 ha избегле, предузете су мере заштите приобалног подручја од успора Дунава и Тамиша.

Дренажни канали са црпним станицама на приобалном подручју од Панчева до Дубовца омогућују одржавање диригованог нивоа подземних вода, што је веома значајно са становишта пољопривредне производње.

Територија града Панчева је са јужне и југозападне стране ограничена са две реке (Дунав и Тамиш), а саму територију просеца водоток Надел, настао сакупљањем површинских и дренирањем подземних вода.

Водостаји Дунава и Тамиша опажају се свакодневно на водомерној летви "Панчевац" чија кота "0" 67,33. Утицај површинских вода (Дунав и Тамиш) на приобално подручје је двојак. У време малих вода (апсолутним минимумом водостаја 66,03) реке имају улогу дренаже према којој гравитирају подземне воде и у том периоду се појављују минимуми нивоа подземних вода. У време високог водостаја (пролећни месеци) ниво река је виши од терена приобаља, што у режиму подземних вода изазива успор. Апсолутни забележени максимум нивоа је на коти 75,10 mnv.

Амплитуда нивоа на водомерној летви "Панчево" износи 9,07 m (75,10 - 66,03).

Изградњом бране за ХЕ "Ђердап" ствара се успор који ће за мале и ниске средње воде осећати све до Сланкамена. У време великих вода реке ће практично задржати свој природни хидролошки режим, тако што се уставама на брани за режим рада ХЕ "Ђердап" 68/63 одржавати стална кота 68,00 на ушћу Нере у Дунав. У природном режиму Дунав у наведеном профилу достиже ниво 68,00 на ушћу Нере у Надел. У природном режиму Дунав у наведеном профилу достиже ниво 68,00 за подстицај од Q=7350 m/sec. За све протицаје веће од 7.350 m/sec. Задржава се узводно незнатно измењен природни режим.

На водомерној летви "Панчево" ће бити следећа ситуација:

- Водостај неће бити нижи од 68,60
- Максимални водостаји се повишују око 15 cm.

Упоређењем трајности природног режима и новонасталог, уочава се да је у природном режиму водостај нижи од 68,60 трајао 155 дана, а у успореном режиму овај водостај (68,60) и већи траје свих 365 дана годишње.

Разлике максималног и минималног водостаја у успореном режиму ће бити (75,10+0,15) - 68,60 и траје 155 дана. У успореном режиму овај водостај (68,60) и већи траје свих 365 дана годишње.

Разлика максималног и минималног водостаја у успореном режиму ће бити (75,10+0,15) - 68,60 = + 6,65 m.

Амплитуда (максимална) у природном режиму је 9,07 m. Негативан утицај успора реке на приобално подручје отклања се системом мера за заштиту приобаља.

Мере:

- Редовно одржавање и чишћење постојећих канал,
- Изградња дренажног система,
- Изградња каналског система.

Принципи заштите водног земљишта

Основни принципи којих се морају поштовати при уређењу простора и изградњи објеката на водном земљишту су:

1) Неприкосновеност заштитних објеката

Заштитни објекти са обостраним заштитним појасом су неприкосновени – није дозвољена изградња било каквих објеката на њима, а неизбежно укрштање инфраструктуре је могуће само под условом очувања пројектоване стабилности и функционалности.

У самом кориту за велику воду могу се градити регулациони објекти у склопу уређења водотока.

Тип регулационих објеката и њихов карактер у директној је зависности од садржаја у приобаљу. Ови објекти се граде првенствено у циљу заштите приобаља од штетног утицаја вода (ерозије обала или изливања).

Смернице за пројектовање и изградњу нових регулисаних корита на подручју:

1. Потреба да се одређено подручје штити, степен заштите и критеријуми за избор (меродавни хидролошки услови) су економске категорије:

- Потреба за изградњом нових и реконструкцијом постојећих линијских система се мора оправдати применом усаглашене методологије и критеријума вредновања штета и доказивања оправданости заштите приобалних подручја по сваку цену.
- У циљу повећања поузданости постојећих линијских заштитних система, потребно је применити концепт заштите применом нужних ретензија, растеретних и ободних канала. Задржавање дела поплавног таласа помоћу нужних ретензија представља једну од мера активне одбране од поплава. Нужне ретензије су територије опремљене објектима за прихват великих вода и користе се само у изузетним приликама, када су главни објекти заштите – насипи, угрожени или када велике воде превазилазе обезбеђени степен заштите.

  Диспозиција ових простора се поклапа са подручјима које су природно плављене.

2. У случајевима неоправданости изградње скупих линијских система, за заштиту појединачних вреднијих добара, потребно је применити концепт локалне заштите од поплава,

3. При уређењу нових водотока који по садашњим критеријумима нису имале приоритет, треба поштовати услове и критеријуме за унапређење и заштиту животне средине, а у зонама посебних природних вредности тежити остварењу принципа ″натуралне регулације″,

4. Код уређења водотока кроз насељена места треба имати у виду естетске, функционалне, комуналне и друге захтеве везане за коришћење вода.

2) Оптимално коришћење водног земљишта:

Компатибилност урбаних и привредних садржаја у небрањеној зони са заштитном функцијом је један од императива при избору техничких решења заштите, с обзиром на велике појасеве водног земљишта који се могу и морају рационално искористити:

1. Простори на којима су планирани капитални водопривредни објекти у области заштите од вода, заштите и коришћења вода су неприкосновени. Није дозвољена изградња трајних објеката.

2. На делу корита за велику воду између обале основног корита и ножице заштитног насипа дозвољена је изградња објеката у функцији водопривреде који својим габаритима и диспозицијом не ремете протицајни профил и не угрожавају стабилност регулационих грађевина (обалоутврде, насипи...).

3. Намена објеката је кључна: могу се градити објекти без делатности које угрожавају квалитет вода. Претоварна места за опасне мере се могу формирати под посебним рестриктивним мерама.

4. Превођење инфраструктуре преко корита је ако је неизбежно, могуће само под условом очувања пројектоване стабилности и функционалности.

Генерално, поступак утврђивања могућности изградње објеката на овом делу водног земљишта је дефинисан прописаном процедуром прибављања водопривредних услова за пројектовање, водопривредне сагласности и водопривредне дозволе. Неминовно је усклађивање надлежности и хронологије прибављања других аката како би се остварила компатибилност интереса: заштита водног режима, заштита животне средине, урбанистички акти и др.

Одводњавање

У планском периоду, на територији града, доћи ће до значајних радова на реконструкцији, одржавању и погушћавању мелиоративне каналске мреже. Како детаљна каналска мрежа није у потпуности ефикасна на свим земљиштима, теренима и у свим сливовима планирани су радови на проширењу површина под цевном дренажом.
Полагањем подземних, цевних дренова тамо где постоје локалне депресије, где су земљишта тешког механичког састава и где погушћавање каналске мреже не даје праве резултате, одвешће се вишак воде са парцела, побољшаће се водно ваздушни режим и као крајњи резултат доћи ће до повећања приноса пољопривредних култура. Регулисањем водно-ваздушног режима земљишта створиће се услови за примену наводњавања у производњи пољопривредних култура и максимално искористити производни потенцијали пољопривредног земљишта. Системи за наводњавање ће се градити у складу са економским могућностима пољопривреде. Вода ће се захватати из каналске мреже, или дирекно из Дунава и Тамиша.
Утицај високих вода из корита реке Дунава и Тамиша, као процедних кроз тело насипа, свешће се потпуно на безбедну величину, како не би дошло до штетног дејства на належуће обрадиве површине.
Главни каналски правци у планском периоду претрпеће извесну корекцију уколико им буде дата двојна намена, односно да истовремено служе и као доводници воде за будуће системе наводњавања. Остала каналска мрежа такође ће бити прилагођена-реконструисана када се буду уводили системи за наводњавање.
Приликом планирања треба обезбедити простор по 10 m лево и десно од трасе магистралних канала и не планирати никакву градњу ни привремених ни трајних објеката јер предстоји реконструкција главне каналске мреже.
Код канала нижег реда предвидети заштитни појас на левој и десној обали мин. 5 m.
Поред постојећих насипа, а нарочито на трасама неизграђених насипа, уважавати исте критеријуме који важе за магистралне канале.
Изливи атмосферских и пречишћених вода у мелиорационе канале морају бити изведени према добијеним условима надлежне водопривредне организације да би се спречило деградирање и нарушавање стабилности косина канала.

Наводњавање

Критеријуми код одабирања површина за наводњавање:
- да су постигнути задовољавајући резултати у сувом ратарењу, те је потребно удовољити захтеву даљег раста пољопривредне производње,
- да су површине за наводњавање у повољном положају на захват воде, односно да нису сувише удаљене,
- да су површине у комплексу већем од 1.000 ha (јединица у наводњавању),
- да је решено у потпуности одводњавање,
- да са становишта технологије, потрошња воде буде око 1.500 m^3/ha годишње.

Што се тиче наводњавања постојећа каналска мрежа је носилац система примарног снабдевања, док је даљи развој предвиђен кроз укопане цевне системе чије се трасе предвиђају уз мрежу локалних атарских путева.

Снабдевање насеља водом

Водовод:
Извориште
Извориште "Градска Шума" би у наредном периоду требало да изградњом бунара обезбеди нових 500 l/sec. Пошто се ради о физички лимитираном простору

чија ће се изданска моћ временом смањивати због колмирања дунавске зоне прихрањивања, оставља се могућност изградње објеката за вештачко прихрањивање издани, захватањем и довођењем воде из Дунава са претходним пречишћавањем, инфилтрацијом. Наравно, неопходно је постојеће бунаре с времена на време ревитализовати.

Прелиминарна испитивања су показала да на овој локацији постоје одређене резерве сирове воде и то у правцу залеђа према прузи Панчево - Београд. Перспектива је проширење овог изворишта на север према прузи и напуштање експлатационих бунара који се налазе у непосредној близини пута Панчево - Београд.

Дугорочно решење по питању изворишта у смислу задовољавајућег квалитета и издашности је већ раније дефинисано кроз разне студије и претходни ГУП, а фаворизовало је локацију Делиблатске пешчаре и то у зони Дунава (Дубовац). Овакво комплексно решење на нивоу регионалног водовода захтева дужи период за коначну реализацију, али се од њега не одустаје. У међувремену постојећа изворишта "Градска Шума" и "Сибница" биће локације које ће се развијати до својих максималних издашности.

За сеоска насеља лоцирана на северу града Панчева, урађен је "Генерални Пројекат снабдевања водом села Банатско Ново Село, Качарево, Долово, Јабука и Глогоњ".

На основу обрађених економских анализа, може се закључити да је за снабдевање водом наведених села града Панчева пожељно да се развија систем водоснабдевања са допунским извориштем и постројењем за прераду воде, које би било компатибилно (квалитет обраде сирове воде) и повезано са извориштем и фабриком воде у Панчеву. Процена је да би се овако лакше изравнали могући дебаланси (летњи месеци) у снабдевању насеља града водом. Наведени генерални пројекат предлаже насеље Качарево као најекономичнију локацију будућег изворишта, али уз претходна неопходна испитивања којима би се доказала његова издашност. Ово изворište би поред Качарева, снабдевало села Јабуку, Глогоњ, Банатско Ново Село и насеље "Штиркару". Просторним планом се оставља и могућност да се већ у првој фази, док се не реализује качаревачко изворište и фабрика воде, сва северна села повежу на регионални водовод Панчева. Пројектном документацијом ће се дефинисати тачне потребе и локације бустер пумпи и резервоара чисте воде у будућем систему снабдевања водом насеља града.

Село Долово је тренутно ушло у реализацију пројекта изградње фабрике воде за сопствене потребе која се напаја из доловачких бунара. Просторним планом се оставља и могућност повезивања Долова на панчевачки регионални водовод где би се водом снабдело и насеље "Стари Тамиш". Оваква могућност се оставља као алтернатива будућој фабрици воде.

Фабрика воде

Неопходно је проширити капацитете градског постројење за прераду сирове воде за будући период. Већом производњом од тренутне на овом постројењу би се угрозио квалитет прерађене воде. Капацитет филтарског постројења би требало повећати за минимум 400 l/sec и да се изграде нови подземни резервоари запремине не мање од 10.000 m^3.

За Качарево и Долово се планом даје могућност изградње комплетних постројења за прераду воде док се у Банатском Новом Селу, Јабуци и Глогоњу планира изградња пумпних (бустер) станица и резервоара чисте воде за изравнавање шпицева потрошње.

Мрежа

Повећањем постојећих капацитета фабрике воде у Панчеву, укључујући и остала пратећа постројења, би се омогућило увођење још једног магистралног вода у град који би у другој фази био повезан са будућим качаревачким извориштем и

фабриком воде. Планира се затварање тзв. спољног градског прстена који би требало да прати саобраћајно - железничку обилазницу града улицама Стевана Шупљикца и Првомајском до раскрснице са улицом Цара Душана где би се везао на примарни водовод 600 mm. Овако формиран спољни прстен би омогућио изградњу примарних водова на правцима Јабучки пут, Новосељански пут и Баваништански пут који би снабдевали насеља општине која се налазе на овим правцима.

Што се тиче потрошње технолошке воде покушава се са максималним растерећењем градског водовода јер су угрожени постојећи капацитети, а за њихово проширење су потребна велика средства која би знатно подигла цену воде. Јужна индустријска зона као највећи потрошач технолошке воде је прикључена на магистрални вод 500 mm, са кога вуче скоро искључиво санитарну воду док се технолошком водом снабдева из Дунава преко водозахвата лоцираног на Азотарином каналу. Ова концепција се задржава и за даљи развојни период уз реконструкцију и проширење водозахвата на Дунаву. Остале панчевачке фабрике у односу на локацију прелазе на директно захватање технолошких вода или из речних токова, или из каналске мреже или из сопствених бунара са сопственим третманом сирове воде.

Насељена места

Од насељених места у граду Панчеву на градски водовод су тренутно прикључена насеља јужно од града, а то су Старчево, Омољица, Банатски Брестовац и Иваново. Изграђен је цевовод пречника 400 mm до 200 mm који у комбинацији са једном међустаницом за подизање притиска, остварују довољне количине и притиске. Неопходно је за ова насеља фазно реконструисати дистрибутивне мреже на потребне минималне пречнике и савремене цевне материјале и арматуре уз санацију кућних прикључака где су процентуално највећи губици воде.

Остала насеља града Панчева која ће бити прикључна на градски водоводни систем Панчева преко сопствених пумпних (бустер) станица са резервоарима чисте воде, ће такође бити у обавези да фазно реконструишу дистрибутивну мрежу на потребне минималне пречнике и савремене цевне материјале и арматуре уз санацију кућних прикључака где су процентуално највећи губици воде.

Фекална канализација

Од нових колектора као прво планирана је изградња "потамишког" колектора који би прихватио правац Јабучког пута (Караула). Ако се техно-економском анализом докаже, алтернатива овом колектору може бити изградња одвојеног канализационог система са сопственим постројењем за пречишћавање отпадних вода и то за потрошаче насеља Караула и радно пословне зоне на Јабучком путу. Затим колектор на правцу Новосељанског пута којим би се покрила зона Кудељарског насипа у којој је лоциран и део панчевачке индустрије, па самим тим представља приоритет због изузетног загађења каналске мреже и Надела у коју се испуштају отпадне воде без икаквог предтретмана. *делове горњег града и центра који гравитирају Тамишу и комплетну зону "Лука Дунав - Мали Рит".*

Правац Баваништанског пута такође захтева изградњу примарног колектора за потребе развоја новопланираних стамбених и пословних зона које му гравитирају.

Изградњу ових колектора би пратила изградња одговарајућег броја реонских црпних станица.

Поред изградње ових новопланираних колектора неопходна је и санација постојећег главног градског колектора и секундарне бетонске каналске мреже која је у зони подземних вода у укупној дужини од око 7 km и то због дотрајалости цевног материјала. Планом је предвиђена изградња приближно 70 km канализационе мреже у граду.

Градско постројење за пречишћавање отпадних вода за 100.000 еквивалентних становника је планирано у јужној индустријској зони. Инсистира се на

испуштању пречишћених отпадних вода искључиво у Дунав, то јест Азотарин канал отпадних вода.

Сеоска насеља у граду Панчеву ће без повезивања са градском канализацијом самостално да развијају сопствене канализационе системе где би као приоритет на прво место дошла изградња система за пречишћавање фекалних и процесних употребљених вода које се испуштају у најближу каналску мрежу или речни водоток. Каналска мрежа која прихвата ову врсту вода, у случају да није димензионисана и за ове воде, се мора реконструисати.

Атмосферска каналазација

Изградњом главних колектора и пратећих црпних станица на Тамишу и у Тополи стекли су се услови за изградњу нове и ширење постојеће секундарне мреже. Да би се покрила цела територија града са атмосферском канализацијом било би потребно да се изгради још око 100 km секундарних канала и колектора. Поред тога постојећа кишна канализација, која је у једном делу старија више од седамдесет година мора да се реконструише.

У првој фази приоритети су Стрелиште, Горњи град и Војловица где би требало изградити око 30 km атмосферске канализације, затим реконструисати старе колекторе у дужини од око 5 km и изградити црпну станицу на уливу у Тамиш.

У другој фази би се градили нови колектори са пратећим црпним станицама на правцима Јабучки пут, Новосељански пут и Баваништански пут који би обезбедили развој постојећих и новопланираних стамбених и пословних зона које гравитирају овим правцима.

Сеоска насеља града Панчева ће самостално градити и развијати системе атмосферске канализације без повезивања на градску атмосферску канализацију. Основни реципијенти за ове локације су најближа каналска мрежа и водоток.

5.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

5.3.1. Термоенергетска инфраструктура

ГРАЂЕВИНСКО ПОДРУЧЈЕ НАСЕЉА ПАНЧЕВО

А. Топлификација

Топлификације се првенствено односи на организовано снабдевање топлотном енергијом корисника из централизованих топлотних извора (котларница и топлана) углавном у граду Панчеву и евентуално у најстрожим централним деловима насељених места као и у индустријским и пољопривредним комплексима.

Предвиђено топлификационо **подручје Панчева** је територија дефинисана у Студији топлификације и гасификације Панчева (Термоенерго инжењеринг доо из Београда, новембар 2004).

Да би топлификација имала смисла потребно је да се свим корисницима прикљученим на систем централног грејања обезбеди сигурно и поуздано снабдевање топлотном енергијом а основни концепт је:

1. Да се обезбеди континуирано мерење произведене, дистрибуиране и предате енергије и санитарне воде;
2. Да се природни гас користи као основно гориво у топланама, а као алтернативно за случајеве недостатка гаса да се обезбеди коришћење мазута;
3. Да се власницима индивидуалних стамбених објеката дозволи избор система (гасификација или топлификација) на који ће се прикључити тамо где за то постоје техничке могућности;
4. Да се створе услови за когенеративну производњу електричне енергије и топлоте;

5. Да се створе услови за коришћење алтернативних извора енергије (сунце, геотермални извори енергије, биомаса ...);
6. Да се створе услови за коришћење „отпадне“ енергије из Јужне индустријске зоне.

Обзиром да је у предходном периоду обезбеђено укрупњавање капацитета и гашење „прљавих“ и нерентабилних котларница потребно је топлане Котеж и Содара тако опремити да буду способне за вишегодишње коришћење.

Поред максималног искоришћења постојећих капацитета, нови топлотни извори морају бити ложени гасовитим горивом, земним (природним) гасом као примарним - основним енергентом.

Крајњи концепт плана градске топлификације представља свођење садашњих топлотних извора (котларница) на топлификационом подручју, на 3 топлане - две постојеће: ТО Содара и ТО Котеж и изградњу нове ТО Центар.

Не искључује се могућност обезбеђивања топлотне енергије из когенерационих постројења са гасном технологијом и веће снаге, потенцијалних објеката ТЕ-ТО јужне индустријске зоне Панчева, али морала би се заснивати на реалном топлотном конзуму у циљу испуњавања критеријума енергетске ефикасности постројења према условима из Директиве 2004/8/ЕС ЕУ.

Б. Гасификација

Предвиђено скоро 100%-но гасификационо **подручје насеља Панчево** територија која је изван полупрстена железничке пруге, а у осталим подручјима је у функцији специфичног топлотног оптерећења подручја, односно интереса крајњих корисника и дистрибутера.

У наредном периоду у Панчеву, градски гасовод (3/6 бар) ће се проширивати краковима на "Кудељарски насипу - Мису II ", "Баваништански пут", "Јабучки пут - Скробару" и на прстен "Мали Рит - Лука Дунав - Војловица - Стрелиште", као и Војловица јужна насеља на територији Панчева да би се омогућила даљна интензивна гасификација града за широку потрошњу и комуналне потрошаче и увођење гаса у постојеће котларнице које користе "прљава" горива. Такође су планирана два крака преко жељезничког и старог друмског моста преко Тамиша, према суседној београдској општини Палилула, за евентуалну могућност увезивања са београдским, планираним гасоводима ради сигурности у снабдевању.

Изградња дистрибутивне гасоводне мреже за потребе широке потрошње реализоваће се у свим подручјима у граду,

Оно шта је битно за планирану гасификацију града, је да се:

- све нове зоне, са гледишта гасификације, представљају засебне целине али да се прикључуче на планирани и изграђени систем мерно-регулационих станица.
- гради "ТО Центар", проширује капацитет "ТО Котеж" и укину непотребне гасне котларнице које се реконструишу у топлотне подстанице и прикључују на ове системе.

Гасовод високог притиска ГРЧ Панчево - ГМРС "Плинара", којим се напаја град Панчево гасом, капацитетски задовољава максималну потрошњу гаса (Фаза **II -** 2025 г.) при радном притиску од 10 бар .

Пројектовани капацитети Реонских мерно регулационих станица (РМРС) града у односу на перспективна проширења стамбеног и пословно-стамбеног простора после 2020, планирани капацитети РМРС у потпуности задовољавају захтеве широке потрошње.

Садашња и планирана потрошња гаса	Постојећа потрош. Нм^3/х	Потрошње до 2020 Нм^3/х
- за котларнице	**27.378**	**33.497**
- за широку потрошњу	**1.145**	**20.657**
УКУПНА ПОТРОШЊА ГАСА	**28.523**	**54.154**

До краја планског периода 2020 г. у насељу Панчеву се очекује изградња 110 km гасовода (градских и дистрибутивних) са припадајућим реонским мерно регулационим станицама (РМРС) и очекује се прикључење 6500 домаћинстава, што би износило цца. 35% од укупног броја домаћинстав која немају организовано снабдевање топлотном енергијом.

За потребе НИС „РНП“ Панчево, Еко-индустријских зона – greenfield, а и за гасификацију јужних насеља (у случају потрошње коју не може да подмири гасификација из ГРС „Гранекспорт“ и ГМРС Банатски Брестовац) у наредном периоду ће се изградити гасовод до тих потрошача, који ће се ради сигурности снабдевања повезати са разводним гасоводом Панчево-Смедерево (РГ 01-10) .

Планирани велики потрошачи, ако је неопходно могу се снабдевати директно према посебним условима власника, односно дистрибутера гаса.

Ц. Нафтна привреда

Програм технолошког развоја НИС РНП Панчево планира реконструкцију и модернизацију постојећих капацитета НИС РНП Панчево и осавремењавање технологије производње нафтних деривата, што ће допринети достизању светских стандарда у овој производној технологији, подизању квалитета горивих производа на нивоу захтева ЕУ, као и побољшању стања животне средине у овом производном сегменту.

У циљу подизања економске ефикасности и еколошке безбедности снабдевања моторним горивима планира се изградња система продуктовода кроз Републику Србију и терминала Панчево у Панчеву.

ГРАЂЕВИНСКО ПОДРУЧЈЕ НАСЕЉЕНИХ МЕСТА ГРАДА ПАНЧЕВА

Гасификација и топлификација

У насељеним местима града Панчева акценат је дат на увођење гаса у широку и комуналну потрошњу, тј на гасификацију, док организованог снабдевања топлотном енергијом има само изнимно за пратеће функције са евентуалним становањем, углавном у централним зонама насељених места. Ове котларнице, блоковског типа, ће користити природни гас као основно гориво.

У јужним насељима, Старчево, Омољица и Иваново у току је интензивна активност на изградњи гасификационих система и тиме би се завршила гасификација насељених места града Панчево. Снабдевање гасом ових насељених места би се могло реализовати на два начина:

- са Главног разделног чвора ГРЧ, односно наставка планираног гасовода ГРЧ – НИС „РНП“ Панчево до разводног гасовода Панчево-Смедерево (РГ 01-10), преко насељеног места Банатски Брестовац,
- са северне стране проширењем градског гасоводног система Панчева у правцу Старчева и Омољице, са постојеће ГРС „Гранекспорт“ у јужној индустријској зони Панчева. Планирана је изградња МРС „Асфалтна база“ са које би се са дистрибутивне мреже (ПЕ до 4 bar-а) гасифицирала насељена места Старчево и Омољица. У истој планирана је изградња градског гасовода у случају појаве већих потрошача. Са јужне стране палнирана је узградња гасовода (до 16 bar-а) са кога би се снабдевале МРС и дситрибутивне гасне мреже насеља Омољица и Иваново.

У насељеним местима Долово, Банатско Ново Село, Качарево, Јабука, Глогоњ и Банатски Брестовац имамо реализоване гасификације, а у наредном планском периоду ће се вршити даљна прикључивања заинтересованих потрошача тих насељених места.

На подручју насељених места града Панчева се очекује изградња укупно 140 km гасовода са припадајућим МРС уз очекивано прикључење 7000 домаћинстава, што би износило приближно 50% од укупног броја домаћинстава у насељеним местима Града Панчева.

Домаћинства које се не прикључују на гасификационе системе ће и даље користити све расположиве видове енергената уз очекивано знатно учешће расположивих секундарних сировина пољопривредниг порекла.

У насељеним местима где су претежно лоцирани пољопривредно - индустријски објекти (сушаре, фарме и сл.) осим гаса се такође очекује учешће секундарних пољопривредних сирова, биомасе за производњу топлотне енергије.

ПОДРУЧЈЕ ТЕРИТОРИЈУ ГРАДА ПАНЧЕВА

Цевни транспортни системи енергената и продуката

Због оптерећености простора подручја Града Панчева линијским инфраструктурним системима, планом је предвиђено максимално могуће груписање будућих линијских инфраструктурних система уз постојеће и планиране инфраструктурне трасе, у следеће коридоре:

1. **југо-источни (ЈИ) коридор цевовода** се формира поред постојеће трасе разводног гасовода Панчево-Смедерево (РГ01-10) у коме се планирају:
   a. *Продуктовод: Панчево – Смедерево*
   b. *Нафтоводи: Панчево – Смедерево и Паневропски ПЕОП**
   c. *Гасоводи: „Јужни ток“*, МG-01/II Елемир-Панчево-Београд југ и Панчево (Messer-Техногас) - Смедерево,*
2. **југо-западни (ЈЗ) коридор цевовода** се формира поред дела будуће трасе друмске обилазнице око Панчева у делу од НИС РНП према будућем винчанском мосту преко Дунава у коме се планирају:
   a. *Продуктовод: Панчево – Београд*
   b. *Гасовод: МG-01/II Елемир-Панчево-Београд југ*
3. **северо-западни (СЗ) коридор цевовода** се формира поред постојеће трасе нафтовода, бивши југословенски нафтовод – ЈУНА (Јадранског нафтовода – ЈАНАФ) у коме се планирају:
   a. *Продуктовод: Панчево – Нови Сад*
   b. *Нафтовод: Паневропски ПЕОП**
   c. *Гасовод: „Јужни ток“**
4. **северо-источни (СИ) коридор цевовода** се формира поред постојећих траса: магистралног гасовода Панчево-Елемир-Кикинда (МГ-01) и продуктовода ХИП Петрохемија – Румунија у коме се планирају:
   a. *Нафтовод: Паневропски ПЕОП**
5. **обилазни коридор Панчево (ОКП)** прати планирану трасу аутопута Е-70, Бубањ Поток - Панчево / друмску обилазницу око Београда и Панчева (чија је траса потврђена Генералним пројектом аутопута и теретне обилазне пруге са друмско-железничким мостом на Дунаву код Винче, усвојеним на Ревизионој комисији 2007.год.) у коме се планирају:
   a. *Нафтовод: Паневропски ПЕОП**
   b. *Гасоводи: „Јужни ток“*, МG-01/II Елемир-Панчево-Београд југ*
   c. *евентуална измештања постојећих цевовода из грађевинског подручја*

*** Конкретне трасе које могу бити и ван коридора цевовода ће се дефинисати Просторним планом подручја посебне намене.**

Опис траса цевовода и објеката, однос према другим инфраструктурним системима

1. Систем продуктовода и терминал:

- ***I фаза деоница Панчево - Нови Сад***

Продуктовод Панчево – Нови Сад конципиран је као двоцевни систем, полази од главног терминала „Панчево“ и прати трасу постојећег Јадранског нафтовода Омишаљ - Панчево (бивши југословенски нафтовод - ЈУНА) на прописном сигурносном растојању тј. води се у северо-западном (СЗ) коридору цевовода. Продуктовод се на појединим местима удаљава од постојећег нафтовода због изграђених објеката у заштитној зони нафтовода и поштовања минималног удаљења продуктовода од објеката која износи 30 m са обе стране цеви. Траса продуктовода се на овој деоници укршта са водотоцима, путевима, железничким пругама, нафтоводом и гасоводима.
Продуктовод се води на прописној дубини, углавном испод пољопривредног земљишта и на прописаном растојању од објеката, водотока, путева, гасовода, нафтовода и железничких колосека.

- ***I фаза деоница Панчево - Смедерево***

Продуктовод Панчево – Смедерево је конципиран је као једноцевни систем, такође полази од главног терминала „Панчево“ и прати трасу постојећег разводног гасовода Панчево-Смедерево (РГ01-10) p = 50 bar, на прописном сигурносном растојању тј. води се у југо-источном (ЈИ) коридору цевовода . Продуктовод се на појединим местима удаљава од овог постојећег гасовода због изграђених објеката у заштитној зони гасовода и поштовања минималног удаљења продуктовода од објеката која износи 30 m са обе стране цеви.
Траса се на овој деоници укршта са водотоцима, општинским путевима, планираним коридором аутопута Е-70 од Бубањ Потока до Панчева и планираном теретном обилазном пругом Бели Поток – Винча – Панчево, разводним гасоводом деоница РГ01-10 Панчево-Смедерево. Продуктовод се води на прописној дубини, углавном испод пољопривредног земљишта на прописаном растојању од објеката, водотока, путева, гасовода.

- ***III фаза деоница Панчево – Београд***

Траса продуктовода деонице Панчево - Београд полази од терминала „Панчево“ и водио би се у југо-западном (ЈЗ) коридору цевовода са следећим варијантним решењима трасе, и то:

- ка терминалу Београд у Великом Селу или
- ка терминалу Београд у јужном делу Београда на потезу будуће београдске обилазнице на деоници Бубањ Поток – Винча у индустријској зони Лештане.

За одабрано решење система продуктовода са терминалом „Београд“ које припада територији града Београда урадиће се План детаљне регулације.

- ***Главни терминал Панчево - ЈП “Транснафта“***

Као полазни терминал са главним управљачко- диспечерским центром комплетног система продуктовода кроз Србију предвиђа се терминал „Панчево“. Главни терминал „Панчево“ је лоциран уз сам комплекс НИС Рафинерије нафте „Панчево“. Потребна површина за изградњу објеката, уређаја и опреме терминала „Панчево“ је цца P = 12 ha. Терминал се планира на следећим парцелама:2994; 2993; 2992; 2991; 2990/1; 2990/2; 2989/1; 2989/2; 2988/1; 2988/2; 2987/1; 2987/2; 2986/1; 2986/2; 2985/1; 2985/2; 2984; 2983; 2982; 2981; 2980; 2979; 2978; 2977; 2976; 2975; 2974; 2973; 2972; 2971; 2970; 2969; 2968; 2966; 2965; 2961; 2955; 2954; 2951; 2950; 2949; 2946; 2945; 2944; 3577 КО Панчево

Плански основ за изградњу система продуктовода и терминала на територији града Панчева биће

- ПППН система продуктовода кроз Србију **("Службени гласник РС", бр. 19/2011)**.

Урађен је План детаљне регулације за комплекс централног терминала система продуктовода „Панчево“ на подручју града Панчева (Службени лист града Панчева“, бр.3/2012)

2. Нафтоводи

- ***ПЕОП - Паневропски нафтовод***

Предложена траса Паневропског Нафтовода (ПЕОП) до Панчева, иде паралелно са трасом постојећег Јадранског нафтовода Омишаљ - Панчево (бивши југословенски нафтовод - ЈУНА) у северо-западном (СЗ) коридору цевовода и у обилазном коридору Панчево (ОКП) уз планирану и дефинисану трасу будућег аутопута Е-70, Бубањ Поток - Панчево / друмска обилазница око Београда и Панчева. Оквирна траса овог нафтовода од Панчева према постојећем нафтном терминалу у црноморској луци Констанца у Румунији, је преузета из концепта Регионалног Просторног плана АП Војводине и овим планом се даје могућност корекције те трасе у даљој разради у правцу постављања истог у северо-источни (СИ) или југо-источни (ЈИ) цевни - инфраструктурни коридор на територији града Панчева.

Прелиминарна траса овог нафтовода дата је Студијом изводљивости („Feasibility Study for Constanza, Pancevo, Omisalj, Trieste Oil Pipeline Project“) из 2004.

Паневровски нафтовод би се водио подземно, углавном испод пољопривредног земљишта, паралелно са постојећим нафтоводима, гасоводима, продуктоводима и планираним аутопутем Е-70, у планираним цевним коридорима на прописним сигурносним међусобним растојањима. Нафтовод се на појединим местима удаљава од ових траса због изграђених објеката у тим заштитним зонама и поштовања минималног удаљења нафтовода од објеката која износи 30 m са обе стране цеви.

Траса би се тачније дефинисала израдом генералног пројекта за читаву трасу Паневропског Нафтовода (ПЕОП) кроз Србију. Услови за изгрању ће се стећи на основу израде одговарајућег планског документа и смерница из овог Плана.

- ***Нафтовод Панчево – Рафинерија Смедерево***

Нафтовод полази из главног терминала „Панчево“ и прати трасу постојећег разводног гасовода Панчево-Смедерево (РГ01-10) p = 50 bar, на прописноммеђусобном сигурносном растојању тј. води се у југо-источном (ЈИ) коридору цевовода, где је планирана прва фаза деонице продуктовода Панчево – Смедерево (на основу ПППН система продуктовода кроз Републику Србију). Нафтовод се на појединим местима удаљава од овог постојећег гасовода због изграђених објеката у заштитној зони гасовода и поштовања минималног удаљења нафтовода од објеката која износи 30m са обе стране цеви. Траса се на овој деоници укршта са водотоцима, општинским путевима, планираним коридором аутопута Е-70 од Бубањ Потока до Панчева и планираном теретном обилазном пругом Бели Поток – Винча – Панчево, разводним гасоводом деоница РГ01-10 Панчево-Смедерево. Нафтовод се води на прописној дубини, углавном испод пољопривредног земљишта на прописаном растојању од објеката, водотока, путева, гасовода.

Изградња овако дефинисаног нафтовода кроз територију Града Панчева је могуће на основу услова за уређење и изградњу дефинисаних овим Планом и посебних услова надлежних организација.

3. Гасоводи

- ***Гасовод „Јужни ток“***

Оквирна траса Гасовода „Јужни ток“ је предложена да се води у ново планираним цевним коридорима, у вангађевинском подручју Града Панчева. Ова траса гасовода би се водила паралелно са трасом постојећег Јадранског нафтовода Омишаљ - Панчево (бивши југословенски нафтовод - ЈУНА) у северо-западном (СЗ) коридору цевовода, надаље паралелно са планираном и дефинисаном трасом будућег аутопута Е-70, Бубањ Поток - Панчево / друмска обилазница око Београда и Панчева у траси обилазног коридора Панчево (ОКП) и надаље Гасовод „Јужни ток“ би се водио паралелно са постојећим разводним гасоводом Панчево-Смедерево (РГ01-10) у југо-источном (ЈИ) коридору цевовода, на прописним сигурносним међусобним растојањима.

Гасовод би се на појединим местима удаљавао од ових траса због изграђених објеката у тим заштитним зонама и поштовања минималног удаљења гасовода од објеката. Траса се на овој деоници укршта са водотоцима, путевима, железничким пругама, планираним коридором будућег аутопута Е-70 и пруге, нафтоводима, продуктоводима и гасоводима. Гасовод ће се водити на прописној дубини, углавном испод пољопривредног земљишта на прописаном растојању од објеката, водотока, путева, гасовода и друге линијске инфраструктуре.

На основу службене информације издате од стране Републичке агенције за просторно планирање под бројем 350-649-01/2012-01 од 12.03.2012.године, тренутно није могуће прецизно дефинисати планирану трасу гасовода „Јужни ток“ кроз територију града Панчева.

У Просторном плану града Панчева, дата је траса транснационалног гасовода „Јужни ток“ на основу генералног пројекта, а Просторним Планом подручја посебне намене транснационалног гасовода „Јужни ток“ ће бити детаљно утврђена коначна траса транснационалног гасовода „Јужни ток“.

Влада Републике Србије је донела Одлуку о изради Просторног Плана подручја посебне намене транснационалног гасовода „Јужни ток“ („Сл. Гласник РС“ бр.8/12). Просторни план ће се радити на основу ревидиране техничке документације на нивоу генералног пројекта, а тренутно се ради техничка документација на нивоу идејног пројекта. У том смислу могућа су одступања у односу на трасу утврђену генералним пројектом.

Просторним Планом подручја посебне намене транснационалног гасовода „Јужни ток“ биће могуће директно спровођење, односно добијање локацијске дозволе за објекте система гасовода. У том смислу ће се и на територији града Панчева Просторни план директно спроводити у делу који је у обухвату Просторног плана.

- ***Магистрални гасовод (МГ-01/II) Елемир-Панчево и Панчево–Београд југ***

На територији града Панчева овај гасовод паралелно прати:

- трасу постојећег гасовода ГМРС “ФЛОТ“ - Црепаја,
- трасу разводног гасовода Батајница - Панчево (РГ 04-07),
- планирану и дефинисану трасу будућег аутопута Е-70, Бубањ Поток – Панчево и обилазнице за Београд / друмска обилазница око Београда и Панчева у траси обилазног коридора Панчево (ОКП)
- трасу југо-западдог (ЈЗ) коридора и поред винчанског моста на Дунаву прелази за Београд.

Гасовод би се на појединим местима удаљавао од ових траса због изграђених објеката у тим заштитним зонама и поштовања минималног удаљења гасовода од објеката која износи 30 m са обе стране цеви. Гасовод ће се водити на прописној дубини, углавном испод пољопривредног земљишта на прописаном растојању од објеката, водотока, путева, гасовода и друге линијске инфраструктуре.

Изградња овако дефинисаног гасовода кроз територију Града Панчева је могуће на основу услова за уређење и изградњу дефинисаних овим Планом и посебних услова надлежних организација.

Остављена је резервна варијанта трасе гасовода од Панчева до Београда која би се реализовала одвајањем гасовода из трасе обилазног коридора Панчево (ОКП) на месту укрштања са постојећим гасоводом Панчево-Смедерево (РГ01-10) и надаље вођењем гасовода паралелно са постојећим разводним гасоводом Панчево-Смедерево (РГ01-10) у југо-источном (ЈИ) коридору цевовода. Гасовод на најповољнијем месту би напустио југо-источни (ЈИ) коридор цевовода, скрећући према југо-западу и пролазећи између насеља Старчево и Омољица, надаље пратећи делимично постојећи коридор далековода према Београду.

Услови за изгрању гасовода по резервној варијанти трасе ће се стећи на основу израде одговарајућег планског документа и смерница из овог Плана, уз предходну израду генералног пројекта са тачним дефинисањем будуће трасе.

- ***Разводни гасовод ГРЧПанчево – НИСРафинерија – „Green field 1“Панчево***

Гасовод полази из постојећег ГРЧ „Панчево“ паралелно са постојећим гасоводима ГРЧ - ХИП Азотара (ДГ-01) и ГРЧ – ХИП Петрохемија (ДГ03-03) и паралелно са оградом око комплекса Рафинерије пролази до Еко-индустријске зоне „Green field 1“ Панчево уз предходно одвајање за НИС „РНП“ Панчево. Део трасе гасовода је дефинисан ПДР „Green field 1“ Еко-индустријска зона -јужно од „Петрохемије“ у Панчеву а други део верификованим концептом ПДР за комплекс централног терминала система продуктовода Панчево на подручју града Панчева.

Изградња овако дефинисаног гасовода је могуће на основу услова за уређење и изградњу дефинисаних овим Планом, важећим Планом детаљне регулације „Green field 1“ Еко-индустријска зона -јужно од „Петрохемије“ у Панчеву и посебних услова надлежних организација.

- ***Гасовод Панчево – Банатски Брестовац и Иваново***

Снабдевање гасом насељених места Старчево, Омољица, Иваново и Банатски Брестовац ће се вршити из два правца. Из правца Панчева ће се снабдевати насељена места Старчево и делимично Омољица (због ограниченог капацитета из овог правца) а из правца Банатског Брестовца насељено место Иваново и делимично Омољице. Снабдевање Старчева ће бити из нове ГМРС“Гранекспорт“ коју треба предвидети у кругу Азотаре, непосредно уз постојећу мерну станицу Азотаре.

Гасоводи ће се у ванграђевинском подручју, постављати паралелно са постојећим општинским путем бр. 1 : Панчево – Б. Брестовац (деонице: Панчево-Старчево бр.парц. 8087/1 КО Панчево и 16000 КО Војловица 2; Старчево-Омољица бр.парц. 2435, 1963 и 6721 КО Старчево, 2765 и 6741 КО Омољица; Омољица-Б:Брестовац: бр.парц. 1778/4 КО Омољица, 6730/1 КО Брестовац) и општинским путем бр. 3 : Омољица – Иваново (бр.парцеле 11873/1, 11897, 11151, 9984/1 и 9984/2 КО Омољица, 902-907 и 909/2), на прописном сигурносном растојању. Пре уласка у насељено место Омољица из правца Б.Брестовца, гасовод скреће на северо-исток и у профилу локалног пута (бр.парц. 6680, К.О. Омољица) води ка сточарској фарми „Чукарица“. Након тога скреће на запад и у профилу насељске саобраћајнице улази у насељено место Омољица. Један крак овог гасовода се одваја за МРС Омољица а други иде даље насељским саобраћајницама и излази на општински пут бр.3: Омољица – Иваново. У грађевинском подручју насељених места Старчево, Омољица, Иваново и Банатски Брестовац гасоводи ће се водити у регулацији насељских улица. У грађевинском подручју насељених места Омољица и Иваново су планиране Мерно-регулационе станице (МРС)

Изградња овако дефинисаног гасовода и МРС у насељеним местима је могуће на основу услова за уређење и изградњу дефинисаних овим Планом, Урбанистичких планова насељених места и посебних услова надлежних организација, а уколико је потребно дефинисати регулацију за МРС-це, обавезна је израда одгодварајућег урбанистичког плана.

Алтернатива горе наведеном концепту гасификације Јужних села подручја Града Панчева, због евентуалног недовољног капацитета на прикључним местима, је изградња гасовода, односно продужетка планираног гасовода ГРЧ Панчево – НИС РНП до насељених места јужно од Панчева. Гасовод после насељеног места Старчево, скреће на југоисток према Омољици и Б. Брестовцу и везује се на разводни гасовод деоница РГ01-10 Панчево-Смедерево, тангирајући сва три насељена места. У овом случају осим изграђеног МРС Б.Брестовац и планираних МРС Омољица и Иваново потребно би било изградити и посебну МРС Старчево као посебну јединицу или у саставу МРС „Green Field 1“ зоне Панчева.
Услови за изгрању гасовода по алтернативној варијанти ће се стећи на основу израде одговарајућег планског документа и смерница из овог Плана, уз предходну израду генералног пројекта са тачним дефинисањем будуће трасе.

- ***Нови Гасни разделни чвор (ГРЧ) - измештање постојећег ГРЧ-а и цевних водова***

Због проширења грађевинског подручја Града Панчева и нелегалне изградње објеката на постојећим трасама магистралних и разводних цевовода, планиран је нови Гасни разделни чвор (ГРЧ) у близини будуће друмске обилазнице – петље. Такође ће са измештањем постојећег ГРЧ-а измештају и припадајући цевоводи и остали цевни водови (у обилазни коридор ОКП) који пресецају грађевинско подручје чиме ће се ослободити квалитетно грађевинско земљиште за будућу изградњу.
Услови за изградњу новог ГРЧ-а и измештања цевовода ће се стећи на основу израде одговарајућег плана и смерница из овог Плана.

4. Цевоводи техничких гасова

- ***<u>Панчево (Messer-Техногас) - Смедерево</u>***

Траса цевовода техничких гасова из погона Messer-Техногас ће ићи улицом Спољностарчевачком на прописном растојању од објеката и саобраћајнице, скреће према западу парцела бр. 3523/3 КО Војловица, прати трасу продуктовода ХИП „ПЕТРОХЕМИЈА“ – Румунија, улази у дефинисан коридор у коме је планирана изградња гасовода ГРЧ – РНП Панчево и вреловода из Јужне индустријске зоне (бр. парцела 2589-3132 . к.о. Војловица) и даље би се водио паралелно са планираним продуктоводом Панчево-Смедерево (дефинисан ППППН система продуктовода кроз Републику Србију), односно паралелно са постојећим разводним гасоводом Панчево - Смедерево (РГ01-10) у југо-источном (ЈИ) коридору цевовода. Цевовод би се на појединим местима удаљавао од ових траса због изграђених објеката у тим заштитним зонама и поштовања минималног удаљења од објеката. Цевовод ће се водити на прописној дубини, углавном испод пољопривредног земљишта на прописаном сигурносном растојању од објеката, водотока, путева, цевовода и друге линијске инфраструктуре.

Изградња овако дефинисаног цевовода техничких гасова кроз територију Града Панчева је могуће на основу услова за уређење и изградњу дефинисаних овим Планом и посебних услова надлежних организација.
Сви будући цевни транспортни системи морају се водити у коридорима који су се формирали на подручју града Панчева.
На погодним локацијама, а посебно у близини гасовода одговарајућег притиска и адекватних саобраћајница могуће је изградити пунионице земног гаса у циљу даљег транспорта и складиштења.

Пунионице земнога гаса уз себе могу имати и мала когенеративна постројења, чији је погон гасни мотор са унутрашњим сагоревањем, и која су потпуно прилагођена стварним потребама потрошача за које се и димензионишу, при томе искориштавају свих 88% енергије природног гаса и тако обезбеђују јефтинију и квалитетнију енергију а све то у складу са најстрожим европским еколошким стандардима. Ова постројења могу се користити за загревање пластеника и стакленика или на било који други начин који одговара законској регулативи.
На погодним локацијама могу се изградити и станица компримованог гаса за снабдевање моторних возила.

5.3.2. Електроенергетска инфраструктура

Према ППРС највећи део инвестиција у области електропреноса до 2014. године посвећен је рехабилитацији и унапређењу преносног система, изградњи нових водова 400 kV, 220 kV и 110 kV, изградњи нових интерконективних веза 400 kV са суседним системима, изградњи прикључака 110 kV за кориснике преносног система, изградњи трансформаторских станица 400 kV и 220 kV и замени великих трансформатора снаге 400 kV и 220 kV са новим јединицама. У циљу сигурнијег и поузданијег снабдевања потрошача у планском периоду наставиће се даљи развој изградњом нових и реконструкцијом постојећих преносних (свих снага) и дистрибутивних инфраструктурних објеката и водова (почев од 110 kV до крајњих потрошача).

У циљу обезбеђења планиране потрошње електричне енергије на територији града Панчево, радиће се извори електричне енергије преноса и дистрибутивна мрежа.

На територији града Панчево планира се изградња електрана на ветар, а планира се и коришење свих других алтернативних извора електричне енергије, као што су енергија сунца ,биомасе и друге.

У циљу преноса и дистрибуције електричне енергије планира се :

1.Изградња трансформаторских станица „Панчево 5 110/20 кV“, „Панчево 6 110/20 кV“, и „Старчево 110/20 кV /кV“ са одговарајућим 20 кV расплетом (трансформаторске станице „Панчево 5 110/20 кV“, „Панчево 6 110/20 кV“, су предвиђене у самом насељу Панчево, а „Старчево 110/20 кV /кV“ је потребно планирати у близини green field зона и насеља Старчево-локације на графичком прилогу), а као и могућа локација је и у „GREEN FIELD 1“ зони (дато графички), још једна трансформаторска станица напонског нивоа 110/20 кV;

2.Предвиђена је изградња нове ТС 220/6/6 кV у Рафинерији нафте Панчево. Траса прикључног далековода 220 кV(два једнострука вода за прикључење будуће ТС полази расецањем постојећег далековода 220 кV број 253/2, ТС“ Панчево 2“-ТС „ХИП2“ , у близини РНП, по принципу улаз- излаз) прати трасу планиране саобраћајнице 4 у зони „GREEN FIELD 1“ , дефинисане тачкама : ГФ60, ГФ59, ГФ58, ГФ57, ГФ56, ГФ55, ГФ54 и ГФ48 и мора да буде у појасу до 60метара рачунато од ивице регулационе линије северно у односу на трасу саобраћајнице. Парцеле преко којих пролази наведени далековод на којима ће се налазити стубови далековода су : 7348, 7358/2, 7347, 7364/11, 7364/12, 7364/13, 7424, 7364/2, 7346/10, све К.О. Војловица II, према графичком прилогу.С обзиром на планирано подизање коте терена у зони „GREEN FIELD 1“ (до 75,5м) , неопходно је да горња ивица темеља стуба далековода буде на планираној коти насипања терена.

3.Планирају се коридори за напојне 110 кV водове, за будуће ТС 110/20 кV /кV. Напајање се може извести надземно(двоструким далеководом 110кV), или подземно (двоструким кабловским водом 110кV). Напајање ТС биће према условима које издаје надлежно предузеће;

4.Просторни План подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за DV 2x400 Kv TS „Панчево 2“-граница Румуније, донет на Седници Скупштини Аутономне

Покрајине Војводине, одржане дана 27.фебруара 2012. је основ за издавање локацијске и грађевинске дозволе за интерконективни вод DV 2x400 Kv TS „Панчево 2“-граница Румуније,

5.За постојеће објекте, у постојећим коридорима далековода 110 кV , 220 кV , и 400 кV и трансформаторским станицама истог напонског нивоа (планирају се) могу се радити санације, адаптације и реконструкције ако је то неопходно у наступајућем периоду(према ППРС);

6.Ради појачања сигурности мреже планира се изградња наставка претходно наведеног интерконективног вода ка Румунији, до ТС Београд 20, чиме би се обезбедило побољшање сигурности напајања Града Панчева и града Београда електричном енергијом(за сада се не може дати прецизна траса далековода од ТС „Панчево 2“ до ТС Београд 20, траса ће пролазити и преко зоне *„GREEN FIELD 3“*);

7.Ради повезивања ветрогенераторских поља «Чибук» са постојећим каблом ДВ 400 кV број 453 Дрмно – Панчево потребно је изградити нову трасу ДВ 400 кV чија је орјентациона траса дата у графичком прилогу бр.2. За ову трасу неопходна је израда плана детаљне регулације.

8.Далеководи 400 KV: ТС" Панчево -2" - Зрењанин, ТС" Панчево -2" - ТЕ "Дрмно" (други вод)

У циљу снабдевања потрошача електричном енергијом између насеља и у насељеним местима градиле би се јаке дистрибутивне мреже 20 кV , као и дистрибутивне трафо станице 20/04 кV и њима припадајуће НН мреже(на постојећим објектима далековода СН, у постојећим коридорима далековода (планирају се) могу се радити санације, адаптације и реконструкције ако је то неопходно у наступајућем периоду);

Снабдевање електричном енергијом викенд зона вршило би се из електро енергетских система најближих насеља.

У свим насељима где има економског оправдања дистрибутивне мреже радиле би се као кабловске, односно ваздушне мреже би се постепено претварале у кабловске у циљу веће погонске сигурности, као и веће просторне могућности у погледу подизања зеленила у насељима .

Међумесна 20 кV - тна мрежа градила би се тако да омогући двострано напајање свих насељених места, ради поузданијег снабдевања електричном енергијом, а треба да створи и услове за даљинско управљање енергетским системом због сигурнијег и економичнијег преноса електричне енергије до потрошача. У том циљу планира се :

1. реконструкција постојеће 10 кV и 35 кV кабловске и ваздушне мреже у 20 кV мрежу, кабловски или ваздушно, у постојећем коридору;

2. изградња коридора за 20 кV далеководе :

- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “, насеље Панчево,

- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “, насељеЈабука,

- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “, насеље Глогоњ,

- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “, насеље Црепаја,

- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “, насеље Банатско Ново Село

3. изградња четири 20 кV вода ка насељу Старчево, од „Панчево 4 110/20/35 кV “, два ваздушна, и два подземна (коридори), као и један ваздушни 20 кV вод за Долово, у постојећем коридору ;

- Подземни 20 кV водови(два) према Старчеву се воде на прописној дубини, и на прописаном растојању од објеката, водотока, путева, гасовода, нафтовода и железничких колосека, траса према графичком прилогу.
  Изградња овако дефинисаних подземних 20 кV водова(два) према Старчеву је могућа на основу услова за уређење и изградњу дефинисаних овим Планом и посебних услова надлежних организација.
- Ваздушни 20 кV вод према Долову, планиран је у коридору постојећег далековода 20 кV према Долову, и на прописаном растојању од објеката, водотока, путева, гасовода, нафтовода и железничких колосека, траса према графичком прилогу.
  Изградња овако дефинисаног ваздушног 20 кV вода према Долову је могућа на основу услова за уређење и изградњу дефинисаних овим Планом и посебних услова надлежних организација.

5. изградња два 20 кV коридора од будуће ТС „Старчево 110/20 кV / кV “, један ка Иванову, један ка Б.Брестовцу;

У насељеним местима уколико се предвиђају нове радне зоне планирати :

1 . Коридоре за средњенапонску и нисконапонску мрежу, кабловску.
2. Напајање јавног осветљења кабловима РРОО А 4Х35mm^2 са полагањем ужета за уземљење између стубова јавног осветљења;
3. На основу планираног раста потрошње планирати изградњу ТС 20/0,4 кV / кV са одговарајућим коридором 20 кV и 0,4 кV у складу са растом потрошње.
Трансформаторске станице планирати у близини нових пословних објеката. Напајање трансформаторских станице извести двострано, кабловски са најповољнијег места прикључења.
4. За парцеле са предвиђеном максималном једновременом снагом мањом од 70 кW, а удаљене између 40m и 150m од постојеће НН мреже, предвидети коридор за НН мрежу, а за парцеле које су удаљене преко 150m предвидети изградњу одговарајуће трансформатрске станице у оквиру парцеле, са коридором за прикључни средњенапонски вод , као и коридор за НН мрежу.
5. Уколико се на некој парцели предвиђа потрошња са максималном једновременом снагом већом од 70кW потребно је предвидети у оквиру парцеле изградњу одговарајуће трансформаторске станице са коридором за прикључни средњенапонски вод;

У осталом делу насељених места :

1. Предвидети коридоре за средњенапонску мрежу. Средњенапонску мрежу извести кабловски или ваздушно.
2. Планирати коридоре за нисконапонску мрежу. НН мрежу извести подземно-кабловски или ваздушно.
3. Напајање јавног осветљења кабловима РРОО А 4Х35mm^2 са полагањем ужета за уземљење између стубова јавног осветљења;
4. На основу планираног раста потрошње планирати изградњу ТС 20/0,4 кV / кV са одговарајућим коридором 20 кV и 0,4 кV . Напајање трансформаторских станице извести ваздушно или, кабловски са најповољнијег места прикључења.
5. Уколико се на некој парцели предвиђа потрошња са максималном једновременом снагом већом од 70кW потребно је предвидети изградњу одговарајуће трансформаторске станице са коридором за прикључни средњенапонски вод;

За парцеле са предвиђеном максималном једновременом снагом мањом од 70 кW, а удаљене између 40m и 150m од постојеће НН мреже, предвидети коридор за НН мрежу, а за парцеле које су удаљене преко 150м предвидети изградњу одговарајуће трансформатрске станице, са коридором за прикључни средњенапонски вод , као и коридор за НН мрежу.ТС предвидети у оквиру парцеле или у склопу планираног објекта.

6. На парцели на којој се предвиђа стамбено пословни објекат са више од тридесет две јединице, а предвиђено је грејање електричном енергијом, потребно је предвидети изградњу одговарајућетрансформаторске станице са коридором за средњенапонске и нисконапонске водове. ТС предвидети у оквиру парцеле или у склопу планираног објекта.

7. На парцели на којој се предвиђа стамбено пословни објекат са више од шездесет четири јединице, а није предвиђено је грејање електричном енергијом, потребно је предвидети изградњу одговарајуће трансформаторске станице са коридором за средњенапонске и нисконапонске водове. ТС предвидети у оквиру парцеле или у склопу планираног објекта.

5.3.3. Коришћење обновљивих извора енергије

Алтернативни извори енергије морају у наредном периоду да заузму значајније место у енергетском биланску града Панчева, с обзиром на то да на овом подручју постоје реални потенцијали за производњу и коришћење такве енергије.

Пољопривредни крај, коме припада град Панчево, располаже великим количинама биомасе, као и могућностима масовније производње биогаса у пољопривредним газдинствима. Појединачни енергетски производни објекти већих капацитета који би користили биомасу и биогас за производњу енергије, као и енергетски производни објекти који би користили сунчеву енергију и енергију ветра већих капацитета који ће произведену енергију конектовати у јавну мрежу, могу се градити ван насеља.

Код насељеног места Омољице већ одавно постоји извор геотермалне воде, прихватљиве температуре који у наредном периоду, осим за организовано коришћење у здравствене сврхе, треба искористити и за добијање топлотне енергије. Енергетски производни објекти који користе обновљиве изворе енергије градиће се у склопу радних комплекса, односно туристичких комплекса (геотермална енергија), како у насељима тако и ван насеља, који ће ову енергију користити за сопствене потребе, а у случају већих капацитета вишак конектовати у јавну мрежу.

На подручју Панчева има могућности и за коришћење других извора топлотне енергије, као што су топлотне пумпе, енергија ветра и сунца и енергија из отпада.

У протеклом периоду није се обраћала довољна пажња на могућност велике уштеде и рационалне потрошње енергије, применом савремених изолационих материјала код објеката који су у изградњи, побољшањем регулације и мерења потрошње свих видова енергије, увођењем затворених система токова топлотне енергије у индустријама, употреби високоаутоматизованих система управљања и контрола процеса итд. што у наредном периоду треба надокнадити и ускладити са модерним европским стандардима.

За већу примену нових и обновљивих извора енергије, неопходно је стимулисати истраживања и економско вредновање, а њихов значај ће расти са разрешењем еколошких проблема производње и коришћења енергије.

Енергија ветра за сада се још увек не користи на подручју Војводине,мада су предузете многе активности за омогућавање коришћења исте.Осим законских и подстицајних оквира донешених на нивоу Републике, Извршно веће АП Војводине формирало је Савет за коришћење енергије ветра, а Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине финансирао израду WIND- атласа, тј. процене брзине ветра на појединим локацијама.

Према Концепту плана РПП АПВ започета су мерења, која углавном врше страни инвеститори, у следећим општинама: Алибунар, Вршац, Инђија,Пландиште, Панчево, Кањижа, Ириг, Ковин, Ковачица, Бела Црква, Шид и Тител.
Део ових електрана на подручју Панчева и Ковина (западно од Делиблатске пешчаре) ће се повезати на ново постројење 400 kV које ће се прикључити на постојећи вод 400 kV РП Дрмно - ТС Панчево 2, док би електране источно од Делиблатске пешчаре могле бити прикључене на нови интерконективни далековод 400 kV између Србије и Румуније, што би захтевало сагласност заинтересованих корисника и извесност изградње поменутог далековода 400 kV или на постојећи далековод 110 kV (потребна изградња и ТС одговарајућег напонског нивоа- 400/110 kV/ kV и 110/20 kV/ kV, као и далековода 110 kV(400 kV)у зависности од решења за прикључење) .
Такође је планирана зона ветроелектрана око Старчева (потребна изградња инфраструктуре- ТС одговарајућег напонског нивоа- 400/110 kV/ kV , 110/20 kV/ kV, као и далековода 110 kV, (400 kV) у зависности од решења за прикључење на постојеће далеководе 110 kV(и 400 kV)) .
Изградња ветропарка искључиво на основу израде Плана детаљне регулације уз обавезу прибављања свих потребних услова и сагласности, као и обавеза израде студије оправданости којим би се утврдило да је оправдана изградња ветропаркова у техничком, технолошком, економском и другом смислу.

Преглед пристиглих захтева за прикључење **ветроелектрана**
у периоду 2008 - 2009. година

Назив ветроелектране	Захтевана снага (MW)	Начин прикључења:	
	Прва фаза	Коначно	
допуна за мишљења) 10.5 21 Чибук - Издато мишљење и анализа оптималних услова прикључења	50	300	Радијалним ДВ 400 kV до будућег 400 kV постројења ВЕ Баваништанско Поље
Панчево (Бела Анта) – Издато мишљење и анализа оптималних услова прикључења	60	120	На постојећи ДВ 110 kV ТС Панчево 2 -ТС Алибунар
Долово - Издато мишљење и анализа оптималних услова прикључења	100	350	Радијалним ДВ 400 kV до будућег 400 kV постројења ВЕ Баваништанско Поље

5.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Према ППРС (Сл. гласник Р.Србије 88/10) основни циљ даљег развоја ове области је изградња и организација савремене електронске комуникационе мреже и доступност универзалног сервиса (који мора да обухвата и универзални широкопојасни сервис) у сваком домаћинству у Републици Србији.

У наредном периоду доћи ће до наглог развоја телекомуникационе мреже применом најсавременијих технологија, а то ће омогућити да се корисницима понуде телекомуникациони сервиси и услуге у складу са европским стандардима.
За сва насеља и за делове града Панчева у којима нису изграђене ТТ мреже ,или је стара неквалитетна и није у складу са распоредом домаћинстава, друштвених и приватних субјеката, са малим резервама, и са великим бројем двојничких прикључака, створена је потреба за разграничењем постојећих каблова и раздвајање двојничких прикључака.
У том смислу треба радити на проширењу и модернизацији свих видова телекомуникационе инфраструктуре.

Фиксна телекомуникација

У фиксној телекомуникационој мрежи планира се да се у наредном периоду уради потпуна дигитализација телекомуникационе мреже, повећа број корисничких приступа корисничкој мрежи, применом најсавременији технологија. У свим насељеним местима, као и свим викенд зонама на територији града Панчево планира се изградња дигиталних централа (истурених степена), као и кабловске ТТ мреже. Постојеће аналогне централе би се постепено замењивале дигиталним. Ове централе би се повезале са главном централом у Панчеву спојним путевима , односно оптичким кабловима. Оптичким кабловима, поред међумесних веза између насеља, остариће се и везе са другим општинама и правцима.

- Долово је насеље у коме је планирана изградња мреже подземног карактера, адаптирати постојећи простор за МСАН централу и планирана је изградња спојног оптичког кабла Панчево-Долово;

Планиране релације оптичких каблова према Концепту плана РПП АПВ на територији града Панчева

Панчево	Ковин - Бела Црква	
Панчево	Омољица - Иваново - Н2 (Ритопек)	
Панчево	Панчево - Б. Ново Село - Дев.Бунар Банатски Карловац - Ватин	
Панчево	Ковин - Делиблато - Мраморак- Долово - Владимировац	
Панчево	Панчево - Долово - Делиблато -Шушара - Избиште - Вршац	
Панчево	Панчево локал	Будућа обилазница око Панчева

Траса планираног ОК на деоници Панчево - Долово и релације за изградњу ОК дате горе наведеном табелом на територији града Панчево, и на будућој обилазници око Панчева се воде на прописаној дубини и прописаном растојању од путева, објеката и остале инфраструктуре.

Изградња овако дефинисаног ОК могућа је на основу услова и правила за изградњу дефинисаних овим Планом, као и посебних услова надлежних организација.

Мобилна телекомуникација

У подручју мобилне телекомуникације најзначајније су GSM, мреже мобилне телефоније, јер њихове услуге користи највећи број корисника.

Овим планом стварамо могућност изградње још базних станица различитих власника у зависности од потреба и развојне могућности. На подручју плана присутни су и заузимају важно место приватни интернет провајдери. Планом се предвиђа повећање у зависности од потреба и економског развоја града Панчево.

Радио и ТВ мреже

У области јавне и комерцијалне радио и телевизијске мреже постоји једна локална радио телевизија и виши приватних. Постоји и могућност преноса програма других радио телевизијских станица који нису на територији овог плана. Радио телевизијски систем у наредном периоду очекује изузетно динамичан развој који ће пратити економски развој насеља и нарасле потребе корисника. На основу плана фреквенције одредиће се микролокација емисионих радио дифузних центара на територији града Панчево за смештај предајника и репетитора. Увођење дигиталне технологије за потребе емитовања и преноса смањиће се број предајничких локација.

Кабловски дистрибутивни систем (КДС)

На територији Града једино је у Панчеву урађен кабловски дистрибутивни систем у насељу "Содара", " Котеж - 1" , " Котеж - 2" и у ужем центру града. Према

савременим техничким стандардима, КДС је вишенаменски широкопојасни телекомуникациони систем намењен , како дистрибуцији РА, ТВ сигнала, тако и широкопојасних двосмерних сервиса корисницима. На основу тога интерес града Панчева је изградња технолошки јединствене дигиталне инфраструктуре. Планира се јединствени кабловски дистрибутивни систем , који би се радио у свим насељима на територији града Панчево.

Пун смисао КДС града Панчева добија решавањем на глобалном нивоу, односно интеграцијом у јединствен технолошки систем Србије.

5.5. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Депоновање комуналног отпада

Депоновање комуналног отпада и одлагање животињских лешева на територији града Панчева је до сада решавано парцијално. Свако насеље је отпад комуналног и животињског порекла одлагало на локацијама чији степен уређености и опремљености не задовољава потребне критеријуме. На тим локацијама и у њиховом непосредном окружењу присутна је деградација простора, у смислу загађења земљишта, подземних вода и ваздуха. Евидентна је и нерентабилност оваквог начина одлагања отпада, јер је потребно адекватно уредити и опремити више локација.

Планом је предвиђено прихватање савременог концепта одлагања отпада, преласком на систем регионалног депоновања отпада, на регионалну депонију која се налази на територији града Панчева исмеђу насеља Панчево и Долово.

Законом о управљању отпадом прописано је да јединица локалне самоуправе мора до краја 2010. године да изради попис неуређених депонија, а до краја 2011. године да изради пројекте санације и рекултивације неуређених депонија на територији града. Попис неуређених депонија садржи податке о локацији, просторним и геометријским карактеристикама, врстама и количинама одложеног отпада, рокове њихове санације и рекултивације, као и друге податке од значаја за утврђивање и спровођење пројеката. Након тога, неопходно је извршити санацију и рекултивацију свих пописаних локалитета у складу са пројектном документацијом.

У односу на регионалну депонију, утврдиће се и локација за транфер станицу, која зависи од низа фактора, и низ сакупљачких станица у насељима.

Трансфер станица ће служити за претовар отпада из свих насеља ради његовог транспорта до регионалне депоније. Лоцирање трансфер станице зависи од:

- локације регионалне депоније (најоптималније је директно транспортовање отпада на релацији трансфер станица - регионална депонија до 20 km);
- мреже насеља у граду;
- саобраћајне доступности и стања саобраћајне мреже;
- стабилности терена;
- комуналне опремљености локације, и
- количине и састава отпада.

За лоцирање трансфер станица су искључени:

- плавни терени;
- терени са високом подземном водом;
- простори дуж рецентних и некадашњих водених токова;
- заштитне зоне енергетске инфраструктуре (100 m од електроенергетских водова, гасовода или нафтовода).

У погледу решавања проблематике третмана отпада животињског порекла, Закон о ветеринарству прописује систем који обухвата обавезе локалне самоуправе као и свакога ко својим радом ствара отпад животињског порекла. Постојеће локације неопходно је санирати и рекултивирати.

6. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

6.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

Заштита животне средине

Стратешко опредељење заштите животне средине је усмерено у циљу оптималног и рационалног коришћења природних ресурса и унапређење природних и створених вредности на предметном простору.

У том смислу Планом је предвиђена заштита воде, ваздуха и земљишта, од потенцијалне деградације.

Планским решењима у контексту водопривредне инфраструктуре предвиђено је да се за сва насеља изгради насељска мрежа за водоснабдевање и прикључе на фабрику воде у Панчеву у оквиру локалног водоводног система. До реализације локалног система водоснабдевања даљи развој водоснабдевања развијати изградњом појединачних уређаја за дотеривање квалитета воде. Такође, у циљу обезбеђења бољих услова живота становништва и заштите вода предвиђена је изградња сепаратне канализационе мреже у свим насељима. Отпадне фекалне воде и отпадне воде из индустријских објеката пречишћавати пре упуштања у реципијент.

У наредном периоду предузеће се мере заштите ресурса пијаћих вода као националног богатства, које ће се користити искључиво за водоснабдевање становништва.Ово се у првом реду односи на потребу увођења зона санитарне заштите и опште санитарно уређење изворишта, систематску контролу и адекватну службу за реализацију постављених циљева.

У циљу заштите вода и водних ресурса, забрањује се упуштање било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места, где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама.

За технолошке отпадне воде потребно је предвидети предтретман код сваког загађивача, као и пречишћавање на постројењу пре упуштања у реципијент, тако да упуштена вода задовољава II класу квалитета воде.

Пречишћене санитарно-фекалне отпадне воде и технолошке воде се могу упуштати у реципијенте (отворене канале) с тим да се задовољавају следећи квалитет воде:

- $БПК_5$ ср. дневни — до 25 mg/l
- ХПК — до 125 mg/l
- суспендоване материје — до 35 mg/l
- укупан азот (N) — до 15 mg/l
- укупан фосфор (P) — до 2 mg/l
- масти и уља (етарски екстракт) — до 0,1 mg/l
- штетне и опасне материје у складу са Правилником о опасним материјама у водама ("Службени гласник СРС", бр. 31/82).

Забрањено је упуштати у мелиорационе канале, баре или водотоке било какве воде осим атмосферских и условно чистих расхладних вода које по Уредби о категоризацији вода одговарају II класи. Уколико се планира испуштање осталих отпадних вода у канале, морају се обавезно комплетно пречистити (примарно и секундарно) до траженог степена квалитета.
Објекте за смештање, складиштење и чување опасних, отровних и лако запаљивих течности треба пројектовати према важећим правилницима који обрађују ове услове а нарочиту пажњу треба посветити сигурној и трајној заштити подземних и површинских вода.
Ради заштите и коришћења подземних вода обавезно се прати стање нивоа и квалитета подземних вода прве фреатске издани, дубљих издани и дубоких подземних вода. Стање нивоа и квалитета подземних вода прве (фреатске) издани, прати Републички хидрометеоролошки завод, а дубљих издани и дубоких подземних вода, предузеће, односно друго правно лице коме то повери министарство надлежно за геолошке послове.
У контексту заштите и очувања квалитета ваздуха предвиђено је редовно праћење стања квалитета ваздуха и идентификација загађивача .
Планом је предвиђено да се земљиште, као природни ресурс, заштити низом мера и активности које ће допринети његовом очувању и унапређењу квалитета. То се првенствено односи на одвођење отпадних вода из насеља сепаратном канализационом мрежом, затим на елиминацију комуналног отпада континуираним одношењем на регионалну депонију.. Третман сточних лешева потребно је вршити у складу са Законом о ветеринарству. Експлоатацију минералних сировина и обављање истражних радова обавезно је вршити само у складу са Законом о геолошким истраживањима. Ради заштите пољопривредног земљишта потребно је вршити контролисану примену хемијских средстава заштите за потребе пољопривредне производње.

Заштита, уређење и унапређење предела

Концепција и пропозиције заштите, уређења и развоја природе на подручју Плана подразумевају заштиту укупног биодиверзитета и диверзитета предела.
Заштиту биодиверзитета је могуће остварити кроз заштиту великог броја појединачних дивљих биљних и животињских врста, заштиту влажних станишта, речних корита и еколошких коридора.
Заштита, уређење и развој природе подразумева и смањење притисака на биодиверзитет и рационално коришћење природних и биолошких ресурса уз одрживи развој укупног подручја.
Заштиту и уређење предела је потребно спроводити у складу са *Европском конвенцијом о пределу*.
Концепција управљања вредностима предела и физичке структуре насеља подразумева:

- развој усклађен са специфичним карактером предела и специфичним карактеристикама физичке структуре насеља;
- промоцију, заштиту и унапређење препознатих природних и културних вредности;
- јачање и промовисање постојећих и креирање нових вредности у просторима од посебног значаја за развој (туристичка, културна подручја);
- повезивање вредности у простору;
- санацију и креирање нових вредности у просторима који су посебно угрожени и деградирани.

6.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Концепција заштите, очувања и унапређења просторних целина са значајним природним вредностима и појавама, подразумева спровођење режима коришћења и мера заштите на просторима заштићених природних добара.,
Концепција **заштите дивљих врста** обезбеђује се заштитом њихових станишта, на основу Закона о заштити природе и Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/10).

Концепција заштите **еколошких коридора** подразумева примену техничких решења при градњи саобраћајница и хидротехничких објеката којим се умањују негативни ефекти пресецања еколошких коридора.

На основу Закона о заштити природе "очување биолошке и предеоне разноврсности станишта унутар агроекосистема ... спроводи се првенствено очувањем и заштитом рубних станишта, живица, међа, појединачних стабала, групе стабала, бара и ливадских појасева, као и других екосистема са очуваном или делимично измењеном дрвенастом, жбунастом, ливадском или мочварном вегетацијом". Заштита биодиверзитета руралних и урбаних површина заснива се на стварању и одржавању зелених површина. Додатним озелењавањем насеља побољшава се квалитет ваздуха и снижавају темпрературе у летњем делу године због способности биљака да апсорбују и рефлектују сунчево зрачење. Спречавају се такође ерозија тла изазвана кишом и ветром, брзо отицање атмосферских падавина, смањује бука од саобраћаја а долази и до просторног разграничавања функција које могу негативно утицати једна на другу. Јавним зеленилом утиче се на формирање система зелених површина насеља који веома доприноси повезивању природне средине са урбаним простором.

У условима непостојања функционалних пољозаштитних појасева, формирање заштитних зелених појасева доприноси смањењу негативних утицаја еолске ерозије, побољшава квалитет животне средине и обогаћује простор врстама шумостепских станишта. Острва зеленила омогућавају опстанак угрожених врста Зелени појасеви имају улогу ремизе за ловну дивљач, а такође обезбеђују и гнездилиште птицама певачицама које се хране на пољопривредним површинама.

На основу Закона о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта ("Службени гласник РС - Међународни уговори", бр. 102/07) у политици планирања и развојној политици, потребно је посветити посебну пажњу заштити области које су од значаја за миграторне врсте, а на основу Конвенција о биолошкој разноврсности (''Службени лист СРЈ'' Међународни уговори, бр. 11/01), указује се на потребу регулисања или управљања биолошким ресурсима важним за очување биолошке разноврсности, у оквиру или ван заштићених подручја, а у циљу њиховог очувања и одрживог коришћења. У складу са Конвенцијом дужни смо да спречавамо ширење или по потреби предузимамо мере за уништавање инвазивних врста. Њихово спонтано ширење не само да угрожава природну вегетацију, него и знатно повећава трошкове одржавања зелених површина.

6.3. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Заштита културних добра подразумева очување свих карактеристика на основу којих је утврђено њихово културно својство. Заштита се односи на све категорије непокретних културних добара и подразумева конзервацију и презентацију већ

истражених непокретних културних добара, као и истраживање угрожених локалитета и спречавање њиховог даљег урушавања.

Опште мере и услови заштите непокретних културних добара и евидентираних непокретности које уживају претходну заштиту[3] су:

- очување постојеће уличне матрице и карактеристика просторне организације;
- очување евидентираних визура и непокретних добара као реперних објеката;
- свака врста интервенције у евидентираним целинама, као и на појединачним објектима мора се темељити на конзерваторским смерницама;
- при захватима и интервенцијама на непокретним културним добрима и евидентираним непокретностима, као и при чишћењу историјских целина од непримерених интервенција, обавезна је сагласност надлежног завода за заштиту споменика културе;
- уколико постоје услови за обнављање старог грађевинског фонда, искључити сваку могућност девастације и рушења;
- у развој културног туризма, екотуризма и рекреативног туризма укључити и наменско коришћење културне баштине, уз преиспитивање капацитета одређених зона и целина.

Заштита непокретног културног добра у зони заштићене околине, заснива се на одређивању потребних активности и забрани радова који могу угрозити споменичко својство својом непосредном близином.

Опште мере подразумевају примену општих регулационих мера заштите у просторном појасу могућих новоградњи, непосредно уз границу заштите. Издавање услова за ову зону обухватало би утврђивање принципа и начина груписања објеката, утврђивање правила парцелације, регулационих и грађевинских линија, одређивање спратности, примену основних материјала, архитектонског изражавања и облика кровова, имајући у виду и правила дефинисана урбанистичким плановима за конкретну зону (целину).

6.4. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

Приликом израде Плана, посебно при планирању организације простора од интереса за одбрану земље, у свему су поштовани и уграђени услови и захтеви добијени од Министарства одбране. У Посебном прилогу, елаборату који је израђен упоредо са Планом, детаљно су разрађени добијени услови. Сагласност на Посебан прилог дало је Министарство одбране.

Заштита и спасавање становништва од ратних дејстава спроводиће се изградњом склоништа и других заштитних објеката, у складу са условима које поставља МУП – Сектор за ванредне ситуације, Одељење за ванредне ситуације у Сремској Митровици, а које су у обавези да прибаве инвеститори приликом изградње било које врсте објекта.

Заштита од елементарних непогода подразумева планирање простора у односу на појаве могућег ризика везано за простор за који се план ради, као и прописивање мера заштите за ограничавање последица ризика који могу имати карактер елементарне непогоде. При утврђивању просторне организације насеља приликом зонирања (размештај виталних објеката), прописивања урбанистичких параметара за утврђене зоне, планирања мреже саобраћајница и остале инфраструктуре, потребно

3

је поштовати опште принципе заштите од елементарних непогода и природних катастрофа, у мери у којој то просторна организација насеља дозвољава.

Општи принципи управљања ризиком од природних непогода и технолошких удеса односе се на:
- планирање и имплементацију мера превенције;
- приправност и правовремено реаговање;
- санацију последица.

Планирање намене и садржаја простора и имплементација мера превенције има за циљ спречавање или смањивање вероватноће настанка елементарних непогода и могућих последица, а организују се и спроводе на основу процене ризика и последица. Ове мере се односе на:
- адекватно просторно планирање и зонирање насеља (подразумева одређивање зона заштите, удаљеност опасних активности од насеља, планирање одговарајућих садржаја у циљу спречавања ширења последица од потенцијалних удеса, итд.);
- израду анализе ризика од удеса и давање мишљења и сагласности на њих;
- избор и примена технологија чијом се експлоатацијом мање загађује животна средина и обезбеђује већи степен заштите од потенцијалног загађења;
- благовремено отклањање свих уочених техничко-технолошких недостатака.

Законом о ванредним ситуацијама установљене су обавезе, мере и начини деловања, проглашавања и управљања у ванредним ситуацијама. Одредбе овог Закона односе се, поред осталог, и на успостављање адекватних одговора на ванредне ситуације које су узроковане елементарним непогодама, техничко-технолошким несрећама – удесима и катастрофама

7. РЕГИОНАЛНА И ПРЕКОГРАНИЧНА САРАДЊА И ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ

Функционално повезивање са регионима и државама у окружењу одвијаће се у складу са европским програмима прекограничне, транснационалне и интеррегионалне сарадње, активностима еврорегиона, међудржавној сарадњи на усклађивању просторно-развојних приоритета, као и у складу са европским принципима и показатељима просторног развоја. Основ за повезивање биће целине природних система (планинских и водних), инфраструктура (паневропски коридори), културно наслеђе, урбани центри, као и економске и социјалне везе које доприносе просторном одрживом развоју Републике Србије у европском окружењу.

Интеррегионална сарадња Републике Србије за сада се заснива на сарадњи градова и локалних територијалних јединица. Најмасовнији тип сарадње скоро свих градова Републике Србије са градовима у свету је братимљење, које се већ неколико деценија одвија са различитим интензитетом и успехом. Панчево је братимљено са неколико градова Булоњ - Бијанкур из Француске, Занштат из Холандије, Решице из Румуније, Ставрополи и Неаполи из Грчке, Приједор и Мркоњић Град из Босне и Херцеговине, Куманово из Македоније, Васкресенск из Руске Федерације, Провинција Равена из Италије, Бињхад из Мађарске, Бела Слатина из Бугарске и Тарагона из Шпаније.
Инфраструктурни коридори за земље источне Европе од којих два која пролазе кроз Републику Србију - коридор VII (Дунав као пловни пут) и коридор X чине важне факторе интеграционих процеса Републике Србије, а град Панчево се налази директно на коридору VII и близини коридора коридор X.

- везе са Мађарском: довршавање крака Коридора X кроз Републику Србију до Хоргоша

- везе са Румунијом: повезивање Коридора X (преко руте Београд - Вршац) са планираним трасама аутопута дуж Коридора IV као и на планирани правац аутопута Темишвар-Стамора Моравица (повезивањем на ове правце доступнији би били и аеродроми у Темишвару и Карансебешу, као и терминал у Темишвару);

- повезивање Коридора X на планирану трасу пруге за брзине до 160 km/h дуж Коридора IV (Арад-Темишвар-Карансебаш-Дробета-Турн Северин-Крајова-Калафат), као и на планирану трасу Темишвар-Стамора Моравица (то је нарочито важно, јер се испитује оправданост изградње пруге за брзине до 250 km/h на делу Коридора IV од Арада преко Букурешта до Констанце); модернизација граничних прелаза; одржавање и унапређивање пловног пута Дунав

- везе са Хрватском - сарадња у контексту развоја Подунавља;

- реализација усвојених програма за прекограничну и транснационалну сарадњу (програми прекограничне сарадње IPA CBC, Транснационални програм сарадње Југоисточна Европа - SEE, одобрени пројекти у оквиру међународне развојне помоћи и IPA фонда у вези са инфраструктурним коридорима, речним токовима, животном средином и сл) и активно учешће у изради Заједничке свеобухватне стратегије за земље дунавског слива (EU Danube Strategy);

- спровођење акција у вези са развојем информационо-комуникационих технологија; потребно је, поред званичног прикључивања мрежи ESPON, остварити могућност имплементације директиве INSPIRE, а тиме и усклађивање просторних индикатора са међународним стандардима и трендовима;

- подржавање самоиницијативних асоцијација - пограничних региона и интеррегионалних локалних самоуправа у даљем процесу сарадње (еврорегиони и сарадња градова и општина);

Установљавање континуиране међуопштинске сарадње (нарочито у Банату),омогућавање различитих видова размене (културолошке, туристичке, привредне...)
- Отварање могућности за нова аплицирања на будућим међународним конкурсима
- Ширење мреже носилаца пројектних активности (удружења, установе, појединци...)

Пројекти

-Темишвар - Румунија - завршен
Суседска сарадња Румунија - Србија
Назив пројекта - "Банат 22 - промоција главне 22 туристичке локације и догађаја у Банату"
Резултат: промовисане 22 топ туристичке локације у Банату
Трајао од 18.08.2007. до 17.04.2009. године
Област: туризам
- Карансебеш - Румунија - завршен
Суседска сарадња Румунија - Србија
"Еко статус реке Тамиш"
Трајао од 12.09.2008.-30.06.2010. године
Резултат: Израђена Студија квалитета реке Тамиш, Катастар загађивача реке Тамиш у српком делу реке, анимиране локалне заједнице, локалне самоуправе, образовне и научне институције и организације цивилног друштва
Област: екологија
- Карансебеш - Румунија - у реализацији
ИПА Прекогранична сарадња Румунија - Србија
"Мере за заштиту реке Тамиш" - СТЕП 2
Траје од 31.12.2010. до 31.12.2011. године
Очекивани резултати:Израђена Студија квалитета реке Тамиш и Катастар загађивача реке Тамиш у румунском делу реке, израђени програми мера за заштиту реке у српском и румунском делу, иницијатива за протокол о сарадњи на примени

мера, координисане 22 акције чишћења у Румунији и Србији, проглашени "Дани Тамиша"
Област: екологија
- Темишвар/Тимиш/Румунија - у реализацији
ИПА Прекогранична сарадња Румунија - Србија
"Праћење и контрола инвазивног биолошког загађивача амброзија" - СТОП АМБРОЗИЈА
Траје од 31.12.2010. до 31.12.2011. године
Очекивани резултати: едукација, акције механичког и хемијског уништавања, успостављен систем за заједничко праћење полена
Област: екологија
- Жомбољ - Румунија - у реализацији
ИПА Прекогранична сарадња Румунија - Србија
"Повећање туристичких капацитета у банатском региону"
Траје од 20.11.2010. до 20.11.2011. године
Резултати: Студија изводљивости за реконструкцију Црвеног магацина као објекта историјског наслеђа у старом градском језгру Панчева
Област: туризам

Функционалне везе

Веза са Београдом

Целокупни простор града Панчева, ослања се у блиским, вишим степенима условљености и повезаности са Београдом, тако да и сам простор града Панчева припада београдској агломерацији. Иако је Панчево централно насеље јужнобанатског округа, не може се рећи да су привредне, просторне, културне и друге интеракције између општина ове регије на нивоу који може да мотивише даљи развој овог простора.

У административном погледу град Панчево се граничи на северу са општином Ковачица и Опово, на североистоку са општином Алибунар, на истоку са општином Ковин, док су на западу, југозападу и југу границе са Београдом.

Полазна планерска претпоставка за израду стратегије развоја града Панчева дефинисана је у Просторном плану Републике Србије, Регионалном просторном плану административног подручја Београда, Генералном плану Београда и свим другим важећим просторним и урбанистичким плановима који се односе на ово подручје или га тангирају, или су у функционалној вези са истим. Поменути планови вишег реда дају смернице стратешког развоја које се овом стратегијом разрађују у конкретне просторно-урбанистичке елементе развоја који ће допринети укупном развоју подручја града. У исто време смернице представљају и опредељења будућег развоја.

Неспорно је да, без обзира на политичко-територијалне релације, по природи развојних и просторних проблема (не само оних која се тичу непосредне просторне повезаности) има веома пуно заједничких задатака између Панчева и Београда од којих су најприоритетнији по свом значају за будућност оба подручја:

- Заједнички рад на заштити вода, ваздуха и биодиверзитета;
- Транзитна и везујућа саобраћајна инфраструктура и функционисање саобраћаја;
- Усаглашавање привредног развоја кроз заједничко планирање простора;
- Развој капацитета високог и средњег образовања и њиховог коришћења;
- Неговању и унапређењу културних и националних вредности и наслеђа којима Панчево обилује, али су запостављена од стране Београда;
- Заједничком планирању изградње насеља и њиховом финансирању;
- Институционалном и управно-информационом и планском повезивању на заједничким питањима (нарочито потеза панчевачког рита и дунавских

острва за развој привреде (производње, трговине, туризма, наутике, лучких функција и робно-дистрибутивних центара и др)).

У том правцу, као значајну иницијативу која ће бити детаљније проучена наводимо неке изводе из Просторног и Генералног плана Београда о:

- Конципирању београдског региона и метрополитенског подручја;
- Стварању заједничких тела за планирање и информисање на подручју београдског региона (метрополитена) и укључивању у европске фондове за финансирање региона и локалних заједница;
- Заједничком раду локалних управа на решавању додирних питања развоја (који је остварен код П.П. Београда са Градом Панчево) и финансирању конкретних пројеката од заједничког интереса и др.

Одрживи развој представља окосницу стратегије развоја Панчева, и саму суштину европске регулативе која се огледа у поштовању принципа одрживог развоја, дате кроз принципе Агенде 21, HABITAT 2, архуске, лисабонске, и других декларација и повеља. Лајпцишки документ представља "Начела политике европског просторног развоја". "Перспективе европског просторног развоја" (ESDP у Потсдаму). VISION PLANET "Стратегије интегралног просторног развоја подручја Централне Европе, Подунавља и Јадрана".

У домену просторног развоја и уређења, главни задаци на остваривању циљева развоја би се реализовали кроз следеће поставке:

- пољопривредна производња и снабдевање града Београда;
- развој и унапређење саобраћајних веза, аутопутског правца Е-70, путног и железничког саобраћаја мостом у правцу Винче, као и телекомуникација;
- унапређење и координиран развој јавног градског превоза (железница, аутобус);
- активирање редовне линије речног путничког саобраћаја на релацији Панчево -Београд - Панчево и изградња пристаништа;
- повезивање у јединствени оперативни систем са луком "Београд" и луком "Смедерево" ради формулисања моћног мултимодалног саобраћајног чвора (железница + аутопут + луке + аеродром + инфраструктура);
- унапређење међуградске индустријске везе на релацији Панчево - Београд (петрохемијски комплекс итд.);
- заштита зоне водоизворишта Панчево на територији града Београда;
- заштита, уређење и развој речних острва Штефанац, Чакљанац и Форконтумац ради рекреативних потреба Панчева и Београда;
- повезивање туристичко - рекреативне зоне Гроцке и грочанске аде, са зоном поред реке Пољавице у атару Банатског Брестовца;
- еколошка заштита и координирање програма заштите и мониторинга са Градом Београдом;
- запошљавање и укупни економски развој стратешки важних индустријских погона у Панчеву уз координацију просторних елемената који је повезују са Београдом (саобраћајна, комунална и водна инфраструктура);
- заједничко програмирање стамбене изградње Панчева и града Београда;
- координација развоја јавних служби и програма развоја туристичких капацитета Панчева и Београда; и
- институционално - управно повезивање и планско - статистичка координација на темама од заједничког интереса.

Функционалне везе (међуопштинска сарадња)

Везе са Ковином, Ковачицом, Оповом и Алибунаром

Утицај Панчева као окружног центра је значајан, пре свега у административном смислу, интеракцијама у терцијалном сектору и кроз повезаност инфраструктуре и привреде.

Заједнички интереси са суседним општинама запажају у следећим областима:

- коришћење пољопривредних потенцијала за снабдевање ширег тржишта здравствено безбедном храном, уз максимално ангажовање постојећих и развој нових прерађивачких капацитета;
- развој рекреативног и ловног туризма;
- развој малих и средњих предузећа која би могла задовољити потребе ширег тржишта.
- снабдевање водом града Панчева и насеља у граду Панчево из изузетно квалитетног локалитета на Дунаву у општини Ковин.

Смернице за планска решења, а на бази изнетих полазних основа, могу се дефинисати следећим предлозима:

а) У области инфраструктуре:

- дефинисање улоге и значаја државног пута I реда број 24 Панчево-Ковин и њихово континуирано побољшање у постојећем габариту. Преко Ковина град Панчево остварује везу са Подунавским округом;
- дефинисање улоге и значаја државног пута I реда број 24 Панчево-Ковачица-Зрењанин и њихово континуирано побољшање у постојећем габариту;
- дефинисање улоге и значаја државног пута II реда број 124 Панчево-Опово и њихово континуирано побољшање у постојећем габариту;
- дефинисање улоге и значаја државног пута I реда број 1.9 Панчево-Вршац и његово континуирано побољшање у постојећем габариту;
- координирано дефинисање садржаја и веза општина - градова са коридором X;
- разматрање могућег заједничког дугоречног решавања водоснабдевања насеља у општинама Ковин и Панчево (извориште Жарковац);
- трајно или за дужи период решавање проблема депоновања комуналног отпада;
- заједничко одржавање и унапређење електроенергетских система;
- заједничко коришћеље аеродрома у Ковину у цивилне и робно-транспортне сврхе;
- заједничко коришћење пристаништа и зимовника у Ковину.

б) У области опште намене простора

- погушћавање грађевинског земљишта;
- задржавање постојећих површина под шумом и евентуално повезивање мањих, релативно блиских шумских комплекса и на тај начин повећање површина под шумом;
- максимална заштита пољопривредног земљишта.

в) У области мреже насеља

- постизање рационалније и усклађеније мреже насеља у сврху равномернијег размештаја центара услуга, њихове децентрализације и приближавање корисницима, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења;
- интезивирање инфраструктурне и различите функционалне везе и између великих сеоских насеља могућност развоја појединих комплементарних функција у једним, односно другим насељима.

г) У области привреде и пољопривреде

- развој пољопривреде у смислу укрупњавања поседа и интензивирање пољопривредне производње кроз удруживање са приватним сектором уз развој малих и средњих предузећа;
- потенцирање и просторно позиционирање развоја малих и средњих предузећа која треба да прихвате велики број особа које у процесу приватизације великих предузећа остају без посла - што је значајно артикулисати због могућег притиска на околна подручја;

- подстицање диверзификације индустријских делатности, с обзиром на то да велики проценат запослених ради у петрохемијском комплексу.

д) У области мреже урбаних сервиса:

- одржати регионални карактер Опште болнице у Панчеву, а у суседним општинским центрима Јужног Баната, специјализација појединих служби;
- одржати регионални карактер осталих институција у Панчеву (привредна комора, завод за заштиту споменика културе, лучка капетанија, министарство унутрашњих послова, предузеће за путеве АД "Војводинапут" Панчево).

ђ) У области терцијалних делатности:

-испитивање могућности за развој туризма;
-рехабилитација угледа и значаја ловног туризма;
-коришћење Делиблатске пешчаре као значајне туристичке дестинације;
-коришћење Смедеревске аде као заједничког рекреативног центра;
-галерија наивног сликарства у Ковачици, као интересантна дестинација за туристе који посећују Панчево;
- родна кућа Михајла Пупина у Идвору, као интересантна дестинација за туристе
који посећују Панчево.

е) У области еколошке проблеметике:

- стални мониторниг животне средине на правцима могућег деловања петрохемијског комплекса;
- решавање проблема дивљих депонија;
- стратешко решавање проблема сакупљања и депоновања комуналног отпада на подручју сеоских насеља.

8. НАМЕНА ПРОСТОРА СА БИЛАНСОМ ПОВРШИНА
СТРУКТУРА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА СА БИЛАНСОМ ПОВРШИНА (2010-2030.)

Површина града Панчева износи 756,29 km^2 и у односу на 45 општина АП Војводине по површини коју заузима, налази се на 18. месту. Такође, површина града је већа од просечне вредности за АП Војводину која износи 478,47 km^2. Подељена је на 11 катарстарских општина (КО) различитих површина; крећу се од највеће – КО Панчево која износи 81,20 km^2 и учествује у укупној површини града са 16,62 %, до најмање – КО Иваново са површином од 12,63km^2 и учешћем од свега 2,58 % у укупној територији града.

Према структури коришћења земљишта по катастарским категоријама, територија града је подељена на:

Табела 19: Структура коришћења земљишта по катастарским категоријама[4]

Основне категорије коришћења земљишта		Град Панчево		АП Војводина	
		П у ha	%	П у ha	%
1.	Пољопривредно земљиште *	63.057,48	83,38	1.795.285,00	83,20
	- обрадиво	60.221,24	79,63	1.652.236,00	76,57
	- необрадиво	2.836,24	3,75	143.049,00	6,63
2.	Шумско земљиште	2.147,91	2,84	143.339,00	6,64
3.	Укупно плодно (1+2)	65.205,39	86,22	1.938.624,00	89,84
4.	Неплодно	10.423,39	13,78	219.260,00	10,16
Укупно		**75 628,79**	**100,00**	**2.157.884,00**	**100,00**

* Укупно пољопривредно земљиште (атар, насеља, викенд зоне, радне зоне)

[1)] Подаци добијени од РГЗ - Служба за катастар непокретности града Панчево, фебруар 2008.

[4] Подаци добијани од РГЗ – Служба за катастар непокретности Панчево, фебруар 2008-године.

Из података датих у табели може се закључити да се структура коришћења земљишта у граду битно не разликује од структуре коришћења земљишта у АП Војводини.

Плодно земљиште (пољопривредно + шумско = 65 205,39 ha) учествује у укупном земљишту са 86,21 %, док је под **неплодним земљиштем** 10 423,39 ha или 13,78 % укупне територије. Овакав однос је сличан просечним вредностима за АП Војводину (89,84 : 10,16).
Шумско земљиште 2147,91 ha или 2,84% у укупном земљишту, мање је у односу на просечне вредности за АП Војводину (6,64%), за 3,8%.
Посматрано по катастарским општинама (атарима) може се констатовати да је у већини атара (у 9 од 10) учешће пољопривредног земљишта у укупном веће од просечне вредности за град (83,37%), а чак у 9 атара учешће ове категорије земљишта је веће од просечне вредности за АП Војводину (83,20 %).
Учешће **неплодног земљишта и земљишта са посебном наменом** коришћења (водно и остало) од 13,78 % у укупном земљишту града, је нешто виша од вредности за АП Војводину (10,16 %), што говори да се ова категорије земљишта у граду Панчево, користи на исти начин као и у АП Војводини.
Територија града Панчева заузима површину од 756,28 km^2 и подељена је на 11 катастарских општина.
У следећој табели, кроз упоредни преглед, приказан је начин коришћења земљишта и промене које ће настати у простору града у периоду од 2010. до 2020. године.

Табела 20 : биланс постојеће и планиране намене простора за Град Панчево

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	54875,60	72,55	52824,45	70,00
	Воћњаци и виногради	626,34	0,83	626,34	0,83
	Пашњаци и ливаде	3115,93	4,12	3115,93	4,12
	Трстици и мочваре	470,57	0,62	470,57	0,62
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	2147,91	2,84	**305,23**	3,24
3.	**Водно земљиште**			**3192,12**	**4,22**
	Река	3192,12	4,22	3192,12	4,22
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	10246,61	13,54	**11283,66**	14,92
	Зона кућа за одмор	156,12	0,20	20,00	0,03
	Радне зоне	108,00	0,14	6,00	0,00
	Радни комплекси	1,00	0,00	35,00	0,05
	Државни пут I реда	219,65	0,29	411,65	0,54
	Државни пут II реда	100,32	0,13	20,65	0,03
	Општински пут-локални пут	123,50	0,16	128,14	0,17
	Железница	83,68	0,11	87,43	0,11
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС,неплодно и друго)	37,94	0,50		
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**75 628 79**	**100,00**	**75 628 79**	**100,00**

На подручју града Панчево до краја планског периода (2020. година) доћи ће до следећих промена у структури коришћења пољопривредног земљишта:
- смањиће се укупно пољопривредно земљиште за 2385,24 ha, односно за 3,16%

До смањења укупног пољопривредног земљишта доћи *ће* делом због проширења грађевинског подручја насеља, планираних радних зона у атару, реализације планираног повећања шумског земљишта, изградње путне инфраструктуре, и туристичко-рекреативних локалитета.

- Повећаће се површине под шумама и шумским земљиштем са 2147,91 ha на

2453,14 ha чиме ће се проценат шумовитости повећати са 2,84% на 3,25%.

Пејзажно уређење непосредног окружења путева, подизање вишегодишњих ловних ремиза, озелењавање радних зона и насеља утицаће на повећање ове категорије земљишта. Повећање шумског земљишта утицаће на смањење обрадивог и необрадивог земљишта

Категорија "неплодно" се увећава са 10.423,39 на 11.931,39 ha, односно за 2,00%

На подручју града Панчево утврђене су и "викенд зоне" - укупне површине 258 ha. За ове намене утврђена су правила уређења и градње у оквиру овог Просторног плана.

На територији града утврђено је и 650 ha намењених за радне зоне (510 ha постојеће и 140 ha планиране). Већина ових зона се "наслања" на грађевинска подручја насеља а неке се налазе у оквиру грађевинских подручја насеља.

Површина свих грађевинских подручја насеља износи око 10.246,61 ha постојеће, а планирано проширење за 1037,05 ha, од чега се највећи део односи на проширење грађевинског реона Панчева,Старчева, Б.Н. Села, Јабуке и Долова. Предложене промене проистекле су, пре свега, из потребе да се:

- формирају радне зоне уз насеља, како би се искористиле инфраструктурне и локационе предности,
- заштити пољопривредно земљиште, вода и ваздух, подизањем мреже зеленила на територије града (шуме, ремизе, заштитни појасеви, дрвореди и др.) са различитим функцијама (заштитне , социјалне, привредне и др.),
- заштити пољопривредно земљиште од унутрашњих и спољних вода реконструкцијом и доградњом канала мелиоративних система, као и да се зауставе бујичне воде, изградњом планираних микроакумулација,
- омогући већа производња у пољопривреди изградњом система за наводњавање,
- заштити животна средина у насељима "измештањем" државних путних праваца из грађевинских подручја насеља изградњом обилазница око насеља, и др.

Категорију неплодног земљишта чине: површине грађевинских реона, саобраћајнице ван грађевинских реона, водене површине и друго.

На основу исказаних потреба у области пољопривреде комплекси за развој ратарско-сточарских капацитета и осталих активности које прате пољопривредну производњу, распоређени су по следећим катастарским општинама:

1. КО Панчево: живинарске фарме ″Наритак″, ″Зрно″, комплекс говедарске фарме и економско двориште ″Стари Тамиш″, свињарска фарма, станица за селекцију лековитог биља, семенски центар, Институт за пољопривредно земљиште, економија затвора, силоси (″Алмекс″ и ″Ратарови″ силоси, плантаже (лешници))

2.КО Б. Брестовац: комплекс говедарск-свињарске фарме, живинарске фарме (2), економско двориште и др.

3. КО Омољица: комплекси за свињарство, економско двориште и др.

4. КО Старчево: комплекси за говедарство, економско двориште и др.

5. КО Долово: комплекси за свињарство, економско двориште и др.

6. КО Б.Н. Село: комплекси за говедарство, живинар. фарме, економ. двориште и др.

7. КО Качарево: комплекси за свињарство, економско двориште и др.

8. КО Глогоњ: економско двориште и планирана радна зона.

9. КО Иваново: економско двориште, комплекси плантажа јабука са обе стране

пута.
10. КО Јабука: економско двориште и комплекс плантаже јабука.

Табела 21 : Биланс постојеће и планиране намене простора за КО Омољица

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	6654,49	85,96	6493,37	83,88
	Воћњаци и виногради	22,12	0,28	22,12	0,28
	Пашњаци и ливаде	307,60	3,97	307,60	3,97
	Трстици и мочваре	70,55	0,91	70,55	0,91
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	15,95	0,20	15,95	0,20
3.	**Водно земљиште**				
	Река Поњавица	79,60	1,03	79,60	1,03
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	472,97	6,11	626,84	8,10
	Зона кућа за одмор	49,20	0,63	10,00	0,13
	Радне зоне	/			
	Радни комплекси				
	Државни пут I реда				
	Државни пут II реда				
	Општински пут-локални пут	30,54	0,41	11,50	0,15
	Железница			5,75	0,07
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС,неплодно и друго)	37,94	0,50	99	1,28
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**7740ha 95a 96m²**	**100,00**	**7740ha 95a 96m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за КО Омољица може да се уочи
да су повећана површина грађевинског земљишта на рачун постојећег пољопривредног земљишта. У планском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 771,77 ha, односно 9,96 % од укупне површине КО Омољица. Повећање грађевинског земљишта на рачун пољопривредног је за 0,93 % од територије КО Омољица.

Табела 22 : Биланс постојеће и планиране намене простора за КО Иваново

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	2294,61	53,88	2227,17	52,29
	Воћњаци и виногради	38,40	0,90	38,40	0,90
	Пашњаци и ливаде	288,85	6,78	288,85	6,78
	Трстици и мочваре	25,47	0,60	25,47	0,60
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	424,03	9,96	424,03	9,96
3.	**Водно земљиште**				
	Река Дунав	1018,62	23,91	1018,62	23,91
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	134,08	3,15	159,14	3,73
	Зона кућа за одмор	10,30	0,24	10,30	0,24
	Радне зоне	/			

	Радни комплекси				
	Државни пут I реда			33,11	
	Државни пут II реда				
	Општински пут-локални пут	2,23	0,052	2,23	0,052
	Железничка пруга			8,27	0,20
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС,неплодно и друго)	22,40	0,52	1,00	1,33
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**4258ha 99a 50m²**	**100,00**	**4258 ha 99a 50m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за КО Иваново може да се уочи
да су површине под водним земљиштем остале непромењене. Планирано је да се повећа површина грађевинског земљишта на рачун постојећег пољопривредног земљишта. У планском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 213,05 ha, односно 5 % од укупне површине КО Иваново. Повећање грађевинског земљишта на рачун пољопривредног је за 0,58 % од територије КО Иваново.

Табела 23 : Биланс постојеће и планиране намене простора за КО Банатски Брестовац

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	5084,64	82,00	5056,83	81,60
	Воћњаци и виногради	115,21	1,86	115,21	1,86
	Пашњаци и ливаде	129,86	2,09	129,86	2,09
	Трстици и мочваре	64,36	1,04	64,36	1,04
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	80,61	1,30	243,04	4,92
3.	**Водно земљиште**				
	Река Пољавица	21,45	0,35	21,45	0,35
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	647,32	10,44	404,28	7,52
	Зона кућа за одмор	33,80	0,54	10,00	0,16
	Радне зоне	/			
	Радни комплекси				
	Државни пут I реда			5,54	0,09
	Државни пут II реда				
	Општински пут-локални пут	20,56	0,33	10,27	0,16
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС, неполодно и друго)	1,55		2,00	0,05
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**6199ha 35a 77m²**	**100,00**	**6199ha 35a 77m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за КО Б. Брестовац може да се уочи да су површине под водним земљиштем остале непромењене. Планирано је да се повећа површина шумског земљишта на рачун смањења грађевинског земљишта. У планском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 486,45 ha, односно 7,85 % од укупне површине КО Б. Брестовац.

Табела 24 : Биланс постојеће и планиране намене простора за КО Качарево

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	3360,00	84,41	3303,42	82,50
	Воћњаци и виногради	5,81	0,14	5,81	0,14
	Пашњаци и ливаде	54,55	1,37	54,55	1,37
	Трстици и мочваре	/			
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	11,86	0,30	22,19	0,56
3.	**Водно земљиште**				
	Река-поток	/			
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	536,64	13,48	526,31	13,22
	Зона кућа за одмор				
	Радне зоне	30,00	0,75	30,00	0,75
	Радни комплекси				
	Државни пут I реда			32,80	0,83
	Државни пут II реда				
	Општински пут-локални пут	4,11	0,10	15,37	0,38
	Железничка пруга	6,96		8,41	0,21
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС, неплодно и друго)	0,40	0,01	2,00	0,05
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**3980ha 33a 43m²**	**100,00**	**3980ha 33a 43m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за КО Качарево може да се уочи да су површине грађевинског подручја насеља смањене за 10,33 ha. У планском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 626,36 ha, односно 15,73 % од укупне површине КО Качарево.

Табела 25 : Биланс постојеће и планиране намене простора за КО Банатско Ново Село

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	8920,95	90	8674,10	87,60
	Воћњаци и виногради	33,99	0,34	33,99	0,34
	Пашњаци и ливаде	111,96	1,13	111,96	1,13
	Трстици и мочваре	1,75	0,01	1,75	0,01
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	26,25	0,26	26,25	0,26
3.	**Водно земљиште**				
	Река-поток	/			
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	722,69	7,29	838,03	8,46
	Зона кућа за одмор				
	Радне зоне (Стара циглана)	30,00	0,04	5,00	0,05
	Радни комплекси (Пољопр. фарма)	8,15	0,08	10,00	0,10
	Државни пут I реда-аутопут			104,20	1,05
	Државни пут I реда-магистрални пут	52,55	0,53	/	
	Државни пут II реда			/	
	Општински пут-локални пут			12,30	0,12
	Железничка пруга	18,32	0,18		
5.	**Остало**	0,88	0,00	2,00	0,88

	(објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС, неплодно и друго)				
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**9901ha 99a 59m²**	**100,00**	**9901ha 99a 59m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за КО Б. Н. Село може да се уочи
да су повећана површина грађевинског земљишта на рачун постојећег пољопривредног земљишта. У планском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 1028,98 ha, односно 10,40 % од укупне површине КО Б. Н. Село. Повећање грађевинског земљишта на рачун пољопривредног је за 1,40 % од територије КО Б. Н. Село.

Табела 26 : Биланс постојеће и планиране намене простора за Ко Јабука

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	3306,64	63,86	3195,14	61,70
	Воћњаци и виногради	23,98	0,46	23,98	0,46
	Пашњаци и ливаде	699,21	13,50	699,21	13,50
	Трстици и мочваре	63,14	1,22	63,14	1,22
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	404,54	7,81	404,54	7,81
3.	**Водно земљиште**				
	Река Тамиш	75,95	1,46	75,95	1,46
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	543,91	10,50	632,86	12,22
	Зона кућа за одмор				
	Радне зоне		0,02	1,00	0,02
	Радни комплекси	1,00	0,02	1,00	0,02
	Државни пут I реда-магистрални пут	25,95	0,50	25,95	0,50
	Државни пут II реда-регионални пут	24,47	0,47	12,85	0,25
	Општински пут-локални пут	3,70	0,07	8,70	0,17
	Железничка пруга	5,20	0,10		
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС,неплодно и друго)				
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**5177ha 69a 0,5m²**	**100,00**	**5177ha 69a 0,5m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за КО Јабука може да се уочи да су повећана површина грађевинског земљишта на рачун постојећег пољопривредног земљишта. У пла нском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 715,73 ha, односно 13,82 % од укупне површине КО Јабука. Повећање грађевинског земљишта на рачун пољопривредног је за 1,52 % од територије КО Јабука.

Табела 27 : Биланс постојеће и планиране намене простора за КО Глогоњ

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				

	Њиве и вртови	3086,02	73,62	2987,40	69,60
	Воћњаци и виногради	15,34	0,35	15,34	0,35
	Пашњаци и ливаде	274,50	6,40	274,50	6,40
	Трстици и мочваре	56,88	1,32	56,88	1,32
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	548,54	12,78	548,54	12,78
3.	**Водно земљиште**				
	Река Тамиш	37,32	0,87	37,32	0,87
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	227,58	5,30	294,90	6,87
	Зона кућа за одмор				
	Радне зоне	15,00	0,35	15,00	0,35
	Радни комплекси (Пољопр.фарма)	13,80	0,32	13,80	0,32
	Државни пут I реда				
	Државни пут II реда	22,50	0,52	7,80	0,18
	Општински пут-локални пут			8,50	0,20
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС,неплодно и друго)	9,45	0,22		
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**4291ha 66a 68m²**	**100,00**	**4291ha 66a 68m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за Ко Глогоњ може да се уочи да су површине под водним земљиштем остале непромењене. Планирано је да се повећа површина грађевинског земљишта на рачун постојећег пољопривредног земљишта. У пла нском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 372,50 ha, односно 8,68 % од укупне површине КО Глогоњ. Повећање грађевинског земљишта на рачун пољопривредног је за 1,2 % од територије КО Глогоњ.

Табела 28 : Биланс постојеће и планиране намене простора за КО Долово

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	10485,48	89,34	10221,20	87,50
	Воћњаци и виногради	33,33	0,28	33,33	0,28
	Пашњаци и ливаде	355,44	3,03	355,44	3,10
	Трстици и мочваре	42,35	0,36	42,35	0,36
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	22,66	0,19	40,00	0,34
3.	**Водно земљиште**				
	Поток	0,17	0,00	0,17	0,00
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	710,62	6,05	892,43	7,60
	Зона кућа за одмор	44,62	0,38		
	Радне зоне	26,50			
	Радни комплекс Циглане	10,00	0,08	20,00	0,20
	Државни пут I реда				
	Државни пут II реда				
	Општински пут-локални пут	30,90	0,26	19,50	0,20
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС,неплодно и друго)	0,95	0,00	3,00	0,02

Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**11736ha 51a 68m²**	**100,00**	**11736ha 51a 68m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за КО Долово може да се уочи да су повећана површина грађевинског земљишта на рачун постојећег пољопривредног земљишта. У планском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 1047,95 ha,односно 8,92 % од укупне површине КО Долово. Повећање грађевинског земљишта на рачун пољопривредног је 0,95 % од територије КО Долово.

Табела 29 : Биланс постојеће и планиране намене простора за КО Старчево

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	6812,60	89,70	5630,30	86,00
	Воћњаци и виногради	30,75	0,40	30,75	0,40
	Пашњаци и ливаде	138,30	1,82	138,30	1,82
	Трстици и мочваре	21,24	0,28	21,24	0,28
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	44,43	0,58	44,43	0,58
3.	**Водно земљиште**				
	Река Дунав	132,54	1,74	132,54	1,74
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	382,32	5,03	548,15	7,22
	Археолошки парк			30,00	0,40
	Зона кућа за одмор				
	Радне зоне				
	Радни комплекси			9,00	0,12
	Државни пут I реда-аутопут				
	Државни пут I реда-магистрални пут	23,00	0,30	31,00	0,41
	Државни пут II реда				
	Општински пут-локални пут	9,00	0,11	16,50	0,22
	Железничка пруга			30,00	0,40
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС,неплодно и друго)	0,64	0,00	10,00	0,13
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**7594ha 77a 33m²**	**100,00**	**7594ha 77a 33m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за КО Старчево може да се уочи
да су повећана површина грађевинског земљишта на рачун постојећег пољопривредног земљишта. У планском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 707,29 ha,односно 9,31 % од укупне површине КО Старчево. Повећање грађевинског земљишта на рачун пољопривредног је 3,42 % од територије КО Старчево.

Табела 30 : Биланс постојеће и планиране намене простора за КО Панчево

Р. Бр.	НАМЕНА ПРОСТОРА	ПОСТОЈЕЋЕ		ПЛАНИРАНО	
		ha	%	ha	%
1.	**Пољопривредно земљиште**				
	Њиве и вртови	6105,81	34,13	5370,60	3`,00
	Воћњаци и виногради	307,41	1,72	307,41	1,72
	Пашњаци и ливаде	755,66	4,22	755,66	4,22

	Трстици и мочваре	124,83	0,70	124,83	0,70
2.	**Шумско земљиште**				
	Шуме и шумско земљиште	2609,43	14,59	2609,43	14,59
3.	**Водно земљиште**				
	Река Дунав,Тамиш,Пољавица,Надел	1826,47	10,21	1826,47	10,21
4.	**Грађевинско земљиште**				
	Грађевинско подручје насеља	5868,48	32,80	6362,72	35,60
	Зона кућа за одмор	18,20	0,10		
	Радне зоне	36,50			
	Радни комплекси (Живинарска и свињарска фарма и економија)	26,00	0,14	5,00	0,03
	Државни пут I реда-аутопут			205,00	1,20
	Државни пут I реда-магистрални пут	166,70	0,93	10,50	0,05
	Државни пут II реда-регионални пут	0,80	0,00	0,00	
	Општински пут-локални пут	22,50	0,12	25,50	0,14
	Железничка пруга	53,20	0,29	35,00	0,20
5.	**Остало** (објекти инфраструктуре:насипи, обала, ТС станице, водозахвати, ГМРС, МРС,неплодно и друго)	1,46	0,00	20,00	0,14
Σ	**Укупно 1+2+3+4+5**	**17886ha 94a 84m²**	**100,00**	**17886ha 94a 84m²**	**100,00**

Према исказаном табеларном приказу намене простора за КО Панчево може да се уочи
да су површине под водним земљиштем остале непромењене. Планирано је да се повећа површина грађевинског земљишта на рачун постојећег пољопривредног земљишта. У планском периоду максимално заузеће под грађевинским земљиштем биће 6989,12 ha, односно 39,07 % од укупне површине КО Панчево. Повећање грађевинског земљишта на рачун пољопривредног је за 2,64 % од територије КО Панчево.

IV ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

1. ЦЕЛИНЕ И ЗОНЕ ОДРЕЂЕНЕ ПЛАНСКИМ ДОКУМЕНТОМ

1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Пољопривредно земљиште се користи за пољопривредну производњу и не може се користити у непољопривредне сврхе осим у случајевима утврђеним Законом о пољопривредном земљишту и овим Планом. Забрањено је испуштање и одлагање опасних и штетних материја, као и неконтролисана употреба штетних хемијских средстава и прекомерно ђубрење. Избором адекватних технологија обраде и заштите земљишта и противерозивних мера, сачувати квалитет земљишта, односно његова физичка, хемијска и биолошка својства.
Коришћење обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе и промена намене земљишта није дозвољена, осим у изузетним случајевима и то:

- када је утврђен општи интерес (изградња путева, са припадајућим површинама и објектима, изградња водопривредних објеката, енергетских објеката, комуналних објеката, ширење насеља и сл.), уз плаћање накнаде за промену намене и на основу урбанистичког плана;
- за експлоатацију минералних сировина и одлагање јаловине, пепела, шљаке и других опасних и штетних материја на одређено време, уз плаћање накнаде за промену намене по претходно прибављеној сагласности министарства надлежног за послове пољопривреде;

- чувањем површина и плодности пољопривредног земљишта, пољопривредно земљиште, на основу Закона о пољопривредном земљишту се може користити у непољопривредне сврхе за подизање вештачких ливада и пашњака на обрадивом пољопривредном земљишту четврте и пете катастарске класе, као и за
- за подизање шума без обзира на класу, по претходно прибављеној сагласности министарства надлежног за послове пољопривреде.

Пољопривредно земљиште које је коришћено за експлоатацију минералних сировина или за друге намене које немају трајни карактер приводи се одговарајућој намени, односно оспособљава за пољопривредну производњу по пројекту о рекултивацији пољопривредног земљишта који је корисник дужан да приложи уз захтев за издавање одобрења за експлоатацију минералних сировина.

На пољопривредном земљишту, без накнаде за промену намене, је могућа изградња, адаптација или реконструкција следећих објеката и комлекса, на основу Закона о пољопривредном земљишту:

– породичне стамбене зграде (пољопривредно домаћинство) ради побољшања услова становања чланова тог домаћинства или у случају природног раздвајања пољопривредног домаћинства највише до 200 m^2 стамбеног простора; и изградња економских објеката који се користе за примарну пољопривредну производњу
– објекати који се користе за пољопривредну производњу, односно који су у функцији примарне пољопривредне производње (објекти за смештај механизације, репроматеријала, смештај и чување готових пољопривредних производа, стаје за гајење стоке, објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња, објекти за гајење печурки, пужева и риба)
– проширење гробља или одређивање локације за ново гробље;
– изградња објеката који служе за одбрану од поплава, за одводњавање и наводњавање земљишта или за уређење бујица;
– регулација водотока у функцији уређења пољопривредног земљишта;
– изградње и проширења пољских путева који доприносе рационалнијем коришћењу пољопривредног земљишта;
– пошумљавање обрадивог пољопривредног земљишта, ако је кроз основе утврђено да ће се рационалније користити ако се пошуми
– подизање расадника за производњу репродуктивног материјала воћно-лозних и шумских дрвенастих врста;
– подизање пољозаштитних појасева.
– Подизање вештачких ливада и пашњака на обрадивом пољопривредном земљишту 6. и 7. катастарске класе.

Поред наведених објеката на пољопривредном земљишту дозвољена је и:

- изградња објеката инфраструктуре у складу са овим Планом или одговарајућим урбанистичким планом;
- проширење грађевинских рејона насеља (уколико се приликом израде одговарајућих урбанистичких планова за насеља утврди за потребно), проширење постојећих и формирање нових зона у атару за потребе привреде, туризма, рекреације и др., у складу са Планом;
- изградња воћарско-виноградарских кућица;
- изградња водопривредних, комуналних и других објеката, у складу са Планом.

Смернице за уређење ветропаркова на пољопривредном земљишту:

Планом детраљне регулације предвидети да се стубови ветроагрегата граде на пољопривредном земљишту, односно да катастарске парцеле стубова задрже пољопривредну намену (у складу са Чланом 69. Став 9. Закона о планирању и

изградњи). У случају изостанка сагласности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, за катастарске парцеле стубова ће, у складу са одредбама Члана 87. овог Закона, бити извршена промена намене земљишта из пољопривредног у грађевинско.

Приступ стубовима обезбедити формирањем приступних путева од најближег атарског пута до темељне стопе стуба, и то ширине 6,0 m. Ови путеви се не предвиђају као грађевинско земљиште, већ остају пољопривредно земљиште у функцији инфраструктурног објекта.

Када се приступа радовима на обрадивом пољопривредном земљишту, којима се то земљиште трајно или привремено приводи другој намени (грађевинско), инвеститор плаћа накнаду у складу са Законом о пољопривредном земљишту.

Уређеност пољопривредног земљишта

За пољопривредно земљиште у граду Панчеву се може рећи да је лоше уређено. Од 11 катастарских општина ни у једној није урађена комасација. У наредном периоду потребно је за катастарске општине урадити комасационе елаборате, којима ће се обезбедити земљиште за заједничке потребе насеља (земљиште за изградњу путне и каналске мреже, за комуналне и друге потребе насеља).

Простори, објекти и постројења која служе за експлоатацију минералних сировина планирају се на основу планских докумената прописаних законом о планирању и изградњи, а извођење радова се дозвољава на основу решења за експлоатацију минералних сировина, на територији Покрајине, уз претходно прибављену сагласност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде на пројекат рекултивације и пренамену земљишта, издаје Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине. На просторима где је завршена експлоатација минералних сировина мора се извршити рекултивација и ревитализација земљишта у свему према напред наведеном пројекту рекултивације, а у складу са одредбама члана 48, Закона о рударству. У складу са Законом о рударству да би се добило одобрење за експлоатацију између осталих докумената потребан је и акт органа надлежног за послове урбанизма у погледу усаглашености експлоатације минералних сировина са одговарајућим просторним, односно урбанистичким плановима.
Експлоатација минералних сировина врши се на експлоатационом пољу. Експлоатационо поље обухвата простор у коме су истражене и оверене билансне резерве минералних сировина, као и простор предвиђен за јаловишта и за изградњу објеката одржавања, водозахвата и других објеката, а ограничено је одговарајућим линијама на површини или природним границама и простире се неограничено у дубину земље. На просторима где је завршена експлоатација минералних сировина мора се извршити рекултивација и ревитализација земљишта у свему према напред наведеном пројекту рекултивације, а у складу са одредбама члана 48, Закона о рударству.
У целини посматрано резерве минералних сировина на подручју града Панчева значајне су економски гледано само кад је реч о шљунку, песку и глини. Експлоатација глине се врши на неколико постојећих локација циглана у катастарској општини Банатско Ново Село, Долово и Качарево, а експлоатација шљунка и песка на Дунаву. Експлоатација се дозвољава само у овим зонама, које су у овом Плану представљене као радне зоне у атару. У овим зонама уређење и изградња ће се регулисати израдом Урбанистичког пројекта. Забрањена је експлоатација у зонама заштите природног и културног добра, зонама заштите инфраструктурних коридора, зонама специјалне намене, зонама санитарне заштите изворишта воде, и свим осталим зонама планираним за остале намене на основу овога плана.

На основу геотермалних истраживања на подручју града Панчева забележено је присуство геотермалне енергије која је формирана током различитих геолошких раздобља. Истраживања су вршена на локалитету "Бања" надомак насеља Омољица, при чему су констатоване воде повишене температуре класификоване као хомеотерме и хипертерме.

Геотермалне воде би у будућности могле да имају велики значај уколико би се рационално користиле и експлоатисале за лечење.

Претварање необрадивог у обрадиво пољопривредно земљиште и побољшање квалитета обрадивог пољопривредног земљишта је један од приоритетних циљева. Пољопривредно земљиште се може пошумити без обзира на катастарску класу, по претходно прибављеној сагласности Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, а на основу Закона о пољопривредном земљишту, што ће повећати шумовитост на територији Града..

У циљу заштите пољопривредног земљишта од штетног дејства ерозије изазване ветром (еолска ерозија), примењују се противерозионе мере које обухватају сађење вишегодишњих дрвенастих биљака и подизање пољозаштитних појасева. Заштитне појасеве у виду ветрозаштитних и пољозаштитних појасева је потребно формирати на 2-2,5% територије Града, првенствено уз атарске путеве ради заштите од еолске ерозије и одношења земљишта и семена у фази усева.

На основу Закона о шумама заштитни појасеви зеленила ће се сматрати шумом, ако су већи од 5 а.

На пољопривредном земљишту које је у саставу ловишта могу се подизати и ловне ремизе ради заштите дивљачи. Ловне ремизе су једногодишњи или вишегодишњи засади на мањим површинама који пружају уточиште, заклон и исхрану дивљачи. Једногодишње ремизе се могу заснивати од различитих група једногодишњих биљака (легуминозе, влатасте траве, коренасто-кртоласте биљке), а вишегодишње од мешовитих вишеспратних дрвенастих врста, у зависности од услова средине.

Простор града Панчева спада међу густо насељене градове у Србији – различитим начинима коришћења земљишта, од којих доминирају пољопривреда (коју чини најквалитетније земљиште у Србији 1. и 2. бонитетне класе Конфликти у простору су бројни, а пропусти у употреби земљишта све израженији, са озбиљним последицама по ефикасност, опремљеност, животну средину и квалитет живота;

- велики је притисак де се изврши промена намене пољопривредног у непољопривредно земљиште,
- пејзаж је потпуно преобликован људском руком, а притисак на земљиште изузетно јак.
- Треба прихватити чињеницу да су инфраструктура, посебно саобраћајна, и компаративна предност положаја града,значајни потенцијал развоја те пажљиво треба чувати магистралне коридоре.

  Мере:
- сачувати квалитетно земљиште за пољопривреду, за снабдевање Панчева и дела Београда квалитетним пољопривредним производима, а вишак усмерити ка извозу;
- треба прихватити чињеницу да су инфраструктура, посебно саобраћајна, и компаративна предност положаја града, значајни потенцијал развоја те пажљиво треба чувати магистралне коридоре.

Пољопривредну производњу у граду Панчеву карактеришу:

- екстензивна структура у којој доминира ратарска производња,
- неразвијеност сељачких газдинстава (натурални карактер производње, нижи приноси у односу на пољопривредна предузећа, радно-интезивна производња, слаба техничка опремљеност и застарелост средстава за производњу, велика уситњеност поседа и слаба организованост, велики број старачких домаћинстава),

- лоше перформансе пољопривредних предузећа (лоша техничка опремљеност, застарела механизација, већи број и неадекватна структура запослених у односу на потребе, неповољни економски резултати, неефикасна производња),
- неадекватни третман и раубовање пољопривредног земљишта.

1.2. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Под шумским земљиштем, у складу са Законом о шумама, подразумева се земљиште на коме се гаји шума, или земљиште на коме је због његових природних особина рационалније да се гаји шума, као и земљиште које је просторним односно урбанистичким планом намењено за шумску производњу. Дрвореди, шумски расадници и паркови у насељеним местима, као и групе шумског дрвећа које чини целину на површини до пет ари, не сматрају се шумама.
Шумама и шумским земљиштем у државној својини које су обухваћене газдоваће се на основу општих и посебних основа газдовања шумама.
Основе и програми се доносе за период од десет година. Спровођење основа и програма газдовања шумама обезбедиће се годишњим извођачким планом газдовања. План развоја, основе и програми морају бити међусобно усаглашени.
Газдовање шумама, у смислу Закона о шумама, подразумева скуп усаглашених стручнонаучних, техничко-технолошких, економских, организационих и друштвених активности које се у одређеном периоду предузимају у шуми ради њене заштите, одржавања, унапређивања и коришћења.
Корисници шума су дужни да:

- газдовање шума прилагођавају начину газдовања високим шумама, као основном облику гајења шума, условима средине, биолошким особинама врста дрвећа, стању и функцији шума;
- шумско-узгојним и другим мерама обезбеђују природни начин обнављања шума;
- примењују мере неге (чишћење и прореде) и мере заштите шума;
- преводе ниске и деградиране шуме и шикаре у високе шуме;
- пошумљавају стара сечишта, пожаришта, површине оголеле деловањем природних чинилаца, биљних болести и других узрочника;
- у пребирним шумама користе престарела стабла лоших техничких својстава уз предузимање одговарајућих шумско-узгојних радова;
- шумска земљишта штите од даље деградације и ерозије и приводе шумској производњи;
- избор врста дрвећа за пошумљавање прилагоде еколошким условима подручја уз већу примену аутохтоних врста;
- газдовање шумама ускладе са специфичним потребама свих делова шума који су под посебним режимима заштите као природне вредности.

Корисници шума су дужни да изврше пошумљавање површина на којима није успело пошумљавање и подмлађивање, као и површина на којима је извршена бесправна сеча и крчење шума.

У шумама је забрањена сеча ретких и угрожених врста дрвећа, као и сакупљање плодова и биља који су посебним прописом заштићени. Сакупљање шумских плодова, лековитог и другог биља, коришћење камена, песка, шљунка, хумуса, као и пчеларење, испаша стоке и жирење могу да се врше уз одобрење корисника шума.

Корисници шума су дужни да предузимају мере заштите од пожара, других елементарних непогода, биљних болести, штеточина и других штета, као и мере неге шумских засада.

Ловишта ће, у складу са Законом о ловству, газдовати својим ловиштем на основу важећих ловних основа и годишњих планова газдовања, којима ће се прописати

конкретне планске мере које ће имати за циљ заштиту, исхрану и коришћење дивљачи.

Ловишта ће бити опремана ловно-техничким објектима, узгајалиштима дивљачи и ловачким домовима у складу са планираним развојем ловног туризма.

Шуме у општини Панчево заузимају око 2,84 % укупне територије, што је знатно мање у односу на републику (26%), просечно учешће овог земљишта у АП Војводини износи 6,63%. Овако низак проценат није у складу са планираним процентом шумовитости од 19,8% (ППР Србије), те се мора планирати повећење површина под шумама.

Постојеће пошумљене површине су у великој мери деградиране и потребне су ургентне мере за њихову ревитализацију. Такође је потребно превођење изданачких шума у виши узгојни облик. Путни појасеви атарских саобраћајница су у великој мери узурпирани, тако да заштитних појасева уз ову врсту саобраћајница готово и да нема.

На територији општине Панчево површине под шумама износе 2147,91 ha и углавном њима газдују Војводинашуме.

На површини обухваћеној овим планом налазе се аде Чакљанац површине 159 ha, Форконтумац 391,7 ha, Штефанац и Доња Ада 550,5 ha, Старчевачка Ада 85,1 ha.

У границама обухвата плана, а у непосредном окружењу града налази се мочварна површина између пута Панчево - Београд, са јужне стране и железничког моста на прузи Панчево - Београд, са северне стране. Она је током Тамиша подељена на две целине. Десна страна (у односу на ток Тамиша) је површине око 1.052.528 m2. Лева страна мочварних терена се састоји од три фрагмента, а површина јој је око 827.622 m2. Северно

од железничке пруге се налази мочварна површина од око 950.384 m2. Овим површинама газдује ЈП"Војводинашуме"

На подручју насељених места Глогоњ и Јабука, а уз Водоток Тамиша превладавају шуме из свезе Салицион албае, мада су све претрпеле велики антропогени утицај

У насељеном месту Старчево шумске површине су уз водоток Дунава,

На подручјима обухваћеним К.О. Качарево, К.О. Банатско Ново Село и К.О. Долово више не постоје друге шумске површине осим оних антропогеног карактера.

Правила коришћења, уређења и заштите шума, шумског земљишта и ваншумског земљишта

Једна од кључних улога насељског, ваннасељског и заштитног зеленила, као и шумских површина, испољава се у стварању повољних хигијенско-здравствених услова, побољшање топлотног режима, пречишћавање ваздуха, повећање релативне влажности као и на укупно побољшање микроклиматских услова. Ако се овоме дода и естетска вредност коришћеног садног материјала, као и позитиван ефекат на људску психу, јасно је зашто зеленило мора да има значајно место у планским документима.

Основни кораци морају бити у смеру смањивања деградираности постојећих површина спровођењем биолошко-мелиоративних мера, пошумљавању слободних површинана којима није организована производња, површина које се не могу привести пољопривредној производњи. Пошумљавање треба вршити и на површинама које треба мелиорисати уз помоћ ове вегетације.

Посебну пажњу треба обратити на све видове заштитног зеленила у насељима, око индустријских зона, дуж магистралних саобраћајница, дуж водотокова, дуж атарских путева и сл.

У оквиру насеља требало би оплеменити и ревитализовати постојеће површине под разним видовима зеленила и подизати нове, а све у циљу санитарно хигијенске заштите, естетске и рекреативне функције. Формирањем заштитних

зелених појасева око насеља одвојиће се урбана средина од других намена, а уједно је то заштита пољопривредног земљишта од даље изградње и омогућавање даљег развоја пољопривреде. За подизање нових засада треба искористити некадашње пашњаке који су били при некадашњим пољопривредним добрима. Они су делимично приведени пољопривредној производњи, али има делова који се могу користити за пошумљавање. Ово не треба дефинитивно зацртати јер се морају пратити тенденције у сточарству и поштовати потребе у овом виду пољопривредне производње.

Садржај и нормативне величине зеленила варирају у зависности од дела насеља у којем се налазе предметне зелене површине. За сва насеља збир свих зелених површина треба да износи мин. 45 m^2/становнику. Укупне површине зеленила (насељског и ваннасељског) не сме бити мања од 200 m^2 по становнику.

Развојна концепција

1. **Заштита и унапређење стања постојећих шума - уз рационализацију коришћења потенцијалних могућности станишта и уз максимално коришћење природног подмлађивања**, како би се елиминисале категорије деградираних шума, а разређене шуме свеле на најмању могућу меру;

2. **Постепено повећање шумских површина** (пошумљавање ће се извршити подједнаком годишњом динамиком, врстама дрвећа одабраним у складу са природним потенцијалом станишта).

Повећаће се површине под шумама и шумским земљиштем са 2147,91 ha на 2453,14 ha чиме ће се проценат шумовитости повећати са 2,84% на 3,25%.
Да би се ово постигло неопходно је, пре свега, поштовати основне смернице за коришћење и уређење шума и шумског земљишта дате ППР Србије, које се односе на унапређење стање шума и повећање површина под шумама.

1.3. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

Водно земљиште представљају корито и обале водотока, језера и акумулација.

У складу са Законом о водама, водно земљиште се може користити на начин којим се не угрожавају природна својства воде, приобално земљиште не доводи у опасност живот и здравље људи, не угрожава биљни и животињски свет, природне вредности и непокретна културна добра. Водећи рачуна о основним принципима заштите вода, на водном земљишту се могу градити:

- објекати у функцији водопривреде, одржавања водотока, пловних путева, речног саобраћаја;
- објекти инфраструктуре у складу са просторним или урбанистичким планом;
- објекти намењени туризму, рекреацији, разоноди на води, спортском риболову (привезиште, туристичко пристаниште, плажа, објекти и сл.).

Објекти (комплекс) се граде на основу одговарајућег урбанистичког плана, а у складу са условима заштите животне средине, заштите станишта природних вредности, заштите културног добра и првенствено у складу са условима надлежног водопривредног предузећа.

У инундацији реке, од ножице насипа према реци у појасу ширине 10,0 m не могу се градити никакви објекти, а даље према реци, само изузетно, могу се лоцирати објекти постављени на стубове са котом пода изнад 1% велике воде реке(стогодишњи просек). Ови објекти у кориту реке могу имати само привремени

карактер, до момента техничких и других разлога за њихово уклањање, без права на надокнаду штета инвеститору. Нове објекте у инундацији лоцирати тако да заштитна шума испред насипа остане у функцији, односно да се не сече.

Изградња и опремање објеката намењених рекреацији, туризму, разоноди на води, спортском риболову и слично, мора бити првенствено од монтажних елемената, са неопходним санитарно-техничким уређајима и архитектонском обрадом која се уклапа у ритски пејзаж. Туристички локалитет може садржати више основних јединица које могу бити и повезане, али тако да имају "разуђену" форму.
Објекти на небрањеном подручју морају се градити на платформи која ће бити изнад нивоа стогодишњих вода реке Дунава и Тамиша, на стубовима. Простор испод платформе може се затворити, с тим да се користи за спортско-риболовну опрему.
На локалитетима који су предвиђени за подизање оваквих објеката, слободан простор око објеката се мора користити заједнички, без ограђивања и парцелисања.
На овим просторима је присутна аутохтона вегетација и тај пејзаж треба и даље задржати у његовом изворном облику, не уносећи нове врсте.

ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЛОВИШТА

На пољопривредном и шумском земљишту које је у саставу ловишта могу се: градити ловно-техничких објекти, постављати ограде ради заштите и лова дивљачи, градити ловно-производне објекте, фарме за производњу фазанске дивљачи, подизати ловне ремизе ради заштите дивљачи.
Ловне ремизе су једногодишњи или вишегодишњи засади на мањим површинама који пружају уточиште, заклон и исхрану дивљачи. Подизати ремизе на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи. Једногодишње ремизе заснивати од различитих група једногодишњих биљака (легуминоза, влатастих трава или коренасто-кртоластих биљака). Вишегодишње ремизе подизати од мешовитих вишеспратних дрвенастих врста у зависности од услова средине. Вишегодишње ремизе ће сем стварања бољих услова за заштиту дивљачи, имати економску функцију (кроз пласман дрвне масе) и већу концентрацију дивљачи на малом простору;
На водном земљишту које је у саставу ловишта могу се градити само ловно-техничких објекти.
У оквиру инфраструктурних коридора, специјалним техничко-технолошким решењима, ткз. еколошким прелазима, омогућити несметану и сигурну комуникацију дивљих животиња.

1.4.ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ
1.4.1. Грађевинско подручје насеља

Грађевинско земљиште у обухвату Плана чине грађевинска подручја 10 насеља и грађевинско земљиште ван грађевинских подручја насеља, које је изграђено или је овим Планом предвиђено за изградњу.

За насеље Панчево граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Генералним планом Панчева ("Службени лист града Панчева", број 14/2008 и 16/08). Усклађивању Генералног плана Панчева са законом приступило се на основу Одлуку о усклађивању Генералног плана Панчева ("Службени лист града Панчева", број 25/2009),

За насеља Старчево граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Планом генералне регулације насељеног места Старчево ("Службени лист града Панчева", број 10/2011),

За насеља Јабука граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Планом генералне регулације насељеног места Јабука("Службени лист града Панчева", број 11/2011),

За насеља Качарево граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Планом генералне регулације насељеног места Качарево ("Службени лист града Панчева", број 09/2011),

За насеља Банатски Брестовац граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Урбанистичким планом за насељено место Банатски Брестовац („Сл. Лист Општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово“, број 5/77). који је Одлуком о одређивању делова урбанистичких планова за територију општине Панчево који нису у супротности са Законом о планирању и изградњи (Сл.лист општине Панчево» бр. 13/2003, 16/2003, 9/2004, 21/2004,12/07 и 17/07) потврђену у делу:

- План намене површина,
- План саобраћаја и
- План инфраструктуре

Границе грађевинског подручја насеља Банатски Брестовац уграђене су у овај План. Овај план ће се примењивати, док се не изради План генералне регулације насеља Банатски Брестовац, а на основу Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Банатски Брестовац ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).

За насеља Банатско Ново Село граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Урбанистичким планом за насељено место Банатско Ново Село („Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово“, број 11/89), који је Одлуком о одређивању делова урбанистичких планова за територију општине Панчево који нису у супротности са Законом о планирању и изградњи (Сл.лист општине Панчево» бр. 13/2003, 16/2003, 9/2004, 21/2004,12/07 и 17/07) потврђену у делу:

- План намене површина,
- План саобраћаја и
- План инфраструктуре

Границе грађевинског подручја насеља Банатско Ново Село уграђене су у овај План. Овај план ће се примењивати, док се не изради План генералне регулације насеља Банатско Ново Село, а на основу Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Банатско Ново село ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).

За насеља Глогоњ граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Урбанистичким планом за насељено место Глогоњ («Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово», број 9/88) који је Одлуком о одређивању делова урбанистичких планова за територију општине Панчево који нису у супротности са Законом о планирању и изградњи (Сл.лист општине Панчево» бр. 13/2003, 16/2003, 9/2004, 21/2004,12/07 и 17/07) потврђену у делу:

- План намене површина,
- План саобраћаја
- План инфраструктуре

Границе грађевинског подручја насеља Глогоњ уграђене су у овај План.
Овај план ће се примењивати, док се не изради План генералне регулације насеља Глогоњ, а на основу Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Глогоњ ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).

За насеље Долово граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Урбанистичким планом за насељено место Долово („Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово“, бр. 13/89), који је Одлуком о одређивању делова урбанистичких планова за територију општине Панчево који нису у супротности са

Законом о планирању и изградњи (Сл.лист општине Панчево» бр. 13/2003, 16/2003, 9/2004, 21/2004,12/07 и 17/07) потврђену у делу:

- План намене површина,
- План саобраћаја
- План инфраструктуре

Границе грађевинског подручја насеља Долово уграђене су у овај План.
Овај план ће се примењивати, док се не изради План генералне регулације насеља Долово, а на основу Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Долово ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).

За насеље Иваново граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Урбанистичким планом за насељено место Иваново („Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово“, број 9/88), који је Одлуком о одређивању делова урбанистичких планова за територију општине Панчево који нису у супротности са Законом о планирању и изградњи (Сл.лист општине Панчево» бр. 13/2003, 16/2003, 9/2004, 21/2004,12/07 и 17/07) потврђену у делу:

- План намене површина,
- План саобраћаја
- План инфраструктуре

Границе грађевинског подручја насеља Иваново уграђене су у овај План.
Овај план ће се примењивати, док се не изради План генералне регулације насеља Иваново, а на основу Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Иваново ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).

За насеље Омољица граница грађевинског подручја насеља и намена унутар ње утврђена је Урбанистичким планом за насељено место Омољица („Сл. Лист Општина Панчево, Ковин и Опово“, број 9/88), који је Одлуком о одређивању делова урбанистичких планова за територију општине Панчево који нису у супротности са Законом о планирању и изградњи (Сл.лист општине Панчево» бр. 13/2003, 16/2003, 9/2004, 21/2004,12/07 и 17/07) потврђену у делу:

- План намене површина,
- План саобраћаја
- План инфраструктуре

Границе грађевинског подручја насеља Омољица уграђене су у овај План.
Овај план ће се примењивати, док се не изради План генералне регулације насеља Омољица, а на основу Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Иваново ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).

1.4.2. Примена урбанистичких планова за насеља донетих пре овог Плана

За насеље Панчево донет је Генерални план Панчева ("Службени лист града Панчева", број 14/2008 и 16/08) у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", бр.72/09,81/09-исправка,64/10-УС,24/11). У планском периоду наведени план може да се примењује у делу који обрађује грађевинско подручје насеља (обухват плана), у делу у ком није у супротности са одредбама овог Плана.

За насеље Старчево, Јабука и Качарево донети су Планови генералне регулације насељеног места Старчево, Јабука и Качарево (Планови су усвојени на XXIX седници Скупштини града Панчева, одржане дана 11. марта 20011) у складу са чланом 215. став 4. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", бр. 72/09 и 81/09 исправка). У планском периоду наведени планови могу да се примењује, јер су усаглашени са наведеним законом и овим планом.

За насеља Банатски Брестовац, Банатско Ново, Глогоњ, Долово, Иваново и Омољица донети су Урбанистички планови за насељена места Банатски Брестовац, Банатско Ново, Глогоњ, Долово, Иваново и Омољица који су Одлуком о одређивању делова урбанистичких планова за територију општине Панчево, потврђени и који нису у супротности са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", бр. 47/03 и 34/06). који ће се и даље примењивати, у складу са Законом о планирању и изградњи, до доношења нових Планова генералне регулације, а на основу Одлука о изради Плана Генералне регулације и то:

- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Долово ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Омољица ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Банатско Ново Село ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Банатски Брестовац ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Глогоњ ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).
- Одлука о изради Плана генералне регулације насеља Иваново ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).

1.4.3. Грађевинско земљиште изван границе грађевинског подручја насеља

Овим Планом су за грађевинско земљиште изван границе грађевинског подручја насеља одређене као радне зоне, зоне за изградњу викен кућа, зоне за изградњу спомен обележја и зоне за изградњу алхеолошког парка.

2. ГРАНИЦА ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА ИЗВАН ГРАНИЦЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА

2.1. Опис граница грађевинског подручја зоне кућа за одмор и рекреацију (постојеће викенд зоне)

КО Панчево

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "БЕЛА СТЕНА"

Ова зона се налази на острву Швеб,на делу катастарске парцеле број 17210/1 к.о. Панчево, на узводном шпицу острва и захвата површину од 18,20 ха. Ово излетише се већ низ година користи, нарочито у летњим месецима.

Изградњом бране Ђердап дошло је до успона вода Дунава што је неповољно утицало на коришћење овог излетишта уопште.

Просторна организација задржава већ постојећу морфологију и правце постојеће просторне концентрације и спонтаног развијања присутних функција- зоне:

- Зона викенд објеката
- Зона туристичких и сличних објеката са организацијом купалишта
- Зона кампинга
- Зона марине са оставом за чамце
- Зона пристаништа
- Зона спортско-рекреативних терена
- Зона комуналних објеката.

Граница викенд зоне "Бела Стена" почиње од тачке

број 1 чије су координате y = 468.520,0 и x = 967.692,0, а налази се на североисточном крају зоне на обали реке Дунава. Гранична линија даље иде у правцу југа у дужини од 92 метра до:

граничне тачке број 2, чије су координате y = 468.545,0 и x = 967.603,0 а налази се на јужној обали баре. Гранична линија продужава јужном обалом баре у правцу запада у дужини од 63 метра, до:

граничне тачке број 3 , чије су координате y = 468.483,0 и x = 967.590,0 а налази се на јужној обали исте баре. Гранична линија даље тече у правцу севера прелазећи са друге стране баре у дужини од 30 метара, до:

гранична тачка број 4, чије су координате y = 468.472,0 и x = 967.618,0 а налази се на северној обали баре.

Гранична линија продужава у правцу запада, северном обалом баре, а у дужини од 110 метара, до:

граничне белеге број 5, чије су координате y = 468.368,0 и x = 967.583,0 а која се налази на прелому северне обале исте баре. Гранична линија продужава у правцу југозапада, северном обалом баре, а у дужини од 243 метра, до:

граничне тачке број 6, чије су координате y = 468.160,0 и x = 967.458,0 а која се налази на прелому северне обале баре. Гранична линија продужава у правцу југозапада, северном обалом баре, а у дужини од 74 метра, до:

граничне тачке број 7, чије су координате y = 468.118,0 и x = 967.397,0 а која се налази на југозападном шпицу баре. Гранична линија продужава у правцу североистока, јужном обалом баре, а у дужини од 150 метара, до:

граничне тачке број 8, чије су координате y = 468.245,0 и x = 967.476,0 а која се налази на јужној обали исте баре. Гранична линија продужава у правцу југа кроз шумски комплекс, до следеће баре, која се налази на јужном делу зоне, а у дужини од 293 метра, до:

граничнае тачке број 9, чије су координате y = 468.175,0 и x = 967.192,0 а које се налази на северној обали "јужне" баре. Гранична линија даље тече у правцу северозапада, северном обалом "јужне" баре, а у дужини од 70 метара , до:

граничне тачке број 10, чије су координате y = 468.108,0 и x = 967.212,0 а које се налазе на западом шпицу"јужне" баре. Гранична линија продужава се у правцу југоистока, обалом баре, а у дужини од 151 метар, до:

граничне тачке број 11, чије су координате y = 468.232,0 и x = 967.125,0 а која се налази на јужној обали исте баре. Гранична линија продужава у правцу југа кроз комплекс шуме југоисточном обалом баре "поред баре", на 10 метара источно од првих викендица, а у дужини од 117 метара, до:

граничне тачке број 12, чоје су координате y = 468.177,0 и x = 967.022,0 а чија је кота H = 69,80 метара, а налази се на обали Старог Дунава (Дунавац). Гранична линија продужава обалом корита старог Дунава (Дунавац) у правцу северозапада а у дужини од 650 метара, до:

граничне тачке број 13, која се налази на шпицу зоне "Бела Стена" , на месту где се секу североисточна обала Старог Дунава (Дунавац) и југоисточна обала реке Дунав, а на коти H = 69,40 метара. Гранична линија даље продужава југоисточном обалом реке Дунав у дужини од 1060 метара до граничне тачке број 1, која је описана на почетку овог описа

КО Долово

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "УШЋЕ"

Ова зона се налази на 3 km. од Долова, северно од путног правца Панчево-Долово на благо заталасаном терену, морфолошки јединственом на територији града Панчева. По средини зоне, у долини, је постојећи канал у који се сакупља вода са суседних падина.

Површина за викенд изградњу обухвата 44,62 ha,

Приступ парцела планиран је по траси постојећих пољских путева. Појас зеленила штити зону од саобраћајнице. Зону окружује обрадиво земиште, а са северне стране узан шумски појас. .

Граница викенд зоне почиње од тачке 1 која се налази на најсевернијем прелому пољско-зонског пута на топ.бр. 10657/3. Од тачке 1 граница иде на југоисток пољско-зонским путем топ.бр.10557/3 и топ.број 14281 до тачке 2 и при том пољско-зонски пут остаје у викенд зони.

Од тачке 2 на тромеђи пољско-зонског пута топ.бр.14281, се ломи под углом око 95° и продужава до тачке 3 поред локалног пута тако да пут остаје изван зоне.

Од тачке 3 граница скреће на запад поред пута Долово-Панчево пресеца пољско-зонски пут топ.бр.13495 и долази до тачке 4. Од тачке 4 на тромеђи локалног пута Панчево – Долово, пољско – зонског пута топ.бр.14359 и кат. парцеле 12931 граница иде до тачке 5 на север. Од тачке 5 граница се ломи на запад пољско зонским путем топ.бр.12930 до тачке 6 тако да пољско-зонски пут остаје у зони.

Од тачке 6 граница се ломи под углом око 95° и наставља поред пољско-зонског пута топ.бр. 14446 до тачке 7 где се ломи према северозападу и пресеца паралеле 14442, 14441, 14440 (цела парцела у обухвату викенд зоне), 14469, 14438,14437/2, 14437/2, 14437/1, 14436, 14435, 14434/2 и 14434/1, одакле наставља поред пољско-зонског пута топ.бр. 14413 до тачке 8 која се налази на тромеђи кат.парцела 14508, 14510 и пољско-зонског пута топ.бр. 14413. Од тачке 8 граница скреће на север поред пољско-зонског пута топ.бр. 14413 до тачке 9 која се налази на прелому пољско-зонског пута на северном крају кат. парцеле 14516, а одавде и зонско-пољски пут и граница ломе се на северозападу и граница иде до тачке 10 до најсеверније тачке кат. парцеле 194529.

Од тачке 10 граница се ломи под углом од око 85° и продужава поред пољско-зонског пута топ.бр.14412 до тачке 11 тако да пут остаје у зони, а пољски пут топ.бр.10754 изван зоне. Од тачке 11 која се налази на тромеђи пољског пута 10754, пољско зонског пута и кат.парцеле 14405 граница иде уз кат.парцелу 14405 тако да парцела 14405 остаје у зони долази тако до пољско-зонског пута топ.бр. 10657/3 и уз њега завршава код тачке 1.

У оквиру викенд зоне "Ушће" код Долова налазе се следеће катастарске парцеле К.О.Долово:

14282/1, 14282/4, 14283, 14284, 14285, 14286, 14287, 14288, 14289, 14290, 14291, 14292, 14293, 14294, 14295, 14296, 14298, 14300, 14299, 14301, 14302, 14304, 14303, 14305, 14306/1, 14306/2, 14308, 14307, 14309, 14310, 14311, 14312, 14313, 14314, 14315, 14316, 14317, 14318, 14319, 14320, 14321, 14322, 14323, 14324, 14325, 14326, 14327/1, 14327/2, 14327/3, 14328, 14329, 14405, 14395, 14102, 14394/4, 14394/4, 14394/2, 14394/1, 14393, 14389, 14388, 14386/1, 14385, 14382, 14381/2, 14381/1, 14378/2, 14344, 14331/1, 14331/3, 14331/4, 14330/1, 14330/2, 14330/3, 14330/4, 14330/5, 14330/6, 14332/1, 14332/2, 14333/1, 14333/2, 14334, 14335, 14336, 14337, 14338, 14339, 14340, 14341, 14342, 14343, 14345, 14346, 14347, 14348, 13342, 14350, 14351, 14352, 14353, 14354, 14355, 14356, 14357, 14358, 14559, 14360, 14361, 14362, 14363, 14364, 14365/1, 14365/2, 14358, 14366, 14368, 14572, 14369, 14454, 14455, 14456, 14457, 14459, 14450, 14460/1, 14460/2, 14460, 14453, 14462, 14451, 14320, 14321, 14322, 14323, 14324, 14325, 14375, 14449, 14448/1, 14448/2, 14461, 14462, 14463/1, 14463/2, 14464, 14465, 14466, 14447, 14446, 14444/1, 14444/2, 14444/3, 14443, 14442, 14441, 14440, 14430, 14439, 14394/1, 14375, 14976, 14377/1, 14377/2, 14379/1, 14379/2, 14379/3, 14380/1, 14380/2, 14383, 14384/2, 14384/3, 14386/2, 14386/3, 14387, 14390, 14392, 14398/1, 14397/1, 14397/4, 14397/3, 14397/6, 14397/2, 14392/3, 14397/7, 14398/2, 14399, 14400, 14401, 14402, 14403, 14404, 14406/1, 14406/2, 14408, 14409, 14414, 14415, 14416, 14412, 14418, 14419, 14420, 14421, 14422, 14423, 14424/1, 14424/2, 14425, 14426, 14427, 14428, 14429, 14430, 14431, 14433, 14432, 14434/1, 14434/2, 14435, 14434/1, 14495, 14496, 14497, 14498, 14499,

14500, 14501, 14502, 14503, 14504, 14505, 14506, 14507, 14504/1, 14504/2, 14475, 14410, 10657/3, 14281, 12930, 14413, 14412, К.О.Долово.

КО Омољица

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "СТАРО СЕЛО"

Ова викенд зона лоцирана је у непосредној близини села Иванова, на путу Омољица - Иваново и има облик издуженог правоугаоника.
По средини, као и по ободу северне, дуже стране зоне, по траси пољских путева предвиђени су зонски путеви за приступ парцелама. Према каналу Дунавац, планиран је појас зеленила.
Површина за изградњу викенд објеката износи 49,2 ha
Граница викенд зоне, која се налази у К.О.Омољици почиње од тачке 1 која се налази на тромеђи кат.парцела бр.11912, 10171 и К.О. Иваново.Од тачке 1 граница иде на југоисток до тачке 2 и то тако да су са леве стране кат.парцеле 10190/4, 10188/2 и 10188/1, а са десне стране кат.парцеле 10186/1, 110186/3, 10186/4, 10186/5, 10187/1, 10187/2 и пољског пута топ.бр. 10247. Од тачке 2 граница иде на североисток левом страном пољског пута, пресеца пољско-зонски пут до тачке 3 која се налази на тромеђи парцела бр.10193/2, 10279 и пољског пута топ.бр.10247.
Од тачке 3 граница скреће под углом од 90° на југоисток до тачке 4, тако да пољско-зонски пут топ.бр.10247 остаје у подручју викенд зоне.
Од тачке 4 која се налази на тромеђи и кат.парцеле бр.10443, пољско-зонског пута топ.бр.10451 и локалног пута Иваново-Омољица, граница иде на југозапад поред пута Иваново-Омољица тако да пут остаје изван зоне до тачке 5, која се налази на тромеђи пољских-занатских путева топ.бр.10452, топ.бр.10172 и локалног пута Иваново-Омољица.
Од тачке 5 граница се ломи више према западу док су са десне стране (северне) границе кат.парцела бр.9999/2, а са леве стране (јужне) кат.парцела бр.9999/1 све до тачке 6 на обали Дунавца, односно тромеђи кат.парцеле 9999/2, 9999/1 и подножја насипа на источној обали Дунава.
Тачка 6 налази се још и на међи К.О. Иваново и К.О.Омољица. Од тачке 6 граница иде десном ивицом насипа Дунавца, односно међом између К.О.Иваново и К.О.Омољица, крецуци се узводно све до тачке 7, тако да са десне стране граница у зони остаје пољски пут топ.бр.9985/5.
Тачка 7 налази се на тромеђи насипа, пољског пута топ. бр. 9985/5 и кат. парцеле 10145/1 од које граница наставља у луку поред насипа од канала до тачке 1, тако да насип остаје изван зоне.

Катастарске парцеле које припадају викенд зони "Старо село" код Иванова су следеће: К.О.Омољица

10186/1, 10186/3, 10186/2, 10186/4, 10186/5, 10187/1, 10187/2, 10185/1, 10185/2, 10183/1, 10183/2, 10184, 10181, 10180/1, 10180/2, 10182/2, 10182/1, 10179/1, 10179/2, 10178/1, 10178/2, 10177/1, 10177/2, 10176/2d, 10176/2h, 10175/2, 10174/2, 10173/2, 10173/1, 10174/1, 10175/1, 10176/1a, 10176/2a, 10176/2v, 10176/2c, 10279, 10280, 10281, 10282, 10283, 10284, (пут) 10278, 10285, 10286, 10287, 10298, 10289, 10290, 10291, 10292, 10293, 10294, 10295, 10296, 10297, 10298, 10299, 10300, 10301, 10302, 10303, 10304, 10305, 10306, 10307, 10308/1, 10308/2, 10309, 10310, 10311, 10312, 10313/1, 10313/2, 10314, 10315, 10316, 10317, 10318, 10319, 10320, 10321/1, 10321/2, 10322, 10323/1, 10323/2, 10324, 10325/1, 10325/2, 10325/3, 10326, 10327, 10328, 10329/1, 10329/2, 10330, 10331, 10332, 10333, 10334, 10335/1, 10335/2, 10336, 10337, 10338, 10339, 10340, 10341, 10342, 10343, 10344, 10345, 10346, 10347, 10348/1,10348/2, 10349, 10350, 10351, 10352, 10353/1, 10353/2, 10354, 10355, 10356, 10357, 10358, 10359, 10360, 10361, 10362, 10363, 10364, 10365, 10366, 10367, 10368,

10369/1, 10369/2, 10370, 10371, 10372, 10373/1, 10373/2, 10374, 10375, 10376, 10377, 10378, 10379, 10380, 10381, 10382/1, 10382/2, 10383, 10384, 10385, 10386, 10387, 10388, 10389, 10390, 10391, 10392, 10393, 10394/1, 10394/2, 10395, 10396, 10397, 10398/1, 10398/2, 10398/3, 10399, 10400, 10401, 10402, 10403, 10404, 10405, 10406/1, 10406/2, 10407, 10408, 10409, 10410, 10411/1, 10411/2, 10412, 10413, 10414 и 10415,10416, 10417, 10418/1, 10418/2, 10419/1, 10419/2, 10420, 10421, 10422, 10423, 10424, 10425, 10426, 10427, 10428, 10429/1, 10429/2, 10430/1, 10430/2, 10431, 10432, 10433, 10434, 10435, 10436, 10437, 10438, 10439, 10440, 10441/1, 10441/2, 10441/3, 10442, 10443, 10450/1, 10450/8, 10450/6, 10450/7, 10450/2, 10450/3, 10450/4, 10450/5, (пут) 10172, 9998, 9999/2, 10000, 10005, 10007, 10009, 10011, 10012/1, 10012/2, 10013/1, 10013/2, 10014/1, 10014/2, 10015, 10016/1, 10016/2, 10017, 10018, 10019, 10020, 10021/1, 10021/2, 10021/3, 10022, 10023, 10024/2, 10025/1, 10025/3, 10025/4, 10026, 10027, 10028, 10029/1, 10029/2, 10030, 10031, 10032/1, 10032/2, 10033, 10034, 10035, 10036, 10037, 10038, 10039, 10040, 10041, 10042/1, 10042/2, 10043, 10044, 10045, 10046, 10047, 10048, 10049, 10050, 10051, 10052, 10053, 10054, 10055/1, 10055/2, 10056, 10057, 10058, 10059, 10060, 10061/1, 10061/3, 10061/4, 10061/5, 10062, 10063, 10064/1, 10064/2, 10065, 10066, 10067, 10068, 10069, 10070, 10071, 10072, 10073, 10074, 10075, 10076/1, 10076/2, 10077, 10078, 10079/1, 10079/2, 10080, 10081, 10082, 10083/1, 10083/2, 10084, 10085/1, 10085/2, 10086, 10087/1, 10087/2, 10087/3, 10088, 10089/1, 10089/2, 10089/3, 10089/4, 10090, 10091, 10092, 10093, 10094, 10095/1, 10095/2, 10096, 10097/1, 10097/2, 10097/4, 10098, 10099, 10100, 10101/1, 10101/2, 10101/3, 10102/1, 10102/2, 10102/3, 10103, 10104, 10105, 10106, 10107, 10108, 10109, 10110, 10111, 10112, 10113, 10104, 10115, 10116, 10117, 10118, 10119, 10120, 10121, 10122, 10123, 10124, 10125/1, 10125/2, 10126/1, 10126/2, 10126/3, 10127, 10128, 10129, 10130, 10131/1, 10131/2, 10132, 10133/1, 10133/2, 10134, 10135/1, 10135/2, 10136/1, 10136/2, 10136/3, 10137, 10138, 10139, 10140, 10141, 10142, 10143, 10145/1, 10145/2, 10145/3, 10146, 10147, 10148, 10149/1, 10149/2, 10150, 10151, 10152, 10153, 10154, 10155, 10156, 10157, 10158, 10159, 10160, 10161, 10162/1, 10163/1, 10164/1, 10164/2, 10165, 10166, 10168, 10169, 10170, 10171, 10451, 10172, 9985/5, 10452, 9984. К.О.Омољица

Проширење: Постојећа викен зона са проширењем представља простор кији је оивичен са северне стране парцелама број 10453/2, 10486(пут) и 10496, са иосточне стране катастарском парцелом број 10497(пут), са јужне стране катастарсом парцелом број 9984(пут Панчево-Омољица) и са западне стране катастарском парцелом број 10451(пут).

КО Банатски Брестовац

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "ПОЊАВИЦА"

Викенд зона "Пољавица" лоцирана је на пола пута Омољица-Брестовац, а са десне стране пута према Брестовцу. Са северне стране зону граничи поменути пут, а са јужне река Пољавица, уз коју је дуж целе зоне планиран зелени појас. Површина за градњу викенд објеката износи 33,8 ha

Приступ плацева предвиђен је по траси постојећих пољских путева, а околни терени су под обрадивим и травнатим површинама са добрим могућностима озелењавања.

Граница викенд зоне почиње од тачке 1 која се налази на тромеђи локалног пута Омољицљ-Брестовац који носи топ.бр. 6730/1, пољско-зонског пута топ.бр. 1491 и кат. парцеле 6827 у К.О.Омољица. Граница иде на југоисток десном страном локалног пута топ.бр. 6730/1 до тачке бр.2, која се налази на тромеђи поменутог пољског-зонског пута, кат.парцеле бр. 1307 и пољског пута топ. бр.1306/3. Код тачке 2 граница се ломи под углом од око 85° и наставља на југозапад левом ивицом пољско-зонског пута топ.бр. 1306/3, а поред кат.парцеле бр.1305, а левом страном пољско-зонског пута до тачке 3. Од тачке 3 граница иде међом између пољског пута

топ.бр.1602 и реке Пољавице право на запад до тачке 4, која се налази на тромеђи пољско-зонског пута топ.бр.1602 реке Пољавице и кат.парцеле бр.1603/1.
Место тачке 4 може се још дефинисати и као место где се раздвајају зонски-пољски пут топ.бр.1602 и река Пољавица. Од тачке 4 граница зоне иде десном ивицом реке Пољавице крецуци се узводно на запад до тачке 5, која се налази на тромеђи реке Пољавице, зонског пута топ. бр. 1492 и кат.парцеле бр.6829 у К.О.Омољици.
Од тачке 5 граница се продужава североисточно до тачке 1 границом К.О.Омољица и Брестовца тако да је са десне стране пољско-зонски пут топ.бр. 491 и 1492, а са леве стране кат.парцеле бр.6829, 6823 и 6827 у К.О. Омољици.
Викенд зони "Пољавица" код Банатског Брестовца припадају следеће катастарске парцеле: К.О. Банатски Брестовац

1407/2, 1408, 1409, 1410, 1405/2, 1405/3, 1405/1, 1407/2, 1407/1, 1406/2, 1406/1, 1404, 1401, 1400, 1399, 1398/1, 1398/2, 1395/1, 1394/3, 1394/2, 1394/1, 1393/3, 1393/2, 1393/1, 1392/3, 1392/2, 1392/1, 1390, 1389/2, 1389/1, 1385/1, 1384/4, 1384/3, 1384/2, 1384/1, 1383/2, 1383/1, 1382/2, 1382/1, 1397/2, 1397/1, 1396/2, 1396/1, 1395/3, 1395/2, 1391/3, 1391/2, 1391/1, 1388, 1387, 1386/3, 1386/2, 1386/1, 1385/2, 1381/1, 1381/3, 1380/2, 1380/1, 1337/3, 1337/2, 1337/1, 1336/5, 1336/4, 1336/3, 1336/2, 1336/1, 1335/3, 1335/4, 1335/3, 1335/1, 1334/4, 1334/3, 1334/2, 1334/1, 1333, 1332, 1331, 1328, 1327, 1326, 1325, 1324, 1323, 1322, 1321, 1320, 1319, 1315, 1310, 1309, 1308, 1307, 1306/3, 1338/1, 1338/2, 1339, 1340/1, 1340/2, 1341/1, 1341/2,1342/1, 1342/2, 1342/3, 1342/4, 1342/5, 1342/6, 1343, 1344, 1345, 1347, 1348, 1349, 1350/1, 1350/2, 1351/1, 1351/2, 1351/3, 1351/4, 1352/1, 1352/3, 1353/1, 1353/2, 1354, 1355, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, 1365/1, 1365/2, 1365/3, 1365/4, 1366, 1367, 1367/2, 1367/3, 1368/1, 1368/2, 1368/3, 1369/1, 1369/2, 1369/3, 1370/1, 1370/2, 1371, 1372/1, 1372/2, 1373, 1374, 1376, 1377/1, 1377/2, 1377/3, 1378/1, 1378/2, 1378/3, 1379/1, 1379/2, 1379/3, 1379/4, 1306/4, 1306/5, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418/1, 1418/2, 1418/3, 1418/4, 1600, 1602, 1599, 1598, 1594, 1596, 1419, 1420, 1421, 1422, 1427/1, 1427/2, 1427/3, 1427/4, 1428, 1429, 1430, 1431/1, 1431/2, 1431/3, 1431/4, 1432, 1433, 1434, 1436, 1578, 1574/1, 1574/2, 1573, 1569, 1568, 1567, 1566, 1565, 1564, 1563/1, 1563/2, 1551/1, 1551/2, 1440, 1441, 1442, 1443, 1444, 1445,1446, 1447, 1448/1, 1448/2, 1448/3, 1449/1, 1449/2, 1449/3, 1449/4, 1449/5, 1449/6, 1449/7, 1450, 1451, 1452/1, 1452/2, 1452/3, 1452/4, 1452/5, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1460, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476/1, 1476/2, 1477/1, 1477/2, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1485, 1489, 1490/1, 1490/2, 1491, 1493, 1496, 1497, 1498, 1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516/1, 1516/2, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521/1, 1521/2, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528/1, 1528/2, 1529, 1530, 1531, 1536/1, 1536/2, 1537, 1538, 1533, 1534, 1535, 1539, 1540, 1541, 1542, 1543, 1544, 1545, 1547, 1548, 1550, 1552, 1553, 1546, 1549, 1554, 1555/1, 1555/2, 1556, 1562, 1561, 1560, 1559, 1558, 1570, 1571, 1572/1, 1572/2, 1575, 1576, 1577, 1579, 1580, 1581/1, 1581/2, 1582, 1583, 1584, 1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 1590/1, 1590/2, 1590/3, 1590/4, 1602, 11603/1, 1603/2, 1604, 1605, 1606, 1607/1, 1607/2, 1608, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618/1, 1618/2, 1619/1, 1619/2, 1620/1, 1620/2, 1621/1, 1621/2, 1622/1, 1622/2, 1623/1, 1623/2, 1624, 1630/1, 1630/2, 1631, 1632/1, 1632/2, 1633, 1634/1, 1634/2, 1698, 1672, 1671, 1673, 1674, 1670, 1699, 1668, 1667, 1666, 1665, 1664/1, 1664/2, 1663, 1662, 1660/2, 1660/1, 1492 и 1491. К.О.Омољица

Списак катастарских парцела које припадају викенд зони (проширење) :
6764,6777,6778,6779,6788,6795,6802,6810,6811,6821,6820.

КО Иваново

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "ПЛАНТАЖА" НА ДУНАВУ

На најјужнијем делу града Панчево, у близини Дунава, а на завршетку пута Брестовац-Дунав лоцирана је ова зона која је, по површини коју захвата, најмања. Са северне стране зону граничи канал, са јужне Дунав са одбрамбеним насипом, са источне друштвено земљиште под тополама, а са западне поменути пут.

Површина зоне износи 10,30 ha

Приступ парцелама планиран је са једне стране постојећим путем, а са друге стране зонским путем који је планиран по траси постојећег пољског пута.

Граница викенд зоне почиње од тачке 1, која се налази на тромеђи кат.парцела 2704, 3771 и локалног пута Брестовац-Дунав и иде на запад до тачке 2. Од тачке 2, која се налази на тромеђи кат.парцела 3771, 2732/1 и пољског пута топ.бр. 3144, граница скреће на југ пољским путем топ.бр.3144 до тачке 3 тако да је пут у оквиру зоне. Од тачке 3 на тромеђи кат.парцеле 2706, пољског пута топ.бр.2686/2 и пољског пута топ.бр. 3144 граница скреће на запад под углом од 90° у благом луку поред пољског пута топ. бр. 2686/2 долази до тачке 4 с тим да пут остаје изван зоне.

Од тачке 4 која се налази на локалном путу Брестовац-Дунав граница скреће ка тачки 1 уз овај пут који остаје изван зоне.

Викенд зони "Плантажа" на Дунаву припадају следеће катастарске парцеле: К.О. 2704, 2703/2, 2703/3, 2703/5, 2704/4, 2703/1, 2703/6, 2702/1, 2702/3, 2702/4, 2701/1, 2701/2, 2709, 2699, 2698, 2697, 2686/2, 2696/1, 2695, 2694, 2693, 2692, 2691, 2690/1, 2690/2, 2690/3, 2690/4, 2689, 2688 и 3144 К.О.

ПОЛОЖАЈ И ОПИС ГРАНИЦА ВИКЕНД ЗОНЕ "ЈАБУКОВ ЦВЕТ" НА ДУНАВУ

Северно од викенд зоне "Плантажа", непосредно уз канал којим је зона ограничена, лоциран је аутокамп "Јабуков цвет". Заузима простор између плантаже воћњака, пута Брестовац - Дунав и канала.

Површина коју захвата аутокамп износи око 4 ха где је могуће сместити око 300 кампера. Величина плаца по камп приколици, односно по месту, износи 25-40 m2.

Комплекс је опремљен струјом и водом, приступним путем и бетонираним стазама унутар комплекса.

Поред овога постоје и пратећи садржај снабдевања (продавнице мешовите робе).

Викенд зони "Јабуков цвет" на Дунаву припадају следеће катастарске парцеле: К.О. 2732/2,2733,2734/1,2,2735,2736 и 3145/2(пут) и делови катастарских парцела број.2837/1,2831,2826,2825,2820 и 2819 к.о. Иваново.

Табела 31: Биланс површина викенд зона у граду Панчеву

Ознака локације	Катастарска општина	Површина (сса ha)
1 Бела Стена	Панчево	18,20
2 Ушће	Долово	44,62
3 Старо Село	Омољица	49,20
4 Пољавица	Банатски Брестовац	33,80
5 Плантажа	Иваново	10,30
6 Јабуков Цвет	Иваново	4,00
Укупно		**160,12**

2.2. Опис границе грађевинског подручја радних зона

Радна зона локалитет 1.

Границу грађевинског подручја радне зоне локалитет 1 у Ко Панчево обухвата катастарске парцеле број 8545/1, 8545/2 8545/3,8547/1, (део пољског пута), 8541/3 (део пољског пута). Координанте граничних тачака ове зоне су ŽF23,24,25,26,27,28,29,30,31. Ова радна зона је била живинарска фарма ″Наритак″, оквирне површине од 10,00 ha.
Сада је у власништву предузећа Eximtrede из Београда. На парцели 8545/1 се налазе објекти у функцији производње (тешке и лаке линије) живинског меса. На парцели 8545/2 се налази инкубатаорска станица, хладњача, мини кланица и објекти за прераду и конфекционирање животињског меса. На парцели 8545/3 се планира објекат за производњу ветеринарских оралних раствора и ветеринарских водотопивих прашкова, објекти магацинског простора и објекти за производњу сточне хране и силоси.

Радна зона локалитет 2.

Границу грађевинског подручја радне зоне локалитет 2 у Ко Банатско Ново Село обухвата катастарске парцеле број: 4067 и 4062 Ко Б.Н.Село. Границе су одређене граничним тачкама NS 28 до NS 39. Ова радна зона је такође била фарма ″Наритак″ оквирне површине од 10,00 ha. Сада је свињарска фарма.

Радна зона локалитет 3.

Свињарска фарма налази се на баваништанском путу, са десне стране пута Панчево-Ковин. Границу грађевинског подручја радне зоне локалитет 3 у Ко Старчево обухвата катастарску парцелу број 4742 КО Старчево у целости, оквирне површине од 11,50 ha.

Радна зона локалитет 4.

Силоси "Семе Тамиш" се налазе на баваништанском путу, са десне стране пута Панчево-Ковин. Границу грађевинског подручја радне зоне локалитет 4 у Ко Старчево обухвата катастарску парцелу број 4742 КО Старчево на катастарским парцелама број 4740 и 4739/2 Ко Старчево. оквирне површине од 10,00 ha.

Радна зона локалитет 5.

Економија налази се на баваништанском путу са десне стране пута Панчево-Ковин. Границу грађевинског подручја радне зоне локалитет 5 у Ко Старчево обухвата катастарске парцеле број 4735,4736,4737,4734 и 4738 Ко Старчево. оквирне површине од 5,00 ha.

Радна зона локалитет 6.

Комплекс Циглане налази се на путу за Црепају. Границу грађевинског подручја радне зоне локалитет 6 у КО Качарево обухвата катастарске парцеле број 4909/1,2, 4910/1,2, 4911, 4913/1,2,3,4,5, 4914, 4915, 4916/1,2,3 и 4917 КО Јабука. оквирне површине од 30,00ha.

Радна зона локалитет 7.

Комплекс Циглане налази се на путу за Мраморак. Границу грађевинског подручја радне зоне локалитет 7 у Ко Долово обухвата катастарске парцеле број 7569/1, 7569/2, 7568/1,2,3,4,5 и 6. КО Долово. оквирне површине од 26,50 ha.

Радна зона локалитет 8.

Ова зона се налази на удаљености 1,00 км од Глогоња, на горњој лесној тераси Тамиша и захвата површину од 15,00 ha. грађевинског подручја радне зоне локалитет 8 у КО Глогоњ.

Радна зона локалитет 9.

СТР ″ЛЕДИ″ се налази на удаљености 1,5 km од Панчева, на левој страни пута Панчево-Јабука на горњој лесној тераси Тамиша. Границу грађевинског подручја радног комплекса локалитет 1 у КО Јабука обухвата катастарску парцелу број 5811/2 КО Јабука у целости, оквирне површине од 1,00 ха. Комплекс представља пумпну станицу за снабдевање моторних возила горивом са пратећим садржајима (сервис за уградњу гасних уређаја,аутосервис, аутоперионица, продајни салон, CNG-компримовани природни гас, ресторан и управна зграда). У комплексу се дозвољава изградња постројења за компримовање, претакање и претварање природног гаса у друге облике енергије.
На парцели 5811/10, 5811/14 и 5811/3 к.о. Јабука дозвољава се изградња објекта радионица за теретна возила и паркинг простор за теретна и путничка возила.

Радна зона локалитет 10.

Комплекс Циглане налази се на путу за Банатско Ново Село. Границу грађевинског подручја радне зоне локалитет 10 у КО Банатско Ново Село обухвата катастарску парцелу број 4068 КО Банатско Ново Село оквирне површине од 5,00ha.

Радна зона локалитет 11.

Комплекс се налази на излазу из насеља ка путу за Владимировац. Границу грађевинског подручја радне зоне локалитет 11 у КО Банатско Ново Село обухвата катастарску парцелу број 9117, 9107, 91101/1 и 9110/2 КО Банатско Ново Село.

2.3. Опис границе грађевинског подручја зоне археолошког парка

Границу грађевинског подручја зоне археолошког парка локалитет 1 у КО Старчево обухвата катастарске парцеле број 3443, и 3444 КО Старчево.

2.4. Опис границе грађевинског подручја зоне Спомен обележја"СТРАТИШТЕ"

Ова зона се налази на удаљености 1,5 km од Панчева, на левој страни пута Панчево-Јабука на горњој лесној тераси Тамиша и захвата површину од 21,80 ха. Ово излетише се већ низ година користи, као зона спомен обележја и зона меморијалног спомен парка. У овој зони није дозвољена изградња викенд кућа.
Граница викенд зоне почиње од тачке 1 на парцели 5891 на 40 m североисточно од пута Панчево – Јабука. Од тачке 1 граница иде на југ паралелно путу на одстојању око 40 м тако да између пута и границе зоне остаје појас широк око 40 м, при том пресеца низ парцела које излазе управно на пут и долази до тачке 2. Тачка 2 се налази на парцели 5814 на растојању од источне ивице путног земљишта Панчево-Јабука на растојању од 40 м, а удаљено је од споја пута Панчево Јабука и пољског пута топ.бр.5815 на југ за 180 м.

Од тачке 2 граница скреће на југозапад пресеца пут Панчево-Јабука прелази кроз парцелу 6248/2 и на удаљености од 600 m пресеца гасовод од Батајнице до "Грча",затим пресеца пољски пут топ.бр.6249/1 и идући даље у истом правцу кроз кат.парцелу 6248/8 и преко парцеле 6248/11 долази до тачке 3.
Тачка 3 налази се на левој обали реке Тамиш за 90 m североисточно од пољског пута топ.бр.6249/1, а на удаљености од полигоне тачке бр. 8634 м. Од тачке 3 граница иде узводно обалом реке Тамиш у дужини од око 1700 м до тачке где се практично раздвајају обала реке тамиша и границе зоне.
тачка 4 налази се на левој обали реке Тамиш, на месту које је 150 m удаљено јужно од тромеђа кат.парцела 6248/6, 6248/5 и реке Тамиша. Од тачке 4 граница наставља правцем североистока преко кат.парцела 6248/6 и 6248/8 на удаљености од 10 m, пресеца пољски пут топ.бр.6249/1 и истим смером наставља преко парцеле 6248/2 до пољског пута топ.бр.1865/4 прелази га, иде кроз парцелу 1865, прелази пут Панчево-Јабука и завршава се код тачке 1.

Прва фаза уређења и изградње Комплекса Стратиште обухвата катасарске парцеле број 1863/2, 1864/3, 1865/2, 1865/9 и 6248/3 КО Јабука, у укупној површини од 2 ha 43 09 m.

Табела 32: Биланс површина планираних радних зона у граду Панчево

Ознака локације	Катастарска општина	Површина (сса ha)
1	Панчево	10,00
2	Банатско Ново Село	10,00
3	Старчево	11,50
4	Старчево	10,00
5	Старчево	5,00
6	Качарево	30,00
7	Долово	26,50
8	Глогоњ	15,00
9	Јабука	1,00
10	Банатско Ново Село	5,00
11	Банатско Ново Село	10,00
Укупно		**124,00**

2.5. Опис границе грађевинског подручја за рибњак

Зона рибљака локалитет 12.

Границу грађевинског подручја за зону рибњака локалитет 12 у КО Долово обухвата катастарске парцеле број 10651/1,10651/2,10655,10743,10742 и 10739 КО Долово.

3. УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКАТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ, САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Површине и објекти јавне намене, саобраћајне и друге инфраструктуре на подручју обухвата Плана су путни објекти, постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ), енергетски објекти, постојећа депонија комуналног отпада, регионална депонија/трансфер станица, јаме-гробнице, саобраћајни коридори.
Путни објекти: Путни објекти су мостови, пропусти и сл. Услови за њихову изградњу ће се издавати на основу претходно урађеног урбанистичког плана и у складу са условима надлежне дирекције за путеве као и услова осталих надлежних органа и организација, у чијој је надлежности издавање услова за конкретну локацију и

објекат. Изградњи ових објеката може да се приступи заједно са решавањем саобраћајних коридора и појединачно, све у зависности од конкретног случаја. Уколико нема промене регулације, Просторним планом града Панчева дати правила грађења. У случајевима када је потребно дефинисати регулацију, када нису испуњени просторни, геометријски и други услови потребни за реализацију елемената попречног профила, и у случају претварања земљишта у јавну својину потребна је израда урбанистичког плана.

Постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ): Пројектном документацијом решити третман отпадних вода као и отпадних вода великих индустријских загађивача у насељима. Студијом процене сваког појединачног пројекта на животну средину оценити квалитет животне средине у контексту предложеног третмана отпадних вода. Услови за изградњу ће се стећи по изради одговарајућег урбанистичког плана, првенствено на основу услова надлежног водопривредног предузећа и услова заштите животне средине.

Енергетски објекти и објекти у служби линијске инфраструктуре: Изградња ових објеката могуће је на основу услова за грађење предметних објеката из овог Плана, на основу услова за грађење из планова или урбанистичких пројеката, у складу са условима надлежног дистрибутера а на основу смерница из спровођења плана (Референална бр.4- Карта спровођења).

Неуређене депоније: Према Закону о управљању отпадом, члан. 97, јединица локалне самоуправе дужна је да у року од годину дана од дана ступања на снагу Закона изради попис неуређених депонија на свом подручју, а у року од две године изради пројекте санације и рекултивације неуређених депонија, на које сагласност даје Аутономна Покрајина Војводина. Попис неуређених депонија неопходно је да садржи податке о локацији, просторним и геометријским карактеристикама, врстама и количинама одложеног отпада, рокове њихове санације и рекултивације, као и друге податке од значаја за утврђивање и спровођење пројеката.

Регионална депонија/трансфер станица: Укључењем у систем региона за управљање отпадом које подразумева закључење Споразума о сарадњи општина у оквиру региона за управљање отпадом, израду Плана управљања комуналним отпадом за регион и градског плана управљања отпадом,

Јаме-гробнице: Закон о ветеринарству („Службени гласник РС“ бр. 91/05) прописује систем који обухвата обавезе локалне самоуправе као и свакога ко својим радом ствара отпад животињског порекла. Чланом 46. Закона прописано је да је локална самоуправа дужна да на својој територији организује зоохигијенску службу. Лешеви животиња и други отпаци морају се скупљати, прерадити или уништити у објектима намењеним за прераду, обраду или уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла. За сакупљање, прераду и уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла влада оснива јавну службу. У изузетним случајевима лешеви животиња се закопавају или спаљују на сточном гробљу или у јами гробници (лешеви кућних љубимаца, лешеви животиња у неприступачним подручјима и они који су сврстани у другу категорију у случају избијања нарочито заразних болести у складу са важећом наредбом).

Саобраћајни коридори: Државни пут I и II реда градити уз обезбеђење елемената активне и пасивне безбедности који припадају том рангу пута. Сва укрштања решити у нивоу са обезбеђењем потребних елемената безбедности и са увођењем одговарајуће сигнализације. Дуж овог пута минимизирати број укрштања са атарским путевима. За радне зоне ван насеља обезбедити сервисну саобраћајницу која ће оптимизирати број саобраћајних прикључака (искључиво преко постојећих саобраћајних прикључака атарских путева на јавне путеве, уз предходно прибављене услове за реконструкцију постојећег саобраћајног прикључка и уз сагласност управљача над јавним путем). Укрштања државног пута II реда и осталих јавних путева предвидети у нивоу- површинским раскрсницама са одговарајућом прегледношћу и осталим безбедносним мерама. Општинске–локалне путеве пројектовати/градити по устаљеним трасама – атарским путевима, са минимизацијом

новог заузимања пољопривредног земљишта и обезбеђењем потребних елемената за безбедна кретања.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ПРОПИСАНЕ СТРАТЕШКОМ *ПРОЦЕНОМ УТИЦАЈА ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ*

За све објекте који могу имати негативне утицаје на животну средину, надлежни орган може прописати израду Студије процене утицаја на животну средину, у складу са Законом о заштити животне средине, Законом о процени утицаја на животну средину, Правилником о садржини Студије о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 69/05) и Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 114/08), као и Уредбом о одређивању активности чије обављање утиче на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 109/09 и 8/10).

У Извештају о стратешкој процени утицаја ПП Града Панчева на животну средину, вредновани су и процењени могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом Плана и предложене су мере за смањење негативних утицаја на животну средину.

Опште мере у току изградње појединачних објеката

Током извођења радова на припреми терена и изградњи објекта потребно је планирати и применити следеће мере заштите:

- носилац пројекта је дужан да поштује Закон о планирању и изградњи, као и подзаконска акта донета на основу овог Закона;
- вршити редовно квашење запрашених површина и спречити расипање грађевинског материјала током транспорта;
- утврдити обавезу санације земљишта, у случају изливања уља и горива током рада грађевинских машина и механизације;
- отпадни материјал који настане у процесу изградње (комунални отпад, грађевински материјал и метални отпад, пластика, папир, старе гуме и сл.) прописно сакупити, разврстати и одложити на за то предвиђену и одобрену локацију;
- материјал из ископа одвозити на унапред дефинисану локацију, за коју је прибављена сагласност надлежног органа; транспорт ископаног материјала вршити возилима која поседују прописане кошеве и систем заштите од просипања материјала;
- ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах прекине радове и обавести надлежну организацију за заштиту споменика културе;
- ако се у току радова наиђе на природно добро које је геолошко-палеонтолошког типа и минеролошко-петрографског порекла, за које се претпоставља да има својство природног споменика, извођач радова је дужан да о томе обавести надлежну организацију за заштиту природе.

Заштита животне средине града Панчева, представља један од императива будућег (одрживог) развоја овог подручја, а нарочито у динамици његове реализације. Намеће се неопходност оријентације ка ефикаснијој, модернијој и технолошки развијенијој индустрији уз развој осталих, ништа мање значајних, али еколошки прихватљивијих делатности, као што су пољопривреда, туризам и саобраћај. **Град се, генерално (стратешки), мора определити за одрживи развој**

и тиме дати предност еколошкој димензији. Тиме ће, када је екологија у питању, локални органи власти, у условима транзиције и приватизације, бити спремнији за приближавање европским стандардима, а на тај начин и ближи фондовима и кредитима за развој.

Све делатности и развојни процеси који су присутни на посматраном подручју, расположиви потенцијали, али и одређена ограничења развоја, манифестују се одређеним утицајима на окружење. Пошто је реч о простору на чијим ће појединим деловима активности бити интензивније, односно простор бити интензивније коришћен, може се утврдити *посебан циљ* који се дефинише као полазна основа за заштиту.

Програм мера заштите животне средине

Мере заштите ваздуха и заштите од буке

Поштовањем одговарајућих прописа и постепеним прилагођавањем директивама ЕУ у области заштите животне средине у многоме би се умањило загађивање ваздуха. Предузећа - загађивачи у обавези су да прате емисије загађујућих материја у ваздух, да их контролишу и одржавају испод прописаних вредности. Измерене вредности чине део еколошког информационог система града Панчева односно важан сегмент за израду интегралног катастра за ваздух (катастар емисија, катастар имисија и катастар деловања) и катастра непријатних мириса. Пошто је увођење континуалног, односно периодичног мониторинга имисија на ширем простору веома скупо и сложено, предлаже се увођење биомониторинга на подручју града Панчева. На основу ових мера се може реализовати програм санације квалитета ваздуха у граду.

Сви они пројекти, радови и објекти који загађују ваздух могу бити подвргнути процени утицаја на животну средину, у зависности од интензитета загађивања, односно врсте делатности, а у случају индустријских и привредних зона, стратешкој процени.

Даљом топлификацијом и гасификацијом насеља може се умањити загађивање ваздуха из појединачних ложишта и котларница. Економским инструментима еколошке политике се подстичу мере штедње, рационалне употребе енергије, повећања енергетске ефикасности и примене обновљивих извора енергије (биомаса, биогас, енергија Сунца и ветра, геотермална енергија, топлотне пумпе). Нарочито треба подстицати коришћење биомасе и производњу и коришћење биогаса на селу и пољопривредним добрима. Истраживања рађена на ширем подручју Београда показују да овај простор по приливу Сунчеве енергије спада у релативно богатија подручја. Годишњи просек дневне количине енергије креће се од 3,76 до 3,86 kWh/m^2 што је нешто боље од подручја Северне Италије, а чак 30% више од Аустрије, водеће земље у свету по површини solarnih термалних колектора у односу на број становника. Потенцијал енергије ветра на широј територији Београда је такође значајан; на висини од 100 m износи 1 до 2 MWh/m^2 годишње. При томе ова два облика енергије су, спрам људских и друштвених потреба, комплементарна; њихови максимуми се смењују периодично (лето - зима). У изгледу је могућност експлоатације енергије ветра, јер су истраживања искористивости овог облика енергије код Долова дала охрабрујуће резултате.

Очувањем постојећих зелених површина, подизањем нових и озелењавањем кровова и фасада, средина се додатно може заштитити од загађеног ваздуха и буке.

Око индустријских зона, села и насеља требало би подићи санитарне, односно ветрозаштитне зелене појасеве, а дуж оптерећених саобраћајница посебне заштитне зидове или бедеме односно њихове комбинације, и/или заштитно зеленило,

Одговарајуће мере у области планирања и регулисања саобраћаја повољно утичу на квалитет ваздуха и нарочито на смањење нивоа буке.

1. Санирати највеће идентификоване изворе загађивања у јужној индустријској зони.
2. Успоставити интегрални мониторинг систем ваздуха на територији читавог града Панчева и повезати га са еколошким информационим системом Града Панчева.
3. Израдити интегрални катастар за ваздух (емисије, имисије и деловања) и катастар непријатних мириса.
4. Одговарајућим мерама у области планирања саобраћаја смањити допринос моторизованог саобраћаја у загађивању средине.
5. Убрзати остваривање пројеката топлификације и гасификације Панчева.
6. Повећати удео зелених површина у насељима и подићи заштитне зелене појасеве око индустријских зона и дуж оптерећених саобраћајница.

Мере заштите вода

Водама се управља по сливним целинама - водним подручјима, где је такође нужна израда интегралног катастра за воде. Основни елементи за еколошко оцењивање стања сливног подручја или водотока је становиште биодиверзитета и препознавање и опис референтних облика.

Санационим програмима у предузећима и минимизирањем тачкастих и линијских извора загађивања стварају се услови за одржање и обнову акватичних екосистема и потенцијалном коришћењу воде река за водоснабдевање.

Као неодложни и хитни задатак намеће се изградња канализационе мреже и подизање постројења за прераду употребљених вода у које би се уливале и претходно третиране индустријске отпадне воде предузећа. У сеоским срединама, нарочито оним удаљеним од водотокова, економским инструментима еколошке политике ће се подстицати сваки покушај организованог децентрализованог прикупљања, одвођења и алтернативног пречишћавања (нпр. биолошким методама) употребљених вода из домаћинства. Истоветним инструментима се грађанство може покренути на штедњу пијаће воде и значајније коришћење кишнице у техничке сврхе.

Један од главних оперативних циљева је јачање капацитета самопречишћавања вода што се постиже програмом враћања површинских вода у првобитне услове блиске природним (ренатурација) и спречавањем упуштања употребљених вода.

1. Наставити постављање сепарационе канализационе мреже и изградити постројења за прераду употребљених вода (ППОВ).
2. Сва панчевачка предузећа која испуштају употребљене воде у обавези су да изграде одговарајућа постројења за предтретман, односно (уколико нису у могућности да се прикључе на градско ППОВ) третман отпадних вода.
3. Граду Панчево је неопходан интегрални катастар за воде (емисије, имисија и деловање).

Изворишта водоснабдевања "Сибница" и "Градска Шума"

Зоне и режими заштите ових изворишта дефинисани су усвојеном "Студијом заштите градског изворишта" на чијој се примени мора инсистирати.
Следећа правила важе генерално не само за будуће извориште у Качареву него и за било које будуће извориште у Граду Панчеву.

У зони **непосредне заштите** водоизворишта забрањено је: грађење свих врста инвестиционих објеката осим објеката водоснабдевања, приступ лица која нису запослена, транспортовање отрова, обрада земљишта уз коришћење ђубрива, пестицида и хербицида, непланско сађење дрвећа и бацање и депоновање отпада и испуштање било каквих отпадних вода.

У **ужој зони заштите**, поред ограничења наведених за зону непосредне заштите, забрањена је изградња путева, копање канала и извођење земљаних

радова, коришћење земљишта на начин који може угрозити исправност и количину воде и загађивање на било који начин подземних и површинских вода.

У **широј зони заштите** забрањује се : изградња инвестиционих објеката у гранама индустријске производње чије отпадне садрже опасне и штетне материје; изградња објеката становништва (септичке јаме, стаје и други пратећи објекти) без претходно прибављене сагласности и санитарне дозволе; складиштење и употреба отпадних штетних материја; испуштање воде из отпадних канала; забрањена је и изградња септичких јама и сахрањивање угинулих животиња у близини водотока и канала у широј зони заштите до 50 m; бацање и депоновање отпада и забрањено је вршење пољопривредне производње без успостављене контроле и надзора хемијског и биолошког састава подземне воде на контролним пунктовима лоцираним у широј зони заштите.

Успоставља се **појас заштите око постојећег водотока** у широј зони санитарне заштите.

Такође, потребно је успоставити **појас заштите око цевовода сирове воде** од водоторња на изворишту до постројења за прераду воде за пиће а у ширини од 5 м са обе стране цевовода. У овом појасу забрањује се градња свих врста инвестиционих објеката, осим водопривредних објеката и објеката за водоснабдевање, и постављање уређаја и обављање активности које могу на било који начин загадити воду и угрозити стабилност функције цевовода.

Водама се управља по сливним целинама - водним подручјима, где је такође нужна израда интегралног катастра за воде. Основни елементи за еколошко оцењивање стања сливног подручја или водотока је становиште биодиверзитета и препознавање и опис референтних облика.

Санационим програмима у предузећима и минимизирањем тачкастих и линијских извора загађивања стварају се услови за одржање и обнову акватичних екосистема и потенцијалном коришћењу воде река за водоснабдевање.

Као неодложни и хитни задатак намеће се изградња канализационе мреже и подизање постројења за прераду употребљених вода у које би се уливале и претходно третиране индустријске отпадне воде предузећа. У сеоским срединама, нарочито оним удаљеним од водотокова, економским инструментима еколошке политике ће се подстицати сваки покушај организованог децентрализованог прикупљања, одвођења и алтернативног пречишћавања (нпр. биолошким методама) употребљених вода из домаћинства. Истоветним инструментима се грађанство може покренути на штедњу пијаће воде и значајније коришћење кишнице у техничке сврхе.

Један од главних оперативних циљева је јачање капацитета самопречишћавања вода што се постиже програмом враћања површинских вода у првобитне услове блиске природним (ренатурација) и спречавањем упуштања употребљених вода.

4. Наставити постављање сепарационе канализационе мреже и изградити постројења за прераду употребљених вода (ППОВ).
5. Сва панчевачка предузећа која испуштају употребљене воде у обавези су да изграде одговарајућа постројења за предтретман односно, (уколико нису у могућности да се прикључе на градско ППОВ) третман отпадних вода.
6. Општини Панчево је неопходан интегрални катастар за воде (емисије, имисија и деловање) и одговарајући мониторинг подземних вода.

Мере управљања комуналним отпадом

Управљање комуналним отпадом треба да почива на Стратегији управљања отпадом за период 2010 – 2019. године, националним законима у вези са заштитом животне средине и директивама ЕУ. Неопходно је поћи од концепта хијерархије управљања отпадом и примене одговарајућих начела, из којих произлазе мере

(попут спречавање и смањивање стварања отпада, решавање проблема отпада на месту настајања) и поступци (поновна употреба, рециклажа, компостирање) итд. јер се досадашња пракса поступања са отпадом (сакупљање, транспорт и одлагање) показала недовољном и неодрживом.

Градска управа је у обавези да сачини локални, односно, у сарадњи са блиским локалним самоуправама, регионални план управљања отпадом. Поред тога неопходно је да осмисли програм организовања, начина селекције и сакупљања отпада ради рециклаже. На тој основи је могуће пустити у рад панчевачку санитарну депонију, основати регионално постројење за рециклажу, укључујући погоне за компостирање органског отпада и постројење за искоришћење енергије из отпада. Поред санитарне, треба изградити и депонију инертног отпада, при чему капацитети обе депоније треба да прихвате сав комунални и инертни (грађевински) отпад из града и околине. Нерационално је и економски и еколошки даље постојање локалних сметлишта и издвојених сеоских ЈКП-а. Нека од њих треба да буду трансформисана у претоварне станице у оквиру целовитог система управљања комуналним отпадом, који треба да изникне из плана управљања отпадом. Разрађеним, савременим програмом мера, дефинисаним у плану, могуће је значајно продужење експлоатационог века санитарне депоније и депоније инертног отпада.

Просторним планом Републике Србије и Стратегијом управљања отпадом за период 2010 – 2019. године Панчево је упућено на сарадњу са појединим околним општинама Јужнобанатског округа. У том смеру су већ начињени први кораци потписивањем уговора између Града Панчева и Општине Опово у вези са заједничким управљањем отпадом.

1. Израдити локални план управљања отпадом, а са околним локалним самоуправама, и регионални план. Осмислити програм организовања, начина селекције и сакупљања отпада ради рециклаже. У оквиру плана треба устројити систем примарне сепарације комуналног отпада и отворити санитарну депонију, уз оснивање регионалног постројења за рециклажу, погона за компостирање органског отпада и постројења за искоришћавање енергије из отпада. Поред санитарне, предлаже се, на истом простору, оснивање депоније инертног отпада јер део грађевинског отпада може бити употребљен за активности на санитарној депонији. План управљања отпадом треба да садржи читав сет економских инструмената ради повећања ефикасности мера.
2. Планом предвидети у насељима постављање стационарних односно покретних пунктова, центара за одвојено сакупљање рециклабилног отпада и прикупљање кабастог и опасног комуналног отпада од становништва, односно организовање других облика преузимања ових видова отпада од грађанства.
3. Постојеће градско сметлиште и већину сеоских сметлишта је неопходно затворити, санирати и рекултивисати, док мањи број одређених сеоских сметлишта, после санације, ваља претворити у претоварне станице.
4. На нивоу града, односно округа основати регистар организација и објеката које стварају биохазардни отпад. У оквиру простора за санитарну депонију предвиђена је и локација за подизање постројења за третман дела биохазардног отпада (угинуле животиње, конфискати и сл).

Мере заштите од хемијских удеса, опасног отпада, јонизујућих и нејонизујућих зрачења

Предузећа која производе, прерађују, складиште и превозе опасне материје у обавези су да предузму низ мера: израде процену опасности и план заштите од удеса, уведу стандардизовани менаџмент систем, и у оквиру тога и еколошким ризиком, преко увођења серије стандарда ISO 14000 или EMAC 2, сведу на минимум коришћење опасних
материја и настајање опасног отпада, строго контролишу превоз опасних материја и отпада итд. Град Панчево треба, на основу планова заштите од удеса предузећа са

опасним материјама и хазардним (Севесо) постројењима, да сачини екстерни план заштите од удеса. Он је саставни део локалног плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама.

Проблем опхођења са опасним отпадом (медицинским и индустријским) решава се кроз разрађене процедуре поступања са опасним отпадом, као зачетка израде посебних планова управљања опасним отпадом на нивоу региона и предузећа и здравствених установа. Прецизније речено, предузећа и установе које годишње производе 100 t неопасног отпада или 200 kg опасног отпада, односно имају постројења за које је обавезно прибављање интегрисане дозволе, дужна су да донесу план управљања отпадом.

Заштита од јонизујућих зрачења се своди на безбедно поступање са медицинским нискорадиоактивним отпадом, тј. његово одлагање и привремено складиштење код правних лица која имају лиценцу за управљањем привременим складиштем радиоактивног отпада.

Предложен је Правилник о сигурносним растојањима између стамбених објеката и далековода (преузет од Међународне комисије за заштиту од нејонизујућег зрачења) ради умањења ризика од нејонизујућих зрачења:

Сигурносна растојања између стамбених објеката и далековода			
Напон водова у KW	132	220	380
Минимално сигурносно одстојање са обе стране водова у m	10	18	28

Да би се избегла појава радона и његових изотопа у затвореном простору, потребно је планирати градњу стамбених и пословних објеката ван површина оптерећених високим подземним водама. Спратност објеката се ограничава на П + 4 како би се умањили негативни утицаји геопатогеног зрачења и микроклиматских услова становања (температура и влажност ваздуха, брзина ветра, концентрација прашине, угљенмоноксида, угљендиоксида и других загада).

1. Израда планова заштите од хемијског удеса и њихово редовно ажурирање или ревизија у предузећима са хазардним (Севесо) постројењима и опасним материјама;
2. Доношење градског плана заштите од удеса у окриљу локалног плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама.
3. Увођења еко менаџмент система у предузећа применом ISO стандарда серије 14000 или EMAC 2 и система управљања (менаџмент) ризиком.
4. Карактеризација отпада, идентификација и категоризација опасног отпада, израда каталога опасног отпада и стварање плана управљања отпадом у предузећима и установама која производе опасан отпад или већу количину неопасног отпада.

Мере заштите на привредним локацијама са повећаним ризиком

Сва предузећа на локацијама са повећаним ризиком су због велике концентрације хазардних постројења у обавези да узајамно усклађују своје развојне програме и текуће делатности и да их прилагоде потребама и захтевима безбедности околине. Придржавање одредбама Правилника о заштитним одстојањима је од највећег значаја за сигурност ближе и даље околине предузећа.

Мере заштите земљишта

Претходне мере у заштити ваздуха, вода, управљања отпадом доприносе делимично и заштити тла.

Иако на простору града Панчева нема, према закону, посебно издвојених ерозионих подручја која би захтевала посебне мере заштите и санације, потребно је предузети превентивне и заштитне мере ради смањивања и спречавања еолске ерозије тла: повећавање површине под шумом, подизање ветрозаштитних појасева,

очување постојећих трстика и затрављивање неискоришћених ораница и других површина.

Заштита тла око саобраћајница захтева особиту пажњу и једноставне мере попут: замене соли за путеве одговарајућом нешкодљивом материјом и ризлом, одвојено прикупљање, спаљивање или компостирање околног зеленила итд.

Губитак корисних површина спречава се: увођењем стандарда за ограничавање коришћења земљишта, програмом ограничавања површина за саобраћај, израдом катастара слободних, неизграђених парцела и неискоришћених, а запоседнутих, израубованих парцела.

1. Економским инструментима еколошке политике стимулисати коришћење нешкодљивих биолошких средстава заштите и прихрањивања у пољопривреди.
2. Израдити катастар слободних, неизграђених парцела и неискоришћених, а запоседнутих, израубованих парцела.
3. Спречити ненаменско и нерационално коришћење земљишта (првенствено економским инструментима еколошке политике) тј. промену намене пољопривредног и шумског земљишта која се углавном врши олако и против начела одрживог развоја.
4. Успоставити катастар и систем праћења квалитета земљишта организовањем даљег и обимнијег истраживања тла, започетог 2003. године.

Мере заштите природе

Заштита природе изискује од Града Панчева да сачини локални, односно у сарадњи са околним локалним самоуправама, регионални програм заштите природе. Имајући у виду близину нациналног парка Делиблатска пешчара и неких других природних добара и вредности, интегрална заштита природе би била боље остварена заједничким радом Панчева и околних општина на програму заштите природе. Од локалне самоуправе се такође захтева да систематски прати стање природе и да периодично припрема одговарајући извештај о стању природе на свом подручју. Управљачи заштићених природних подручја на простору града Панчева су, са своје стране, такође, дужни да припреме и спроводе своје планове управљања заштићеним подручјем. Сви горенаведени планови морају да буду у складу са Стратегијом заштите природе и природних вредности. Неопходно је доследно поштовати зоне заштите (зоне утицаја) код заштићених подручја. Подручја са изразитим природним вредностима се штите од антропогеног утицаја већ предложеним мерама заштите животне средине, између осталог, мерама против губитка корисних површина и одговарајућим планским техникама - обавезним поступком процене утицаја и стратешке процене утицаја на животну средину за пројекте, планове, објекте, активности и веће захвате у простору.

Еколошки информациони систем Града Панчево у настајању треба да обухвати и информациони систем заштите природе.

Приоритети еколошке политике града Панчева
Сублимисан преглед обавезних мера у заштити животне средине

1. Довршетак пројеката санације последица НАТО бомбардовања у јужној индустријској зони.
2. Санација главних извора загађивања у Панчеву као основа за одрживи развој локалне заједнице.
3. Ревизија постојећег катастра загађивача ваздуха и довршетак катастра за ваздух (катастар имисија и деловања). Израда интегралног катастра за животну средину - за све делове животне средине (катастар емисија, катастар имисија и катастар деловања) и катастра непријатних мириса.

4. Оптимизација система континуалног аутоматског мониторинга Града Панчева и конституисање система биомониторинга.
5. Доградња еколошког информационог система Града Панчева и његово повезивање са информационим системом заштите животне средине Републике Србије.
6. Приступање процесу стварања Локалне Агенде 21 као трајне обавезе развијања заједнице на одрживи начин.
7. Наставак спровођења пројекта, процеса, Панчево здрав град, са тенденцијом проширења на читав град, према методологији Светске здравствене организације.
8. Израда Плана управљања комуналним отпадом у граду Панчево, односно у региону.
9. Отварање градске/регионалне санитарне депоније са пратећим садржајима.
10. Оснивање депоније инертног отпада и погона за третман дела биохазардног тј. анималног отпада.
11. Оснивање градског информационог система - катастра опасног и биохазардног отпада.
12. Завршетак израде градског плана заштите од удеса, као саставног дела плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама.
13. Увођење еко менаџмент система према ISO стандардима серије 14.000 или EMAC 2 у сва панчевачка предузећа која својим радом утичу на животну средину, а нарочито у предузећа јужне индустријске зоне и у јавно-комунална предузећа града Панчева.
14. Озелењавање насеља, градског насеља и села града Панчева и пошумљавање подручја Панчева ради достизања препорученог, оптималног нивоа озелењености и пошумљености. Подизање санитарно заштитних зелених појасева око појединих индустријских зона, пре свега јужне зоне, и ветрозаштитних појасева око села и дуж регионалних и магистралних путева.
15. Повећање броја заштићених природних добара на простору града Панчева, односно апсолутно и релативно повећање површина под заштитом.
16. Ревитализација угрожених природних система и потенцијала на територији града.
17. Решење неадекватног коришћења приобаља Дунава и Тамиша (успостављање рекреативне зоне дуж Дунава и Тамиша, једна од мера – изградња бициклистичке стазе у склопу европских зелених стаза – European Green Ways).
18. Сагледавање и позиционирање луке Панчево у односу на луке Београд и Смедерево.
19. Унапређење постојеће индустријске зоне уз Дунав у квалитетан индустријски парк.
20. Реконструкција и изградња путне железничке мреже.
21. Ревитализација страог градског језгра.
22. Изградња, доградња и завршетак гасификације, превасходно на подручјима која су најугроженија загађеним ваздухом у граду (изградња гасоводног полупрстена за јужна насеља, наставак гасовода од Рафинерије до Старчева, Омољице, Иванова Банатског Брестовца и повезивање са гасоводом за Смедерево).
23. Преоријентисање топлотних извора (котларница) које користе „прљава“ горива на „чисто“, гасовито гориво, уз укрупњавање капацитета постојећих и гашење мањих, дотрајалих и нерентабилних котларница.
24. Изградња гасовода од ГРЧ-а до Енергане Рафинерије нафте Панчево.
25. Санација свих сметлишта комуналног отпада која се налазе у насељима на територији града Панчево.

Мониторинг систем (систем праћења квалитета животне средине)

У Граду Панчеву су начињени извесни кораци у стварању система праћења квалитета животне средине. Пре двадесетак година урађен је, међу првима у земљи, катастар емисија тј. загађивача ваздуха у Панчеву, као важне основе за развој мониторинг система. Овај катастар би требало рецензирати и ревидирати. Неопходно је сачинити и катастар имисија (загађености ваздуха) и катастар деловања (загађеног ваздуха). Сличне катастре ваља израдити и за друге елементе животне средине (воду, тло, подземне воде, буку) чиме би настао интегрални катастар за животну средину. Интегрални катастар може бити допуњен катастром непријатних мириса. Градска управа поседује и дигитални катастар загађивача вода у Панчеву.

Квалитет ваздуха је у Панчеву праћен посредством два мониторинг система: званичног, којим управља Завод за јавно здравље Панчево, и незваничног, који је у власништву Града Панчева. Први мониторинг систем има само два мерна места, уместо три, како је републичким програмом контроле квалитета ваздуха предвиђено. Градски систем прати загађеност потпуно аутоматизовано и континуално преко четири мерна места. Основни проблем у праћењу квалитета ваздуха је што је оно ограничено само на поједине делове града, односно села Старчево. У наредном периоду требало би проширити мрежу мерних станица мониторинг система или увести друге модерне технике и методе мониторинга ваздуха, како би било покривено макар подручје града и поједина села. Ради смањења трошкова праћења квалитета ваздуха и добијања основних информација о стању атмосфере на ширем подручју града, у селима и на простору читавог Панчева, ваља планирати увођење биомониторинга. Постојећи и будући проширен систем праћења квалитета ваздуха обавезно би требало повезати (умрежити) са мониторингом емисија предузећа, потенцијалних загађивача ваздуха. Панчевачка предузећа која емитују загађујуће материје у ваздух, требало би, због велике оптерећености животне средине у Панчеву, да инсталирају систем аутоматског континуалног мониторинга емисија из свих извора: организованих и неорганизованих (контролисаних и неконтролисаних). Само на тај начин се може добити целовита слика о стању и процесима у ваздуху и створити могућност за контролу загађења. Даље унапређење оваквог интегрисаног модуларног систем мониторинга ишло је у правцу изградње и инсталисања нове, званичне метеоролошке станице и њеног повезивања са системом. Укрштање метеоролошких података са подацима о емисији (загађивању) и имисији (загађености) омогући ће прецизније управљање загађењем, односно заштитом животне средине и рано предвиђање и одговор на хемијски удес, као и процену последица удеса и екцесних догађаја. У том правцу је Град Панчево предузео прве кораке, оснивањем еколошког информационог система, модуларног аутоматизованог система за праћење загађења из јужне индустријске зоне, рано откривање хемијских удеса, узбуњивање и одговор на удес.

Посредством овлашћених установа Град Панчево периодично и систематски прати ниво буке у граду и континуирано, од 2001. године, квалитет подземних вода на ободу јужне индустријске зоне према селу Старчево и старчевачком атару. Пошто су оба мониторинг система ограничена на релативно уска подручја, неопходно је да у наредном периоду сачинити план периодичног праћења нивоа буке и квалитета подземних вода на ширем простору који би обухватио сва панчевачка села и издвојена насеља.

Заштита, уређење и унапређење предела

Разноврсни, атрактивни и квалитетни предели Републике Србије су једна од основних вредности и елемент препознавања њене територије као и територије појединих регионалних или локалних целина. Према европској класификацији (European Landscape Classification Map) предели Републике Србије се налазе у

континенталној климатској зони у оквиру које у Војводини и долинама великих река доминирају низијски предели са претежно обрадивим, пољопривредним земљиштем.

Војвођанско-панонско-подунавски макрорегион, јединственог предеоног обрасца састављеног од великих поља обрадивих површина пресечених рекама и каналима, шумских оаза и линијских шума дуж токова река (Дунава, Тамиша и Тисе), Фрушке горе и Вршачких планина као посебних ентитета у пределу, лесних одсека и тераса, пространих пешчара као и насеља војвођанског типа. Овакав предеони образац захтева очување постојећих шумских оаза између пространих ораница, очување и креирање линијских зелених коридора и еколошких мрежа (живице дуж међа, пошумљавање и озелењавање површина дуж мелиоративних канала и саобраћајница у циљу заштите од еолске ерозије), уређење и заштиту обала у циљу амбијенталног обликовања простора (тзв. „поглед са река”), као и повезивање са постојећим линијским шумама, заштиту постојећих и враћање изгубљених акватичних екосистема и влажних биотопа, избегавање геометријске регулације водотокова, очување постојећих и уређивање нових регионалних и локалних „икона” и репера (салаши, дворци, манастири, прњавори, архитектонско и индустријско наслеђе, предеоно изражена солитерна стабла и архитектонски објекти високих естетских вредности итд), очување специфичних панонских визура;

Концепција и пропозиције заштите, уређења и развоја природе на подручју Плана подразумевају заштиту укупног биодиверзитета и диверзитета предела.

Заштиту биодиверзитета је могуће остварити кроз заштиту великог броја појединачних дивљих биљних и животињских врста, заштиту влажних станишта, речних корита и еколошких коридора.

Заштита, уређење и развој природе подразумева и смањење притисака на биодиверзитет и рационално коришћење природних и биолошких ресурса уз одрживи развој укупног подручја.

Заштиту и уређење предела је потребно спроводити у складу са *Европском конвенцијом о пределу*.

Потребно је очувати карактеристичне пределе који припадају **специјалном резерватау природе Делиблатска пешчара, Парку природе Поњавица између Банатског Брестовца и Омољице (површине 60,83 ха), Поред тога, велику природну вредност у погледу очуваности екосистема и биодиверзитета представљају делови Потамишја (нпр. остаци Јабучког и Глогоњског рита), Подунавља, дунавске аде: Штефанац, Чакљанац, Форконтумац, Ивановачка и Брестовачка ада и аутохтоне шуме**., успоставити равнотежу између активности у простору и предеоних елемената ради минимизирања оптерећења на заступљене пределе и унапредити постојеће ради постизања предеоне разноврсности.

Концепција управљања вредностима предела и физичке структуре насеља подразумева:

- развој усклађен са специфичним карактером предела и специфичним карактеристикама физичке структуре насеља;
- промоцију, заштиту и унапређење препознатих природних и културних вредности;
- јачање и промовисање постојећих и креирање нових вредности у просторима од посебног значаја за развој (туристичка, културна подручја);
- повезивање вредности у простору;
- санацију и креирање нових вредности у просторима који су посебно угрожени и деградирани.

5. ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ, ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА И РАТНИХ ДЕЈСТАВА

5.1. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ

Услови и мере заштите живота и здравља људи односе се на заштиту воде, ваздуха и земљишта која је планирана овим Планом.

У контексту заштите воде, као природног ресурса, од потенцијалне деградације предвиђене су следеће активности:
- изградња насељске мреже за водоснабдевање у оквиру локалног водоводног система (прикључење на фабрику воде у Панчеву)
- до реализације регионалног система водоснабдевања даљи развој водоснабдевања развијати изградњом појединачних уређаја за дотеривање квалитета воде;
- изградња сепаратне канализационе мреже у свим насељима
- изградња градског постројења за прераду одпадних вода
- обезбедити довољне количине воде за потребе наводњавања пољопривредног земљишта;
- извршити рационализацију коришћења питке воде.

У циљу заштите ваздуха планирају се следеће мере:
- редовно праћење стања квалитета ваздуха;
- идентификација загађивача на територији града
- примена чистијих технологија;
- формирање заштитних зелених појасева дуж путева, око радних зона и комуналних објеката и др;
- повећањем процента заштитних појасева зеленила и зеленог фонда у насељима унапредиће се санитарно-хигијенски и амбијентални услови предметног простора.

У циљу заштите земљишта од загађења предвиђају се следеће мере:
- адекватно одвођење отпадних вода из насеља сепаратном канализационом мрежом;
- адекватна елиминација комуналног отпада континуираним одношењем на регионалну депонију
- адекватан третман сточних лешева у складу са Законом о ветеринарству;
- санација и рекултивација општинске депоније, неуређених депонија, сточних гробља и других деградираних површина;
- експлоатација минералних сировина и обављање истражних радова само у складу са Законом о геолошким истраживањима;
- контролисана примена хемијских средстава заштите у области пољопривреде.

5.2. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА

Земљотрес

На основу Карте сеизмичког хазарда Републике Србије (РГФ Београд, 1998. год), која се односи на параметре максималног интезитета земљотреса за повратне периоде времена од 50, 100, и периоде од 200 до 500 година (ретроспективно), на којој су представљени очекивани максимални сеизмички интезитети, шире подручје Панчева је на олеати за повратни период од 100 година припада 4. категорији тла, са 7. степеном сеизмичности и коефицијентом сеизмичности **Ks** = 0,03 - 0,04 , односно са сеизмичким интезитетом **I** = 7,17 - 7,83.

Заштиту од земљотреса представљаће примена асеизмичког пројектовања објеката, односно примена сигурносних стандарда и техничких прописа о градњи на сеизмичким подручјима. Овим се обезбеђује одговарајући степен заштите људи и

минимална оштећења грађевинских објеката, односно континуитет у раду објеката од виталног значаја у периоду након земљотреса. У зонама са густим урбаним ткивом, **неопходно је урбанистичким плановима дефинисати све безбедне површине на слободном простору које би у случају земљотреса представљале зоне за евакуацију и склањање становништва**.

Због постојања одређеног сеизмичког ризика, применом превентивних мера није у потпуности могуће остварити потпуну заштиту људи и објеката. Зато се техничким и организационим мерама прописују услови и дефинишу оперативне мере спасавања, рашчишћавања рушевина као и збринавање угроженог становништва.

Приликом планирања и изградње простора, сви чиниоци који имају утицај на смањење утицаја земљотреса (изграђеност, густина насељености, системи изградње, спратност објеката, мрежа неизграђених површина и др.), морају да буду дефинисани у оптималним (дозвољеним) границама, како би се утицај могућег земљотреса максимално умањио.

Мере заштите које су уграђене у просторна решења у овом Просторном плану чине факторе који су од утицаја на смањење повредљивости простора, а уједно и на трансформацију ка бољем уређењу и организацији у оквиру постојећих граница. Овај План даје само оквирне услове за изградњу и организацију насељских површина јер ће се детаљније разрадити на нивоу урбанистичких планова самих насеља (одговарајући степен изграђености земљишта, ограничење густине насељености, спратност објекта, планирање слободних површина за потребе евентуалног измештања и збрињавања становништва, побољшање квалитета стамбеног и грађевинског фонда у насељима уз већи степен опремљености одговарајућом инфраструктуром).

Грађевинско-техничке мере: правилан избор локације за објекте; забрана градње у заштићеним деловима природе, на неподесним теренима, као и строго поштовање и примена важећих законских прописа за градњу на сеизмичким подручјима.

Поплаве

Постојећи заштитни системи на водотоцима и уређеним притокама, на подручју насеља Панчево и града Панчева, конципирани су као линијски системи насипа за пасивну заштиту од поплава, комбиновани са системима ретензија у градској зони, чиме се у потпуности уклапају у генералне смернице развоја у овој области водопривреде.

Да би се обезбедила стабилност, поузданост и функционалност постојећих система за заштиту од поплава, планирани су одговарајући радови и мере у циљу формирања целовитих заштитних система – повезаних објеката којим се штити територијална целина – касета.

Олујни ветар

Дендролошке мере се сматрају најбитнијим мерама заштите од олујних ветрова које се примењују у организацији и уређењу ширих простора, заштити насеља и појединих насељских делова, као и код уређења непосредне околине сваког објекта. Ове мере подразумевају формирање одговарајућих заштитних шумских појасева довољне ширине, планско сађење група високог дрвећа и шибља у одређеном распореду. Поред свих путева на подручју града планирати заштитно зеленило у виду група аутохтоних лишћара и шибља. У грађевинским реонима насеља планирати повећање зелених површина свих категорија, нарочито зелених површина јавног коришћења и заштитног зеленила. Формирање мањих површина под заштитним зеленилом планирати и око депонија комуналног отпада, радних комплекса у атару насеља, пољопривредних комплекса и др.

Пожари

У циљу заштите шума и шумског земљишта на подручју Града Панчева у оквиру радова на заштити шума неопходно је спроводити мере за спречавање појаве пожара:

- направити карту шума по степену угрожености од пожара;
- планирати мере за борбу против потенцијалних изазивача пожара;
- планирати мере биолошо-техничке заштите шума;
- прогнозирати опасност од шумског пожара;
- откривати пожаре осматрањем у шуми;
- изградити и одржавати пожарне путеве;
- обезбедити снабдевање водом за гашење пожара;
- планирати опрему и средства за гашење пожара и организовати људство за руковођење гашењем пожара.

Ради заштите од пожара у насељима је поред урбанистичких мера потребно да се примењују и грађевинско-техничке мере заштите од пожара у складу са прописима о изградњи објеката, као и прописи и мере заштите од пожара код електроенергетских и гасних постројења, прилагођавање природних водотокова и уређење сталних црпилишта воде за потребе коришћења гашења пожара. Израдом Урбанистичких планова Генералне регулације за сва насељена места града Панчева, детаљније ће се дефинисати мере заштите.

Мере заштите од пожара у електоренергетици

Електроенергетске водове ради заштите од пожара реализовати у складу са: Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 KV до 400 KV , Правилником о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара("Службени лист СФРЈ", број 87/93), Правилником о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона („Сл. лист СФРЈ“ бр.53/88 и 54/88 и „ Сл. лист СРЈ“ бр. 28/95) у складу са техничким препорукама и стандардима ЕПС-а о безбедном укрштању и вођењу водова са другим инсталацијама и према техничким условима надлежног електродистрибутивног предузећа.

Снежни наноси и поледице

Планирани заштитни зелени појасеви уз путеве у виду група аутохтоних лишћара и шибља омогућиће заштиту од наноса снега и безбеднији ток саобраћаја у зимском периоду. Пројектном документацијом ће се одредити ширина заштитних појасева, међусобна растојања и конкретан избор врста зеленила.

Град и суша

Активна одбрана од града и могућих штета остариће се у потпуности. Подручје града биће брањено мрежом противградних објеката, као делом система противградне одбране на територији АП Војводине.

Објекти и инсталације противградне заштите планирају се и граде на основу одговарајућих урбанистичких планова.

Превентивне мере у случају суше су агротехничке мере, као и планирање изградње система за наводњавање на што већим површинама.

Мере заштите од акцидентних ситуација

Инфраструктурни системи морају да испуне услове безбедне *асеизмичне* градње.

Гасоводи, нафтоводи, продуктоводи, технички гасови...

Треба нагласити да не постоји ниједан природни или индустријски ресурс током чије експлоатације не долази до загађења животне средине.

Потенцијалне опасности при цевном транспорту су:

- хемијске и физичке карактеристике медија који се транспортују морају се третирати као пожарно и експлозивно опасни медији, који у контакту са ваздухом или експлозивном средином може формирати запаљиве и експлозивне смеше,
- транспорт и дистрибуција се обавља у затвореном цевоводном систему под притиском,
- неконтролисано истицања.

Као узрочници изазивања акцидента могу бити:

- људски фактор (непажљиво и непрописно руковање опремом и инсталацијама, уношење отвореног пламена, употреба алата који варничи, итд),
- неодговарајући квалитет материјала од ког су израђени опрема и инсталације,
- лоше изведени монтажни радови,
- механичка оштећења опреме и инсталација,
- утицај влаге и прашине на инсталације,
- штетно дејство корозије,
- прекорачење максимално дозвољеног притиска,
- непостојање или неисправност сигурносне арматуре,
- настанак и паљење експлозивне смеше,
- елементарне непогоде (поплаве, земљотрес, олујни ветрови, снежни наноси, атмосферска пражњења, суша).
- ненормални услови (под ненормалним условима рада подразумевају се: пропуштање на заптивачима цевовода, прскање цеви или посуда, лом електромотора и пумпи, пожар који може угрозити постројења и уређаје на систему и остали непредвиђени догађаји током рада система).

У ужем смислу дефинишу се зоне опасности у циљу дефинисања мера непосредне заштите лица, имовине и животне средине. У циљу безбедног рада система зоне опасности за постројења и уређаје који су саставни делови система у којима се обавља транспорт и ускладиштење запаљивих материја, зависно од степена опасности избијања и шиорења пожара и експлозије, зоне опасности се класификују, и то:

•1 зона опасности 0 (простор у коме је трајно присутна експлозивна смеша запаљивих гасовитих и течних материја и ваздуха);

•2 зона опасности 1 (простор у коме се могу при нормалном раду, појавити запаљиве или експлозивне смеше ваздуха и гаса);

•3 зона опасности 2 (простор у коме се могу појавити запаљиве или експлозивне смеше ваздуха и гаса, али само у ненормалним условима рада – ванредне околности).

У зонама опасности не смеју се налазити материје и уређаји који могу проузроковати пожар или омогућити његово ширење.

У зонама опасности забрањен је:

•1 рад са отвореним пламеном;

•2 уношење прибора за пушење;

•3 рад са алатом и уређајима који могу, при употреби, изазивати варницу, ако је у простору зоне опасности утврђено присуство експлозивних смеша;

•4 присуство возила која, при раду погонског уређаја, могу изазвати варницу;

•5 коришћење електричних уређаја који нису у складу са нормативима

прописаним у одговарајућим српским стандардима за противексплозивну заштиту;

- •6 одлагање запаљивих материја;
- •7 држање материја које су подложне самозапаљивању.

При обављању радова у зонама опасности корисник постројења и уређаја мора предузети мере безбедности да би се избегли пожари и експлозије.

Мере заштите од експлозије – (гасовод , продуктовод и нафтовод)

С обзиром на претежни садржај метана, који у смеши са ваздухом, гради експлозивну смешу, рано откривање присуства метана у ваздуху може да спречи појаву експлозије. У том смислу користиће се уређаји који реагују на појаву метана и то у концентрацијама знатно нижим од граница експлозивности.

Имајући у виду да је потребно одређено време да се гас прошири да би се формирала експлозивна атмосфера, неопходно је у том интервалу предузети потребне мере да се спрече недозвољене концентрације гаса.

Цевни транспорт није у целости подједнако угрожен пожарним опасностима. У инвестиционо-техничкој документацији цевног транспорта утврђене су опасности од експлозије, односно угрожени простори који су класификовани у зоне, на основу учесталости појављивања и трајања експлозивне атмосфере.

Мере заштите од пожара

Цео транспортни систем се може се сматрати потенцијално опасним од пожарних опасности. Међутим, анализом извора пожарних опасности обухваћени су првенствено објекти на систему или његовој околини, који су значајни за целокупни систем и третирају се као пожарне тачке, а то су:

- *Надземна инсталација на* (инсталације на почетку и крају система, запорни органи и сл),
- Коридори у зони насељених места, индустријских зона, пољопривредних површина и шумских комплекса,
- Укрштање траса гасовода, нафтовода и продуктовода са јавним саобраћајницама (путеви, пруге) и другом инфраструктуром,
- Укрштања са већим водотоцима (река Тамиш, канали и др).

Редовним одржавањем система допринеће се сигурном и безбедном раду. У овом послу, поред максималне ангажованости одговарајућих служби, знатан допринос ће имати органи МУП-а, Управе за ПТ и ППЗ, путем редовних и контролних прегледа инфраструктурних објеката.

Бушотине

У фази бушења, у сврху истраживања минералних сировина, као акцидент се може јавити ерупција флуида (нафта, гас, вода), као и пожар до којег може доћи услед те ерупције. Међутим, на овом простору је елиминисана могућност ерупције флуида јер се испитивањем дошло до закључка да су лежишни притисци ниски, тако да ни теоретски не може да дође до ерупције.

Постојећи планови редовних и ванредних мера за одбрану од поплава морају се доследно примењивати у зависности од хидролошких услова и проглашавања мера у оквиру редовних мерења и хидролошких осматрања које обавља Републички хидрометеоролошки завод.

Коришћење природних богатстава, изградња објеката или извођење радова може се вршити под условом да се не изазову трајна оштећења или значајне промене природних облика, загађивање, или на други начин деградирање животне средине.

Инвеститор је дужан да изврши процену утицаја на животну средину, да планира и спроведе мере којима се спречава угрожавање животне средине, или мере

рекултивације, односно санације и обезбеди испуњење прописаних норми.

5.3. Услови и мере заштите од ратних разарања

Министарство одбране Србије и Црне Горе, Сектор за грађевинско-урбанистичку делатност, Управа за уређење простора и инфраструктуру одбране је својим актом, инт. број 1135-2 од 23. 12. 2004. године дало услове и захтеве са прилагођавањем Плана потребама одбране земље. С обзиром на карактер добијених услова, урађен је посебан елаборат – Услови и захтеви у погледу потреба одбране земље и заштите од ратних разарања (План урбанистичких мера заштите), који је рађен истовремено са израдом Плана и чини његов саставни део и у коме су добијени услови детаљно разрађени.
У овом Плану су унета просторна решења и ограничења која се односе на његово даље спровођење, а везана су за коришћење простора и изградњу објеката.
Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље, у складу са проценом угрожености и повредљивости простора општине Пландиште и условима Министарства одбране Р.Србије, односи се на дефинисање мера заштите за становништво и материјална и културна добра у непосредној ратној опасности и у рату.
За заштиту становништва од ратних дејстава, на подручју општине Пландиште планирана је изградња заштитних објеката у складу са Уредбом о организовању и функционисању цивилне заштите ("Службени гласник РС", бр. 21/92) и Одлуком о утврђивању степена угорженості насељених места у општини Пландиште, са реонима угрожености и одређеном врстом и обимом заштите у тим реонима (ОШЦЗ, 1992. год.). Детаљнија разрада објеката за заштиту становништва (врста, обим заштите, размештај) вршиће се у плановима нижег реда.
Пре изградње или реконструкције објеката, инвеститори су у обавези да прибаве мишљење надлежног органа за одбрану у Пландишту о обавези изградње заштитног објекта (врста објекта, обим заштите, капацитет) или о ослобађању од изградње, уколико се објекат који се гради налази у рејону или насељу где није планирана изградња заштитног објекта (не налази се у угроженој зони).
Општи услови за изградњу склоништа су:
склоништа се планирају као двонаменски објекти;
породична склоништа се граде за чланове домаћинства, али најмање за три лица. Могу се планирати као оставе, радионице, приручне просторије и сл.;
кућна склоништа (за зграде са више станова) могу се планирати као друштвене просторије, гараже, бициклане, изложбени простори и сл.;
блоковска склоништа (за више зграда) могу се планирати као простори за спорт и рекреацију, простори за друштвене активности, затим простори са угоститељским, трговинским или услужним садржајем и сл.;
склоништа у предузећима и установама могу се планирати као простори за састанке, радионице, сервиси, ресторани за исхрану и сл., у складу са основном делатношћу и потребама предузећа односно установа.

5.4. Услови и мере за обезбеђење енергетске ефикасности изградње

Неопходно је радити на развоју и коришћењу нових и обновљивих облика енергије и на подстицању градитеља и власника да примене енергетски ефикасна решења и технологије у својим зградама, ради смањења текућих трошкова. Енергетска ефикасност изградње постиже се:

• изградњом пешачких и бициклистичких стаза како би се смањило коришћење моторних возила;

• подизањем уличног зеленила, ваншумског зеленила и пошумљавањем деградираних површина, смањиће се загревања тла и створиће се природни амбијент за шетњу и вожњу бицикла;

• пројектовањем и позиционирањем зграда према климатским аспектима, изложености сунцу и утицају суседних објеката, подизањем зелених кровова, као компензација окупираном земљишту;

• сопственом производњом енергије и другим факторима;

• изградњом објеката за производњу енергије на бази алтернативних и обновљивих извора енергије (коришћењем локалних обновљивих извора енергије), и изградњом даљинских или централизованих система грејања и хлађења. Енергетска ефикасност изградње зграде обухвата следеће мере:

• реализација пасивних соларних сиситема: максимално коришћење сунчеве енергије за загревање објекта (оријентација зграде према јужној, односно источној страни света), заштита од сунца, природна вентилација;

• омотач зграде (топлотна изолација зидова, кровова, подних површина; замена /санација прозора, ваздушна заптивност/непропустљивост, друге мере);

• систем грејања и припреме санитарне топле воде (замена/модернизација котлова и горионика, прелазак са прљавих горива на природни гас или даљинско грејање, замена/модернизација топлотних подстаница, регулација температуре, уградња термостатских вентила, делитеља топлоте/трошкова, мерача топлоте, друге мере);

• унутрашњу климу, која утиче на енергетске потребе, тј. систем за климатизацију, (комбинација свих компоненти потребних за обраду ваздуха, у којој се температура регулише или се може снизити, могућно у комбинацији са регулацијом протока ваздуха, влажности и чистоће ваздуха);

• унутрашње осветљење (замена сијалица и светиљки ради обезбеђења потребног квалитета осветљености).

Неке зграде, као што су историјски споменици, верски објекти, пољопривредне зграде, могу бити изузете из примене ових мера.

Мере за даље побољшавање енергетских карактеристика зграде не смеју да буду у супротности са другим суштинским захтевима, као што су приступачност, рационалност и намеравано коришћење зграде.

Услови за изградњу производних енергетских објеката који користе обновљиву енергију - биомаса, биогас, соларна енергија, енергија ветра, хидроенергија и др. за производњу других видова енергије већих капацитета, који произведену енергију конектују у јавни енергетски систем, стећи ће се на основу израде одговарајућег плана и смерница из овог Плана.

5. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

У **обухвату Просторног плана града Панчева налазе се следеће просторне целине од значаја за очување биолошке разноврсности:**

1.1. заштићена подручја:

1.1.1. Парк природе „Пољавица" („Службени лист општине Панчево", бр. 3/95),

1.1.2. Споменик природе (СП) „Ивановачка ада" (Службени лист града Панчева", бр. 8/08 и 4/09),

1.1.3. СП „Три стабла белог јасена код Долова" („Службени лист општине Панчево", бр. 14/99);

1.2. подручја евидентирана за заштиту:

1.2.1. Јабучко-глогоњски рит (Потамишје),

1.2.2. парк „Народна башта" у Панчеву;

1.3. подручја од међународног значаја за очување биолошке разноврсности:

1.3.1. Панчевачке аде P50000056 као подручје од међународног значаја за очување биолошке разноврсности **EMEPA1.0** мреже које обухвата станишта заштићених и строго заштићених врста од националног значаја PAN05, PAN06 и PAN07- еколошке мреже подручја од посебне важности за заштиту природе (Areas of Special Conversation Interest - ASCI) која укључује подручја од посебног еколошког значаја за угрожене врсте и типове станишта заштићених на основу ***Закона о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта*** ("Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 102/2007);

1.4.1. ***станишта заштићених и строго заштићених врста од националног значаја и типови стаништаознака: PAN02, назив: „Глогоњски рит", тип станишта: мочваре и ритови, плантаже, сталне баре и језера, водена вегетација река, хигрофилне шуме и жбуње, ливаде,***

1.4.2. ознака: **PAN03,** назив: „Јабучки рит", тип станишта: мочваре и ритови, плантаже, ободна вегетација водених система,

1.4.3. ознака: PAN04a,b, назив: „Ушће Тамиша - Градска шума Панчево", тип станишта: плантаже, реке и потоци, мочваре и ритови, хигрофилне шуме и жбуње,

1.4.4. ознака: **PAN05,** назив: „Ада Форконтунац", тип станишта: мочваре и ритови, плантаже, хигрофилне шуме и жбуње,

1.4.5. ознака: **PAN06,** назив: „Ада Штефанац", тип станишта: мочваре и ритови, плантаже, хигрофилне шуме и жбуње, ободна вегетација водених система,

1.4.6. ознака: **PAN07,** назив: „Ада Чакљанац", тип станишта: мочваре и ритови, плантаже, хигрофилне шуме и жбуње,

1.4.7. ознака: **PAN08,** назив: „Плавна подручја Дунава ка Винчи", тип станишта: мочваре и ритови, плантаже, хигрофилне шуме и жбуње,

1.4.8. ознака: **PAN09,** назив: „Ивановачка ада (изван заштићеног природног добра", тип станишта: мочваре и ритови, плантаже, хигрофилне шуме и жбуње,

1.4.9. ознака: **PAN10,** назив: „Спруд код Грочанске аде", тип станишта: мочваре и ритови, плантаже, хигрофилне шуме и жбуње, сталне баре и језера,

регистрована у бази података завода у складу са критеријумима **Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива** Број 110-00-18/2009-03 од 20.1.2010. ("Сл. гласник РС", бр. 5/2010);

1.5. еколошки коридори:

1.5.1. Дунав и његов обалски појас са насипом и Тамиш и његов обалски појас са насипом - деонице еколошких коридора од међународног значаја утврђених Уредбом о еколошкој мрежи 05 број 110-9411/2010-3 од 24.12.2010. („Сл. гласник РС" бр. 102/2010);

1.5.2. водоток Надел и мелиоративни канали назначени на графичком прилогу - локални еколошки коридори.

2. У заштићеним подручјима спровести мере заштите на основу акта о заштити.

3. **Резервисати за заштиту подручја евидентирана за заштиту: Јабучки и Глогоњски рит, чији се део налази на територији града Панчево, и парк "Народна башта" у Панчеву.**
4. **На стаништима заштићених и строго заштићених врста од националног значаја:**

4.1. забрањено је: мењати намену површина (осим у циљу еколошке ревитализације станишта), преоравати површине под природном вегетацијом, уклањати травни покривач са површинским слојем земљишта, подизати соларне и ветрогенераторе, градити рибњаке, отварати површинске копове, мењати морфологију терена, привремено или трајно одлагати отпад и опасне материје, уносити инвазивне врсте биљака и животиња (списак врста у Образложењу);

4.2. неопходно је: ускладити постојећи режим вода са циљевима заштите станишта, обезбедити одрживо коришћење травних површина станишта за кошење и испашу у складу са капацитетом станишта (очување старих раса и сорти, обнова екстензивног сточарства и сл.), обнављати шумарке аутохтоних врста на одговарајућим ливадским стаништима до 20% покровности по парцели, односно до максималне величине појединачних површина до 0,05 На, ускладити планске документе у газдовању шумама са очувањем заштићених врста путем сарадње корисника шума и Завода.

4.3. прибавити посебне услове заштите природе за следеће активности: изградња и реконструкција инфраструктуре и објеката, планирање рекреативних активности; уређење вода, радови на одржавању каналске мреже, геолошка и друга истраживања; подизање ваншумског зеленила, сеча дрвореда, група стабала и шумица, крчење жбуња, паљење вегетације ливада, пашњака и трстика, као и ревитализацију станишта, формирање појилишта (копање јаме, бушење новог или обнављање запуштеног бунара), као и за подизање привремених објеката (надстрешнице и сл.).

5. **Очувати и унапредити природне и полуприродне елементе еколошких коридора у што већој мери:**

5.1. није дозвољена промена намена површина под природном и полуприродном вегетацијом (ливаде, пашњаци, тршћаци итд.) као и чиста сеча шумских појасева или других врста зеленила са улогом еколошких коридора;

5.2. обезбедити повезивање шумских станишта заштићених врста подизањем/обнављањем појасева високог зеленила;

5.3. уређењем континуираног појаса вишеспратног заштитног зеленила, очувати појас приобалне вегетације (врбака и мочварне вегетације) на што већој дужини обале водотока и обезбедити што већи проценат (најмање 50%) аутохтоних врста плавног подручја (тополе, врбе, панонски јасен, брест, храст лужњак итд.) који је неопходно обогатити жбунастим врстама плавног подручја;

5.4. заштитни појас канала (код локалних коидора у ширини од најмање 4 т, а оптимално 8 т) треба да има травну вегетацију која се одржава редовним кошењем и која не може бити засенчена дрворедом. Забрањено је узурпирати заштитни појас коридора преоравањем, изградњом објеката и сл.;

5.5. обезбедити очување и редовно одржавање травне вегетације насипа, као дела еколошког коридора који омогућује миграцију ситним врстама сувих травних станишта;

5.6. на грађевинском земљишту, наменити приобаље деоница еколошких коридора за зеленило посебне намене са улогом очувања и заштите биолошке разноврсности, а урбане садржаје потребно је распоредити по принципу зонације;

5.7. поплочавање и изградњу обала водотока/канала са функцијом еколошких коридора свести на најнеопходнији минимум. Поплочане или изграђене деонице на сваких 200-300m (оптимално на 100m) прекидати мањим зеленим површинама које су саставни део заштитног зеленила. Поплочани или бетонирани делови обале не могу бити стрмији од 45%, изузев пристана, а структура њихове површине треба да омогућује кретање животиња малих и средњих димензија;

5.8. током поправке/реконструкције постојећих обалоутврда прекидати их мањим просторима који ублажавају негативне особине измењене обалне структуре (грубо храпава површина обалоутврде, нагиб мањи од 45% и мала оаза природне вегетације) и на тај начин омогућити кретање врста кроз измењене деонице реке;

5.9. обезбедити отвореност канала/водотока по целој дужини (одстранити постојеће цевоводе);

5.10. испод мостова као и на местима укрштања државних путева вишег реда са еколошким коридорима, предвидети посебне пролазе и прелазе за животиње приликом изградње или реконструкције наведених објеката;

5.11. избегавати директно осветљење обале и применити одговарајућа техничка решења у складу са еколошком функцијом локације (тип и усмереност светлосних извора, минимално осветљење) у складу са потребама јавних површина;

5.12. прибавити посебне услове заштите природе од овог завода за израду техничке документације регулације водотока, поплочавања и изградње обала, изградње или обнављања мостова и саобраћајница;

5.13. забрањено је сађење инвазивних врста (списак врста у Образложењу), а током уређења зелених површина, одстранити присутне самоникле јединке инвазивних врста и обезбедити редовно одржавање зелених површина;

5.14. стимулисати традиционалне видове коришћења простора који доприносе очувању и унапређењу биодиверзитета (испаша, кошење и сл.) на простору еколошких коридора ван грађевинских подручја насеља.

6. Урбане садржаје распоредити по принципу зонације којом се одређује минимална удаљеност објеката од еколошких коридора и намена простора унутар зоне директног утицаја на коридор:

6.1. на простору изван зона становања, забрањена је изградња објеката чија намена није директно везана за обалу водотока са функцијом еколошког коридора на растојању мањем од 50 m од обале стајаћих вода, односно линије средњег водостаја водотока;

6.2. у зонама становања, минимална удаљеност планираних објеката који захтевају поплочавање и/или осветљење, је 20 m а оптимална 50 m од обале коридора;

6.3. уз обалу чији је део планиран за спортско-рекреативне активности, могу бити смештени објекти везани за активности на води (нпр. привез за чамце или монтажно-демонтажни молови) на тај начин да не прекидају континуитет коридора, а у појасу вишеспратног зеленила планирати објекте који не захтевају вештачку подлогу и осветљење (нпр. трим стаза, дечије игралиште, уређена зелена површина);|

6.4. у простору еколошког коридора и зони непосредног утицаја ширине до 200 m од коридора, забрањено је одлагање отпада и свих врста опасних материја, складиштење опасних материја (резервоари горива и сл.) и нерегуларно одлагање отпада.

7. Приликом подизања пољозаштитног зеленила са улогом вишефункционалног пуфер појаса, потребно је:

7.1. постојеће и планиране површине ваншумског зеленила повезати у целовит систем зеленила и фокусирати планирање заштитног зеленила на промену намене обрадивих површина слабијег квалитета (испод 4. класе);

7.2. учешће аутохтоних дрвенастих врста треба да буде најмање 50% ради очувања биодиверзитета аграрног и урбаног предела уз одговарајућу разноврсност врста и физиогномије, тј. спратовности дрвенасте вегетације заштитних појасева будући да монокултуре евроамеричких топола не испуњавају функције заштитног зеленила;

7.3. избегавати коришћење инвазивних врста.

8. Концептом озелењавања насељених места:

8.1. формирати систем јавног зеленила и повезати га са просторима значајним за очување биолошке разноврсности наведеним под тачком 1.,

8.2. повећати проценат зелених површина, броја и разноврсности постојећих категорија јавног зеленила и одржавати га у блиско природном стању;

8.3. избегавати примену инвазивних врста током уређења зелених површина и подизања заштитног зеленила.

9. Прибавити посебне услове заштите природе од овог завода приликом укрупњавања пољопривредног земљишта и пројектовања зелених појасева уз постојеће и планиране државне путеве и пруге.

10. Пронађена геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др.) која би могла представљати заштићену природну вредност, налазач је дужан да пријави надлежном Министарству у року од осам дана од дана проналаска, и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе.

10. Решење инфраструктуре подручја Плана (пре свега канализационе, планирање изградње система за пречишћавање отпадних вода, континуално побољшање методологије управљања чврстим отпадом и сл.) усагласити са свим важећим прописима како би се обезбедила заштита земљишта, воде и ваздуха.

На територији града Панчева стављени су под заштиту биљне заједнице црне тополе, врбе и јасена, решењем Републичког завода за заштиту природе из 1961. године. Ове биљне заједнице се налазе једна на старчевачкој ади, а друга на

Ивановачкој ади. Као најизворније и најочуваније ове биљне заједнице, које због своје специфичности и посебног значаја за науку треба потпуно препустити спонтаном природном развоју, у њих је забрањено уносити било какве промене, као и искоришћавање било каквог природног извора наведене биљне заједнице. Ове заједнице представљају природног извора наведене биљне заједнице. Ове заједнице представљају природне лабораторије у којима је могуће праћење и упознавање процеса који се у ценотички чврстим и динамично стабилнијим екосистемима одигравају, праћење еколошких фактора, као и праћење узрока и последица различитих промена.

На површини обухваћеној овим планом налазе се аде Чакљанац површине 1.590.620 m2, Форконтумац 3.916.644 m2, Штефанац и Доња Ада 5.505.108 m2, Старчевачка Ада 850.983 m2. На њима се налазе делом култивисане шумске површине сем природних шума Salictum albae, Salicetum triandre, Frahino -Quercetum roboris. Штефанац и Чакљанац немају на себи изграђене објекте, зап разлику од аде Форконтумац на којој се налази викенд насеље Бела Стена. Баре Пљоштана и Дана су осетљиви екосистеми са богатом заједницом орашка Trapa natans, која је реликтна врста, запштићена Уредбом за природне реткости (Сл. гласник РС бр.50/93). Ове две баре су значајне за опстанак и других ретких и угрожених врста флоре и фауне. На ади Чакљанац се налази бара Сита чија дубина варира од 2-3,5m, значајна по заједници Nymphaetum albo-luteatum, чији назив говори да доминирају бели и жути локвањ, односно Nymphaea alba и Numphea luteum, такође запштићене Уредбом за природне реткости (Сл. гласник РС бр.50/93). На овој ади се налази и вредна састојина храста лужњака.

На острву Штефанац налазе се природне састојине старих стабала беле и црне тополе који су реткост на плавним подручјима у Србији.

Форконтумац је претрпео највећи антропогени утицај.

Чланом 15. ***Закона о заштити природе*** (у даљем тексу: Закон), заштита врста се „остварује спровођењем мера и активности на очувању самих врста, њихових популација и станишта, екосистема и коридора који их повезују", а у скпаду са чланом 16., заштита станишта врши се „спровођењем мера и активности на заштити и очувању природе, одрживом коришћењу природних ресурса и заштићених природних добара, планирањем и уређењем простора.". на основу чланова 4., 36., 71. и 72.*"...дивље врсте које су угрожене или могу постати угрожене, које имају посебан значај са* генетичког, еколошког, екосистемског, научног, здравственог, економског и другог аспекта, штите се као строго заштићене дивље врсте или заштићене дивље врсте.... Повољно стање дивљих врста обезбеђује се заштитом њихових станишта и заштитним мерама за поједине врсте... а очување дивљих врста и њихових станишта саставни је део мера и услова заштите природе из члана 9. закона.... ". Чланом 7. ***Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива***, заштита и очување строго заштићених и заштићених дивљих врста спроводи се предузимањем мера и активности на управљању популацијама, међу којима је на првом месту заштита станишта. На подручју Плана најзначајније су следеће заштићене и строго заштићене врсте:

- биљака: *Nuphar lutea subsp. lutea, Nymphaea alba, Salvinia natans;*
- животиња: *Phalacrocorax pygmeus Nycticorax nycticorax, Ardeola rallouides, Egretta garzetta, Ixobrychus minutus, Aythya nyroca, Haliaeetus albicilla, Buteo buteo, Circus aeruginosus, Ciconia nigra, Ciconia ciconia, Rallus aquaticus, Strix aluco, Alcedoa atthis, Dendrocopos minor, Locustella luscinioides, Acrocephalus schoenobaenus, Acrocephalus scirpaceus, Hippolais pallida, Hippolais icterina, Ficedula albicollis, Oriolus oriolus, Lanius collurio, Triturus vulgaris, Bufo viridis, Hyla arborea, Rana kl. esculenta, Rana lessonae, Rana ridibunda, Lutra lutra, Bombina bombina, Rana dalmatina, Emys orbicularis, Natrix natrix, Natrix tessellata.*

Најзначајнија станишта на којима се репродукују строго заштићене врсте птица врсте налазе се у алувијалним подручјима у приобаљу Тамиша и Дунава у оквиру следећих регистрованих локалитета: PAN02, PAN03, PAN04, PAN05, PAN06, PAN07. За очување њихове функционалности прописане су мере које ће обезбедити очување станишта у повољном статусу.

Предстојећим процесом валоризације станишта заштићених и строго заштићених врста треба да се утврди на којим стаништима постоје услови за трајно очување природних вредности, а за које постоје други приоритети одрживог развоја. Након предвиђених ревизија заштићених природних добара и њиховог ускпађивања са законом, одређени број станишта заштићених и строго заштићених врста од националног значаја ће ући у састав неких од наведених заштићених природних добара, подручја планираних за заштиту и подручја приоритетних за валоризацију и стављање под заштиту или ће постати део еколошке мреже Републике Србије (са улогом коридора, пуфер појаса или подручја заштићених као приоритетна станишта у Србији или Европи, у зависности од резултата валоризације).

Тренутно, пре картирања станишта Србије, Завод располаже само прелиминарним подацима о просторном распореду типова станишта
подручја Плана, чије очување и унапређење је предвиђено **Правилником о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување** Број 110-00-61/2010- 01 од 18.5.2010. („Сл. гласник РС", бр. 35/2010).

Чланом **4. Закона,** „еколошка мрежа је скуп функционално повезаних или просторно блиских еколошки значајних подручја, која биогеографском заступљеношћу и репрезентативношћу значајно доприносе очувању биолошке разноврсности", док је еколошки коридор „еколошка путања и/или веза која омогућава кретање јединки популација и проток гена између заштићених подручја и еколошки значајних подручја од једног локалитета до другог и који чини део еколошке мреже.". На основу члана 2. **Уредбе о еколошкој мрежи** (у даљем тексту: Уредба), еколошку мрежу чине еколошки значајна подручја, еколошки коридори од међународног и националног значаја и заштитна зона тамо где је потребна да штити еколошки значајна подручја и еколошке коридоре од могућих штетних спољних утицаја. Чланом 3. **Уредбе,** еколошки значајна подручја обухватају одређена заштићена подручја, подручја Емералд мреже, IBA, IPA и PBA подручја, Рамсарска подручја, одређена подручја типова станишта од посебног значаја за очување, одређена станишта дивљих врста и остала еколошки значајна подручја која нису обухваћена овим подручјима, а која су просторним плановима утврђена као еколошки значајна. На основу члана **4. Уредбе,** „еколошки коридори могу бити водотоци у природном и полуприродном стању и канали са полуприродном вегетацијом, као и други предеони елементи (међе, живице, пољозаштитни појасеви, пашњаци, ливаде и други вештачки коридори) који стварају везу између еколошки значајних подручја и који су идентификовани у бази података Завода и Покрајинског завода за заштиту природе.". Списак еколошки значајних подручја Републлике Србије дат је у Прилогу 1 **Уредбе,** а у Прилогу 2 **Уредбе** утврђени су еколошки коридори од међународног значаја.

Заштита еколошке мреже, на основу Члана 6. **Уредбе** "обезбеђује се спровођењем прописаних мера заштите ради очувања биолошке и предеоне разноврсности, одрживог коришћења и обнављања природних ресурса и добара и унапређења заштићених подручја, типова станишта и станишта дивљих врста у скпаду са законом којим се уређује заштита природе, и другим прописима, као и актима о

проглашењу заштићенх подручја и међународним уговорима. Мере заштите еколошке мреже односе се на правна лица и физичка лица која користе природне вредности и обављају активности и радове, у складу са законом којим се уређује заштита природе. На подручју еколошке мреже примењују се мере, методе и техничко-технолошка решења са циљем очувања повољног стања еколошки значајних подручја и унапређивања нарушеног стања делова еколошке мреже." Чланом 9. **Уредбе** је прописано да „просторни и урбанистички планови, програми и основе коришћења природних ресурса морају бити усаглашени са плановима управљања делова еколошке мреже и овом уредбом", а чланом 13. да ће овај Завод у сарадњи са Републичким геодетским заводом идентификовати границе делова еколошке мреже „у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе.".

Водотоци и канали са функцијом еколошких коридора и њихов обалски појас истовремено представљају станишта насељена заштићеним врстама које се налазе на списковима **Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива** и доприносе очувању динамике популација и животних заједница заштићених врста на нивоу предела, с обзиром да бројност врста и јединки природних вредности показује сезонску варијабилност са највећим вредностима у периодима миграције појединачних животињских група.

Очување квалитета воде и проходности еколошких коридора, као и одржавање што већег дела обале у блиско-природном стању неопходно је за дугорочни опстанак заштићених врста и биодиверзитета ширег региона. Изграђени делови обале еколошког коридора смањују проходност коридора представљајући баријеру за одређене врсте, а негативни ефекти изграђених делова обале умногоме зависе од примењених техничких решења (тип обалоутврде, осветљеност, саобраћајна инфраструктура, проценат зеленила), као и од дужине измењене деонице. На местима укрштања еколошких коридора са елементима инфраструктурних система који формирају баријере за миграцију врста, потребно је обезбедити техничко-технолошка решења за неометано кретање дивљих врста (Прилог 3 **Уредбе,** тачка 7). У складу са чланом 80. **Закона,** саобраћајнице, хидрограђевински и други објекти чијом се изградњом пресецају уобичајени коридори миграција дивљих животиња"граде се на начин којим се умањују негативни ефекти и применом посебних конструкцијских и техничко-технолошких решења на самим објектима и у њиховој околини...". Извори светлосног зрачења угрожавају популације ноћних животиња, јер функционишу као светлосне клопке, а такође стресно утичу на фауну у
близини саобраћајница. Чланом 81. **Закона** забрањује се "коришћење јаких светлосних извора (рекламни ротирајући рефлектори, ласери и слично) усмерених ка небу осим уколико се они користе за потребе безбедности и контроле ваздушног саобраћаја.".

Водотоци/канали са улогом еколошких коридора треба да пролазе кроз урбане зоне у облику уређених зелених површина а урбане садржаје потребно је распоредити по принципу зонације којом се одређује минимална удаљеност објеката од еколошких коридора и намена простора унутар зоне директног утицаја на коридор. Зонирањем простора на основу мера заштите наведеним у Прилогу 3 **Уредбе:**

- „зоналним распоредом урбано-руралних садржаја и применом одговарајућих техничко-тенхолошких и других решења елиминисати или ублажити негативне утицаје на живи свет;

- изван зоне становања насеља забрањена је изградња објеката чија намена није директно везана за воду на растојању мањем од 50 т од обале стајаћих вода, односно линије средњег водостаја водотока",

могуће је обезбедити функционисање коридора приобаља, чија ће се структура мењати ширењем урбаних садржаја.

Чпаном 5., став 7 Закона изражено је начело непосредне примене међународних закона којим „државни органи и органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, организације и институције, као и друга правна лица, предузетници и физичка лица, при вршењу својих послова и задатака непосредно примењују општеприхваћена правила међународног права и потврђене међународне уговоре као саставни део правног система.".

На основу Закона о потврђивању **Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта,** ("Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 102/2007 од 7.11.2007. године) у политици планирања и развојној политици, у обавези смо посветити посебну пажњу заштити области које су од значаја за миграторне врсте наведене у Додацима II и III (Члан 4.). .). На списковима ове Конвенције се налази већи број врста које живе на плавном подручју Дунава и Тамиша, или чији животни циклус укључује сезонске миграције плавног подручја реке. Локално најзначајније врсте **птица** које Конвенција третира а чији опстанак зависи од динамике плављења су: гак (*Nycticorax nycticorax),* мала бела чапља (*Egretta garzetta),* жута чапља (*Ardeola ralloides),* црна рода *(Ciconia nigra),* бела рода (Ciconia ciconia*),* белорепан *(Haliaeetus albicilla)* и мали вранац *(Phalacrocorax pygmeus).* На списковима ове конвенције се налазе и **сисари** видра *(Lutra lutra)* дивља мачка *(Felis silvestris,* ласица *(Mustela nivalis),* хермелин *(Mustela erminea)* као и неки представници фамилије ровчица *(Soricidae),* многе врсте слепих мишева чији се сви представници налазе на списку Конвенције. Од **водоземаца** који се налазе на списковима ове конвенције издвајамо следеће врсте: мали мрмољак *(Lissotrion vulgaris),* велики мрмољак *(Triturus cristatus),* подунавски мрмољак (*Triturus dobrogicus),* црвенотрби мукач *(Bombina bombina),* обична крастача *(Bufo bufo),* зелена крастача *(Pseudepidalea virdis),* гаталинка *(Hyla arborea),* обична чешњарка *(Pelobates fuscus),* шумска жаба *(Rana dalmatina),* а од **гмизаваца:** барска корњача *(Emys orbicularis),* ливадски гуштер *(Lacerta agilis),* зелембаћ (Lacerta viridis*),* зидни гуштер *(podarcis muralis),* смукуља *(Coronella austriaca),* Ескулапов смук *(Zamenis longissimus),* белоушка (Natrix natrix*),* рибарица *(Natrix tessellata).* На списковима ове конвенције се налазе и неке врсте аграрних подручја чији опстанак зависи од очуваности приобалне вегетације каналске мреже. Конвенцијом су обухваћене све врсте бубоједа *(Soricidae)* међу којима су и ровчице и јеж, све врсте слепих мишева, гуштери *(Lacerta viridis, Lacerta agilis)* и неколико врста жаба *(Bufo viridis, Hyla arborea, Bombina bombina).* Наведене врсте користе приобаље мелиоративних канала као миграторни коридор приликом сезонских миграција или са циљем проналаска нових територија.

Конвенција о биолошкој разноврсности ("Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 11/2001) у Члану 8. указује на потребу регулисања или управљања „биолошким ресурсима важним за очување биолошке разноврсности *у оквиру или ван заштићених подручја*. у циљу њиховог очувања и одрживог коришћења". Из тог разлога:

- неопходно је подизање високог заштитног зеленила око насеља према обрадивим површинама ради спречавања загађења насеља од еолске ерозије и ношених честица пестицида. Острва зеленила омогућавају опстанак угрожених врста међу којима су и заштићене врсте птица грабљивица,

сисара, појединих водоземаца и гмизаваца, а зелени појасеви имају и улогу ремизе за ловну дивљач и обезбеђују гнездилиште птицама певачицама које се хране на пољопривредним површинама;

- планско подизање зелених појас4ва уз постојеће и планиране трасе државних саобраћајница у обухвату Плана треба да се одвија у сарадњи са биолозима и стручњацима заштите природе: Приликом изоловања простора уз прометне саобраћајнице унутар пољопривредног окружења, потребно је узети у обзир специфичности локалних биљних заједница и избегавати садњу врста са јестивим плодовима. Повољна структура вегетације и плодови заштитног појаса привлаче животињске врсте и доводе до повећања морталитета неких популација услед страдања на путу. Зелени појас коридора високофреквентних саобраћајница може функционисати по типу станишта "клопке" и угрожавати опстанак заштићених и строго заштићених дивљих врста, нарочито птице грабљивице;
- заштита биодиверзитета насељених места заснива се на стварању и одржавању јавних зелених површина. Формирање система зелених површина насеља веома доприноси повезивању природне средине са урбаним простором а долази и до просторног разграничавања функција које могу негативно утицати једна на другу. Велике поплочане и/или бетониране површине у грађевинском подручју као и сами грађевински објекти јачају ефекат неповољних климатских карактеристика околине (ниске вредности влажности ваздуха, повећан албедо обрађених површина, присуство прашине у ваздуху и сл.). Повећањем индекса заузетости грађевинских парцела подручја Плана, смањује се проценат постојећег јавног зеленила што за последицу има погоршање квалитета ваздуха, а додатним озелењавањем побољшава се квалитет ваздуха, снижавају темпрературе у летњем делу године због способности биљака да апсорбују и рефлектују сунчево зрачење, спречавају се ерозија тла изазвана кишом и ветром и брзо отицање атмосферских падавина, смањује се бука од саобраћаја. Под локалним климатским условима, лишћари имају значајан допринос у унапређењу квалитета ваздуха и побољшању климатских карактеристика урбаних површина.

У складу са **Конвенцијом о биолошкој разноврсности,** дужни смо да спречавамо уношење и контролишемо или искорењујемо „оне стране врсте које које угрожавају природне екосистеме, станишта или (аутохтоне) врсте". На нашим подручјима сматрају се инвазивним следеће

- **биљне врсте:** циганско перје (*Asclepias syriaca),* јасенолисни јавор *(Acer negundo),* кисело дрво (*Ailanthus glandulosa),* багремац (*Amorpha fruticosa),* западни копривић (*Celtis occidentalis),* дафина (*Eleagnus angustifolia),* пенсилвански длакави јасен *(Fraxinus pennsylvanica),* трновац (Gledichia triachantos*),* жива ограда (Lycium halimifolium*),* петолисни бршљан *(Parthenocissus inserta),* касна сремза *(Prunus serotina),* јапанска фалопа *(Reynouria sun. Fallopia japonica),* багрем *(Robinia pseudoacacia),* сибирски брест *(Ulmus pumila).*
- **рибље врсте:** бабушка *(Carassius auratus gibelio),* сунчаница (Lepomis gibbosus*),* цверглан односно терпан или патуљасти амерички сомић *(ictalurus nebulosus),* црни патуљасти амерички сомић *(ictalurus melas),* амурски чебачок или брадавичарка *(Pseudorasbora parva),* амурски спавач *(Perccottus glenii),* великоусти бас *(Micropterus salmoides),* све врсте рода - А*/еодоШиз* и краткокљуно шилце *(Syngnathus abaster)* сиви толстолобик *(Arystichthys*

nobilis) и бели толстолобик *(Hypophthalmihtys molitrix),* амур *(Ctenopharingodon idella).*

Чланом 18. ***Закона*** "Очување биолошке и предеоне разноврсности станишта унутар агроекосистема и других неаутономних и полуаутономних екосистема спроводи се првенствено очувањем и заштитом рубних станишта, живица, међа, појединачних стабала, групе стабала, бара и ливадских појасева, као и других екосистема са очуваном или делимично измењеном дрвенастом, жбунастом, ливадском или мочварном вегетацијом. Приликом укрупњавања пољопривредног земљишта мора се водити рачуна о очувању постојећих и стварању нових рубних станишта ради обезбеђења биолошке и предеоне разноврсности екосистема.".

Делови геолошког и палеонтолошког наслеђа, као и биолошка документа који имају изузетан научни, образовни и културни значај, могу се штитити као покретна заштићена природна документа. Покретна заштићена природна документа могу бити: сви примерци холотипова, синтипова и генотипова фосила, као и типске врсте фосила, сви појединачни минерали и/или кристали и минералне друзе на лежишту, сви холотипови и синтипови фосила, типске врсте фосила појединачних минерала и кристала, миколошке, ботаничке и зоолошке збирке, као и појединачни конзервирани препарати органских врста, њихови холотипови и синтипови. Забрањено је сакупљање и/или уништавање покретних природних докумената као и уништавање или оштећивање њихових налазишта (за изградњу објеката). Чланом 23. ***Закона,*** „Заштита геолошке разноврсности при коришћењу и уређењу простора остварује се спровођењем мера очувања природе, геолошких и палеонтолошких докумената, као и објеката генаслеђа ...", а на основу члана 37. ***Закона,*** забрањено је „...сакупљање и/или уништавање покретних природних докумената као и уништавање или оштећивање њихових налазишта.".

Чланом 55. **Закона о планирању и изградњи** одређено је да локацијска дозвола мора да садржи све услове и податке потребне за израду главног пројекта, а између ооталог и правила грађења и "друге услове у складу са посебним законима". С тим у вези, потребно је прибавити посебне услове заштите природе за издавање локацијских дозвола за грађење и реконструкцију објеката који се налазе у простору станишта заштићених и строго заштићених врста и еколошких коридора или зоне непосредног утицаја на еколошке коридоре, како би услови заштите природе постали део техничке документације на основу које се добија грађевинска дозвола.

Водно земљиште се, према члану 10. **Закона о водама** („Сл. гласник РС", бр. 30/2010), користи на начин којим се не утиче штетно на воде и приобални екосистем и не ограничавају права других, и то за изградњу водних објеката и постављање уређфја намењених уређењу водотока и других вода, одржавање корита водотока и водних објеката, спровођење мера заштите вода, спровођење заштите од штетног дејства вода и остале намене, утврђене законом о водама.

Принцип интегралне заштите животне средине је дефинисан Чланом 21. **Закона о заштити животне средине** ("Сл. гласник РС", бр. 135/2004 и 36/2009): "Заштита природних вредности остварује се спровођењем мера за очување њиховог квалитета, количина и резерви, као и природних процеса, односно њихове међузависности и природне равнотеже у целини". Очување биодиверзитета природних и културних предела условљено је задовољавајућем квалитетом средине у ширем окружењу природних станишта. У циљу заштите квалитета животне средине, поштовати следеће законске захтеве (чл. 9.):

- свака активност мора бити планирана и спроведена на начин којим проузрокује најмању могућу промену у животној средини,

- начело предострожности остварује се проценом утицаја на животну средину и коришћењем најбољих расположивих и доступних технологија, техника и опреме,
- природне вредности користе се под условима и на начин којима се обезбеђује очување вредности геодиверзитета, биодиверзитета, заштићених природних добара и предела,
- непостојање пуне научне поузданости не може бити разлог за непредузимање мера спречавања деградације животне средине у случају могућих или постојећих значајних утицаја на животну средину.

У вези са коришћењем простора, у Члану 19. **Закона о заштити животне средине** се наводи да се „развојним и просторним планом утврђују зоне изградње на одређеним локацијама зависно од капацитета животне средине и степена оптерећења, као и циљева изградње унутар одређених делова на тим локацијама". Члан 33. прецизира да „уређење простора, коришћење природних ресурса и добара одређено просторним и урбанистичким плановима и другим плановима заснива се на обавези да се, између осталог, обезбеди заштита и несметано остваривање функција заштићених природних добара са њиховом заштићеном околином и у највећој могућој мери очувају отаништа дивљих биљних и животињских врста и њихове заједнице"

7. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Табела 18. Преглед непокретних културних добара по насељима, врстама и категоријама

Насеље	Назив НКД и адреса	Врста НКД	Категорија НКД
Војловица	Манастир Војловица	споменик културе	изузетан значај
Панчево	Црква Светог Преображења	споменик културе	изузетан значај
Старчево	Арх. налазиште „Град“	археолошко налазиште	изузетан значај
Долово	Српска православна црква преноса моштију Светог Николе – „Мала горња“	споменик културе	велики значај
Долово	Српска православна црква преноса моштију Светог Николе – „Велика доња“	споменик културе	велики значај
Панчево	Зграда на Тргу Слободе бр.1 (Зграда Магистрата)	споменик културе	велики значај
Панчево	Светионици на ушћу Тамиша у Дунав	споменик културе	велики значај
Панчево	Зграда Народне пиваре	споменик културе	велики значај
Панчево	Зграда у улици Николе Тесле 3	споменик културе	велики значај
Панчево	Зграда у улици ЈНА 2	споменик културе	велики значај
Панчево	Зграда у ул. Димитрија Туцовића 2	споменик културе	велики значај
Панчево	Зграда на Тргу Краља Петра I бр. 8-10	споменик културе	велики значај
Панчево	Зграда на Тргу Краља Петра I бр. 11	споменик културе	велики значај
Панчево	Успенска црква	споменик културе	велики значај
Панчево	Старо градско језгро Панчева	просторно културно - историјска целина	велики значај
Банатско Ново Село	Старо језгро Банатског Новог Села	просторно културно - историјска целина	велики значај
Долово	Зграда основне школе Аксентије Максимовић	споменик културе	значајно култ.доб.
Долово	Родна кућа композитора Аксентија Максимовића	споменик културе	значајно култ.доб.
Јабука	Камени крст	споменик културе	значајно култ.доб.

Насеље	Назив НКД и адреса	Врста НКД	Категорија НКД
Омољица	Војнограничарска зграда	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Надгробни споменик народног хероја Марка Кулића	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Надгробни споменик композитора Мите Топаловића	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Надгробни споменик песника Васе Живковића	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Надгробни споменик Томи Сандуловићу	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Надгробни споменик Игњату Барајевцу	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Надгробни споменик народног хероја Стевице Јовановића	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Споменик стрељаним родољубима из Борче у Првом светском рату	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Надгробни споменик бораца у Првом светском рату и жртвама фашистичког терора у Другом светском рату	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Споменик оснивачима Панчевачке гимназије	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Хотел Војводина	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Црвени магацин	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Гимназија „Урош Предић"	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Зграда у ул. Браће Јовановића бр.13	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Кућа Танацковића у Панчеву	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Железничка станица „Тамиш“ у Панчеву	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Кућа у ул. Петра Драпшина бр.8 у Панчеву	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Кућа Дуде Бошковића у Панчеву	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Провијант магацин у Панчеву	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Кућа у ул. иве Лоле Рибара бр.4	споменик културе	значајно култ.доб.
Панчево	Црква Св. Ане – Вајфертова капела	споменик културе	значајно култ.доб.

Споменици културе су Манастир Војловица и Црква светог Преображења (од изузетног значаја), Српска православна црква преноса моштију Св.Николе "Мала Горња", Српска православна црква преноса моштију Св.Николе "Велика Доња", Успенска црква (од великог значаја), објекат српске православне црквене општине, фрањевачки самостан, Светионици на ушћу Тамиша у Дунав. Зграда на Тргу слободе бр. 1 и 3, зграда Народне пиваре из 1722. год, зграда у ул. Николе Тесле бр.3, зграда Магистрата, зграда у ул. Д.Туцовића бр.2, зграде на Тргу Краља Петра Првог бр.1, 3, 4, 6, 8-10 и бр. 11, зграда између Његошеве и Змај Јовине, зграда у Штросмајеровој бр. 2 , зграда на углу Војводе Радомира Путника и Ж. Зрењанина, зграда у В. Караџића, зграде у Војводе Р. Путника бр.1, 4 и продавница "Ратара", зграда у Војводе Мишића бр.1, зграда у П. Драпшина бр. 3, зграда у Масариковој бр. 1, зграда у Његошевој бр. 2, зграда Сокаче бр. 2, зграда у Браће Јовановића бр. 22 и 24, зграда у Змај Јовиној бр. 4.

Археолошка налазишта обухватају локалитет у Иванову на обали Дунава и локалитет "Град" у Старчеву. У насељу Панчево постоји 18 регистрованих локалитета који упућују на постојање остатака праисторијских (неолитских) насеља, нарочито на потезу према Јабуци, на трагове боравка Сармата (3. и 4. век н. е) око градског стадиона, појава Словена (7. и 8. век н. е) на простору данашње индустрије стакла и многобројна сведочанства о римској провинцијској култури (ужи центар Панчева и Војловица).

Просторно културно-историјске целине су Старо градско језгро Панчева и Старо језгро Банатског Новог Села.

Амбијенталне целине у центрима насеља Старчево, Омољица, Качарево, Јабука и Банатско Ново Село представљају барокну сеоску архитектуру плански

формираних насеља из 18. века, и као такве их треба сачувати у највећој могућој мери.

Такође, споменици од посебног значаја су и стара панчевачка **гробља**. На територији насеља Панчево налазе се гробља: Православно, Католичко, Евангелистичко (Котеж), Војловачко и Јеврејско, али су неуређена у великој мери. Реформистичко гробље је током 2003. године преуређено, а Ново гробље се коректно одржава.

Панчеву недостаје око 5 ha површина намењених за сахрањивање те су, због тога предузете мере за изградњу гробља на новој локацији и радови су у завршној фази.

Поред културне баштине неопходно је навести и **духовну баштину** као интегрално наслеђе о коме се мало говори. Духовно наслеђе простора једно је од суштинских елеманата опстанка и развоја простора. Верско-културне заједнице *већ напред наведених вероисповести*, у складу са савременим европским начелима треба да добију још шире могућности за очување својих верских и сакралних обележја и других услова за рад.

Заштита, конзервација и обнова културне баштине треба да се спроводи кроз мере које су у складу са Законом о културним добрима и правилима урбанистичке заштите, и то кроз различите нивое третмана, у зависности од вредности и концентрације баштине, као:

- интегративна конзервација,
- општа обнова,
- усмерена урбана обнова,
- повремене усаглашене интервенције у грађеном ткиву.

Ово подразумева претходну пажљиву ревалоризацију културних вредности и осмишљено интервенисање кроз урбанистичке планове, уз дефинисање различитих целина и зона за које ће бити утврђене конкретне мере заштите.

Мере очувања културног наслеђа

- **утврђивање планова и програма заштите** на основу јасних правила и принципа, уз ваљану категоризацију, а затим и нивое интервенција у појединим категоријама културног наслеђа, које неће бити још један вид административне процедуре управљања простором, већ суштински интегрални рад на урбаној ревитализацији простора;
- **израда планова и студија изводљивости**, на основу ових планова, пре свега, за примере наслеђа високо валоризованих потенцијала, који представљају јасно опредељење ка његовом коришћењу и нуде конкретне правце ка његовом активирању;
- **конкурисање за финансирање**, на основу претходног,
- из буџетских и других средстава, за различите радове на културној баштини (опремање, уређење),
- у оквиру европских програма реконструкције, оријентисаних ка развоју културних стаза.

Коришћење културног наслеђа

Културно наслеђе, по правилу, представља један од основа туристичке понуде неког подручја, али се истовремено морају развијати и остали видови његовог коришћења, пре свега едукативна и привредна димензија, који – међусобно интегрисани – морају да чине одговарајући приступ наслеђу као ресурсу.

Туристички аспект

На простору града Панчева, а посебно у контексту ширих регионалних културно-историјских веза, могуће је препознати низ подручја и локалитета културног наслеђа који могу постати део туристичке понуде, од локалног, преко националног, до међународног значаја.

С обзиром на слојевитост културног наслеђа, различитост културних добара – како по врсти, тако и по вредности и значају – могуће је препознати различите нивое потенцијалних итинерера, који се своде на следеће:

- локалне културне везе,
- националне културне везе,
- међународне културне везе.

Наведене категорије подразумевају успостављање специфичних веза културног наслеђа града, у зависности од његовог значаја, и то по врсти културних добара, историјским периодима, генези културних трагова, различитим типолошким карактеристикама, упоредности друштвеног, културног и градитељског развоја и сл. Поједини елементи, посебно када је реч о националним и међународним културним стазама, могу постати део ширих културних итинерера, што захтева програмско повезивање на овом плану са ширим окружењем, али и неопходно претходно улагање у њихову конзервацију, презентацију и инфраструктурно опремање.

Заштита културних добара

Услови заштите непокретног културног наслеђа у овом Плану, односе се на опште одреднице (евидентиране карактеристике - специфичност насеља) и посебне услове очувања, одржавања и коришћења на основу којих је утврђено споменичко својство.
Услови заштите односе се на све категорије добара.
На утврђивање зона заштите непокретних културних добара у насељима и евидентирања зона са амбијенталним вредностима утицале су пре свега карактеристике првобитне матрице насеља, сачуваност првобитног система парцелације и регулације, улични профили, као и концентрација оригиналних објеката са очуваним аутентичним карактеристикама. Заштитом ових зона чувају се карактеристичне визуре и ведуте насеља.
Објекти профане архитектуре новијег доба и амбијенталне целине биће оцењивани у урбанистичким плановима тих насеља и ревитализовани у складу са принципима заштите и савременим потребама.

Сакрални објекти

Заштита сакралних објеката вршиће се применом следећих услова и мера:

- сву планску, урбанистичку и техничку документацију радити у складу са условима и мерама заштите непокретног културног добра, утврђеним од стране надлежне службе за заштиту културних добара,
- црква за заштићеном околином, као непокретно културно добро од изузетног или великог значаја, подлеже највишем степену заштите кроз примену конзерваторских мера и очување аутентичности карактеристичних елемената архитектуре, габарита, конструктивних и декоративних елемената екстеријера и ентеријера, карактеристичне материјализације (без примене савремених матетијала за обраду фасада) и мобилијара,
- за уређење порте потребно је урадити пројекат партерног, хортикултурног и пејсажног уређења по условима службе за заштиту природе и службе за заштиту споменика културе,
- као предуслов за конзервацију и потенцијалну реконструкцију извршити неопходна археолошка истраживања самог храма и околног простора,
- конзерваторско-рестаураторске радове у сликарству могу вршити само овлашћена лица, у складу са законом.

Објекти грађанске архитектуре

Објекти грађанске архитектуре штитиће се:

- очувањем карактеристичних елемената архитектуре, габарита, конструктивних и декоративних елемената екстеријера и ентеријера, карактеристичне материјализације и мобилијара;
- забраном радова који могу угрозити статичку стабилност објекта.

Објекти народног градитељства

Заштита објеката народног градитељства вршиће се применом следећих услова и мера:

- очувати постојећу парцелацију, волумен и изграђеност парцела,
- очувати постојећи хоризонтални и вертикални габарит објеката,
- очувати архитектонски облик и традиционалне грађевинске материјале којима су објекти грађени, а који ће се детаљно утврдити путем мера техничке заштите,
- очувати или реконструисати изворни изглед, стил, декоративне елеменате уз примену оригиналних материјала, на основу конзерваторских услова,
- у случају девастираних објеката, извршити рехабилитацију или замену објеката на основу сачуваних обликовних елемената и података,
- у непосредној близини споменика забранити изградњу објеката који својом архитектуром, димензијама, формом и функцијом деградирају споменичко својство заштићеног објекта,
- забранити радове који могу пореметити статичку стабилност објекта,
- за све радове у непосредној близини споменика неопходно је прибавити сагласност надлежног завода за заштиту споменика културе.

Просторне културно-историјске целине насеља

Заштита и уређивање просторне културно-историјске целине насеља, планираће се детаљно кроз израду урбанистичких планова за та насеља, применом следећих услова и мера:

- сву планску, урбанистичку и техничку документацију за ове целине радити у складу са условима и мерама заштите непокретног културног добра, утврђеним од стране надлежне службе за заштиту културних добара,
- потребно је очувати старе урбане матрице насеља, са карактеристичним урбаним елементима и регулацијама,
- очувати постојећу парцелацију, волумен и изграђеност парцела,
- очувати постојеће грађевинско-регулационе линије и принцип ивичног, традиционалног грађења тамо где је он очуван, као и ревитализовати принцип ивичне регулације,
- очувати архитектонске облике објеката са утврђеним својствима (вертикални и хоризонтални габарит, изгледи фасада, кровне масе), традиционалне материјализације (материјали за изградњу и обраду, кровни покривач, декоративни елементи); за све интервенције у простору, за које се прибавља грађевинска дозвола морају се прибавити мере техничке заштите које утврђује надлежни завод за заштиту споменика културе,
- посебним пројектом предвидети оживљавање и уређење простора центра насеља, по условима и мерама службе заштите,
- извршити рехабилитацију или замену новим објектима девастиране објекте и ремоделацију непримерених архитектонских форми; доградња постојећих објеката утврђиваће се у односу на валоризацију појединачних објеката,
- свако урбано санирање које би обухватало уклањање објеката са утврђеним својствима (архитектонско, амбијентално, историјско) мора се извршити уз претходне услове службе заштите,
- урбанистичко, комунално и хортикултурно опремање, уређење и одржавање јавних простора утврђиваће се у складу са условима службе заштите споменика културе,

- забрањује се извођење радова који могу угрозити статичку стабилност објекта.

У зонама нових амбијенталних вредности могуће је остварити већи опсег нове градње која би требало да се врши сходно општим мерама заштите.

Меморијални комплекси, споменици и спомен обележја

Заштита ових објеката вршиће се применом следећих услова и мера:

- споменичка подручја и објекте штитити у изворном, интегралном облику,
- дозвољене су урбанистичке интервенције у циљу регулације приступа спомен обележју, као и партерна решења заштићене зоне спомен обележја.

Студијом су идентификоване три категорије меморијалних целина, споменика и спомен обележја, односно одређени су објекти са очувањем:

- **обележја која се не могу заменити или дислоцирати** - односе се на сва спомен обележја која се налазе у оквиру просторно-културно-историјских целина, спомен обележја места догађаја, као и на надгробне споменике,
- **обележја која је могуће дислоцирати**, уколико се њима не обележава само место догађаја – односе се на све споменике, спомен бисте, спомен чесме, које имају уметничку вредност,
- **обележја историјских догађаја које је могуће заменити, али не и дислоцирати** – односе се на све споменике, а првенствено на спомен плоче којима су обележена места историјски значајних догађаја; ова обележја немају посебну уметничку вредност, или се налазе на објекту који је потребно заменити.

Археолошки локалитети

На свим констатованим археолошким налазиштима, која су утврђена у Плану, односно на археолошким налазиштима која су проглашена за непокретна културна добра и у њиховој заштићеној околини, као и у зони археолошких локалитета који су евидентирани као непокретности које уживају претходну заштиту, потребно је пре предузимања било каквих земљаних радова тражити од надлежног Завода посебне услове заштите. На овим локалитетима дозвољена је изградња инфраструктуре и извођење грађевинских радова само уз претходно прибављање појединачних мера заштите и обезбеђивање заштитних археолошких ископавања, праћења радова и адекватне презентације налаза.

Мере заштите археолошких налазишта укључују и археолошку контролу приликом земљаних радова већег обима у оквиру целе зоне обухваћене Просторним планом града Панчево и ван наведених локација и парцела на којима су евидентирани археолошки локалитети, што подразумева благовремено обавештавање надлежног завода за заштиту о планираним радовима.

Заштита евидентираних археолошких локалитета подразумева обавезу да се, у складу са Законом о културним добрима, у планску и урбанистичку документацију уграде услови и мере заштите утврђени од стране надлежног завода за заштиту културних добара.

Мере заштите и услови за коришћење и уређење на подручју заштићених зона

Мере заштите у заштићеној околини непокрених добара и евидентираних добара под претходном заштитом подразумевају да је:

- дозвољено урбанистичко, комунално и хортикултурно опремање, уређење и одржавање,
- потребно очувати постојећу уличну матрицу и карактеристике просторне организације,
- забрањено вршити радове који могу угрозити статичку стабилност непокретног културног добра,

- забрањено подизање објеката који архитектуром, габаритом или наменом могу угрозити споменик културе,
- забрањено складиштење отпадних и штетних материја,
- у случају земљаних радова обавезно археолошко праћење радова,
- у заштићеној околини проглашених археолошких локалитета дозвољена изградња инфраструктуре и извођење грађевинских радова, уз претходно прибављање појединачних мера заштите и обезбеђивање заштитних археолошких ископавања, праћење радова и адекватну презентацију налаза.

Поред општих и појединачних правила коришћења, уређења и заштите подручја датих овим Планом, која ће се примењивати кроз даљу разраду плана (урбанистички планови) у службама заштите и другим одговарајућим институцијама потребно је:

- формирати свеобухватну, потпуну и ажурну документацију (текстуално, нумерички и графички) како би се успоставио регистар непокретних културних добара који су заштићени, или које треба заштитити и за њих утврдило стање, као и одговарајуће мере заштите,
- припремати одговарајућу документацију, посебно за појединачне споменике које није могуће ефикасно заштитити мерама техничке заштите,
- преиспитати до сада коришћене критеријуме за вредновање и сврставање културних добара у појединачне категорије,
- израдити дугорочни програм заштите, систематског истраживања и проучавања укупног културно-историјског наслеђа, који ће бити основ за израду просторно-планске и пројектно-техничке документације,
- припремати и израђивати појединачне програме, планове и пројекте заштите, презентације и коришћења непокретних културних добара.

8. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЕКОЛОШКИХ КОРИДОРА

Планирање и уређење корита и обале коридора уз канале/водотокове:

очувати блиско - природну физигномију обала назначених канала и водотокова у што већој мери, а поплочавање и изградњу обала свести на најнеопходнији минимум;

обезбедити отвореност водотока по целој својој дужини (одстранити постојеће цевоводе). Уредити профил отвореног водотока са природоликим обалама чији нагиб не може бити већи од 45°;

очувати и унапредити вегетацију приобаља коридора са циљем одржавања континуираног појаса вишеспратног зеленила уз канал/водоток;

за сваку промену физиогномије обале и изградњу објеката тражити посебне услове заштите природе од Покрајинског завода за заштиту природе.

Забрањено је узурпирање заштитног појаса водотокова и канала (преоравање, садња високог зеленила и сл.). Заштитни појас канала/водотокова у ширини од најмање 8 m (у случају канала ДТД најмање 12 m), треба да има травну вегетацију која се одржава редовним кошењем и не може бити засенчен дрворедом.

Деонице ових водотокова/канала унутар насеља треба да постану саставни делови уређених зелених површина (парк, рекреативно подручје, заштитно зеленило). Смернице уређења обалног појаса:

минимално растојање будућих објеката треба да буде 20 m од обале, оптимално растојање је 50 m;

непосредно уз заштитну зону канализованог водотока планирати дечија игралишта, уређене зелене површине са клупама и спортске терене који не захтевају вештачку подлогу и осветљење (нпр. трим стаза);

обале одвојити од простора људских активности зеленилом висине 1-3 метара;

сама обала треба да има травну вегетацију, чија ширина мора бити у складу са водопривредним условима (појас потребан за одржавање канализованих водотокова), али не може бити ужа од 4 метра и не сме бити потпуно засенчена дрворедом. Обезбедити редовно кошење обала.

Забрањена је чиста сеча шумских појасева или заштитног зеленила са улогом коридора.
Очувату природну структуру рубног дела (присуство жбунасте и травне вегетације), а приликом обнављања планирати мешовитост у саставу са доминацијом аутохтоних врста.
За изградњу и реконструкцију објеката и инфраструктуре, као и за уређење простора за туризам/рекреацију, неопходно је тражити услове Покрајинског завода за заштиту природе.
Током планирања саобраћајница вишег реда (магистрални путеви и аутопут) у обухвату Плана, треба предвидети посебне прелазе за животиње на местима укрштања са еколошким коридорима на основу Правилника о специјалним техничко-технолошким решењима која омогућавају несметану и сигурну комуникацију дивљих животиња ("Службени гласник РС", бр. 72/10.).
Саобраћајнице у обухвату Плана треба да прелазе преко коридора водотокова и канала у облику мостова испод којих су обезбеђени пролази за животиње. Приликом изградње нових, односно обнављања старих мостова, неопходно је обезбедити пролазе за ситне копнене животиње са обе стране канала који одговарају потребама законом заштићених животињских врста. Простор испод моста треба да садржи хоризонталну површину изнад максималног нивоа воде који омогућује пролаз копнених животиња под мостом. Услове за прелазе и пролазе за животиње тражити од Покрајинског завода за заштиту природе.
Ради заштите ноћних врста угрожених од извора светлосног зрачења (који за многе од њих функционишу као светлосне клопке), није дозвољено директно осветљење еколошких коридора. Током планирања неопходног осветљења објеката или саме обале применити одговарајућа техничка решења у складу са еколошком функцијом локације (тип и усмереност светлосних извора, минимално осветљење у складу са потребама јавних површина).
Забрањено је садити инвазивне а током уређења зелених површина треба одстранити присутне самоникле јединке инвазивних врста и обезбедити редовно одржавање зелених површина.
Забрањено је одлагање ртпада и свих врста опасних материја у коридор. Канали/водотоци не могу бити пријемници непречишћених или делимично пречишћених отпадних вода.

ОПШТЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ БИОДИВЕРЗИТЕТА НАСЕЉА И АГРАРНИХ ПОВРШИНА

Обезбедити и одржати биолошку и предеону разноврсност станишта унутар агроекосистема очувањем и заштитом рубних станишта, живица, међа и екосистема са очуваном или делимично измењеном дрвенастом, жбунастом, ливадском или мочварном вегетацијом.
Неопходно је подизање вишеспратног заштитног зеленила око насеља према обрадивим површинама ради спречавања загађења насеља од последица активности у окружењу. Приликом подизања пољозаштитног зеленила са улогом вишефункционалног пуфер појаса неопходно је следеће:
постојеће и планиране површине заштитних појасева зеленила повезати у целовит систем зеленила;
фокусирати планирање заштитног зеленила на промену намене обрадивих површина слабијег квалитета (испод 4. класе);
учешће аутохтоних дрвенастих врста треба да буде најмање 50% ради очувања биодиверзитета аграрног и урбаног предела уз одговарајућу разноврсност врста и физиогномије, тј. спратовности дрвенасте вегетације заштитних појасева. Монокултуре евроамеричких топола не испуњавају функције заштитног зеленила;
избегавати коришћење инвазивних врста.
Предложене смернице унапређења јавног зеленила у грађевинском подручју насеља:

мерама заштите и уређења простора кроз намену површине размотрити могућности за повећање процента зелених површина, броја и разноврсности постојећих категорија зеленила и одредити параметре озелењавања на грађевинским парцелама у приватном власништву;
јавне површине под зеленилом одржавати у природном или блиско природном стању, са учешћем аутохтоних дрвенастих врста минимално 20% и оптимално 50% а примену четинарских врста (максимум 20%) ограничити само на интензивно одржаваним зеленим површинама са наглашеном естетском наменом (под локалним климатским условима лишћари имају значајан допринос у унапређењу кавалитета ваздуха и побољшању урбане климе);
за заштитни појас око локација намењених за рад и пословање применити што већи проценат аутохтоних врста;
избегавати примену инвазивних врста;
приликом изоловања функције саобраћаја у насељима, дуж фреквентних улица избегавати садњу врста са јестивим плодовима које би привукле животиње и повећале њихов морталитет, а јавне паркинг просторе равномерно покрити високим лишћарима.
Планско подизање зелених појасева уз постојеће и планиране саобраћајнице у обухвату Плана треба да се одвија у сарадњи са биолозима и стручњацима заштите природе: Обратити пажњу за озелењавање коридора високофреквентних саобраћајница чији зелени појас може функционисати по типу станишта "клопке" и угрожавати опстанак заштићених и строго заштићених дивљих врста, нарочито птице грабљивице.
Планирати одрживо коришћење травних површина ван грађевинског подручја за кошење и испашу; у складу са потребом очувања традиционалних културних вредности и развоја сеоског туризма. Препоручује се повезивање традиционалног коришћења простора са програмима Министарства пољопривреде (очување старих раса и сорти, обнова екстензивног сточарства и сл.).
Очуати квалитет и стабилност популације ловне дивљачи.
Далеководе и инфраструктуру на подручју изван насељених места потребно је изоловати и обележити тако да се на минимум сведе могућност електрокуције (страдања услед удара струје) и колизије (механичког удара у жице) летећих организама: Носаче изолатора изоловати пластичним навлакама; изолаторе поставити на носаче у положају на доле а жице обележити на упадљив начин.
На простору природног добра, еколошког коридора и у зони утицаја на станишта заштићених и строго заштићених врста није дозвољено планирање грађевинске зоне, упуштање непречишћених и недовољно пречишћених отпадних вода, складиштење опасних материја, нерегуларно одлагање свих врста отпадних материја, као и друге активности које имају потенцијално негативан утицај на наведена подручја.
Неопходна је изградња канализационе мреже насеља и решавање проблема изградње пречистача отпадних вода. Квалитет отпадне воде мора бити једнак или виши у односу на квалитет воде природног реципијента.
У циљу заштите квалитета животне средине као предуслова за очување биодиверзитета, поштовати следеће законске захтеве (чл. 9. Закона о заштити животне средине):
свака активност мора бити планирана и спроведена на начин којим проузрокује најмању могућу промену у животној средини,
начело предострожности остварује се проценом утицаја на животну средину и коришћењем најбољих расположивих и доступних технологија, техника и опреме;
природне вредности користе се под условима и на начин којима се обезбеђује очување вредности геодиверзитета, биодиверзитета, заштићених природних добара и предела.

непостојање пуне научне поузданости не може бити разлог за непредузимање мера спречавања деградације животне средине у случају могућих или постојећих значајних утицаја на животну средину.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ГЕО - И ПАЛЕО – НАСЛЕЂА

Током израде Плана и изградње објеката, треба имати у виду члан 99. Закона о заштити природе, којим је предвиђена обавеза извођача радова/налазача да пронађена геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др.) која би могла представљати заштићену природну вредност, пријави Министарству заштите животне средине, рударства и просторног планирања у року од осам дана од дана проналаска, и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе.

Коришћење, уређење и заштита природног добра

Коришћење природног добра не сме бити на штету очувања природних вредности, а коришћење природних ресурса мора бити зановано на принципима одрживог развоја.

Коришћење подручја је усмерено на следеће активности у области шумарства, ловства, научно-истраживачких и едукативних програма:

Стабло црне тополе "Populus nigra" и стабло беле тополе "Populus alba"

- ради очувања **стабла црне и беле тополе** забрањено је стабло сећи, оштећивати гране и предузимати било какве друге радње на стаблу које би угрозиле његовг опстанак, уз забрану паљења ватре или било каквих радњи испод самог стабла. Ревизија заштите овог стабла је у току. Предвиђа се да ће ово стабло остати под заштитом.

Стабло врбе и јасена

- ради очувања **стабала врбе и јасена** забрањено је стабла сећи, оштећивати гране и предузимати било какве друге радње на стаблима које би угрозиле њихов опстанак. Подраст испод оба стабла треба периодично уклањати како би се стабло несметано
  развијало. Ревизија заштите ових стабала је у току. Предвиђа се да ће стабла остати под заштитом, уз забрану паљења ватре и било каквих радњи испод самих стабала.

Станишта природних реткости

На основу стручних и научних публикација, теренских истраживања, као и према постојећој документацији Завода за заштиту природе утврђено је да се на овом простору налази већи број локалитета који представљају станишта природних реткости. У складу са Уредбом о заштити природних реткости (Сл. гласник РС, бр.50/93) на њиховим стаништима уважава се I степен режима заштите. У границама I степена заштите забрањује се коришћење природних богатстава и искључују сви други облици коришћења простора и активности, осим научних истраживања и контролисане едукације.

Подручја значајна за заштиту

На подручју града Панчева, посебно значајна подручја за очување природних вредности (нарочито фауне птица), су:

- Парк природе "Пољавица" између Банатског Брестовца и Омољице (површине 60,83 ha, стављен под заштиту 1995) и Споменик природе "Три стабла белог јасена код Долова" (под заштитом од 1999).
- Потамишја (нпр. остаци Јабучког и Глогоњског рита), Подунавља, дунавске аде: Штефанац, Чакљанац, Форконтумац, Ивановачка и Брестовачка ада и аутохтоне шуме.

- стабло црвенолисне букве и два стабла храста у Омољици.

Услови и мере за обзбеђење енергетске ефикасности изградње

Енергетска ефикасност изградње постиже се:

Изградњом пешачких и бициклистичких стаза како би се смањило коришћење моторних возила;

Подизањем уличног зеленила, ваншумског зеленила и пошумљавањем деградираних површина, смањиће се загревања тла и створиће се природни амбијент за шетњу и вожњу бицикла;

Пројектовањем и позиционирањем зграда према климатским аспектима, изложености сунцу и утицају суседних објеката, подизањем зелених кровова, као компензација окупираном земљишту;

Сопственом производњом енергије и другим факторима;

Изградњом објеката за производњу енергије из обновљивих извора енергије (коришћењем локалних обновљивих извора енергије) и изградњом даљинских или централизованих система грејања и хлађења.

Енергетска ефикасност изградње зграде обухвата следеће мере које се односе на:

Употреба пасивних соларних сиситема: максимално коришћење сунчеве енергије за загревање објекта (оријентација зграде према јужној, односно источној страни света), заштита од сунца, природна вентилација;

Омотач зграде (топлотна изолација зидова, кровова, подних површина; замена /санација прозора, ваздушна заптивност/непропустљивост, друге мере);

Систем грејања и припреме санитарне топле воде (замена/модернизација котлова и горионика, прелазак са прљавих горива на природни гас или даљинско грејање, замена/модернизација топлотних подстаница, регулација температуре, уградња термостатских вентила, делитеља топлоте/трошкова, мерача топлоте, друге мере);

Унутрашњу климу, која утиче на енергетске потребе, тј. систем за климатизацију, (комбинација свих компоненти потребних за обраду ваздуха, у којој се температура регулише или се може снизити, могућно у комбинацији са регулацијом протока ваздуха, влажности и чистоће ваздуха);

Унутрашње осветљење (замена сијалица и светиљки ради обезбеђења потребног квалитета осветљености).

Неке зграде и објекти, као што су историјски споменици, верски објекти, пољопривредне зграде, могу бити изузете из примене ових мера.

Мере за даље побољшавање енергетских карактеристика зграде не смеју да буду у супротности са другим суштинским захтевима, као што су приступачност, рационалност и намеравано коришћење зграде.

9.УСЛОВИ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСТУПАЧНОСТИ ПОВРШИНА И ОБЈЕКАТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ ЛИЦИМА СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА У ПРОСТОРУ

Овим Планом дају се услови за уређење и изградњу:

- површина јавне намене (јавних објеката или јавних површина за које се утврђује општи интерес) и
- изградњу објеката за јавно коришћење, за обезбеђивање несметаног кретања деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица (у даљем тексту: лица са посебним потребама у простору).

Површине и објекти јавне намене морају бити тако пројектовани и изведени да обавезно обезбеде приступачност особама са посебним потребама у простору (деци, старим, хендикепираним и инвалидним лицима). У објекте јавне намене убрајају се објекти локалне самоуправе, дечије станове, школе, амбуланте, апотеке, домови културе, библиотеке, спортски и рекреативни објекти, банке, поште, пословни

објекти, саобраћајни терминали и други објекти. При планирању и пројектовању јавних саобраћајних површина, пешачких стаза, пешачких прелаза, места за паркирање и друге површине у оквиру улица, шеталишта, скверова и игралишта по којима се крећу лица са посебним потребама, прилаз до објекта, хоризонталне и вертикалне комуникације у јавним и стамбеним објектима са 10 и више станова, морају се обезбедити услови за несметано кретање лица са посебним потребама у простору, у складу са Правилником о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица ("Службени гласник РС", бр. 18/97).

V. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

1.ОПШТА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

У циљу обезбеђивања реализације планских циљева потребно је одредити урбанистичке критеријуме и услове за изградњу и реконструкцију свих планираних садржаја. Општа правила грађења која важе за све целине и зоне дефинсане овим Планом су:

• Конструкцију објекта прилагодити осцилацијама изазваним земљотресом јачине **7°MSC** скале.

• За све објекте наведене у списку, као и за њихову непосредну околину (припадајуће парцеле) важе одредбе Закона о културним добрима ("Службени гласник РС", бр. 71/94,52/11-др.закон,52/11-др.закон,99/11-др.закон). За радове на тим објектима (адаптације, ревитализације, доградње, реконструкције и др.), сходно члановима 99-110 Закона о културним добрима, власници-носиоци права коришћења морају прибавити посебне услове – мере техничке заштите од стране Завода за заштиту споменика културе Панчево, као и да прибаве сагласност на пројектну документацију.

• За археолошке локалитете из списка, важе исте одредбе Закона о културним добрима, које обавезују власника да пре предузимања било каквих земљаних радова обезбеди посебне услове од Завода за заштиту споменика културе Панчево.

• Гробља, према Закону о културним добрима, уживају претходну заштиту, те се без посебне евиденције она третирају као заштићене целине.

• Спроводити мере и услове заштите природних и радом створених вредности животне средине у складу са Законом о заштити животне средине.

• Уколико се у току радова наиђе на природно добро које је геолошко-палеонтолошког или минеролошко-петрографског порекла (за које се претпостави да

има својство природног споменика), извођач радова је дужан да о томе обавести Завод за заштиту природе и да предузме све мере како се природно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица.

• При пројектовању и грађењу обавезно се придржавати одредби Закона о заштити од пожара („Сл. гласник РС”, бр. 111/09).

• Изградњу планираних објеката, чији капацитет прелази више од 50 лица, корисника објекта, вршити у складу са "Одлуком о утврђивању степена угрожености насељених места у граду Панчеву, са рејонима угрожености и одређеном врстом и обимом заштите у тим рејонима" и важећим техничким нормативима за склоништа.

• Објекти високоградње јавне и пословне намене морају се пројектовати и градити тако да особама са инвалидитетом, деци и старим особама омогућава несметан приступ, кретање, боравак и рад. Стамбене и стамбено-пословне зграде са десет и више станова морају се пројектовати и градити тако да се особама са инвалидитетом, деци и старим особама омогућава несметан приступ, кретање, боравак и рад.

• Објекат високоградње у зависности од врсте и намене, мора бити пројектован, изграђен, коришћен и одржаван на начин којим се обезбеђују прописана енергетска својства.

2.ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ

Пољопривредно земљиште се користи за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе осим у случајевима и под условима утврђеним Законом о пољопривредном земљишту, Просторним планом града и урбанистичким плановима, као и Основама заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта.

Обрадиво пољопривредно земљиште не може да се уситњава на парцеле чија је површина мања од 0,5 ha.

Пољопривредно земљиште које је одређено за грађевинско земљиште, до привођења планираној намени, може се дати у закуп до 5 година да се користи за пољопривредну производњу.

У свим катастарским општинама на територији града Панчева није извршено раздвајање државне и друштвене својине.

Град доноси Програм коришћења пољопривредног земљишта у државној својини којим располаже и управља држава преко Министарства пољопривреде.

Пољопривредно земљиште у државној својини даје се у закуп на основу годишњег Програма земљишта, уређења и коришћења пољопривредног земљишта физичким или правним лицима на период од 1-20 година и исто се земљиште не може дати у подзакуп.

Пољопривредно земљиште у државној својини не може се отуђити.

Пашњак се може привести другој култури само под условом да се тиме постиже рационалније и економичније коришћење земљишта.

Пашњаци у државној својини који су враћени селима, користе се у складу са Законом којим се утврђује враћање утрина и пашњака селима на коришћење.

Коришћење пашњака у државној својини који су враћени селу на коришћење регулисани су Законом о враћању пашњака и утрина.

Пољопривредно земљиште у државној својини може се дати на коришћење, без плаћања накнаде, образовним установама – школама, стручним пољопривредним службама и социјалним установама (највише до 100 ha) и високообразовним установама – факултетима и научним институтима чији је оснивач држава и установама за извршење кривичних санкција (највише до 1000 ha), уз сагласност Министарства.

2.1. ОБЈЕКТИ ЗА ПОТРЕБЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОМАЋИНСТВА, САЛАШИ

На пољопривредном земљишту могућа је изградња **објеката пољопривредних газдинстава-салаша**, који садрже објекте намењене породичном становању и објекте намењене пољопривредној производњи.
Под салашима и њиховим простором подразумева се ангажована површина на подручју атара насеља на којој ће се одвијати специфична и разноврсна пољопривредна производња у области повртарства, воћарства, виноградарства и нарочито сточарства (фарме и производња за сопствене потребе).

Производња ће се одвијати на посебно уређеном простору, што подразумева издвајање просторних целина за башту са воћем и лозом, економско двориште са капацитетима за смештај ратарских култура и механизације, простор за изградњу објеката за смештај стоке са уређеним делом за одлагање стајњака, као и простор за изградњу стамбеног објекта, и др.
Простори који не садрже било који од наведених садржаја пољопривредне производње, а имају стамбени објекат не могу се сматрати салашем. Као пратећа функција у оквиру салаша могу се дозволити туристички садржаји.

Услови за избор локација намењених салашарском виду производње

- изградња салаша дозвољава се на парцелама индивидуалних пољопривредних произвођача у виду изградње нових салаша или доградње и адаптације постојећих салаша,
- не дозвољава се изградња нових салаша на просторима коридора планираних инфраструктурних капацитета који су дефинисани важећом просторно планском документацијом, на просторима специјалне намене и просторима заштићених делова природе и заштићених културних добара,
- просторних органичења у смислу максималне величине површине ангажоване за салашарску производњу нема; Минимална величина парцеле за изградњу новог салаша је 5000 m□.

Услови за изградњу објеката и просторну организацију салаша
- грађевински објекти морају бити удаљени од јавних саобраћајница у складу са одредбама Закона о саобраћају,
- препоручује се да грађевински објекти буду изграђени од чврстог материјала и да буду приземни (са подрумом),
- препоручује се просторно раздвајање стамбеног и економско дела салаша, а нарочито објеката намењених сточарској производњи, као и подизање заштитног зеленила,
- ниво опремљености простора биће усклађен са могућностима дате локације и могућностима власника да финансира изградњу и опремање објеката и простора.

Висок ниво опремљености салаша подразумева:
- изграђен приступни пут са чврстом подлогом,
- подигнуту ограду око грађевинског дела салаша,
- обезбеђено снабдевање питком водом и изграђеност одговарајућих водоводних инсталација у стамбеном објекту и објектима сточарске производње,
- регулисање одвођења отпадних вода,
- просторно разграничење стамбеног и баштенског дела од дела намењеног сточарској производњи,
- уређен простор за одлагање чврстог дела сточног отпада,
- изграђен објекат за прикупљање осоке,
- поплочан дворишни плато стамбеног дела и дела намењеног за сточарску производњу.

За потребе пољопривредног домаћинства, на салашу, дозвољена је изградња:

- породичног стамбеног објекта;
- помоћног објекта уз стамбени објекат (гаража за путничко возило, остава хране за сопствене потребе, сушница, пушница, подрум, ограда, водонепропусна септичка јама и сл.);
- економског објекта (стакленик, сточна стаја, ђубриште, пољски wc и сл.);
- помоћног објекта уз економски објекат (магацин хране за животиње, магацин пољопривредних производа, објекат за смештај пољопривредне мехнизације и сл.);
- два пословна објекта (објекат за храну, пиће и смештај за потребе организовања туристичке понуде на салашу, само ако постоји и пољопривредна производња на салашу);
- објеката/површина за спорт и рекреацију (за сопствене потребе или за потребе организовања туристичке понуде, само ако постоји и пољопривредна производња на салашу);
- складишног објекта (објекат за складиштење пољопривредних производа за сопствене потребе: поврћа, воћа, житарица, производа животињског порекла и сл.);
  - Дозвољена је изградња **помоћних објеката** уз стамбени објекат, као што су: гаража за путничко возило, остава хране за сопствене потребе, сушница, пушница, подруми, ограде, водонепропусне септичке јаме и сл. Дозвољена је изградња више помоћних објеката уз стамбени објекат, у складу са потребама пољопривредног домаћинства. Максимална спратност помоћног објекта уз стамбени објекат је П. Дозвољена је изградња засебног објекта-подрума, који може бити укопан или полуукопан, уколико то хидролошки услови дозвољавају. Минимална удаљеност помоћног објекта од породичног стамбеног објекта и суседне парцеле је 5,0 m.
  - Парцеле се могу ограђивати транспарентном оградом висине максимално 2,2 m. Ограда и стубови ограде се постављају на удаљености од минимум 1,0 m од међне линије.
  - Водонепропусна септичка јама гради се на минимум 3,0 m од свих објеката и од границе суседне парцеле.
  - Дозвољена је изградња **економских објеката**: стаје, ђубришта, пољски wc, стакленици, пластеници, објекти намењени ратарској, повртарској, воћарско-виноградарској, рибњачкој, сточарској и осталим видовима пољопривредне производње (напр. гајење: пужева, печурака, цвећа и сл.). Није дозвољена изградња економског објекта ако се не гради или не постоји на парцели породични стамбени објекат. Дозвољена је изградња више економских објеката, у складу са потребама пољопривредног домаћинства. Максимална спратност економског објекта је П. Минимална удаљеност економског објекта од породичног стамбеног, односно пословног објекта је 20,0 m а од суседне парцеле удаљеност је минимум

  - 10,0 m. Минимална удаљеност економског објекта: стаје, ђубришта, пољског WC-а од бунара је 25,0 m.
  - Дозвољена је изградња **помоћних објеката уз економски објекат**: магацин хране за животиње, магацин пољопривредних производа, шупа за смештај пољопривредне мехнизације и сл. Дозвољена је изградња више помоћних објеката, у складу са потребама пољопривредног домаћинства. Максимална спратност помоћног објекта је П+Пк. Минимална удаљеност помоћног објекта од породичног стамбеног објекта је 6,0 m, а од суседне парцеле минимална удаљеност је 5,0 m.
  - Дозвољена је изградња два **пословна објеката**: објекти за пружање услуга хране, пића и смештаја, за потребе организовања туристичке понуде на салашу, само ако постоји и пољопривредна производња на салашу.

Дозвољена је изградња више пословних објеката. Максимална спратност пословног објекта је П+1+Пк. Минимална удаљеност пословног објекта од породичног стамбеног објекта и од границе суседне парцеле је 5,0m а од економског објекта удаљеност је минимум 20,0 m.

- Дозвољена је изградња **објекта/површина за спорт и рекреацију** за сопствене потребе или за потребе организовања туристичке понуде, само ако постоји и пољопривредна производња на салашу. Максимална спратност објекта је П+Пк. Минимална удаљеност објекта/површине од породичног стамбеног објекта и од границе суседне парцеле је 5,0 m а од економског објекта минимална удаљеност је 20,0 m.
- Дозвољена је изградња **објеката за складиштење пољопривредних производа** за сопствене потребе: поврћа, воћа, житарица, производа животињског порекла и сл. Дозвољена је изградња засебног објекта-подрум пића, који може бити полуукопан или укопан, уколико то хидролошки услови дозвољавају. Максимална спратност објекта је П+Пк, односно у зависности од усвојеног технолошког поступка складиштења. Минимална удаљеност објекта од породичног стамбеног објекта и од границе суседне парцеле је 5,0 m.
-

У потезу Гроцка - КО Омољица, постоји зона изграђених салаша.

2.2. ВОЋАРСКО-ВИНОГРАДАРСКЕ КУЋИЦЕ

На парцели плодног земљишта која је према начину коришћења сврстана у културу воћњак, односно виноград, дозвољена је изградња воћарско-виноградарске кућице, бунара, пољског wc и оставе за смештај воћа, уз обезбеђивање следећих услова:

У планираним воћарско-виноградарским зонама поштоваће се следећа правила уређења и изградње:
- површина нових парцела, на којима ће се градити воћарско-виноградарски објекти, износи мин. 1000 m^2,
- облик парцеле треба да је, по правилу, правоугаони,
- парцеле на којима постоје изграђени воћарско-виноградарски објекти могу се задржати у постојећим границама,
- најмање 70% површине парцеле мора се користити као воћњак или виноград,
- површина воћарско-виноградарског објекта износи макс. 25,0 m^2 (затворени део објекта). Дозвољена је изградња надстрешница, лођа, трема, пергола испред и у склопу објекта, с тим да тада укупна површина објекта износи највише 30 m^2,
- спратност објекта је приземље (код нагнутих терена могућа је изградња подрума),
- висина објекта треба да је макс. 4,0 m до слемена,
- Уз воћарско-виноградарску кућицу дозвољена је изградња и оставе за смештај воћа,

максималне површине 100,0 m2 и спратности П; мин. удаљеност објекта од границе суседне парцеле је 1,0 m а од воћарско-виноградарске кућице и суседовог објекта 10,0 m. Дозвољена је изградња засебног објекта-подрум пића, који може бити полуукопан или укопан, уколико то хидролошки услови дозвољавају.

• Парцеле се могу ограђивати транспарентном или живом оградом.
- објекат градити од природних материјала, са косим кровом без надзитка,
- препоручује се да ограда око парцеле буде од живице, максималне висине 1,40m.

Зона изграђених објеката виноградарске куће, налази се уз дунавски насип у Маријином пољу Ко Иваново.

2.3. ОБЈЕКТИ ЗА ПОТРЕБЕ ПРИМАРНЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ

Избор локације за изградњу пољопривредног радног комплекса (са објектима за потребе примарне пољопривредне производње, за потребе складиштења и прераде пољопривредних производа) треба извршити након потпуне анализе природних одлика (рељефа, педолошких, геолошких, метеоролошких и хидролошких карактеристика), као и других услова (близина и могућност прикључења на јавни пут и осталу инфраструктуру, утицај на окружење и животну средину и др). Такође, при избору локације за изградњу неопходно је водити рачуна о квалитету земљишта и где год је то могуће објекте лоцирати на земљиштима слабијих бонитетних карактеристика. Парцеле се могу ограђивати транспарентном оградом, висине макс. до 2,2 m. Ограда и стубови ограде се постављају на удаљености од минимум 1,0 m од међне линије.
Пољопривредни радни комплекс мора бити комунално опремљен најмање са: приступним путем ширине мин. 3,5m, унутрашњим саобраћајницама, санитарном и водом за потребе производње, унутрашњом канализационом мрежом и електричном енергијом.
Услови за изградњу нових пољопривредних радних комплекса, као и за реконструкцију постојећих, односно услови за изградњу и реконструкцију објеката за потребе пољопривредне производње, издаваће се на основу Урбанистичког пројекта израђеног на основу смерница из овог плана уз прибављање услова надлежних организација и јавних предузећа у чијој је надлежности њихово издавање.
За потребе пољопривредног радног комплекса дозвољена је изградња:
- стакленика и пластеника,
- објеката за гајење печурака,
- рибњака,
-објекти за сточарску производњу- фарме - објеката за узгој животиња (живине, ситне/крупне стоке, пужева и др.),
- комплекса за примарну прераду и складиштење пољопривредних производа (силоси, хладњаче, кланице),
- машинских паркова.
Индекс заузетости парцеле је макс. 40% (са саобраћајницама макс. 70%).У оквиру комплекса неопходно је обезбедити мин. 30% озелењене површине.

Стакленици и пластеници

На пољопривредном земљишту је дозвољена изградња или постављање стакленика и пластеника,
Парцеле се могу ограђивати транспаретном оградом висине максимално 2,20 м.
Ограда и стубови ограде се постављају на удаљености од минимум 1,0 м од међне линије.

Комплекси за гајење печурака

Изградња ових комплекса и објеката је усмерена на мање квалитетном земљишту а у складу са нормама и правилницима који регулишу ову област. Минимална удаљеност свих објеката од суседних парцела је 10,0m. Максимална спратност објеката је П, са изградњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају.

Рибњаци

За подизање **рибњака** на обрадивом пољопривредном земљишту потребна је сагласност Министарства за пољопривреду уз следеће основне техничке услове:

- границе рибњака морају бити означене видљивим ознакама,
- рибњак мора да располаже уређајима за упуштање и испуштање воде, уређајима за регулисање нивоа воде, као и уређајима који спречавају пролаз риба, рибље млађи и икре у или из рибњака,
- рибњак мора бити заштићен од поплава;
- за уклањање смећа и штетних отпадака из рибњака мора постојати уређено место или изграђен технички уређај, који онемогућава загађење рибњака и његове околине;
- уколико је могуће рибњак треба да буде ограђен.

Избор локације за изградњу рибњака вршити након претходних анализа расположивих
количина и квалитета воде, која ће се користити за пуњење рибњака. Приликом изградње одвојити окна по категоријама у складу са технологијом производње: младичњаке, товилишта и зимовнике. У саставу рибњака морају да постоје уливно-изливни објекти, уставе, аератори, хранидбене платформе и насипи који спречавају продор спољних вода у комплекс рибњака. У оквиру техничког дела неопходно је обезбедити посебну
просторију за ветеринарске прегледе и дневно праћење здравственог стања и прираста
популације. Минимална удаљеност објеката од суседних парцела је 3,0m а максимална
спратност је П+Пк.

Објеката за сточарску производњу

Фарма[5] може да се гради на:

- локацији која се налази на подручју и у зони која, у зависности од врсте и броја животиња, као и еколошких услова не угрожава, нити би била угрожена од стамбених и других објеката у ближој или даљој околини,
- компактном земљишту које не сме бити подводно и које мора имати добре отоке атсмосферских вода,
- локацији која се налази изван зоне која може бити угрожена поплавом и клизањем терена.

Изградња и реконструкција објеката пољопривредне производње (фарме) који се, због величине капацитета или специфичне технологије производње, не могу градити у насељу, вршиће се имајући у виду и следеће услове за избор локације:

- објекте треба лоцирати на мање квалитетним типовима земљишта, а уколико ово није могуће према предностима осталих локационих фактора,
- одређена ограничења могу представљати рељефне и микрорељефне карактеристике, што се посебно односи на изградњу већих сточарских капацитета са неопходним додатним површинама и економским двориштима.
- производно-сточарске капацитете градити у близини ливада и пашњака, како би се створили услови за комбиновану исхрану на слободним просторима и у затвореним објектима,
- код изградње објеката сточних фарми мањег капацитета предност имају локације уз локалне и атарске путеве, у близини насеља, како би се могао обезбедити прикључак на постојећу насељску инфраструктуру (пут, електро-енергетска мрежа, водоводна мрежа...),
- основни услов при избору локације је могућност трајног решења прихватања и одвођења сувишних површинских и подземних вода; предност у овом смислу

[5] Фарма, према Правилнику о ветеринарско-санитарним условима објеката за узгој и држање копитара папкара, живине и кунића ("Службени гласник РС", бр. 81/06) јесте газдинство у коме се држи или узгаја 20 и више грла копитара, папкара (20 и више грла говеда, 100 и више грла свиња, 150 и више грла оваца и коза) или 350 и више јединки живине и кунића.

имају локације у непосредној близини мелиоративних канала, јер ће се тако постићи боље одвођење сувишних вода са уређене површине комплекса.

Фарма мора да буде изграђена тако да омогући одговарајуће микроклиматске и зоохигијенске услове зависно од врсте животиња.

Круг фарме мора да:

- буде довољно пространа, да одговара капацитету, броју и величини изграђених објеката како би се обезбедила њихова функционална повезаност и међусобна удаљеност;
- има улаз који је контролисан или под надзором и на којем се обавезно води евиденција о уласку и изласку људи, животиња и возила из круга фарме;
- буде ограђен оградом која спречава неконтролисан улазак људи и животиња;
- буде уредно и редовно одржаван.

Путеви (спољни и унутрашњи) морају да испуњавају следеће услове:

- прилазни путеви и путеви у кругу фарме морају да буду довољно широки и изграђени од чврстог материјала или морају да имају подлогу од шљунка;
- испред сваког објекта на фарми мора бити бетонирана или асфалтирана површина за лакше кретање возила;
- путеви у кругу фарме морају бити погодни за чишћење и прање, а уз њих мора да се налази довољан број хидраната и сливника;
- путеви који се користе за довоз животиња, хране за животиње, чистих простирки и опреме не смеју да се укрштају са путевима који се користе за одвоз стајског ђубрива, отпадних вода и лешева животиња.

Такође фарма мора бити снабдевена довољном количином воде за пиће из јавног водовода или сопственог бунара, која мора бити контролисана и мора да испуњава стандарде прописане за пијаћу воду.

За прање објеката и путева може се користити и вода која не испуњава прописане стандарде за пијаћу воду.

Одвођење отпадних вода вршиће се тако што ће се:

- атмосферске воде уливати у канализацију или у природни реципијент без пречишћавања,
- отпадне воде које настају током производног процеса или прања објеката и опреме обавезно сакупљати у водонепропусне испусте и пречишћавати пре испуштања у природне реципијенте;
- одвод отпадне воде на обрадиве површине мора бити у складу са прописима којима се уређује заштита животне средине;
- фекалне воде сакупљати у одвојене септичке јаме или испуштати у канализацију.

Простор за одлагање и збрињавање стајског ђубрива из објекта мора бити смештен, односно изграђен тако да се спречи загађивање околине и ширење узрочника заразних болести животиња и људи, насупрот правцу главних ветрова и мора да буде удаљен најмање 50 m од објекта за узгој животиња.

Фарма са више од 100 условних грла копитара и папкара мора да има одвојен колски и пешачки улаз.

На колском и пешачком улазу морају бити изграђене дезинфекционе баријере димензија 6,0 x 3,0 x 0,25 m и 1,0 x 0,5 x 0,05 m и испуњене воденим раствором дезифицијенса.

Дезинфекционе баријере морају бити изграђене на начин који омогућава њихово чишћење и прање, као и испуштање раствора кроз дренажни отвор.

На фарми мора да се обезбеди и простор, односно просторија за смештај, сортирање и складиштење хране за животиње.

Објекти намењени преради и финалној обради производа пољопривреде

У ове објекте се сврставају објекти у којима се прерађују примарни производи биљног и животињског порекла (прерађивачи воћа, поврћа, шумских плодова, мешовитог биља, млека, меса). Поред наведених, у ове објекте се могу сврстати и

објекти за занатске производе (производи од сирка, трске, вуне и др.). Услови за изградњу ових објеката су:

- могу се градити на земљиштима лошије бонитетне класе, као и планираним радним зонама или на појединачним парцелама у атарима;
- поред производних капацитета, унутар комплекса могуће је планирати и пословне, услужне и снабдевачке садржаје;
- морају имати прилазни пут са тврдом подлогом мин. ширине 5,0 m до мреже јавних путева;
- морају бити снадбевени инсталацијама неопходним за производни процес;

- отпадне воде се морају пречистити пре испуштања у природне реципијенте;
- неорганski отпад мора се одвозити на одговарајуће депоније, а органски на даљу прераду.

Поред ових услова, објекти кланица, хладњача, као и објекти за обраду, прераду и ускладиштење производа животињског порекла, намењених за јавну потрошњу или за извоз морају да испуњавају и посебне услове.
Објекти већег обима производње (индустријски објекти) треба да се граде ван насељеног места, удаљени од стамбених објеката и не смеју да угрожавају или да буду угрожени од других објеката који евентуално врше загађивање ваздуха.

Објекти мањег обима производње (занатски објекти) за прераду и складиштење меса, производа од меса, млека и производа од млека и меда намењених за јавну потрошњу могу бити лоцирани у атара и у насељу, само под одређеним условима (у складу са Службени гласник СФРЈ 53/89 и РС 11/2008).

Комплекс индустријских објеката, који се обавезно граде у атару (ван насељских места) сачињавају земљиште, производне зграде и пратећи објекти који служе потребама производних објеката.
Површина комплекса мора да обезбеди функционалну повезаност објеката, као и довољну удаљеност чистог и нечистог дела комплекса.
Индустријски комплекс мора бити ограђен одговарајућом оградом и уређен тако да поред површина под зеленилом (мин. 30%) све остале површине буду поплочане (бетон или асфалт).
Улази и излази из комплекса морају бити контролисани.
Такође је потребно поштовати следеће услове:

- прилазни путеви и путеви у комплексу морају бити прописане ширине и имати квалитетан застор; чисти и нечисти путеви се не смеју међусобно укрштати,
- објекти се морају снабдевати водом из насељских водовода или из сопствених бунара. Квалитет воде мора да испуњава услове прописане за воду за пиће,
- отпадне воде из објекта (атсмосферска, отпадна и фекална канализација) одводиће се – атсмосферске воде у канализацију или природни реципијент без пречишћавања; отпадне воде у насељску канализацију са предходном примарном обрадом (одмашћивање, грубо таложење и хлорисање) или ће се уливати у главни одвод насељског система, пре пречишћавања отпадних вода; фекална канализација ће се уливати, после примарне обраде, у главни одвод насељске канализације, али пре уређаја за пречишћавање,
- уређење и опремање објеката, као и њихов размештај унутар комплекса, вршиће се на основу Правилника и техничке документације.

Машински паркови

У овим комплексима дозвољена је изградња објеката за смештај свих видова пољопривредне механизације, радионице за оправку возила сопственог возног парка, објекти за складиштење, сушење и чување пољопривредних производа

биљног порекла, ђубрива и др. репроматеријала, евентуално станице за снабдевање горивом за сопствене потребе и други слични објекти у функцији пољопривредне производње.
Објектима за смештај пољопривредне механизације сматрају се затворени простори и надстрешнице у којима се смешта механизација (возила, машине, прикључни уређаји и др), као и пољопривредни алати и опрема ради чување и одржавања. Минимална удаљеност ових објеката од границе суседне парцеле је 10,0m. Минимална удаљеност станице за снабдевањем горивом за сопствене потребе од границе парцеле и од других објеката у складу са саобраћајним прописима и прописима из области заштите животне средине. Максимална спратност објеката је П, са изградњом подрума, уколико то хидролошки услови дозвољавају.

2.4. ИФРАСТРУКТУРНИ ОБЈЕКТИ

Противградне станице

У току сезоне одбране од града из противградних станица се испаљују противграднеракете, које спадају у 1. категорију експлозивних материја. Изградња других нових објеката на одстојању мањем од 100m од противградне станице могућа је само по обезбеђивању посебне сагласности и мишљења Републичког хидрометеоролошког Завода Србије.
Минимална површина за изградњу противградне станице треба да буде око 10x10 m. Објекат градити од чврстог стандардног материјала. Висина објекта је до 2,0 m и на њега се поставља громобранска заштита. Око објекта поставити ограду минималне висине 2,0 m.

Антенски стубови

На пољопривредном земљишту могућа је изградња самостојећих појединачних стубова и постављање телекомуникационих уређаја за потребе телекомуникација, на основу услова грађења за телекомуникациону инфраструктуру из овог Плана.

Пратећи садржаји јавног пута

У појасу уз државне и остале путеве могуће је градити пратеће путне садржаје (бензинске и гасне станице, мотеле, угоститељске објекте и остало) уколико постоје инфраструктурни, комунални и остали услови. Микролокација пратећег садржаја утврђује се уз примену смерница за одабир микролокалитета. За основни садржај (станица за снабдевање горивом - ССГ):
• 60 m ширина фронта парцеле,
• 30 m дубина парцела.
За основни и додатни садржаји (ССГ, сервис, перионица, мотел и др.):
• 1,5 – 3,0 ha површине за смештање свих потребних садржаја,
• придржавање прописаних удаљености од раскрсница и укрштаја са другим инфраструктурним системима.
У зависности од ранга државног или локалног пута објекти се граде на удаљености (ЗОЈП чл.1 и чл.29):
• 10 m од спољне ивице земљишног појаса државног пута II реда,
• 5 m од спољне ивице земљишног појаса локалног пута.
Уз јавне путеве се могу градити и пословни објекти, објекти за смештај пољопривредне механизације, складиштење и прераду пољопривредних производа. На државне путеве ове садржаје препоручљиво је координисано везивати, преко сервисне саобраћајнице, са периодичношћу од мин. 400 m између прикључака. Сви наведени садржаји уз јавне путеве заједно са сервисним саобраћајницама реализују се на основу плана детаљне регулације. Уколико је у питању реконструкција постојећих објеката иста се може дозволити на основу Урбанистичког пројекта.

Спратност наведених објеката може бити макс. П+1+Пот.
Аутобуска стајалишта се могу градити уз све путеве у облику сепарисаних ниша и са елементима који обезбеђују безбедан трансфер путника и одвијање динамичког саобраћаја и у складу са рангом пута на којем се граде.
Индекс заузетости парцеле са саобраћајницама је макс. 70%. У оквиру комплекса неопходно је обезбедити мин. 30% озелењене површине.

2.5.ПОВРШИНЕ ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈУ МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА

Одобрење за **експлоатацију минералних сировина** (глине, шљунка, песка, тресета, камена и др.) и одлагање јаловине, пепела, шљаке и других опасних и штетних материја на пољопривредном земљишту, као и изградња рибњака на обрадивом пољопривредном земљишту може да се изда ако је претходно прибављена сагласност Министарства заштите животне средине, рударства и просторног планирања..
Пољопривредно земљиште које је коришћено за експлоатацију минералних сировина или за друге намене које немају трајни карактер приводи се одговарајућој намени, односно оспособљава за пољопривредну производњу по пројекту о рекултивацији пољопривредног земљишта који је корисник дужан да приложи уз захтев за издавање одобрења за експлоатацију минералних сировина.
Пројекат рекултивације садржи нарочито поступак скидања и чувања хумусног слоја, поступак биолошке рекултивације пољопривредног земљишта, рокове извођења појединих фаза биолошке рекултивације, динамику привођења земљишта пољопривредној производњи, хидротехничке радове којима се успоставља првобитни водни режим у земљишту, поступак и рок испитивања опасних и штетних материја у рекултивисаном земљишту.
Експлоатација глине ради израде разних врста опеке, заснивање расадничке производње шумског биља, узимање земљишта у закуп за изградњу привремених објеката, чија
дозвола за градњу траје од три до десет година, на пољопривредном земљишту може да се врши по претходно прибављеном одобрењу надлежног органа Града, на основу прибављене сагласности Министарства.
Одобрењем се утврђује обавеза и начин привођења првобитној намени, односно оспособљавања тог земљишта за пољопривредну производњу, као и поступак и рок привођења и испитивање опасних и штетних материја у земљишту.

Простори и објекти у функцији експлоатације природних ресурса (сировинска основа)

Простори, објекти и постројења која служе за експлоатацију минералних сировина (глина, шљунак, песак, тресет, термалне и минералне воде, нафта, гас) планирају се на основу
решења надлежног министарства за енергетику (Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине) и Града.
Уколико се планирани простор за експлоатацију минералних сировина налази на пољопривредном земљишту, одобрење за експлоатацију се мора прибавити и од Министарства за пољопривреду.
Експлоатацији минералних сировина се може приступити тек након извршених радњи и из поштовање процедуре за отварање копова дате Законом о рударству и Законом о пољопривредном земљишту, као и ускладу са свим другим релативним законима и прописима.

Узгајалишта дивљачи са пратећим садржајима

Оваква врста објеката може се формирати по принципу салаша.Уколико се граде на пољопривредном земљишту минимална парцела комплекса је 1,0 ha, или се задржава постојећа парцела, поштујући прописане услове закона о пољопривредном земљишту.

Максимални степен заузетости парцеле је 70%.
Минимална удаљеност објеката од суседне парцеле је 10,0m.
Максимална спратност објеката је П+Пк са изгардњом подрума, уколико то хидролошки
услови дозвољавају.

Парцеле се могу ограђивати транспарентном оградом висине максимално 1,60 m. Ограда и стубови ограде се постављају на удаљености од минимум 1,0 m од међне линије. Комплекс мора бити минимално комунлано опремљен: приступни пут, санитарна вода, електроинсталације, водонепропусна септичка јама и др.

Обновљиви извори за производњу електричне енергије

Услови за изградњу алтернативних извора за производњу електричне енергије (биомаса, биогас, ветроелектране, термоминералне воде, сунчева енергија):

На просторима на којима постоје повољни услови за коришћење енергије ветра могуће је постављање ветрогенератора уз обавезну израду урбанистичког плана (план детаљне регулације) за изворе који *ће* служити за општу употребу, тј. који *ће* бити укључени у јавни електроенергетски систем;

- **Обезбедити прикључење на 110(400) kV, односно 20 kVмрежу; Кроз комплекс електроенергетску мрежу градити подземно;**
- **Могуће је градити у атару на пољопривредно земљишту.**

За остале обновљиве изворе за производњу електричне енергије, за изворе који *ће* служити за општу употребу, тј. који *ће* бити укључени у јавни електроенергетски систем, такође је обавезна израда урбанистичког плана (план детаљне регулације)

За сада су испитана подручја у КО Долово (потез Чибук и Бела Анте) и подручја у КО Старчево. Ова подручја представљају потенцијална подручја за изградњу Ветропарка, односно ветрогенератора.

За изворе који *ће* служити за сопствену производњу, појединачни ветрогенератори:
Стуб на који се поставља ветрогенератор, градити као слободно-стојећи у складу са законским условима и прописима који важе за изградњу таквих објеката;
- Електроенергетску мрежу која повезује ветрогенератор са потрошачем градити подземно.

3.ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ШУМСКОМ ЗЕМЉИШТУ

Шумско земљиште, као добро од општег интереса, користи се за шумску производњу и не може да се користи у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним Законом о шумама

- ако су објекти у функцији шумске привреде (објекти за одржавање и експлоатацију шума),
- ако се ради о објектима инфраструктуре,
- ако се ради о приступним саобраћајним и паркинг површинама,
- ако су то објекти у функцији туризма (и ловног туризма), спорта, рекреације.

- Шумске саобраћајнице и објекти у функцији шумске привреде

Висина-спратност објекта може бити **максимално П+1**.

Материјал који се користи за градњу ових објеката мора бити прилагођен шумском - природном окружењу.

За изградњу свих објеката неопходна је израда Урбанистичког пројекта.

На шумском земљишту могу се просецати шумски путеви и градити други објекти који служе газдовању шумама и којима се обезбеђује унапређивање у коришћењу шума, као и код спровођења комасације и арондације.

Крчење шума (чиста сеча) може да се врши и у другим случајевима када то захтева општи интерес утврђен на основу закона (изградња планиране инфраструктуре-водова, и др.).

Шуме и шумска земљишта у државној својини не могу да се отуђују, осим у случају арондације и комасације и у случајевима утврђеним Законом о шумама.

Шуме и шумско земљиште у државној и друштвеној својини не могу да се дају у закуп, сем у случају када се тиме обезбеђује њихово рационалније коришћење, под условима одређеним у општем акту предузећа које газдује тим земљиштима.

Шумско земљиште у државној и друштвеној својини не може се користити за изградњу.

- На шумском земљишту у државној својини које је дато у закуп, не може се вршити изградња.
- Ложење отворене ватре у шуми (шумски радници, туристи и др.) могуће је само на одређеним и обезбеђеним местима
- Објекти са отвореном ватром (циглане, кречане) и постројења за механичку прераду дрвећа могу се лоцирати (у складу са Законом о шумама), на удаљености већој од 200 m од ивице шуме.

Изградња планираних туристичких, угоститељских и здравствених комплекса, као и објеката који су у функцији гајења и лова дивљачи, производње и прикупљања гљива и лековитог биља и др., градиће се на основу урбанистичког пројекта.

Посебна правила уређења ловишта

У ловиштима предвидети:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а градити их од природних материала и уклопити у природни амбијент ловишта;
- ограђивање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи; изградњу ловно-производних објеката;
- подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи. Подизањем једногодишњих или вишегодишњих засада на мањим површинама у ловишту створити услове који ће пружити уточиште, заклон и исхрану дивљачи. Једногодишње ремизе заснивати од различитих група једногодишњих биљака (легуминоза, влатастих трава или коренасто-кртоластих биљака). Вишегодишње

ремизе подизати од мешовитих вишеспратних дрвенастих врста у зависности од услова средине. Вишегодишње ремизе ће сем стварања бољих услова за заштиту дивљачи,

- имати економску функцију (кроз пласман дрвне масе) и већу концентрацију дивљачи на малом простору;
- изградњу пролаза за ниску и крупну ловну дивљач у оквиру саобраћајне инфраструктуре ради стварања еколошких коридора за њихово кретање.

Инфраструктурни објекти

<u>Антенски стубови</u>

На шумском земљишту могућа је изградња самостојећих појединачних стубова и постављање телекомуникационих уређаја за потребе телекомуникација, на основу услова грађења за телекомуникациону инфраструктуру из овог Плана.

Линијска инфраструктурна мрежа

Грађење линијске инфраструктурне мреже на шумском земљишту могуће је на основу услова за грађење за одговарајућу инфраструктуру из овог Плана или на основу услова за грађење из планова или урбанистичких пројеката а на основу смерница из спровођења плана (Референтна бр. 4 - Карта спровођења).

4.ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ВОДНОМ ЗЕМЉИШТУ

Изградња и опремање објеката намењених рекреацији, туризму, разоноди на води, спортском риболову и слично, мора бити првенствено од монтажних елемената, са неопходним санитарно-техничким уређајима и архитектонском обрадом која се уклапа у ритски пејзаж. Туристички локалитет може садржати више основних јединица које могу бити и повезане, али тако да имају "разуђену" форму.
Објекти на небрањеном подручју морају се градити на платформи која ће бити изнад нивоа стогодишњих вода реке Дунава и Тамиша, на стубовима. Простор испод платформе може се затворити, с тим да се користи за спортско-риболовну опрему.
На локалитетима који су предвиђени за подизање оваквих објеката, слободан простор око објеката се мора користити заједнички, без ограђивања и парцелисања.
На овим просторима је присутна аутохтона вегетација и тај пејзаж треба и даље задржати у његовом изворном облику, не уносећи нове врсте.
Планирање активности и изградња и опремање објеката на овим локалитетима, вршиће се на основу урбанистичког плана са детаљном разрадом. Пре израде урбанистичке документације, потребно је прибавити сагласност и услове од надлежног водопривредног предузећа и завода за заштиту природе

5. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНОВА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ЗА НАСЕЉА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПАНЧЕВА

До доношења Планова Генералне регулације за насеља на територији града Панчево, примењиваће се урбанистички (постојећи) планови који су на снази.

СМЕРНИЦЕ

Врста и намена објеката који се могу градити према зонама

а) зона становања,
б) радна зона,
в) зона спорта и рекреације,
г) зона заштитног зеленила,
д) зона специјалне намене и
е) зона парковских површина

ЗОНА СТАНОВАЊА

У зонама становања и зони централних садржаја дозвољено је градити породичне и вишепородичне стамбене, стамбено-пословне, пословне објекте и јавне објекте од општег интереса

Стамбени објекти и јавни објекти од општег интереса могу бити:

- слободностојећи,

- у непрекинутом низу,
- у прекинутом низу,
- полуатријумски и атријумски.

РАДНА ЗОНА

У радној зони (и зоне пољопривредних економија) и комунално-сервисној зони могу се градити производни објекти, објекти производног занатства, објекти мале привреде, објекти чије су делатности комплементарне индустрији, а у складу са потребама технолошког процеса и важећим прописима, као и стамбена изградња у зонама у којима она већ постоји .

ЗОНА СПОРТА И РЕКРЕАЦИЈЕ

У зони спорта и рекреације, могућа је изградња пратећих садржаја (свлачионице, санитарни чворови, клубске просторије и сл.) угоститељских објеката и објеката у којима ће се обављати делатност комплементарна спорту, уз обавезу претходне изградње спортских терена и објеката, као и ободна стамбена изградња у зонама у којима она већ постоји.

ЗОНА ЗАШТИТНОГ ЗЕЛЕНИЛА

У зони заштитног зеленила планирати изградњу објеката, који су дозвољени у зони становања

ЗОНА СПЕЦИЈАЛНЕ НАМЕНЕ

У зони специјалне намене дозвољена је изградња, реконструкција и доградња објеката специјалне намене, а у складу са наменом коју надлежни орган Министарство одбране дефинише.

ЗОНА ПАРКОВСКИХ ПОВРШИНА

У зони парковских површина и тргова дозвољено је, изградња платоа, дечијих игралишта, рекреативних површина, фонтана, спомен обележја, водених површина и пратећих објеката све са пратећом инфраструктуром, на неизграђеним слободним површинама и реконстрикција постојећих зелених површина.

У зонама осталих зелених површина дозвољена је изградња стаза, платоа, дечијих игралишта, рекреативних површина (са пратећом инфраструктуром), реконструкција линеарног зеленила и мањих површина дуж саобраћајница, реконструкција и доградња заштитног појаса, подизање и реконструкција у оквиру радних комплекса, подизање и реконструкција блоковског зеленила и партерног зеленила уз објекте.

За изградњу јавних објеката од општег интереса важе сви услови као за изградњу у зони становања,

УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКАТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ, САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ (ЗА СВА НАСЕЉА)

Изградња, реконструкција и доградња у комплексима објеката од општег интереса (месне канцеларије, месне заједнице, установе за децу, основне школе, здраствене станице, апотеке, објекти културе, ватрогасни дом и гаража, спортско-рекреативни комплекси) може се остварити само на основу Урбанистичког плана или Урбанистичког пројекта, којима ће се детаљно дефинисати правила и сви потребни параметри.

Планиране локације за ове намене се морају поштовати. Намена појединих јавних објеката се може схватити условно, тј. карактер објекта треба да остане јавни, док се корисник може мењати.

Приликом градње се морају поштовати и применити сви позитивни законски и струковни прописи који регулишу конкретну врсту садржаја.

Ови комплексти се морају веома пажљиво уклапати у постојеће урбано ткиво а урбанистички услови који се односе на изградњу и уређење су следећи:

- максимални степен изграђености 2.5
- максимални степен искоришћености 70 %
- максимална спратност П+2+Пк

(у складу са планираним активностима и непосредним окружењем).

Ако се ови садржаји граде изван зона које су им намењене, тј. као комплементарни садржаји у зонама других основних намена, приликом градње се морају поштовати правила која важе у зонама основне намене, а уклапање се мора остварити на начин да са њима чине просторну и функционалну целину.

Саобраћајна инфраструктура
Начин обезбеђивања приступа парцели и простора за паркирање возила

• Прикључак-ци прилазног пута на јавни пут могу се градити уз сагласност управљача јавног пута.
• Минимална ширина колских - саобраћајних приступа и саобраћајнице је 3,0 m (за породичне објекте) тј. 5,0 - 6,0 m (за вишепородичне и пословне објекте) са унутрашњим радијусом кривине од мин. R = 5,0 m (изузетно мање за породичне објекте и где то просторне могућности налажу) или 7,5 m тамо где је неопходна проходност због противпожарних услова.
• У оквиру комплекса обезбедити простор за паркирање возила за сопствене потребе уз обезбеђивање простора за путничка возила 5,0 x 2,5 m. Обезбедити паркинг места (минимално) по систему једно паркинг (гаражно) место на 70 m2 корисне површине пословног простора, с тим да најмање половина возила буде смештена у гаражи.
• За сваку парцелу обезбедити пешачки прилаз у ширини од минимално 1,5 m.
• За паркирање возила за сопствене потребе, власници породичних стамбених објеката свих врста обезбеђују простор на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута, и то по правилу једно паркинг или гаражно место на један стан.
• За паркирање возила за сопствене потребе власници вишепородичних стамбених објеката, свих врста изградње, морају обезбедити на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута и то по правилу једно паркинг или гаражно место на један стан.
• Гараже вишепородичних стамбених објеката планирају се испод објекта у габариту, подземно и изван габарита објекта и надземно на грађевинској парцели.
• За пословне објекте и пословне просторе, сопственик мора обезбедити потребан број паркинг места на сопственој грађевинској парцели у складу са прописима за одређену намену.
• Површина гаража вишепородичних стамбених објеката које се планирају надземно на грађевинској парцели урачунавају се при утврђивању коефицијента изграђености, односно искоришћености грађевинске парцеле.

Водопривредна инфраструктура

Прикључак објеката у комплексу на насељску водоводну мрежу извести преко водомера који се поставља на парцели корисника, на мин. 1,0m иза регулационе линије.
• Одводњу условно чистих атмосферских вода решавати у оквиру парцеле, риголама или нивелацијом према зеленим површинама или уличним каналима.
• Одвођење отпадних фекалних вода решити затвореним канализационим системом у оквиру парцеле, а прикључак на насељску канализациону мрежу извести по условима надлежног комуналног предузећа (када се за то стекну услови).

Електронергетска инфраструктура

У насељеним местима уколико се предвиђају нове радне зоне планирати :

1 . Коридоре за средњенапонску и нисконапонску мрежу.Кабловску мрежу предвидети дужином целе улице, траса са обе стране улице, на растојању од 50 cm

од регулационе линије, са ширином кабловског канала на мањим од 50 cm. У зонама раскрсница предвидети спајања коридора у свим правцима ;
2. Напајање јавног осветљења кабловима PPOO-A 4 X 35 mm^2 са полагањем ужета за уземљење између стубова јавног осветљења;
3. Напајање будућих потрошача извести преко кабловских прикључних ормана, који морају бити постављени на регулационој линији парцеле будућег потрошача, по систему улаз-излаз ;
4. На основу планираног раста потрошње планирати изградњу ТС 20/0,4 kV са одговарајућим коридором 20 kV и 0,4 kV у складу са растом потрошње. Трансформаторске станице планирати у близини нових пословних објеката. Напајање трансформаторских станице извести двострано, кабловски са најповољнијег места прикључења.
5. За парцеле са предвиђеном максималном једновременом снагом мањом од 70 kW, а удаљене између 40 m и 150 m од постојеће НН мреже, предвидети коридор за НН мрежу, а за парцеле које су удаљене преко 150 m предвидети изградњу одговарајуће трансформатрске станице у оквиру парцеле, са коридором за прикључни средњенапонски вод , као и коридор за НН мрежу.
6. Уколико се на некој парцели предвиђа потрошња са максималном једновременом снагом већом од 70 kW потребно је предвидети у оквиру парцеле изградњу одговарајуће трансформаторске станице са коридором за прикључни средњенапонски вод;

У осталом делу насељених места :
Предвидети коридоре за средњенапонску мрежу. Средњенапонску мрежу извести кабловски или ваздушно. Кабловску мрежу предвидети са обе стране улице. У зонама раскрсница предвидети спајања коридора у свим правцима;
Планирати коридоре за нисконапонску мрежу. НН мрежу извести подземно - кабловски или ваздушно.
- Кабловску мрежу предвидети дужином целе улице ,траса са обе стране улице, на растојању од 50cm од регулационе линије, са ширином кабловског канала на мањим од 50cm. У зонама раскрсница предвидети спајања коридора у свим правцима ;
-Напајање будућих потрошача извести преко кабловских прикључних ормана, који морају бити постављени на регулационој линији парцеле будућег потрошача, по систему улаз-излаз ;
- Напајање јавног осветљења кабловима PPOO-A 4 X 35 mm^2 са полагањем ужета за уземљење између стубова јавног осветљења;
3. На основу планираног раста потрошње планирати изградњу ТС 20/0,4 kV са одговарајућим коридором 20 kV и 0,4 kV . Напајање трансформаторских станице извести ваздушно или, кабловски са најповољнијег места прикључења.
4. Уколико се на некој парцели предвиђа потрошња са максималном једновременом снагом већом од 70 kW потребно је предвидети изградњу одговарајуће трансформаторске станице са коридором за прикључни средњенапонски вод;
5. За парцеле са предвиђеном максималном једновременом снагом мањом од 70 kW, а удаљене између 40 m и 150 m од постојеће НН мреже, предвидети коридор за НН мрежу, а за парцеле које су удаљене преко 150 m предвидети изградњу одговарајуће трансформатрске станице, са коридором за прикључни средњенапонски вод , као и коридор за НН мрежу.ТС предвидети у оквиру парцеле или у склопу планираног објекта.
6. На парцели на којој се предвиђа стамбено пословни објекат са више од тридесет две јединице, а предвиђено је грејање електричном енергијом, потребно је предвидети изградњу одговарајућетрансформаторске станице са коридором за средњенапонске и нисконапонске водове. ТС предвидети у оквиру парцеле или у склопу планираног објекта.
7. На парцели на којој се предвиђа стамбено пословни објекат са више од шездесет четири јединице, а није предвиђено је грејање електричном енергијом, потребно је

предвидети изградњу одговарајуће трансформаторске станице са коридором за средњенапонске и нисконапонске водове. ТС предвидети у оквиру парцеле или у склопу планираног објекта.
Приликом планирања нових инфраструктурних објеката потребно је придржавати се следећих правила :
Укрштање постојећих високонапонских каблова са новим профилом улице решавати за свако место укрштања посебно у складу са техничким прописима.
Постојеће енергетске каблове, који су у експлоатацији, а чија се траса не поклапа са будућим трасама неопходно је изместити у трасе дефинисане урбанистичким условима.Уколико то није могуће, предвидети изградњу нових деоница каблова, да би се енергетски водови задржали у функцији.
Забрањено је водити каблове испод саобраћајница, изузев на местима укрштања.За ту сврху потребно је предвидети у свим раскрсницама (у свим правцима) полагање потребног броја цеви Ø110 (најмање по 4 цеви) за пролаз каблова испод коловоза. Крајеве цеви обележити стандарним ознакама , а резервне цеви на крајевима затворити одговарајућим прибором.
Постојеће каблове, који на местима укрштања нису у кабловицама поставити у дводелне кабловице које се полажу на бетонској кошуљици дебљине 10cm.
Опти услови извођења средњенапонске и нисконапонске мреже:
Кабловска средњенапонска мрежа изводи се 20 kV каблом типа XHE 49A 3X(1X150 mm^2);
Ваздушну средњенапонска мрежа изводи се 20 kV голим проводницима типа AIČ 3X 50 mm^2 или проводницима типа AIČ 3 X 95 mm^2 на бетонским стубовима;
НН мрежу извести кабловски, каблом типа PPOO A 4 X 150 mm^2
Ваздушну НН мрежу изградити на бетонским стубовима, самоносећим кабловским снопом 3X70+61,5+2X16 mm^2;
За трансформаторске станице типа 2x630 kVA предвидети простор минималне површине 35,75 m2, правоугаоног облика минималних димензија 6,5 m x 5,5 m , са колским приступом са једне дуже и једне краће стране. До будућих ТС за енергетске каблове обезбедити кабловску канализацију за полагање шеснаест 0.4KV кабловска вода и два 20 kV кабловска вода, или осамнаест кабловских цеви Ø 110mm.
За трансформаторске станице типа 1x630 kVA предвидети простор минималне површине 22 m^2, правоугаоног облика минималних димензија 4 m x 5,5 m , са колским приступом са једне дуже и једне краће стране. До будућих ТС за енергетске каблове обезбедити кабловску канализацију за полагање осам 0.4kV кабловска вода и два 20 kV кабловска вода, или десет кабловских цеви Ø110mm.
Начин полагања ових каблова, при укрштању, паралелном вођењу, минимално међусобно растојање, у односу на саобраћајну и водопривредну инфраструктуру и дрвеће/шибље изводити у складу са важећим прописима који ове области регулишу.
У оквиру уличног коридора за сваку парцелу јавног, односно осталог грађевинског земљишта, обезбедити услове за: колски и пешачки прилаз, прикључак на насељску: водоводну и канализациону мрежу, нисконапонску електро мрежу, дистрибутивну гасоводну мрежу, телекомуникациону, КДС мрежу и др, а према условима надлежног предузећа.
Светиљке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже, где је електроенергетска мрежа грађена ваздушно. Где је електроенергетска мрежа грађена подземно, расветна тела поставити на стубове за расвету. За расветна тела користити расветна тела у складу са новим технологијама развоја према захтевима зона где се постављају. Удаљеност топловода од стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова а мин. 0,5m.
Заштиту од атмосферског пражњења извести класичним громобранским инсталацијама у облику Фарадејевог кавеза према класи нивоа заштите објеката у складу са „Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења” (Сл.лист СРЈ бр. 11/96).

Целокупну електроенергетску мрежу и трафостанице градити у складу са важећим законским прописима и техничким условима.

Телекомуникациона и РТВ инфраструктура : Телекомуникациону мрежу градити подземно по правилима грађења подземне телекомуникационе мреже. Прикључење корисника вршиће се подземно (надземно) на јавну мрежу у уличним коридорима.

Каблови се постављају директно у земљу, те ће ТТ мрежа треба да заузима коридоре са обе стране улице.

-Паралелно са ДСЛ кабловима у исту трасу (у исти ров) положиће се цеви за оптичке каблове.

-у јавној површини треба поставити изводни стубић од кога би се полагали приводни каблови;

-претплатнике треба прикључити на основни кабл који се везује на МСАН централу, реализовано подземним прикључком са минималним капацитетом кабла 1x4 од извода до објекта(зависно од претплатникових потреба);

-минимални број прикључака за физичка лица је два прикључка по домаћинству, за правна лица је два прикључка по локалу;

-Од самостојећег ормарића(који се монтира на јавној површини) потребно је положити подземни кабл до објекта;

-каблови се завршавају у ВВД кутијама које се монтирају на спољашњој фасади објекта, у делу који је заштићен од страног лица;

-у деловима који су недоступни за овакву реализацију, прикључак треба реализовати ваздушно, али у посебним случајевима;

-Капацитет основног кабла зависи од броја прикључака;

- На местима где се планира ископ рова за главни кабл, планирати у исти ров са мрежним ДСЛ кабловима полагање ПЕ цеви Ø 40 mm, због оптичких каблова;

Дубина полагања телекомуникационих каблова је најмање 0,8m. Укрштање и паралелно вођење са осталом инфраструктуром извести по правилима грађења датим
за подземну мрежу ван насеља.

КДС мрежа градиће се на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима; КДС мрежа ће се у потпуности градити подземно, у колико за то постоје услови;

КДС градити исто као и ТТ мрежу, ако има места у простору, уколико нема места КДС полагати у трасу ТТ каблова у пластичним цевима, или у ТТ канализацији;

Уколико нема услова за подземну КДС мрежу, градиће се ваздушно- самоносиви кабел КДС-а поставити на носаче преко изолатора, по условима надлежне Електродистрибуције тј. власника електричне мреже, на стубове нисконапонске мреже.

Одстојање најнижег кабла КДС-а од површине тла је мин. 3,5m. На прелазима преко улица иста висина је мин. 5,0 m. Ако се овај услов не може постићи, кабел поставити подземно на дубини мин. 0,8 m. Мин. растојање од најнижих проводника електроенергетске мреже је 1,0 m.

Приликом укрштања и паралелног вођења ових инсталација са другим инсталација придржавају се важећих техничких прописа.

Смештај телекомуникационих уређаја фиксне, мобилне телекомуникационе мреже и опреме за РТВ и КДС, мобилних централа, базних радио станица, радио релејних станица, као и антене и антенски носачи може се поставити у оквиру објекта, на слободном простору, у зонама привредне делатности, у објекту у оквиру појединачних корисника, у оквиру комплекса појединачних корисника. Објекат за смештај телекомуникационе и РТВ опреме може бити зидани или монтажни. Комплекс са телекомуникационом опремом и антенски стуб морају бити ограђени. Напајање електричном енергијом вршиће се из нисконапонске мреже 0,4 kV. До комплекса за смештај мобилне телекомуникационе опреме и антенских стубова са антенама обезбедити приступни пут мин. ширине 3,0m до најближе јавне саобраћајнице.

Термо - енергетска инфраструктура

Новопланиране објекте обезбедити топлотном енергијом:

- прикључењем на топлификациони систем дистрибутера топлотне енергије,

или/и природним гасом изградњом прикључака на постојећу или планирану гасну мрежу и то путем

- изградње централних гасних котларница, или
- гасификације објеката са кућним МРС и уградње гасних комби бојлера у свакој одвојеној јединици са етажним централним грејањем, или пак
- изградње развода унутрашње гасне инсталације са локалним гасним пећима по просторијама, а за потребе загревања и вентилације просторија према намени као и припреме топле потрошне воде и хране, а у радним/индустријским погонима и за технолошке потребе.

Омогућити коришћење природног гаса, као основног горива, за потребе загревања простора, припрему топле санитарне воде и хране, као и за технолошке потребе. За постојеће и нове потенцијалне кориснике природног гаса обезбедити довољне количине гаса у планираној гасификационој мрежи.

До реализације изградње гасне мреже и стварања услова за прикључење потрошача на исте као и за случај да на подручјима нису заинтересовани потенцијални корисници за те услуге или се за одређена подручја не планира снабдевање гасом као енергентом или топлотном енергијом , загревање простора објеката на тим подручјима ће се вршити индивидуално, са енергентима који из хигијенских и економских разлога највише одговарају.

Цевоводе термомашинских инсталација водити углавном подземно у зеленом појасу или испод тротоара тј. ван коловоза, у јавној површини, на дубини која обезбеђује минималне заштитне и сигурносне услове. На местима проласка цевовода испод саобраћајница, паркинга, водотока, железнице и сл. водити рачуна о механичким оптерећењима и исте по потреби обезбедити (заштитити) од механичких оптерећења. На местима укрштања и паралелног вођења цевовода са другим подземним и надземним инсталацијама и објектима, обезбедити минимална растојања и по потреби их и заштити. Такође обезбедити потребна растојања цевовода од темеља објеката.

Мора се водити рачуна, да при избору енергента исти не допринесе већем загађењу ваздуха од садашњег уз максимално коришћење алтернативних енергената који су примерени овом подручју.

Примена алтернативних енергената као што су геотермална енергија, енергија сунца и ветра, биомаса, биогас ... треба да омогући смањење потрошње необновљивих извора енергије. Услови прикључења објеката на ове обновљиве енергетске изворе условљени су важећим прописима за електроенергетску, термоенергетску и водоводну инфраструктуру (повезивање на ел. мрежу, повезивање на термоенергетску инфраструктуру, водоводна мрежа, бунари).

Инфраструктура нафтовода, продуктовода, гасовода, техничких гасова омогућиће повезивање специфичних потрошача како на територији града Панчева тако и на територији Републике Србије.

6.ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ГРАЂЕВИНСКОМ ЗЕМЉИШТУ ВАН ГРАЂЕВИНСКОГ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА

6.1.РАДНЕ ЗОНЕ

Изградња објеката привредних делатности у радној зони може се реализовати само на основу смерница из овог Плана и израдом урбанистичког пројекта, којим ће се дефинисати урбанистичко решење и услови за изградњу објеката. При пројектовању и грађењу објеката придржавати се одредби техничких прописа и услова који регулишу конкретну област.

Врста и намена објекта

У оквиру грађевинске парцеле у радној зони дозвољена је изградња: пословних, производних и складишних објеката, као и изградња у комбинацијама: пословно-производни објекат, пословно-складишни објекат, производно-складишни објекат, пословно-производно-складишни објекат и друга комбинација.

Радне зоне ван грађевинског подручја насеља се налазе на 10 локација (на реферално карти бр. 1 означене су бројевима од 1-10). Већина локација се односи на постојеће површине (економије, фарме и сл. садржаје, који су углавном ван функције или су већ пренамењени). Реализација радних зона ће се вршити на основу одговарајућег урбанистичког пројекта, ради детаљније урбанистичко-архитектонске разраде, провере инфраструктурне опремљености и других услова. У склопу предвиђених локација за радне зоне је могућа реализација најразличитијих садржаја везаних за обраду и прераду пољопривредних производа и производњу и пласман хране, као што су: откупне станице, млинови и силоси, погони за производњу хране - прераду житарица и индустријског биља, млека, јаја и меса (уљаре, млекаре, кланице и сл.), прераду и конзервирање воћа, поврћа и грожђа (хладњаче, сушаре, пецаре, вински подруми и сл.), производњу сточне хране, производња ветеринарских оралних раствора и ветеринарских водотопивих прашкова, објекти магацинског простора и силоси, затим производњу предмета од текстила, пластичних маса и другог материјала, односно пратеће делатности из области трговине на велико, складишта, стоваришта, логистички центри и слично.

Уз главне објекте на грађевинској парцели дозвољена је изградња:

- породичног стамбеног објекта, односно једне стамбене јединице у оквиру пословног објекта;
- помоћног објекта: гараже за путничко и теретно возило, оставе, надстрешнице за возила или робу, типске трансформаторске станице, ограда, бунари, водонепропусне бетонске септичке јаме (као прелазно решење) и сл.

Основна правила за изградњу у радној зони су:

- величина парцеле намењене изградњи привредних капацитета мора бити довољна да прими све садржаје који су условљени конкретним технолошким процесом као и пратеће садржаје. Минимална површина парцеле је 600,0m^2, минимална ширина парцеле је 20,0 m;
- индекс заузетости грађевинске парцеле макс. 70%, индекс изграђености макс. 2,1;
- за сваку грађ. парцелу обезбедити противпожарни прилаз мин. ширине 3,5 m;
- дозвољена је изградња: пословних, производних и складишних објеката као и изградња у комбинацијама: пословно-производни објекат, пословно-складишни објекат, производно-складишни објекат или пословно-производно-складишни објекат;
- објекти се могу градити као слободностојећи или објекти у низу. Изградња објеката у низу може се дозволити ако то технолошки процес производње захтева и ако су задовољени услови противпожарне заштите;
- уз главне објекте на грађевинској парцели у радној зони дозвољена је изградња помоћних објеката: гаража, оставе, типске трансформаторске станице, ограда, бунари, водонепропусне бетонске септичке јаме (као прелазно решење) и сл.;
- у зависности од намене објеката произилази и њихова спратност; објекти су спратности: пословни: П, П+1, П+1+Пк; производни: П, П+1, евентуално и више ако то захтева технолошки процес производње; складишни: П, евентуално П+Пк; помоћних: П. Дозвољена је изградња подрумске, односно сутеренске етаже ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе;
- обавезна је примена заштитних растојања објеката и предузимање мера заштите животне средине у складу са законском регулативом;

– међусобни размак слободностојећих објеката је минимум половина висине вишег објекта с тим да међусобни размак не може бити мањи од 4,0 m:
– на грађевинској парцели обезбедити паркирање теретних и путничких возила и бицикала, као и потребан манипулативни простор;
– висина ограде којом се ограђује радни комплекс не може бити виша од h=2,2 m. Ограда на регулационој линији и ограда на углу мора бити транспарентна односно
– комбинација зидане и транспарентне ограде; бочни и задњи део ограде може да се
– ограђује транспарентном оградом, комбинација зидане и транспарентне ограде и зиданом оградом; ограда, стубови ограде и капије морају бити на грађевинској парцели која се ограђује.

6.2. ЗОНА КУЋА ЗА ОДМОР

Уређење и изградња у овим зонама вршиће се према следећим условима:
- површина парцеле на којој се гради кућа за одмор не може бити мања од 1000 m^2 ;
- на парцели се поред куће за одмор могу изградити и помоћни објекти, који су у функцији основног објекта (остава, гаража и сл.);
- дозвољава се изградња лођа, тремова и пергола испред и у склопу објекта према осунчаним просторима и истакнутим природним садржајима. Те површине, уколико нису застакљене, не улазе у састав дозвољене површине објеката;
- укупна корисна површина куће за одмор може да износи 60 m^2, а помоћних објеката може да износи до 20 m^2;
- спратност куће за одмор може бити приземље (П) или приземље и поткровље (П+Пк). На нагнутим теренима дозвољена је изградња помоћних просторија у сутерену куће за одмор;
- сви објекти на парцели морају имати косе кровове;
- међусобна удаљеност објеката треба да обезбеди релативну изолованост (визуелну, звучну) али не би требало да буде мања од 10 m;
- архитектонска обрада објекта треба да буде прилагођена непосредном амбијенту и околном пејсажу. Делови зграда, њен структурални склоп од утицаја на обликовање и визуелни изглед (прозори, стрехе, димњачке капе, тремови) морају бити у духу архитектонског наслеђа овог подручја;
- ограђивање парцеле може бити живом зеленом оградом, која се сади у осовини границе грађевинске парцеле, или транспарентном оградом (жичано плетиво и сл., комбиновано са зеленилом) која се поставља тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде. Ограда се може поставити на зидани део чија висина не може бити већа од 60 cm. Максимална висина ограде износи 1,40 m.
- паркирање возила искључиво само на сопственој парцели.

Изграђени објекти и извршена парцелација у постојећим зонама кућа за одмор се задржавају у затеченом стању

6.3. ЗОНА СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА

Ова зона се налази на удаљености 1,5 km од Панчева, на левој страни пута Панчево-Јабука на горњој лесној тераси Тамиша и захвата површину од 21,80 ha. Ово

излетише се већ низ година користи, као зона спомен обележја и зона меморијалног спомен парка. У овој зони није дозвољена изградња викенд кућа.
Комплекс опремити саобраћајном, водном, енергетском и телекомуникационом инфрастру
ктуром. Архитектонску обраду објеката третирати слободно, са циљем да се уклопе у природни амбијент. Режиме коришћења извести уз услове надлежних предузећа. Све површине намењене јавном коришћењу изградити у складу са потребама хендикепираних лица и лица са посебним потребама.
Услови за уређење и изградњу су:
• индекс заузетости парцеле макс. 30%,
• индекс изграђености: макс. 0,6,
• спратност објекта макс. П+1+Пк,
• обезбедити зелених површина 40-50% .
• у оквиру комплекса обезбедити довољан број паркинг површина за очекиван број посетилаца и запослено особље, обезбедити потребне сервисне саобраћајнице као и прилазе возилима специјалне намене,
• осим објеката и терена намењених спорту и рекреацији дозвољена је и изградња угости
титељских објеката намењених за услуживање храном и пићем.
Комплекс озеленити парковским зеленилом у складу са просторним могућностима.
Зелене површине у зони спомен обележја и спортско-рекреативном комплексу треба да буду распоређене тако да створе сенку на јужним експозицијама. На местима окупљања посетилаца,применити парковска решења применом декоративних врста.

• за уређење и изградњу спомен обележја обавезна је израда плана детаљне регулације.

6.4. ЗОНА АРХЕЛОШКОГ ПАРКА

Границу грађевинског подручја зоне археолошког парка локалитет 1 у КО Старчево обухвата катастарске парцеле број 3443 и 3444 КО Старчево.

Комплекс опремити саобраћајном, водном, енергетском и телекомуникационом инфрастру
ктуром. Архитектонску обраду објеката третирати слободно, са циљем да се уклопе у природни амбијент. Режиме коришћења извести уз услове надлежних предузећа. Све површине намењене јавном коришћењу изградити у складу са потребама хендикепираних лица и лица са посебним потребама.
Услови за уређење и изградњу су:
• индекс заузетости парцеле макс. 30%,
• индекс изграђености макс. 0,6,
• спратност објекта макс. П+1+Пк,
• обезбедити зелених површина 40-50% .
• у оквиру комплекса обезбедити довољан број паркинг површина за очекиван број посетилаца и запослено особље, обезбедити потребне сервисне саобраћајнице као и прилазе возилима специјалне намене,
• осим објеката и терена намењених спорту и рекреацији дозвољена је и изградња угости
титељских објеката намењених за услуживање храном и пићем.
Комплекс озеленити парковским зеленилом у складу са просторним могућностима.
Зелене површине у зони спомен обележја и спортско-рекреативном комплексу треба да буду распоређене тако да створе сенку на јужним експозицијама. На местима окупљања посетилаца,применити парковска решења применом декоративних врста.
• за уређење и изградњу археолошког парка обавезна је израда плана детаљне регулације.

Правила грађења за депонију инертног отпада (локација 33)
Планирану депонију инертног отпада је потребно реализовати на основу одговарајућег урбанистичког пројекта за потребе урбанистичко-архитектонске разраде локације, а на основу Уредбе о одлагању отпада на депоније ("Службени гласник РС, бр.92/10). На овој локацији је потребно дефинисати тело депоније, манипулативно-опслужни плато, саобраћајнице и осталу потребну инфраструктуру. Потребно је предвидети и остале пратеће објекте. Комплекс је потребно оградити, формирати заштитно зеленило и организовати чуварску службу, као и остале пратеће објекте.

7. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ИНФРАСТРУКТУРНЕ МРЕЖЕ
7.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Правила грађења саобраћајне инфраструктуре

Правила за уређење и изградњу саобраћајних система

Уређење саобраћајних површина регулисано је техничким нормативима, условима и одредбама датим у Правилнику о техничким нормативима и условима за јавне путеве ("Службени лист СФРЈ" број 35/81) и Закону о јавним путевима ("Службени гласник РС", бр. 101/05 и 123/07,101/11) који се примењују код израде инвестиционо-техничке документације за изградњу и реконструкцију ауто-путева и осталих јавних путева (државни путеви I реда, државни путеви II реда и локални путеви).

Изградња планиране мреже и објеката саобраћајне инфраструктуре мора се вршити уз примену следећих услова и мера:

- укрштање јавних путева са осталим инфраструктурним објектима (водопривреда, енергетика, везе и др) треба вршити тако да се не омета одвијање саобраћаја, не угрожава стабилност путева, безбедност и режим саобраћаја на путевима,
- код укрштања јавних путева са атарским и осталим земљаним путевима, мора се поштовати услов да се земљани путеви који се прикључују на јавне путеве са савременим коловозом, морају изградити са тврдом подлогом у дужини од најмање 40 m за државни пут I реда, 20 m за државни пут II реда и 10 m за општински пут, рачунајући од ивице коловоза јавног пута и минималне ширине од 5 m,
- на местима међусобног укрштања јавних путева, прикључења јавног пута на други пут или укрштања јавног пута са жељезничком пругом у истом нивоу, обезбеђују се зоне потребне прегледности у складу са прописима,
- у зонама потребне прегледности не смеју се подизати засади, ограде и дрвеће, остављати предмети и материјали, постављати постројења и уређаји и градити објекти, односно вршити друге радње које ометају прегледност јавног пута,
- у заштитном појасу поред јавног пута ван насеља не могу да се граде грађевински или други објекти, као и постављају постројења, уређаји и инсталације, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаји и инсталације који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу,
- у заштитном појасу поред јавног пута ван насеља могу да се граде, односно постављају водовод, канализација, топловод, железничка пруга и други сличнии објекти, као и телекомуникациони и електроводови, инсталације, постројења и сл, по претходно прибављеној сагласности управљача јавног пута,
- ширина заштитног појаса са сваке стране јавног пута износи: за државне путеве I реда - аутопутеве 40 m, остале државне путеве I реда 20 m, државне путеве II реда 10 m и општинске путеве 5 m,

- у појасу контролисане изградње дозвољена је изградња објеката на основу донетих просторних и урбанистичких планова који обухватају тај појас,
- у појасу контролисане изградње није дозвољено отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа,
- ширина заштитног појаса (растојања) рачуна се од спољне ивице земљишног појаса,
- ограде и дрвеће поред јавних путева могу се подизати тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност саобраћаја,
- ради заштите јавних путева и заштите у земљишном појасу од спирања и одроњавања, потребно је стране усека, засека и насипа као и друге косине у путном појасу озеленити травом, украсити шибљем и другим растињем које омогућава прегледност јавног пута,
- за мрежу планираних државних путева (путеви високог техничког стандарда), генералним пројектима дефинисаће се трасе и пратећи објекти за учеснике у саобраћају (станице за снабдевање горивом, сервиси за поправку возила, маркети, мотели, одморишта са пратећим садржајима и др).

Основни услови и правила грађења за саобраћајну инфраструктуру за подручје обухвата Просторног плана су:

Друмски саобраћај

Државни пут I реда број 24 на простору града Панчево гради се према предложеној траси ван насеља и он ће бити за моторни саобраћај интеррегионалног нивоа са елементима и објектима за овај хијерархијски ниво саобраћајница. Планиране ширине државних путева I реда биће 7,7 m (7,0 m са издигнутим или упуштеним ивичњацима).

По правилу бензинске станице на отвореним деоницама пута градити на раздаљини од 20 до 25 km, у насељеним местима на почетку и крају грађевинског земљишта, у граду избегавати локације на главним градским саобраћајницама, а настојати да свако насеље у граду има једну бензинску станицу.

Саобраћајни прикључак објеката (бензинске станице, пословни, комерцијални комплекси и др.) на државни пут I реда подразумева примену трака за успорење/убрзање, срачунатих према рачунској брзини на путу. Уколико се саобраћајним прикључком врши повезивање на државни пут I реда који пролази урбаном средином предвиђа се уместо траке за успорење, манипулативна трака за излив са државног пута, дужине довољне да прихвати прописани број меродавних возила, док се трака за убрзање изоставља, а прикључци се могу планирати на растојању од 800m до 1000m (за зоне које се налазе у неизграђеном подручју).

Државне путеве II реда - регионалне путеве треба модернизовати – градити у оквиру постојећег путног коридора са елементима који припадају том рангу пута, с тим да се води рачуна о функционалности и рационалности градње. Елементи државног пута II реда треба да обезбеде потребан ниво безбедности саобраћаја (у раскрсницама и у укрштањима са железницом). За овај ниво државних путева захтеване пројектне карактеристике су следеће:

минимална носивост за средње тешки саобраћај;

коловоз од минимално две саобраћајне траке ширине 7,1 m (без издигнутих ивичљака), односно 6,5m (са издигнутим ивичњацима).

Профиле државних путева II реда у насељеним местима обезбедити као насељске саобраћајнице са елементима уличног профила који омогућује сегрегацију моторног (динамичког) и немоторног саобраћаја – обостране пешачке стазе са зеленим појасом између површина и по могућству сепарисаном бициклистичком стазом. У зависности од обима саобраћаја у центрима насеља предвидети семафоре и друга решења у циљу заштите насељских функција (мере успоравања саобраћаја и сл).

Код државних путева другог реда не условљавају се прикључци са тракама за успорење/убрзање већ је довољно да буду у режиму улив/излив. Прикључци се могу

планирати на растојању од 400 m до 600 m (за зоне које се налазе у неизграђеном подручју).

Аутобуска стајалишта планирати саобраћајно безбедно у складу са саобраћајно безбедносним карактеристикама и просторним потребама, у складу са Законом о јавним путевима («Сл. Гласник РС», број 101/2005, 123/07 и 101/11).

Укрштања путева и пруга обезбедити следећим решењима:

- укрштање државног пута I реда и осталих јавних путева и железничке пруге предвидети у денивелацији, са обезбеђењем задовољавајућих елемената активне и пасивне безбедности саобраћаја,
- укрштање државног пута II реда и осталих јавних путева предвидети у нивоу – површинским раскрсницама са одговарајућом прегледношћу и осталим безбедносним мерама;
- број укрштања пруге и општинских (локалних) путева минимизирати и осигурати са путним прелазима (са браницима или полубраницима) и одговарајућом сигнализацијом;
- општинске - локалне путеве пројектовати по устаљеним трасама - атарским путевима са минимизацијом новог заузимања пољопривредног земљишта али са обезбеђењем потребних елемената за безбедна кретања.

Железнички саобраћај

Пошто се планира изградња, реконструкција и модернизација железничких капацитета (пруга и постројења) на простору града Панчево потребно је претходно урадити саобраћајно-техничко-технолошке студије које ће тачно дефинисати трасу нове пруге (и облик прилаза мосту и сл) али и остале активности у оквиру реконструкције и модернизације која *ће* задовољити све услове и нормативе из Закона о железници.

- Пружни појас је простор између железничких колосека, и поред крајњих колосека, на одстојању од најмање 8m, а ако железничка пруга пролази кроз насељено место, на одстојању од најмање 6m, рачунајући од осе крајњих колосека, као и ваздушни простор изнад пруге и висини од 12m, односно 14m код далековода напона преко 220кV, рачунајући од горње ивице шине.
- У пружном појасу могу се градити само објекти и постројења у власништву железнице, а изузетно, уз предходну сагласност ЈП „Железнице Србије“, могу се градити објекти и постројења других предузећа који служе за утовар и истовар ствари на железници.
- У заштитном пружном појасу, ширине 200 m се може планирати грађење пословних, помоћних и сличних објеката, копање бунара, резервоара, септичких јама, подизање далековода, али не ближе од 25 m рачунајући од осе крајњих колосека. Грађење стамбених објеката (кућа и зграда) није могуће планирати на растојању мањем од 25 m.
- На растојању мањем од 25 m могуће је планирати уређење простора изградњом саобраћајница, паркинг простора као и зелених површина при чему при чему треба водити рачуна да високо растиње мора бити на растојању већем од 10m у односу на осу колосека железничких пруга.
- Објекти као што су рудници, кречане, каменоломи, индустријске зграде, постројења и слични објекти не могу се градити у заштитном пружном појасу ближе од 50 m рачунајући од осе крајњих колосека.
- У заштитном пружном појасу се може планирати вођење траса каблова, електричних водова ниског напона, водовода, канализације и других цевовода, али не ближе од 8m рачунајући од осе крајњих колосека тачније ван границе железничког земљишта. За сваки продор наведене инфраструктуре кроз труп железничке пруге потребни су техн. Услови ЈП „Железнице Србије“.
- Укршај железничке пруге са јавним путем изводи се њиховим свођењем на најнеопходнији број, усмеравањем два и ли више јавних путева

на заједничко место укрштаја. Размак између два укрштаја пруге и јавног пута не може да буде мањи од 2000m.

- При изради теничке (пројектне) документације за градњу објеката у заштитном пружном појасу, инвеститор односно његов пројектант је дужан да се обрати ЈП „Железнице Србије“ за давање услова за пројектовање , као и због сагласности на пројектну документацију за градњу у заштитном пружном појасу у коридору железничке пруге.

Водни саобраћај

Све садржаје и програме развоја у оквиру пловног пута реке Дунав треба ускладити са актима Дунавске комисије. Приликом изградње објеката у оквиру пловног пута реке Дунав, услове треба тражити од Дирекције за пловне путеве "Пловпут" из Београда која је задужена за одржавање и развој пловних путева.

Услови за ову деоницу пловног пута су:

минимална дубина пловног пута при ЕН (ниски пловидбени ниво) је 2,5 m;

ширина пловног пута је 100 - 150 m;

минимални радиус кривине пловног пута је 750 - 800 m.

Остали садржаји

Бензинске и гасне станице као пратећи путни садржаји се могу градити уз све путеве (државне, локалне и некатегорисане) само ако су испуњени сви функционални, техничко-технолошки и еколошки услови (да се могу имплементирати сви потребни садржаји и да се тим радњама не угрожава окружење).

Аутобуска стајалишта се могу градити уз све путеве у облику ниша и са елементима који обезбеђују безбедан трансфер путника и одвијање динамичног саобраћаја а све у складу са условима за рангом пута на који се везују.

Денивелисана укрштања пут - железничка пруга градити са прелазом пута преко пруге и са обезбеђењем слободног профила изнад пруге мин. 6,8 m изнад горње ивице шине (ГИШ).

Бициклистичке стазе

EuroVelo, европска бициклистичка мрежа, јесте пројекат ECF-a (European Ciclist's Federation) за развој дванаест бициклистичких коридора кроз целу Европу. Укупна дужина ових коридора је преко 60.000 км од којих је више од 20.000 km већ у функцији.

EuroVelo коридори кроз Србију су следећи:

- коридор 6
- коридор 11.

Кроз територију града Панчева планирана је траса коридора 6 (Атлански океан – Црно море) – речни коридор, која иначе пролази кроз Француску, Швајцарску, Немачку, Аустрију, Словачку, Мађарску, Србију и Румунију.

Ширине ових бициклистичких стаза треба да буду мин. 1,8m и морају физички или на други начин бити одвојене од коловоза и обезбеђене хоризонталном и вертикалном саобраћајном сигнализацијом.

Подужне и попречне трасе ускладити са датим нивелационим решењем, конфигурацијом терена, постојећим и планираним објектима и решењима одвода атмосферских вода, водећи рачуна о архитектонском обликовању терена и објеката.

Нагиби већи од 6% треба да буду избегнути где год је то могуће. Нагиби већи од 3% треба да буду обележени на мапи кроз које државе пролази траса.

За све планиране саобраћајне површине (бициклистичке стазе) пожељно је да површинска обрада буде асфалтна. Површина (коловозна) може да буде и туцаничка или сличног квалитета на минимум 80% дужине бициклистичке стазе.

Габарити датих саобраћајних површина заштићују се стандардним колским или пешачким ивичњацима.

Ивичњаци бициклистичких стаза на укрштањима морају бити упуштени у дужини од 1,0 m.
Руте треба да буду естетски пријатне у смислу локације и дизајна.

7.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Услови коришћења водопривредне инфраструктуре су:

1. Планирати изградњу канализационе мреже у поменутим насељима искључиво по сепаратном типу, посебно за сакупљање условно чистих атмосферских вода и посебно за санитарно-фекалне и технолошке отпадне воде.
2. Атмосферске и условно чисте технолошке воде, (расхладне и сл), чији квалитет одговара II класи воде могу се, без пречишћавања, одвести у водотоке и отворене канале путем уређених испуста који су осигурани од ерозије.
   2.1.За атмосферске воде са зауљених и запрљаних површина (бензинска пумпа и сл) пре улива у атмосферску канализацију или отворене канале и водотоке предвидети одговарајући предтретман (сепаратор уља, таложник). Садржај уља у третираној води не сме бити већи од 0.1 mg/l, а суспендованих материјала од 30 mg/l.
3. Санитарно-фекалне и технолошке отпадне воде могу се испуштати у водотоке или отворене канале само после комплетног пречишћавања на УПОВ-у, тако да квалитет ефлуента не изазива загађење воде на низводним деоницама, односно да се очува захтевана II класа воде.
   3.1. Уколико је потребно, код појединих загађивача, предвидети предтретман за технолошке отпадне воде пре њиховог улива у јавну канализацију, а пре пречишћавања на УПОВ-у, као и редовно пречишћавање на пречистачу.
   3.2. Отпадне воде фарми решавати одвојено изградњом одговарајућих водонепропусних лагуна довољне запремине. За крајњу диспозицију отпадних вода са фарми планирати наводњавање пољопривредног земљишта.
4. Отпадну воду из појединих насељених места решити изградњом уређаја за пречишћавање отпадних вода у сваком месту, или изградњом уређаја за пречишћавање отпадних вода на који ће бити прикључено више насељених места.
5. У отворене канале и водотоке забрањено је испустати непречишћене отпадне воде, осим условно чистих атмосферских вода које припадају II класи вода. Уколико се планира испуштање осталих отпадних вода, оне се морају потпуно пречистити тако да на низводним деоницама водотока не наруше захтевану II класу воде.

Правна и физичка лица која граде објекте на подручју града Панчево дужна су да се придржавају следећег:

- забрањено је спречавање несметаног протицања воде, успоравање и дизање нивоа воде чиме би се могао пореметити постојећи режим воде на објектима и у земљишту,
- сва укрштања објеката код планирања и извођења (далековода, високо напонског вода, ТТ вода и сл) са мелирационим каналима и потоцима предвидети што управније на осовину канала (потока),
- код укрштања објеката (далековода, високонапонског вода, ТТ вода и сл) са каналима ваздушним путем потребно је обезбедити слободну висину минимално од 7 m изнад терена у најнижој тачки вода, при чему стубови који носе водове треба да буду мин. 7 m удаљени од ивице канала, мерено управно на канал,
- код укрштања објеката (енергетских, ТТ водова, водовод, канализација, гасоводи и др) са каналом подземним путем, обезбедити заштитну дубину од 1,5 m испод пројектоване нивелете дна канала и спровести одговарајућу заштиту (заштитну цев, заштитни слој бетона).

Вертикалне прелазе у попречном профилу канала пројектовати на 10 m од горње ивице канала.

- прелаз објеката (гасовода и др) на обе стране канала, видно обележити каменим белегама и опоменицама, тако да се омогући несметан пролаз механизацији за одржавање канала,
- код укрштања објеката (гасовода и др) где се предвиђа прокопавањем (а не утискавањем) предмером и предрачуном обухватити радове на враћању каналског профила (дна и обала) у првобитно стање,
- код укрштања објеката са каналима надземним путем где је могуће вршити качење о конструкцију мостова и пропуста или цевовод положити у банкину са полагањем у заштитну цев, видно обележену,
- у случају реконструкције или замене моста (пропуста), трошкове затварања, измештања и поновног качења о нову конструкцију сноси инвеститор - корисник објекта (гасовода, електровода и др),
- паралелно вођење објеката (гасовода, електровода и др) предвидети на мин. 10 m од горње ивице канала,
- изузетно ови услови могу бити блажи у насељима, уз предузимање одговарајућих мера безбедности,
- снабдевање водом становништва и индустрије на простору града Панчево из локалних изворишта; око постојећих и планираних изворишта подземних вода, као и објеката који су у финкцији водоводног система (резервоари, црпне станице и доводник) дефинисати зоне и појасеве санитарне заштите изворишта према Закону о водама; извршити изградњу неопходних објеката на мрежи (резервоари, црпне станице и тд.), како би се комплетирао цео систем, а тиме и обезбедили потребни капацитети;

- снабдевање индустрије водом нижег квалитета, обезбедити захватењем из речних система или из подземља захватњем прве издани. Висококвалитетну воду могу користити само индустрије које по природи технолошког процеса захтевају квалитетну воду (прехрамбена индустрија);
- код снабдевања индустријских капацитета, који продукују веће количине отпадних вода, увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рециркулације;
- трасу водоводне мреже у насељу полагати између две регулационе линије у уличном фронту, по могућности у зелени појас. Трасу полагати са једне стране улице или обострано зависно од ширине уличног фронта;
- трасе регионалних система полагати уз главне путне правце, а према усвојеним пројектним решењима;
- пролазак испод саобраћајница и укрштање са осталим уличним инсталацијама обезбедити челичном заштитном цеви, односно према рангу пута и условима путне привреде;
- дубина укопавања не би смела да је плића од 1 до 1,2 m од нивелете терена, због
  зоне мржњења и саобраћајног оптерећења;
- сви радови на пројектовању и изградњи водоводног система морају се извести у складу са законом и уз сагласност надлежних органа;
- у насељима пројектовати и градити канализациону мрежу као сепаратну, тако да се посебно прихватају санитарне, а посебно атмосферске воде;
- извршити предтретман отпадне воде индустрије до нивоа квалитета који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, па тек онда их упустити у насељску канализациону мрежу; минимални пречник уличних канализационих колектора не сме бити мањи од Ø 200 mm;
- минималне падове колектора одредити у односу на усвојене пречнике, према важећим прописима и стандардима;
- црпне станице фекалне канализације радити као шахтне и лоцирати их у зеленој површини са прилазом за сервисно возило;
- Пре упуштања у реципиент, отпадне воде пречистити на насељским постројењима за пречишћавање отпадних вода (ППОВ), до степена који пропише надлежно водопривредно предузеће;

- атмосферску канализацију градити делимично као зацевљену, положену уз уличне саобраћајнице, а делимично као отворену, у зависности од техно-економске анализе;
- атмосферске воде пре упуштања у реципиент очистити од механичких нечистоћа на таложнику, односно сепаратору уља и масти;
- одвођење атмосферских вода из индустријских зона и комплекса вршити искључиво преко сепаратора уља и масти;
- све колске прилазе и укрштања са саобраћајницама, обавезно зацевити према важећим прописима и стандардима;
  - улив атмосферских вода у мелиоративне канале извести путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала; Забрањује се спречавање несметаног протицаја воде, успоравање и дизање нивоа воде, чиме би се могао пореметити постојећи режим вода на објектима и у земљишту;
- уређење отворених канала и регулационих радова на коритима мелиоративних канала биће дефинисано израдом одговарајуће пројектно-техничке документације и претходним условима Јавног водопривредног предузећа «Воде Војводине» Нови Сад;
- дуж обала реке и канала, са обе стране обезбедити по минимум 14m (у грађевинском подручју мин. 7m) слободног простора преко којег ће се вршити одржавање канала;
- одбрамбени насип мора бити заштићен тако да се у брањеном појасу ширине 100m и небрањеном појасу ширине 50m не могу градити никакви објекти, копати канали, садити дрвеће и сл, у смислу члана 69. Закона о водама.

7.3. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Основни услови и правила грађења за електроенергетску инфраструктуру за подручје обухвата Плана су:

- трафостанице градити као зидане, монтажно-бетонске (МБТС) и стубне (СТС), за рад на 20 kV напонском нивоу на основу услова из Плана;
- површина за изградњу зидане или МБТС(1Х 630 kVA) трафостанице треба да буде око 5,0 х 6,0 m, минимална удаљеност од других објеката треба да буде 3,0 m;
- стубна трафостаница се може градити у линији постојећег надземног вода или ван њега на парцели власника (корисника), најмање 3,0 m од других објеката;
- високонапонска мрежа (110 kV, 220 kV, 400 kV) се може градити надземно на пољопривредном земљишту, по могућности у већ постојећим електроенергетским коридорима на основу плана детаљне регулације;
- средњенапонску 20 kV и нисконапонску мрежу до 1 kV градити по условима из Плана или планом детаљне регулације(20 kV, Карта спровођења);
- средњенапонску 20 kV мрежу и нисконапонску мрежу на шумском земљишту градити подземно у путном појасу шумског пута или стази, док ће се високонапонска мрежа (110 kV и 400 kV) градити надземно, по могућности у постојећим коридорима(у Граду Панчеву мрежа 110 kV може се градити и подземно);
- око надземних 110 kV далековода обезбедити коридор 25 m са обе стране од осе далековода, око 220kV далековода 30 m са обе стране осе далековода, а око 400 kV далековода 40 m од осе далековода са обе стране;
- грађење објеката у овом коридору, као и засађивање стабала мора бити у складу са техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења JUS.N.CO. 105 ("Службени лист СФРЈ", бр. 68/86), заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења, заштитом од опасности JUS.N.CO. 101 ("Сл. лист СФРЈ", бр. 68/88),

Законом о заштити од нејонизујућих зрачења ("Службени гласник РС", бр. 36/09), као и условима надлежног предузећа;

- електроенергетску мрежу градити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1kV do 400kV ("Службени лист СФРЈ", бр. 65/88 и 18/92);
- проводнике електроенергетског вода постављати на гвоздене, односно бетонске стубове;
- паралелно вођење и укрштање електроенергетске инфраструктуре са саобраћајном, водопривредном, енергетском и телекомуникационом инфраструктуром мора бити у складу са условима надлежних предузећа за инфраструктуру;
- минимална удаљеност електричног стуба од земљишног појаса пута при укрштању, треба да буде од 5-40 m у зависности од категорисаности пута, односно по условима надлежног предузећа за путеве;
- минимална висина најнижих високонапонских проводника треба да буде око 7,5m, при укрштању са путевима, односно по условима надлежног предузећа за путеве;
- минимална удаљеност електричног стуба од пружног појаса неелектрифициране пруге при укрштању треба да буде од 5,0-10,0 m, а минимална висина најнижих проводника 7,0 m, односно по условима надлежног предузећа;
- минимална удаљеност електричног стуба од пружног појаса електрифициране пруге при укрштању, треба да буде минимално 15,0 m, а минимална висина најнижих проводника 12,0 m, односно по условима надлежног предузећа.

Електроенергетску подземну мрежу градити по следећим условима:

- ван насеља, за потребе садржаја предвиђених Планом, електроенергетску каблирану мрежу полагати у коридорима саобраћајница, некатегорисаних путева, шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту;
- дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 m;
- каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност минимум 1,0 m од коловоза и 0,5 m од пешачких стаза у насељима, односно по условима надлежног предузећа за путеве;
- у коридорима државних путева каблови који се граде паралелено са државним путем морају бити постављени минимално 3,0 m од крајње тачке попречног профила пута;
- минимална дубина постављања каблова и заштитних цеви (при укрштању са државним путем) износи 1,5 m мерено од најниже горње коте коловоза до горње коте заштитне цеви;
- електроенергетску мрежу на туристичким локалитетима, зонама заштите непокретног културног и природног добра, зони путних садржаја, у централним деловима већих насеља, парковским површинама, у зонама са вишепородичним становањем, у радним зонама, комуналним површинама, као и зонама за спорт и рекреацију обавезно каблирати.

Правила за реконструкцију надземне електроенергетске мреже и објеката трафостаница 20/04 kV

Реконструкција надземних водова свих напонских нивоа вршиће се на основу овог Плана и у складу са условима надлежног предузећа Електромрежа Србије, односно Електровојводина, а подразумева замену стубова, проводника или уређаја и опреме за уземљење и заштиту и др., трансформацију напона, поштујући постојећу трасу вода и локацију трафостаница 20/0,4 kV.

Смернице за изградњу траснсформаторских постројења

Комплекс ТС 20(35)/110 kV

- Мин. парцела за изградњу комплекса трансформаторске станице и високонапонског разводног постројења треба да буде око мин. 70X70m;
- Објекат градити од чврстог стандардног материјала: сендвич зидови од опеке и блокова са хоризонталним и вертикалним армирано-бетонским серклажима и одговарајућом термо и хидро изолацијом. Фасаду извести у "natur" бетону и "robau" опеци. Кровна конструкција је дрвена, а кров коси, нагиб крова 30-35^0. Кровни покривач – креп;
- За потребе садржаја изградиће се армирано-бетонски стуб као носач антена. По потреби, телефонски прикључак обезбедити и са најближе насељске ТТ мреже, према условима које изда надлежно предузеће;
- Обезбедити колски прилаз објекту мин. ширине 5.0m са постојеће приступне саобраћајнице и пешачки прилаз;
- Обезбедити прикључак на водоводну и канализациону мрежу;
- Колско-манипулативне и пешачке површине извести од бетона, бехатона и сл.;
- Све неизграђене и неизбетониране површине на парцели адекватно озеленити и хортикултурно уредити;
- Око комплекса поставити ограду на сопственој парцели или на граници парцеле у договору са суседом. Врата и капије на уличној огради не могу се отварати ван регулационе линије. Мин. висина ограде је око 2,0 m.

Електронергетска инфраструктура (смернице за изградњу у насељима):

- електроенергетска мрежа у насељима може бити надземна, грађена на бетонским и гвоздено решеткастим стубовима, и подземна;
- стубове поставити ван колских прилаза објектима, минимум 0,5m од саобраћајница;
- у центру насеља, парковским површинама, зонама за спорт и рекреацију, светиљке за јавно осветљење поставити на канделаберске стубове;
- у деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена надземно, светиљке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже;
- за расветна тела користити расветна тела у складу са новим технологијама развоја;
- при паралелном вођењу енергетских каблова до 10 kV и телекомуникационих каблова, најмање растојање мора бити 0,50 m, односно 1,0 m за каблове напона преко 10 кV;
- при укрштању енергетских и телекомуникационих каблова угао укрштања треба да буде око 90°;
- није дозвољено полагање електроенергетских каблова изнад телекомуникационих, сем при укрштању, при чему минимално вертикално растојање мора бити 0,5 m;
- паралелно полагање електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни, при чему хоризонтално растојање мора бити веће од 0,50 m;
- није дозвољено полагање електроенергетског кабла изнад или испод цеви водовода или канализације;
- при укрштању електроенергетских каблова са цевоводом гасовода вертикално растојање мора бити веће од 0,3 m, а при приближавању и паралелном вођењу 0,5 m.
- Заштиту од атмосферског пражњења извести класичним громобранским инсталацијама у облику Фарадејевог кавеза према класи нивоа заштите објеката у складу са „Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења” (Сл.лист СРЈ бр. 11/96).

7.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Телекомуникациона мрежа (ТТ) обухвата све врсте каблова који се користе за потребе телекомуникација (бакарне, коаксијалне, оптичке и др.). Изградња телекомуникационе инфраструктуре и објеката реализоваће се по условима из овог Плана, и то:

- ТТ мрежу градити у коридорима саобраћајница и некатегорисаних путева;
- дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 1,2 m;
- код постојећих траса, нове телекомуникационе каблове полагати у исте;
- при паралелном вођењу телекомуникационих и електроенергетских каблова до 10 kV, најмање растојање мора бити 0,5 m и 1,0 m за каблове напона преко 10 kV. При укрштању, најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,5 m, а угао укрштања око 90°;
- при укрштању телекомуникациног кабла са цевоводом гасовода, водовода, канализације, вертикално растојање мора бити најмање 0,3 m;
- при приближавању и паралелном вођењу телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода и канализацијом хоризонтално растојање мора бити најмање 0,5 m;
- у циљу обезбеђења потреба за новим ТТ прикључцима и преласка на нову технологију развоја у области телекомуникација, потребно је обезбедити приступ свим планираним објектима путем ТТ канализације од планираног ТТ окна до просторије планиране за смештај телекомуникационе опреме унутар парцела корисника;
- за потребе удаљених корисника, ван насеља, може се градити бежична (РР) телекомуникациона мрежа.

Услови грађења бежичне ТТ мреже (РР) и припадајућих објеката:

- објекти за смештај телекомуникационих уређаја фиксне, мобилне телекомуникационе мреже и опреме за РТВ и КДС, мобилних централа, базних радио станица, радио релејних станица, као и антене и антенски носачи могу се поставити у оквиру објекта, на слободном простору, у зонама привредне делатности, у објекту у оквиру појединачних корисника, у оквиру комплекса појединачних корисника;
- слободностојеће антенске стубове, као носаче антена по могућности градити у привредним зонама и ободима насеља и у атару;
- објекат за смештај телекомуникационе и РТВ опреме може бити зидани или монтажни;
- комплекс са телекомуникационом опремом и антенски стуб морају бити ограђени;
- напајање електричном енергијом вршиће се из нисконапонске мреже 0,4 kV;
- до комплекса за смештај мобилне телекомуникационе опреме и антенских стубова са антенама обезбедити приступни пут минималне ширине 3,0 m до најближе јавне саобраћајнице;
- слободне површине комплекса озеленити.

Телекомуникациона инфраструктура (смернице за изградњу у насељима):

- ТТ мрежу градити у коридорима саобраћајница;
- дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 0,8 m;
- при паралелном вођењу телекомуникационих и електроенергетских каблова до 10 kV најмање растојање мора бити 0,5 m и 1,0 m за каблове напона преко 10 kV. При укрштању, најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,5 m, а угао укрштања око 90°;
- при укрштању телекомуникациног кабла са цевоводом гасовода, водовода, канализације, вертикално растојање мора бити најмање 0,3 m;

- при приближавању и паралелном вођењу телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода и канализацијом хоризонтално растојање мора бити најмање 0,5m.

Услови грађења бежичне ТТ мреже (РР) и припадајућих објеката:

- објекти за смештај телекомуникационих уређаја фиксне, мобилне телекомуникационе мреже и опреме за РТВ и КДС, мобилних централа, базних радио станица, радио релејних станица, као и антене и антенски носачи могу се поставити у оквиру објекта, на слободном простору, у зонама привредне делатности, у објекту у оквиру појединачних корисника, у оквиру комплекса појединачних корисника;
- слободностојеће антенске стубове, као носаче антена по могућности градити у привредним зонама и ободима насеља;
- слободностојећи антенски стубови, као носачи антена не могу се градити у комплексима школа, вртића, домовима здравља, старачким домовима и сл.;
- у централним деловима насеља као носаче антена користити постојеће антенске стубове;
- објекат за смештај телекомуникационе и РТВ опреме може бити зидани или монтажни;
- комплекс са телекомуникационом опремом и антенски стуб морају бити ограђени;
- напајање електричном енергијом вршиће се из нисконапонске мреже 0,4 kV;
- до комплекса за смештај мобилне телекомуникационе опреме и антенских стубова са антенама обезбедити приступни пут минималне ширине 3,0 m до најближе јавне саобраћајнице;
- слободне површине комплекса озеленити.

7.5. ТЕРМОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Правила грађења за гасоводе високог притиска - цевоводи

У овом плану изградња инфраструктуре у највећој мери се планира у оквиру постојећих инфраструктурних система (нафтовода, гасовода, саобраћајница и др.), у овој концепцији коридор/траса је дефинисан у складу са основним правилима и поставкама трасирања ових инфраструктурних система (претежно неизграђена подручја – пољопривредно земљиште и на безбедној удаљености од изграђених објеката).

Инфраструктурни коридори се по правилу изграђују изван насељених места, ограђених привредних комплекса, железничких станица, пристаништа, заштитних подручја за питке и лековите воде, војних објеката и заштићених подручја природних и културних добара. При планирању, избору трасе, пројектовању и изградњи цевовода мора се обезбедити стабилност цевовода и заштита људи и имовине и спречити могућност штетних утицаја цевовода на околину. Све флуиде који се транспортују цевоводима класификовати у складу са важећим стандардом.

Неопходно је користити критеријуме и услове прописане правилницима као и другим техничким стандардима и нормативима којима се дефинише проблематика цевоводног транспорта и складиштења.

Капацитете термомашинских инсталација димензионисати према максимално планираној и очекиваној потрошњи/протоку.

Користити критеријуме и услове прописане Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт ("Службени лист СФРЈ", број 26/85), као и друге техничке стандарде и нормативе којима се дефинише проблематика цевоводног транспорта и складиштења.

Услови за пројектовње, грађење и испитивање система одређене су Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих

угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима за међународни транспорт (Службени лист СФРЈ", број 26/85, са применом до доношења новог важећег прописа).

У коридору/траси издвајају се 3 основне зоне са различитим условима:

1. **Прва зона** – непосредне заштите износи 5 m обострано од осе цевовода у којој је по правилу забрањено дубоко орање (преко 0,5 m), као и садња биљака са дубоким корењем (преко 1 m дубине).

2. **Друга зона** обухвата обострани појас од 30 m у коме се по правилу забрањује градња објеката за становање, с тим да су могући изузеци у случају ограничења (физичка или већ изграђени постојећи објекти) на појединим локацијама. Тако се зграде за становање или боравак људи могу градити у појасу ужем од 30м, ако је градња била већ предвиђена урбанистичким планом пре пројектовања цевовода и ако се примене посебне мере заштите, с тим да најмање растојање насељене зграде од цевовода мора бити:

•1 за пречник до Ø125 mm – 10m;

•2 за пречник од Ø 125 mm до Ø 300 mm – 15m;

•3 за пречник од Ø 300 mm до Ø 500 mm – 20m;

3. **Трећа зона** обухвата појас од 200 m обострано од осе цевовода у којем се по правилу налазе зоне подељене у 4 категорије у зависности од густине насељености.

У случају да цевовод пролази близу других објеката или је паралелан с тим објектима, одстојање не сме бити:

- мање од 5 m од Државног пута II реда и општинских путева, рачунајући од спољне ивице путног појаса;
- мање од 10 m од Државног пута I реда, рачунајући од спољне ивице путног појаса;
- мање од 20 m од од спољње ивице путног појаса ауто-пута;
- мање од 20 m од железничке пруге, рачунајући од границе пружног појаса осим ако је цевовод постављен на друмски или железнички мост;
- мање од 30 m од надземних делова цевовода, рачунајући од спољне ивице путног појаса, односно од границе пружног појаса, осим ако је цевовод постављен на друмски или железнички мост;
- мање од 15 m од индустријских колосека, рачунајући одосе крајњегколосека;
- мање од 1m (мерено хоризонтално) од грађевинских објеката, рачунајући од темеља објекта, под условом да се неугрожава стабилност објекта;
- мање од 50 cm од других подземних инсталација и мелиорационих објеката, рачунајући од спољне ивице цевовода до спољне ивице инсталације или објекта;
- мање од 10 m од регулисаних водотока и канала, рачунајући од ножице насипа.
- међусобно растојање цевних водова у коридору (према условима власника цевовода),
- Ако цевовод пролази близу нерегулисаних водотока, бунара, извора и изворишних подручја, као и ако је паралелан са водотоцима, потребно је прибавити сагласност од организација и органа надлежних за послове

водопривреде.

- мање од 10 m од темеља стуба далековода (према "Правилнику о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 до 400 kV " ("Сл.лист СРЈ" бр.18/92) и ЈУС Н.ЦО.105 – "Технички услови заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења"). Такође, за добијање сагласности за изградњу објекта у близини или испод далековода, чији је власник ЈП"Електро мрежа Србије" потребна је сагласност исте.

Изградња прелаза цевовода преко железничке пруге и железничког моста није дозвољена, осим у изузетним случајевима, уз претходно прибављену сагласност надлежних органа који управљају железничком мрежом.

У случају планираног цевовода испод саобраћајница (прокопавањем саобраћајнице или бушењем рова) примењују се посебне техничке антикорозионе мере заштите и изолације (заштитне цеви већег пречника и сл.). Код постављања цевовода испод саобраћајница I и II реда укрштање извршити механички подбушивањем испод трупа пута и управно на пут. Том приликом мора се употребити заштитна цев одговарајуће чврстоће и пречника којије за најмање 100 mm већи од спољашњег пречника цевовода.

Пример укрштања цевовода са саобраћајницама и водотоцима

Пруга Пут Канал (река)

Пруга Пут Канал (река)

Правила за угао укрштања продуктовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима се прописују у распону између 60° и 90°. Укрштање под мањим углом је могуће уз претходну прибављену сагласност надлежних органа.

Правила за укопавање и полагање цевовода

За државне путеве I и II реда укопавање предвидети на минималној дубини од најниже коте коловоза до горње коте заштитне цеви . Минимална кота од коте дна путног канала на државним путевима I и II реда до горње коте заштитне цеви износи 1 m. Дубина на којој се врши полагање цевовода зависи од пречника цеви уз обавезни надслој од 80 cm изнад горње изводнице укопаног цевовода. Укрштање цевовода са надземним електроводовима изводи се на минималном одстојању од висине 1,5h најближег стуба или када је реч о високим напонима од 110 kV и више, цевоводи се проводе по средини размака између два стуба због избегавања дејства “лутајућих струја“. При вођењу продуктовода испод електрифицираних железничких пруга мора бити изграђена двострука изолација цевовода у дужини од 50m улево и удесно, рачунајући од границе пружног појас

Растојања од других објеката неопходних за функционисање система

- **Пумпне станице:** Најмање растојање пумпних станица од граничних линија суседног поседа, односно од крајње спољње ивице путног или пружног појаса износи 30м. Најмање растојање пумпних станица од објеката, односно од крајње спољње ивице путног или пружног појаса на сопственом имању (у комплеску терминала) до станице износи 7,5m.
- **Чистачке станице:** Најмање растојање чистачких станица од граничних

линија суседног поседа, односно од крајње спољње ивице путног или пружног појаса износи 30m. Најмање растојање чистачких станица од објеката, односно од крајње спољње ивице путног или пружног појаса на сопственом имању (у комплеску терминала) до станице износи 7,5m.

- **Блок-станице:** Најмање растојање блок станица од граничних линија суседног поседа, односно од крајње спољње ивице путног или пружног појаса износи 30m. Најмање растојање блок станица од објеката, односно од крајње спољње ивице путног или пружног појаса насопственом имању (у комплеску терминала) достанице износи 7,5m.
- **Трафо станице и други електричне инсталације и уређаји** -електромотори, уређаји за даљинску контролу и управљање, уређаји за осветљавање, електрични мерни уређаји, каблови и проводници, остали електрични уређаји могу бити уграђени у каналима, удубљењима, подрумима, просторијама које се не проветравају и на сл.местима, ако је таква уградња условљена технолошким захтевима.
- **Управне зграде и други грађевински објекти у комплексу терминала**. Ватротпорност зидова, подова и стропова мора бити предвиђена за најмање 2 часа.
- Електрична инсталација мора бити изведена у складу са одредбама „Прописа о електричним постројењима на надземним местима угроженим од експлозивних смеша“. Такође, мора бити обезбеђена природна вентилација објеката или изузетно вештачка вентулација у „S“ изради.

Посебно је потребно испитати стабилност микролокација са аспекта сеизмичког ризика или ризика од геодинамичких процеса (клижење, пужење, течење, ликвифакција, хемијска и механичка суфозија и сл.), односно уколико је подручје подложно плављењу, прописују се посебне инжењерско-грађевинске мере заштите, односно посебни услове пројектовања и извођења радова.

Правила грађења за гасоводе средњег притиска, градске гасоводе и дистрибутивне гасоводе

Доле наведена правила важе за изградњу гасовода од челичних цеви за дозвољени радни притисак до 16 bar-а. Технички нормативи за пројектовање и полагање гасовода од ПЕ цеви за радни притисак до 4 бар-а одређени су одговарајућим Правилником ("Службени лист СРЈ", бр. 20/92) према SRPS H.F1.001 и за изградњу гасовода од полиетиленских цеви погонског притиска до 4 bar-а.

ЧЕЛИЧНИ ГАСОВОД ДО 16 БАРА

Гасоводе поставити у заштитне појасеве ради осигурања њиховог стања , погона, одржавања као и спољних утицаја.
Препоручена минимална дозвољена растојања при укрштању и паралелном вођењу гасовода средњег притиска и других подземних инсталација износе:

	Паралелно вођење (m)	Укрштање (m)
нафтовод, продуктовод	0,8	0,3
гасовод	0,5	0,3
водовод	0,5	0,3
вреловод или топловод	0,7	0,3
канализација од бет.цеви	0,7	0,3
ПТТ инсталације	0,6	0,3
ТВ и комуникациони кабели	0,5	0,3
високонапонски водови	0,5	0,5
нисконапонски водови	0,5	0,3
вишегодишње дрвенасто растиње	1,0	НЕ
шахтови	0,3	НЕ

Изградња објеката изнад гасовода или друга врста градње, као и складиштења тешко транспортабилних материјала или садња дрвећа, који могу утицати на приступ гасоводу није дозвожена. Полагање гасовода у просторе као што су канали, шупљине у мостовским конструкцијама је дозвољено, када су они задовољавајуће вентилирани или се пуне одговарајућим материјалом, или када се гасовод постави у заштитну цев која завршава изван канала и сл.

Надземни делови гасовода морају бити удаљени од стубова, далековода, високонапоснких и нисконапонских водова за најмању висину стуба + 3 m.
Ако гасовод пролази у близини нерегулисаних водотокова, бунара, извора или изворишта, а такође електроенергетских постројења и водова, потребно је прибавити сагласност надлежних установа.

Називни напон (kV)	Минимално растојање при паралелном вођењу гасовода и трасе надземних водова (m)	Минимално растојање при укрштању гасовода и трасе надземних водова (m)
$U \leq 1$	1	1
$1 < U \leq 10$	5	5
$10 < U \leq 35$	8	10
$35 \leq U$	10	10

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице прокопавањем те саобраћајнице, полаже се у ров на пешчану постељицу и са двоструком антикорозионом изолацијом, према прописима.
Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице, бушењем рова испод те саобраћајнице мора се употребити одговарајућа заштитна цев гасовода.
При укрштању гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа. Таква сагласност се не може издати за укрштање са железничком пругом.
Гасовод мора бити заштићен од подлокавања, плављења, нестабилности тла, одрона земљишта и других опасности које могу изазвати његово померање или додатно оптерећење. Гасовод треба да је заштићен од деловања корозије околине.

ДИСТРИБУТИВНА ГАСНА МРЕЖА

Гасовод ниског притиска се води подзмено и надземно. Када се гасовод води подземно дубина полагања гасовода је 0,6-1,0 m од његове горње ивице. Препоручује се дубина од 0,8м. Изузетно је дозвољена дубина 0,5m код укрштања са другим укопаним инсталацијама или на изразито тешком терену, уз примену додатних техничких мера заштите. Локација ровова треба да је у зеленом појасу између тротоара и ивичњака улице, тротоара и ригола, тротоара и бетонског канала. На локацији где нема зеленог појаса гасовод се води испод уличног тротоара, бетонираних платоа и површина или испод уличних канала за одвод атмосферске воде на дубини 1,0 м од дна канала или ригола. Изузетно, гасовод се полаже дуж трупа пута, уз посебне мере заштите од механичких и других оштећења.

Трасе ровова за полагање гасне инсталације се постављају тако да гасна мрежа задовољи минимална прописана одстојања у односу на друге инсталације и објекте инфраструктуре. Вредности минималних дозвољених растојања у односу на укопане инсталације су:

Минимална дозвољена растојања	укрштање	паралелно вођење
- други гасовод	0,2 m	0,3 m
- водовод, канализација	0,5 m	1,0 m
- ниско и високо-напонски електро каблови	0,5 m	0,5 m
- телефонски каблови	0,5 m	1,0 m
- технолошка канализација	0,5 m	1,0 m
- бетонски шахтови и канали	0,5 m	1,0 m
- железничка пруга и индустријски колосек	1,5 m	5,0 m
- топловод: прорачунско растојање које обезбеђује да температура ПЕ цеви не буде изнад 20^0C		
- високо зеленило	-	1,5 m
- темељ грађевинских објеката	-	1,0 m
- локални путеви и улице	1,0 m	0,5 m
- магистрални и регионални путеви	1,3 m	1,0 m
- бензинске пумпе	-	5,0 m

Укрштање дистрибутивног гасовода (ДГ) са саобраћајницама врши се уз његово полагање у заштитну цев или канал, изузев ако се прорачуном докаже да то није потребно. При томе се мора обезбедити природна вентилација канала, заштитне цеви или подземног пролаза.

За укрштање и паралелно вођење гасовода са железничком пругом, путевима и улицама, потребна је сагласност одговарајућих организација.

Дистрибутивни гасовод се не полаже испод зграда и других објеката високоградње. Надземно полагање дистрибутивног гасовода се врши само изузетно, уз посебну заштиту од механичких, температурних и утицаја стварања кондензата.

Удаљеност укопаних стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, али не мања од 0,5 m слободног размака. Надземни делови гасовода морају бити удаљени од стубова далековода, високонапонских и нисконапонских водова за најмању висину стуба +3 m.

При полагању дистрибутивних гасовода треба предузети одговарајуће мере заштите постојећих инсталација у радном појасу.

Укрштање и паралелно вођење са другим инсталацијама се пројектује у складу са условима и сагласностима надлежних органа, а на следећи начин:

- пролаз испод путева и улица се изводи у заштитној челичној цеви уз механичко подбушивање на дубини 1,0 m;

- пролаз испод кућне саобраћајнице се ради раскопавањем или подбушивањем, у складу са дубином рова;
- пролаз испод осталих канала и ригола изводе се у или без заштитне цеви, раскопавањем или подбушивањем на дубину 1,0 m од коте дна канала.

Код паралелног вођења гасовода у односу на горе наведене објекте примењују се минимална одстојања из важећих прописа уз додатак 1,0 до 2,0 m у зависности од могућности на терену.
Укрштање и паралелно вођење у односу на укопане инсталације треба пројектовати да се задовоље сви услови власника предметних инсталација. Код укрштања настојати да се гасовод укопа изнад других инсталација, у противном гасовод треба положити у заштитну цев.

Приликом изградње објеката ЈП СРБИЈАГАС-а и НИС-НАФТАГАС-а потребно је обратити пажњу на заштићена природна добра на територији града. Такође, приликом планирања, пројектовања и изградње ових објеката, водити рачуна о смањењу конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништва, земљиште, итд.) и предузимању одговарајућих мера за санирање негативних последица (програм рекултивације, ревитализације, отклањања штета итд.).

МРС/ГМРС
Правила грађења МРС/ГМРС дефинишу се за намене простора које ће снабдевати природним гасом. У овим објектима се врши припрема регулација и снижење притиска са вредности притиска који влада у гасоводу на жељену вредност. ГМРС/МРС, могу бити зидане или монтажне и постављају се у:

1) блоковима индивидуалних становања (на грађевинској парцели и на јавној површини)
2) мешовитим градским блоковима (на слободном простору унутар блока и у зеленим површинама)
3) зонама привредне делатности (на слободном простору у оквиру комплекса појединачних корисника и на јавним површинама

Простор на коме се гради ГМРС/МРС мора бити ограђен. Препоручује се примена вертикалних застора (жива ограда, пузавице...)
ГМРС/МРС мора се изградити према важећим законским прописима. и мора јој се обезбедити приступни пут до најближе јавне саобраћајнице минималне ширине 3 m. Уколико се гради на јавној површини у зони раскрснице, њен положај мора бити такав да не угрожава прегледност, безбедност и комфор кретања свих учесника у саобраћају. код избора боја и финалне обраде материјала водити рачуна о непосредном окружењу и извршити максимално уклапање објекта у околни простор

КОТЛАРНИЦА
Под појмом котларнице подразумева се топловодно енергетско постројење – котларница изведена као самостални објекат, контејнер котларница и котларница у објекту корисника. Служе за производњу топлотне енергије – топле воде до 110^{0}C или паре надпритиска до 0,5 bar-а. Као гориво за потребе котларница користи се гасовито, течно и чврсто гориво. Код пројектовања и изградње објеката котларнице обавезно је поштовање и примена свих важећих техничких прописа, стандарда и норматива из предметне области.

Табела 34. ***Заштитне зоне и коридори за термотехничку инфраструктуру***

Гасоводи, нафтоводи, продуктоводи и припадајући објекти		
Мрежа / објекат	***Заштитна зона / појас***	***Правила / могућност изградње***
Магистрални гасоводи и нафтоводи	Минимум 30 m, обострано од ивице цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у

Гасоводи, нафтоводи, продуктоводи и припадајући објекти		
Мрежа / објекат	***Заштитна зона / појас***	***Правила / могућност изградње***
(ту спадају магистрални и регионални гасоводи, нафтоводи и продуктоводи)		заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. Лист СФРЈ бр. 26/85). За добијање сагласности за градњу објеката у близини ових мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера. Нпр. За гасоводе је ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године. Нафтоводи продуктоводи ЈП Транснафта може доставити и посебне услове за безбедносна растојања нпр за нафтовод 5 м од осе цеви.
Разводни гасовод (p=50 bar)	Минимум 30 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. Лист СФРЈ бр. 26/85). За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде НИС Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.
Градски гасовод (p=6/12 bar)	Минимум 3 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода (Сл. Лист града Београда бр. 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88). За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. године.
Дистрибутивни гасовод (p=4 bar)	Минимум 1 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о техничким нормативима sa пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од ПЕ

Гасоводи, нафтоводи, продуктоводи и припадајући објекти		
Мрежа / објекат	***Заштитна зона / појас***	***Правила / могућност изградње***
		цеви sa радни притисак до 4 бар („Сл. лист СР“ бр 20/92) и Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода (Сл. Лист града Београда бр. 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88). За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.
Главна мернорегулациона станица (ГМРС) (p=50 bar)		Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини ГМРС условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. Лист СФРЈ бр. 26/85). За добијање сагласности за градњу објеката у близини ових мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.
Мернорегулациона станица (МРС) (p=6-12 bar)		Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини МРС условљена је Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода (Сл. Лист града Београда бр. 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88). За добијање сагласности за градњу објеката у близини ових мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.
Компресорска станица и главни разделни чвор (КС и ГРЧ)		Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини ГМРС условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (Сл. Лист СФРЈ бр. 26/85). За добијање сагласности за градњу објеката у близини ових мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде транспортера или дистрибутера ЈП Србијагас: Технички услови за пројектовање, изградњу и испитивање

Гасоводи, нафтоводи, продуктоводи и припадајући објекти		
Мрежа / објекат	***Заштитна зона / појас***	***Правила / могућност изградње***
		гасовода мерно регулационих станица и опреме, Југас Београд, 2000. Године.
Остала термоенергетска мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	***Заштитна зона / појас***	***Правила / могућност изградње***
Топлане,Котларнице Топловод/Вреловод		За гасне котларнице је неопходно испоштовати сва правила дата Правилником о техничким нормативима за пројектовање, грађење, погон и одржавање гасних котларница („Сл. Лист СФРЈ бр. 10/90). Неопходно је испоштовати сва правила дата националним и светским стандардима као и Интерне стандарде дистрибутера.

Правила грађења инфраструктуре у вези са обновљивим изворима енергије:

- обезбедити прикључење на 110 (400) kV преко трансформаторског и високонапонског разводног постројења, односно 20 kV мрежу јавног електроенергетског система, осим извора који ће служити за сопствену производњу електричне енергије;
- стуб на који се поставља ветрогенератор градити као слободностојећи у складу са законским условима и прописима који важе за изградњу таквих објеката;
- парк ветроелектрана се може градити на пољопривредном земљишту уз добијање сагласности надлежног министарства за пољопривреду;
- до сваког стуба ветрогенератора обезбедити прилазни пут;
- произведену електричну енергију из ветрогелектране преко трансформаторског постројења конектовати у јавни електроенергетски систем;
- електроенергетску мрежу која повезује ветрогенераторе са трансформаторском станицом градити подземно;
- међусобна удаљеност стубова ветрогенаратора мора бити 5-9 пречника ротора у правцу главног ветра и 3-5 пречника ротора у правцу нормалном на правац главног ветра;
- појединачне стубове ветрогенератора за сопствену производњу градити на основу услова из овог Плана, а парк ветроелектрана на основу урбанистичког плана детаљне регулације;
- производни енергетски објекти се не могу градити у заштићеним природним и културним добрима, стаништима, шуми и шумском земљишту;
- најмања удаљеност ветропарка од насеља и насељених делова мора бити 1000 m;
- удаљеност ветрогенератора од државних путева не може бити мање од висине стуба са пропелером, мерено од спољње ивице земљишног појаса пута;
- стубови ветрогенератора, укључујући и темеље на које се постављају, могу се градити ван заштитног појаса општинског пута (5 m ширине);

- стубови ветрогенератора се могу поставити на растојању већем од 50 m, са обе стране пруге, мерећи управно на осу колосека железничке пруге;
- при изради техничке документације за изградњу ветрогенератора у заштитном пружном појасу у коридору железничке пруге, инвеститор је дужан да се обрати "ЈП Железнице Србије", Сектору за стратегију и развој, за добијање техничких услова за пројектовање, као и сагласности на техничку документацију;
- стубови ветрогенератора, укључујући и темеље на које се постављају, могу се градити на минимум 10,0 m од од парцеле канала;
- соларне електране градити на основу плана детаљне регулације;

- производни објекти већих капацитета који не служе за сопствене потребе, могу се градити у радним зонама у насељима на основу урбанистичких планова насеља, као и ван насеља у склопу постојећих и планираних радних зона, и као засебни комплекси у атару;
- производни објекти мањих капацитета, који ће служити за сопствене потребе, могу се градити у склопу салаша, пољопривредних комплекса, радних садржаја ван насеља;
- на водном земљишту, на постојећим водним објектима могу се градити мале хидроелектране, уградњом турбина, на основу овог Плана.

8. КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА НА ОДРЕЂЕНОМ ПРОСТОРУ ИЛИ ЗА ОДРЕЂЕНЕ ОБЈЕКТЕ

Зона заштите око објеката који се користе за заштиту од елементарних непогода - противградне станице

Зона забрањене градње

У зони забрањене градње, приказаној на Референталној карти бр. 1 – Намена простора, није дозвољена изградња објеката. Услове за евентуалну изградњу објеката инфраструктуре неопходно је прибавити од Министарства одбране.

Заштитни појас јавних путева и заштитни пружни појас

Заштитни појас око јавних путева и појас контролисане изградње дефинисани су Законом о јавним путевима.

У заштитном појасу пута могуће је градити пратеће путне садржаје (станице за снабдевање моторних возила горивом, продавнице, објекте за рекреацију, мотеле, угоститељске објекте и друге објекте намењене пружању услуга корисницима пута), као и инфраструктурну мрежу и објекте.

Уређењу и изградњи ових комплекса и објеката може се приступити на основу услова из Плана и у складу са рангом и категоријом јавног пута (ДП I и II реда, општински путеви) уколико постоје инфраструктурни, комунални и остали услови.

Одређивање микролокација пратећих садржаја је врло комплексан задатак који обухвата вишекритеријумску анализу параметара

Основни критеријуми за избор микролокација за пратеће садржаје су:

- саобраћајно технички услови,
- просторни услови,
- природни услови,
- комунална и инфраструктурна опремљеност и
- услови заштите животне средине.

Саобраћајно технички услови се пре свега односе на сагледавање постојања излива/улива и њиховог утицаја на одвијање динамичког саобраћајног тока дуж путног правца. У том погледу места улива/излива за одморишта морају бити лако уочљива, из далека видљива и препознатљива у односу на окружење тј. овим микролокацијама се мора обезбедити тзв. спољна гледаност, која обезбеђује преглед свих могућих саобраћајних ситуација.

Растојања између два узастопна излива/улива на путном правцу треба да искључују у потпуности све негативне утицаје на саобраћајне токове са аспекта искоришћења капацитета пута, нивоа саобраћајне услуге и безбедности.

Саобраћајно технички услови лоцирања одморишта диктирају постојање довољне визуре прегледности у односу на очекиване брзине кретања, с тим што се у потпуности мора задовољити апсолутни минимум зауставне прегледности (гранична вредност визуре захтеване прегледности).

Просторни распоред пратећих садржаја дуж државног пута може бити наспраман и наизменичан. Може бити повезан са пешачком пасарелом или без ње у зависности и од других просторних услова.

Просторни услови су врло значајан критеријум за избор локације пратећих садржаја, јер у зависности од обима садржаја зависи и обим заузимања земљишта (од 0,5 – 1,5 ha).

Природни услови су могућност за афирмацију појединих микролокација кроз формирање приступачних пратећих садржаја. Природне вредности привлаче кориснике пута својим положајем, изгледом и укупним нивоом атрактивности. Формирање комплекса пратећих садржаја не сме изазивати озбиљне захвате на ремоделирању терена, као и радње које би могле да поремете природне односе већ напротив, кроз оваква уређења треба да подигну ниво привлачности појединих микролокација.

Комунална и инфраструктурна опремљеност појединих локација, као и могућности аутономног комуналног опремања, снабдевања и одржавања су веома битни параметри код избора микролокација пратећих садржаја. Могућност повезивања микролокација са окружењем у смислу потребне комуналне инфраструктуре су веома значајне у погледу градње, експлоатације и одржавања пратећих објеката. Директна повезаност ових садржаја са насељима у окружењу, обезбеђују ефикасно и поуздано снабдевање објеката, као и брз долазак ургентних и комуналних возила и радне снаге.

Заштита животне средине у оквиру зона пратећих садржаја је један од важних критеријума за избор микролокација пратећих садржаја, јер све ове зоне са еколошког аспекта имају третман зона повећаног ризика (нарочито у акцидентним ситуацијама). Осим анализе могућих утицаја на окружење у односу на воду, ваздух, земљиште, морају се сагледати и мере очувања одрживог стања животне средине, јер њено нарушавање може током експлоатације да смањује економске ефекте функционисања пратећих садржаја.

У појасу контролисане изградње у складу са Закона о јавним путевима забрањено је отварање рудника,каменолома и депонија отпада и смећа.

Заштитни пружни појас дефинисан је Законом о железници и износи 200m са обе стране пруге, рачунајући од осе крајњих колосека. У заштитном пружном појасу пруге, могу се градити објекти и инфраструктура у складу са наведеним Законом.

Зоне и појасеви заштите изворишта водоснабдевања

На подручјима која се користе као изворишта за снабдевање водом за пиће и за санитарно-хигијенске потребе одређују се три зоне санитарне заштите, и то: шира зона заштите, ужа зона заштите и зона непосредне заштите. Заштитна зона око изворишта дефинисана је Законом о водама и Правилником о начину одређивања и одржавања

санитарне заштите изворишта за водоснабдевање ("Службени гласник Републике Србије", број 92/2008).

Зона непосредне заштите (зона I) - Зона I изворишта подземне воде формира се на простору изворишта непосредно око водозахватног објекта. Зона I изворишта подземне воде засађује се декоративним зеленилом, растињем које нема дубоки корен и може се користити као сенокос. Зона I изворишта подземне воде, у којој не борави стално запослена особа, ограђује се ради спречавања неконтролисаног приступа људи и животиња заштитном оградом која не може бити ближа од 3 m од водозахватног објекта који окружује. У зони I не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту.

Ужа зона заштите (зона II) - У зони II не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту.

Шира зона заштите (зона III) - У зони III не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту.

Зона заштите надземних високонапонских водова

Заштитни коридор у зависности од напонског нивоа износи: за водове од 400 kV је 35m од осе вода са обе стране (укупно 70m), односно за водове од 110kV је 25m од осе вода са обе стране (укупно 50m).

Грађење објеката у овом коридору, мора бити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1kV do 400kV ("Службени лист СФРЈ", бр. 65/88 и 18/92), техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења ЈУС Н.ЦО.105 ("Службени лист СФРЈ", бр. 68/86), Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења, Заштитом од опасности ЈУС Н.ЦО.101 ("Службени лист СФРЈ", бр. 68/88), Закон о заштити од нејонизујућих зрачења ("Службени гласник РС", бр. 36/09), као и условима надлежног предузећа.

Зона ветроелектрана

Зона ветрогенератора за парк ветрогенератора дефинисаће се урбанистичким планом (План детаљне регулације). У овој зони не могу се градити објекти, сем инфраструктурне мреже, а земљиште се може користити као пољопривредно.

Зона заштите коридора телекомуникационих система веза

У заштитној зони радио-релејних коридора могу се градити објекти ограничене висине, дефинисане Елаборатом заштите слободног радио-релејног коридора. У овом коридору не могу се градити објекти који ће својим радом ометати систем радио-релејне везе.

Зона заштите термоенергетске инфраструктуре

Заштитни коридор гасовода, нафтовода и продуктовода дефинисан је Законом о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника, односно Законом о енергетици и важећим Правилницима и износи 200m на једну и другу страну од осе цевовода. У појасу ширине 30m са једне и друге стране од осе цевовода забрањена је изградња објеката.

Зона заштите око објеката који се користе за заштиту од елементарних непогода-противградне станице

Око постојећих, односно нових противградних станица које се постављају на локалитетима које одређује Републички хидрометеоролошки завод Србије, зона заштите у којој није дозвољена изградња објеката износи 100,0 m од противградне станице. Грађење објеката на мањим растојањима од прописане могућа је само по обезбеђивању посебне сагласности и мишљења Републичког хидрометереолошког завода Србије.

VI. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА ПАНЧЕВА ДО 2020. ГОДИНЕ

1. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈЕ СА СУСЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Израда Просторног плана Града Панчево заснована је, у складу са Законом, ка поштовању одредби просторних планова вишег реда - Просторни план Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 88/10), Регионални просторни план АП Војводине („Службени лист АПВ“ бр.22/11),Регионални Просторни План административног подручја града Београда (Сл.лист града Београда, бр. 10/04) Просторни План подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара("Сл.лист Аутономне Покрајине Војводине" број 8/2006),Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Србију ("Службени гласник РС", бр. 19/2011) Просторни План подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за DV 2x400 Kv TS „Панчево 2“-граница Румуније, донет на Седници Скупштини Аутономне Покрајине Војводине, одржане дана 27.фебруара 2012.

Мере за равномерни територијални развој јединице локалне самоуправе за овај план обухватају:
разлитите, стимулативне, политике којима се обезбеђује:
- умрежавање ФУП и повезивања са другим, сличним ФУП, постојање јаке мреже урбаних подручја омогућује конзистентан развојни напредак региона и читаве територије Републике Србије.
- децентрализација функција на нивоу локалне заједнице и обухватно планирање унутар ФУП – принципом супсидијарности кроз преношење надлежности на подцентре и центре заједнице села унутар ФУП
- повећања приступачности унутар самог ФУП изградњом, иновирањем и адаптирањем локалне саобраћајне мреже чиме би се постигла боља повезаност између центра, подцентара и сеоских насеља
- обнова села и градског центра - економска, физичка и социјална обнова сеоских насеља је основ заустављања депопулације у руралним срединама и достизање вишег квалитета живота у њима
- доношење стратешких докумената који би уредили и унапредили просторне односе унутар територије града/општине и ФУП

Мере за активирање руралних насеља на територији Града Панчева:

- јачање конкурентности руралних подручја/активирање територијалног потенцијала
- јачање територијалне кохезије/повећање рурално – урбане сарадње (смањење разлика и успостављање развојног баланса на релацији урбано - рурално подручје)
- јачање просторних и инфраструктурних веза (изградња нових, адаптација и реконструкција постојећих путева; формирање квалитетне саобраћајне мреже и интензивирање јавног саобраћаја у циљу развијања дневне миграције радне снаге чиме ће се успорити исељавање радноспособног становништва у градски центар и спречити депопулација руралних подручја)

- успостављање територијалног индентитета руралних подручја (промоција и подршка културним манифестацијама у циљу јачања идентитета и конкурентности подручја; промоција туристичких производа који репрезентују идентитет подручја)
- креирање стабилних и реалних услова за одрживи социјални развој (повећање приступачности и квалитета установа од јавног интереса, јачање образовне и информационе основе руралног становништва ради њиховог укључивања у програме и пројекте руралног развоја); креирање услова за одрживи економски развој (привлачење нових технологија у технолошки интензивне индустријске секторе. Подстицање развоја малих и средњих предузећа, омогућило би заокруживање привредног процеса и повећало развојну перспективу руралних подручја); и инвенстирање
- успостављање боље комуналне опремљености села (повезивање на градски водовод, изградња самосталних канализационих система и отворених каналских мрежа за сва рурална насеља у циљу брзог и ефикасног одвођења вода и спречавања поплава)
- уређење грађевинског и пољопривредног земљишта (укрупњавање пољопривредих површина, побољшање квалитета земљишта, његова заштита и очување); и водотокова (подизање квалитета вода и њена заштита, изградња насипа, заштита и уређење обала)

- заштита животне средине (очување и поштовање затеченог и природног подручја односно очување и побољшање руралног предела), природних добара и културног наслеђа (заштита мора бити стална, свеобухватна и ефикасна)

2. ОПШТЕ МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

Имплементација Просторног плана представља у суштитни процес примене и спровођења циљева и решења утврђених Планом. Реализација овог процеса захтева дефинисање система управљања просторним развојем града (у оквиру актуелног законодавног и институционалног амбијента), затим утврђивање потребних активности, мера и инструмената за имплементацију, утврђивање приоритета у имплементацији, као и утврђивање учесника у процесу имплементације и њихових обавеза, овлашћења и одговорности.

Управљање просторним развојем

Управљање просторним развојем подручја града заснива се на постојећем систему управљања у Републици Србији и подразумева координиране активности различитих нивоа управних субјеката у процесу коришћења, уређења, развоја и заштите планског подручја:

1- државни ниво – ресорна министарства Владе РС (пољопривреда, шумарство, водопривреда, капиталне инвестиције, енергетика и др),
2- покрајински ниво – ресорни секретаријати Владе АПВ (пољопривреда, шумарство, енергетика, заштита, архитектура и урбанизам и др),
3- ниво локалне самоуправе – ресорна одељења и службе локалне самоуправе.

Управљање просторним развојем представља процес доношења квалификованих управљачких одлука заснованих на потреби реализације циљева и решења утврђених просторним планом града, при чему приоритет имају функције и садржаји од заједничког, јавног значаја. Примарну одговорност за реализацију ових садржаја имају неведени управни субјекти, с обзиром на то да су они креатори законодавног и институционалног окружења, унутар којег се траже најповољнији модалитети за реализацију планских решења у овом смислу.

Реализација функција и садржаја јавног значаја представља неопходни предуслов за реализацију свих осталих планских решења, те има карактер развојног "прага". Без њихове реализације не могу се очекивати значајни развојни ефекти у другим областима привређивања (пољопривреда, индустрија, туризам и др), као ни озбиљније промене у карактеристикама популације. Наведени управни субјекти, у складу са својим нивоом, овлашћењима, обавезама и одговорностима морају бити координатори планираних активности и актера у процесу имплементације. Даља разрада Просторног плана вршиће се израдом одговарајућих урбанистичких планова за планиране целине и зоне, а за простор града за који није планирана даља разрада реализација ће се вршити израдом локацијских дозвола, у складу са законом, датим правилима у овом Плану и условима надлежних предузећа и установа у чијој је надлежности њихово издавање.

Имплементација Плана у прве четири године по доношењу Плана подразумева реализацију планских приоритетних активности. У том периоду треба предузети активности на реализацији планских активности: израда и доношење одговарајућег урбанистичког плана, прибављање грађевинских дозвола, израда пројектне и техничке документације и уређење, изградња, опремање.

Овај План спроводити и кроз израду: пољопривредне, шумске, ловне и водопривредне основе за територију града, које морају бити усклађене са овим Планом.

Средства за финансирање активности на имплементацији Просторног плана града Панчева обезбедиће се из средстава: Републике Србије, АП Војводине, града Панчева посебних фондова, могућих концесионара, иностраних донатора и спонзора, као и из средстава грађана, корисника и инвеститора на подручју обухвата Плана. Градска управа Панчева ће пратити примену Просторног плана, посебно прве етапе имплементације Плана и о томе састављати извештај. Саставни део тог извештаја је оцена спровођења Плана, са евентуалним предлогом о изменама и допунама Плана.

На основу извештаја из претходног става, Скупштина града Панчева ће утврђивати
потребу да се приступи измени и допуни Просторног плана града Панчева.

3. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА И ДРУГЕ РАЗВОЈНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА

Важећи документи

Основни плански документ вишег реда, на коме је заснована израда Просторног Плана града панчева је Просторни план Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 88/10), Регионални просторни план АП Војводине („Службени лист АПВ“ бр.22/11),Регионални Просторни План административног подручја града Београда (Сл.лист града Београда, бр. 10/04) Просторни План подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара("Сл.лист Аутономне Покрајине Војводине" број 8/2006),Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Србију ("Службени гласник РС", бр. 19/2011) Просторни План подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за DV 2x400 Kv TS „Панчево 2“-граница Румуније, донет на Седници Скупштини Аутономне Покрајине Војводине, одржане дана 27.фебруара 2012.

Такође је извршено усаглашавање са концептом Просторног плана подручја посебне намене мреже коридора саобраћајне инфраструктуре на основном правцу државног пута I реда број 24 (Суботица-Зрењанин-Ковин, концепт верификован од стране Комисије покрајинског секретеријата) и концептом Просторног плана подручја посебне намене међународног пловног пута Е-80-Дунав (паневропски коридор VII), (концепт плана верификован од стране Комисије Министарства)).

Поред тога, такође је испоштована важећа урбанистичка документација за предметно подручје.

Нови документи

Разрада Плана вршиће се израдом, Законом предвиђене, урбанистичке документације.
Подручје Парк природе Пољавица, ће се спроводити израдом Просторног плана подручја посебне намене уколико се укаже потреба и уколико надлежни орган за доношење овог планског документа то одлучи, и да ће се тада спроводити правила из акта о проглашењу овог природног добра.

Израда Плана Генералне регулације обавезна је за:
- грађевинско подручје насеља Банатско Ново Село, Долово, Омољица, Глогоњ, Банатски Брестовац и Иваново
- депонија и сточно гробље Целина 6ц - НОВА ДЕПОНИЈА .(Депонија комуналног смећа у простору је дефинисана ДУП-ом, тј. границом ГП Панчева) радиће се план Генералне регулације, на основу О Д Л У К Е о изради Планова генералне регулације у складу са Законом о планирању и изградњи на целом грађевинском подручју насељеног места Панчево („Сл. Лист града Панчева“ бр.25/09).
- насеље Стари Тамиш, Целина 6б - СТАРИ ТАМИШ- радиће се план Генералне регулације, на основу О Д Л У К Е о изради Планова генералне регулације у складу са Законом о планирању и изградњи на целом грађевинском подручју насељеног места Панчево („Сл. Лист града Панчева“ бр.25/09).
-

Израда Плана детаљне регулације обавезна је за:
- грађевинско земљиште ван грађевинског подручја насеља (спомен обележје, археолошки парк,),
- ветропаркови

Израда урбанистичког пројекта, уз прибављање услова надлежних организација и јавних предузећа у чијој је надлежности њихово издавање, обавезна је:
- за потребе изградње ван насеља: радних комплекса, пољопривредних комплекса, рибњака, спортско-рекреативних површина, гробља, пратећих садржаја јавног пута;
- објеката за потребе пољопривредног домаћинства, објеката за гајење и лов дивљачи, шумских путева и објеката, а који су усклађени са наменом површина из овог Плана, вршиће се на основу овог Плана и услова надлежних организација и јавних предузећа у чијој је надлежности њихово издавање.

Поред наведене документације, овај План спроводиће се обавезним уграђивањем његових одредби у:
- планове и програме јавних предузећа у области инфраструктуре (саобраћај, водопривреда, електропривреда, телекомуникације и др.);
- планове и програме за развој подручја од посебног интереса (зоне заштићених природних и културних добара и др.);
- посебне планове, програме, пројекте и основе за поједине области (уређење пољопривредног и шумског земљишта, рекултивација деградираног земљишта, заштита животне средине и др.).

За потребе даље заштите и унапређења природних ресурса неопходно је донети и:
- шумску основу;
- ловну уснову;
- водопривредну основу;

- пољопривредну основу.

Начин спровођења Просторног плана када је предмет инфраструктура:

Саобраћај:

Просторни план подручја посебне намене :

- Мрежа коридора саобраћајне инфраструктуре на основном правцу државног пута I реда број 24 Суботица – Зрењанин – Ковин - „Банатска Магистрала“

План генералне регулације : није предвиђена израда

План детаљне регулације :

- За државни пут I реда – аутопут и железницу (друм и теретна железничка обилазница око Панчева – обрађивач Саобраћајни институт ЦИП) у току је израда ПДР-а
- За државни пут II реда број 124
- За нове локалне путеве – локалне правце на територији ПП Града Панчева, уколико нису решени имивинско правни односи
- За локални правац (резервисан кородор за путни правац) са северне стране Панчева (обилазница) – ка Београду,
- Пратећи садржаји јавног пута ван граница грађевинског реона насеља (ССГ, сервис, перионица, мотел и др.)

Урбанистички пројекат :

- Реконструкција постојећих пратећих садржаја јавног пута (ССГ, сервис, перионица, мотел и др.).

Дирекно спровођење на територији града Панчева

- Бициклистичке стазе.
- Постојећи локални путеви (решена експропријација).

Термоенергетика

Просторни план подручја посебне намене :

- Система продуктовода кроз Републику Србију
- Паневропског Нафтовода (ПЕОП) кроз Републику Србију
- Система гасовода кроз Републику Србију
- Гасовод „Јужни ток“

План генералне регулације : није предвиђена израда

План детаљне регулације :

- Комплекс централног терминала система продуктовода на подручју града Панчева
- Магистрални гасовод Панчево–Београд југ (опционо траса испод Старчева)
- Челични разводни гасовод НИС Рафинерија – Б. Брестовац
- Нови Гасни разделни чвор (ГРЧ) - измештање постојећег ГРЧ-а и цевних водова и изградња нових гасовода за везу са градом Панчевом.

Урбанистички пројекат : није предвиђена израда

Дирекно спровођење плана на територији града Панчева :

- Нафтовод Панчево – Рафинерија Смедерево
- Магистрални гасовод Итебеј/Острово-Елемир-Панчево (МГ-01/II)- Београд југ
- Разводни гасовод ГРЧПанчево – НИСРафинерија – „Green field 1“Панчево
- Гасовод Панчево – Б. Брестовац и Иваново
- Панчево (Messer-Техногас) - Смедерево_

Електроенергетски и телекомуникациони објекти (Референтна карта бр. 4 – Карта спровођења)

Просторни план подручја посебне намене :

- За потребе интерконективног вода ДВ 2 Х400 kV ТС Панчево 2 - граница Румуније, израђен је Просторни план подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2х400kV ТС "Панчево2"-граница Румуније, усвојен на седници Скупштине АП Војводине, дана 27.02.2012. године.
- Интерконективни вод ДВ 2 Х400 ТС „Панчево 2“ - ТС Београд 20, није позната траса, није на графичком прилогу;
- Интерконективни вод ДВ 2 Х400 kV ТС Панчево 2 - Зрењанин (планирана траса која пролази обухватом плана дата је на графичком прилогу);
- Интерконективни вод ДВ 2 Х400 kV ТС Панчево 2 - ТЕ "Дрмно" (други вод, планирана траса која пролази обухватом плана дата је на графичком прилогу

План детаљне регулације :

- Нови комплекси трансформаторских постројења 400/110 kV/kV, 110/20 kV/kV(трансформаторске станица „Панчево 5 110/20 кV“, „Панчево 6 110/20 кV“, и „Старчево 110/20 кV /кV“ (трансформаторске станице „Панчево 5 110/20 кV“, „Панчево 6 110/20 кV“, су предвиђене у самом насељу Панчево, а „Старчево 110/20 КV /КV“ је потребно планирати у близини green field зона и насеља Старчево-локације на графичком прилогу), а као и могућа локација је и у green field 1 зони (дато графички), још једна трансформаторских станица напонског нивоа 110/20 кV;
- електроенергетски водови 400 kV, 110 kV;
- производни енергетски објекти који користе обновљиву енергију (биомаса, биогас, соларна енергија, енергија ветра, хидроенергија и др. за производњу других видова енергије већих капацитета, који произведену енергију конектују у јавни енергетски систем) ;

- Планирани 20 кV ваздушни водови :
- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “- насеље Панчево,
- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “- насељеЈабука,
- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “- насеље Глогоњ,
- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “- насеље Црепаја,
- ТС „Качарево 110/20 кV / кV “- насеље Банатско Ново Село
- два 20 кV ваздушна вода ка насељу Старчево, од „Панчево 4 110/20/35 кV “,
- два 20 кV коридора од будуће ТС „Старчево 110/20 кV / кV “, један ка Иванову, један ка Б.Брестовцу;

- траса ДВ 400 kV од планиране ТС 400kV ветрогенератосрског поља „Чибук“ у Мраморку, до постојећег ДВ 400 kV број 453 Дрмно-Панчево 2

Дирекно спровођење на територији града Панчева

- Далековод 220 кV-два једнострука вода за прикључење будуће ТС 220/6/6 кV у Рафинерији нафте Панчево ;
- два 20 кV подземна вода ка насељу Старчево, од „Панчево 4 110/20/35 кV “;
- један ваздушни 20 кV вод за Долово;
- изградња спојног оптичког кабла(ОК) Панчево-Долово ;
- Планиране релације ОК према Регионалном просторном плану АПВ на територији града Панчева уз постојеће и планиране саобраћајне (инфраструктурне) коридоре :

Планиране релације ОК према Концепту плана РПП АПВ на територији града Панчева		
Панчево	Ковин - Бела Црква	
Панчево	Омољица – Иваново - Н2 Ритопек	
Панчево	Панчево - Банатско Ново Село – Девојачки Бунар Банатски Карловац - Ватин	
Панчево	Ковин – Делиблато – Мраморак – Долово - Владимировац	
Панчево	Панчево – Долово – Делиблато – Шушара - Избиште - Вршац	
Панчево	Панчево локал	Будућа обилазница око Панчева

Урбанистички пројекат : није предвиђена израда

На основу Правилника о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу ("Сл. Гласник РС" број 50/2011 у члану 2. наведено да се одредбе овог Правилника примењују када је у планском документу који је основ за издавање локацијске дозволе прописана њихова обавезна примена.

Планска документа која престају да буду на снази доношењем Просторног плана града Панчева, биће наведена у Одлуци о доношењу.

4. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Приоритетна планска решења и пројекти утврђују се за прве четири године по доношењу Плана, после ког периода је потребно извршити преиспитивање планских решења и утврдити нову листу приоритетних активности ради иновирања учесника у имплементацији Плана.

Приоритетна планска решења и пројекти су:

- Израда плана генералне регулације за насеље Банатско Ново Село, Долово, Омољица, Глогоњ, Банатски Брестовац и Иваново
- санирање и рекултивација постојећих депонија комуналног отпада (по почетку рада регионалне депоније).

Приоритетна планска решења и пројекти могу бити и допуњени/проширени ако се јаве инвеститори или концесионари за остала планска решења.

Полазећи од планских циљева, поставки и решења из Плана, приоритетне планска решења и пројекти по областима су:

Планска решења која су оцењена да представљају приоритет за град Панчево дефинисана су уз обавезу и одговорност органа и организација постојеће структуте града и Републике да их реализују до 2015. године (4 година након усвајања плана).

Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде

Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта

- Реализација промена предложених Планом, у заштити и коришћењу пољопривредног земљишта условљава израду Основа заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта за територију града - у првој фази реализације Плана.
- иновирање (реамбулацију) катастарског премера и ажурирање података о коришћењу пољопривредног земљишта по катастарским културама и власницима земљишта.

  Такође, ради заштите укупног пољопривредног земљишта и побољшања услова привређивања потребно је:
- дефинисати приоритете који, уз најмања улагања, у првој фази могу дати најбоље

  резултате, извршити анализу рада постојећих система за наводњавање и

  одводњавање, и у складу са тим извршити измуљивање и чишћење постојећих канала

  детаљне каналске мреже.
- израду Стратегије развоја пољопривреде за подручје града.
- израду комасационих елабората за катастарске општине чиме ће се планирати земљиште за заједничке потребе тих насеља и града у целини.

Пре свега треба утврдити земљиште за израду путне, каналске мреже и других инфраструктурних мрежа и објеката, као и површине за комуналне и друге потребе.

Заштита, коришћење и уређење шума и шумског земљишта

Приоритетни радови у периоду до 2015. године су:

- формирање ветрозаштитних и заштитних појасева на угроженим локалитетима, уз предходну израду студије и пројектне документације,
- одговарајућим узгојним мерама вршити замену врста дрвећа, уважавајући принцип, "одговарајућа врста на одговарајуће станиште“,
- намеће се закључак да се у наредном периоду мора озбиљније приступити заштити ада на Дунаву и Парка природе "Пољавица", као и осталим шумским површинама уз водотокове на територији града. Потребно је искористити зацртани циљ "Војводинашума" да се повећају површине под шумама за 8 ha/годишње. У том правцу ШГ "Банат" Панчево шумска управа Панчево, конкурише сваке године на конкурсима које расписује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде за доделу средстава у те сврхе. Такође је потребно да се интезивирају активности на измуљивању Пољавице у складу са условима Покрајинског завода за заштиту природе у Новом Саду, као и попуњавање шумског фонда на истом подручју под истим условима. За заштиту пољопривредних земљишта од еолске ерозије, а у путним појасевима атарских путева оформити ветрозаштитне појасеве користећи високу и жбунасту

вегетацију ради постизања потпунијег ефекта. По ободу јужне индустријске зоне у Панчеву мора да се оформи заштитни појас, као и зелени појасеви по ободу свих насељених места.

Садржај и нормативне величине зеленила варирају у зависности од дела насеља у којем се налазе предметне зелене површине. За сва насеља збир свих зелених површина мора да износи мин. 45 m^2/становнику. Укупне површине зеленила (насељског и ваннасељског) не сме бити мања од 200 m^2 по становнику.

Лов и ловна подручја

У периоду до 2015. у ловиштима планирати:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи. Градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта,
- ограђивање ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи,
- подизање ремиза на местима где нема природних површина које могу да пруже природну заштиту за дивљач,
- изградњу ловно-производних објеката (фазанерије и прихватилишта за фазане),
- изградњу пролаза за ниску и крупну дивљач у оквиру саобраћајне инфраструктуре ради стварања еколошких коридора за њихово кретање.

Становништво, мрежа насеља и рурални развој, јавне службе

одржавање позитивног демографског биланса града, стварањем услова за живот и рад у здравом амбијенту, који ће, уз коришћење повољности близине Београда, обезбедити висок ниво атрактивности овог подручја и његову привлачност за живот,

- децентрализација функција на нивоу локалне заједнице и обухватно планирање унутар ФУП - принципом супсидијарности кроз преношење надлежности на подцентре и центре заједница села унутар ФУП. Обухватно планирање ће се спровести кроз систем урбанистичких планова (стратегија локалне децентрализације);

- дефинисање циљева и нова концепција трансформације система грађевинског земљишта; целовито решавање својинских питања (денационализација, реституција, јавна својина и развој нових својинских облика јавне својине, ограничен (leasehold) и неограничен закуп (freehold), контрола трансакција земљишта;

- сређивање и вођење евиденција о земљишту (катастра, земљишних књига) за различите намене и потребе различитих корисника;

- дефинисање промена начина финансирања уређивања грађевинског земљишта као и основних инструмената: трансформација инструмента накнаде за уређивање грађевинског земљишта; увођење пореских инструмената за захватање увећане вредности земљишта и некретнина; установљавање закупнина јавног грађевинског земљишта према тржишним, економским, правно-имовинским принципима; трансформација цена комуналних услуга.

- развој система социјалног становања, усаглашен са урбаном и руралном политиком на локалном нивоу и уз уважавање и промовисање принципа социјалне инклузије и кохезије,

Привредни развој

- израда стратегије оживљавања индустријских браунфилд локација на основу израђеног катастра браунфилд локација на подручју града Панчева;

- програм изградње „индустријске инфраструктуре” који обухвата TENS, магистралне и регионалне путеве, IKT мрежу, енергетску и хидротехничку инфраструктуру, као и изградњу и опремање индустријских локалитета - ИЗ, ИП, слободних зона;

- планско ограничавање просторне дисперзије и ширења града у циљу заштите пољопривредног земљишта и повећање искоришћености постојећег градског простора (већа кохезија градског простора),
- стабилизација тржишта и подршка производњи и дохотку произвођача: осигурање еластичне тржишне понуде квалитетних и здравствено безбедних пољопривредно-прехрамбених производа, унапређивање економских и еколошких услова пољопривредне производње и заштита животног стандарда пољопривредника;

- унапређивање економских и социјалних услова живљења на селу - повећање конкурентности пољопривредне производње: унапређење људских ресурса, модернизација газдинстава, развој нових производа, процеса и технологија у производњи и преради пољопривредних производа, повећање квалитета производа, превенција и отклањање последица природних непогода, развој инфраструктуре и успостављање асоцијација произвођача,

Индустрија

1. Својинска трансформација индустрије, стварање савремене индустријске структуре - промовисање иновација и трансфера технологија, техничких стандарда и контроле квалитета производа, подстицање развоја,
2. Просторно комплетирање активности у постојећој индустријско-привредној зони,
3. Активирање Луке Дунав,
4. Подршка развоју “породичних предузећа” у сеоским насељима (центрима заједнице насеља).

Туризам

1. Унапређење и опремање простора квалитетнијом туристичком понудом дуж коридора Дунава (коридор 7),
2. Умрежавање панчевачког туристичког система на Дунаву са центрима узводно (Београд - Нови Сад и шире) и низводно (Смедерево - Ковин - Велико Градиште – Голубац - Кладово и шире), као и укључење у европске туристичке итинерере.
3. Активирање, обнова и опремање постојеће марине која би била у ширем систему марина на Дунаву и унапређење наутичког туризма на Дунаву.

Инфраструктурни системи и комунална опрема

Саобраћајна инфраструктура

У наредном планском периоду до 2015. године приоритет у изградњи и реконструкцији објеката саобраћајне инфраструктуре имаће:

У друмском саобраћају:
-изградња друмско - железничког моста на Дунаву код Винче и обилазнице око Панчева до локалног пута Панчево - Банатски Брестовац,
-изградња повезног пута - деонице државног пута I реда број 24 од расрнице "Скробара" до државног пута I реда број 1.9,
-изградња - реконструкција локалних путева Качарево - Скробара и Долово - Делиблатска пешчара и атарских путева,
-изградња - реконструкција улица у Панчеву и насељеним местима на територији града (коловози, пешачке и бициклистичке стазе, паркинг простори и аутобуска стајалишта).

У железничком саобраћају:

-теретна обилазна магистрална пруга од Винче до планиране теретне станице Панчево „Банат“,
-делимична измена трасе путничке пруга кроз стамбени комплекс "Миса Виногради" и
-продужетак трасе "Беовоз" од станице Панчево Војловица до планиране станице "Лука Дунав - Мали Рит".

У водном саобраћају:
-Изградња марине на Тамишу,
-изградња - уређење путничког пристаништа на Тамишу и
-изградња пристаништа за потребе РНП-а (Рафинерија нафте Панчево, Петрохемије и Азотаре) на Дунаву.

Водна инфраструктура

Водовод

Ширењу и развоју града мора да претходи и развој водоводног система у целини, а то се нарочито односи на објекте захватања и пречишћавања вода. Наравно, поред проширења капацитета изворишта и постројења за прераду воде неопходно је, у зависности од развоја града, изградити нове магистралне цевоводе и дистрибутивну мрежу.

Извориште

Извориште "Градска шума" би у наредном периоду требало да обезбеди нових 500 l/sec изградњом нових бунара. Наравно неопходно је постојеће бунаре с времена на време ревитализовати. Перспектива је проширење овог изворишта на север према прузи и напуштање експлатационих бунара који се налазе у непосредној близини пута Панчево - Београд. Реализацијом наведених радова би се укупан капацитет градских изворишта повећао на преко 1.000 l/sec, што представља реалну потребу Панчева у наредном периоду.

Фабрика воде

Неопходно је проширити капацитете за будући период и то тако да се капацитет филтарског постројења повећа минимум 400 l/sec и да се изграде нови подземни резервоари запремине не мање од 10.000 m^3.

Мрежа

Дистрибутивна мрежа у ужем центру града је скоро у потпуности формирана па се у наредном периоду планира повезивање слепих кракова и њена реконструкција у смислу дотрајалости цевног материјала или повећања пречника цеви. Пошто је планирано максимално могуће погушћавање становања и пратећих садржаја у центру града, неопходно је минимални пречник дистрибутивне мреже подићи са Ø 80 на Ø 100, а за колективно становање на Ø 150.

Планира се комплетирање тзв. спољног примарног прстена који би требало да прати саобраћајно-железничку обилазницу града улицама Ст. Шупљикца и Првомајском до раскрснице са улицом Цара Душана. Овако формиран спољни прстен би био минималног пречника Ø 500.

Насеље Скробара и месна заједница Стари Тамиш имају сопствене системе водоснабдевања који се састоје од бушених бунара, пумпног постројења са хлоринатором и дистрибутивне водоводне мреже. У првој фази се планира реализација магистралних цевовода на Јабучком и Баваништанском путу, са прикључењем ове две локације на градски водовод.

Фекална канализација

Од нових колектора, као прво, планирана је изградња "потамишког" колектора који би прихватио правац Јабучког пута (Караула), делове горњег града и центра који гравитирају Тамишу и комплетну зону "Лука Дунав - Мали Рит".

Изградњом фекалног колектора на правцу Новосељанског пута би се покрила зона Кудељарског насипа у којој је лоциран и део панчевачке индустрије, па самим тим представља приоритет због изузетног загађења каналске мреже и Надела, у које се испуштају отпадне воде без икаквог предтретмана.

Правац Баваништанског пута такође захтева изградњу примарног колектора за потребе развоја новопланираних стамбених и пословних зона које му гравитирају. Ургентна је изградња фекалног колектора у Спољностарчевачкој улици који би прихватио отпадне воде Војловице и Тополе. Изградњу ових колектора би пратила изградња четири реонске црпне станице. Поред изградње ових новопланираних колектора неопходна је и санација постојећег главног градског колектора и секундарне бетонске каналске мреже која је у зони подземних вода у укупној дужини од око 7 km и то због дотрајалости цевног материјала.

Градско постројење за пречишћавање отпадних вода за 100.000 еквивалентних становника је планирано у јужној индустријској зони.

Насеље Скробара и месна заједница Стари Тамиш ће без повезивања са градском канализацијом самостално да развијају сопствене канализационе системе где би, као приоритет, на прво место дошла изградња система за пречишћавање фекалних и процесних употребљених вода које се испуштају у каналску мрежу, то јест Надел.

Атмосферска канализација

У првој фази приоритети су Стрелиште, Горњи град и Војловица, где би требало изградити око 30 km атмосферске канализације, затим реконструисати старе колекторе у дужини од око 5 km и изградити црпну станицу на уливу у Тамиш.

У другој фази би се градили нови колектори са пратећим црпним станицама на правцима Јабучки пут, Новосељански пут и Баваништански пут.

Насеље Скробара и месна заједница Стари Тамиш ће самостално градити и развијати систем цевне атмосферске канализације, без повезивања на градску атмосферску канализацију.

Што се тиче каналске мреже у зони града, неопходна је реконструкција три главна отворена канала ″МЛЕКАРА″, ″ПАНЧЕВАЧКИ-33″ и ″ВОДИЦЕ″.

Заштита од штетног дејства вода

Дунав (левообално приобаље реке Дунав, са притокама)

- Наставак радова на формирању заштитног система града Панчева: Насип од Хидрочвора до ушћа у Дунав (1,2 km) – формирање заштитне касете зоне Луке Дунав,
- Уређење и заштита леве обале (насипа) реке Дунав од ушћа Тамиша до границе града испод Иванова.
-

Тамиш (левообално приобаље)

- У градском грађевинском реону насеља Панчево, планом је предвиђен продужетак изградње кеја са шеталиштем, у циљу регулисања Тамиша и уређења његове леве обала у зони горњег града, то јест од друмског до железничког моста на Тамишу.

- На овом потезу је планирано и исправљање велике кривине (меандра) у горњем граду прокопавањем новог корита, чиме би се скратио ток Тамиша за око 900 m.
- Такође се планира уређење леве обале Тамиша на потезу од хидрочвора до ушћа у Дунав заједно са делом леве обале Дунава у циљу формирања, то јест комплетирања радно-пословне зоне "Лука Дунав-Мали Рит".
- На преосталом делу тока кроз град Панчево, а то су КО Јабука и Глогоњ, се планира такође регулисање Тамиша у смислу санације постојећег насипа и изградње нових деоница.

Надел

Река Надел као главни реципијент највећег дела каналске мреже града Панчево такође изискује комплетну регулацију у смислу њеног повећања протока на 5 m^3/sec.

Поњавица

У наредном периоду се планирају активности на подизању квалитета воде Поњавице и њеног непосредног окружења као парка природе. Измуљивање, поribљавање и уређење обала (еко-плаже, шеталишта и други примерени садржаји).

Каналска мрежа

У овако формираном систему отворене каналске мреже у граду Панчево неопходно је, поред њеног редовног одржавања у функционалном стању, извршити одређене реконструкције старијих канала, у смислу повећања њихове пропусне моћи са усклађивањем капацитета пратећих објеката (црпних станица, мостова и пропуста). Такође је потребно изградити нове канале и спојити одређене сливове преко нових устава и црпних станица.

У циљу одбране од поплава неопходно је за сва насеља града Панчево радити ревитализацију постојеће мреже, рушење нефункционалних и нестручно изграђених канала, устава и пропуста и изградњу нових.

Електроенергетска инфраструктура

Изградња трафостаница високог напона, високонапонских и средњенапонских водова и нисконапонске мреже у свим насељима у складу са потребама и плановима развоја надлежних предузећа.

У граду Панчеву треба радити на изградњи електроенергетске инфраструктуре, према наведеном плану, како би се у граду угасила и последња ТС 35/10 kV, те би све дистрибутивне трафо станице биле прикључене на напон 20 kV.

У свим насељима радити на реконструкцији јавне расвете.

Фиксна телефоније

У фиксној телекомуникационој мрежи планира се да се у наредном периоду :
Уради потпуна дигитализација телекомуникационе мреже. Повећа број корисничких приступа корисничкој мрежи, применом најсавременији технологија. У свим насељеним местима, као и свим викенд зонама на територији града Панчево планира се изградња дигиталних централа (истурених степена), као и кабловске ТТ мреже. Потпуно укидање двојника.

Мобилна телефоније

Повећање процента становништва и територије, који су покривени услугама мобилне телекомуникације.

Радио и ТВ мреже

Радио телевизијски систем у наредном периоду очекује изузетно динамичан развој који ће пратити економски развој насеља и нарасле потребе корисника. На основу плана фреквенције одредиће се микролокација емисионих радио дифузних центара на територији града Панчево за смештај предајника и репетитора. Увођење дигиталне технологије за потребе емитовања и преноса смањиће се број предајничких локација.

Кабловски дистрибутивни систем (КДС)

Према савременим техничким стандардима, КДС је вишенаменски широкопојасни телекомуникациони систем намењен, како дистрибуцији РА, ТВ сигнала, тако и широкопојасни двосмерних сервиса корисницима. На територији града Панчево изградиће се технолошки јединствена дигитална инфраструктура. Изградиће се јединствени кабловски дистрибутивни систем, који би се радио у свим насељима на територији града Панчево.

Приоритети развоја термо-енергетских мрежа и објеката до 2015. године су:
гасификација:

- интензивирање доградње и завршетка гасификације на територији града Панчева
- изградња гасовода Панчево – Старчево – Омољица и гасовода Банатски Брестовац – Омољица – Иваново
- преоријентисање већег броја топлотних извора (котларница) које користе "прљава" горива на "чисто", гасовито гориво, уз укрупњавање капацитета постојећих и гашењем мањих дотрајалих и нерентабилних котларница
- изградња гасовода и довођење гаса, од ГРЧ-а до Енергане Рафинерије, како би се и у овим значајним ложиштима користило "чисто", гасовито гориво као основно гориво
- изградња гасовода „Јужни ток”
- изградња станица компримованог гаса за моторна возила на територији града Панчева дуж магистралних гасовода.

топлификација Панчева:
а. Топлификационо подручје ТО Котеж

- Уградња новог котла снаге 35 MW и котла или когенеративног гасног мотора снаге 5 MW
- Доградња димњака до потребне висине за неометано коришћење и алтернативног горива (2011 год.)
- Замена дотрајалих котлова 2 x 23,3 MW, котловима од 25 MW. Укупна инсталисана снага топлане са новим енергетским изворима износиће 90 MW (2015 год.)
- Стварање услова за коришћење алтернативних извора енергије (сунце, геотермални извори енергије, биомаса ...). почев од 2011.

Снага топлане треба да износи:		2011 г.	2015 г.	2020 г.	после 2020 г.
Конзум	Q_K MW	**67**	**77**	**94**	**113**
Потребна снага топлотног извора	Q_K MW	**52,8**	**61,6**	**75,2**	**90,4**
Инсталисана снага у извору	Q_K MW	**53,6**	**90**	**90**	**90**

* повећање топлотног конзума планирано са око 4% годишње

б. Топлификационо подручје ТО Содара

1. Прикључење козума постојећих градских четврти у непосредној близини насеља Содара, на ТО Содару
2. Прикључење новог стамбено-пословног комплекса на подручју "Малог Рита" почев од 2011. год
3. Доградња димњака до потребне висине за неометано коришћење и алтернативног горива (2011 год.)
4. Почев од 2011 до 2013 уградња нових котлова, снаге 3 x 20 MW. Због дотрајалости котлова потребна је брза замена котлова.
5. Изградња дистрибутивна мреже за „гашење“ котларнице Карађорђева 13

Снага топлане треба да износи:	2011 г.	2015 г.	2020 г.	после 2020 г.
"Мали Рит" MW:	**5**	**17**	**32**	**50**
Центар (док је на Содари)	**15**	**25**		
Насеље Содара	**10**	**11**	**12**	**13**
Улица М. Горког и околина	**1**	**3**	**5**	**7**
Конзум	**31**	**56**	**49**	**70**
Потребна снага топлотног извора	**24.8**	**44.8**	**39.2**	**56**
Инсталисана снага у извору	**41**	**60**	**60**	**60**

ц. Топлификационо подручје нове ТО Центар

1. Изградња ТО Центар снаге 2 x 20 MW (2015 год)

На основу потребне снаге топлотног извора, а према динамици прикључења конзума, снага топлане треба да износи:

снага топлане		2015 год.	2020 год.	после 2020 г.
Конзум (Центар)	Q_K MW	**25**	**35**	**45**
Потребна снага топлотног извора	Q_K MW	**20**	**28**	**36**
Инсталисана снага у извору	Q_K MW	**40**	**40**	**40**

Нафтна привреда:

- Програм технолошког развоја НИС РНП Панчево (реконструкција и модернизације постојећих капацитета НИС РНП Панчево и осавремењавање технологије производње нафтних деривата, што ће допринети достизању светских стандарда у овој производној технологији, подизању квалитета горивих производа на нивоу захтева ЕУ, као и побољшању стања животне средине у овом производном сегменту.
- Изградње система продуктовода кроз Републику Србију – град Панчево (Панчево - Смедерево, Панчево - Нови Сад) као и терминала Панчево у циљу подизања економске ефикасности и еколошке безбедности снабдевања са моторним горивима

Обновљиви извори енергије

У периоду до 2015. године потребно је интезивирати коришћење обновљивих извора енергије, па је потребно извршити даљна основна и детаљна истраживања за коришћење соларне енергије, енергије ветра и био горива, геолошка истраживања

геотермалних потенцијала, као и интензивирања изградње започетих ветрогенераторских поља „Чибук 2“ и „Бела Анте“.

Ради повећања енергије добијене из обновљивих извора енергије неопходно је:

- изградити ветрогенераторе (на просторима јужног Баната средња годишња брзина ветра на висини од 100 m је преко 6 m/s).
- коришћење остатака ратарске производње у енергетске сврхе (поред задовољења енергетских потреба има значај и као начин за санирање овог отпада),
- подстаћи узгој енергетских биљака на до сада необрађиваним и запуштеним површинама.
- подстаћи потрошњу геотермалног потенцијала,
- подстаћи потрошњу соларне енергија

Комуналне површине и објекти

Интегрално управљање комуналним отпадом

После израде локалног плана управљања комуналним отпадом потребно је на подручју града:

- Извршити истраживање и избор локације за трансфер станицу на подручју града.
- Израдити планску и техничку документацију за затварање, санацију и рекултивацију свих постојећих депонија у граду и започети рекултивацију према утврђеној динамици.

Заштита животне средине

- санација загађених индустријских локација што подразумева: спровођење поступка санације и ремедијације црних тачака (hot spots) - контаминираних индустријских локација, рекултивацију и ремедијацију локација;

- смањење загађења ваздуха које потиче из индустрије што подразумева: израду регистра загађивача са билансом емисије, изградњу постројења за одсумпоравање и денитрификацију у термоенергетским постројењима, и уградњу нових или реконструкцију постојећих електрофилтера у постројењима која емитују суспендоване честице изнад ГВЕ и која представљају највећи ризик по животну средину и здравље људи;

- побољшање квалитета површинских и подземних вода што подразумева: израду плана управљања водама за непосредни слив Дунава (ICPDR), изградњу система за прикупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода насеља и индустрија у насељима која су најугроженија и са највећим ризиком по здравље људи и животну средину, и обезбеђење рационалног коришћења воде у индустрији и енергетици, увођењем нових технологија и рециркулације,

- спречавање даљег губитка земљишта и очување и побољшање његовог квалитета што подразумева: санацију деградираног и контаминираног земљишта у индустријским областима, и спровођење мера за заштиту од ерозије.

- успостављање и проширење мониторинга и даље развијање интегралног катастра загађивача што подразумева: модернизацију мреже мониторинга квалитета амбијенталног ваздуха, успостављање аутоматског мониторинга над значајним емитерима, успостављање мреже мониторинга емисије отпадних вода, развијање мониторинга квалитета земљишта, и даље развијање интегралног катастра загађивача,

Заштита природних и културних добара

Заштита, презентација и контролисано коришћење природног добра вршиће се кроз:

- Израду одговарајућег средњорочног програма заштите и развоја, који ће омогућити адекватно провођење прописаних режима заштите и на најбољи могући начин избалансирати потребе заштите природе, привреде (шумарство, пољопривреда, водопривреда) и локалне заједнице (становништво) и тако трасирати примену активног концепта заштите и управљања уз смањивање антагонизма и противречности између њих, уз пуну имплементацију одредница из Просторног плана.
- Јачање стручних и материјалних капацитета стараоца за управљање природним добром, уз формирање посебне организационе јединице за имплементацију одредница из Просторног плана и програма заштите и развоја.

Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове заштићене околине, одвијаће се кроз:

- Заустављање деградације свих врста културних добара кроз побољшање система управљања и усклађивања свих нивоа и чинилаца укључених у бригу о баштини;
- Израда детаљних планова заштите, конзервације, презентације и ревитализације за појединачна културна добра;
- Укључивање у европске интегративне процесе кроз конкретне пројекте у домену баштине;
- Информисање и едукација грађана у локалној заједници кроз најразличитије програме, манифестације, публикације и акције о потреби сталне бриге за своју баштину;
- Организовање посебних програма намењених млађим категоријама становништва, ради неговања и развијања њихове свести о вредностима и значају културних добара;

5. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

У имплементацији Просторног плана града Панчева учествују:
• Град Панчево,
• Министарство животне средине, рударства и просторног планирања, Београд,
• Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине,Нови Сад,
• Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине, Нови Сад,
• Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој, Нови Сад,
• Фонд за развој Републике Србије, Београд,
• Фонд за капитална улагања АП Војводине, Нови Сад,
• ЈП "Путеви Србије" Београд,
• ЈП "ДИРЕКЦИЈА за изградњу и уређење Панчева",
• ЈКП "Хигијена",Панчево,
• ЈКП "Водовод и канализација",Панчево,
• ЈКП "Грејање",Панчево,

• ЈКП "Зеленило",Панчево,
• „ГСА“, Панчево,
• Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије ДОО "Електровојводина", Електродистрибуција "Панчево",
• ЈП „СРБИЈАГАС“,
• НИС „НАФТАГАС“,
• ЈП „ТРАНСНАФТА“,
• ЈП „Железнице Србије“
• "Телеком Србија" Предузеће за телекомуникације ад, Извршна јединица „Панчево"
• ЈВП "Воде Војводине", Нови Сад,
• ЈП "Војводинашуме", Нови Сад,
• ДВП "Тамиш Дунав" Панчево,
• Покрајински завод за заштиту природе, Србија, Нови Сад
• Завод за заштиту споменика културе у Панчеву.

6. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

Развој, уређење, коришћење и заштита простора у обухвату Плана, односно реализација планских решења реализоваће се на основу мера и инструмената за имплементацију Плана, које се заснивају на изради одговарајућих планских докумената и програма, изворима финансирања, одговарајућој институционалној подршци и информатичкој подршци.

Одговарајући планских документи и програми које је потребно израдити како би се омогућила даља имплементација овог Плана дати су у тачки VI 2. овог Плана - Смернице за израду урбанистичких планова и друге развојне документације за подручје Плана.

Извори финансирања развоја и заштите планског подручја зависиће од врсте приоритетних пројеката који ће се реализовати и нивоа надлежности. Основне линије финансирања чиниће буџетска средства републичког, покрајинског и општинског нивоа, кредитна средства фондова и банака, као и учешће у различитим програмима Европске Уније ради коришћења финансијских средстава.

Институционална подршка се односи на активно учешће свих субјеката који су наведени као учесници у имплементацији овог Плана. У том смислу град Панчево треба да буде главни носилац и координатор, који ће вршити координацију свих активности за реализацију Плана и који ће преко својих представника и стручних људи учествовати у свим активностима на имплементацији Плана.

Праћење и координацију активности на реализацији Плана потребно је обезбедити кроз одговарајући информациони систем у коме је потребно, поред праћења промена у простору, омогућити обједињено и праћење туристичке понуде и потражње, као и праћење комплементарних активности у пољопривреди. Ово ће омогућити перманентну процену укупних ефеката заштите и развоја подручја, као и евентуално доношење корективних одлука, у односу на усвојена планска решења.

6. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Просторни план града Панчева се потписује, оверава и архивира у складу са Законом о планирању и изградњи.

Просторни план града Панчева је израђен у 5 (пет) примерака у аналогном и 5 (пет) примерака у дигиталном облику.

Један примерак донетог, потписаног и овереног Просторног плана града Панчева у аналогном облику и један примерак у дигиталном облику чува се у архиви Скупштине града Панчева.

Два примерка донетог,потписаног и овереног Просторног плана града Панчева у аналогном облику и два примерка у дигиталном облику чувају се у градском органу управе надлежном за спровођење Плана.

Један примерак донетог, потписаног и овереног Просторног плана града Панчева у аналогном облику и један примерак у дигиталном облику чува се у ЈП „Дирекција за изградњу и уређење Панчева“ Панчево, улица Змај Јовина број 6.

Један примерак донетог, потписаног и овереног Просторног плана града Панчева у аналогном облику и један примерак у дигиталном облику чува се у Министарству за заштиту животне средине и просторно планирање.

Урбанистички планови, планови и програми развоја који се доносе по посебним прописима, прописи и други општи акти ускладиће се са Просторним планом града Панчева у року од две године од дана његовог ступања на снагу.

Доношењем овог Просторног плана престаје да важи Просторни план општине-града Панчева ("Службени лист града Панчева", број 25/2009).

Урбанистички планови, планови и програми развоја донети до дана ступања на снагу овог Просторног плана, примењују се у деловима који нису у супротности са овим Просторним планом.

Просторни план града Панчева ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном листу града Панчева.

Скупштина града Панчева | **Председник Скупштине града :**

број : .....

.....

ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ПОДЛОГА ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА ПАНЧЕВО

Простор града Панчево добро је покривен просторно-планском и урбанистичком документацијом која су добра основа за нова планска решења.

Основна просторно-планска и урбанистичка документација односи се на:

1. Просторни план општине- града Панчева (Сл. Лист града Панчева бр. 25/09);
2. Генерални план Панчева (Службени лист општине Панчево број 14/08 и 16/08);
3. План генералне регулације насељеног места Старчево (донет на XXIX седници Скупштини града Панчева, одржане дана 11. марта 20011. године).
4. План генералне регулације насељеног места Јабука (донет на XXIX седници Скупштини града Панчева, одржане дана 11. марта 20011. године).
5. План генералне регулације насељеног места Качарево (донет на XXIX седници Скупштини града Панчева, одржане дана 11. марта 20011. године).

6. Урбанистички план за насељено место Банатски Брестовац (Службени лист општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово број 5/77);
7. Урбанистички план за насељено место Банатско Ново Село (Службени лист општина Панчево, Ковин и Опово број 11/89);
8. Урбанистички план за насељено место Глогоњ (Службени лист општина Панчево, Ковин и Опово број 9/88);
9. Урбанистички план за насељено место Долово (Службени лист општина Панчево, Ковин и Опово број 13/89);
10. Урбанистички план за насељено место Иваново (Службени лист општина Панчево, Ковин и Опово број 9/88);
11. Урбанистички план за насељено место Јабука (Службени лист општина Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин и Опово број 2/78);
12. Урбанистички план за насељено место Омољица (Службени лист општина Панчево, Ковин и Опово број 9/88).

Планско развојни документи и основе развоја

Планско-развојни документи релевентни за израду Просторног плана су:

- Национална стратегија управљања отпадом за период 2010 – 2019.
  (Министарство животне средине и просторног планирања, 2010);
- Програм реформи
  (Министарство за економске односе са иностранством,2003);
- Стратегија за смањење сиромаштва у Србији
  (Министарство за социјална питања, 2003);
- Водопривредна основа Србије
  (Министарство за пољопривреду,шумарство и водопривреду, Службени гласник РС, број 11/02);
- Национална стратегија привредног развоја Србије од 2006. до 2012. године
  (Министарство за науку, технологију и развој, 2006);
- *Средњорочни програм економског развоја Србије 2003-2008*
  (Ребуплички Завод за развој, 2003);
- *Стратегија развоја енергетике* и Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године
  (Министарство рударства и енергетике,2003. и 2005);
- Стратегија и политика трговине Републике Србије
  (Министарство трговине, туризма и услуга, 2003);
- *Локални акциони планови за животну средину (Ниш, Суботица,Зрењанин, Бор);*
  (Локална самоуправа, 2002-2003) ;
- *Локални еколошки акциони план Панчево (ЛЕАП Панчево, Панчево, 2004);*
- Политика научног и технолошког развоја Србије
  (Министарство за науку, технологију и развој, 2003);
- Научноистраживачки рад на универзитету
  (Министарство за науку, технологију и развој, 2003);
- Развој новог Националног иновационог система
  (Министарство за науку, технологију и развој, 2003);
- *Укључивање научноистраживачке делатности у Србији у европски истраживачки простор*
  (Министарство за науку, технологију и развој, 2003);
- *Научно-технолошка и иновациона политика Републике Србије*
  (Министарство за науку, технологију и развој, 2003).

Међународна регулатива која се односи на област просторног планирања

Ратификоване међународне конвенције , споразуми и иницијативе

- Конвенција о заштити светске културне и природне баштине;
- Конвенција о мерама за забрану и спречавање недозвољеног увоза, извоза и преноса својине културног добра;
- Европска конвенција о заштити археолошке баштине;
- Међународна конвенција о заштити птица;
- Међународна конвенција за заштиту биља;
- Конвенција о мочварним подручјима која су од међународног значаја;
- Конвенција о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљењима и Протокол о дугорочном финансирању Програма сарадње за праћење и процену прекограничног преноса загађујућих материја у ваздуху на велике даљине у Европи-ЕМЕР;
- Бечка конвенција о заштити озонског омотача и Монтреалски протокол о супстанцама које оштећују озонски омотач;
- Конвенција УН о климатским променама;
- Базелска конвенција о контроли прекограничног кретања опасног отпада и његовом одлагању;
- Иницијатива о одрживом просторном развоју басена реке Тисе;
- Споразум о рибарству у водама Дунава;
- Споразум о заштити реке Тисе и њеним притока од загађивања.

Важеће повеље УНЕСКО-а

- Препорука за заштиту лепоте и карактера пејзажа и предела;
- Препорука о заштити споменика културе угрожених извођењем јавних и приватних радова;
- Међународна повеља о конзервацији и рестаурацији споменика и места;
- Декларација о човековој средини;
- Декларација УН о животној средини и развоју/Рио декларација и њен саставни део Агенда 21;

Међународне конвенције које би требало да буду ратификоване у наредном периоду

- Конвенција о биолошкој разноврсности (Рио де Жанеиро);
- Конвенција о очувању дивљег биљног и животињског света и природних станишта Европе (Бернска конвецијa);
- Конвенција о међународној трговини угроженим врстама дивље флоре и фауне (Вашингтонска конвенција);
- Конвенција о очувању миграторних врста дивљих животиња (Бонска конвенција);
- Конвенција о заштити и коришћењу прекограничних водотокова и међународних језера;
- Конвенција о сарадњи за заштиту и одрживост реке Дунав (Конвенција за заштиту реке Дунав).

Европски документи из области просторног планирања

- Перспективе просторног европског развоја (ЕСДП);
- Основни принципи за одрживи просторни развој европског континента (ЦЕМАТ).
-

Регионалне иницијативе

- CADSES / VISION PLANET – стратегија за интегрални просторни развој централно европског, подунавског и јадранског простора, који обухвата Албанију, Босну и Херцеговину, Бугарску, Чешку, Хрватску, Мађарску, Македонију, Молдавију Румунију, Словачку, Словенију и Србију и Црну Гору;
- ESTIA алтернативне европске просторне и територијалне интеграције, стратегија и политика интеграције просторног развоја за југоисточну Европу - Албанија, Бугарска, Грчка, Македонија, Румунија и Србија и Црна Гора;
- ESPON - опсерваторија за просторно планирање у југоисточној Европи;
- ARGE DONAU - регионални и територијални аспекти развоја у подунавским земљама;
- ADRIATICA - регионални и територијални аспекти развоја у земљама Јадрана.

Планиране регионалне иницијативе

- INTERREG III - прекогранична, транснационална и међурегионална сарадња која треба да доведе до складнијег и уравнотеженог развоја;
- LEADER - интегрални рурални развој кроз активности локалних група;
- URBAN - социјална и економска обнова насеља која су у развојној кризи, са циљем да се промовише одрживи урбани развој;

Иницијативе, програми и пројекти регионалне интеграције

- Централноевропска иницијатива (CEI)
- Јадранско-Јонска иницијатива (AII)
- Дунавска комисија;
- Пакт за стабилност Југоисточне Европе;
- Иницијатива за сарадњу у Југоисточној Европи (SECI)

ЛИТЕРАТУРА:

- Регионални Просторни План административног подручја града Београда (Сл.гласник РС бр.10/04);
- Просторни План подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара ("Сл.лист Аутономне Покрајине Војводине"број 8/2006);
- Стратегије развоја града Панчево - Саобраћајни институт ЦИП Београд, 2005;
- Просторни план града Пећинци - ЈУП "План" Општина Рума и Пећинци ЈП Завод за Урбанизам Војводине – Нови Сад;
- Просторни план града Смедерево - Дирекција за изградњу Смедерево;
- Букуров Бранислав - насеља у Јужном Банату, Зборник Матице Српске, серија за природне науке, СВ. 39, Нови Сад 1970;
- Брукнер Б, Јовановић и Б. Јосић - Праисторија Војводине, институт за изучавање историје Војводине, Нови Сад;
- Перспективе Смедерева, Географски факултет Београд, 2003;
- *Града* у Србији, 2003. - Републички завод за статистику;
- Ј. Илић - Развој и основне карактеристике становништва југозападног Баната са посебним освртом на општину и град Панчево, Историјски архив 1984;
- Стратегије просторног развоја града Београда - интегрални текст - Институт за просторно планирање географског факултета, Београд, 2001;

- European Spatial development Perspective 1999, Towards Balanced and Sustainable development of Teritory of EU, Potsdam, мај 1999;
- The EU compendium of spatial planning systems and policies, European Commission, Luksemburg, 1997;
- VISION PLANET - Strategies for Integrated Spatial development of the Central European Danubian and adriatic Area, Guidelines and policy proposals, januar 2000;
- ESTIA - European Space and Territorial Integration Alternatives, Spatial Policy Integration Framework of Southeast Europe, mart 2000;
- Kulturparks, Erbe and Entertaiment, ARGE Donau, No2, St. Poelten, 2000;
- Danube Space Study, Austrijski institut za prostorno planiranje, Beč, 2000;
- ARGE DONAU - Entwurf eines Instrumentarium zur Umsetzung der "Konzeption der Zusammenarbait der regionen, Staedte und Haefen im Donauraum", Projekat DONAUHANSA, Bratislava, juni 2000;
- Spatial Perspectives in Europe, Ministry of Housing, Spatial Planning and Enviroment, National Spatial Agency, januar 2000;
- Геодетска служба број 97, 96;
- Уређење сеоских територија, Београд ,1999;
- Уређење земљишних територија, Београд, 1997

ДОКУМЕНТАЦИЈА

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

ГРАФИЧКИ ДЕО